МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

ГЛОВЮК Ірина Василівна

УДК 343.13 (477)

на правах рукопису

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ

Спеціальність: 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика;

судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття наукового ступеня

доктора юридичних наук

Одеса - 2015

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВЧЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ 23

1.1. Методологічні основи вчення про кримінально-процесуальні функції 23
1.2. Поняття та ознаки кримінально-процесуальних функцій 33
1.3. Система кримінально-процесуальних функцій 51
1.4. Види кримінально-процесуальних функцій 68
Висновки до розділу 1 79

РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ 82

2.1. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності прокурора 82
2.2. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності слідчого 102
2.3. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності керівника органу досудового розслідування 107
2.4. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності оперативних підрозділів 110
2.5. Функціональна спрямованість діяльності кримінально-процесуальної суду та слідчого судді 113
2.6. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача 118
2.7. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності свідка та його адвоката 123

2.8. Функціональна спрямованість діяльності кримінально-процесуальної представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження 127
Висновки до розділу 2 131

РОЗДІЛ 3 КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ОСНОВОПОЛОЖНОГО (ПЕРВИННОГО) РІВНЯ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ 134
3.1. Функція кримінального переслідування та її реалізація у кримінальному провадженні 134
3.1.1. Функція кримінального переслідування: поняття та сутність 134
3.1.2. Форми кримінального переслідування: проблеми конституювання 159
3.1.3. Суб'єкти кримінального переслідування: поняття, система, класифікація 173
3.1.4. Проблеми реалізації функції кримінального переслідування в досудовому та судовому провадженнях та шляхи їх вирішення 180
3.1.5. Реалізація функції кримінального переслідування, що здійснюється у формі приватного обвинувачення 192
3.2. Функція захисту та її реалізація у кримінальному провадженні 199
3.2.1. Функція захисту: поняття та сутність 199
3.2.2. Проблеми реалізації функції захисту в досудовому та судовому провадженнях та шляхи їх вирішення 211
3.3. Функція правосуддя та її реалізація в кримінальному провадженні ... 242
3.3.1. Функція правосуддя: поняття та сутність 242
3.3.2. Проблеми реалізації судом функції правосуддя та шляхи їх вирішення 249
Висновки до розділу 3 268

РОЗДІЛ 4 ПОХІДНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ 271

4.1. Кримінально-процесуальні функції вторинного рівня та їх реалізація в кримінальному провадженні 271

4.2. Кримінально-процесуальні функції паралельного (приєднаного) рівня та їх реалізація у кримінальному провадженні 341

4.3. Кримінально-процесуальна функція обслуговуючого рівня та її реалізація у кримінальному провадженні України 358

Висновки до розділу 4 365

ВИСНОВКИ 367

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: 375

ДОДАТКИ 523

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВССУ - Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ

ГСУ МВС України - Головне слідче управління Міністерства внутрішніх справ України

ЄРДР - Єдиний реєстр досудових розслідувань

ЄСПЛ, Суд - Європейський суд з прав людини

ЗУ - Закон України

КК - Кримінальний кодекс України

КПК - Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.

КПК - Кримінально-процесуальний кодекс (залежно від контексту)

МВС України - Міністерство внутрішніх справ України

НС(Р)Д - негласна слідча (розшукова) дія

ООН - Організація Об'єднаних Націй

П. - пункт

ПЗМХ - примусові заходи медичного характеру

СГ - слідча група

СКС - Статут кримінального судочинства

СНД - Співдружність Незалежних Держав

СОГ - слідчо-оперативна група

Ст. - стаття

США - Сполучені Штати Америки

ФРН - Федеративна Республіка Німеччина

ЦПК - Цивільний процесуальний кодекс України

Ч. - частина

ВСТУП

Актуальність теми. Протидія злочинності у сучасному світі вимагає ефективного функціонування системи кримінальної юстиції, двоєдиним призначенням якої є реагування в кримінально-процесуальній формі на вчинені кримінальні правопорушення та дотримання належної правової процедури. Водночас, враховуючи кількість змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК), законопроектних та доктринальних пропозицій, ще зарано стверджувати про закінчення реформування національного кримінального процесу.

Реформування кримінального провадження України потребує наявності чітких та несуперечливих наукових підходів щодо базових категорій кримінально-процесуальної доктрини, які, враховуючи характер кримінально-процесуальної діяльності, можуть бути визначені як системоутворюючі для побудови структури кримінального провадження (статичний елемент) та забезпечення функціонування кримінального провадження як діяльнісної системи у контексті досягнення призначення, мети та завдань кримінального провадження (динамічний елемент). Для галузевої доктрини однією з таких є категорія кримінально-процесуальних функцій, оскільки рух кримінального провадження пов'язаний із реалізацією трьох основоположних напрямків кримінально-процесуальної діяльності, які у КПК поіменовані функціями державного обвинувачення, захисту та судового розгляду, а у кримінально-процесуальній науці найчастіше розглядаються функції обвинувачення (кримінального переслідування), захисту та правосуддя (вирішення справи).

Дана проблематика актуалізується у зв'язку з істотним розширенням сфери дії принципу змагальності у кримінальному провадженні, оскільки елементом цього принципу є розмежування кримінально-процесуальних функцій, недопущення суміщення основних кримінально-процесуальних функцій. Разом з тим багатоманітність напрямків кримінально-процесуальної діяльності дозволяє стверджувати про необхідність виходу теорії кримінально-

процесуальних функцій за межі зв'язків лише із засадою змагальності та трьох основних кримінально-процесуальних функцій і виділення їх більшої кількості, що відображає реальну побудову сучасного українського кримінального провадження, яке містить і змагальні, і розшукові елементи.

У період з кінця XIX - початку XXI століть кримінально-процесуальні функції досліджувалися в наукових працях таких вчених, як Ф.А. Абашева, В.Д. Адаменко, О.С. Александров, С.А. Альперт, В.О. Андреянов, О.Є. Антонова, О.Я. Баєв, Д.М. Берова, О.Д. Бойков, В.М. Бозров, Є.Б. Болтошев, Т.В. Варфоломеєва, Ю.І. Великосельський, С.І. Вікторський, Л.В. Головко, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, Л.М. Давиденко, В.Г. Даєв, В.П. Даневський, В.В. Дорошков, Е.Г. Дусейнова, М.В. Духовськой, П.С. Елькінд, З.Д. Єнікєєв, О.Д. Жук, В.С. Зеленецький, З.З. Зінатуллін, К.Б. Калиновський, М.П. Кан, О.А. Квачевський, Н.В. Кіріллова, О.Ф. Кістяківський, В.В. Колодко, М.О. Колоколов, Г.М. Корольов, В.Ф. Крюков, О.М. Ларін, Л.М. Лобойко, Т.О. Лоскутов, Р.В. Мазюк, З.В. Макарова, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, Я.О. Мотовіловкер, Н.Г. Муратова, В.П. Нажимов, В.Т. Нор, В.М. Палаузов, Н.Є. Петрова, С.В. Познишев, М.М. Полянський, В.О. Попелюшко, Н.І. Ревенко, І.В. Рогатюк, С.В. Романов, В.М. Савицький, О.В. Смирнов, Ю.І. Стецовський, М.С. Строгович, Д.Г. Тальберг, І.Ю. Тарічко, А.А. Татоян, Б.А. Тугутов, О.О. Тушев, М.Б. Уліщенко, Ф.Н. Фаткуллін, І.Я. Фойницький, О.Г. Халіулін, О.В. Химичева, О.О. Чепурний, М.Ю. Черкова, В.А. Чернишов, З.Х. Шагієва, О.Г. Шило, В.М. Шпільов, М.Є. Шумило, Н.І. Щегель, В.М. Юрчишин, Ф.М. Ягофаров, М.Л. Якуб, О.Г. Яновська та ін.

На основі КПК 2012 р. царина кримінально-процесуальних функцій представлена науковими розробками таких науковців, як М.В. Азарова, К.К. Арушанян, А.А. Ахундова, Р.Г. Ботвінов, Ю.М. Грошевий, Є.В. Григорчук, В.О. Гринюк, Є.Є. Демидова, В.В. Долежан, І.В. Єна, О.В. Єні, А.О. Іванов, Т.Г. Ільєва, О.В. Капліна, П.М. Каркач, Л.В. Карабут, Я.О. Ковальова, А.Ю. Козленко, І.М. Козьяков, В.В. Колодчин, В.П. Корж,

А.В. Лапкін, О.О. Левендаренко, Л.А. Легеза, О.І. Литвинчук, Л.М. Лобойко, Т.О. Лоскутов, В.В. Луцик, А.О. Ляш, Н.В. Малярчук, Н.В. Марчук, С.М. Меркулов, М.Г. Моторигіна, Г.В. Остафійчук, С.І. Перепелиця, Д.О. Пилипенко, Д.П. Письменний, В.П. Півненко, М.А. Погорецький, Ю.Є. Полянський, В.Г. Пожар, В.О. Попелюшко, О.В. Попович, В.В. Рожнова, М.В. Руденко, Д.О. Савицький, Н.П. Сиза, В.М. Тертишник, О.М. Толочко, Г.Є. Тюрін, Л.Д. Удалова, Р.М. Шехавцов, А.О. Шульга, В.М. Юрчишин, О.Г. Яновська та ін.

Втім, на дисертаційному та монографічному рівнях досліджувалися лише окремі функції (кримінального переслідування, обвинувачення, судового контролю), а також функції деяких суб'єктів кримінального провадження, зокрема, прокурора, керівника органу досудового розслідування та потерпілого. Так, недостатньо дослідженими залишилися питання загальної частини теорії кримінально-процесуальних функцій (методологічних засад, поняття, системи, видів). Потребують подальшого дослідження з урахуванням оновленого законодавства основні кримінально-процесуальні функції, зокрема, у контексті існування та характеристик функції кримінального переслідування, сутності функції захисту. Відсутні системні дослідження функцій таких суб'єктів, як: прокурор (враховуючи зазначення на здійснення ним процесуального керівництва досудовим розслідуванням у ст. 36 КПК); слідчий (з урахуванням віднесення його до сторони обвинувачення у КПК); потерпілий (у зв'язку з оновленням його кримінально-процесуального статусу); цивільний позивач та цивільний відповідач (у силу не віднесення їх до сторін кримінального провадження); представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження; свідок; адвокат свідка та інші учасники кримінального провадження, що сприяють його руху.

Крім того, аналіз правозастосовчої практики свідчить про недостатньо чітке визначення повноважень окремих суб'єктів кримінального провадження в контексті нормативно покладених на них функцій, що викликає складнощі та суперечності в їх практичній реалізації, призводить до невідповідності

повноважень слідчого його продекларованій процесуальній самостійності, складнощів у взаємодії слідчого з керівником органу досудового розслідування та прокурором, невідповідності деяких повноважень прокурора статусу процесуального керівника досудового розслідування, деформованості взаємодії слідчого та оперативних підрозділів, недостатньо чіткого розмежування компетенції слідчого та прокурора щодо закінчення кримінального переслідування, випадків порушення права підозрюваного, обвинуваченого на захист, проблем розподілу тягаря та обов'язку доказування між суб'єктами кримінального провадження, різного тлумачення призначення та меж повноважень слідчого судді, спірного визначення ролі суду в доказуванні при здійсненні ним правосуддя, а також інших, менш концептуальних проблем здійснення кримінального провадження. Зазначене свідчить про складнощі застосування положень КПК при реалізації кримінально-процесуальних функцій суб'єктами кримінального провадження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, затвердженій Указом Президента України від 20.05.2015 р., Пріоритетним напрямам розвитку правової науки на 2011-2015 рр., затвердженим постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 р. №14-10 зі змінами, внесеними 05.03.2012 р. №4-12 (розділ «Правові засоби боротьби зі злочинністю», п.п. 1, 2, 4). Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Удосконалення сучасного кримінально-процесуального законодавства та забезпечення його ефективності в умовах правової реформи» на 2011-2015 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011-2015 рр. (державний реєстраційний номер 0110Ш00671), а також у межах

прикладного дослідження «Комплексне дослідження доказової діяльності суду (судді) у кримінальному процесі України» (державний реєстраційний номер 0112Ш00689) (2012-2013 рр.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є формування системної концепції кримінально-процесуальних функцій як основи кримінального провадження України, а також внесення пропозицій з удосконалення КПК як нормативного підґрунтя її реалізації.

Для досягнення зазначеної мети вирішувалися такі завдання:

сформулювати методологічні засади вчення про кримінально-процесуальні функції;

визначити поняття та ознаки кримінально-процесуальних функцій;

конституювати систему кримінально-процесуальних функцій, охарактеризувати її рівні;

здійснити класифікацію кримінально-процесуальних функцій;

розкрити зміст функції кримінального переслідування;

розглянути співвідношення категорій «кримінальний позов», «обвинувачення» та «кримінальне переслідування»;

запропонувати шляхи вирішення проблем реалізації функції кримінального переслідування у досудовому та судовому провадженнях;

охарактеризувати зміст функції захисту;

визначити шляхи вирішення проблем реалізації функції захисту в досудовому та судовому провадженнях;

розкрити зміст, напрямки реалізації та окреслити шляхи вирішення проблем реалізації функції правосуддя;

визначити зміст кримінально-процесуальних функцій вторинного рівня та запропонувати шляхи вирішення проблем їх реалізації;

охарактеризувати зміст кримінально-процесуальних функцій паралельного (приєднаного) рівня та запропонувати шляхи вирішення проблем їх реалізації;

розкрити зміст кримінально-процесуальної функції обслуговуючого рівня та запропонувати шляхи вирішення проблем її реалізації;

визначити функціональну спрямованість діяльності учасників кримінального провадження (суду, слідчого судді, прокурора, слідчого, керівника органу досудового розслідування, оперативних підрозділів, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, свідка, адвоката свідка);

сформулювати науково-обґрунтовані пропозиції щодо внесення змін та доповнень до КПК у сфері реалізації кримінально-процесуальних функцій.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі здійснення кримінально-процесуальної діяльності.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади і практика реалізації кримінально-процесуальних функцій.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям наукового дослідження служить сукупність філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів наукового пізнання. За допомогою діалектичного методу поглиблено понятійний апарат, з'ясовано сутність та ознаки кримінально-процесуальних функцій, відмежовано їх від суміжних категорій теорії функціоналізму (функцій кримінального процесуального права та функцій кримінального процесу (підрозділи 1.1-1.2, 4.1-4.3). Системний метод та метод системно-структурного аналізу дав можливість конституювати та дослідити систему кримінально-процесуальних функцій, виявити її властивості, визначити функціональну спрямованість діяльності суб'єктів кримінального провадження (підрозділи 1.3-1.4, 2.1-2.8). За допомогою функціонального методу досліджено функціональну спрямованість кримінально-процесуальної діяльності як засобу реалізації норм матеріального, зокрема кримінального, права, тобто в діяльнісному аспекті їх ролі в досягненні призначення та завдань кримінального провадження як функціональної системи, а також досліджено реалізацію норм кримінального процесуального права (підрозділи 1.1-1.4, 2.1-

2.8). Використання статистичного методу забезпечило обґрунтування теоретичних положень роботи даними судової статистики (підрозділи 3.2, 3.3, 4.1). Метод історизму застосовувався при порівнянні положень КПК 1960 р. та КПК 2012 р. (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 2.7). Соціологічний метод використовувався при проведенні та аналізі результатів анкетування та дослідженні емпіричної бази (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.6-2.8, 3.1-3.3, 4.1). Формально-юридичний метод використовувався при дослідженні положень Конституції України, міжнародно-правових актів, кримінального процесуального законодавства України, рішень ЄСПЛ (підрозділи 1.1-1.4, 2.1-2.8, 3.1-3.3, 4.1-4.3). За допомогою порівняльно-правового методу було зіставлено та проаналізовано норми кримінального процесуального законодавства України та деяких інших зарубіжних держав (підрозділи 1.3, 2.1-2.3, 2.6-2.8, 3.1-3.3, 4.1, 4.2). Логіко-нормативний метод використовувався для формулювання доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства (підрозділи 2.1, 2.4, 3.1-3.3, 4.1-4.3, додатки).

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці українських і зарубіжних дослідників з теорії права та держави, кримінального, кримінального процесуального та цивільного процесуального права.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, акти кримінального, кримінального процесуального законодавства України та деяких зарубіжних держав (Азербайджанської Республіки, Грузії, Киргизької Республіки, Республіки Вірменія, Республіки Білорусь, Естонської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Молдова, Республіки Таджикистан, Російської Федерації, Туркменістану, Федеративної Республіки Німеччина, Франції), постанови Пленуму та інформаційні листи Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять: рішення ЄСПЛ; рішення Конституційного Суду України; узагальнення судової практики ВССУ та інших судів; матеріали кримінальних проваджень; судові рішення, розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень; дані судової статистики,

опубліковані на веб-сайті ВССУ; результати анкетування суддів, слідчих суддів, слідчих, керівників органів досудового розслідування, співробітників органів прокуратури, викладачів кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності вищих навчальних закладів (2015 р.) - усього 370 осіб.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим спеціальним комплексним дослідженням теоретичних, методологічних та практичних аспектів кримінально-процесуальних функцій на основі положень КПК України 2012 р.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

з позицій системного підходу сформульовано визначення кримінально-процесуальної функції як єдності елементів: напрям кримінально-процесуальної діяльності, зміст цієї діяльності, її форма, призначення та роль носія кримінально-процесуальної функції;

комплексно охарактеризовано кожну кримінально-процесуальну функцію за такими ознаками: поняття та сутність; завдання; суб'єкти реалізації та їх повноваження /статус; часові межі існування; проблеми реалізації за КПК;

сформульовано вимоги до системи кримінально-процесуальних функцій на основі філософських положень щодо системи: цілісність, структурованість, взаємодія елементів системи, самостійний зміст елементів, повнота та несуперечливість системи кримінально-процесуальних функцій, наявність кореляційних залежностей між елементами системи;

виділено рівні кримінально-процесуальних функцій: основоположний (первинний), вторинний, обслуговуючий та паралельний (приєднаний), на основі чого побудовано систему кримінально-процесуальних функцій та здійснено їх класифікацію за зазначеними рівнями;

здійснено класифікацію кримінально-процесуальних функцій за їх об'єктом. Виокремлено функції, спрямовані на: всебічне, повне та

неупереджене встановлення обставин кримінального провадження; забезпечення застосування до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, заходів кримінально-правового характеру; заперечення законності та обґрунтованості кримінального переслідування; забезпечення належного здійснення судового провадження; вирішення питання про цивільно-правові наслідки кримінального правопорушення та незаконного кримінального переслідування; сприяння руху кримінального провадження; забезпечення взаємодії з компетентними органами іноземних держав та міжнародними судовими установами з питань кримінального провадження;

виділено рівні класифікації форм кримінального переслідування: 1) за характером кримінального переслідування, що обумовлюється заходами кримінально-правового характеру за вчинене суспільно небезпечне діяння: загальна та спеціальні; 2) загальна форма: а) характер домінуючого інтересу; б) суб'єкти здійснення;

впроваджено у доктринальний обіг наукову категорію «пенітенціарне кримінальне переслідування» та сформульовано його ознаки: здійснюється в стадії виконання судових рішень; не пов'язане з доведеністю обґрунтованості обвинувачення; спрямованість на забезпечення належного виконання судового рішення щодо застосування до особи покарання або інших заходів кримінально-правового характеру, а також умов угоди (в кримінальному провадженні на підставі угод); суб'єктом, щодо якого воно здійснюється, є засуджений; формою реалізації є клопотання (подання) прокурора та його участь у розгляді клопотань (подань) про вирішення питань про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років; про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком; про застосування покарання за наявності кількох вироків, про заміну покарання відповідно до частини п'ятої статті 53, частини третьої статті 57 КК України;

доведено існування у системі кримінально-процесуальних функцій функції забезпечення слідчим суддею доказів через відповідність цього напрямку діяльності слідчого судді виділеним ознакам кримінально-процесуальних функцій;

визначено функціональну спрямованість діяльності оперативних підрозділів як похідної від характеру функціональної спрямованості діяльності слідчого;

запропоновано та обґрунтовано ідею про реалізацію слідчим суддею функції забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав і свобод учасників кримінального провадження та інших осіб, що полягає в єдності його дозвільних повноважень та повноважень із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу;

визначено правову природу провадження, що здійснюється щодо юридичної особи, як здійснення кримінального переслідування;

обґрунтовано функціональну спрямованість діяльності представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, як здійснення функції захисту;

удосконалено:

перелік ознак кримінально-процесуальних функцій, який запропоновано доповнити наступними ознаками: генеруючий характер (визначення характеру кримінально-процесуальної діяльності) - векторність функції; генеруючий характер (визначення прав та обов'язків /компетенції суб'єкта (суб'єктів) реалізації функції) - зміст функції. Об'єднано у суб'єктний елемент функції - невіддільність від її носія - суб'єкта кримінального процесу, можливість здійснення суб'єктом декількох кримінально-процесуальних функцій, можливість здійснення однієї функції декількома суб'єктами, наділення суб'єкта процесуальною компетенцією або процесуальним статусом для реалізації функції; у форму реалізації функції - правовий характер; наявність процесуальних засобів її реалізації;

класифікацію кримінально-процесуальних функцій, яку здійснено за такими критеріями, як: рівні системи кримінально-процесуальних функцій; їх об'єкт; складність структури; моносуб'єктність або полісуб'єктність реалізації;

визначення поняття кримінального переслідування у контексті формулювання твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, а також спрямування на забезпечення державного осуду діяння (у формі констатації винуватості особи /вчинення нею іншого діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, кримінальної відповідальності та /або застосування до неї інших заходів кримінально-правового характеру) та належної реалізації наслідків такого осуду;

обґрунтування початкового та підсумкового моменту реалізації функції кримінального переслідування, а саме формалізованого та неформалізованого (фактичного) (при проведенні освідування; особистого обшуку; обшуку в житлі та іншому володінні особи; огляду в житлі та іншому володінні особи; допиту особи в якості свідка у випадку, якщо є підстави вважати, що особа вчинила кримінальне правопорушення, однак недостатньо доказів для повідомлення про підозру) початку кримінального переслідування та закінчення кримінального переслідування, яке може мати місце в досудовому провадженні, судових провадженнях у суді першої інстанції та з перегляду судових рішень, а також у стадії виконання судових рішень;

обґрунтування реалізації прокурором у судовому провадженні з перевірки судових рішень функції кримінального переслідування та законоохоронної функції, в стадії виконання судових рішень - функції кримінального переслідування (у формі пенітенціарного кримінального переслідування) та законоохоронної функції;

класифікацію суб'єктів кримінального переслідування за такими критеріями: форми кримінального переслідування (загальна та спеціальна);

характер домінуючого інтересу; характер процесуальних засобів; ступінь участі у здійсненні кримінального переслідування; характер прав (повноважень);

дістало подальшого розвитку:

визначення правової природи приватного обвинувачення за КПК України 2012 р., яке натепер практично не містить класичних ознак приватного обвинувачення;

аргументація щодо закріплення без формальної номінації функції розслідування у КПК 2012 р., враховуючи положення частини другої ст. 9, частини п'ятої ст. 223, частини другої ст. 290 КПК;

теоретичні уявлення щодо формалізованого (повідомлення про підозру, затримання, винесення постанови про зміну порядку досудового розслідування: у відповідності до частини другої ст. 503 КПК; встановлення особи, яка після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, та констатація її віку (пов'язана з прийняттям процесуального рішення, яким персоніфікується кримінально-процесуальна діяльність органів досудового розслідування)) та неформалізованого початку кримінального переслідування;

ознаки підозри та обвинувачення як форм та етапів кримінального переслідування, до яких додано: щодо підозри - може виникати до та після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, є обов'язковою формою та етапом кримінального переслідування на стадії досудового розслідування, ґрунтується на твердженні про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, викладеному у повідомленні про підозру, однак як процесуальна діяльність може здійснюватися до формалізації підозри, обґрунтування твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення здійснюється стороною, яка його висунула, вона приймає рішення про обґрунтованість цього твердження та його подальшу долю, підсумком підозри є або висунення обвинувачення, або закриття

кримінального провадження (спростування підозри); щодо обвинувачення - висувається наприкінці досудового розслідування, реалізується лише у підготовчому судовому провадженні, судовому розгляді та апеляційному провадженні, є необов'язковою формою та етапом кримінального переслідування;

теоретичне обґрунтування необхідності внесення змін та доповнень до КПК щодо: затримання особи; повідомлення про підозру; підстав та порядку проведення слідчих (розшукових) дій; підстав та порядку проведення негласних слідчих (розшукових) дій; тимчасового вилучення майна; закриття кримінального провадження; складання клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності; доказування в судовому розгляді; участі прокурора в кримінальному провадженні на підставі угод - у контексті реалізації функцій розслідування та кримінального переслідування; необхідності внесення змін та доповнень до КПК щодо: отримання витребуваних речей і документів; фіксації тимчасового доступу до речей і документів; реагування на ненадання речей і документів у межах тимчасового доступу; участі сторони захисту в доказуванні; забезпечення участі при проведенні процесуальних дій у досудовому розслідуванні та судовому розгляді; ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 221 КПК; здійснення захисту у спеціальному кримінальному провадженні - в контексті реалізації функції захисту; необхідності внесення змін та доповнень до КПК щодо: здійснення правосуддя у спеціальному судовому провадженні; здійснення правосуддя за участі присяжних; закриття кримінального провадження судом; застосування заходів забезпечення кримінального провадження у судовому провадженні - в контексті реалізації функції правосуддя.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

науково-дослідній роботі - для розвитку вчення про кримінально-процесуальні функції у доктрині кримінального процесу (Акт впровадження у

навчальний та науково-дослідний процес юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 15.04.2015 р.; Акт впровадження в навчальну та наукову діяльність Національної академії прокуратури України від 10 березня 2015 р.; Акт впровадження у навчальний процес та науково-дослідну роботу Національної академії внутрішніх справ від 8.06.2015 р.);

правотворчій діяльності - для вдосконалення організації та правової регламентації кримінально-процесуальної діяльності, удосконалення чинного Кримінального процесуального кодексу України;

правозастосовчій діяльності - для забезпечення єдності у застосуванні положень кримінального процесуального законодавства (Акт впровадження Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 7 вересня 2015 р.; Акт впровадження у практичну діяльність Ради адвокатів м. Києва від 14.04.2015 р.; Акт впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ Головного слідчого управління МВС України від 20.11.2015 р.);

навчальному процесі - при викладанні нормативної дисципліни «Кримінальний процес» та спеціальних курсів «Судовий контроль у кримінальному судочинстві», «Прийняття кримінально-процесуальних рішень», «Судові рішення у кримінальному провадженні», «Теорія доказів у кримінальному провадженні», «Проблеми вдосконалення кримінально-процесуального законодавства», «Особливості проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій», «Процесуальні проблеми забезпечення прав учасників кримінального провадження», «Заходи забезпечення кримінального провадження», а також підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій із зазначених дисциплін (Акт впровадження у навчальну діяльність Національного університету «Одеська юридична академія» від 18.09.2015 р.; Акт впровадження у навчальний та науково-дослідний процес юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка від

15.04.2015 р.; Акт впровадження в навчальну та наукову діяльність Національної академії прокуратури України від 10 березня 2015 р.; Акт впровадження у навчальний процес Академії адвокатури України від 18 травня 2015 р.; Акт впровадження у навчальний процес та науково-дослідну роботу Національної академії внутрішніх справ від 8.06.2015 р.; Акт впровадження у навчальну діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 26.10.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація становить самостійне дослідження, висновки та пропозиції, викладені у дисертації, становлять особистий здобуток автора.

У статтях, підготовлених у співавторстві з Ю.П. Аленіним, автором визначено підстави та порядок набуття статусу потерпілого, охарактеризовано потерпілого як суб'єкта доказування та статус потерпілого в аспекті віднесення до сторони обвинувачення; визначено правову природу повідомлення про підозру, його підстави, охарактеризовано проблеми вручення повідомлення про підозру, визначено шляхи удосконалення повідомлення про підозру.

У статтях, підготовлених у співавторстві з С.В. Андрусенком, автором визначено сутність тактики участі прокурора у судовому провадженні на підставі угод, тактичні особливості виступу прокурора з питання про затвердження угоди у судовому засіданні залежно від виду угоди; засоби реагування прокурора на невідповідність угоди нормам закону або інтересам сторін чи суспільства; проаналізовано підходи щодо матеріалів, ознайомлення з якими у порядку ст. 221 КПК може зашкодити досудовому розслідуванню; запропоновано перелік матеріалів, які мають бути надані у порядку ст. 221 КПК; надано визначення тимчасового доступу до речей і документів, сформульовано локальний предмет доказування при розгляді клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів; визначено його ініціаторів; сформульовано підстави та стандарт доказування для розгляду клопотання без виклику особи, у володінні якої знаходяться предмети і документи; визначено

розподіл тягаря доказування обставин локального предмету доказування; сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до КПК.

У наукових працях, підготовлених у співавторстві з Д.М. Цеханом, автором проаналізовано сутність категорії «кримінальне переслідування», визначено його ознаки та форми, систематизовано наукові погляди щодо співвідношення оперативно-розшукової діяльності та кримінального переслідування; проаналізовано систему слідчих дій негласного характеру за КПК України та КПК Республіки Казахстан, підстави, умови та суб'єкти проведення, суб'єкти, щодо яких можуть проводитися слідчі дії негласного характеру.

Наукові ідеї та висновки, що належать співавторам опублікованих наукових праць, у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Висновки і положення дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» та міжкафедральному семінарі кафедр кримінального процесу та криміналістики. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені на тридцяти дев'яти міжнародних та всеукраїнських конференціях, семінарах, засіданнях круглих столів, в тому числі: Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 20-21 квітня 2012 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини» (м. Одеса, 20-21 вересня 2013 р.); Науково-практичній конференції «Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України» (м. Київ, 8 листопада 2012 р.); Круглому столі «Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах» (м. Київ, 4 квітня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (16-17 травня 2014 р.); Інтернет-конференції «Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні» (м. Київ 28 листопада 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Аубакіровські

читання» (Республіка Казахстан, м. Алмати, 19 лютого 2015 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 5 березня 2015 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування» (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 17 квітня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15-16 травня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Досудове провадження по матеріалах та кримінальних справах: стан, проблеми та перспективи» (Республіка Білорусь, м. Мінськ, 29 травня 2015 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми досудового розслідування» (м. Київ, 1 липня 2015 р.) та ін.

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображені у монографії, 32 статтях у наукових фахових виданнях України, 3 статтях у наукових періодичних виданнях інших держав, 4 статтях у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 39 тезах доповідей на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах та засіданнях круглих столів.

Структура дисертації зумовлена метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, 4 розділів, що містять 18 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (1235 найменувань), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 602 сторінки, з яких основний зміст - 374 сторінки, додатків (5) - 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВЧЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ

1.1. Методологічні основи вчення про кримінально-процесуальні функції

Поняття кримінально-процесуальної функції має бути побудоване на основі поняття «функція», яке має місце у різних галузях знань. Їх узагальнення, проведення Н.В. Ткачовою, дало підстави для визначення основних складових, які характеризують це поняття: діяльність, роль об'єкта у межах певної системи, робота, яка проводиться органом, організмом, роль, значення чогось [871, с. 111].

Саме тому важливим для дослідження проблематики кримінально-процесуальних функції є формулювання методологічних основ вчення про кримінально-процесуальні функції, що дозволить надалі визначити сутність кримінально-процесуальної функції, її ознаки, сформулювати систему кримінально-процесуальних функцій. Контексно відмітимо, що в юридичній літературі можна зустріти твердження, що ця теорія не є загальновизнаною навіть на вітчизняному рівні, у зв'язку з чим не може вважатися універсальною науковою теорією [649, с. 147-148], що буде спростовано надалі.

Найперше, при визначенні таких основ слід виходити з базового поняття - поняття кримінально-процесуальної діяльності, визначення якої характеризується диверсифікованістю у доктрині. Разом з тим, кримінально-процесуальну діяльність можна визначити як систему взаємопов'язаних процесуальних дій та рішень суб'єктів, які тим чи іншим чином беруть участь у кримінальному провадженні та наділяються у зв'язку із цим кримінально-процесуальною компетенцією або кримінально-процесуальним статусом, яка урегульована нормами кримінального процесуального права та спрямована на забезпечення належного застосування норм матеріального (зокрема, кримінального) права шляхом швидкого, повного та неупередженого

встановлення обставин кримінального провадження, справедливого судового розгляду, умовами якої є охорона прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які беруть в ній участь. Саме таке визначення, як уявляється, здатне стати підґрунтям для визначення поняття кримінально-процесуальної функції та побудови цілісної та несуперечливої системи таких функцій.

У літературі запропоновано деякі методологічні правила щодо визначення сутності процесуальних функцій. Найбільш системно ці правила сформульовані В.М. Бозровим, який виділив: процесуальні функції є «дзеркальним» відображенням такої істотної властивості кримінального судочинства, як змагальність; кримінально-процесуальні функції завжди припускають наявність сторін; кримінально-процесуальні функції є керованими і в них можна виявити елементи стратегічної та тактичної характеристики; кожна сторона завжди й в усіх випадках пов'язана тільки з однією функцією, визначеною предметом спору та відповідним процесуальним інтересом; жодна процесуальна функція не завершується в межах тільки однієї стадії кримінального процесу; із зміною стадії не змінюється характер функцій, однак змінюється інтенсивність їх здійснення, а відповідно, і процедура реалізації [85, с. 169-170].

Незважаючи на наукову цінність цієї спроби сформулювати методологічні положення теорії кримінально-процесуальних функцій, не з усіма із викладених ідей можна беззаперечно погодитися. І найперше це стосується ідеї про те, що процесуальні функції є «дзеркальним» відображенням такої істотної властивості кримінального судочинства, як змагальність.

Дійсно, зародження теорії кримінально-процесуальних функцій пов'язано саме із змагальним розподілом діяльності суб'єктів у судовому процесі*; ця ідея

* У Франції ідею про відмежування функцій кримінального переслідування, розслідування та судового розгляду було закладено у Кодекс кримінального слідства 1808 р. «Одним із основних принципів побудови кримінального процесу за Соґе гї'ішітсііоп сгітіпеїіе є підкреслене усіма авторами відділення функції кримінального переслідування від функцій розслідування та вирішення кримінальних справ по суті. Таке відділення пояснюється у теорії намаганням забезпечити повноту, всебічність та неупередженість розслідування та розгляду справ, що було б неможливо при об'єднанні цих функцій з кримінальним переслідуванням, тобто діяльністю, яка має обвинувальний характер» [1136, с. 479-480].

з'явилася у зв'язку із проведенням судової реформи, введенням в дію СКС (1864 р.), результатом чого стало становлення змішаної форми кримінального процесу. У СКС можна виділити напрямки діяльності, що являють собою три кримінально-процесуальні функції: кримінальний позов (кримінальне переслідування, судове переслідування, переслідування) (ст.ст. 1, 2, 5, 529, 593), захист (ст.ст. 630, 632) та вирішення кримінального позову.

У СКС можна виділити напрямки діяльності, що являють собою три кримінально-процесуальні функції: кримінальний позов (кримінальне переслідування, судове переслідування, переслідування) (ст.ст. 1, 2, 5, 529, 593), захист (ст.ст. 630, 632) та вирішення кримінального позову. У наукових працях дореволюційних процесуалістів містилися ідеї щодо кримінально-процесуальних функцій, як правило, у контексті змагальності [107, с. 240; 231, с. 29; 355, с. 29; 628, с. 245; 663; 804, с. 486-487; 845, с. 258; 1099, с. 71], у тому числі й у досудовому провадженні [231, с. 29]. Незважаючи на це, слід відмітити, що детальної розробки ця теорія на той час не отримала, на що обґрунтовано звертають увагу дослідники [678, с. 24; 847, с. 61].

Слід зазначити, що тенденція дослідження кримінально-процесуальних функцій в аспекті принципу змагальності проявлялася і надалі [579, с. 5-6; 833, с. 107]. Але у цей період розвитку кримінально-процесуальної доктрини мала місце і інша тенденція щодо теорії кримінально-процесуальних функції. Так, деякими вченими категорично заперечувався принцип змагальності через його «буржуазний характер» [184, с. 122-130; 532, с. 291; 1134, с. 85, 86], невідповідність діючому процесуальному законодавству*. У зв'язку із цим було здійснено певний відхід від класичної теорії кримінально-процесуальних функцій у межах змагального судового процесу; наприклад, М.О. Чельцов розглядав кримінально-процесуальні функції поза зв'язком із принципом змагальності [1133, с. 30-31].

* Слід відмітити достатньо непослідовний підхід М.О. Чельцова, який у підручнику 1951 р. відмічав наявність процесуальних функцій [1133, с. 30-31], у підручнику 1962 р. відмовився від цієї ідеї [1135, с. 72], а у підручнику 1969 р. знову повернувся до неї [911, с. 11-14]. Це, за влучним висловлюванням В.М. Савицького, свідчить про помилковість та безплідність спроб викинути із теорії кримінального судочинства вчення про процесуальні функції [761, с. 70].

У зв'язку з прийняттям Основ кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік 1958 р. та КПК 1960 р., у яких формально змагальність судового розгляду закріплена не була, «з'явилася можливість заново поглянути на кримінальний процес як на єдину систему та розробити поняття кримінально-процесуальної функції для усіх стадій процесу, не обмежуючись рамками принципу змагальності (на відміну від попереднього часу, коли поняття процесуальних функцій у судовому розгляді механічно переносилося на незмагальне попереднє розслідування)» [749, с. 26-27].

Якщо звернути увагу на систематизацію кримінально-процесуальних функцій у цей період, то завдяки побудові теорії кримінально-процесуальних функцій на основі змагальності кримінального процесу традиційною була точка зору про наявність у кримінальному процесі трьох функцій: обвинувачення, захисту та вирішення справи [579, с. 5-6; 833, с. 107].

Однак, починаючи із 60-х рр. більшість процесуалістів почали схилятися до того, що вказаними трьома функціями не вичерпується функціональна структура кримінально-процесуальної діяльності, і система функцій стала поступово розширятися. Спочатку вона була доповнена функціями розслідування, підтримання цивільного позову та відповідно захисту від нього, потім допоміжними функціями [442, с. 420]. Необхідність розвитку теорії кримінально-процесуальних функцій була обумовлена декількома факторами. Так, теорія трьох кримінально-процесуальних функцій не могла пояснити функціональну спрямованість досудових стадій кримінального процесу. Крім того, проблемою, що не піддавалася розв'язанню за такої системи функцій, була і функціональна спрямованість діяльності слідчого. Не пояснювала ця теорія і функціональну спрямованість діяльності прокурора (в аспекті здійснення прокурорського нагляду), потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, експертів та свідків.

Як указує О.М. Ларін, пошуки відповідей на ці питання йшли у двох напрямках. Один з них - доповнення новими елементами поняття обвинувачення, захисту та вирішення справи у межах концепції трьох

функцій; другий - визначення інших функцій, що виходять за ці межі [461, с. 6]*. Натепер у теорії кримінально-процесуальних функцій виділяється два підходи до визначення кримінально-процесуальних функцій [31, с. 40]: «мінімалістський», у межах якого виділяються три кримінально-процесуальні функції [86, с. 40; 339, с. 47; 393, с. 3; 541, с. 164], та «максималістський», у межах якого підтримується точка зору, що трьома основними кримінально-процесуальними функціями не охоплюється уся функціональна різноманітність кримінально-процесуальної діяльності. У межах максималістського підходу авторами формуються різноманітні переліки кримінально-процесуальних функцій та визначаються різні критерії їх систематизації.

Але натепер у літературі звертається увага, що «не існує обставин, які б змушували розглядати поняття кримінально-процесуальних функцій лише в контексті принципу змагальності» [34, с. 40]. Слід зазначити, що наявність кримінально-процесуальних функцій можна і необхідно розглядати не лише у межах принципу змагальності у судових стадіях кримінального процесу (хоча, безумовно, розмежування кримінально-процесуальних функцій є ключовим елементом цього принципу), а і у межах досудового провадження, де принцип змагальності діє обмежено; стверджувати про повне розмежування кримінально-процесуальних функцій у досудовому провадженні складно, оскільки на прокурора, слідчого знову ж покладено обов'язок всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його

* Наприклад, до системи функцій додавалися розслідування [136; 722, с. 48; 1129, с. 34], підтримання цивільного позову та захист від нього [с. 722, с. 48], прокурорський нагляд [229, с. 72; 1129, с. 34; 1176, с. 26], розкриття злочину [1093, с. 62; 1213, с. 57], розшук обвинуваченого [220, с. 147], залучення громадськості до боротьби зі злочинністю [537, с. 114], представництво громадських організацій, представництво потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, підозрюваного та обвинуваченого [1176, с. 26], громадське обвинувачення та громадський захист [1129, с. 34], функція дізнання [1170], функція нагляду за судовою діяльністю судових органів з розгляду та вирішення кримінальних справ [1170], побічні функції (знаходять свій вираз у протилежній за своєю безпосередньою спрямованістю діяльністю цивільного позивача та цивільного відповідача) [1191, с. 66], забезпечення прав та законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальній справі, попередження злочинів, процесуальне керівництво [461, с. 12]; захист особистих процесуальних інтересів, надання юридичної допомоги, громадське представництво [229, с. 72].

покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень (ч. 2 ст. 9 КПК). У аспекті виключно принципу змагальності можливо досліджувати лише основні кримінально-процесуальні функції.

Кожна сторона завжди й в усіх випадках пов'язана тільки з однією функцією, визначеною предметом спору та відповідним процесуальним інтересом [85, с. 170]; кожен із учасників процесу виконує лише одну з процесуальних функцій [1126, с. 16]. Це твердження є вірним лише для судового провадження, де суб'єкти, що відносяться, відповідно, до сторони обвинувачення та сторони захисту, здійснюють лише одну функцію. Однак ця ідея має вади при визначенні функціональної спрямованості діяльності суб'єктів сторони обвинувачення у досудовому розслідуванні (навіть без урахування функціональної спрямованості діяльності потерпілого) [1231]. Тобто, характеризуючи здійснення кримінально-процесуальних функцій, слід більш широко підходити до суб'єктів їх здійснення: функція може здійснюватися не одним, а декількома суб'єктами. Ця позиція знайшла підтримку у літературі [51, с. 272; 516, с. 78; 1092, с. 114-115; 1191, с. 55].

До методологічних правил, по суті, можна віднести і виділені І.Ю. Тарічко критерії віднесення кримінально-процесуальної діяльності до кримінально-процесуальної функції: при здійсненні діяльності не повинне здійснюватися змішування кримінально-процесуальних функцій; межі здійснення суб'єктом процесу належної йому кримінально-процесуальної функції повинні визначатися його повноваженнями, правами та обов'язками (процесуальним статусом); поява нових та реалізація вже наявних кримінально-процесуальних функцій не може порушувати внутрішньої гармонії кримінального процесу; внутрішня функціональна система кримінального процесу характеризується взаємозв'язком між кримінально-процесуальними функціями та їх залежністю від їх призначення у цілому [848, с. 134-135], які можна визнати методологічними засадами побудови системи кримінально-процесуальних функцій.

Окремого обговорення потребує виділення таких методологічних правил, як те, що «жодна процесуальна функція не завершується в межах тільки однієї стадії кримінального процесу; із зміною стадії не змінюється характер функцій, однак змінюється інтенсивність їх здійснення, а відповідно, і процедура реалізації» [85, с. 170]. У літературі висловлена прямо протилежна точка зору: «кримінально-процесуальні функції можуть здійснюватися в одній чи декількох стадіях кримінального процесу» [1191, с. 55]. Слід зазначити, що оцінка цього методологічного правила залежить від двох моментів: по-перше, від системи кримінально-процесуальних функцій, яка відстоюється конкретним вченим, по-друге, систематизації стадій кримінального процесу. Як уявляється, за діючої системи стадій кримінального процесу України функціями, що реалізуються у межах лише однієї стадії, є коригуюча функція, що здійснюється у межах стадії виконання судових рішень [75, с. 180], а також функція розслідування, прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, забезпечення доказів, забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб.

Крім того, важливим із методологічних позицій є аналіз проблеми виділення двох значень поняття «кримінально-процесуальна функція»: як окремих напрямків кримінально-процесуальної діяльності та як функції органу або особи, що бере участь у процесі. У деяких дослідженнях звертається увага на те, що поняття кримінально-процесуальної функції розглядається у двох аспектах: як окремі види, напрями кримінально-процесуальної діяльності та як функція органу або особи, що бере участь у процесі [248, с. 77; 1137, с. 16; 1211, с. 4]. Як пише Д.М. Берова, у кримінальному судочинстві необхідно виділяти загальні кримінально-процесуальні функції, а також функції суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності [71].

Однак це не має ключового значення для визначення поняття та сутності кримінально-процесуальної функції. Не можна відривати напрям діяльності від конкретного носія, що її здійснює. Діяльність завжди здійснюється певними

суб'єктами шляхом вчинення сукупності взаємопов'язаних дій. Мова йде про одні й ті самі функції, однак у першому випадку вони характеризуються безвідносно до суб'єктів їх здійснення (як напрямок діяльності у цілому), у другому - характеризуються ті ж функції, тільки в аспекті суб'єктів - носіїв цих функцій. Тому навряд чи ці функції можна іменувати явищами різного рівня [586], адже «без суб'єкта процесу не може бути й діяльності, а без діяльності, яка здійснюється суб'єктом в тому напрямку, який виражає його призначення і роль у кримінальному процесі, не може бути й процесуальних функцій» [297, с. 9]. Таким чином, немає принципової різниці між кримінально-процесуальною функцією як напрямком кримінально-процесуальної діяльності та кримінально-процесуальною функцією суб'єкта процесу, адже в обох випадках дослідженню піддаються одні і ті ж самі функції, тільки у першому випадку - в аспекті їх змістовної характеристики, у другому - в аспекті їх реалізації конкретними суб'єктами; при цьому суб'єкт може бути носієм не однієї, а декількох функцій. Обґрунтованим є твердження, що кримінальна процесуальна функція - це окремий напрямок всієї кримінальної процесуальної діяльності (обвинувачення, захист, судовий розгляд), так і кожного суб'єкта цієї діяльності в різних стадіях кримінального провадження (процесу) [51, с. 272].

До методологічних основ вчення про кримінально-процесуальні функції можна віднести також деякі положення, сформульовані С.В. Романовим: потреба у функціях незалежно від того, як вони визначаються, випливає із необхідності вирішення завдань кримінального процесу; нерозривний зв'язок функції та її носія - учасника процесу [749, с. 31].

Як методологічну основу вчення про кримінально-процесуальні функції слід розглядати і взаємодіючий характер кримінально-процесуальних функцій. Кримінально-процесуальні функції у сукупності являють собою конгломерат різноспрямованих напрямків діяльності, які у взаємозв'язку утворюють певну систему - модель взаємопов'язаної кримінально-процесуальної діяльності усіх учасників кримінального провадження, спрямованої на реалізацію завдань кримінального провадження. Саме завдяки поняттю «функції» права та

обов'язки одних учасників вступають у взаємодію з правами та обов'язками інших учасників, утворюючи систему кримінально-процесуальної діяльності. Кожен з учасників має в ній певне призначення, відіграє свою процесуальну роль (слідчого, прокурора, судді, обвинуваченого, захисника, свідка і т.д.). Діяльність різних учасників або їх груп, у свою чергу, утворює в судочинстві різні, що не збігаються між собою, а іноді і прямо протилежні великі напрямки. Усередині кожного з цих напрямків процесуальні ролі, виконувані учасниками процесу, близькі одна до одної і навіть можуть між собою перетинатися, однак ролі учасників, що належать до різних напрямків процесуальної діяльності, строго розмежовані і не повинні змішуватися. Можна сказати, що за допомогою поняття «функції» процесуальна діяльність, немов за лекалом, розкроєна таким чином, щоб суперечливі інтереси не заважали один одному, а, навпаки, працювали на спільні цілі та завдання судочинства [809, с. 88-89].

Важливою методологічною проблемою є розмежування функцій кримінального процесу, кримінального процесуального права та кримінально-процесуальних функцій. Проблема полягає у тому, що у літературі наявні приклади змішування принципово різних категорій.

Так, наприклад, Ю.А. Гончан у статті «Функції кримінального процесу» указує на те, що в теорії процесуального права виділяється тільки дві основні функції - регулятивна та охоронна. Більшістю вчених-процесуалістів розрізняються чотири основні процесуальні функції: розслідування злочину; обвинувачення у злочині; захист від обвинувачення у злочині; здійснення правосуддя [185, с. 62]. П.С. Елькінд дає визначення функціям кримінального процесу, хоча, по суті, нею дається визначення кримінально-процесуальних функцій [1191, с. 54].

Деякі вчені під кримінально-процесуальними функціями розуміють не тільки напрямки кримінально-процесуальної діяльності, а й функції кримінального процесу у цілому [586; 1137, с. 52]. Тобто фактично авторами змішуються поняття «функції кримінального процесу» та «кримінально-процесуальні функції». Із цією позицією погодитися складно. По-перше, тому

що не можна відривати напрям діяльності від конкретного носія, що її здійснює. Діяльність завжди здійснюється певними суб'єктами шляхом вчинення сукупності взаємопов'язаних дій. По-друге, через те, що функції кримінального процесу є явищем більш високого рівня узагальнення, ніж кримінально-процесуальні функції. Кримінальний процес (кримінальне судочинство, кримінально-процесуальна діяльність) є самостійною функціональною системою як певний соціальний правовий інститут. Як указує В.А. Чернишов, «словосполучення «кримінально-процесуальна функція» у значенні «функція кримінального процесу» має у семантиці значення лише у тому випадку, якщо розглядати кримінальний процес як частину більш глобального процесу, тобто якщо він є елементом системи більш високого рівня... Оскільки кримінальний процес є частиною системи більш високого рівня - процесуальної системи, ... то словосполучення «кримінально-процесуальна функція» у значенні «функція самого процесу» потребує уточнення. Правильніше говорити про «функції ... кримінально-процесуальної системи» [1141, с. 18-19]. На те, що кримінально-процесуальні функції не тотожні функціям кримінального судочинства, вже зверталася увага у літературі [376].

Слід зазначити, що у літературі досліджується функціональне призначення кримінально-процесуальної діяльності саме в аспекті функцій кримінально-процесуальної діяльності, котрі вона виконує у суспільстві [338]. Крім того, виділяються функції кримінального судочинства як соціально-правової системи [376]. Таким чином, слід визнати можливість конституювання окремої категорії у межах функціонального підходу: категорії «функція кримінального процесу» як соціального правового інституту, яка не тотожна категорії «кримінально-процесуальні функції».

Крім того, у літературі іноді ототожнюються кримінально-процесуальні функції та функції кримінального процесуального права [34, с. 13, 37; 404, с. 254, 255; 1106, с. 17; 1137, с. 11].

Але ототожнення кримінально-процесуальної функції, визначення якої пов'язується у літературі із (1) напрямками кримінально-процесуальної діяльності, (2) спеціальним призначенням та роллю суб'єкта кримінального судочинства, (3) видами, напрямками діяльності суб'єктів кримінального процесу, (4) загальним обов'язком або наданим суб'єкту загальним правом, спрямованими на виконання завдань та досягнення цілей (призначення) кримінального процесу, та функції кримінального процесуального права як системи норм є принципово невірним, оскільки мова йде про функції абсолютно різних правових явищ. Більш виваженою є позиція Д.М. Берової, що у межах теорії функціоналізму у кримінально-процесуальному праві слід розглядати функціональну систему кримінально-процесуального права та кримінального судочинства і функції суб'єктів кримінально-процесуальних правовідносин [71].

Нами обґрунтовувалося у попередніх дослідженнях, що у межах функціонального підходу у кримінально-процесуальній доктрині слід розмежовувати кримінально-процесуальні функції (як напрямки кримінально-процесуальної діяльності, що здійснюються суб'єктами кримінального процесу), функції кримінального процесу (як діяльнісної системи, соціального правового інституту) та функції кримінального процесуального права (як галузі права) [159, с. 49-52], і це також є методологічною ідеєю вчення про кримінально-процесуальні функції.

1.2. Поняття та ознаки кримінально-процесуальних функцій

У літературі не склалося єдиного розуміння кримінально-процесуальних функцій; наявна велика кількість визначень, що пояснюється достатньо довгим історичним розвитком цієї категорії та складністю її змісту, а також значною кількістю суб'єктів, що здійснюють кримінально-процесуальні функції. У літературі є приклади систематизації дефініцій кримінально-процесуальних функцій [749, с. 29-31].

Як базові можна розглядати чотири концепції сутності цієї категорії.

Відповідно до першої, кримінально-процесуальна функція являє собою напрямок, вид кримінально-процесуальної діяльності [38, с. 36; 468, с. 5; 832, с. 188]. При цьому у деяких дослідженнях для визначення терміна «кримінально-процесуальна» функція використовується сполучення «основні напрямки діяльності» [1, с. 10; 419, с. 8; 485, с. 12; 541, с. 163-164; 893, с. 15], а у інших - «окремі напрямки» [422, с. 17; 679, с. 67; 832, с. 188; 860, с. 14], «напрями» [679, с. 67; 746, с. 9; 1111, с. 49] або «окремі компоненти» [421, с. 23] кримінально-процесуальної діяльності. Відмітимо, що підкреслюється психологічний характер функцій [585] та одномотивний характер діяльності [297, с. 20].

Друга концепція пов'язує кримінально-процесуальні функції із видами, напрямками діяльності суб'єктів кримінального процесу, обумовленими їх роллю, призначенням або метою участі у справі [253; 264, с. 63; 774, с. 252; 848, с. 160-163].

Різниця у цих концепціях у тому, що друга концепція безпосередньо пов'язує кримінально-процесуальну функцію із її носієм, і тому об'єднувати ці концепції не зовсім обґрунтовано [329, с. 83]. На думку М.Л. Якуб, у літературі поняття кримінально-процесуальної функції розглядається у двох аспектах: як окремі види, напрями кримінально-процесуальної діяльності та як функція органу або особи, що бере участь у процесі. Розгляд поняття процесуальної функції в обох названих аспектах є необхідним [1211, с. 84]. Цієї точки зору дотримуються й інші вчені [248, с. 77; 1137, с. 17-18]. Наприклад, М.Б. Уліщенко дає визначення кримінально-процесуальної функції як основного напрямку кримінально-процесуальної діяльності, викликаного об'єктивною потребою учасника процесу у задоволенні особистого або державного інтересу [934]. Тоді виходить, що представники, захисники та законні представники не є суб'єктами реалізації кримінально-процесуальної функції, оскільки у них немає таких інтересів, а є інтерес представницький.

Третя концепція пов'язує кримінально-процесуальні функції із вираженими у відповідних напрямах кримінально-процесуальної діяльності

спеціальним призначенням та роллю суб'єкта [1179, с. 83; 1191, с. 54-55]. У даний час ця концепція дещо трансформувалася у тлумачення кримінально-процесуальної функції як місця та ролі учасника кримінального процесу у досягненні мети та вирішенні завдань конкретного етапу кримінального процесу та, відповідно, кримінального процесу у цілому [749, с. 44].

Четверта концепція розглядає кримінально-процесуальну функцію як покладений на суб'єкта загальний обов'язок або надане суб'єкту загальне право, спрямовані на виконання завдань та досягнення цілей (призначення) кримінального процесу [466, с. 89; 896, с. 38], або як сукупність прав та обов'язків, яка дозволяє суб'єкту кримінально-процесуальної діяльності захищати свої права або законні інтереси або здійснювати професійні повноваження [1217, с. 20], або лише як основний обов'язок органу або особи, що приймає участь у провадженні у справі, його процесуальне призначення [1211, с. 89; 1170].

Як уявляється, окремі з цих концепцій та визначень мають певні вади. Так, при пов'язуванні кримінально-процесуальної функції із спеціальним призначенням конкретних суб'єктів процесу виключається можливість здійснення однієї функції кількома суб'єктами та можливість здійснення суб'єктом декількох функцій. Але суд у кримінальному процесі здійснює не лише функцію вирішення справи, а й функцію судового контролю та деякі інші. Прокурор у кримінальному процесі може здійснювати функцію кримінального переслідування та функцію прокурорського нагляду. При визначенні кримінальних процесуальних функцій як виражених у законі основних напрямів процесуальної діяльності, що здійснюються з метою реалізації завдань кримінального провадження суб'єктами, уповноваженими на ведення процесу або наділеними правами для активної участі у кримінальному провадженні для захисту своїх прав та законних інтересів [422, с. 17], по суті, вилучають із кола носіїв кримінально-процесуальних функцій свідків, експертів, спеціалістів тощо.

Що стосується обрання суб'єктом певного напряму кримінально-процесуальної діяльності, яке розглядається у процесі як його функція, то таке твердження фактично заперечує можливість нормативного визначення кримінально-процесуальних функцій та їх носіїв, тим самим виключаючи можливість змагальної побудови кримінального процесу або окремих його стадій чи проваджень. Але ст. 22 КПК указує, що під час кримінального провадження функції державного обвинувачення, захисту та судового розгляду не можуть покладатися на один і той самий орган чи службову особу. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, звернення з обвинувальним актом та підтримання державного обвинувачення у суді здійснюється прокурором. У випадках, передбачених КПК, повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення може здійснюватися слідчим за погодженням із прокурором, а обвинувачення може підтримуватися потерпілим, його представником. Захист здійснюється підозрюваним або обвинуваченим, його захисником або законним представником. Суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків. Тим самим КПК певним чином визначає кримінально-процесуальні функції та перелічує їх носіїв.

Розуміння функції як кримінально-процесуального обов'язку виключає із суб'єктів кримінально-процесуальних функцій потерпілого та цивільного позивача, а також дозволяє визначати суб'єктами реалізації кримінально-процесуальних функцій захисника та представників із істотними застереженнями. Саме тому ця точка зору була розвинута до тлумачення кримінально-процесуальної функції як сукупності прав та обов'язків. Однак таке розуміння кримінально-процесуальної функції не дозволяє відмежувати її від кримінально-процесуального статусу у його вузькому значенні.

Що стосується розмежування поняття кримінально-процесуальної функції у двох аспектах: як окремі види, напрями кримінально-процесуальної діяльності та як функція органу або особи, що бере участь у процесі, то, як

уявляється, воно не має ключового значення для визначення поняття кримінально-процесуальної функції. Справедливим є твердження О.О. Тушева (хоча він і указує на підтримку ним цієї ідеї про розмежування поняття функції) про те, що кримінальний процес сам по собі не може виконувати функції кримінального переслідування, захисту, розслідування, вирішення кримінальної справи. Вони існують у кримінальному процесі, оскільки їх виконують конкретні суб'єкти. Коло їх обов'язків значно ширше кола основних функцій кримінального процесу... Окремо узятий суб'єкт, крім однієї основної, може одночасно здійснювати інші функції кримінального процесу [896, с. 35]. Дійсно, не можна відривати напрям діяльності від конкретного носія, що її здійснює. Діяльність завжди здійснюється певними суб'єктами шляхом вчинення сукупності взаємопов'язаних дій. У зв'язку з цим визначення кримінально-процесуальної функції через напрямки кримінально-процесуальної діяльності презюмує урахування носія функції - суб'єкта діяльності.

У тлумачному словнику термін «функція» також має декілька значень. Наприклад, функція розуміється як: явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін; робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь; специфічна діяльність організму людини, тварин, рослин, їхніх органів, тканин і клітин; величина, яка змінюється зі зміною незалежної змінної величини (аргументу) [796].

Таке значення цього слова, як обов'язок, коло діяльності, робота, що підлягає виконанню, значення, призначення, роль використовуються у конкретних підходах до визначення кримінально-процесуальної функції. Тому кримінально-процесуальне розуміння цього терміна відповідає його семантичному значенню.

Не можна погодитися із визначенням кримінально-процесуальної функції як частини кримінально-процесуальної діяльності, оскільки частинами кримінально-процесуальної діяльності є стадії кримінального процесу. Слід

повністю підтримати позицію П.С. Елькінд [1191, с. 55] та В.М. Шпільова [1176, с. 24] про недопустимість змішування частин кримінального процесу та кримінально-процесуальних функцій.

Вивчення характеру взаємозв'язку процесуальних функцій та їх носіїв повинно базуватися на застосуванні методу структурно-функціонального аналізу. Він припускає появу та існування елемента системи у світлі здійснюваної ним функції. Із цього слідує, що функції первинні по відношенню до елементів, які ці функції реалізують. Отже, процесуальна функція не визначається роллю та призначенням відповідного учасника процесу, а, навпаки наявність функції обумовлює необхідність появи того чи іншого учасника процесу. Процесуальні функції та їх суб'єкти, носії цих функцій, є структурними елементами кримінально-процесуальної діяльності як системи, що знаходяться у взаємозв'язку та взаємодії. У системі кримінального судочинства (кримінально-процесуальна діяльність та правовідносини) функції відіграють системоутворюючу роль для елементів системи [190, с. 58].

У дослідженні проблематики визначення кримінально-процесуальних функцій необхідне застосування системного підходу, що і зроблено деякими вченими [280, с. 30; 381, с. 74; 519, с. 16; 755, с. 25]. Наприклад, на думку Н.А. Якубович, процесуальна функція може бути кваліфікована як здійснювана учасниками кримінально-процесуальна діяльність, характер та зміст якої визначаються законом залежно від процесуального становища учасників (їх ролі та призначення) в процесі, спрямована на вирішення поставлених перед ними завдань кримінального судочинства, відстоювання процесуальних інтересів або виконання процесуальних обов'язків [1212, с.15]. Віддаючи належне використанню системного підходу у цьому визначенні, слід зробити певне уточнення. Н.А. Якубович, як і Л.Д. Кокорєв, указує на те, що, по суті, функції випливають з процесуальних прав і обов'язків суб'єктів [379, с. 51]. За висловленням В.М. Бозрова, автор поставив віз поперед коня [86, с. 46]. Більш обґрунтованою є протилежна думка, що саме процесуальна функція визначає статус суб'єкта: як зазначила П.С. Елькінд, характер та обсяг прав та обов'язків

суб'єкта визначається особливостями приписаних їм нормами права кримінально-процесуальних функцій [1192, с. 45-46]. С.В. Романов указує на те, що процесуальне становище учасника процесу визначається функцією; характер кримінально-процесуальної діяльності учасника процесу визначається його функцією [749, с. 42].

Однак, як вказувалося вище, при пов'язуванні кримінально-процесуальної функції із спеціальним призначенням конкретних суб'єктів процесу виключається можливість здійснення однієї функції кількома суб'єктами та можливість здійснення суб'єктом декількох функцій.

Системно визначає поняття кримінально-процесуальних функцій і О.Г. Яновська, зазначаючи, що кримінально-процесуальна функція - це основний напрям процесуальної діяльності сторін, що вирізняється за таким чинником, як мета діяльності, та виражає роль і призначення кожного учасника процесу. Зміст кримінально-процесуальних функцій становить сукупність прав та обов'язків суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності, яка надає йому змогу захищати свої права та законні інтереси або здійснювати професійні повноваження [1217, с. 20]. Однак складно погодитися із тим, що функції здійснюються лише сторонами, навіть якщо мова йде про змагальне судочинство.

Таким чином, кожен із існуючих підходів до визначення кримінально-процесуальних функцій акцентує свою увагу лише на одному з аспектів цього багатоаспектного явища. Тому є необхідним застосування системного підходу, який має найбільші евристичні можливості при визначенні поняття та сутності кримінально-процесуальної функції. Здійснювана кримінально-процесуальна функція або функції є напрямами кримінально-процесуальної діяльності. Кримінально-процесуальна функція визначає і права та обов'язки суб'єкта процесу, і мету його діяльності. При цьому кримінально-процесуальна функція має нормативний характер і є елементом системи кримінально-процесуальних функцій.

Здійснювана кримінально-процесуальна функція або функції є напрямками кримінально-процесуальної діяльності, що дає можливість указати на векторний характер кримінально-процесуальних функцій. При цьому слід зазначити, що саме функція визначає характер кримінально-процесуальної діяльності. Напрямки кримінально-процесуальної діяльності характеризуються наявністю власних завдань, на досягнення яких спрямована діяльність суб'єктів відповідної функції. Кримінально-процесуальна функція визначає права та обов'язки суб'єкта процесу, які можна визнати змістом кримінально-процесуальної функції. Кримінально-процесуальна функція визначає призначення та роль її носія. При цьому слід, як уявляється, із певною обережністю відноситися до пов'язування кримінально-процесуальної функції із спеціальним призначенням конкретних суб'єктів процесу, оскільки це виключає можливість багатосуб'єктності функції та множинності функцій одного суб'єкта. Кримінально-процесуальна функція має нормативний характер; це дає можливість вказувати на виключно правові форми реалізації функції, що знаходять прояв у конкретних кримінально-процесуальних відносинах.

У кримінально-процесуальній доктрині немає єдності у визначенні ознак кримінально-процесуальних функцій [27, с. 21; 34, с. 38-39; 297, с. 10-11, 20, 24; 301, с. 339; 329, с. 83; 417, с. 21; 482, с. 13; 541, с. 158; 587, с. 29; 749, с. 39; 795, с. 55; 893, с. 18; 1176, с. 22; 1192, с. 51; 1211, с. 85-87]. Розглядаючи виділені у доктрині ознаки кримінально-процесуальних функцій, слід зазначити, що, безумовно, авторське їх виділення залежить від визначення сутності кримінально-процесуальних функцій, якої дотримується відповідний вчений. Крім того, на виділення авторських ознак кримінально-процесуальних функцій впливає і підхід до їх системи та класифікації.

І.Ю. Тарічко вироблені такі критерії віднесення кримінально-процесуальної діяльності до кримінально-процесуальної функції: при здійсненні діяльності не повинні змішуватися кримінально-процесуальні функції; межі здійснення суб'єктом процесу належної йому кримінально-

процесуальної функції повинні визначатися його повноваженнями, правами та обов'язками (процесуальним статусом); поява нових та реалізація вже наявних кримінально-процесуальних функцій не можуть порушувати внутрішньої гармонії кримінального процесу; внутрішня функціональна система кримінального процесу характеризується взаємозв'язком між кримінально-процесуальними функціями та їх залежністю від їх призначення у цілому; носій кримінально-процесуальних функцій внаслідок професійного або особистого статусу зацікавлений у вирішенні справи; функції не є статичним утворенням, про них є сенс говорити лише тоді, коли діяльність, здійснювана тим чи іншим суб'єктом, забезпечує рух процесу та впливає на вирішення кримінальної справи; будь-яка діяльність, здійснювана у межах тієї чи іншої кримінально-процесуальної функції, не повинна суперечити принципу змагальності [848, с. 134-135]. При цьому деякі виділені положення, зокрема: при здійсненні діяльності не повинне здійснюватися змішування кримінально-процесуальних функцій; межі здійснення суб'єктом процесу належної йому кримінально-процесуальної функції повинні визначатися його повноваженнями, правами та обов'язками (процесуальним статусом); поява нових та реалізація вже наявних кримінально-процесуальних функцій не може порушувати внутрішньої гармонії кримінального процесу [848, с. 134-135], є не стільки ознаками функцій, скільки методологічними засадами побудови системи кримінально-процесуальних функцій.

Б.А. Тугутов указує на те, що функцію законодавець визначає сукупністю критеріїв: мета функції, тобто те, що повинно бути досягнуто в ході судового процесу виконанням функції; спосіб здійснення, тобто характер дозволеної дії; процесуальна дія, тобто об'єктивний зміст функції; умови вчинення цієї дії, тобто обставини виходячи зі змісту прийнятого рішення, попередньої дії, часу і т.ін.; обсяг процесуальних повноважень (прав) на здійснення дій; суб'єкт, тобто відповідальна особа, на яку законодавець поклав виконання цієї дії [889, с. 74-75]. Видається, що другий та четвертий критерії не мають самостійного значення, а є деталізацією третього.

Деякі вчені ключовою ознакою функції вважають наявність процесуального інтересу або інтересу у вирішенні справи [86, с. 84, 85; 229, с. 72; 848, с. 135; 1126, с. 15-16].

Для оцінки цієї точки зору необхідно визначитись із поняттям процесуального інтересу. Розглядаючи його, слід найперше визначити концептуальне поняття інтересу, яке буде використовуватися для проекціювання на нього поняття інтересу процесуального. Вважаємо, що найбільш логічним та таким, що відповідає соціологічному значенню інтересу, є визначення, надане Т.А. Дуйшенбієвим: інтерес у кримінальному судочинстві - це породжене системою потреб (охорона і захист) особистості і суспільства усвідомлене спонукання, спрямоване на вигідне задоволення потреби на користь носія (суспільства, держави, колективу, особистості) за допомогою діяння, передбаченого кримінально-процесуальним законом [252].

Процесуальний інтерес учасника кримінального провадження характеризується тим, що він може або визначатися його матеріально-правовим інтересом, або характеризуватися відсутністю матеріально-правового інтересу, однак необхідністю реалізації кримінально-процесуальної компетенції або кримінально-процесуального обов'язку, покладеного на суб'єкта законом, для реалізації завдань кримінального провадження. При цьому інтерес може бути не тільки особистим або представницьким, що характерно для підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, представників, законних представників, захисників, а й публічним [1126, с. 15]. Як указується у літературі, уповноважені органи державної влади і посадові особи обов'язково реалізують публічний інтерес, обумовлений функціями кримінального переслідування і вирішення юридичної (кримінальної) справи [46]. Із цим твердженням складно погодитися повністю. Генеруючим для визначення спрямованості діяльності є інтерес, і тому саме він обумовлює покладену на суб'єкта функцію. Коректніше було б указати, що публічний інтерес обумовлений завданнями кримінального процесу. При цьому, дійсно, публічний процесуальний інтерес посадових осіб органів попереднього

розслідування і прокуратури, суду, що здійснюють провадження у кримінальній справі, обумовлений владним характером кримінально-процесуальних відносин і зводиться до законного і обґрунтованого застосування норм кримінального та кримінально-процесуального права, виконання призначення кримінального судочинства [46].

Таким чином, процесуальний інтерес можна визначити як обумовлене матеріально-правовим інтересом або необхідністю реалізації кримінально-процесуальної компетенції /кримінально-процесуального обов'язку для досягнення завдань кримінального провадження усвідомлене прагнення суб'єкта кримінального провадження, спрямоване на ефективне задоволення публічних, суспільних або приватних потреб при здійсненні кримінального провадження шляхом використання правових засобів, передбачених кримінальним процесуальним законом.

Відповідно, виходячи із цього визначення, процесуальні інтереси мають усі суб'єкти кримінального провадження, і саме процесуальний інтерес визначає сутність кримінально-процесуальної функції. Тому слід погодитися із тим, що функції «здійснюються суб'єктами, які уповноважені на провадження у справі або мають у справі процесуальний інтерес» [27, с. 21; 587, с. 29].

О.Д. Бойков звертає увагу на наявність спеціальних дій, спрямованих на їх реалізацію, як на ознаку функцій [442, с. 436]. Ряд авторів підкреслюють обумовленість функції цілями кримінального процесу [1102, с. 162], завданнями кримінального судочинства, найближчими цілями кримінально-процесуальної діяльності, цілями та інтересами учасника процесу [1102, с. 156]. В.Т. Нор та М.В. Гузела усі ознаки функцій пов'язують із завданням: функція має своє специфічне завдання в процесі; має процесуальні форми (способи) вирішення; існують суб'єкти та процесуальні заходи, за допомогою яких розв'язується дане завдання кримінального судочинства [218; 607, с. 22].

Аналіз виділених у літературі ознак кримінальних функцій дозволяє стверджувати, що найбільшої підтримки знайшли такі: кримінально-процесуальні функції закріплені у законі певними видами, напрямками

процесуальної діяльності [27, с. 21; 301, с. 339; 893, с. 18] або знаходять у них свій прояв [1192, с. 51]; кожна з них спрямована на реалізацію завдань кримінального судочинства [27, с. 21; с. 417, с. 21; 749, с. 39], однак має і власні завдання [218; 461, с. 5; 607, с. 22]; кримінально-процесуальні функції повинні розглядатися у зв'язку з носіями, тобто суб'єктами, які їх здійснюють, і є невіддільними від них [218; 329, с. 83; 607, с. 22]; процесуальна функція здійснюється у передбачених законом процесуальних формах та передбаченими законом процесуальними засобами [218; 607, с. 22; 1211, с. 86]; напрями кримінально-процесуальної діяльності не збігаються і не поглинаються один одним [с. 329, с. 83; 893, с. 18]; усі кримінально-процесуальні функції мають правову природу, визначаються нормами права й виражаються у відносно стійкому правовому статусі кожного з їх носіїв [1192, с. 51]; поза здійсненням конкретних процесуальних обов'язків (як і прав) суб'єктів кримінального судочинства категорія «функція» залишається ідеальною лише поза її реальним втіленням у життя [1192, с. 51]; реалізація пов'язана з усіма стадіями кримінального судочинства [1126, с. 16; 1192, с. 51].

Але щодо деяких викладених ознак кримінально-процесуальних функцій можна висловити певні зауваження.

Так, указується, що кримінально-процесуальні функції виділяються з усієї процесуальної діяльності як основні, оскільки кожна з них безпосередньо пов'язана з реалізацією завдань кримінального судочинства [417, с. 21; 541, с. 158; 587, с. 29]; функцію характеризує не уся діяльність, а її основні напрями; основні напрями діяльності обов'язково повинні розглядатися у зв'язку з носіями, тобто суб'єктами, які їх здійснюють; між роллю та призначенням учасників кримінального процесу та їх основними напрямами діяльності є стійкий, взаємообумовлюючий зв'язок [329, с. 83]. Безумовно, найважливішими напрямками кримінально-процесуальної діяльності є основні кримінально-процесуальні функції, однак виділення вищевказаних ознак кримінально-процесуальної функції (із прив'язкою їх, по суті, лише до основних кримінально-процесуальних функцій), по-перше, обмежує систему

кримінально-процесуальних функцій лише основними (традиційними) кримінально-процесуальними функціями, по-друге, звужує зміст поняття кримінально-процесуальної функції.

Відповідно, це стосується і такої ознаки, як «здійснюється вона учасниками кримінального процесу в особі суду та представників сторони обвинувачення та сторони захисту» [301, с. 339], також, по суті, обмежує кримінально-процесуальні функції лише основними (обвинувачення, захисту та вирішення справи). Саме тому слід підтримати таку ознаку, що всі суб'єкти кримінально-процесуальних прав та обов'язків є носіями досліджуваних функцій [1192, с. 51].

Формулюючи ознаки кримінально-процесуальних функцій, слід виходити із векторного, змістовного, суб'єктного та формального елемента, кожний із яких дозволяє виділити відповідні ознаки кримінально-процесуальних функцій.

1. Здійснювана кримінально-процесуальна функція або функції є напрямками кримінально-процесуальної діяльності, що дає можливість указати на векторний характер кримінально-процесуальних функцій. При цьому слід зазначити, що саме функція визначає характер кримінально-процесуальної діяльності. Напрямки кримінально-процесуальної діяльності характеризуються наявністю власних завдань, на досягнення яких спрямована діяльність суб'єктів відповідної функції. Але у цілому кримінально-процесуальні функції спрямовані на забезпечення реалізації завдань кримінального судочинства, що і є метою функцій. Таким чином, ознакою кримінально-процесуальної функції є її діяльнісний характер; цілеспрямований характер та наявність завдань; генеруючий характер, оскільки саме функція визначає характер кримінально-процесуальної діяльності.

2. Кримінально-процесуальна функція визначає права та обов'язки суб'єкта /компетенцію (суб'єктів) реалізації функції, які відображають зміст кримінально-процесуальної функції в аспекті спрямованості напрямку діяльності, однак не є її елементом. Таким чином, ознакою кримінально-процесуальної функції є її генеруючий характер, оскільки саме функція

визначає права та обов'язки, компетенцію суб'єкта (суб'єктів) реалізації функції.

3. До суб'єктного елемента кримінально-процесуальної функції слід віднести призначення та роль носія або носіїв кримінально-процесуальної функції. При цьому слід, як уявляється, із певною обережністю відноситися до пов'язування кримінально-процесуальної функції із спеціальним призначенням конкретних суб'єктів процесу, оскільки це виключає можливість багатосуб'єктності функції та множинності функцій одного суб'єкта. Таким чином, ознакою кримінально-процесуальної функції є її невіддільність від її носія - суб'єкта кримінального провадження; можливість здійснення суб'єктом декількох кримінально-процесуальних функцій; можливість здійснення однієї функції декількома суб'єктами; наділення суб'єкта процесуальною компетенцією або процесуальним статусом для реалізації функції; крім того, до відповідних ознак кримінально-процесуальних функцій слід віднести виділені В.М. Шпільовим роль, місце і призначення учасника у кримінальному процесі; мету й завдання його участі у кримінальній справі; переслідуваний інтерес; процесуальне становище; повноваження; характер діяльності; значимість, відповідальність за хід і результати процесу [1176, с. 22].

4. Кримінально-процесуальна функція має нормативний характер; це дає можливість вказувати на виключно процесуальні форми реалізації функції, що знаходять прояв у конкретних кримінально-процесуальних відносинах; таким чином, ознакою кримінально-процесуальної функції є її правовий характер; наявність процесуальних засобів її реалізації.

У контексті поняття та ознак кримінально-процесуальних функцій важливе методологічне значення має її співвідношення з категоріями «завдання», «мета» та «призначення» в аспекті кримінально-процесуальної діяльності, оскільки вони нерідко використовуються характеристиці поняття кримінально-процесуальної функції [253; 264, с. 63; 429, с. 10; 442, с. 423; 461, с. 5; 679, с. 67; 749, с. 253; 848, с. 160-161; 919, с. 102; 1191, с. 54-55].

Аналізуючи поняття та сутність кримінально-процесуальної функції, слід зазначити, що вона співвідноситься із категорією «мета» та «завдання» у кримінальному провадженні на декількох рівнях: по-перше, як засіб реалізації завдань (а через завдання - і мети та призначення) кримінального провадження. Відповідно, у цьому аспекті первинним елементом генеруючого характеру будуть саме мета та призначення та завдання кримінального провадження. Саме, як уявляється, у подібному аспекті Д.М. Берова характеризує співвідношення завдань (мети), принципу та функції таким чином: мета (завдання) кримінального процесу визначає бажаний результат, який необхідно досягти, принцип - загальні правила її досягнення, функції - конкретного суб'єкта і процесуальний порядок його діяльності [72, с. 156].

По-друге, функція як напрямок діяльності, що є цілеспрямованим (на реалізацію завдань кримінального провадження у цілому), характеризується наявністю власних завдань, на досягнення яких спрямована діяльність суб'єктів відповідної функції, що дозволяє відмежувати кримінально-процесуальну функцію одна від іншої. Слід зазначити, що одні вчені указують на наявність у функцій цілей [376], інші - завдань [461, с. 5], треті - цілей та завдань [336; 679, с. 67]. Співвідношення категорій «мета кримінального провадження», «завдання кримінального провадження» та «призначення кримінального судочинства«» неодноразово ставали предметом спеціальних та інших досліджень [57; 67, с. 102; 285; 286, с. 250; 389; 877; 897, с. 50; 919; 1164, с. 19]. Не досліджуючи детально ці категорії, оскільки це виходить за межі предмета дослідження, вважаємо за важливе висвітлити декілька методологічно важливих для цього дослідження положень. Ми виходимо із можливості розмежувати соціальне призначення, мету та завдання кримінального провадження, на забезпечення реалізації яких спрямовані кримінально-процесуальні функції, хоча КПК України і не містить категорії «призначення кримінального провадження«», як і категорії «мета кримінального провадження», а визначає лише завдання кримінального провадження у ст. 2. Модельний КПК для держав-учасниць СНД [572] указує на призначення

кримінального судочинства (ст. 2) та завдання кримінально-процесуального закону (ст. 3).

Мета - передбачення у свідомості результату, на досягнення якого спрямовані дії. В якості безпосереднього мотиву мета спрямовує і регулює дії, пронизує практику як внутрішній закон, якому людина підпорядковує свою волю [1118]. Відповідно, кримінальне провадження, яке є упорядкованою системою дій його учасників, не може бути безцільним, оскільки, як і будь-яка інша соціальна діяльність, воно спрямоване на досягнення соціально корисного результату. Це не заперечує можливість виділення також призначення кримінального провадження, яке має більш загальний характер та визначається соціальними потребами у наявності державного кримінально-правового впливу на девіантну поведінку.

Характеризуючи соціальне призначення кримінального судочинства, вчені висловлюють пропозиції щодо його тлумачення [57, с. 100-101; 376; 1164, с. 18]. Вважаємо, що соціальне призначення кримінального провадження слід розглядати з позицій конфліктології, а саме розглядати його як засіб для вирішення соціального конфлікту. У межах кримінальної юстиції цей конфлікт має кримінально-правовий характер (оскільки пов'язаний із порушенням кримінально-правової заборони) і може бути вирішений шляхом ефективного застосування норм матеріального кримінального права для відновлення становища, що існувало до вчинення кримінально караного діяння, забезпечення, за загальним правилом, невідворотності кримінальної відповідальності, відновлення порушених прав та законних інтересів осіб, що постраждали від вчинення кримінально караного діяння.

Слід повністю погодитися із С.В. Ківаловим у тому, що кримінальне судочинство, як будь-яка процесуальна діяльність, спрямоване на забезпечення правильного та ефективного застосування норм матеріального права, в першу чергу кримінального, і, таким чином, на забезпечення захисту фізичних та юридичних осіб, суспільства та держави від кримінально караних посягань [357, с.8]. У межах цього ж методологічного підходу як мета кримінального

процесу визначається захист прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави від злочинних посягань та інших суспільно небезпечних діянь [429, с. 10]. Тому, відповідно, метою кримінального провадження слід визнати забезпечення належного застосування норм матеріального (в першу чергу кримінального) права для захисту особи, суспільства і держави від кримінально караних посягань. У зв'язку із цим слід визнати, що захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, указаний у ст. 2 КПК як завдання кримінального провадження, фактично є не завданням, а метою кримінального провадження.

Тому коректним буде твердження про цілеспрямований характер функції як напрямку кримінально-процесуальної діяльності в аспекті її спрямованості на реалізацію завдань та мети, а через них - і призначення кримінального провадження. Тобто метою функції є реалізація мети та завдань, а через них - і призначення кримінального провадження.

Як наслідок, для цього кожна функція має власне завдання, яке відображає генеральну спрямованість цієї функції (наприклад, для функції кримінального переслідування це буде притягнення особи до кримінальної відповідальності). Для реалізації цих завдань КПК передбачає певні процесуальні засоби її реалізації, тобто форму реалізації функції. В цьому аспекті відповідні завдання є правовими явищами другого рівня узагальненості, оскільки вони не тотожні загальним завданням кримінального провадження, а є їх певною деталізацією із урахуванням змісту функції.

По-третє, суб'єкти реалізації кримінально-процесуальної функції виконують власні завдання, що визначаються їх функцією або функціями у межах окремих стадій кримінального провадження та у ході кримінального провадження у цілому; в цьому аспекті завдання характеризують спрямованість діяльності конкретного суб'єкта, який може реалізовувати (суміщати) різні функції, відповідно, перед ним можуть бути поставлені різні завдання.

Також слід визначити співвідношення кримінально-процесуальної функції та компетенції, а також кримінально-процесуальної функції та

кримінально-процесуального статусу. У науці немає чітких підходів щодо, зокрема, співвідношення категорії «кримінально-процесуальна функція» із суміжними категоріями кримінально-процесуальної доктрини, зокрема, із категоріями «кримінально-процесуальний статус» та «кримінально-процесуальна компетенція».

Категорію «кримінально-процесуальний статус» слід розглядати як спеціальну щодо категорії «правовий статус». У загальній теорії права [122, с. 224; 776, с. 18; 1138, с. 294] та кримінально-процесуальній доктрині [200, с. 101; 450, с. 127; 478, с. 8] є різні підходи до визначення змісту правового статусу. Вважаємо, що для відмежування правового статусу від правового становища учасника кримінального провадження до правового статусу слід включати лише права, свободи, законні інтереси та обов'язки особи. Відмітимо, що законний інтерес у кримінальному процесі [щодо визначення, наприклад, див.: 494, с. 265-266] є самостійним елементом кримінально-процесуального статусу. Дійсно, аналізуючи сутність законних інтересів, не можна не помітити, що правовим захистом користуються і деякі інтереси особистості, які не отримали прямого закріплення в конкретному нормативному акті. Не кожен законний інтерес безпосередньо закріплюється державою в нормах права, деякі випливають із загальних принципів права. Для визнання інтересу законним важливо, щоб він не був протиправним, не суперечив закону. Законні інтереси особистості, які не випливають безпосередньо зі змісту нормативного акта, існують і в галузі кримінального судочинства [377]. Про необхідність віднесення законних інтересів до елементів кримінально-процесуального статусу свідчить певним чином і КПК України, вказуючи у якості завдань на захист на тільки прав і свобод, а й законних інтересів учасників кримінального провадження.

При цьому мова йде, безумовно, лише про особу, яка не має у кримінальному провадженні владних повноважень, оскільки для останніх має використовуватися категорія «кримінально-процесуальна компетенція». Компетенція у межах теорії конституційного та адміністративного права

визначається О.Ю. Тихомировим як покладений на уповноваженого суб'єкта обсяг публічних справ [865, с. 55]. У межах кримінально-процесуальної доктрини найбільш широке визначення кримінально-процесуальної компетенції дає Л.М. Лобойко: «покладений кримінально-процесуальним законом на органи дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду обсяг публічних справ у сфері вирішення кримінально-правових конфліктів, що виникають у суспільстві» [483, с. 25].

Натепер слід визначити, чи є кримінально-процесуальна функція елементом кримінально-процесуального статусу та кримінально-процесуальної компетенції. У літературі є дослідження, в яких ця думка відстоюється [195, с. 23; 269, с. 196; 481, с. 101]. В інших дослідженнях звертається увага на детермінуючий характер процесуальних прав і обов'язків суб'єктів щодо функцій [379, с. 51; 1212, с. 15]. Висловлено і протилежну думку [190, с. 58; 749, с. 42; 1191, с. 45-46]. Звертається увага і на більш складне співвідношення між цими категоріями [848, с. 137]. У деяких джерелах кримінально-процесуальна функція ототожнюється із процесуальним правом чи обов'язком, із процесуальним статусом та визначається через них [896, с. 38; 1217, с. 20], що не завжди знаходить підтримку [71; 809, с. 88-89].

1.3. Система кримінально-процесуальних функцій

Поряд із визначенням поняття та ознак кримінально-процесуальних функцій, вельми дискусійною проблемою у літературі є визначення системи та видів кримінально-процесуальних функцій. У ряді досліджень вчені обмежують перерахування існуючих, на їх думку, кримінально-процесуальних функцій, не поділяючи їх на види [1, с. 17-18; 140; 217, с. 7; 229, с. 72; 300; 461, с. 12; 537, с. 114; 722, с. 48; 814; 846; 862, с. 12; 911, с. 11; 1093, с. 62-63; 1129, с. 33; 1133, с. 30; 1141, с. 11; 1153, с. 274; 1170; 1176, с. 26; 1213, с. 57-58].

Складність систематизації та різне значення у кримінальному процесі окремих кримінально-процесуальних функцій обумовили наукові розвідки щодо виділення видів кримінально-процесуальних функцій у межах

сформульованих авторами їх системи [27, с. 21-23; 30, с. 60; 34, с. 59; 71; 253; 264, с. 63; 297, с. 24, 27, 30; 382, с. 8; 422, с. 17-18; 518; 576, с. 83; 682, с. 13, 14-15; 761, с. 65-66; 848, с. 162-163; 855, с. 14; 894; 1106, с. 32-33; 1175, с. 137, 154-155; 1185, с. 5; 1191, с. 59-66; 1208, с. 33; 1212, с. 15-16].

Крім поділу функцій на певні види за рядом критеріїв, враховуючи складність системи кримінально-процесуальних функцій, у деяких дослідженнях систематизація кримінально-процесуальних функцій здійснюється на декількох рівнях. [71; 89, с. 29; 297, с. 27; 525, с. 4; 1112, с. 104]. Про рівні кримінально-процесуальних функцій, вважаємо, є сенс говорити лише тоді, коли одна функція (декілька функцій) визнається базовою, основною для усього кримінального провадження, і на її основі реалізуються інші функції.

У деяких дослідженнях класифікація здійснюється шляхом виділення функцій кримінального процесу та функцій окремих учасників процесу [71; 1137, с. 18]. Як зазначалося вище, розмежування поняття кримінально-процесуальної функції у двох аспектах: як окремі види, напрями кримінально-процесуальної діяльності та як функція органу або особи, що бере участь у процесі, не має ключового значення для визначення поняття кримінально-процесуальної функції, оскільки кримінально-процесуальні функції не можуть бути безсуб'єктними. Остання група класифікацій кримінально-процесуальних функцій знову ж реалізує підхід щодо тлумачення сутності функції як напрямку кримінально-процесуальної діяльності у цілому або окремого суб'єкта (суб'єктів) цієї діяльності. Значення цей поділ має тільки для того, щоб розмежувати основні кримінально-процесуальні функції, що здійснюються завдяки реалізації принципу змагальності, та інші, які безпосередньо не ґрунтуються на ньому; саме ці функції деякими вченими позиціонуються як функції суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.

Надалі слід зупинитися на оцінці обґрунтованості виділення певних напрямків кримінально-процесуальної діяльності як кримінально-процесуальних функцій. До них відносяться такі: боротьба із злочинністю [896,

с. 43]; забезпечення прав та законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальній справі [461, с. 12; 1185, с. 10] (охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінально-процесуальної діяльності [300]; захист прав та законних інтересів потерпілих та обвинувачених у ході розслідування та судового розгляду [264, с. 63]; захист законних інтересів потерпілого, цивільного позивача, відповідача [1129, с. 34]; правозабезпечувальна функція [1195]); охорона прав та законних інтересів осіб, які вчинили злочин [437]; надання юридичної допомоги [229, с. 72; 576, с. 83; 1106, с. 32] (правової допомоги [916, с. 55-56], кваліфікованої допомоги [616; 793]); представництво громадських організацій, представництво потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, підозрюваного та обвинуваченого [1176, с. 26], громадське представництво [229, с. 72], представництво неповнолітнього [858, с. 70]; виховно-профілактична (виховно-попереджувальна) функція [300; 1153, с. 274] (кримінологічна функція [34, с. 179], припинення злочинів та вжиття заходів щодо усунення обставин, які сприяють вчиненню злочину [220, с. 21]; процесуальна профілактична функція [615, с. 6], функція попередження злочинів [1106, с. 31-32; 1141, с. 11]; попередження злочинів та усунення їх причин [1093, с. 63]; запобігання злочинам [1185, с. 5], функція виховання [1092, с. 63; 1141, с. 11]); розкриття злочину [778, с. 493; 1092, с. 62; 1213, с. 57]; безпека учасників процесу [253]; громадське обвинувачення та громадський захист [1129, с. 34], приватне обвинувачення [1176, с. 26]; нагляд за судовою діяльністю судових органів із розгляду та вирішення кримінальних справ [1170]; залучення громадськості до боротьби зі злочинністю [537, с. 114]; виявлення інформації про підготовлювані та вчинені злочини та прийняття рішення для порушення кримінальних справ [264, с. 63], перевірка повідомлень про злочини [38, с. 52]; завершення дізнання, попереднього слідства та визначення шляхів підсумкового вирішення справи [264, с. 63].

Однак зіставлення запропонованих напрямків діяльності із виділеними вище ознаками кримінально-процесуальних функцій дозволяє піддати критиці можливість їх такої характеристики. Так, деякі із запропонованих напрямків є

або етапом стадії (порушення кримінальних справ, перевірка повідомлень про злочини; завершення дізнання, попереднього слідства та визначення шляхів підсумкового вирішення справи), або різновидом інших функцій (приватне та громадське обвинувачення, громадський захист); або не можуть бути виділені як функції внаслідок відсутності самостійного завдання (це характерно для представництва, надання правової допомоги [157], залучення громадськості до боротьби зі злочинністю, безпеки учасників процесу, виховного напрямку кримінально-процесуальної діяльності), не мають самостійного характеру, є елементом інших напрямків кримінально-процесуальної діяльності (охорона прав та законних інтересів осіб, які вчинили злочин, безпека учасників процесу, функція кримінально-процесуального пізнання дійсності, розкриття злочину, представництво, надання правової допомоги), мають зовнішній для кримінального провадження характер (профілактичний напрямок кримінально-процесуальної діяльності, виховний напрямок кримінально-процесуальної діяльності), відсутність спеціальних суб'єктів та засобів реалізації (профілактичний напрямок кримінально-процесуальної діяльності, виховний напрямок кримінально-процесуальної діяльності), є метою кримінального провадження як діяльності (боротьба із злочинністю). Це не дозволяє тлумачити їх як елементи системи кримінально-процесуальних функцій.

Кримінально-процесуальні функції є не тільки методологічно важливою категорією кримінально-процесуальної доктрини. Розподіл кримінально-процесуальних функцій в аспекті реалізації принципу змагальності є нормативною вимогою кримінального процесуального законодавства не тільки України, а й інших країн. У кодексах здійснено розподіл трьох основних кримінально-процесуальних функцій: кримінального переслідування (або обвинувачення), захисту та вирішення справи (здійснення правосуддя) (ст. 16^1 КПК 1960 р. у ст. 16^1, ст. 22 КПК 2012 р., ч. 2 ст. 28 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572], ч. 2 ст. 23 КПК Республіки Казахстан [904], ч. 2 ст. 15 КПК РФ), ч. 1 ст. 24 Республіки Молдова, ч. 2 ст. 22 КПК Туркменістану, ч. 2 ст. 24 КПК Республіки Білорусь [903]). Таким чином, існування цих

функцій є беззаперечним, однак у доктрині та у законодавстві немає єдності щодо їх найменування та змісту, на що буде звернено увагу у наступних підрозділах.

Конституюючи систему кримінально-процесуальних функцій, важливо зазначити, що вона повинна відповідати загальним ознакам систем. У філософії система визначається як сукупність предметів, що знаходяться у відносинах і зв'язках між собою і утворюють певну цілісність, єдність [789]. Указується, що система - це цілісний об'єкт, що складається з елементів, що знаходяться у взаємовідносинах. Відносини між елементами формують структуру системи. При всьому розмаїтті тлумачень поняття системи включає в себе уявлення про деяке об'єднанні якихось елементів і про відносини між елементами. Основними поняттями загальної теорії системи є «цілісність», «елемент», «структура», «зв'язок» і т. д. Цілісність передбачає незвідність властивостей цілого до його складових, а також аналіз складових елементів з точки зору цілого. Елемент системи має низку властивостей і знаходиться в будь-яких відносинах з іншими елементами. Структура системи передбачає впорядкованість, організацію, пристрій, витребувані характером взаємин між елементами [790].

Ознаками системи у теорії організації визнається множинність її складових елементів, єдність головної мети для всіх елементів, наявність зв'язків між ними, цілісність і єдність елементів, наявність структури та ієрархічності, відносна самостійність і наявність управління цими елементами [613]. До ознак системи відносять і її ієрархічність, багаторівневість та структурність [74, с. 14].

Система кримінально-процесуальних функцій повинна відповідати таким вимогам, які стосуються загального поняття системи.

Первинним елементом системи є кримінально-процесуальна функція. У зв'язку з цим у літературі виділено системні властивості кримінально-процесуальних функцій [104, с. 34-35]. Вважаємо, що з урахуванням аргументів, висловлених у кримінально-процесуальній доктрині, до системи

кримінально-процесуальних функцій слід віднести ще деякі напрямки кримінально-процесуальної діяльності, що виділяються у доктрині. Діяльнісний та правовий характер цих напрямків, враховуючи те, що вони являють собою систему кримінально-процесуальних дій, регламентованих нормами КПК, є беззаперечним, саме тому слід визначити їх самостійність у контексті завдань.

Метою кримінального процесу є забезпечення правильного застосування норм матеріального права, що, враховуючи правозастосовчий характер кримінально-процесуальної діяльності, здійснюється найперше шляхом правильного і повного встановлення фактичних обставин кримінального провадження, що у межах загальної теорії права розглядається як перший етап правозастосовчої діяльності - встановлення фактичних обставин справи [1138, с. 249]. Беззаперечно, що ця діяльність здійснюється, починаючи із моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР або з моменту проведення огляду місця події, шляхом побудови та висунення версій, збирання та перевірки доказів, засоби збирання та перевірки яких регламентовані КПК. Ця дослідницька діяльність повинна бути всебічною та повною, на що скеровують суб'єктів, що здійснюють досудове розслідування, положення кримінального процесуального законодавства (ст. 22 КПК 1960 р., ч. 2 ст. 9 КПК 2012 р.*, ст. 24 КПК Республіки Казахстан [904], ст. 23 КПК Туркменістану [810], ст. 18 КПК Республіки Білорусь [903]). Ця вимога вступає у певну суперечливість із традиційним розмежуванням основних кримінально-процесуальних функцій, у зв'язку із чим у доктрині є протилежні та суперечливі підходи щодо визначення функціональної спрямованості цієї діяльності*. Ряд вчених, пояснюючи функціональну спрямованість діяльності слідчого, виділили особливу самостійну кримінально-процесуальну функцію, яка у літературі отримала назву: розслідування [136; 668, с. 116; 722, с. 48; 762, с. 43-

* На коректність цієї норми вказало 68% респондентів (додаток Г)

* Якщо звернутися до становлення теорії кримінально-процесуальних функцій, то неважко помітити, що теорія розподілу функцій на три основні кримінально-процесуальні функції: обвинувачення, захисту та вирішення справи була піддана критиці не в останню чергу тому, що функціональну спрямованість діяльності слідчого, органів дізнання за такої системи функцій визначити було достатньо складно, хоча деякі вчені і указували на те, що слідчий здійснює усі три ці функції [537, с. 114; 585; 832, с. 226].

44], проведення попереднього слідства [1170], дізнання [1170], дослідження обставин справи [220, с. 114; 330, с. 6; 461, с. 8], встановлення, перевірка даних стосовно злочину, їх розслідування [1191, с. 59]. У подальшому термін «розслідування» як назва цієї функції активно використовувався у літературі [17, с. 162; 27, с. 21; 34, с. 129; 217, с. 7; 478, с. 5; 814], активно вживається в доктрині і натепер [60, с.15; 74, с. 188; 382; 422, с. 18; 451, с. 94; 520; 724; 725; 855]. У літературі є різні визначення поняття функції розслідування, однак усі вони пов'язують розслідування із діяльністю, спрямованою на розкриття злочину, встановлення та викриття винного у вчиненні злочину, із всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження [382, с. 8; 451, с. 94; 722, с. 48]. Розслідування (дослідницька функція [254, с. 13]) спрямоване на виконання загальних функцій кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК, однак при цьому має і власні функції, перелік яких у доктрині характеризується багатоманітністю [254, с. 13; 722, с. 48; 725, с. 100]. Вважаємо, що завданням функції розслідування є встановлення події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК) та особи, яка його вчинила.

Таким чином, обґрунтованим є віднесення до системи кримінально-процесуальних функцій функції розслідування.

У зв'язку із істотним розширенням повноважень суду, у тому числі й у досудовому провадженні, однією із судових функцій, у тому числі й у досудовому провадженні, визнається судовий контроль [2; 38, с. 156; 384; 422, с. 18; 505, с. 11; 576, с. 83; 757, с. 90; 848]. У зв'язку із набранням чинності КПК 2012 р. здійснення функції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні покладено на слідчого суддю (п. 18 ст. 3 КПК), що підтримується і у доктрині [786]. Досліджуючи проблематику правової природи контрольного напрямку судової діяльності, слід виходити з того, що контроль може бути лише наступним, що випливає з ознаки зовнішності контролю, тобто пов'язаний із аналізом (перевіркою) діяльності, що вже існує поза контролем, на що нами

неодноразово зверталася увага у попередніх дослідженнях [156; 172, с. 43-44, 229-230].

Судовий контроль як напрямок діяльності характеризується спрямованістю на досягнення за допомогою власних засобів завдань кримінального провадження: забезпечення неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Судовий контроль має і власні завдання: забезпечення законності та обґрунтованості кримінально-процесуальних рішень, законності процесуальних дій. Це здійснюється шляхом аналізу (перевірки) процесуальних дій та рішень, вже проведених (прийнятих) іншими суб'єктами, їх коригування або скасування. У літературі виділяються окремо завдання судового контролю у досудовому провадженні [848, с. 143].

Відповідно, судовий контроль може розглядатися як функція, що здійснюється слідчим суддею (у досудовому провадженні) та судом (у підготовчому судовому провадженні, судовому розгляді, судово-контрольних стадіях кримінального провадження). Таким чином, функція судового контролю є самостійною кримінально-процесуальною функцією.

У літературі не склалося єдиного підходу щодо виділення у системі кримінально-процесуальних функцій прокурорського нагляду. Деякі вчені указують на неї як на кримінально-процесуальну функцію, хоча термінологічно її назви не завжди збігаються [24, с. 97, 98; 27, с. 21; 34, с. 61; 38, с. 104; 264, с. 63; 466; 576, с. 83; 848, с. 122; 855, с. 14; 893, с. 29; 911, с. 11; 1106, с. 32; 1176, с. 26]. Інші звертають увагу на конституційний характер цієї функції і реалізацію її у кримінальному процесі у формі процесуального керівництва [461, с. 133; 762, с. 195-197; 844, с.18, 21-22]. Є думка, що прокурорський нагляд слід розглядати у межах функції обвинувачення [1205] або здійснення

кримінального переслідування [467, с. 8]. Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. [395], визначила процесуальне керівництво як елемент кримінального переслідування.

Для визначення можливості виділення цього напрямку кримінально-процесуальної діяльності як самостійної кримінально-процесуальної функції необхідно проаналізувати сутність цього напрямку діяльності та співвіднести його із виділеними ознаками кримінально-процесуальних функцій.

Нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування спрямований на забезпечення завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК. Аналізуючи повноваження прокурора із здійснення нагляду, слід виділити їх спрямування на всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, забезпечення ефективності досудового розслідування, що дозволяє їх позиціонувати як завдання нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Наявність таких завдань і визначає векторність цього напрямку кримінально-процесуальної діяльності прокурора. Саме така спрямованість діяльності прокурора і визначає компетенцію прокурора щодо реалізації цієї функції.

У деяких джерелах до системи кримінально-процесуальних функцій відноситься процесуальне керівництво дізнанням та попереднім слідством [576, с. 83; 855, с. 14]; процесуальне керівництво попереднім слідством [558]; процесуальне керівництво досудовим слідством [642], процесуальне керівництво розслідуванням [1106, с. 32]; процесуальне керівництво [461, с. 12]; керівництво слідством [141, с. 25], відомчий контроль, що здійснюється керівником слідчого органу, начальником підрозділу дізнання [382, с. 8].

Позиціонування цього напрямку діяльності як кримінально-процесуальної функції має два аспекти: по-перше, можливість визначення прокурорського процесуального керівництва як окремої кримінально-процесуальної функції; по-друге, можливість визначення діяльності керівника

органу досудового розслідування як кримінально-процесуальної функції. Академічний тлумачний словник української мови тлумачить слово «керувати» як «спрямовувати процес, впливати на розвиток, стан чого-небудь; спрямовувати діяльність кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки; розпоряджатися; спрямовувати чиї-небудь учинки, дії» [798]. Організовувати означає «забезпечувати, влаштовувати що-небудь, вишукуючи для цього необхідні можливості; згуртовувати, об'єднувати кого-небудь з певною метою; чітко налагоджувати, належно впорядковувати що-небудь» [800]; зміст функції «організація» передбачає і «контроль» [852].

Однак аналіз повноважень керівника органу досудового розслідування, передбачених ст. 39 КПК, очевидно указує, що цим суб'єктом здійснюються не тільки організаційні повноваження, а й контрольні (а контрольні повноваження, на нашу думку, завжди мають лише наступний характер, що випливає з ознаки зовнішності контролю; лексичне значення цього слова полягає у перевірці, обліку діяльності кого-, чого-небудь, нагляді за кимось, чимось [799]). Так, елементами контролю є відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування, ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, давання слідчому письмових вказівок, вжиття заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчим.

У свою чергу, організаційний та контрольний елемент характерний для процесуального керівництва. Для того щоб відмежувати цю функції від форми здійснення функції прокурорського нагляду у досудовому провадженні, функцію керівника органу досудового розслідування щодо організації діяльності органу досудового розслідування, на нашу думку, доцільно поіменувати як відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, що полягає у вжитті заходів процесуального характеру для забезпечення законного, неупередженого та ефективного розслідування кримінальних правопорушень слідчим органу досудового розслідування.

Кримінальне правопорушення характеризується амбівалентністю впливу на суспільні відносини: порушуючи кримінально-правову заборону, внаслідок

своєї суспільної небезпечності воно завдає шкоди публічним інтересам і одночасно, залежно від об'єкта, може завдавати шкоди інтересам приватним, носії яких у разі підтвердження завдання їм кримінальним правопорушенням моральної, фізичної або майнової шкоди можуть бути потерпілими у кримінальному провадженні. Діяльність таких осіб, як правило [84, с. 643], спрямована на відновлення інтересів, порушених вчиненням кримінального правопорушення. У зв'язку із цим функціональна спрямованість таких суб'єктів у доктрині пов'язується із захистом прав, порушених злочином, та законних інтересів [846]; захистом інтересів потерпілим [855, с. 14]; охороною прав та законних інтересів потерпілого [382, с. 8]; відновленням прав, порушених злочином, та захистом законних інтересів [45, с. 79] або конкретизується шляхом указання на забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочином [1, с. 95; 894; 1141, с. 11], або відшкодування шкоди, завданої злочином [1093, с. 62], захист порушених злочином майнових прав потерпілих осіб [607, с. 22] чи захист майнових прав та інтересів громадян, юридичних осіб і держави [406].

Для визначення можливості визнання цих напрямків діяльності самостійними кримінально-процесуальними функціями слід найперше звернутися до деяких питань, пов'язаних із статусом потерпілого у кримінальному провадженні, зокрема, його інтересів у кримінальному провадженні.

Інтереси учасників кримінального провадження традиційно поділяються на матеріальні (кримінально-правові) та кримінально-процесуальні. Кримінально-правові інтереси - це захист від обвинувачення та охорона матеріальних або моральних благ, порушених злочином [3, с. 23]. Для потерпілого, безумовно, матеріальний інтерес полягає у відновленні інтересів, порушених вчиненням кримінального правопорушення. Враховуючи, що потерпілим може бути особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, інтерес у відшкодуванні цієї шкоди є беззаперечним. Однак, на відміну від, наприклад, позивача у цивільному

процесі, враховуючи, що шкоду було завдано саме кримінальним правопорушенням, потерпілий, як правило, зацікавлений у притягненні винного до кримінальної відповідальності, оскільки це є необхідною умовою для відшкодування йому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Саме тому діяльність, спрямована на відновлення інтересів, порушених вчиненням кримінального правопорушення, має подвійну спрямованість: по-перше, спрямованість на викриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та притягнення її до кримінальної відповідальності й засудження; по-друге, спрямованість на відшкодування усіх видів шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Відповідно, завдання цієї діяльності є різними, що вже не дає можливості конституювати у даному випадку одну кримінально-процесуальну функцію.

Тому є необхідність функціональної диференціації діяльності щодо відновлення інтересів, порушених вчиненням кримінального правопорушення, шляхом виділення напрямку кримінального переслідування та напрямку із відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Відповідно, назви «забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочином», або «відшкодування шкоди, завданої злочином» відображає лише один напрямок діяльності потерпілого без урахування напрямку із здійснення кримінального переслідування. Найменування «захист прав, порушених злочином, та законних інтересів»; «захист інтересів потерпілим»; «охорона прав та законних інтересів потерпілого» не відображають сутнісної спрямованості діяльності потерпілого, а визначають, по суті, завдання, що мають бути досягнуті при реалізації потерпілим певних кримінально-процесуальних функцій.

У зв'язку із вищенаведеним актуалізується проблема визначення функціональної спрямованості діяльності із відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та, відповідно, протилежного напрямку

діяльності (зокрема, у випадку пред'явлення цивільного позову)*. Слід звернути увагу на те, що цивільний позов є лише одною із форм відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, поряд із такими формами, як добровільне відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди підозрюваним /обвинуваченим, а також на його прохання чи за його згодою будь-якою фізичною чи юридичною особою, кримінально-процесуальна реституція [346, с. 8], відшкодування потерпілому заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди за рахунок Державного бюджету України. Відповідно, для потерпілого (на відміну від цивільного позивача) підтримання цивільного позову є лише формою захисту його майнових прав і не може бути визнано функцію. Коректно указує В.Т. Нор на те, що захист потерпілим своїх інтересів не здійснюється тільки у межах функції підтримання цивільного позову та заперечення проти нього, оскільки законодавство передбачає різні засоби захисту порушених злочином майнових прав та інтересів потерпілих осіб [608, с. 94]. Натепер, коли потерпілим може бути і фізична, і юридична особа, та у зв'язку із тим, що цивільний позов за КПК 2012 р. може пред'явити лише потерпілий, В.Т. Нор обґрунтовано звертає увагу на те, що є підстави сумніватись у необхідності введення до провадження щодо цивільного позову за новим КПК такого його учасника, як цивільний позивач [609, с. 37].

Відповідно, слід зазначити, що у випадках, коли у кримінальному процесуальному законодавстві не збігаються статуси потерпілого та цивільного позивача, тобто коли цивільний позов може пред'явити не лише потерпілий, можна виділити функцію підтримання цивільного позову [детальніше див.: 160]. У випадку, коли ці статуси збігаються (за КПК 2012 р.), підтримання цивільного позову не має характеру самостійної кримінально-процесуальної

* Так, пропонуються найменування як усунення та відшкодування шкоди, заперечення проти цивільного позову [461, с. 54]; підтримання цивільного позову та захист від цивільного позову [253; 576, с. 83; 722, с. 48; 848, с. 162; 855, с. 14; 1208, с. 33]; підтримання та обґрунтування цивільного позову, заперечення проти пред'явленого цивільного позову [27, с. 22; 422, с. 18]; пред'явлення та підтримання позову, захист від пред'явленого позову [1175, с. 155]; заперечення проти цивільного позову [846]; пред'явлення цивільного позову та захист від нього [264, с. 63]; побічні функції (знаходять свій вираз у протилежній за своєю безпосередньою спрямованістю діяльністю цивільного позивача та цивільного відповідача) [1191, с. 66]; додаткова функція - підтримання або спростування цивільного позову [1106, с. 32]; функція цивільного позову та захисту проти позову [382, с. 8].

функції, а є формою реалізації функції потерпілого із забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Що стосується функціональної спрямованості діяльності щодо заперечення проти вимог про відшкодування шкоди, то для її позначення використовуються термінологічні конструкції «заперечення проти позову» [27, с. 22: 461, с. 55] та «захист від цивільного позову» [37, с. 17]. Якщо виходити із концепції про можливість розглядати захист у кримінальному процесі як загальне поняття захисту та як кримінально-процесуальну функцію захисту, то слід визнати, що діяльність цивільного відповідача щодо заперечення проти позову відноситься до загального поняття захисту. Однак розуміння захисту як діяльності, що протидіє неправомірним діям по відношенню до будь-якого учасника процесу і на всіх стадіях судочинства, має право на існування, але не як сутність кримінально-процесуальної функції захисту, а як розуміння категорії «захист у кримінальному процесі». Саме для того, щоб запобігти термінологічній плутанині та ототожненню функціональної спрямованості діяльності цивільного відповідача із захистом, відповідну його функцію слід іменувати запереченням проти цивільного позову.

Ряд авторів, структуруючи систему кримінально-процесуальних функцій, крім основних кримінально-процесуальних функцій, виділяють інші напрямки діяльності*. Тому слід визначити, чи здійснюють такі суб'єкти, як заявник, свідок, понятий, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник якусь кримінально-процесуальну функцію, тобто чи можна позиціонувати їх напрямки їх діяльності як кримінально-процесуальну функцію (функції). Виходячи з визначення процесуально інтересу, сформульованого нами вище, можна стверджувати, що процесуальні інтереси мають усі суб'єкти кримінального провадження і саме процесуальний інтерес

* Так, указується на існування допоміжних функцій [34, с. 61; 73, с. 231; 199, с. 142; 749, с. 92; 1106, с. 29; 1191, с. 64-66; 1208, с. 33], факультативних функцій, що сприяють призначенню кримінального процесу [848, с. 162-163], забезпечувальної функції [868, с. 91], сприяння здійсненню кримінального судочинства [576, с. 83; 1185, с. 5], розслідуванню [38, с. 178]. При цьому в якості носіїв цих функцій вказуються заявник, свідки, експерти, спеціалісти, поняті, перекладачі, секретар судового засідання, судовий розпорядник [199, с. 142], обізнані особи [236, с. 34].

визначає сутність кримінально-процесуальної функції. Наприклад, для заявника - це прагнення початку кримінального провадження, експерта - прагнення провести експертизу та надати висновок із забезпеченням його прав, спеціаліста - надати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок, із забезпеченням його прав, перекладача - здійснити переклад із забезпеченням його прав.

Заявник, свідок, понятий, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник здійснюють певну кримінально-процесуальну діяльність, яка має значення для кримінального провадження (у формі давання показань, проведення експертизи, звернення із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, здійснення перекладу, надання консультацій та безпосередньої технічної допомоги, забезпечення здійснення судового засідання). Говорячи про цільову спрямованість діяльності вищезазначених учасників кримінального провадження, слід відмітити, що у цілому вона спрямована на забезпечення реалізації завдань кримінального провадження шляхом виконання власного завдання, а саме забезпечення належного руху кримінального провадження у різних формах. Таким чином, відповідні напрямки діяльності утворюють самостійну допоміжну кримінально-процесуальною функцією.

У деяких джерелах реабілітація (у тому числі реабілітуюча функція суду [71]) визнається кримінально-процесуальною функцією [1, с. 108; 38, с. 118; 253; 1141, с. 11]. Є і думка, що реабілітація є складовою частиною кримінально-процесуальної функції охорони прав та законних інтересів особи, якій було незаконно інкриміновано злочин [437].

Визначення правової природи реабілітації у кримінальному провадженні ускладнюється тим, що навіть розуміння реабілітації як напрямку діяльності (а у літературі вона також тлумачиться як кримінально-процесуальний акт [176], а також виділяється інститут реабілітації [618]) не є одностайним [38, с. 120; 88;

176; 335, с. 7-8; 362, с. 12; 401; 618; 658; 718; 1182, с. 69], що, відповідно, ускладює її ідентифікацію як кримінально-процесуальної функції.

У зв'язку із цим важливо визначити завдання реабілітації, що дасть можливість визначити функціональну спрямованість цієї діяльності. М.Є. Шумило до них обґрунтовано відносить: дії посадових осіб, спрямовані на констатацію факту помилковості кримінального переслідування чи засудження; дії посадових осіб, спрямовані на реституцію вилученого майна, а в разі його відсутності чи пошкодження - компенсацію його вартості, компенсацію судових та інших втрат, яких зазнала особа в результаті необґрунтованої кримінально-процесуальної діяльності; дії органів кримінального переслідування чи суду та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій по усуненню моральної шкоди; дії органів розслідування чи суду, а також інших організацій, установ, підприємств щодо поновлення в обмежених правах [1182, с. 67-68]. Також виділяються правовідновлююча та компенсаційна [523], правозахисна та правовідновлююча (компенсаційна) [335, с. 8] функції реабілітації. Очевидно, що ці завдання не можуть бути виконані у межах функції кримінального переслідування та функції правосуддя, які, по-перше, мають інші завдання, по-друге, на момент реабілітації свою дію припиняють. Таким чином, у системі кримінально-процесуальних функцій можна виділити реабілітаційну функцію.

О.Є. Антонова як функцію кримінального судочинства виділяє міжнародне співробітництво [38, с. 105-107]. Стаття 542 КПК передбачає, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Враховуючи багатоаспектний характер міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, що проявляється у значній кількості його форм, то можливо виділити загальну мету міжнародного

співробітництва: розслідування злочину, притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які його вчинили, забезпечення виконання судових рішень у кримінальному провадженні, що має міжнародний або транснаціональний елемент. У межах міжнародного співробітництва лише вирішується питання про можливість перейняття кримінального провадження центральним органом України. У відповідності до ст. 561 КПК, на території України з метою виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені КПК або міжнародним договором. Слід погодитися із О.Є. Антоновою у тому, що міжнародне співробітництво утворює діяльність з виконання переданих слідчому, прокурору в установленому порядку запитів про проведення процесуальних дій, що надійшли від відповідних компетентних органів і посадових осіб іноземних держав [38, с. 106]. Дійсно, при виконанні таких запитів кримінальне провадження на території України не здійснюється, а компетентні органи України лише надають правову допомогу шляхом проведення певних процесуальних дій, що для них не становить елемент розслідування чи кримінального переслідування, враховуючи відсутність початого і не закінченого кримінального провадження на території України. З аналогічних міркувань вважаємо можливим кваліфікувати як функцію міжнародного співробітництва здійснення екстрадиційного процесу за запитом іноземної держави. У межах цієї функції деякі повноваження має прокурор (п.п. 17, 19 ч. 2 ст. 36 КПК) та слідчий суддя (ст.ст. 567, 583, 584, ч. 1 ст. 584, 585, ч. 2 ст. 588, 591).

Що стосується такої форми міжнародного співробітництва, як передача засуджених осіб та виконання вироків, то її реалізація також здійснюється у межах окремої функції - міжнародного співробітництва. Як вірно указується у літературі, роль суду у цьому випадку - визначити допустимість (можливість) визнання та виконання вироку іноземного суду та вирішити питання, пов'язані із його виконанням [650, с. 91]. Відповідно, аналогічно слід визначити функціональну спрямованість діяльності суду при розгляді клопотання про

приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України (ст. 610 КПК).

Слід звернути увагу і на те, що у відповідності до ч. 9 ст. 602 КПК у випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, якщо вирок суду іноземної держави передбачає покарання у виді позбавлення волі, Міністерство юстиції України надсилає засвідчену копію запиту прокурору для звернення до слідчого судді з клопотанням про застосування запобіжного заходу до вирішення питання про виконання вироку суду іноземної держави. Відповідно, з урахуванням наведених вище аргументів, слідчий суддя у цьому випадку також здійснює функцію міжнародного співробітництва.

Таким чином, у системі кримінально-процесуальних функцій можна виділити функцію міжнародного співробітництва.

1.4. Види кримінально-процесуальних функцій

Аналіз системи кримінально-процесуальних функцій, викладеної у попередньому підрозділі, дозволяє здійснити поділ виділених кримінально-процесуальних функцій на певні види.

1. За рівнями системи кримінально-процесуальних функцій: основні та похідні.

У літературі висловлені деякі пропозиції щодо ознак основних кримінально-процесуальних функцій [27, с. 21; 579, с. 11, 12; 749, с. 91-92; 1212, с. 15-16]. Тобто ознаками основних функцій є їх прояв у судовому розгляді, а також визначення змагальної побудови судового розгляду шляхом їх розмежування. Дійсно, такі ознаки є визначальними для основних кримінально-процесуальних функцій; це підтверджує історія становлення теорії функцій, оскільки питання про кримінально-процесуальні функції первинно виникло саме через необхідність забезпечення змагальності судового розгляду.

Із урахуванням сучасної нормативної регламентації досудового провадження, наявністю у досудовому провадженні елементів змагальності , розмежування сторін кримінального провадження протягом усього кримінального провадження необхідно розглядати основні кримінально-процесуальні функції не лише у контексті змагального судового розгляду, а й у контексті досудового провадження також. І кримінальне переслідування, і захист, і правосуддя реалізуються і у досудовому провадженні, тільки форми реалізації є іншими і здійснюються вони у тісній взаємодії із іншими, неосновними функціями. Ключовою ознакою для визначення змагальності провадження залишається їх розмежування та здійснення різними суб'єктами, а щодо сторін - суб'єктами із протилежними інтересами у кримінальному провадженні.

При цьому базовим критерієм для визначення кола основних кримінально-процесуальних функцій залишається вирішення питання, що становить основний предмет процесу. Його слід визначати, користуючись підходом Я.О. Мотовіловкера, однак із певними доповненнями із урахуванням сучасного стану розвитку кримінально-правової та кримінально-процесуальної доктрини. У сучасній кримінально-правовій доктрині як засіб реакції держави на вчинене суспільно небезпечне діяння визнаються заходи кримінально-правового характеру (кримінально-правового впливу [1104]), до яких відноситься не тільки кримінальна відповідальність, а й інші заходи [287; 371; 1104; 1225]. Для визначення основного предмету процесу (основного питання кримінальної справи) має значення виділення у системі цих заходів примусових заходів медичного характеру та примусових заходів виховного характеру [1225, с. 126], а також заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб [1225, с. 126].

* Незважаючи на те, що із змісту ст. 22 КПК можна зробити висновок про поширення сфери дії цього принципу на усе кримінальне провадження, та використанні за текстом КПК термінології «сторони» і для досудового провадження також, стверджувати про повну змагальність досудового провадження зарано, враховуючи нормативні та фактичні обмеження сторони захисту у доказуванні, обмежень у можливості ознайомитися із матеріалами досудового розслідування у порядку ст. 221 КПК, відсутності захисного висновку як кримінально-процесуального акту тощо. Детальніше див.: [623; 880; 1216]

Відповідно, основний предмет процесу (основне питання кримінальної справи) можна переформулювати як питання про відповідальність підозрюваного (обвинуваченого) за діяння, що ставлять йому у провину (у повідомленні про підозру /обвинувальному акті), питання про вжиття заходів кримінально-правового характеру до осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння, передбачені законом України про кримінальну відповідальність, до досягнення віку кримінальної відповідальності та осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння, передбачені законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності.

Саме у такому контексті і слід розглядати питання про основні кримінально-процесуальні функції. Віднесення застосування інших крім кримінальної відповідальності, заходів кримінально-правового характеру до основного предмета процесу дозволяє уточнити зміст усіх трьох кримінально-процесуальних функцій шляхом поширення їх на провадження щодо неповнолітніх та провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

Таким чином, основними кримінально-процесуальними функціями є напрямки діяльності, що безпосередньо спрямовані на вирішення основного питання кримінального провадження; відображають змагальний характер судового провадження та елементи змагальності досудового провадження; розмежовані між різними суб'єктами (сторонами, які мають протилежні інтереси у кримінальному провадженні, та судом); є несумісними між собою; відображають соціальне призначення та мету кримінального провадження; безпосередньо спрямовані на вирішення завдань кримінального провадження; неможливість досягнення мети та завдань кримінального провадження поза межами реалізації цих функцій. Дві з основних кримінально-процесуальних функцій пронизують усі стадії кримінального провадження: це кримінальне переслідування та захист.

Відмітимо, що відповіді респондентів на запитання: «укажіть напрямки кримінально-процесуальної діяльності, які Ви вважаєте основними у

кримінальному провадженні України», розподілилися так: обвинувачення - 21%; кримінальне переслідування - 9%, захист - 18%, розслідування - 21,5%, судовий контроль - 8%, прокурорський нагляд - 12%, відомчий контроль - 0,5%, вирішення справи - 7%, підтримання цивільного позову та заперечення проти цивільного позову - 2%.

Похідні кримінально-процесуальні функції можуть мати підготовчий характер (розслідування), наступний характер (коригуюча функція), супутній характер (прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, судовий контроль, забезпечення слідчим суддею доказів, забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб, міжнародне співробітництво), паралельний (приєднаний) характер (забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, заперечення проти цивільного позову, реабілітаційна функція), сприяючий (допоміжна функція) характер стосовно досягнення мети та вирішення завдань кримінального провадження. Похідні кримінально-процесуальні функції характеризуються жорсткою прив'язкою до суб'єкта, який у межах цієї функції діє поза межами основних кримінально-процесуальних функцій. Причому суб'єкт здійснення похідних функцій може бути суб'єктом здійснення і основних функцій (наприклад, прокурор, який здійснює прокурорський нагляд та кримінальне переслідування, слідчий, який здійснює розслідування та кримінальне переслідування), але не обов'язково (слідчий суддя, цивільний відповідач, свідок, експерт, перекладач тощо).

2. За критерієм ступеня значення для досягнення мети та вирішення завдань кримінального провадження:

- основні кримінально-процесуальні функції; відмітимо, що у літературі до основних кримінально-процесуальних функцій відносять не тільки кримінальне переслідування (обвинувачення), захист та вирішення справи (правосуддя). Деякими вченими до них віднесено також: розслідування [814; 848, с. 162], функцію прокурорського нагляду за точним та однаковим виконанням

законів; функцію розслідування; функцію цивільного позову, захисту від позову; функцію процесуального керівництва [1106, с. 32-33]; цивільного позову, захисту від позову [1185, с. 5]; розслідування та нагляд за дотриманням і правильним застосуванням законів (прокурорський нагляд) [34, с. 61]. Видається, що таке розмаїття викликане відсутністю чітких ознак для визначення основних кримінально-процесуальних функцій.

Як вказувалося вище, основними кримінально-процесуальними функціями є напрямки діяльності, що безпосередньо спрямовані на вирішення основного питання кримінального провадження; відображають змагальний характер судового провадження та елементи змагальності досудового провадження; розмежовані між різними суб'єктами (сторонами, які мають протилежні інтереси у кримінальному провадженні, та судом); є несумісними між собою; відображають соціальне призначення та мету кримінального провадження; безпосередньо спрямовані на вирішення завдань кримінального провадження; неможливість досягнення мети та завдань кримінального провадження поза межами реалізації цих функцій.

Із урахуванням цих ознак слід проаналізувати додані авторами до основних кримінально-процесуальні функції. Що стосується розслідування, то воно спрямоване на вирішення основного питання кримінального провадження, однак опосередковано, шляхом, як правило, здійснення підготовчих для кримінального переслідування та судового провадження дій, тобто спрямоване на виконання завдань кримінально-процесуальної стадії. Розслідування не відображає змагальний характер кримінально-процесуальної діяльності, і при його здійсненні складно виокремити сторони кримінального провадження (хоча формально слідчий, оперативні підрозділи відносяться до сторони обвинувачення).

Прокурорський нагляд та процесуальне керівництво також не відображають змагальний характер кримінально-процесуальної діяльності. Вони безпосередньо також не спрямовані на вирішення основного питання кримінального провадження, оскільки їх спрямованість пов'язана із

забезпеченням ефективного розслідування та кримінального переслідування, тобто на виконання завдань кримінально-процесуальної стадії досудового розслідування.

Що стосується функцій цивільного позову та захисту від позову, то, безумовно, слід відмітити протилежність інтересів їх носіїв. Однак вони не спрямовані на вирішення основного питання кримінального провадження, оскільки їх спрямованість полягає, відповідно, у відстоюванні цивільно-правових інтересів у кримінальному провадженні та у запереченні у цьому. Тому неможливо визнати ці функції основними, тим більше враховуючи ще і ту обставину, що за КПК 2012 р. цивільний позивач та цивільний відповідач не віднесені до сторін кримінального провадження;

- додаткові кримінально-процесуальні функції. Розмежовуючи основні та додаткові функції, С.В. Романов указує, що кримінально-процесуальна функція учасників процесу, які хоча і мають визнаний законом інтерес у досягненні мети і вирішенні завдань процесу, але володіють у тому чи іншому провадженні у кримінальній справі меншим обсягом прав, ніж учасники процесу - носії основних функцій, може бути названа додатковою, бо ці учасники можуть реалізовувати свій інтерес лише у взаємодії з учасниками - носіями основних функцій [749, с. 91-92]. Можна виділити такі ознаки цього різновиду функцій: безпосередньо не спрямовані на вирішення основного питання кримінального провадження, мають забезпечуючий характер стосовно першої групи функцій, який може проявлятися у їх підготовчому, наступному, супутньому характері; безпосередньо спрямовані на реалізацію завдань кримінального провадження у межах, як правило, однієї стадії або кримінально-процесуального провадження; здійснюються суб'єктами, які беруть активну участь у кримінальному провадженні через наявність владних повноважень; ці суб'єкти, як правило, є носіями також однієї із основних кримінально-процесуальних функцій. До додаткових кримінально-процесуальних функцій слід віднести: розслідування, судовий контроль; забезпечення слідчим суддею доказів; забезпечення законності та

обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб; прокурорський нагляд; відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, коригуюча функція, міжнародне співробітництво, законоохоронна функція;

- побічні кримінально-процесуальні функції: спрямовані на реалізацію цивільно-правових інтересів у кримінальному провадженні; до них відносяться забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, заперечення проти цивільного позову, реабілітаційна функція;

- допоміжна кримінально-процесуальна функція. Як указує С.В. Романов, кримінально-процесуальна функція учасників процесу, які не мають визнаного законом інтересу у досягненні мети та вирішенні завдань кримінального процесу, але сприяють носіям основних і додаткових функцій у їх вирішенні, є допоміжною [749, с. 91-92]. Допоміжна функція - це напрямки діяльності інших суб'єктів (заявників, свідків, адвокатів свідків, експертів, перекладачів, понятих, спеціалістів, заставодавців, поручителів, секретаря судового засідання, судового розпорядника та ін.); характеризуються тим, що має епізодичний характер, а реалізація функції ініціюється, як правило, іншими суб'єктами. При цьому носії цієї функції, хоча і не мають інтересу у підсумковому вирішенні кримінально-правового конфлікту, мають певні процесуальні інтереси. Враховуючи полісуб'єктність здійснення цієї функції та різну спрямованість діяльності її суб'єктів, можна визнати наявність декількох підфункцій допоміжної функції.

3. За критерієм об'єкту (завданнями, на виконання яких спрямовані кримінально-процесуальні функції) поділити на:

- функції, що спрямовані на всебічне, повне та неупереджене встановлення обставин кримінального провадження (розслідування, прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням);

- функції, що спрямовані на забезпечення застосування до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про

кримінальну відповідальність, заходів кримінально-правового характеру (кримінальне переслідування);

- функції, що спрямовані на заперечення законності та обґрунтованості кримінального переслідування (захист);

- функції, що спрямовані на забезпечення належного здійснення розслідування та кримінального переслідування (прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, судовий контроль, забезпечення слідчим суддею доказів, забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб);

- функції, що спрямовані на забезпечення належного здійснення судового провадження (правосуддя, судовий контроль, законоохоронна функція);

- функції, що спрямовані на вирішення питання про цивільно-правові наслідки кримінального правопорушення та незаконного кримінального переслідування (забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, заперечення проти цивільного позову, реабілітаційна функція);

- функції, що спрямовані на сприяння руху кримінального провадження (допоміжна функція);

- функції, що спрямовані на забезпечення взаємодії з компетентними органами іноземних держав та міжнародними судовими установами з питань кримінального провадження (розслідування, кримінальне переслідування, прокурорський нагляд, міжнародне співробітництво).

4. За критерієм складності структури кримінально-процесуальні функції слід поділити на: прості; складні (які містять підфункції). У літературі виділяють підфункції таких функцій, як обвинувачення, захист, організаційна, превентивна, а також підфункції інших суб'єктів кримінального судочинства [71], правосуддя [1160, с. 374].

5. За критерієм сумісності кримінально-процесуальні функції можливо поділити на: сумісні; несумісні [27, с. 22]. Як указує С.А. Альперт, в системі

функцій є функції, які сумісні, розвивають і доповнюють одна одну, і тому один суб'єкт може реалізувати кілька процесуальних функцій; однак існують і функції несумісні, які один і той же суб'єкт виконувати не може. Так, здійснення прокурором функції нагляду за законністю в досудових стадіях процесу не тільки не виключає, але, навпаки, передбачає здійснення ним функції обвинувачення в суді. У ході реалізації слідчим функції розслідування справи, коли ним встановлено особу, яка вчинила злочин, він притягує її в якості обвинуваченого, формулює і пред'являє їй відповідне обвинувачення, а значить, і реалізує з цього моменту і функцію обвинувачення. У зазначених випадках мова йде про сумісні процесуальні функції. Коли ж мова йде про функції обвинувачення, захисту і правосуддя, то вони суворо розмежовані і тому суб'єкти, що здійснюють обвинувачення (так само як і захист), не можуть здійснювати правосуддя; той, хто звинувачує, не може бути суддею [27, с. 22].

Дещо по-іншому тлумачить сумісні та несумісні функції Д.М. Берова. На її думку, інші функції, виконувані паралельно з основними, можна віднести до категорії побічних. Їх, у свою чергу, слід розмежувати на дві категорії - процесуально суміщені, тобто, виконувані в рамках тієї ж процедури, наприклад, превентивна функція суду, і процесуально розділені, реалізовані окремо, в іншому процесуальному порядку, як коригуюча функція суду, здійснювана в стадії виконання вироку [71]. Принципово погоджуючись із доцільністю поділу кримінально-процесуальних функцій на сумісні та несумісні, відзначимо, що із коректністю останнього підходу погодитися складно. По-перше, за загальним правилом, несумісними є основні кримінально-процесуальні функції між собою. Інші функції можуть бути сумісними як між собою (наприклад, розслідування та міжнародне співробітництво, судовий контроль та забезпечення доказів із забезпеченням законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб), так і з основними кримінально-процесуальними функціями (прокурорський нагляд та кримінальне переслідування). Сумнів викликає те, що сумісність кримінально-

процесуальних функцій полягає у тому, що функції реалізуються у межах тієї ж процедури [71]. Це не обов'язкова вимога. Дійсно, є функції, що реалізуються у межах однієї процедури (судовий контроль, правосуддя, хоча із певними обумовленнями, адже повноваження, що реалізуються у межах тієї чи іншої функції, інші), однак інші сумісні функції реалізуються одним суб'єктом у межах різних процедур (наприклад, прокурорський нагляд та кримінальне переслідування, судовий контроль та забезпечення слідчим суддею доказів із забезпеченням законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб, законоохоронна функція). Крім того, слід уточнити, що сумісність кримінально-процесуальних функцій може мати місце лише у випадку, коли йдеться про одночасне здійснення цих функцій. Так, не можна визнати сумісними розслідування та кримінальне переслідування у діяльності слідчого, адже він послідовно здійснює ці функції.

6. Кримінально-процесуальні функції за критерієм суб'єкта здійснення функції поділяються на:

- кримінально-процесуальні функції носіїв судової влади;
- кримінально-процесуальні функції учасників кримінального провадження зі сторони обвинувачення;
- кримінально-процесуальні функції учасників кримінального провадження зі сторони захисту;
- кримінально-процесуальні функції потерпілого, цивільного позивача, їх представників та законних представників;
- кримінально-процесуальні функції інших учасників кримінального провадження.

7. За критерієм моносуб'єктності або полісуб'єктності реалізації функції поділяються на: функції, що реалізуються одним суб'єктом (прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, коригуюча функція, забезпечення слідчим суддею доказів, забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників

кримінального провадження та інших осіб, законоохоронна функція); функції, що реалізуються декількома суб'єктами.

8. За критерієм сфери реалізації кримінально-процесуальні функції поділяються на: кримінально-процесуальні функції, що реалізуються у більшості стадій кримінального провадження і, зокрема, його центральній стадії - судовому розгляді; ті, що реалізуються лише в одній стадії кримінального провадження.

9. За характером взаємодії кримінально-процесуальні функції поділяються на: парні; непарні. Як указує С.А. Альперт, функції є «парними», оскільки вони необхідно припускають одна одну і в реальній дійсності одна без одної не існують. До таких функцій відносяться: обвинувачення - захист, а також підтримання цивільного позову - заперечення проти цивільного позову [27, с. 22-23].

Крім того, погоджуючись із Д.М. Беровою, як окрему групу кримінально-процесуальних функцій можна виділити замінюючі функції [71]. Як зазначає Д.М. Берова, це функції, здійснювані після завершення основної, наприклад, коригуюча функція суду, яка здійснюється після того, як виконана функція правосуддя і прямо з нею ніяк не пов'язана [71]. Однак, вважаємо, що зміст категорії замінюючих функцій можна розширити у аспекті послідовного здійснення одним суб'єктом різних кримінально-процесуальних функцій, що замінюють одна одну у ході кримінального провадження. У такому розумінні до замінюючих функцій можна віднести також кримінальне переслідування стосовно розслідування у діяльності слідчого, реабілітаційну функцію стосовно кримінального переслідування та правосуддя.

Висновки до розділу 1

1. Теорія кримінально-процесуальних функцій є придатною для реформування вітчизняного кримінального процесу на основі принципу змагальності. Заперечення цієї теорії, що базуються на пов'язуванні цієї теорії із радянською кримінально-процесуальною доктриною, спростовуються науковими працями дореволюційних дослідників, які вже містили ідеї щодо кримінально-процесуальних функцій. У подальший період розвитку кримінально-процесуальної доктрини ця теорія була істотно розвинута за усіма напрямками: визначення поняття та змісту функцій, системи та видів функцій, розширення сфери дії функцій, визначення носіїв функцій тощо.

2. Застосування системного підходу до кримінально-процесуальних функцій дозволяє врахувати напрямок кримінально-процесуальної діяльності (векторність функції), зміст цієї діяльності, її форму, призначення та роль носія кримінально-процесуальної функції, що відповідає таким елементам структури кримінально-процесуальної діяльності, як об'єкт (предмет), суб'єкт, цілі, завдання, форма, зміст діяльності.

3. Методологічними основами вчення про кримінально-процесуальні функції є: розмежування за змістом категорії «кримінально-процесуальна функція» та інших суміжних категорій; застосування системного підходу до визначення кримінально-процесуальних функцій; розуміння принципу змагальності як основи виділення лише основних кримінально-процесуальних функцій; розгляд системи кримінально-процесуальних функцій у сучасному кримінальному процесі у межах усіх його стадій та проваджень; використання широкого підходу до кола суб'єктів їх здійснення; виділення двох значень поняття «кримінально-процесуальна функція»: як окремих напрямків кримінально-процесуальної діяльності та як функції органу або особи, що бере участь у процесі - не має ключового значення для визначення поняття та сутності кримінально-процесуальної функції, оскільки в обох випадках дослідженню піддаються одні й ті самі функції, тільки у першому випадку - в

аспекті їх змістовної характеристики, у другому - в аспекті їх реалізації конкретними суб'єктами; розгляд взаємодіючого характеру кримінально-процесуальних функцій.

4. У межах функціонального підходу у кримінально-процесуальній доктрині слід розмежовувати кримінально-процесуальні функції (як напрямки кримінально-процесуальної діяльності, що здійснюються суб'єктами кримінального процесу), функції кримінального процесу (як діяльнісної системи, соціального правового інституту) та функції кримінального процесуального права (як галузі права).

5. Для співвідношення категорій «кримінально-процесуальна функція» та «кримінально-процесуальний статус» /кримінально-процесуальна компетенція» характерний прямий зв'язок - «функція - статус /компетенція», і саме кримінально-процесуальна функція у даному співвідношенні має генеруючий характер; по-друге, статус /компетенція відображають зміст кримінально-процесуальної функції в аспекті спрямованості напрямку діяльності, однак не є її елементом, оскільки суб'єкт наділяється процесуальною компетенцією або процесуальним статусом саме для реалізації функції.

6. Такі напрямки та частини кримінально-процесуальної діяльності, як: боротьба із злочинністю; забезпечення прав та законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальній справі; охорона прав та законних інтересів осіб, які вчинили злочин; надання юридичної (правової, кваліфікованої) допомоги; представництво громадських організацій, представництво (потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, підозрюваного та обвинуваченого, неповнолітнього громадське представництво); виховно-профілактична (виховно-попереджувальна) діяльність; розкриття злочину; безпека учасників процесу; нагляд за судовою діяльністю судових органів із розгляду та вирішення кримінальних справ; залучення громадськості до боротьби зі злочинністю не є кримінально-процесуальними функціями, оскільки не відповідають виділеним ознакам кримінально-процесуальних функцій.

7. Система кримінально-процесуальних функцій повинна відповідати таким вимогам: цілісність системи, що проявляється у наявності системних властивостей, які не можуть бути зведені до властивостей кримінально-процесуальних функцій; структурованість системи, тобто її упорядкований поділ на елементи різних рівнів; взаємодія елементів системи; самостійний зміст елементів системи. Кожен елемент системи - кримінально-процесуальна функція - має самостійний, автономний зміст. Для включення певного напрямку діяльності до системи кримінально-процесуальних функцій він повинен відповідати таким ознакам: діяльнісний характер; цілеспрямований характер та наявність завдань; генеруючий характер (визначення характеру кримінально-процесуальної діяльності) - векторність функції; генеруючий характер (визначення прав та обов'язків, компетенції суб'єкта (суб'єктів) реалізації функції; невіддільність від носія функції - суб'єкта кримінального провадження; наділення суб'єкта процесуальною компетенцією або процесуальним статусом для реалізації функції - суб'єктний елемент функції; правовий характер; наявність процесуальних засобів реалізації функції; повнота системи кримінально-процесуальних функцій вимагає наявності таких елементів, які вичерпно визначають спрямованість усіх повноважень, прав та обов'язків усіх суб'єктів кримінального провадження; несуперечливість системи кримінально-процесуальних функцій означає відсутність таких елементів, які за змістом виключають один одного; наявність кореляційних залежностей між елементами системи.

8. Крім нормативно закріплених елементів системи кримінально-процесуальних функцій (ст.ст. 3, 22 КПК), до системи кримінально-процесуальних функцій слід віднести ще деякі напрямки кримінально-процесуальної діяльності: розслідування, судовий контроль, прокурорський нагляд, відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, заперечення проти цивільного позову, допоміжна функція; реабілітаційна функція; міжнародне співробітництво, що відповідають виділеним ознакам кримінально-процесуальних функцій.

РОЗДІЛ 2
ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

2.1. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності прокурора

Ряд положень щодо ролі прокуратури у системі кримінальної юстиції викладені у міжнародно-правових актах, аналіз яких необхідний для чіткого визначення функцій прокурора у кримінальному провадженні. Так, Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів передбачають, що обвинувачі відіграють активну роль у кримінальному провадженні, включаючи обвинувачення, і, коли це дозволяється законом або відповідає місцевій практиці, в розслідуванні злочину, нагляді за законністю цих розслідувань, нагляді за виконанням рішень суду та здійсненні інших функцій як представників інтересів держав (п. 11). Обвинувачі не починають або не продовжують обвинувачення або роблять все можливе для зупинення провадження в тих випадках, коли неупереджене розслідування вказує на необґрунтованість обвинувачення (п. 14) [353].

У Рекомендації Кес (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя зазначено, що прокурори в усіх системах кримінального правосуддя вирішують питання про відкриття або продовження кримінального переслідування; підтримують обвинувачення в суді; можуть оскаржувати або вносити апеляційні подання на всі або деякі судові рішення. В певних системах кримінального правосуддя прокуратура також: здійснює державну кримінальну політику, з урахуванням, по змозі, регіональних і місцевих умов; веде розслідування, керує ним або здійснює нагляд за ним; забезпечує надання ефективної допомоги потерпілим; ухвалює рішення щодо заходів альтернативних кримінальному переслідуванню;

здійснюють нагляд за виконанням рішень судів; тощо [728]. Діяльність прокурора за законодавством України у цілому вкладається у виділені напрямки діяльності, але натепер діюче законодавство України не передбачає ухвалення прокурором рішень щодо заходів, альтернативних кримінальному переслідуванню.

Слід зазначити, що статус прокурора у кодексах зарубіжних держав також визначається через його функції та повноваження.

У КПК Франції ст. 31 передбачає, що прокурор здійснює публічний позов [1228], а ст. 40, 40^1 надають йому повноваження починати кримінальне переслідування на основі принципу доцільності. Крім того, під керівництвом прокурора здійснюється дізнання (ст.ст. 12,13 [1228]).

За КПК ФРН, пред'явлення публічного обвинувачення належить до обов'язків прокуратури. Якщо законом не встановлено інше, вона зобов'язана організовувати переслідування всіх злочинних діянь, які підлягають переслідуванню, за наявності достатніх фактичних підстав (пар. 152) [182]. У цілому на прокуратуру у кримінальному процесі покладено три основні функції: вона є «господарем дізнання», підтримує державне обвинувачення на стадії провадження щодо віддання обвинуваченого до суду і на стадії судового розгляду, а також є органом, що здійснює виконання кримінальних покарань [87, с. 62].

За кодексами інших держав, на прокурора покладається здійснення кримінального переслідування (Модельний КПК для держав-учасниць СНД [572], Республіки Казахстан [904], КПК РФ [907], КПК Республіки Молдова [905], КПК Туркменістану [810], КПК Грузії [900], КПК Республіки Вірменія [902], КПК Азербайджанської Республіки [899]), підтримання державного обвинувачення в суді (КПК Республіки Білорусь [903], КПК Республіки Молдова [905], КПК Туркменістану [810], КПК Грузії [900], КПК Республіки Вірменія [902], КПК Азербайджанської Республіки [899]), нагляд при провадженні досудового розслідування (КПК Республіки Білорусь, КПК Республіки Казахстан [904], КПК РФ [907], КПК Туркменістану [810], КПК

Республіки Вірменія [902], КПК Азербайджанської Республіки [899]), процесуальне керівництво розслідуванням (КПК Республіки Білорусь [903], Модельний КПК для держав-учасниць СНД [572], КПК Республіки Молдова [905]*, КПК Грузії [900], КПК Азербайджанської Республіки [899]), розслідування (Модельний КПК для держав-учасниць СНД [572], КПК Грузії [900]). Спільним є визнання таких функцій прокурора, як кримінальне переслідування (хоча частіше указується на підтримання обвинувачення, а у КПК Республіки Білорусь, Азербайджанської Республіки та Вірменії взагалі указується і переслідування, і обвинувачення); нагляд або процесуальне керівництво (хоча у КПК Республіки Білорусь та Азербайджанської Республіки указується і нагляд, і керівництво). Нетиповим у сучасних умовах є визнання прокурорського нагляду за судовими рішеннями, як це передбачається у КПК Республіки Казахстан.

У Концепції реформування кримінальної юстиції України 2008 р. було передбачено, що у сфері кримінальної юстиції прокуратура в Україні має стати єдиним органом, на який покладається виконання таких функцій: а) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування; б) кримінальне переслідування особи, в тому числі висунення обвинувачення, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та складання обвинувального акта; в) нагляд за додержанням законів органами та установами, які виконують судові рішення у кримінальних справах, а також застосовують інші заходи примусового характеру, пов'язані з обмеженням особистої свободи громадян. Досудове розслідування органами прокуратури може проводитись лише у виняткових випадках, спеціально визначених законом [396].

Нормативно закладена у конституційному та кримінальному процесуальному законодавстві України різниця у напрямках кримінально-процесуальної діяльності прокурора, що характерно для різних моделей організації діяльності прокуратури, вимагає окремого розгляду його функцій у:

* Вказується на керівництво кримінальним переслідуванням (п. 37 ст. 6).

досудовому провадженні; судовому провадженні; провадженні із перевірки судових рішень; провадженні із виконання судових рішень.

Конституційною функцією прокурора у досудовому провадженні є нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство (п. 3 ст. 121 Конституції України [394]). Кримінально-процесуальна його функція визначена як нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (ч. 2 ст. 36 КПК). Вважаємо наявність цієї кримінально-процесуальної функції [27, с. 21; 34, с. 61; 38, с. 104; 59, с. 164; 71; 90, с. 6; 141, с. 25; 177, с. 241; 229, с. 72; 264, с. 63; 466; 576, с. 83; 722, с. 153; 784, с. 101; 848, с. 122; 1106, с. 32; 1126, с. 20; 1129, с. 34; 1143; 1155; 1176, с. 26] беззаперечною.

Не менш поширеною є і точка зору, що прокурор здійснює у досудовому провадженні функцію кримінального переслідування [13, с. 71; 89, с. 39; 90, с. 67; 207; 211, с. 253; 223; 224, с. 67; 262; 263; 267; 268, с. 200; 271, с. 10; 365, с. 75, 76; 330, с. 6; 404; 412, с. 333; 461, с. 29; 506, с. 384; 516, с. 195-196; 783; 784, с. 101; 817, с. 43; 1106, с. 116; 1137, с. 91-92; 1185, с. 8] (обвинувачення [55; 59, с. 164; 71; 177, с. 241; 645; 653, с. 92; 746, с. 59; 761, с. 55; 834, с. 146; 1152, с. 47-48]); на це вказувалося і у Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженій Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. [396], хоча КПК 2012 р. у цьому контексті цей термін не вживає, відносячи прокурора до сторони обвинувачення. Слід відмітити, що у літературі висловлено позицію, що засобами здійснення кримінального переслідування є фактично усі повноваження прокурора, передбачені ст. 36 КПК [467, с. 8]. Мабуть, Л.А. Легеза також розуміє категорію кримінального переслідування у т. зв. «широкому значенні», коли воно фактично ототожнюється із здійсненням кримінального провадження. З іншого боку, стверджується, що «позбавлення прокурора функції кримінального переслідування на досудовому слідстві є справою часу» [882]. Враховуючи такі повноваження прокурора за КПК 2012 р., як: повідомляти особі про підозру та погоджувати повідомлення про

підозру; затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання - очевидно, що цей час ще не настав.

Як окрема функція прокурора у досудовому провадженні розглядається і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням [62, с. 4; 71; 89, с. 39; 141, с. 25; 177, с. 241; 271, с. 10; 330, с. 6; 490, с. 269; 817, с. 44; 876, с. 50; 892, с. 120; 896, с. 137; щодо визначення див.: 754]. Відповідь на запитання, чи є процесуальне керівництво самостійною функцією прокурора, поряд із наглядом, вимагає детального аналізу повноважень прокурора. Як указувалося вище, критерії розмежування повноважень, що відносяться, відповідно, до повноважень із керівництва та повноважень із здійснення нагляду, так і не сформульовано, і, відповідно, навіть серед прибічників ідеї про виділення функції процесуального керівництва або повноважень із процесуального керівництва немає єдності щодо переліку відповідних повноважень [39, с. 414; 89, с. 44; 141, с. 30; 206, с. 71, 72; 271, с. 15; 330, с. 6; 817, с. 46]. Аналізуючи ці підходи, можна стверджувати, що, по суті, усі повноваження прокурора, які були передбачені ст. 227 КПК 1960 р., можна віднести до контрольних (крім порушення кримінальної справи та допуску захисника до участі у справі).

Що стосується КПК 2012 р., то також погляди науковців про віднесення повноважень прокурора до нагляду або керівництва відрізняються диверсифікованістю [201, с. 326-327; 549; 1202, с. 29]. Н.В. Марчук зроблено цікавий, хоча і небезспірний висновок про те, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням може розумітися у вузькому і широкому значенні. У вузькому значенні його зміст визначають повноваження третьої з виокремлених

груп*, а саме, вони спрямовані на забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування. У широкому розумінні зміст процесуального керівництва як форми нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування складають усі перелічені групи повноважень. Саме такого широкого підходу дотримується і законодавець при конструюванні процесуального статусу прокурора у кримінальному провадженні [548, с. 375].

Не можна повністю погодитися із цією точкою зору, адже законодавцем дещо некоректно сконструйовано ст. 36 КПК, на що вже зверталася увага у літературі [410, с. 42; 669, с. 53-54], де йому не вдалося розмежувати кримінально-процесуальні функції прокурора, у зв'язку із чим ряд повноважень, у тому числі і ті, що здійснюються у межах інших функцій, було автоматично віднесено до повноважень із здійснення прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва.

Очевидно, що більша частина повноважень прокурора у стадії досудового розслідування, викладених у ст. 36 КПК, має керівний характер (п.п. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, а також повноваження доручати органу досудового розслідування виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про перейняття кримінального провадження, перевіряти повноту, всебічність та об'єктивність розслідування у перейнятому кримінальному провадженні). Таким чином, ті повноваження прокурора, які пов'язані із організацією процесу досудового розслідування, визначенням напрямів розслідування, координацією процесуальних дій, сприянням створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпеченням дотримання у процесі розслідування вимог законодавства України (повноваженнями із процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням), мають контрольний характер. Тому не буде перебільшенням стверджувати, що вище

* Право мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках - особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК; доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; призначати ревізії та перевірки у порядку, визначеному законом та ін.

перелічені повноваження прокурора мають контрольний, а не наглядовий характер; тобто наглядових повноважень «у чистому вигляді» у досудовому провадженні прокурор не має.

Прокурор, затверджуючи обвинувальний акт, висуває обвинувачення, тобто здійснення кримінального переслідування у досудовому провадженні трансформується в обвинувачення. При дослідженні та затвердженні обвинувального акта наявне, на нашу думку, поєднання функцій прокурорського нагляду та кримінального переслідування; прокурорський нагляд - при дослідженні акта, аналізі його та додатків вимогам КПК; при прийнятті рішення про затвердження реалізується одночасно функція прокурорського нагляду, оскільки це є наслідком аналізу роботи слідчого та здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням, та кримінального переслідування, оскільки при затвердженні (або складенні нового) обвинувального акта висувається обвинувачення, а клопотання, відповідно, трансформується кримінальне переслідування. Відповідно, це виключає можливість визнання функцією такого виділяємого напрямку діяльності, як прокурорський нагляд за закінченням розслідування [264, с. 63], оскільки відповідні повноваження реалізуються або у межах функції прокурорського нагляду, або у межах функції кримінального переслідування.

На основі положень КПК України 2012 р. виділено різні функції прокурора у досудовому провадженні [177, с. 241; 201, с. 327; 205, с. 363; 271, с. 10; 472, с. 388; 653, с. 92; 839, с. 63; 876, с. 50; 1200, с. 85, 126, 152, 154, 156, 170, 190, 198; 1021, с. 105; 1201, с. 105]. Деякі пропоновані у літературі функції прокурора не мають ознак, характерних для кримінально-процесуальних функцій: самостійного характеру (встановлення об'єктивної істини у справі [896, с. 56], захист [761, с. 55; 834, с. 146; 895], організаційно-контрольна функція за проведенням досудового кримінального провадження [875, с. 50] (функція прокурора з організації проведення досудового кримінального провадження [875, с. 52]), функції безпосередньої участі у розслідуванні кримінального правопорушення [839, с. 63; 1200, с. 152, 154]); правового

характеру (розслідування [722, с. 48]* або дослідження обставин справи [330, с. 6]); процесуального характеру (координація дій суб'єктів досудового розслідування у справі [224, с. 67]; координаційна функція [1200, с. 181]; організаційно-забезпечуюча [1200, с. 198] функція).

Таким чином, у досудовому провадженні прокурор реалізує: функцію прокурорського нагляду*; функцію кримінального переслідування.

Поза межами визначених функцій залишаються деякі повноваження прокурора у кримінальному провадженні. Так, у відповідності до ч. 2 ст. 36 КПК, прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, уповноважений пред'являти цивільний позов в інтересах держави та громадян, які через фізичний стан чи матеріальне становище, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права, у порядку, передбаченому КПК та законом. Відмітимо, що це положення суперечить ч. 3 ст. 128 КПК, яка передбачає, що цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права. Крім того, ч. 3 ст. 128 передбачає, що цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Тобто прокурор має повноваження пред'являти цивільний позов, здійснювати його підтримання, зокрема, у судовому провадженні.

Правова природа таких повноважень у літературі визначається неоднаково [354, с. 84; 459, с. 254; 662, с. 9, 83; 777, с. 46; 889, с. 72; 1200, с. 136]. Враховуючи спрямованість діяльності прокурора - відстоювання цивільно-правових інтересів потерпілого від кримінального правопорушення, а також цивільно-правових інтересів держави, слід визнати, що прокурор

* Розслідування може позиціонуватися як кримінально-процесуальна функція прокурора у випадку, якщо він особисто проводить досудове розслідування. Таке повноваження прокурор мав за КПК України 1960 р.
* На те, що процесуальне керівництво є формую прокурорського нагляду, вказали 62% респондентів.

здійснює функцію забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Крім того, враховуючи положення ст. 11 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» від 04.03.1996 р., яка передбачає, що у разі виникнення права на відшкодування завданої шкоди відповідно до ст. 2 цього Закону орган, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчий, прокурор або суд зобов'язані роз'яснити особі порядок поновлення її порушених прав чи свобод та відшкодування завданої шкоди, та ст. 12 цього ж закону, прокурора слід визнати суб'єктом реалізації реабілітаційної функції.

Прокурор за КПК України має ряд повноважень, пов'язаних із наданням міжнародної правової допомоги (у широкому розумінні), передбачених п.п. 16-19 ст. 36 КПК. Частина 2 ст. 603 передбачає, що судовий розгляд питання про виконання вироку суду іноземної держави здійснюється за участю прокурора. У відповідності до ч. 1 ст. 610 КПК, судовий розгляд питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України здійснюється за участю прокурора. Правова природа цих повноважень є різною.

Так, повноваження погоджувати запит органу досудового розслідування про міжнародну правову допомогу, передання кримінального провадження; доручати органу досудового розслідування виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про перейняття кримінального провадження, перевіряти повноту, всебічність та об'єктивність розслідування у перейнятому кримінальному провадженні; перевіряти перед направленням прокуророві вищого рівня документи органу досудового розслідування про видачу особи (екстрадицію), повертати їх відповідному органу з письмовими вказівками, якщо такі документи необгрунтовані або не відповідають вимогам міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України чи законам України, здійснюються у межах функції прокурорського нагляду. Що стосується повноваження доручати органам досудового

розслідування проведення розшуку і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за межами України, виконання окремих процесуальних дій з метою видачі особи (екстрадиції) за запитом компетентного органу іноземної держави, доручати органу досудового розслідування виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу, перевіряти повноту і законність проведення процесуальних дій, то вони здійснюються у межах функції міжнародного співробітництва. У межах цієї ж функції прокурор бере участь у судовому розгляді питання про виконання вироку суду іноземної держави та питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України.

У наукових джерелах відзначається багатофункціональність у діяльності прокурора не тільки у досудовому, а й у судовому провадженні.

Найбільш поширеною є точка зору, що прокурор здійснює кримінальне переслідування [211, с. 253; 404, с. 346-384; 516, с. 195-196; 773, с. 98; 896, с. 198; 1106, с. 202-223; 1141, с. 91-92] (обвинувачення [55; 340, с. 32; 836, с. 186; 893, с. 31: 653, с. 92; 1152, с. 43; 1205], підтримання обвинувачення [638, с. 107; 876, с. 54; 1197, с. 90, 92], підтримання державного обвинувачення [132, с. 29; 340, с. 15; 400, с. 138; 571, с. 15], державне обвинувачення [340, с. 29; 510]). Конституційна функція прокуратури в Україні сформульована як підтримання державного обвинувачення в суді (ст. 121), а п. 15 ч. 2 ст. 36 КПК уповноважує прокурора «підтримувати державне обвинувачення в суді». У Рекомендації Кес (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя [728] указано, що прокурори в усіх системах кримінального правосуддя підтримують обвинувачення в суді.

Відмітимо, що у літературі неодноразово обгрунтовано зверталася увага на те, що таким формулюванням законодавець звузив зміст участі прокурора у судовому кримінальному провадженні [410, с. 49; 670, с. 121].

Вважаємо беззаперечним, що, незважаючи на те, що ні Конституція України, ні КПК не вживають термін «кримінальне переслідування» в аспекті діяльності прокурора, що він реалізує цю функцію як у досудовому, так і у

судовому провадженні, тільки у різних формах. У судовому провадженні ця функція здійснюється у формі обвинувачення. Враховуючи різні найменування: обвинувачення, підтримання обвинувачення, підтримання державного обвинувачення, державне обвинувачення, слід коротко зупинитися на розгляді їх співвідношення в аспекті діяльності прокурора у суді.

Законодавець надав легальне визначення поняттям «обвинувачення» та «державне обвинувачення», однак, на жаль, не повністю використавши при цьому досягнення теорії кримінально-процесуальних функцій.

Так, п. 13 ст. 3 КПК визначає обвинувачення як твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому Кодексом. Державне обвинувачення визначено як процесуальну діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ст. 3 КПК). Аналізуючи вищевикладені нормативні визначення категорій «обвинувачення» та «державне обвинувачення», можна стверджувати, що у КПК України використано і матеріально-правове, і процесуальне значення терміна «обвинувачення» (в аспекті державного обвинувачення, яке визначено як «процесуальна діяльність прокурора»).

При цьому державне обвинувачення є різновидом кримінального переслідування як основної кримінально-процесуальної функції та обвинувачення у матеріально-правовому значенні. У матеріально-правовому значенні категорію державного обвинувачення можна визначити як зафіксоване у процесуальному акті (обвинувальному висновку), затвердженому прокурором, твердження прокурора про вчинення конкретною особою кримінально караного діяння, передбаченого нормою кримінального закону, яке породжує обов'язок органів, що здійснюють правосуддя, розглянути питання про винність і покарання вказаної особи [435].

Державне обвинувачення на основі положень КПК України визначається як сукупність дій прокурора з відстоювання перед судом свого акта про

винуватість обвинуваченого [341, с. 12]. Водночас вважаємо процесуальну діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, точніше іменувати не як «державне обвинувачення» (яке є ширшим за своїм змістом), а як «підтримання державного обвинувачення у суді».

Визначення діяльності прокурора у суді саме як підтримання державного обвинувачення наявні у доктрині [36; 354, с. 84; 364; 375, с. 43; 404, с. 358; 411, с. 89; 435; 534, с. 107; 782, с. 37]. Цим термінологічним сполученням пропонували доповнити Закон України «Про прокуратуру» [709]: «Підтримання державного обвинувачення в суді є процесуальною діяльністю прокурора, спрямованою на доведення перед судом обвинувачення з метою забезпечення притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила злочин, або звільнення її від кримінальної відповідальності у передбачених законом випадках«» [245, с. 31].

Таким чином, у п. 3 ст. 3 КПК України, по суті, надано визначення «підтримання державного обвинувачення», а не «державного обвинувачення», оскільки у визначенні підкреслено процесуально-діяльнісний аспект цієї категорії, а викладене у п. 13 ст. 3 КПК визначення обвинувачення відображає не процесуальне, а матеріально-правове значення цієї категорії.

Підтримання державного обвинувачення визначається і як сукупність засобів та методів реалізації у суді обвинувальної функції [761, с. 59]. У деяких дослідженнях підтримання обвинувачення ототожнюється із його здійсненням у суді [143]. В. Остапець запропонувала визначити, що підтримання державного обвинувачення - це процесуальна діяльність прокурора щодо формування та реалізації обвинувачення стосовно конкретної особи, яка вчинила злочин, що відображається в процесуальному акті, за результатами розгляду якого суд приймає рішення у певній кримінальній справі [622, с. 117]. Слід зазначити, що у літературі виділено також окрему категорію - реалізація обвинувачення [31; 557, с. 102-103; 759, с. 433-434]. Для охоплення усіх повноважень прокурора у суді у

частині його обвинувальної діяльності логічним є застосування категорії «реалізація обвинувачення» на доктринальному рівні. Однак при цьому слід відразу висловити незгоду із включенням до змісту цієї категорії первинного формулювання обвинувачення, адже воно являє собою ще не реалізацію вже висуненої обвинувальної тези, а лише її висунення. Цей недолік характеризує визначення В. Остапець, яка до підтримання обвинувачення відносить і його формування, та С.М. Меркулова, який до реалізації обвинувачення відніс його формування, хоча не зовсім логічно підтримувати ще не сформоване обвинувачення. Відповідно, з цих же міркувань до реалізації обвинувачення не можна віднести його висунення. Саме тому на доктринальному рівні до реалізації обвинувачення слід віднести його відстоювання (підтримання, тобто обґрунтування у процесуальному аспекті, оскільки в аспекті мотивування як частини рішення обґрунтування буде елементом формулювання рішення), зміну, доповнення, висунення додаткового обвинувачення та відмову від обвинувачення.

На нормативному рівні ця проблема має вирішуватися дещо по-іншому. По-перше, у Конституції України як функцію прокуратури слід закріпити здійснення кримінального переслідування у кримінальному провадженні замість підтримання державного обвинувачення у суді, що дозволить також зняти питання про спрямованість діяльності прокурора у досудовому провадженні та в особливих порядках кримінального провадження; по-друге, для приведення у відповідність із цими положеннями Конституції положень КПК слід викласти п. 15 ч. 2 ст. 36 у такій редакції: «15) здійснювати кримінальне переслідування у суді, у тому числі підтримувати державне обвинувачення в суді, відмовлятися від підтримання державного обвинувачення, змінювати його або висувати додаткове обвинувачення у порядку, встановленому цим Кодексом».

* Цю пропозицію вже було висловлено [271, с. 10; 310, с. 59], однак цими авторами пропонувалося інше формулювання.

Виникає питання про те, у межах якої функції прокурор у суді підтримує приватне обвинувачення. Конституція Україні вказує на підтримання державного обвинувачення в суді (ст. 121) як на функцію прокуратури, а п. 15 ч. 2 ст. 36 КПК уповноважує прокурора «підтримувати державне обвинувачення в суді»; при цьому виключень щодо участі прокурора у суді у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, ст. 36 КПК не містить. Є точка зору, що прокурор, який брав участь у кримінальних провадженнях приватного обвинувачення, керувався однією з конституційних функцій прокуратури, а саме представництво інтересів громадян або держави в суді (ч. 2 ст. 121 КУ) [643, с. 150-151]. Із цим погодитися складно. Приватне обвинувачення у тому вигляді, яке мало місце за КПК 1960 р., характеризувалося такою рисою, як можливість трансформації його у публічне у разі, якщо прокурор вступав у справу; у такому випадку подальше провадження у справі нічим не відрізнялося від провадження у справах публічного обвинувачення, що вже дозволяє розглядати цю діяльність у межах підтримання обвинувачення, а не представництва. До речі, у Рішенні Конституційного Суду України від 08.04.1999 р. [743] до випадку представництва інтересів громадянина або держави в суді в кримінальному судочинстві віднесено лише випадки, передбачені ст. 33 Закону України «Про прокуратуру» та ст. 29 Кримінально-процесуального кодексу України (пред'явлення цивільного позову в інтересах держави або громадянина про відшкодування збитків, заподіяних злочином), не указавши на ст. 27 КПК 1960 р. Відповідь на це питання може залежати від декількох факторів. По-перше, у тій моделі приватного обвинувачення, яка мала місце за КПК 1960 р. і де прокурор у приватному обвинуваченні не брав участь у стадії судового розгляду, це питання взагалі не поставало, оскільки при вступі прокурора у справу обвинувачення трансформувалося у публічне (державне). За моделлю приватного обвинувачення у КПК 2012 р. прокурор опинився у певному функціональному вакуумі, оскільки, керуючись нормам Конституції та КПК,

визначити його функцію неможливо, оскільки в обох цих документах мова йде лише про державне обвинувачення.

Таким чином, прокурор у судовому провадженні в суді першої інстанції є стороною та реалізує функцію кримінального переслідування, і не реалізує функцію нагляду (хоча такі думки, як і раніше, зустрічаються [323, с. 60; 889, с. 61; 1186]).

У юридичній доктрині є декілька підходів до визначення кримінально-процесуальної функції, яку здійснює прокурор у стадіях апеляційного та касаційного провадження [63, с. 23, 27; 64; 82, с. 399; 132, с. 30; 246, с. 52; 325, с. 107; 397, с. 87; 404, с. 54-55; 411, с. 281; 415, с. 14-15; 444, с. 42; 502, с. 554, 555; 570, с. 72-73; 602, с. 35; 668, с. 165; 731, с. 157; 794, с. 9; 834, с. 188; 857, с. 164; 876, с. 54; 896, с. 260-274; 889, с. 60, 119, 128; 1097, с. 7; 1130; 1172, с. 50; 1210].

При визначенні функціональної спрямованості діяльності прокурора у стадіях апеляційного і касаційного провадження необхідно враховувати специфіку цих проваджень, яка, безумовно, впливає на функції прокурора.

Як було обґрунтовано вище, у судовому розгляді прокурор є стороною та реалізує функцію кримінального переслідування. Однак надалі, після постановлення та проголошення рішення, характер діяльності прокурора може відрізнятися. У випадку, коли прокурор подає апеляцію на виправдувальний вирок суду, ухвалу про закриття кримінального провадження або ставить питання про скасування вироку у зв'язку з необхідністю погіршення становища обвинуваченого, він, безумовно, є обвинувачем і здійснює обвинувачення. Крім того, необхідно урахувати і те, що в апеляційному суді може бути здійснено дослідження обставин кримінального провадження, яке проводиться за правилами судового слідства у суді першої інстанції, за певними винятками.

У сучасному апеляційному провадженні перевіряється обґрунтованість вироку, ухвали. При цьому за клопотанням учасників судового провадження суд апеляційної інстанції зобов'язаний повторно дослідити обставини, встановлені під час кримінального провадження, за умови, що вони досліджені

судом першої інстанції не повністю або з порушеннями, та може дослідити докази, які не досліджувалися судом першої інстанції, виключно якщо про дослідження таких доказів учасники судового провадження заявляли клопотання під час розгляду в суді першої інстанції або якщо вони стали відомі після ухвалення судового рішення, що оскаржується (ч. 3 ст. 404 КПК). Тобто можна зробити висновок, що у стадії перегляду судових рішень в апеляційному порядку розглядаються питання доведеності обвинувачення.

У стадії перегляду судових рішень в касаційному порядку ситуація дещо інша. У відповідності до ч. 1 ст. 433 КПК, суд касаційної інстанції перевіряє правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права, правової оцінки обставин і не має права досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскарженому судовому рішенні, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу. Це відповідає предмету класичного касаційного оскарження, яким є юридична сторона, що свідчить про неправильність кінцевого судового рішення першої інстанції або суду апеляційної інстанції [454, с. 109]. Але чи можна стверджувати, що обвинувачення у цій стадії не розглядається? Обвинувачення у матеріально-правовому розумінні містить три складових - це фабула обвинувачення, його юридичне формулювання та правова кваліфікація [1092, с. 36]. Фабула утворює фактичну сторону обвинувачення. Якщо у цій стадії не перевіряється обґрунтованість вироку, не розглядається питання доведеності обвинувачення, то можна зробити висновок, що у цій стадії касаційний суд обвинувачення як таке не розглядає. Тобто не можна стверджувати про реалізацію обвинувачення у касаційному провадженні.

Разом із тим у касаційному провадженні прокурор може продовжувати здійснювати діяльність, яка спрямована на застосування до особи заходів кримінально-правового характеру, але не у формі доведення обвинувачення (що не здійснюється у касаційному провадженні), а у формі забезпечення правильного застосування матеріального та процесуального закону,

справедливості покарання, у тому числі і для погіршення становища засудженого (через механізм скасування судового рішення - ч. 2, 3 ст. 437 КПК). Це слід розглядати як продовження здійснення кримінального переслідування, тобто як діяльність прокурора, спрямовану на забезпечення його законності та обґрунтованості, яка не охоплюється обвинуваченням і полягає в принесенні подання і (або) письмових заперечень на вирок суду першої інстанції і скаргу протилежної сторони [132, с. 30].

В апеляційному провадженні у випадку, якщо прокурор ставить питання про скасування вироку, ухвали у зв'язку з істотними порушеннями вимог КПК, обвинувальний елемент у його діяльності відсутній. Але не можна у цьому випадку стверджувати й про здійснення функції захисту, оскільки цільовою спрямованістю діяльності прокурора є не виправдання або пом'якшення покарання обвинуваченого, а забезпечення правосудності судового рішення. У літературі зроблена спроба виділити правозахисну функцію прокурора у цих та інших випадках [768; 896, с. 268-270]. Погоджуючись із наявністю правозахисного елемента у такій діяльності прокурора, слід однак указати на те, що виділення подібної функції порушує логічність системи кримінально-процесуальних функцій, адже правозахисний елемент (або захист у широкому розумінні) наявний у багатьох кримінально-процесуальних функціях.

Саме тому слід розглядати питання про функціональну спрямованість діяльності прокурора залежно від стадії перевірки судового рішення. У стадії перегляду судових рішень в апеляційному порядку прокурор здійснює дві кримінально-процесуальні функції, однією із яких є кримінальне переслідування у формі обвинувачення.

Виникає запитання: яку кримінально-процесуальну функцію здійснює в апеляційному провадженні прокурор у випадку, якщо прокурор ставить питання про скасування вироку, ухвали у зв'язку з істотними порушеннями вимог КПК. Як указувалося вище, у такій діяльності прокурора чітко простежується елемент сприяння суду у забезпеченні законності при здійсненні правосуддя в кримінальних справах.

У стадії перегляду судових рішень у касаційному порядку прокурор функцію кримінального переслідування у формі обвинувачення не здійснює, однак його діяльність спрямована на забезпечення виправлення можливої судової помилки; тому, відповідно, слід стверджувати про продовження здійснення функції кримінального переслідування, однак не у формі обвинувачення, оскільки рішення вже набрало законної сили, а фактична його основа не перевіряється.

Враховуючи, що прокурор, оскаржуючи судове рішення, відстоює у першу чергу публічні інтереси, є представником держави, а його діяльність спрямована на забезпечення законності, обґрунтованості та правосудності судового рішення, кримінально-процесуальну функцію, що відображає зміст його діяльності у касаційному провадженні, а також в апеляційному провадженні, коли його діяльність не пов'язана із здійсненням функції кримінального переслідування у формі обвинувачення, можна визначити як законоохоронну функцію, визнавши тим самим обґрунтованість такої доктринальної пропозиції [415, с. 15].

У провадженні у Верховному Суді України виділено контрольно-пошукову, мотивувальну функції і функцію ініціювання перегляду та участі у судовому розгляді [1147, с. 9], однак наведене є не функціями, а окремими повноваженнями прокурора у відповідній стадії. У межах стадії перегляду судових рішень Верховним Судом перегляд пов'язаний також із перевіркою саме законності судових рішень. Однак, враховуючи положення ч. 4 ст. 447 КПК: перегляд виправдувального вироку, ухвали про закриття справи або інших судових рішень з метою погіршення становища засудженого з підстав, передбачених пунктами 1-3 ч. 1 ст. 445 КПК, допускається лише протягом установлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, але не пізніше одного року з дня постановлення такого судового рішення, можна стверджувати про те, що і у цій стадії прокурор може продовжувати здійснення кримінального переслідування (у випадку подання заяви вищенаведеного змісту, а також при запереченні перегляду судового

рішення за заявою, поданою за п. 4 ч. 1 ст. 445 КПК), а також законоохоронну функцію - у інших випадках.

Характеризуючи функціональну спрямованість діяльності прокурора у стадії виконання судових рішень, слід зазначити, що її ідентифікація відзначається певною складністю та відсутністю доктринальної визначеності. З одного боку, указується на здійснення прокурором нагляду за дотриманням закону під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також під час застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [571, с. 15], що повністю відповідає конституційній функції прокуратури, визначеній у ст. 121 Конституції. На наглядову функцію вказували і інші вчені [243, с. 26; 458, с. 55-56; 722, с. 173; 890]. Із цією точкою зору погодитися складно, адже перше питання, що виникає, за якими суб'єктами кримінального провадження та якими процесуальними засобами здійснюється нагляд? Навіть те, що у ст. 415 КПК 1960 р. було передбачено здійснення прокурором нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи людини, не свідчило про процесуальний характер цієї функції, яку закріплено у Конституції України. Цей напрямок діяльності прокуратури регламентовано так само і у Кримінально-виконавчому кодексі [428], і у законах України «Про прокуратуру» 1991 р. [709] та 2014 р. [708]

У відповідності до ст. 22 Кримінально-виконавчого кодексу, прокурор відповідно до Закону України «Про прокуратуру» здійснює нагляд за додержанням законів в органах і установах виконання покарань при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Ці відносини не відносяться до сфери дії кримінального процесуального законодавства, адже КПК визначає лише порядок кримінального провадження на території України (ст. 1), до якого п. 10 ст. 3 КПК віднесено досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії

у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Більше того, навіть у стадії виконання судових рішень (яка, до речі, чомусь у ст. 3 КПК до кримінального провадження не віднесена) мають місце інші суспільні відносини, а саме відносини, пов'язані із зверненням рішення до виконання, вирішенням питань, які виникають при виконанні судового рішення та після його виконання, а не відносини, пов'язані із безпосереднім виконанням судового рішення, зокрема, і у частині відбування покарання. Відповідно, цей напрямок прокурорського нагляду не має кримінально-процесуального характеру і не може розглядатися як кримінально-процесуальна функція.

З іншого боку, деякі вчені указують, що прокурор є суб'єктом реалізації кримінального переслідування у цій стадії [44, с. 103, 104; 132, с. 31; 399, с. 90]. Відмічається і наявність такої функції, як участь у судовому засіданні з питань виконання вироку [784, с. 101] (хоча це вказує на процесуальний, а не функціональний характер повноважень прокурора), виділяються декілька кримінально-процесуальних функцій [896, с. 276-280]. Сутність стадії виконання судового рішення полягає у тому, що вона спрямована на реалізацію судового рішення, яке набрало законної сили. Завданням цієї стадії є забезпечення швидкого та ефективного виконання вироку, ухвали суду, ухвали слідчого судді [422, с. 712]. Роль суду у цій стадії полягає у зверненні судового рішення до виконання, а також у вирішенні питань, що віднесені до його компетенції КПК (ст.ст. 536-538 КПК).

При цьому характер цих питань є різним, та, відповідно, спрямованість діяльності прокурора також є різною. Так, участь прокурора у вирішенні таких питань, як про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років; про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком; про застосування покарання за наявності кількох вироків, про заміну покарання відповідно до ч. 5 ст. 53, ч. 3 ст. 57 КК України свідчать про спрямованість його діяльності на реальне

забезпечення застосування до особи покарання і вкладається у такий напрямок кримінально-процесуальної діяльності, як кримінальне переслідування.

Участь у розгляді судом інших питань - про відстрочку виконання вироку; про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким; про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років; про звільнення від покарання за хворобою; про застосування до засуджених примусового лікування та його припинення; про звільнення від призначеного покарання з випробовуванням після закінчення іспитового строку; про заміну покарання відповідно до ч. 1 ст. 58, ч. 1 ст. 62 КК України; про тимчасове залишення засудженого у слідчому ізоляторі або переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора для проведення відповідних процесуальних дій під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених іншою особою або цією самою особою, за які вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді; про звільнення від покарання і пом'якшення покарання у випадках, передбачених ч.ч. 2 і 3 ст. 74 КК України; інші питання про всякого роду сумніви і протиріччя, що виникають при виконанні вироку; про зняття судимості - свідчить про спрямованість діяльності прокурора на дотримання вимог КК та КПК при реалізації судового рішення. Відповідно, елементи кримінального переслідування відсутні. Для визначення функціональної природи спрямованості цієї кримінально-процесуальної діяльності прокурора доцільним буде найменування «законоохоронна функція».

2.2. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності слідчого

Діяльність слідчого за своїм характером та спрямуванням є неоднорідною, що спричинило наявність діаметрально різних підходів щодо визначення її функціонального спрямування [17, с. 162; 27, с. 22; 34; 42; 74,

с. 188; 99, с. 79; 103, с. 89-91; 124; 196, с. 79, 86, 88, 95, 181; 208; 220, с. 23; 231, с. 25; 232; 254; 264, с. 63; 296; 380, с. 35; 382; 409, с. 40; 451, с. 90; 461, с. 12; 478, с. 10; 479, с. 74, 75; 484, с. 24; 497; 520; 533, с. 125-127; 537, с. 114; 576, с. 83; 580, с. 15; 615, с. 6; 633, с. 38-39; 722, с. 50; 766, с. 72; 814; 834, с. 104; 855, с. 15; 856, с. 149; 1105, с. 40; 1128, с. 375; 1154; 1170; 1191, с. 59].

Респонденти вказали на реалізацію слідчим таких функцій: кримінальне переслідування (обвинувачення) - 24%, розслідування - 69,5%, обвинувачення, захист та вирішення справи - 5%. У КПК України 2012 р. слідчий віднесений до сторони обвинувачення*, це характерно і для КПК Грузії, КПК Азербайджанської Республіки, КПК Республіки Молдова*. У Модельному КПК для держав-учасниць СНД слідчого віднесено до органів кримінального переслідування, та, відповідно, до сторони обвинувачення. У КПК Республіки Таджикистан, КПК Туркменістану, КПК Республіки Білорусь слідчого визнано суб'єктом, який здійснює кримінальне переслідування.

Таким чином, навіть короткий перелік підходів до визначення функціональної спрямованості діяльності слідчого репрезентує остаточну невирішеність цього питання і у законодавстві, і у кримінально-процесуальній доктрині, що не в останню чергу зумовлено історичними змінами у нормативній регламентації статусу органів досудового розслідування в України [137; 209], а також незавершеністю реформи системи досудового розслідування в Україні.

Відмітимо, що ряд пропонованих у літературі функцій насправді не мають ознак останніх внаслідок відсутності: самостійного характеру (припинення злочинів [220, с. 23; 461, с. 104], кримінологічна функція [34, с. 153], розшук обвинуваченого [38, с. 147; 220, с. 147], захист [537, с. 14], огородження громадян від необгрунтованого обвинувачення у вчиненні злочину [220, с. 23], застосування слідчим при розкритті та розслідуванні злочинів науково-технічних засобів [208], виконавча функція [254]), правового

* На коректність віднесення слідчого до сторони обвинувачення вказали 63 % респондентів.
* У КПК Республіки Молдова вказано «орган кримінального переслідування», а кримінальне переслідування здійснюється офіцерами з кримінального переслідування.

характеру (процесуальне керівництво та вирішення справи [461, с. 12]), процесуального характеру (координаційна функція [34, с. 167]).

До прийняття КПК 2012 р. у національній доктрині достатньо поширеною була думка про те, що слідчий є суб'єктом функції розслідування [17, с. 162; 766, с. 72; 814] (хоч вона і не була єдиною, оскільки указувалося на те, що слідчий є суб'єктом здійснення функції обвинувачення [746, с. 50]). Ця думка грунтувалася на положеннях ст. 22 КПК 1960 р., у відповідності до якої прокурор, слідчий і особа, яка провадить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдують обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують і обтяжують його відповідальність. Ніде у тексті КПК 1960 р. слідчий прямо не відносився до сторони обвинувачення.

Актуалізацію дискусій щодо кримінально-процесуальної функції (функцій) слідчого в Україні надало прийняття КПК 2012 р., у якому слідчий віднесений до сторони обвинувачення. І це підтримується деякими вченими [853, с. 175]. Складно погодитися повністю із цим, адже ч. 2 ст. 9 та ч. 5 ст. 223 КПК 2012 р. знову ж указують на обов'язок слідчого збирати виправдувальні докази. Більше того, на думку деяких вчених, не можна погодитися з тим, що віднесення слідчого до сторони обвинувачення означає його націленість тільки на збирання обвинувальних доказів [648, с. 56]. З іншого боку, у новітніх дослідженнях знову робиться висновок про здійснення слідчим функції розслідування [60, с. 15; 422, с. 18; 724].

Пункт 13 ст. 3 КПК України 2012 р. визначає обвинувачення як твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому кодексом. Моментом висунення обвинувачення є затвердження прокурором обвинувального акта або складання нового обвинувального акта (оскільки, у відповідності до ч. 4 ст. 110 КПК, обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального

правопорушення і яким завершується досудове розслідування); тобто обвинувачення за новим КПК починається з моменту затвердження або складання обвинувального акта прокурором. Таким чином, складно стверджувати про здійснення слідчим обвинувачення. Більш коректним, як уявляється, є віднесення слідчого до суб'єктів здійснення кримінального переслідування (у вузькому значенні).

Однак, незважаючи на пряме і однозначне віднесення слідчого до сторони обвинувачення, ч. 2 ст. 9 КПК указує на те, що прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. Крім того, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке грунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ст. 94 КПК). Слідчий повинен збирати не тільки обвинувальні докази: у разі отримання під час проведення слідчої (розшукової) дії доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язаний провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (ч.5 ст. 223 КПК).

Навіть короткий виклад цих норм указує на те, що КПК не повністю відмовився від ідеї покладення на слідчого функції розслідування кримінальних правопорушень, яка, на думку Ю.П. Аленіна, полягає у вжитті всіх заходів для всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин справи, виявлення як обвинувальних, так і виправдувальних, а також обтяжуючих і пом'якшуючих вину обставин і з'ясування всіх обставин, що підлягають доказуванню у кримінальній справі [17, с. 162].

Таким чином, слід підкреслити певну умовність віднесення слідчого до сторони обвинувачення, оскільки функціональна спрямованість його діяльності є значно ширшою. З моменту отримання інформації про кримінальне правопорушення слідчий реалізує функцію розслідування з метою встановлення обставин кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила. При цьому слідчий зобов'язаний всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. Надалі, у разі, якщо наявні достатні докази для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий (за погодженням із прокурором) повинен здійснити повідомлення про підозру. З моменту складення слідчим повідомлення про підозру починається функція кримінального переслідування у формі підозри стосовно визначеної особи. При цьому слідчий знову ж зобов'язаний всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Крім того, слід звернути увагу на те, що у відповідності до ст. 12 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» [706], розмір відшкодовуваної шкоди, зазначеної в пунктах 1, 3, 4 статті 3 цього Закону,

залежно від того, який орган провадив слідчі (розшукові) дії чи розглядав справу, у місячний термін з дня звернення громадянина визначають відповідні органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратура і суд, про що виносять постанову (ухвалу). Це дозволяє стверджувати, що за кримінальним процесуальним законодавством України слідчий також здійснює реабілітаційну функцію.

Крім того, слідчий має деякі повноваження, пов'язані із здійсненням міжнародного співробітництва. Деякі з них, пов'язані, зокрема, із складанням запитів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, прохання про тимчасову передачу може здійснюватися як у межах функції розслідування, так і у межах функції кримінального переслідування - залежно від етапу досудового розслідування. Складення клопотання про видачу особи (екстрадицію), клопотання про передання кримінального провадження іншій державі, здійснюється у межах функції кримінального переслідування. Однак у випадку, коли на орган досудового розслідування у порядку ст.ст. 558-561 КПК покладено виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, то слідчий здійснює функцію міжнародного співробітництва, оскільки власне кримінальне провадження на території України не здійснюється, а реалізується юрисдикція проведення процесуальних дій на території України для іноземного кримінального провадження.

2.3. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності керівника органу досудового розслідування

У літературі є різні підходи щодо визначення функціональної спрямованості діяльності керівника органу досудового розслідування (начальника слідчого підрозділу (органу, відділу, відділення)) [93, с. 77, 86-87; 97, с. 15; 125; 194, с. 93; 558; 568; 569, с. 7; 577; 604; 642; 684; 577; 779, с. 250; 841; 1091, с. 7; 1142; 1145, с. 71; 1151; 1179, с. 83; 1112, с. 99; 1203, с. 248]. Враховуючи положення ст. 114^1 КПК 1960 р., функцією начальника слідчого

відділу був процесуальний відомчий контроль, який проявлявся у керівництві діяльністю слідчих; його повноваження мали контрольний характер, що не виключало правильності тези про процесуальне керівництво начальника слідчого відділу (підрозділу) розслідуванням, оскільки процесуальний контроль проявляється саме у процесуальному керівництві [170].

У КПК Азербайджанської Республіки [899], КПК Грузії [900], Модельному КПК для держав-учасниць СНД [572] такого суб'єкта кримінального провадження немає. У КПК Республіки Таджикистан передбачено, що начальник підрозділу розслідування - посадова особа, яка керує управлінням, відділом та іншим слідчим підрозділом в рамках своїх прав і повноважень [906]. КПК Республіки Молдова вказує, що керівник органу кримінального переслідування здійснює контроль за своєчасним проведенням заходів з розкриття та попередження злочинів, вживає заходів для всебічного, повного і об'єктивного здійснення кримінального переслідування і забезпечує реєстрацію в установленому порядку повідомлень про вчинені злочини [905]. За КПК Республіки Білорусь, начальник слідчого підрозділу зобов'язаний здійснювати контроль за своєчасністю дій слідчих по розслідуванню злочинів, вживати заходів щодо найбільш повного, всебічного та об'єктивного дослідження обставин кримінальної справи [903].

Нами відмічалося вище, що для відмежування функції керівника органу досудового розслідування від форми здійснення функції прокурорського нагляду у досудовому провадженні її доцільно поіменувати як відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

Проблемним є питання щодо того, чи здійснює керівник органу досудового розслідування функцію обвинувачення. Він у п. 19 ст. 3 КПК віднесений до сторони обвинувачення. При оцінці цих нормативних положень та доктринальних підходів слід, на нашу думку, врахувати таке. Незважаючи на те, що КПК не називає кримінальне переслідування як кримінально-процесуальну функцію, це не заважає використовувати цю категорію для позначення діяльності, спрямованої на викриття особи у вчиненні

кримінального правопорушення. Тобто кримінальне переслідування як кримінально-процесуальна функція має бути визначене у вузькому значенні, а саме як напрямок діяльності, що спрямований на викриття конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення та притягнення її до кримінальної відповідальності або застосування інших заходів кримінально-правового впливу; кримінальне переслідування завжди є персоніфікованою діяльністю, що здійснюється щодо конкретної особи, яка має статус, наприклад, підозрюваного та обвинуваченого. Відповідно, функцію обвинувачення керівник органу досудового розслідування здійснювати не може, і слід ставити питання лише у тому аспекті, чи здійснює керівник органу досудового розслідування функцію кримінального переслідування у формі підозри.

Деякі автори указують на здійснення цим суб'єктом функції обвинувачення та кримінального переслідування як на основі КПК 1960 р. [1184, с. 133], так і на основі КПК 2012 р. [93, с. 65, 68, 74; 94, с. 8; 203, с. 663]. Слід відзначити і те, що керівник органу досудового розслідування, за ч. 2 ст. 9 КПК України, як і слідчий та прокурор, зобов'язаний всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Таким чином, вважаємо, що складно беззаперечно визнати і обґрунтувати, що керівник органу досудового розслідування здійснює функцію кримінального переслідування, хоч його і віднесено до кола суб'єктів сторони обвинувачення у КПК. Він не формулює і не висуває обвинувальну тезу, не складає і не погоджує повідомлення про підозру, не затверджує обвинувальний акт. Так, його діяльність пов'язана із реалізацією кримінального переслідування у формі підозри, оскільки він здійснює відомче процесуальне керівництво діяльністю слідчих із кримінального переслідування у тому числі, однак безпосередньо цю діяльність не здійснює. Якщо деякі повноваження прокурора,

зокрема: повідомляти особі про підозру; затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання; звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності - можна віднести до повноважень із здійснення кримінального переслідування, що дозволяє виділити цю функцію як напрямок діяльності прокурора поряд із функцією нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, то серед системи повноважень керівника органу досудового розслідування неможливо виділити повноваження, що безпосередньо спрямовані на досягнення мети кримінального переслідування.

На питання, яку функцію (функції) здійснює керівник органу досудового розслідування, відповіді розподілилися так: кримінального переслідування - 9%, обвинувачення - 6%, розслідування - 16%, відомчого контролю - 32%, відомчого процесуального керівництва - 35%.

2.4. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності оперативних підрозділів

КПК України, закріпивши у ст. 41 основні положення щодо статусу оперативних підрозділів як учасників кримінального провадження, дещо суперечливо підійшов до визначення їх кримінально-процесуальної функції.

Так, у п. 19 ст. 3 КПК вони як учасники кримінального провадження взагалі не згадуються, а ст. 41 КПК - «Оперативні підрозділи» - розміщена у параграфі 2 глави 3, що регламентує статус учасників з боку обвинувачення. У цілому у літературі підтримується підхід щодо віднесення оперативних підрозділів до учасників кримінального провадження з боку обвинувачення [76, с. 6; 203, с. 663; 304, с. 58; 643, с. 31; 733, с. 259; 1119, с. 333], здійснення ними

кримінального переслідування [465], а також оперативно-розшукового переслідування [1120], однак останнє як суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, а не кримінального провадження. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [698] це питання не регламентує.

Як уявляється, при визначенні здійснюваної оперативними підрозділами кримінально-процесуальної функції (функцій) слід виходити, по-перше, із аналізу положень про форми кримінального переслідування у кримінальному провадженні України, по-друге, із характеру взаємодії слідчого та оперативних підрозділів.

Слідчий, який КПК віднесений до сторони обвинувачення, фактично здійснює кримінальне переслідування у формі підозри з моменту повідомлення особи про підозру. До цього моменту ним, як обґрунтовано вище, здійснюється функція розслідування кримінальних правопорушень.

У відповідності до ст. 41 КПК, під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Слід повністю погодитися із думкою, що хоча співробітник оперативного підрозділу і користується повноваженнями слідчого під час виконання доручення на проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, проте він не наділений процесуальною самостійністю слідчого [1159, с. 382]. Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий надає відповідним оперативним підрозділам внутрішніх справ, а в разі створення слідчо-оперативних груп - конкретним співробітникам оперативного підрозділу, включеним до її складу, письмові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій [311].

Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України). Доручення слідчого, прокурора щодо

проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

Аналізуючи вищенаведені норми КПК, слід вказати на певну вторинність діяльності оперативних підрозділів щодо діяльності слідчого, на певний обслуговуючий характер їх діяльності (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, які, будучи одночасно і органами досудового розслідування, мають більше повноважень). Відповідно, враховуючи положення КПК про обов'язковість виконання доручень слідчого та про те, що під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого, можна стверджувати, що функціональна спрямованість діяльності оперативних підрозділів визначається характером функціональної спрямованості діяльності слідчого. Відповідно, до повідомлення про підозру оперативні підрозділи здійснюють функцію розслідування у формі сприяння слідчому шляхом виконання доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, а також сприяння слідчому при проведенні слідчих (розшукових) дій, а після повідомлення про підозру оперативні підрозділи здійснюють функцію кримінального переслідування у формі підозри у формі сприяння слідчому шляхом виконання доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, при здійсненні проведенні слідчих (розшукових) дій, здійснення розшуку підозрюваного.

КПК України, фрагментарно регламентуючи статус оперативних підрозділів, не дає відповіді на ряд питань, що виникають у практичній діяльності і стосуються сприяння слідчому при проведенні слідчих (розшукових) дій [1159, с. 382]; переліку слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, які можуть бути доручені оперативним підрозділам [1226, с. 44]; обсягу дій, що можуть здійснюватися при виконанні доручення [1159, с. 379]; можливості доручення проведення процесуальних дій [424, с. 144; 1159, с. 379-380]; виконання ухвал про дозвіл на обшук [850, с. 69; 851, с.

185]; виконання ухвал про тимчасовий доступ до речей і документів [детальніше щодо судової практики стосовно тимчасового доступу до черей і документів у діяльності оперативних підрозділів див.: 159, с. 233-236]. Відповідно, для усунення зазначених прогалин та колізій пропонуємо нову редакцію ст. 41 КПК, зміни до ст.ст. 235, 236 КПК.

2.5. Функціональна спрямованість діяльності кримінально-процесуальної суду та слідчого судді

Єдиною беззаперечною кримінально-процесуальною функцією суду правосуддя. Щодо інших функцій у літературі ведеться серйозна полеміка [75; 96, с. 92-93; 233, с. 40; 264, с. 63; 543, с. 32; 576, с. 86; 750, с. 110; 760, с. 284; 815, с. 51; 835, с. 75; 870, с. 93; 896, с. 183; 1098, с. 65].

Беззаперечним є те, що судовим захистом є не тільки власне діяльність, а і результат цієї діяльності, який означає відновлення судом порушеного права, відшкодування завданої шкоди, убезпечення прав і свобод від порушення або необгрунтованого обмеження [543, с. 59-61; 1168, с. 19]. Крім того, судовий захист можна розглядати не тільки як діяльність, результат діяльності, а і як мету судової діяльності у суспільстві та державі. Таким чином, поняття судового захисту є ширшим від поняття кримінально-процесуальної функції (у напрямковому аспекті цього поняття) і виходить за його межі.

Натепер, враховуючи положення КПК 2012 р., не можна стверджувати про повноваження суду у досудовому провадженні, оскільки суб'єктом цієї стадії є слідчий суддя, а не суд.

Однак судовий контроль є функцією суду, оскільки він здійснюється не лише у досудовому провадженні. Судовий контроль може розглядатися не тільки як функція слідчого судді, а й як функція, що здійснюється слідчим суддею (у досудовому провадженні) та судом (у підготовчому судовому провадженні, судовому розгляді, судово-контрольних стадіях кримінального провадження).

Специфікою судового контролю у судових стадіях є те, що він здійснюється або одночасно із здійсненням функції правосуддя, або окремо від неї. Наприклад, якщо суд відмовляє у затвердженні угоди у підготовчому судовому провадженні, то він не здійснює функцію правосуддя (бо питання про винуватість або невинуватість обвинуваченого не вирішується), однак здійснює функцію судового контролю; у судовому розгляді, розглядаючи клопотання про визнання доказів очевидно недопустимими, суд здійснює судовий контроль одночасно із здійсненням функції правосуддя; при затвердженні угоди функція контролю завершується винесенням акта правосуддя. Проявами цієї функції є також, наприклад, повернення обвинувального акта або клопотання прокурору, розгляд судом першої інстанції скарг на рішення, дій, бездіяльність слідчого та прокурора, скасування судового рішення суду першої інстанції в апеляційному чи касаційному порядку, Верховним Судом України, при перегляді за нововиявленими обставинами.

У разі закриття кримінального провадження України у судовому провадженні за п. 5, 6, 7, 8 ч. 1 ст. 284 КПК, та за п. 2 ч. 2 ст. 284 КПК. Ці повноваження не можна віднести до правосуддя, оскільки в ухвалі суду фактично не вирішується питання про істинність чи доведеність обвинувачення, а констатується наявність обставин, які перешкоджають кримінальному переслідуванню, або відсутність волевиявлення компетентного органу на здійснення кримінального переслідування. У даному випадку можна стверджувати про наявність контрольного елемента у діяльності суду, що спрямований на визначення наявності певних умов для кримінального переслідування особи (участі обвинуваченого у кримінальному провадженні, дотримання правила поп ЬЇ8 іп ігіет, підтримання обвинувачення прокурором або потерпілим, згода держави, яка видала особу, на притягнення її до кримінальної відповідальності). За відсутності цих умов суд певним чином корегує діяльність із кримінального переслідування шляхом його закінчення у формі закриття кримінального провадження.

Враховуючи те, що у стадії виконання судових рішень вирішуються питання забезпечення належного виконання вироку або ухвали без зміни їх сутності, це дає підстави погодитися із Д.М. Беровою, що цю функцію можна назвати коригуючою [75, с. 180], адже здійснюється коректування окремих аспектів судового рішення через його недоліки (наприклад, п. 14 ст. 537 КПК - інші питання про всякого роду сумніви і протиріччя, що виникають при виконанні вироку), наявність передбачених КПК юридичних фактів.

Суд, крім того, має повноваження розглядає клопотання Міністерства юстиції України про виконання вироку суду іноземної держави; суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні або за місцем знаходження Міністерства юстиції України розглядає клопотання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України (ст. 610 КПК); скарги на ухвали слідчих суддів за результатами розгляду клопотання про тимчасовий арешт, екстрадиційний арешт, на судове рішення стосовно виконання вироку іноземної держави, на судове рішення щодо приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України, що свідчить про реалізацію ним функції міжнародного співробітництва.

Новий КПК України 2012 р. закріпив існування нового суб'єкта кримінального провадження - слідчого судді. КПК визначив спрямованість діяльності слідчого судді як здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні (п. 18 ст. 3 КПК), тим самим підтримавши найбільш поширену у доктрині кримінального процесуального права наукову позицію про функціональну спрямованість діяльності суду (судді) у досудовому провадженні. Однак у літературі вже слушно указано, що такий підхід викликає певні зауваження, оскільки саме поняття «судового контролю» не знайшло свого ані термінологічного, ані суттєвого визначення як у вказаній статті, так і взагалі в нормах кримінально-процесуального закону [363, с. 311]. У доктрині наявний плюралізм думок

щодо функціональної спрямованості діяльності слідчого судді, її правової природи [266, с. 313; 524, с. 54; 654, с. 16; 795, с. 60-61; 872; 1169, с. 673].

Як уявляється, повноваження слідчого судді виходять за межі здійснення тільки судового контролю, а функціональна спрямованість його діяльності, враховуючи наявні у нього повноваження, не є монофункціональною. Саме тому необхідним є визначення функціональної спрямованості діяльності слідчого судді у досудовому провадженні на основі класифікації його повноважень за предметним критерієм; ряд класифікацій запропоновано у літературі після прийняття КПК 2012 р. [259, с. 102; 244; 674 , с. 145-146; 786; 891, с. 13-14; 1169, с. 677].

Досліджуючи повноваження слідчого судді у кримінальному провадженні за КПК України 2012 р., їх можна класифікувати за предметним критерієм на групи [детальніше щодо змісту окремих груп повноважень див.: 164]: дозвільні повноваження (пов'язані із вирішенням питань про проведення слідчих (розшукових) дій, які обмежують конституційні права особи (ст. 166, ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237, ч.5 ст. 240 КПК та ін.) та спеціального досудового розслідування (ст. 297^1 КПК); повноваження із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу; повноваження із здійснення судового контролю (у вузькому значенні); повноваження із забезпечення доказів у кримінальному провадженні; повноваження, пов'язані із міжнародним співробітництвом; допоміжні повноваження.

Таким чином, у цілому, слід погодитися із тим, що слідчий суддя має значно більше повноважень, ніж здійснення судового контролю [363, с. 314], і різниця в напрямках діяльності слідчого судді активно обґрунтовується у літературі [56, с. 62; 307; 674, с. 149-151]. Слід повністю погодитись із виділеною різницею у цих напрямках діяльності.

Судова діяльність у досудовому провадженні є певною, неоднорідною за своєю правовою природою, діяльністю, яка знаходить свій прояв у декількох напрямах, які є кримінально-процесуальними функціями слідчого судді, а саме:

функції забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб (проявляється у дозвільних повноваженнях та повноваженнях із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу); судовому контролі (що проявляється у повноваженнях із вирішення скарг учасників кримінального провадження (ст.ст. 303-307 КПК); перевірці підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233); перевірці підстав для проведення негласної слідчої (розшукової) дії у виняткових невідкладних випадках (ч. 2, 3 ст. 250)); функції забезпечення слідчим суддею доказів*.

Окремо слід зупинитися на функції забезпечення слідчим суддею доказів. Як уявляється, можливо виділення повноважень із забезпечення доказів у окрему кримінально-процесуальну функцію слідчого судді. В.О. Попелюшко ці повноваження іменує слідчою функцією, оскільки її виконанням є збирання доказів [674, с. 151]. Цей напрямок діяльності слідчого судді має специфічне завдання - забезпечення допустимості доказів із метою їх використання у судовому провадженні. Як указувалося вище, вони пов'язані із наданням слідчому судді повноважень самостійно збирати фактичні дані (і вони можуть бути використані як докази у судовому провадженні) та забезпечувати проведення деяких слідчих дій за клопотанням сторони захисту для забезпечення реалізації принципу змагальності. Сутність повноважень слідчого судді із забезпечення доказів полягає у тому, що слідчий суддя особисто проводить слідчу дію або визнає необхідним її проведення для забезпечення отримання доказів, які не можуть бути отримані сторонами чи стороною, або їх отримання утруднено. При цьому протоколи допитів, проведених слідчим суддею, є судовими доказами і використовуються у судовому розгляді, у тому числі при обґрунтуванні судового рішення. Подібні повноваження у судді в

* У попередніх публікаціях нами вказувалося у цьому контексті на існування функції проведення слідчих дій з метою забезпечення доказів [174]. Вважаємо за потрібне відкоригувати цю точку зору, адже власне проведення слідчих дій здійснюється лише при реалізації ст. 225 КПК, у інших повноваженнях слідчого судді немає такої процесуальної дії.

досудовому провадженні існують і в інших країнах, наприклад у Німеччині. Складно погодитись із віднесенням цих повноважень до повноважень вирішення питань про проведення слідчих (розшукових) дій [786], оскільки метою цих двох дій - допиту свідка, потерпілого у порядку ст. 225 та залучення експерта - є не охорона прав і свобод учасників кримінального провадження, а забезпечення можливості подання до суду допустимих доказів, подання яких у майбутньому буде утруднено або унеможливлено.

Саме тому слід указати на самостійний характер цих повноважень та на можливість виділення окремої кримінально-процесуальної функції - забезпечення доказів, яка за своєю векторністю відрізняється і від функції судового контролю, і від функції забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб.

Крім того, слідчий суддя має повноваження, пов'язані із міжнародним співробітництвом. Ці повноваження полягають у: присутності при допиті за запитом компетентного органу іноземної держави (ст. 567); застосуванні тимчасового арешту (ст. 583); застосуванні екстрадиційного арешту (ст. 584); перевірці наявності підстав для подальшого тримання особи під вартою або її звільнення (ч. 11 ст. 584); застосуванні запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою, для забезпечення видачі особи на запит іноземної держави (ст. 585); затвердженні згоди особи на її видачу (ч. 2 ст. 588); розгляді скарг на видачу особи (екстрадицію) (ст. 591); застосуванні запобіжного заходу до вирішення питання про виконання вироку суду іноземної держави (ч. 9 ст. 602). Відповідно, слідчий суддя є суб'єктом реалізації функції міжнародного співробітництва.

2.6. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача

Новий КПК України значно трансформував роль потерпілого у кримінальному провадженні. Новелою нового КПК, крім іншого, є і те, що потерпілого не віднесено повною мірою до сторони обвинувачення, хоча у КПК

1960 р. потерпілий, відповідно до ст. 261, відносився до сторони обвинувачення. Відмітимо, що Ю.М. Грошевим позитивно оцінено цю новелу із поясненням, що «будучи самостійним суб'єктом доказування, він може і не поділяти позицію сторони обвинувачення, а здійснювати захист своїх інтересів, самостійно визначаючи його вектор і тактику» [210, с. 10].

Так, п. 19 ст. 3 КПК передбачає, що до сторони обвинувачення відносяться: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом. Такий випадок прямо передбачений ч. 4 та 5 ст. 340: потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді, користується всіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду. У цьому випадку кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням набуває статусу приватного і здійснюється за процедурою приватного обвинувачення (однак, на жаль, процедуру здійснення приватного обвинувачення КПК чітко не регламентовано). Крім того, ч. 6 цієї ж статті закріпляє, що повторне неприбуття в судове засідання потерпілого, який був викликаний у встановленому КПК порядку, без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття прирівнюється до його відмови від обвинувачення і має наслідком закриття кримінального провадження за відповідним обвинуваченням.

Частина 4 ст. 22 КПК указує на те, що у випадках, передбачених КПК, обвинувачення може підтримуватися потерпілим, його представником. Частина 4 ст. 26 передбачає, що кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі заяви потерпілого. Відмова потерпілого, а у випадках, передбачених КПК, його представника від обвинувачення є безумовною підставою для закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, а п. 7 ч. 1 ст. 284 вказує, що кримінальне провадження закривається в разі, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Таким чином, можна зробити висновок, що у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення потерпілий також є стороною [426, с. 992; 465; 659, с. 373]. Однак, враховуючи, що обвинувачення за новим КПК починається з моменту затвердження або складання обвинувального акта прокурором (оскільки, у відповідності до ч. 4 ст. 110 КПК, обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування), то, відповідно, потерпілий може реалізувати права сторони лише у судовому провадженні.

Тому нові питання виникають у зв'язку із визначенням функціональної спрямованості діяльності потерпілого.* Це питання у доктрині вирішувалося неоднаково [26; 38, с. 99-100; 45, с. 79; 71; 226; 324, с. 33; 378, с. 82; 694, с. 168-169; 746, с. 72; 846; 911, с. 14; 1180]. За КПК 1960 р. потерпілий відносився до сторони обвинувачення у судовому розгляді: ст. 261 прямо передбачала, що до сторони обвинувачення відносяться: прокурор, а також потерпілий, цивільний позивач та їх представники.

У відповідності до ст. 127 КПК, підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. Таким чином, ст. 127 КПК прямо передбачає два способи відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням: добровільне відшкодування шкоди та відшкодування за судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. У випадку, коли підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична

* 21% респондентів вказали на здійснення потерпілим функції обвинувачення, 62,5% - захисту свої прав та законних інтересів, 14,5% - не здійснює кримінально-процесуальні функції

особа відшкодовує шкоду, завдану потерпілому, можна стверджувати про реалізацію потерпілим функції забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, однак не у формі підтримання цивільного позову. У випадку, якщо потерпілий є одночасно і цивільним позивачем, його кримінально-процесуальною функцією є забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням у формі підтримання цивільного позову.

У решті випадків потерпілий є нефункціональним суб'єктом кримінального провадження.

При використанні позовного способу захисту прав потерпілого від кримінального правопорушення законодавець виділяє спеціальне коло суб'єктів, діяльність яких пов'язана із цивільним позовом: цивільного позивача та цивільного відповідача.

У кримінально-процесуальній доктрині є декілька підходів до визначення правової природи кримінально-процесуальних функцій цивільного позивача та цивільного відповідача. Не в останню чергу це обумовлено деякими законодавчими положеннями. Так, ст. 261 КПК 1960 р. відносила цивільного позивача до сторони обвинувачення, а цивільного відповідача - до сторони захисту. Аналогічний підхід наявний у Модельному КПК для держав-учасниць СНД та був викладений у проекті КПК України №1233 [716]. У КПК України 2012 р. цивільний позивач та цивільний відповідач віднесені до учасників кримінального провадження, але вони не віднесені до сторін.

Можна виділити два основні підходи у визначенні функціональної спрямованості діяльності цивільного позивача та цивільного відповідача.

У відповідності до першого, діяльність цивільного позивача відноситься до функції обвинувачення або кримінального переслідування [585; 775, с. 204; 1107, с. 204], а діяльність цивільного відповідача - до функції захисту [234, с. 165; 525, с. 5; 1174, с. 4]. У відповідності до другого підходу, у системі кримінально-процесуальних функцій виділяється, відповідно, функція підтримання цивільного позову та заперечення або захисту від цивільного

позову [27, с. 22; 37; 576, с. 80-81; 722, с. 55], яка не реалізується у межах функції обвинувачення (кримінального переслідування).

Складно погодитися із аргументами на користь позиції про розгляд діяльності цивільного позивача як елемента функції обвинувачення (кримінального переслідування). Дійсно, характер та розмір шкоди, завданої злочином, є елементом предмета доказування у кримінальній справі, і обов'язок доказування покладається на слідчого та прокурора. Однак це не свідчить про те, що «характер позовних вимог за своєю правовою природою ідентичний обвинувальній діяльності (кримінальному переслідуванню)» [775, с. 204]. Цивільним позовом у кримінальному провадженні є вимога фізичної чи юридичної особи, якій завдано шкоду кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, її представника, законного представника, прокурора до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, про відшкодування цієї шкоди, заявлену органам, які здійснюють кримінальне провадження, і яка вирішується судом у рамках кримінального провадження [427, с. 312]. Діяльність цивільного позивача, хоча і є, безумовно, певною мірою дотичною до кримінального переслідування та залежною від нього, має самостійний характер, оскільки, як влучно зазначає Ф.Н. Фаткуллін, уся діяльність цивільного позивача обмежується питаннями, які стосуються відшкодування завданої йому шкоди. Завдання його полягає в одному - довести завдання йому майнової шкоди. Якщо навіть виконання його завдання передбачає подання доказів, що викривають обвинуваченого у вчиненні інкримінованого йому злочину, то цивільним позивачем це робиться не для того, щоб обґрунтувати кримінальну відповідальність обвинуваченого та добитися його засудження як винного у злочинному діянні, а лише з метою підтвердити, що на нього покладається і цивільна відповідальність [1093, с. 33].

Противниками виділення функції підтримання цивільного позову наводиться аргумент, що кримінальне переслідування та підтримання позову можуть здійснювати одні й ті ж особи, що свідчить про відсутність у останнього самостійного значення на рівні функції кримінального судочинства, оскільки суміщення функцій діючим законодавством відкидається [775, с. 204]. Навіть із урахуванням того, що цю ідею авторами висловлено на основі кримінально-процесуального законодавства Республіки Казахстан, слід зазначити, що кримінальне процесуальне законодавство відкидає, безумовно, можливість суміщення основних кримінально-процесуальних функцій - обвинувачення (кримінального переслідування), захисту та вирішення справи. Щодо інших функцій таких правил немає. Слід указати на можливість здійснення суб'єктом декількох функцій. Наприклад, прокурор у кримінальному процесі може здійснювати функцію кримінального переслідування та функцію прокурорського нагляду. Саме тому подібний аргумент складно визнати коректним.

Таким чином, кримінально-процесуальною функцією цивільного позивача (у разі, якщо його статус не збігається зі статусом потерпілого) є підтримання цивільного позову, а цивільного відповідача - заперечення проти цивільного позову. Ці функції є окремими, самостійними кримінально-процесуальними функціями і не є елементами функцій відповідно кримінального переслідування та захисту.

2.7. Функціональна спрямованість кримінально-процесуальної діяльності свідка та його адвоката

Як вказувалося вище, свідок здійснює допоміжну кримінально-процесуальну функцію. Разом з тим, аналізуючи функціональну спрямованість діяльності свідка, слід звернути увагу ще на один момент. Відносно свідка може здійснюватися латентне кримінальне переслідування (до повідомлення про підозру). Так, допит особи як свідка у разі, якщо є підстави вважати, що ця особа вчинила кримінальне правопорушення, однак доказів для повідомлення

про підозру недостатньо (або у випадку, коли слідчий навмисне затягує повідомлення про підозру), вважаємо, можна розглядати як пред'явлення обвинувачення в контексті практики ЄСПЛ, що дозволяє в рамках національної процесуальної системи розглянути це як латентне кримінальне переслідування. Саме тому КПК передбачає право свідка під час дачі показань та участі у проведенні інших процесуальних дій користуватися правовою допомогою адвоката і вказує на недопустимість показань, отриманих від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні (п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК). Використання таких показань (а це було можливим у період дії КПК 1960 р.) неодноразово розглядалося ЄСПЛ як порушення права на захист. Так, у Рішенні у справі «Шабельник проти України» [737] Суд указав, що з першого допиту заявника стало очевидним, що його показання були не просто показаннями свідка злочину, а фактично зізнанням у його вчиненні. З того моменту, коли заявник уперше зробив зізнання, вже не можна було стверджувати про відсутність у слідчого підозри щодо причетності заявника до вбивства. Існування такої підозри підтверджувалося тим фактом, що слідчий ужив подальших заходів для перевірки достовірності самовикривальних показань заявника, провівши відтворення обстановки і обставин подій, тобто слідчі дії, які зазвичай проводяться з підозрюваним. На думку Суду, становище заявника стало значно вразливішим одразу після вжиття серйозних слідчих заходів з перевірки підозри стосовно нього та підготовки версії обвинувачення. Крім того, заявник, якого попередили про кримінальну відповідальність за відмову давати показання й одночасно поінформували про право не свідчити проти себе, міг, як він стверджує, справді розгубитися, не розуміючи наслідків відмови давати показання, особливо за відсутності допомоги захисника під час допиту.

У зв'язку з цим достатньо цікавою є точка зору Є.Ю. Сапова про те, що функція свідка в кримінальному судочинстві полягає в його сприянні правосуддю, що реалізується цим учасником шляхом давання повних і правдивих показань про обставини справи. Однак ця функція, зберігаючи своє

призначення, внаслідок неправомірного наділення статусом свідка особи, законні інтереси якої притаманні іншим суб'єктам процесу - підозрюваному (обвинуваченому) або потерпілому, може коригуватися, наближаючись до функції захисту або до функції кримінального переслідування [771]. Можлива ситуація, коли особа фактично є потерпілим, тобто їй злочином заподіяно фізичну, матеріальну чи моральну шкоду, але, незважаючи на це, вона допитується як свідок. У цьому випадку такий учасник зацікавлений у відшкодуванні шкоди і притягненні особи, яка вчинила на нього посягання, до встановленої законом відповідальності. В цьому випадку свідок фактично виконуватиме функцію кримінального переслідування, яка покладається на потерпілого [772, с. 137].

Слід відмітити, що за КПК України така ситуація неможлива, адже, відповідно до ч. 2 ст. 55, права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подачі заяви про вчинення стосовно неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Якщо особа не подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяву про залучення її до провадження як потерпілого, то слідчий, прокурор, суд має право визнати особу потерпілою лише за її письмовою згодою. За відсутності такої згоди особа в разі необхідності може бути залучена до кримінального провадження як свідок. В останньому випадку, очевидно, що у фактично постраждалої особи немає інтересу в притягненні особи до кримінальної відповідальності, у відшкодуванні шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, що виключає можливість визнання в даному випадку здійснення кримінального переслідування свідком.

Одним із учасників кримінального провадження є адвокат свідка. Слід зазначити, що за КПК 1960 р. аналогічний суб'єкт іменувався захисником свідка. В українській доктрині зверталася увага на те, що захисника свідка не можна віднести до одної із сторін, а також до числа інших учасників кримінального судочинства [630, с. 186].

У літературі висловлено певні думки щодо кримінально-процесуальної функції адвоката свідка [308, с. 22; 555, с. 5; 770, с. 267; 771; 864, с. 115-116; 916, с. 55-56]. Ряд вчених вказують на представницький характер діяльності адвоката свідка [630, с. 186], це підтримано і 30,5% респондентів. Представником свідка іменує цього суб'єкта і Модельний КПК для держав-учасниць СНД (ст. 122 - представник свідка) [572]. Однак також були висловлені певні заперечення представницького характеру діяльності захисника свідка, оскільки свідок не є представником жодної з сторін у кримінальному процесі, не має власного інтересу в кримінальному провадженні [445, с. 119]. Однак така позиція викликає певні заперечення. Незважаючи на те, що свідок не відноситься до жодної із сторін, він має власний інтерес у кримінальному провадженні: зокрема, щоб допит було проведено із дотриманням вимог КПК, щоб у разі наявності до того підстав щодо нього було застосовано заходи безпеки тощо, тому, відповідно, може користуватися послугами адвоката для забезпечення реалізації цих законних інтересів. На це звертається увага у літературі [449, с. 299; 631, с. 8; 771]. Внаслідок цього ідеї про можливість представництва свідка, зокрема, законного представництва, висловлюються у літературі [66]. Тим самим слід визнати можливість існування договірного представництва інтересів цього суб'єкта (у даному випадку - свідка). Тобто «представник свідка це самостійний суб'єкт кримінально-процесуального провадження, який вступає в процес виключно з метою захисту прав та законних інтересів особи, яку він представляє. Такий представник захищає процесуальний інтерес свідка (оскільки матеріального інтересу у свідка немає), який полягає у тому, щоб свідок найбільш повно реалізував належні йому права у кримінальному процесі» [661]. Таким чином, складно заперечувати представницький характер діяльності адвоката свідка через відсутність у нього власних інтересів.

Таким чином, при визначенні кримінально-процесуальної функції адвоката свідка необхідно виходити із функції свідка, бо адвокат свідка є його представником і реалізує ту ж функцію, що і свідок, тобто допоміжну

кримінально-процесуальну функцію*. Зважаючи на доктринальні пропозиції щодо прав та обов'язків адвоката свідка [916, с. 72], можна стверджувати, що вони певним чином є похідними від статусу свідка

2.8. Функціональна спрямованість діяльності кримінально-процесуальної представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження

Законом України №314-VII від 23.05.2013 р. КПК доповнено ст. 64^1 - «Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження». Відповідно, виникає питання про функціональну спрямованість діяльності цього нового учасника кримінального провадження. У ст. 3 п.п. 25, 26 представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, віднесено, відповідно, до учасників кримінального провадження та учасників судового провадження, однак не віднесено до сторін, а сама юридична особа взагалі учасником кримінального провадження не визнається.

У КК України розділ XIV^1 [416] передбачає заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Слід зазначити, що у доктрині кримінального права немає єдності при визначенні правової природи цих заходів [237; 598, с. 181; 619, с. 127; 1108, с. 145; 1125, с. 126; 1163; 1171, с. 97]. Однак кримінально-правовий характер цих санкцій є беззаперечним, що дозволяє ставити питання про правову природу кримінального провадження, що здійснюється щодо юридичної особи, яка при цьому не є суб'єктом кримінального провадження (це пояснюється тим, що юридична особа прямо не визнана у КК суб'єктом злочину, а заходи, які до неї застосовуються, у КК текстуально не визнаються заходами кримінальної відповідальності).

Відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених ст.ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160,

* Це підтримується 26% респондентів

209, 260, 262, 306, ч.1 і 2 ст. 368^3, частинами першою і другою статті 368^4, статтями 369, 369 , 436, 437, 438, 442, 444, 447 Кримінального кодексу України, або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених ст.ст. 258-258^5 Кримінального кодексу України (ст. 214 КПК), тобто кримінально-процесуальна діяльність щодо цієї особи є персоніфікованою. Питання про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру вирішується у резолютивній частині обвинувального вироку, який виноситься щодо обвинуваченого - фізичної особи (п. 2 ч. 4 ст. 373 КПК). Це, а також характер заходів, що застосовуються до юридичної особи, дозволяють стверджувати, що стосовно юридичної особи, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, здійснюється кримінально-процесуальна діяльність, яка має ознаки кримінального переслідування. Не розглядаючи детально наукові підходи щодо визначення поняття кримінального переслідування, зазначимо лише, що навіть у визначеннях цього поняття у кримінальних процесуальних кодексах відповідний напрямок діяльності пов'язується не лише із спрямованістю на застосування покарання або заходів кримінальної відповідальності у цілому, а й на застосування інших заходів примусу (п. 22 ст. 6 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572], п. 17 ст. 6 КПК Республіки Вірменія [902]), примусових заходів безпеки та лікування (п. 48 ст. 6 КПК Республіки Білорусь [903]), що дозволяє стверджувати про необхідність розширення змісту кримінального переслідування не тільки у контексті спрямованості на застосування примусових заходів медичного [462, с. 158] або виховного характеру [412, с. 333, 334], а заходів кримінально-правового характеру у цілому, що дозволить охопити процедуру забезпечення заходів кримінально-правового характеру, пов'язаних із викриттям особи у вчиненні кримінально караного діяння (фізична особа) або встановленням факту причетності до вчинення злочину (юридична особа - інтерес /користь юридичної особи, реалізовані /досягнені вчиненим злочином [619, с. 127]).

Слід при цьому відмітити і те, що законодавець в деяких положеннях КПК чомусь ухиляється від використання словосполучення «кримінальне провадження» стосовно провадження щодо юридичної особи, що на перший погляд може поставити під сумнів обґрунтованість висловленої нами тези. Так, ч. 8 ст. 214 передбачає, що «провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру». Стаття 284 КПК натепер має назву «закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи». Частина 3 цієї ж статті передбачає, що провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи. Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому КПК. Однак виникає питання: якщо певне провадження регламентується нормами КПК, відомості про особу, щодо якої за його результатами можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру, вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань, питання про застосування цих заходів вирішується у резолютивній частині обвинувального вироку, що однозначно вказує на виникнення кримінально-процесуальних відносин, то яке ще це може бути провадження, крім кримінального?

Відповідно, враховуючи, що діяльність щодо забезпечення застосування заходів кримінально-правового характеру має ознаки кримінального переслідування (хоча суб'єкт, щодо якого воно здійснюється, і не «включений» до суб'єктів кримінального провадження), напрямок діяльності представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, має бути пов'язаний із запереченням законності та обґрунтованості застосування цих заходів, що дозволяє кваліфікувати його діяльність як прояв функції захисту у контексті

заперечення законності та обґрунтованості кримінального переслідування, зокрема, заперечення наявності підстав застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, виявлення обставин для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру. Необхідність віднести представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, до учасників кримінального провадження зі сторони захисту підтримали 64% респондентів.

Висновки до розділу 2

1. Характеризуючи функціональну спрямованість діяльності прокурора у досудовому провадженні, враховуючи специфіку прокурорського нагляду у кримінальному провадженні - владно-розпорядчий характер, організаційний характер повноважень прокурора по оперативному впливу на розслідування, постійний, безперервний характер, слід зробити висновок, що, по-перше, наглядових повноважень «у чистому вигляді» (тобто таких, які не стосувалися б оперативного впливу на хід розслідування) у досудовому провадженні прокурор не має; по-друге, процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням не є окремою функцією прокурора, відмінною від прокурорського нагляду, а є формою реалізації функції нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство (функції прокурорського нагляду у досудовому провадженні).

2. Визначення поняття «державне обвинувачення» у п. 3 ч. 1 ст. 3 КПК є неточним, оскільки процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, є підтриманням державного обвинувачення у суді.

3. Для нормативізації охоплення усіх повноважень прокурора у суді у частині його обвинувальної діяльності у Конституції України функція прокуратури має бути закріплена як здійснення кримінального переслідування у кримінальному провадженні, а п. 1 ч. 2 ст. 36 КПК сформульовано у контексті здійснення прокурором кримінального переслідування у суді; це дозволить відзначити специфіку реалізації прокурором кримінального переслідування у судовому провадженні, у тому числі у провадженнях, що надійшли з обвинувальним актом - підтримувати державне обвинувачення в суді, відмовлятися від підтримання державного обвинувачення, змінювати його або висувати додаткове обвинувачення, заявляти клопотання про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності; у провадженнях, що

надійшли з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, - шляхом здійснення кримінального переслідування не у формі обвинувачення, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності - шляхом здійснення кримінального переслідування не у формі обвинувачення.

4. У контексті уточнення ролі прокурора у судовому провадженні у формі приватного обвинувачення, доцільно закріпити у КПК, що на прокурора покладено здійснення функції кримінального переслідування, у тому числі підтримання обвинувачення у суді, а у п. 15 ч. 2 ст. 36 КПК вказати: «підтримувати обвинувачення у суді». У такому випадку прокурора можна буде розглядати як додаткового обвинувача у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, адже при відмові потерпілого від обвинувачення прокурор вже не зможе продовжувати підтримувати обвинувачення.

5. В апеляційному провадженні (якщо діяльність прокурора не пов'язана із здійсненням функції кримінального переслідування у формі обвинувачення), у касаційному провадженні та у стадії виконання судових рішень можливо виділити законоохоронну функцію прокурора.

6. Слідчий за КПК 2012 р. є суб'єктом здійснення функції кримінального переслідування у формі підозри; здійснення щодо особи кримінального провадження із застосування примусових заходів медичного характеру; здійснення щодо неповнолітнього провадження із застосування примусових заходів виховного характеру. У цілому, функціональну спрямованість його діяльності слід диференціювати залежно від етапу досудового розслідування (розслідування та кримінальне переслідування).

7. Керівник органу досудового розслідування не є суб'єктом реалізації функції кримінального переслідування, крім випадків особистого здійснення досудового розслідування.

8. Враховуючи специфіку стадії виконання судових рішень та ролі у ній суду, у стадії виконання судових рішень можливо виділити коригуючу функцію суду.

9. Судовий контроль як функція слідчого судді проявляється у реалізації ним таких повноважень, як: розгляд скарг на дії, бездіяльність, рішення слідчого, прокурора та перевірку підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233); перевірку підстав для проведення негласної слідчої (розшукової) дії у виняткових невідкладних випадках (ч. 2, 3 ст. 250).

10. Враховуючи предметну та процедурну специфіку дозвільних повноважень слідчого судді та його повноважень із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу, слід виділити функцію забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб.

11. Наявність у слідчого судді повноважень допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПК); залучати експерта за клопотанням сторони захисту (ст. 243); вирішувати питання про використання інформації про ознаки кримінального правопорушення, отриманої в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, в іншому кримінальному провадженні (ст. 257) свідчить про реалізацію функції забезпечення слідчим суддею доказів.

12. Свідок здійснює, як правило, допоміжну кримінально-процесуальну функцію. У випадку, коли щодо свідка здійснюється латентне кримінальне переслідування (до повідомлення про підозру), він фактично реалізує функції захисту від кримінального переслідування у зв'язку з невідповідністю процесуального статусу здійснюваним відносно нього процесуальним діям і процесуальним рішенням, що приймаються.

13. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у п. 19 ст. 3 КПК має бути віднесений до учасників кримінального провадження з боку захисту.

РОЗДІЛ 3
КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ОСНОВОПОЛОЖНОГО (ПЕРВИННОГО) РІВНЯ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

3.1. Функція кримінального переслідування та її реалізація у кримінальному провадженні

3.1.1. Функція кримінального переслідування: поняття та сутність

Дослідження кримінально-процесуальних функцій як основи побудови сучасного кримінального процесу вимагає чіткого визначення окремих елементів цієї системи та їх змісту, тобто конкретних кримінально-процесуальних функцій. Як нами на рівні тези вказувалося вище і буде обґрунтовано у цьому підрозділі, однією з основних кримінально-процесуальних функцій є кримінальне переслідування (тезу про здійснення цієї функції у кримінальному провадженні України підтримали 64% респондентів). Разом з тим відмітимо, що назва цієї функції не є усталеною та одностайною, оскільки у кримінальних процесуальних кодексах (ч. 2 ст. 16^1 КПК України 1960 р. [430], ч. 3 ст. 22 КПК України 2012 р. [423]*, ч. 2 ст. 24 КПК Республіки Білорусь [903], ч. 2 ст. 15 КПК РФ [907]), і у доктрині ця функція іменується також обвинуваченням [74, с. 87; 746, с. 50; 1152, с. 47-48] або обвинуваченням (кримінальним переслідуванням) [832, с. 189].

КПК України 2012 р. не містить визначення категорії «кримінальне переслідування», хоча вона і вживається у ст. 542 КПК в аспекті перейняття кримінального переслідування. Єдине легальне визначення цієї категорії на теперішній час в України міститься у Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженій Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. [396]. Відмітимо, що у проекті КПК №1233 термін «кримінальне переслідування» вживався та було надано його визначення [716]. Рекомендація

* ч. 3 ст. 22 КПК України 2012 р. - державне обвинувачення

Кес (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя вживає цей термін [728]. Це дає підстави для доктринального дослідження кримінального переслідування у контексті системи кримінально-процесуальних функцій.

Термін «кримінальне переслідування» має давню історію. Вперше у законодавстві, що діяло на українських землях, його було закріплено у СКС 1864 р. [936]. У цьому документі вживалися терміни «судове переслідування», «переслідування судом», «переслідування», «кримінальне переслідування» (ст.ст. 529, 542, 772 СКС), «кримінальний позов» (ст.ст. 5, 593). Слід відмітити певну диференційованість у вживанні цих термінів, на що обгрунтовано звертається увага у літературі [515, с. 20, 25], хоча у дослідженнях того періоду не було єдності щодо співвідношення цих та суміжних категорій, у тому числі категорії «обвинувачення» [106, с. 209, 210; 255, с. 163; 350, с. 80-81, 133, 155-156; 581, с. 11; 562, с. 41; 1101, с. 12]. Аналіз праць дореволюційних вчених показує те, що у літературі того періоду було скоріше поставлено питання про співвідношення кримінального позову, кримінального переслідування, судового переслідування, обвинувачення, а не остаточно його вирішено. Не в останню чергу це пов'язано і із багатозначністю застосування вищенаведених категорій у СКС. Таким чином, ці праці необхідно розглядати як теоретичну основу дослідження проблематики кримінального переслідування.

КПК УСРР 1922 р. [431] та КПК УРСР 1927 р. [908] вживали термін «кримінальне переслідування», хоча не містили його визначення. В Основах кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік 1958 р. цей термін не вживався. Як відмітив В.С. Зеленецький, витіснення із процесуального обігу категорії кримінального переслідування було здійснено з ідеологічних міркувань [298, с. 34]. У КПК України 1960 р. [430] цей термін вживався у контексті участі у кримінальному провадженні захисника свідка, який мав право надавати в присутності слідчого консультації свідку, якщо фактичні обставини у справі можуть бути використані для кримінального переслідування особисто самого свідка або членів його сім'ї чи близьких родичів; відповідні доповнення до ст. 48 КПК 1960 р. були внесені Законом

України «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо права свідка на захисника та іншу правову допомогу» від 1.07.2010 р. Крім того, термін «кримінальне переслідування» вживався у контексті його перейняття (ст.ст. 65-67 КПК 1960 р.).

Легальне визначення кримінального переслідування дає Концепція реформування кримінальної юстиції України, яка визначає кримінальне переслідування як виключну процесуальну функцію прокурора, яка полягає у висуненні від імені держави обвинувачення, направленні кримінальної справи до суду, підтриманні державного обвинувачення в суді, участі у перегляді судових рішень у кримінальних справах в апеляційній та касаційній інстанціях. Н.В. Сібільова звертає увагу на те, що у самому тексті Концепції спостерігається певне протиріччя: з одного боку, кримінальне переслідування розуміється як функція, що здійснюється на етапі досудового слідства і за часом передує підтриманню державного обвинувачення в суді. З другого боку, кримінальне переслідування охоплює діяльність як на досудовому провадженні, так і в суді, причому не лише у першій інстанції, а й в апеляційній та касаційній [712, с. 17].

У проекті КПК №1233 кримінальне переслідування визначалося як процесуальна діяльність, яка здійснюється прокурором, а у випадках, передбачених Кодексом - і потерпілим, його законним представником чи представником з метою викриття, засудження та покарання осіб, винних у вчиненні злочину [716].

Кодекси іноземних держав містять визначення цієї категорії (п. 23 ст. 10 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572], п. 17 ст. 6 КПК Республіки Вірменія визначає кримінальне переслідування як будь-які процесуальні дії, що здійснюються органами кримінального переслідування, а у визначених випадках - і потерпілим, з метою встановлення особи, яка вчинила заборонене Кримінальним кодексом діяння, винуватості останньої у вчиненні злочину, а також забезпечення застосування до такої особи покарання або інших заходів примусу [902], п. 48 ст. 6 КПК [903], п. 55 ст. 5 КПК РФ [907], п. 40 ст. 6 КПК Туркменістану [810], ст. 3 КПК Республіки Таджикистан [906], п. 7.0.4. ст. 7

КПК Азербайджанської Республіки [899], п. 22 ст. 6 КПК Республіки Казахстан 2014 р. [904]). Використовуваними елементами для формулювання визначення кримінального переслідування є вказівки на суб'єктів здійснення (крім КПК Азербайджанської Республіки) та мету. В якості суб'єктів кримінального переслідування указуються: сторона обвинувачення; органи кримінального переслідування та потерпілий; органи кримінального переслідування; орган дізнання, слідчий, прокурор, приватний обвинувач; прокурор, слідчий, дізнавач. Використання формулювань п. 23 ст. 10 Модельного КПК для держав - учасниць СНД [572] та п. 17 ст. 6 КПК Республіки Вірменія вимагає додаткового пояснення, які суб'єкти відносяться до сторони обвинувачення або органів кримінального переслідування. Крім цього, поширеним є і визнання у контексті мети кримінального переслідування не тільки встановлення особи, яка вчинила злочин, та її викриття, а й забезпечення застосування покарання чи інших примусових заходів /заходів кримінально-правового впливу, із чим слід погодитися.

Саме у контексті визначення мети і проявляються різні закріплені кримінальними процесуальними законодавствами підходи до сутності кримінального переслідування. Враховуючи те, що у деяких КПК переслідування спрямоване лише на викриття підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину (КПК РФ), а у інших - на встановлення події злочину, особи, яка його вчинила, то можна погодитися із А.В. Лапкіним у тому, що кримінальне переслідування може тлумачитися у широкому і вузькому значеннях. Поняття «кримінальне переслідування» у широкому розумінні охоплює всю процесуальну діяльність у кримінальній справі: встановлення події і обставин злочину, особи, що його вчинила, доведення винності останньої і її покарання, тобто тотожне поняттю «провадження у кримінальній справі». У вузькому сенсі кримінальне переслідування розглядається суто як кримінально-процесуальна діяльність обвинувачення конкретної особи у вчиненні злочину. У цьому значенні кримінальне переслідування полягає у реалізації обвинувальної функції шляхом кримінально-процесуальної діяльності проти конкретної особи і відрізняється від іншої процесуальної

діяльності, спрямованої на встановлення події і обставин злочину та особи, яка його вчинила, що охоплюється поняттям «розслідування злочину» [458, с. 52-53].

Аналогічні полярні підходи характерні і для доктринальних досліджень. Заперечуючи характер кримінально-процесуальної функції для кримінального переслідування, П.С. Елькінд зазначила, що воно виражає єдину спрямованість усього кримінального судочинства і є не функцією, а вираженням ряду загальних завдань кримінального судочинства [1190, с. 9]. Пропонується розуміти кримінальне переслідування у широкому сенсі [848, с. 129; 1115, с. 365], поширеним є широке визначення кримінального переслідування у контексті його спрямування на встановлення факту і обставин вчинення злочину та особи, яка його вчинила [54, с. 261; 95, с. 33; 528, с. 64; 529, с. 26; 712, с. 84-85; 734, с. 404; 773, с. 61]. З іншого боку, не менш поширеною є точка зору, що кримінальне переслідування може здійснюватися лише щодо конкретної особи і повинне бути неевентуальним [6; 434, с. 23; 492, с. 22; 516, с. 194; 696, с. 70; 873, с. 228; 1193, с. 400]. М.С. Строгович кримінальне переслідування визначав як діяльність слідчого (або органу дізнання) і прокурора стосовно певної особи, притягненої до кримінальної відповідальності як обвинувачений, спрямовану на те, щоб викрити цю особу у вчиненні злочину, довести її вину, забезпечити застосування до неї заслуженого покарання [834, с. 65].

Лексичне значення слова «переслідування» - дія за значенням переслідувати [802]; переслідувати - гнатися слідом за ким-небудь, намагаючись наздогнати, знищити і т. ін.; висліджувати кого-небудь з метою покарання, віддання до суду [803]. Враховуючи те, що мовна форма кримінально-процесуального закону є основою його лексико-граматичного тлумачення [333, с. 148], в основу процесуального поняття кримінального переслідування має бути покладено саме це лексичне значення.

Як уявляється, намагання поширити зміст категорії «кримінальне переслідування» обумовлено, по-перше, його недостатньо визначеним змістом у літературі, по-друге, спробою «вкласти» кримінальне провадження у три

основні кримінально-процесуальні функції, мінуючи при цьому функцію розслідування. Разом з тим у разі визнання метою кримінального переслідування встановлення кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила, то сенс розслідування як напрямку кримінально-процесуальної діяльності втрачається. Однак якщо для розслідування характерна вимога про всебічність, повноту та об'єктивність встановлення обставин кримінального провадження, то для кримінального переслідування вона у такому його сенсі буде характерна лише до моменту встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Однак очевидна різниця у спрямуванні діяльності на встановлення обставин кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила, що здійснюється на початковому етапі досудового розслідування, що характеризується висуненням різних версій, вжиттям заходів для перевірки наявності події та складу кримінального правопорушення, а також даних, що вказують на причетність конкретних осіб до його вчинення. Кримінальне переслідування ж, виходячи навіть із його лексичного значення, пов'язане із конкретною особою, оскільки переслідувати невідомо кого неможливо; до переслідування слід встановити особу, яка причетна до вчинення кримінального правопорушення. Більше того, у контексті отримання інформації про обставини кримінального правопорушення коректніше говорити саме про розслідування, яке спрямоване на дослідження події, яке має ознаки кримінально караного діяння (іп гет), а не переслідування, яке має бути пов'язане із особою, яка це діяння вчинила (іп регзопат)*. Так, у сфері кримінального судочинства категорія іп гет означає певний факт чи епізод злочинного діяння, з приводу і у зв'язку з яким порушено кримінальну справу. Принциповим для визначення правової сутності даної процесуальної категорії і її значення для руху кримінальної справи є та обставина, що категорія іп гет охоплює виключно подієву сторону злочинного діяння і не пов'язана з точним встановленням його кримінально-правової кваліфікації. Якщо межі провадження іп гет встановлюються колом фактів, що визначають зміст

* Враховуючи дві системи координат, що визначають межі кримінальної справи, детально описані Л.В. Головко та О.І. Жидковою [179, с. 291-292; 277].

процесуальної діяльності відповідних суб'єктів, то межі провадження іп регзопат в свою чергу кореспондують колу осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування. На певному етапі руху кримінальної справи провадження по ньому стає юридично пов'язаним не тільки колом фактів (іп гет), але й колом осіб (іп регзопат), обвинувачених у вчиненні даних злочинних діянь [277]. Відповідно, саме за цим критерієм і слід проводити розмежування між розслідуванням та кримінальним переслідуванням.

Таким чином, слід визнати більшу обґрунтованість вузького підходу до визначення поняття кримінального переслідування. Відмітимо, що навіть прихильники широкого підходу не заперечують важливість елемента персоніфікації у кримінальному переслідуванні [601; 934]. Саме вузький підхід відображався у проекті КПК України №1233 - процесуальна діяльність, яка здійснюється прокурором, а у випадках, передбаченим Кодексом, - і потерпілим, його законним представником чи представником з метою викриття, засудження та покарання осіб, винних у вчиненні злочину [716].

У даному випадку використано категорію «викриття особи». Слід звернути увагу на те, що у літературі немає єдності у визначенні цієї категорії [25, с. 23; 296, с. 74; 492, с. 22; 516, с. 104-108; 873, с. 226; 1178, с. 51]. У цілому коректний висновок робить Р.В. Мазюк, що причиною заміни терміна «встановлення винуватості» на термін «викриття» може бути те, що, оскільки кримінальне переслідування здійснюється як щодо обвинуваченого, так і щодо підозрюваного, використання терміна «встановлення винуватості» по відношенню до підозрюваного видається некоректним. Процесуальна діяльність по викриттю підозрюваного спрямована на доведення причетності особи до вчинення злочину, а в результаті - на встановлення «достатніх доказів, що дають підстави для обвинувачення особи у вчиненні злочину». Це означає, що при підозрі «доказування винуватості» не здійснюється [516, с 106-107]. Таким чином, викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення охоплює і доведення обґрунтованості підозри, і доведення винуватості особи - після висунення обвинувачення.

Для подальшої характеристики кримінального переслідування слід співвідносити його із суміжними категоріями, зокрема, із категорією обвинувачення та категорією кримінального позову.

Питання щодо співвідношення кримінального переслідування та обвинувачення є одним зі найскладніших у теорії кримінально-процесуальних функцій; воно обумовлено відсутністю сталої доктринальної концепції щодо змісту обох цих категорій, багатозначністю категорії «обвинувачення» та подекуди сумнівним їх використанням законодавцем. Можна виділити декілька основних підходів щодо їх співвідношення: ототожнення (синонімія) кримінального переслідування та обвинувачення (у діяльнісному аспекті) [106, с. 210; 284, с. 14; 350, с. 47; 451, с. 145; 748, с. 231; 832, с. 194]; визнання кримінального переслідування частиною обвинувачення [48, с. 63; 434, с. 34; 562, с. 41; 1101, с. 12]; визнання обвинувачення частиною (етапом) кримінального переслідування [516, с. 195; 581, с. 11; 804, с. 482-483]; визнання обвинувачення формою кримінального переслідування [1, с. 51; 95, с. 18; 461, с. 38; 1137, с. 62; 1184, с. 83]; визнання того, що кримінальне переслідування передує обвинуваченню [255, с. 163; 1205]*; визнання кримінального переслідування діяльністю із доведення обвинувачення перед судом [749, с. 139, 141]; визнання самостійності функцій кримінального переслідування та обвинувачення [30, с. 43; 1152, с. 38], які при цьому є взаємопроникаючими та взаємодоповнюючими [30, с. 43], або, на думку З.Х. Шагієвої, кримінальне переслідування має генеруючий характер стосовно обвинувачення [1152, с. 38]; обвинувачення є наслідком кримінального переслідування [30, с. 22]. Разом з тим її складно визнати аргументованою, адже В.О. Андреяновим постійно указується на спільність загальних цілей кримінального переслідування та обвинувачення [30, с. 22, 44], що є ознакою однієї функції.

При вирішенні питання про співвідношення обвинувачення та кримінального переслідування слід враховувати багатозначність поняття обвинувачення [1191, с. 60; 1196, с. 7] (зокрема, виділені М.С. Строговичем

* Відмітимо також, що у цьому ж підрозділі Ф.М. Ягофаров стверджує, що «принципової різниці між кримінальним переслідуванням і обвинуваченням немає».

розуміння обвинувачення як обвинувальної діяльності, діяльності обвинувача, який виступає у суді як сторона, обвинувальна теза, тобто твердження про винуватість обвинуваченого у вчиненні злочину, як найменування обвинувача, який витупає у суді [832, с. 190]), поширене у вітчизняній доктрині розуміння обвинувачення у матеріально-правовому та процесуальному значенні [145, с. 77-78; 295, с. 7-8; 536, с. 7], а також менш поширений, але вживаний підхід визначати обвинувачення лише у матеріально-правовому значенні [228, с. 29; 632] або лише у значенні діяльності [25, с. 25; 746, с. 10].

Для позначення саме діяльності, спрямованої на викриття особи у вчиненні злочину та забезпечення її кримінальної відповідальності доцільніше використовувати термін «кримінальне переслідування». Визначаючи співвідношення обвинувачення у процесуальному значенні та кримінального переслідування, як уявляється, буде некоректним визнання синонімічності цих понять. Також слід зазначити, що відмовитися від обвинувачення як самостійної категорії із його поділом на матеріальне та процесуальне й повністю замінити терміном «кримінальне переслідування» не є можливим, оскільки у цьому випадку втратять сенс такі процесуальні дії, як зміна та доповнення обвинувачення, відмова від підтримання обвинувачення. Але визнання синонімічності понять кримінальне переслідування та обвинувачення у процесуальному розумінні теж буде некоректним.

Обвинувачення обов'язково здійснюється перед судом; у суді однією із сторін є сторона обвинувачення. Крім того, етимологічне значення слова «обвинувачувати» пов'язане із покладенням вини на кого-небудь за щось; вважати винним, звинувачувати; притягати до відповідальності і доводити чию-небудь вину в ході судового розслідування; виступати в ролі судового обвинувача або на стороні обвинувачення в судовому процесі [801].

У літературі є обґрунтування відсутності функції обвинувачення у попередньому провадженні, оскільки там відсутній суд як суб'єкт, перед яким доводиться обвинувачення [749, с. 138-139], підкреслюється роль обвинувачення як імпульсу виникнення судової діяльності [578]. За КПК 1960 р. можна було стверджувати, що наявність обвинувачення перед судом не

виключає можливості наявності обвинувачення і до суду, оскільки і у досудовому провадженні можна було виділити суб'єктів, які здійснюють обвинувачення, та суб'єктів, які здійснюють функцію захисту, а початок реалізації обвинувачення був пов'язаний із притягненням особи як обвинуваченого.

Цікаво проаналізувати співвідношення цих категорій у законодавстві. КПК України надає визначення обвинувачення та державне обвинувачення. Пункт 13 ст. 3 КПК визначає обвинувачення як твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому Кодексом.* Державне обвинувачення визначено як процесуальну діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 3 ст. 3). У КПК Республіки Казахстан ототожнено кримінальне переслідування та обвинувачення, однак державне обвинувачення визначено як процесуальна діяльність прокурора в суді першої та апеляційної інстанції, що полягає в доведенні обвинувачення з метою притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 28 ст. 7) [904]. Відмітимо і те, що у ряді КПК, у тому числі й у визначенні обвинувачення, законодавець спробував об'єднати матеріально-правовий та процесуальний зміст із смисловим акцентом на першому: підтверджує вказання на висунення твердження у процесуальному (передбаченому КПК) порядку [наприклад, 903]; тобто у законодавстві України та ряду інших держав втілено саме двохаспектне розуміння обвинувачення з урахуванням його матеріально-правової основи та процесуальної форми реалізації [635, с. 20].

Певні особливості має визначення обвинувачення у контексті практики ЄСПЛ при розгляді справ, пов'язаних із скаргами на порушення ст. 6 Конвенції, віддає перевагу «матеріально-правовій», а не «формальній» концепції обвинувачення у значенні п. 1 ст. 6. При цьому цей підхід стосується двох

* Відмітимо схожість цього визначення із енциклопедичним визначенням обвинувачення, запропонованим [1194, с. 206] М.Є. Шумило.

аспектів обвинувачення: аспекту, який умовно можна назвати «кримінально-правовим», та аспекту процесуального. Кримінально-правовий аспект поняття «обвинувачення» пов'язаний із визначенням кола суспільно небезпечних діянь, провадження щодо яких має відповідати гарантіям, встановленим ст. 6 Конвенції. Так, визначення діянь для визнання обвинувачення «кримінальним» залежить від класифікації у системі національного права, характеру правопорушення та ступеня суворості покарання (ці критерії були сформульовані у справі Енгель та інші проти Нідерландів [729]).

Що стосується процесуального аспекту, то момент виникнення обвинувачення не пов'язується із аналогічним моментом у національному праві. ЄСПЛ значно ширше підходить до визначення поняття «кримінальне обвинувачення» та моменту його виникнення [детальніше див.: 173; 695, с. 19-20]. Наприклад, у Рішенні «Гавриляк проти України» [735] Суд повторив, що період, який має братися до уваги при визначенні тривалості кримінального провадження, починається з дня, коли відповідній особі «пред'явлено обвинувачення» в автономному та матеріально-правовому значенні цього терміна (див., наприклад, рішення від 12 червня 2008 року у справі «Федько проти України» (Рейко V. Штате), заява №17277/03, п. 22). Термін «обвинувачення» для цілей п. 1 ст. 6 Конвенції можна визначити як «офіційне повідомлення, вручене особі компетентним органом, про стверджуваний факт вчинення нею кримінального правопорушення» — таке визначення також узгоджується з критерієм, за яким визначається, чи «суттєво це позначилося на становищі [підозрюваного]». Відповідний період закінчується того дня, коли остаточно визначено обґрунтованість висунутого обвинувачення або провадження у справі припинено. При цьому право на захист від обвинувачення особа має вже на початку поліцейських допитів. У Рішенні по справі «Шабельник проти України» ЄСПЛ підкреслив, що згідно зі статтею 6, як правило, вже на початку поліцейських допитів обвинуваченому має надаватися можливість користуватися допомогою захисника. Права захисту буде в принципі непоправно порушено, якщо при засудженні його судом

використовуватимуться викривальні показання, отримані під час допиту без присутності захисника [737].

На те, що поняття «обвинувачення», передбачене у КПК 1960 р. і 2012 р., не відповідає змісту, який покладається в нього Конвенцією, вже зверталася увага у літературі [556]. Слід погодитися із С.М. Меркуловим у тому, що поняття кримінального обвинувачення Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод і рішення Європейського суду з прав людини трактують саме в сенсі кримінального переслідування [556], на що вказує перелік процесуальних дій та рішень, із якими практика Суду пов'язує висунення обвинувачення.

З урахуванням вищенаведених доктринальних підходів та законодавчих положень, на нашу думку, співвідношення обвинувачення та кримінального переслідування є таким: обвинувачення у процесуально-правовому розумінні є формою кримінального переслідування, а також його етапом, а не синонімом цього поняття. Обвинувачення не є окремою кримінально-процесуальною функцією.

Разом з тим, обвинувачення має і матеріально-правовий зміст, характеристика якого у літературі дається або як сукупність встановлених у справі і інкримінованих обвинуваченому суспільно небезпечних і протиправних фактів (їх ознак), що становлять сутність того конкретного складу злочину, за який ця особа несе кримінальну відповідальність і, на думку органів обвинувачення, має бути засуджена [1092, с. 25], або у контексті твердження про вчинення певною особою діяння, забороненого кримінальним законом. Відмітимо, що позиція Ф.Н. Фаткулліна при визначенні обвинувачення у матеріально-правовому розумінні містить і процесуальний елемент, оскільки указується на «інкриміновані обвинуваченому суспільно небезпечні і протиправні факти (їх ознаки)». Тому більш коректним є використання терміну «твердження» для визначення обвинувачення у матеріально-правовому розумінні.

Важливим у контексті дослідження проблематики кримінального переслідування є визначення його співвідношення із категорією кримінального

позову, яка була поширеною у дореволюційній процесуалістиці [106, с. 209; 255, с. 163; 350, с. 54, 56, 77; 562, с. 41; 804, с. 426; 1101, с. 3, 12], розроблювалася й надалі [666; 667; 713, с. 109; 758, с. 33; 1172, с. 36-37], а натепер інтерес до цієї проблематики актуалізується [12; 278; 432; 536, с. 7; 553; 746, с. 38-40] у контексті поширення засад змагальності у кримінальному провадженні та у контексті концепції «судового права».

Враховуючи поширене у доктрині твердження про пред'явлення вимоги обвинувачем, можна стверджувати, що авторами використовується концепція позову, яка є поширеною у цивільно-процесуальній доктрині і виходить із тлумачення позову як єдиного поняття, яке містить дві сторони - матеріально-правову та процесуальну [443, с. 517; 621].* Тлумачення кримінального позову у наведених вище джерелах, та категорії «обвинувачення» у кодексах [572; 899; 903; 907] дозволяє стверджувати про закріплений позовний характер обвинувачення, оскільки контекстний аналіз мети обвинувачення, наприклад, за п. 13 ст. 3 КПК України дозволяє співвіднести його із домаганням про притягнення особи до кримінальної відповідальності /застосування покарання (матеріально-правова сторона позову), а елемент висунення указує на процесуальну сторону позову.*

Разом з тим вважаємо, що, з урахуванням сучасного стану кримінального та кримінального процесуального законодавства, кримінально-правової та кримінально-процесуальної доктрини, є необхідність та доцільність уточнення поняття кримінального позову для визначення його чіткого розмежування із обвинуваченням та співвідношення із кримінальним переслідуванням.

Так, у разі порушення кримінально-правової заборони до особи може бути застосовано не лише покарання, а й інші заходи кримінально-правового характеру [1224] (кримінально-правового впливу [251, с. 284; 1104]).

* Відмітимо, що у цивільно-процесуальній доктрині склалося чотири концепції позову: матеріально-правова концепція; процесуально-правова концепція; концепція двох самостійних правових понять: позову в матеріально-правовому сенсі і позову в процесуальному сенсі; концепція єдиного поняття позову, що має дві сторони: матеріальну процесуальну [306].

* Такі елементи стосовно кримінального позову висунені М.М. Полянським, який зазначив, що кримінальний позов у матеріально-правовому значенні - це обвинувачення, на яке повинен дати відповідь обвинувачений, і, відповідно, до нього через суд адресоване; у процесуальному розумінні, це - звернена до самого суду вимога про визнання обвинуваченого винним [666].

Відповідно, вимога лише про визнання особи винною та застосування кримінальної відповідальності уже не охоплює багатоманіття кримінально-правових наслідків вчинення кримінального правопорушення та особливостей здійснення кримінального переслідування у разі його вчинення.

Не ставлячи за мету дослідження категорії «заходи кримінально-правового характеру», оскільки це є питанням матеріального права, погодимось із підходами вчених-пеналістів у тому, що ними є заходи впливу, орієнтовані на кару, виправлення, превенцію, перевиховання, надання медичної допомоги і лікування осіб, кримінально-правову реституцію [370, с. 206-207]; засоби впливу, які передбачені законом про кримінальну відповідальність за вчинення злочинного чи зовні схожого на нього діяння або суспільно небезпечного діяння, передбаченого Особливою частиною цього закону, пов'язані з обмеженнями чи позбавленнями найбільш значимих для людини прав і свобод або зі звільненням особи від кримінальної відповідальності та покарання чинавіть, взагалі, з її не притягненням до такої відповідальності і спрямовані на досягнення соціально корисних цілей [1224]. Крім того, як стверджує Т.О. Лоскутов, за допомогою кримінально-процесуальних засобів переслідуються особи, які не відносяться до суб'єктів злочину, цим особам не висувається офіційне обвинувачення (підозра), але сукупність процесуальних дій і рішень, пов'язаних із застосуванням до них заходів забезпечення кримінального провадження, закінчення досудового розслідування та інших, свідчить про реальне переслідування їх з боку держави у зв'язку з вчиненням ними нехай і суспільно небезпечного діяння, але не злочину [491]. Підтримуючи у цілому ідею автора щодо кримінального переслідування таких осіб і про те, що ні підозра, ні обвинувачення їм не висуваються, оцінимо критично, що висуватися може «сукупність процесуальних дій та рішень», адже висувається у цьому контексті теза про вчинення цими особами діяння, забороненого кримінальним законом, що і повинне бути враховане в оновленому визначенні кримінального позову.

Таким чином, кримінальний позов натепер має розглядатися у контексті поданої до суду вимоги уповноважених кримінальним процесуальним

законодавством осіб щодо державно-правової реакції на порушення особою кримінально-правової заборони. Такі загальні формулювання викликані тим, що, по-перше, КПК нечітко визначає участь потерпілого у підтриманні обвинувачення (хоча прокурор як суб'єкт вимоги є беззаперечним); по-друге, порушити кримінально-правову заборону може не тільки фізична особа, яка є суб'єктом злочину, а й особа, яка вчинила діяння, заборонене кримінальним законом, у стані неосудності, особа, яка вчинили діяння, заборонене кримінальним законом, у віці від 11 років до досягнення віку кримінальної відповідальності. По-третє, державно-правова реакція на порушення особою кримінально-правової заборони може мати місце у різних формах, найбільш коректним найменуванням сукупності яких вважаємо заходи кримінально-правового характеру*.

У такому розумінні предметом кримінального позову буде вимога про застосування не тільки заходів кримінальної відповідальності, а й інших заходів кримінально-правового характеру, а підставою позову буде вчинення не тільки злочину, а й усіх інших кримінально караних діянь. Однак вимога про звернення цієї вимоги до суду як ключова ознака позову залишиться.

Наведені аргументи щодо сутності кримінального переслідування та співвідношення його із суміжними категоріями дозволяють перейти до розгляду питання про момент початку кримінального переслідування. У літературі з цього питання єдності немає, враховуючи широкий та вузький підходи до сутності кримінального переслідування [1, с. 34; 6; 89, с. 136; 95, с. 23; 193; 211, с. 252; 247; 261; 270, с. 79; 277; 280, с. 102; 343; 404, с. 62, 64-65; 434, с. 55; 446; 461, с. 39; 464, с. 65; 477, с. 371-372; 485, с. 13; 493, с. 172; 696, с. 65; 712, с. 85; 726, с. 102; 745, с. 37-38; 746, с. 37; 816, с. 66; 838; 873, с. 227; 1106, с. 44, 46; 1115, с. 366; 1133, с. 89; 1157; 1185, с. 10].

Для викладення авторського підходу щодо початку реалізації кримінального переслідування важливо визначити, які кримінально-процесуальні дії та рішення, що проводяться (приймаються) у відповідності із

* Враховуючи відсутність доктринально визначеної системи цих заходів, вважаємо за потрібне указати, що для цілей визначення кримінального переслідування найбільш коректною є система, запропонована Н.О. Гуторовою Н.О.: [221, с. 19-20].

положеннями КПК 2012 р., свідчать про виникнення функції обвинувачення у контексті практики ЄСПЛ, тобто які можна тлумачити як «офіційне повідомлення, вручене особі компетентним органом, про стверджуваний факт вчинення нею кримінального правопорушення». Л.М. Лобойко до них відносить: фактичне затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину; повідомлення про підозру у вчиненні злочину; застосування запобіжного заходу щодо особи до моменту повідомлення її про підозру [482, с. 237]. Із останнім випадком погодитися складно, адже діючий КПК фактично виключає випадки застосування до особи запобіжного заходу, крім затримання, до повідомлення про підозру. Л.В. Карабут зазначає, що кримінальне переслідування особи може фактично розпочинатися до повідомлення конкретної особи про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, а тому у кримінальному процесуальному законодавстві слід передбачити право особи вважатися підозрюваною (за її заявою або без такої) до офіційного повідомлення їй про підозру [337, с. 153].

У контексті КПК України офіційним повідомленням, врученим особі компетентним органом, про стверджуваний факт вчинення нею кримінального правопорушення є повідомлення про підозру та обвинувальний акт. Обвинувальний акт, як указувалося вище, тлумачиться КПК як процесуальне рішення, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення; саме із цим актом, як уявляється, слід пов'язувати виникнення обвинувачення у межах національного права. Однак до складання обвинувального акта у випадках: 1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; 2) обрання до особи одного з передбачених КПК запобіжних заходів; 3) наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення слідчим (за погодженням із прокурором) або прокурором здійснюється повідомлення про підозру шляхом складання письмового повідомлення про підозру; саме цей момент визначається КПК як початок притягнення до кримінальної відповідальності (п. 14 ст. 3 КПК). Саме з цього

моменту починає відраховуватися строк досудового розслідування (ст. 219 КПК).

Як видно, враховуючи характер та підстави повідомлення про підозру, воно також має розглядатися як різновид офіційного повідомлення, врученого особі компетентним органом, про стверджуваний факт вчинення нею кримінального правопорушення, у контексті практики ЄСПЛ. Однак слід враховувати також такий важливий момент: підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК). Аналіз підстав для повідомлення про підозру та підстав для набуття особою статусу підозрюваного, на перший погляд, свідчить про певне дублювання, а саме, повторюється така підстава, як затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення.

Проте, на наш погляд, у такому випадку затримана особи набуває статусу підозрюваного з моменту її фактичного затримання уповноваженими особами, а не з моменту вручення їй повідомлення про підозру, яке згідно з ч. 2 ст. 278 КПК може бути вручено протягом двадцяти чотирьох годин із моменту її затримання. Тому законодавець виділив окрему підставу для набуття особою статусу підозрюваного - затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Примітно, що діючий КПК передбачає правомочність будь-якої особи на затримання осіб при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення та безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні. Разом із тим реалізувати свій процесуальний статус підозрюваного особа може лише після того, як її буде доставлено до уповноваженої службової особи або після прибуття уповноваженої службової особи на місце затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального

правопорушення, оскільки особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК) [427, с. 128]. Тому у контексті практики ЄСПЛ особа є такою, якій повідомлено про стверджуваний факт вчинення нею кримінального правопорушення, при здійсненні її затримання до повідомлення про підозру.

Як випливає із практики ЄСПЛ, він не ставить за мету навести вичерпний перелік процесуальних дій та рішень, що можуть свідчити про пред'явлення обвинувачення, а наводить їх невичерпні приклади, що вказують на інші підстави, що підтверджують це обвинувачення, і які можуть спричинити серйозні наслідки, що можуть ускладнити становище підозрюваного.

У контексті національного права до таких випадків можуть відноситися особистий обшук: наприклад, при обшуку житла чи іншого володіння особи за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження (ч. 5 ст. 236 КПК). Аналогічні висновки можна зробити щодо обшуку житла особи, не повідомленої про підозру, що здійснюється з метою її викриття у вчиненні кримінального правопорушення.

Крім того, вважаємо, що проведення освідування особи, яка має статус свідка, з метою виявлення на її тілі слідів кримінального правопорушення, також може розглядатися у певних випадках як пред'явлення обвинувачення у контексті практики ЄСПЛ, оскільки воно безпосередньо впливає на заінтересовану людину.

Крім того, допит особи у якості свідка у випадку, якщо є підстави вважати, що ця особа вчинила кримінальне правопорушення, однак недостатньо доказів для повідомлення про підозру, також, вважаємо, слід вважати пред'явленням обвинувачення у контексті практики ЄСПЛ. Саме тому КПК передбачає право свідка користуватися при допиті правовою допомогою адвоката і указує на недопустимість як доказів отриманих показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому

кримінальному провадженні. Використання подібних показань (що було можливим у період дії КПК 1960 р.) неодноразово розглядалося Судом як порушення права на захист). ЄСПЛ у справі «Шабельник проти України» [737] вказав, що з першого допиту заявника стало очевидним, що його показання були не просто показаннями свідка злочину, а фактично зізнанням у його вчиненні. З того моменту, коли заявник уперше зробив зізнання, вже не можна було стверджувати про відсутність у слідчого підозри щодо причетності заявника до вбивства. Існування такої підозри підтверджувалося тим фактом, що слідчий ужив подальших заходів для перевірки достовірності самовикривальних показань заявника, провівши відтворення обстановки і обставин подій, тобто слідчі дії, які зазвичай проводяться з підозрюваним. Крім того, заявник, якого попередили про кримінальну відповідальність за відмову давати показання й одночасно поінформували про право не свідчити проти себе, міг, як він стверджує, справді розгубитися, не розуміючи наслідків відмови давати показання, особливо за відсутності допомоги захисника під час допиту.

Таким чином, початок реалізації обвинувачення у межах національного права України та у контексті практики ЄСПЛ не збігається. Враховуючи практику ЄСПЛ, до початку реалізації обвинувачення можна віднести такі передбачені КПК України процесуальні дії та рішення: повідомлення про підозру; затримання особи; освідування; особистий обшук; обшук у житлі та іншому володінні особи; огляд у житлі та іншому володінні особи; допит особи в якості свідка у випадку, якщо є підстави вважати, що ця особа вчинила кримінальне правопорушення, однак недостатньо доказів для повідомлення про підозру. У контексті національного законодавства та доктрини ці моменти можна визнати моментами початку реалізації не обвинувачення, а функції кримінального переслідування (враховуючи підтриманий нами персоніфікований характер кримінального переслідування).

Не менш дискусійним є питання і про процесуальний момент закінчення кримінального переслідування [38, с. 87; 44, с. 103, 104; 133, с. 90, 91; 134, с. 17; 198; 223, с. 87; 261; 280, с. 323; 294; 343; 374, с. 185; 399, с. 90; 404, с. 385; 458,

с. 55; 516, с. 120-123; 712, с. 85; 783, с. 57; 896, с. 262, 265, 286, 288; 1106, с. 58; 1113; 1185, с. 6]. Беззаперечним є здійснення кримінального переслідування у досудовому провадженні, судовому провадженні у суді першої інстанції. Як нами було обґрунтовано вище щодо діяльності прокурора, у стадіях перегляду судових рішень в апеляційному і касаційному порядку, у стадії перегляду судових рішень Верховним Судом він є суб'єктом кримінального переслідування, тобто ця функція у цих стадіях здійснюється, однак у різних формах. Тому можна частково підтримати позицію Р.Г. Бубнова, що необхідно визнати специфічною формою кримінального переслідування діяльність його субєктів з відстоювання обвинувальної позиції у стадіях апеляційного, касаційного провадження [95, с. 31], із уточненням про реалізацію двох форм переслідування у цих стадіях.

Розглядаючи питання про можливість виділення кримінального переслідування у стадії виконання судових рішень, відмітимо, що рядом вчених висловлені вагомі аргументи на користь цієї наукової позиції [44, с. 102-103, 104; 133, с. 91; 261]. Не менш істотно обґрунтовано й протилежну точку зору [280, с. 57; 243, с. 25; 458, с. 55-56]. Зрозуміло, що оцінка обґрунтованості цього підходу пов'язана із визначенням процесуальних меж функції кримінального переслідування. Аналізуючи нормативні поняття обвинувачення та державного обвинувачення за ст. 3 КПК, стає очевидним, що законодавець не поширює їх на стадію виконання судових рішень. Однак КПК надає визначення лише обвинуваченню, яке не є єдиною формою та єдиним етапом кримінального переслідування. Вважаємо за можливе запропонувати вживати таку категорію, як пенітенціарне кримінальне переслідування як форму кримінального переслідування, яке реалізується у стадії виконання судових рішень.

У доктрині та законодавстві висловлено різні точки зору щодо мети кримінального переслідування [30, с. 22; 54, с. 261; 55, с. 30; 102; 133, с. 82; 200, с. 92; 404, с. 269; 434, с. 67; 451, с. 177; 516, с. 111; 581, с. 11; 866, с. 82; 912, с. 58; 1157; 1185, с. 5; 1210]. Відповідно, при використовуваному нами вузькому понятті кримінального переслідування як його завдання не може позиціонуватися встановлення факту та обставин суспільно-небезпечного

діяння, передбаченого кримінальним законом, і особи, яка його вчинила, оскільки це є завданням функції розслідування. Завдання кримінального переслідування повинне містити більш широке визначення спрямованості цієї діяльності, а саме - на державний осуд особи за вчинене діяння (кримінальне правопорушення або інше суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність).

У літературі є ряд наукових позицій щодо змісту кримінального переслідування [42; 223, с. 87; 446; 516, с. 127-128; 1210]. Незважаючи на поширеність цього термінологічного сполучення, у доктрині немає визначення поняття «зміст кримінального переслідування». Аналіз наукової літератури з цього питання показує, що до змісту кримінального переслідування відносяться процесуальні дії, процесуальні процедури, процесуальні рішення. Однак, як нами вказувалося при розробці методологічної схеми для характеристики кримінально-процесуальної функції, кримінально-процесуальна функція визначає права та обов'язки суб'єкта (суб'єктів) реалізації функції, які відображають зміст кримінально-процесуальної функції в аспекті спрямованості напрямку діяльності, однак не є її елементом; процесуальні дії, процедури та рішення є засобами кримінально-процесуальної діяльності. Слід заперечити і найменування «структура» [461, с. 38] у такому контексті, оскільки у контексті структури можна говорити лише за наявності у функції підфункцій. Саме у такому розумінні нами будуть охарактеризовані ті процесуальні дії, процесуальні процедури, процесуальні рішення, які у літературі віднесено до змісту функції кримінального переслідування.

Аналіз наукових джерел показує, що до змісту цієї функції авторами відноситься розширений перелік дій та рішень [1, с. 34, 35; 38, с. 92-93; 42; 89, с. 39-40; 102; 133, с. 78-91; 134, с. 17; 223, с. 87; 261; 270, с. 81; 280, с. 58-59; 294; 343; 404, с. 273; 446; 457, с. 245; 461, с. 38; 485, с. 13; 492, с. 136, 138; 516, с. 127-128; 557, с. 87; 726, с. 106; 746, с. 12; 834, с. 56; 914, с. 141; 1106, с. 52, 119; 1157; 1185, с. 11; 1210]. Це викликано, по-перше, різними підходами у тлумаченні сутності кримінального переслідування, по-друге, різним законодавством, на основі якого робляться такі висновки. Погоджуємось із

твердженнями вчених, які до кримінального переслідування відносять збирання доказів, що викривають особу або встановлюють обставини, які обтяжують її вину. У цьому контексті слід уточнити, що здійснення слідчих дій вбачається менш конкретизованим; по-перше, тому, що слідчі дії здійснюються і до початку кримінального переслідування і мають у такому разі іншу спрямованість; по-друге, вказання на «збирання» чи «проведення» заходів (слідчих дій), спрямованих на отримання даних, що підтверджують винуватість особи у вчиненні злочину, мають дещо умовний характер, оскільки, проводячи слідчу дію навіть у межах функції кримінального переслідування, слідчий не знає наперед, чим вона закінчиться, і у результаті її проведення можуть бути отримані і виправдувальні докази. Це водночас не спростовує віднесення цих засобів до кримінального переслідування, оскільки загальне спрямування цих засобів пов'язане із викриттям особи у вчиненні кримінального правопорушення і є засобом цієї діяльності. Точніше навіть стверджувати, що діяльність із доведення обґрунтованості підозри та обвинувачення є викриттям особи у вчиненні кримінального правопорушення, що здійснюється у тому числі і шляхом збирання (перевірки) обвинувальних доказів.

У цьому ж контексті логічним є визнання кримінальним переслідуванням проведення слідчих та інших процесуальних дій, спрямованих на встановлення підстав застосування примусових заходів медичного характеру або примусових заходів виховного впливу [261; 343], хоча у даному випадку не можна стверджувати про викриття особи (яке має застосовуватися лише у контексті підозри чи обвинувачення), а лише про доведення вчинення особою, яка не досягла віку кримінальної відповідальності, або неосудною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Відповідно, продовженням цих дій є і закінчення кримінального переслідування і направлення кримінальної справи до суду для застосування примусового заходу виховного впливу; направлення кримінальної справи до суду для застосування примусового заходу медичного характеру [343].

Безумовно, характер кримінального переслідування мають ті процесуальні рішення, якими оформлюється залучення особи, щодо якої є дані,

до кримінального провадження (повідомлення про підозру, висунення підозри*), висунення обвинувачення (постанова про притягнення як обвинуваченого, обвинувальний акт) та супутні дії (вручення повідомлення про підозру, пред'явлення обвинувачення, направлення обвинувального акта до суду), а також зміна та доповнення підозри, обвинувачення. У цьому контексті не зовсім точно говорити про підозру як засіб кримінального переслідування, оскільки підозра, крім інших значень [334, с. 241-242], є етапом та формою кримінального переслідування.

Закінчення кримінального переслідування (у досудовому та судовому провадженні) [343; 516, с. 128] має різну правову природу. Так, у разі закриття кримінального провадження судом це не можна розглядати як кримінальне переслідування, до кримінального переслідування відноситься лише клопотання прокурора або потерпілого про закриття кримінального провадження. Що стосується закриття кримінального провадження у досудовому розслідуванні, то деякі вчені розглядають його як прояв функції вирішення справи [300; 580, с. 15-16; 832, с. 200; 1111, с. 57-58; 1176, с. 135-136]. Нами у контексті КПК 1960 р. також ця точка зору підтримувалася [166]. Натепер, враховуючи нову концепцію обвинувачення, у разі закриття кримінального провадження у досудовому розслідуванні, відповідно до ст. 284 КПК України, коректніше стверджувати про відмову від його початку (при здійсненні функції розслідування) або відмови від його продовження (після початку кримінального переслідування). Відповідно, слід заперечити вченим, які пропонують передати вирішення питання про закриття кримінального провадження (кримінальної справи за КПК 1960 р.) суду або слідчому судді [204, с. 121; 478, с. 8; 752, с. 8-9], оскільки обвинувачення, яке можна було б подати на вирішення суду, не сформульовано і підстав для його формулювання немає, а підстави для звільнення від кримінальної відповідальності, що потребували б перевірки обґрунтованості підозри, також відсутні.

У контексті кримінального переслідування ряд вчених розглядають і застосування заходів кримінально-процесуального примусу. Інші вчені

* Термінологічний зворот не має нормативного характеру, однак на рівні доктрини його доцільно використовувати у контексті саме процедури повідомлення про підозру.

заперечують таку можливість [42; 55, с. 49, 52, 58; 99, с. 100; 343; 461, с. 38; 492, с. 93; 516, с. 123; 557, с. 73; 749, с. 139]; хоча зв'язок цих заходів із кримінальним переслідуванням (обвинуваченням) у цілому не заперечується. Якщо вирішувати це питання у контексті КПК України 2012 р., то загальною метою цих заходів ч. 1 ст. 131 КПК визначає досягнення дієвості кримінального провадження. Дієвість кримінального провадження у цілому може бути досягнена у разі дієвості реалізації кожної кримінально-процесуальної функції у їх системі, тобто елемент забезпечення має місце у кожній кримінально-процесуальній функції. Спрямованість цього елементу може бути різною, у залежності, по-перше, від сутності заходу, по-друге, завдання кримінально-процесуальної функції. У контексті мети заходів забезпечення кримінального провадження, як вірно зазначає О.Г. Шило, крім загальної мети, на досягнення якої спрямовано кожен із заходів, характерною для них є також наявність власної специфічної мети, яка у структурі цілеспрямованості кримінальної процесуальної діяльності займає окреме місце [422, с. 256-257]. Цей елемент забезпечення характерних для ряду кримінально-процесуальних функцій: функції розслідування (наприклад, виклик, судовий виклик, привід, накладення грошового стягнення; тимчасовий доступ до речей і документів; тимчасове вилучення майна); кримінального переслідування (усі заходи, передбачені ч. 2 ст. 131, а також поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей, передання особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом, поміщення її до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку, передання неповнолітніх підозрюваних чи обвинувачених під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, передання їх під нагляд адміністрації цієї установи); захисту (тимчасовий доступ до речей і документів); функції забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням (тимчасовий доступ до речей і документів; тимчасове вилучення майна; арешт майна), правосуддя тощо.

У контексті кримінального переслідування деякі із цих заходів застосовуються безпосередньо як засіб збирання та перевірки доказів (тимчасовий доступ до речей і документів; тимчасове вилучення майна або забезпечують таке збирання, наприклад: виклик, судовий виклик, привід, накладення грошового стягнення), інші - забезпечують участь та належну поведінку особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, у ньому (накладення грошового стягнення, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом; відсторонення від посади; тимчасове вилучення майна, запобіжні заходи, затримання, поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей).

Разом з тим слід уточнити, по-перше, те, що, за загальним правилом, заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, тому, відповідно, прийняття рішення про їх застосування, продовження, зміну, скасування здійснюється у межах функції забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та законних свобод учасників кримінального провадження та інших осіб (у досудовому розслідуванні), правосуддя; по-друге, у даному контексті як засіб кримінального переслідування слід розглядати клопотання про застосування, зміну, продовження, скасування заходу забезпечення кримінального провадження, крім затримання та тимчасового вилучення майна, виклику, вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, які самі по собі є засобами кримінального переслідування.

Крім того, у контексті заходів забезпечення кримінального провадження слід зупинитися ще на одному аспекті. Деякі вчені відносять до кримінального переслідування давання прокурором згоди на клопотання перед судом про застосування заходів примусу [280, с. 59] та участь у судовому вирішенні питань, пов'язаних з обранням запобіжних заходів та оскарженням [133, с. 87]. Якщо прокурор погоджує клопотання слідчого про застосування заходу забезпечення кримінального провадження, то наглядовий характер його діяльності є беззаперечним. У судовому засіданні, відстоюючи обґрунтованість клопотання та правильність свого погодження, прокурор, вважаємо, також тим

самим здійснює функцію нагляду. Разом з тим виникають питання, яку функцію здійснює прокурор у разі самостійного складання клопотання та його відстоювання перед слідчим суддею. Вважаємо, що все ж таки прокурорського нагляду, хоча і розуміємо дискусійність цієї пропозиції. Спробуємо обґрунтувати цю точку зору. Так, прокурор, здійснюючи процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, здійснює оперативний вплив на розслідування, використовуючи повноваження, які мають організаційний характер. Власне кримінальне переслідування здійснює слідчий, збираючи докази, що обґрунтовують підозру особи у вчиненні злочину, що може мати наслідком трансформацію в обвинувальний акт. Прокурор спрямовує процесуальні дії та забезпечує дотримання вимог закону при провадженні процесуальних дій та прийнятті процесуальних рішень. Одним із таким засобів спрямування і є клопотання щодо обрання, продовження, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження та відстоювання його перед слідчим суддею. Прокурор у даному випадку просто самостійно викладає у документі та промовах результати діяльності іншого учасника (слідчого) та свого процесуального керівництва. Саме це, вважаємо, і дозволяє віднести ці повноваження прокурора до функції нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.*

3.1.2. Форми кримінального переслідування: проблеми конституювання

Дослідження питання щодо функції кримінального переслідування із необхідністю вимагає розгляду проблеми диференціації кримінального переслідування. Цьому питанню присвячена велика кількість наукових досліджень, які є теоретичною базою дослідження цього питання [12; 25, с. 28; 35; 106, с. 212-217; 239, с. 101; 255, с. 163-165; 261; 280, с. 89; 295, с. 8; 299, с. 227; 330, с. 11; 342; 343; 429, с. 26; 461, с. 38-39; 462, с. 158; 482, с. 239; 486, с. 213; 516, с. 135; 536, с. 7; 562, с. 41-42; 566, с. 47; 581, с. 11-12; 635, с. 62; 640,

* Досудове розслідування у назві цієї функції розуміється як стадія кримінального провадження, а не як функція розслідування.

с. 69, 154; 663; 746, с. 81; 748, с. 238-240; 807; 866, с. 24; 913, с. 87; 934; 1092, с. 30; 1099, с. 80-82; 1100, с. 10, 24-25, 28; 1106, с. 42; 1117; 1132, с. 197; 1133, с. 102; 1137, с. 62; 1185, с. 5]. За КПК 2012 р., хоча і питанню форм кримінального переслідування приділяється мало уваги, є деякі пропозиції щодо їх переліку [270, с. 80; 412, с. 334; 482, с. 238; 734, с. 403].

Форма кримінального переслідування відзначається суб'єктом здійснення, специфічними засобами здійснення (процесуальні дії та процесуальні рішення) та специфікою суб'єкта, який вчинив кримінальне правопорушення. У цьому контексті конструкція форм кримінального переслідування чітко вкладається у загальне визначення кримінально-процесуальної форми та виділених у літературі напрямків її диференціації, та чітко відображає порядок здійснення кримінального переслідування, а не тільки його суб'єкта, характер ініціації та закінчення - як пропонується при поділі на види. Разом з тим форми кримінального переслідування як родове поняття можуть бути поділені на види за характером провадження.

Із тим, що внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, вжиття заходів по встановленню події кримінального правопорушення [270, с. 80] є формами кримінального переслідування, погодитися не можна з тих мотивів, що зазначені напрямки діяльності не відносяться до кримінального переслідування.

Крім того, слід зупинитися на проблемі визначення підозри та обвинувачення як етапів [516, с. 135] кримінального переслідування та як форм [1106, с. 42; 1185, с. 6] кримінального переслідування, як це пропонується у літературі. У деяких джерелах форми та етапи кримінального переслідування ототожнюються, і не тільки у контексті підозри та обвинувачення [280, с. 85-86]. Р.В. Мазюк правильно стверджує, що етапами кримінального переслідування слід вважати такі самостійні його частини, в рамках яких особа, піддана кримінальному переслідуванню, володіє процесуальним становищем, що відповідає ступеню її викриття у вчиненні злочину [516, с. 131]. Погоджуючись із тим, що «форма» повинна характеризувати зміст кримінального переслідування, яке складають слідчі та інші процесуальні дії

[516, с. 132] (враховуючи лексичне значення цього слова [797]), відмітимо, що процесуальний порядок процесуальних дій у ході підозри (у досудовому розслідуванні) та у ході обвинувачення (у судовому провадженні, зокрема) істотно відрізняться, що вже дозволяє розглядати підозру та обвинувачення не тільки як етапи, а й як форми кримінального переслідування (що відрізняються за суб'єктами здійснення, суб'єктами, щодо яких здійснюється, характером процесуальних дій та процесуальних рішень). Разом з тим, враховуючи змінюючий характер обвинувачення, яке слідує за підозрою (у випадку, якщо у досудовому розслідуванні кримінальне провадження не було закрито), їх слід розглядати і як етапи кримінального переслідування; ця пропозиція знаходить підтримку у літературі [504; 693, с. 176].

Відповідно, не можемо погодитися із такими виділеними авторами формами кримінального переслідування, як при провадженні на підставі угод; кримінальне переслідування при провадженні щодо окремої категорії осіб; кримінальне переслідування при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження [412, с. 334]; кримінальне переслідування обвинуваченого за його згоди з пред'явленим звинуваченням; кримінальне переслідування неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених; кримінальне переслідування окремих категорій осіб, що володіють імунітетом від кримінального переслідування [516, с. 135]; кримінальне переслідування неповнолітнього; кримінальне переслідування особи, яка володіє посадовим чи дипломатичним імунітетом; кримінальне переслідування іноземного громадянина [343]; заочне кримінальне переслідування [1185, с. 6].

Адже у цих видах кримінальних проваджень характер кримінального переслідування обумовлюється вчиненням особою саме злочину, і процесуальна діяльність по забезпеченню державного реагування на цей злочин не є специфічною, оскільки не характеризується ні спеціальним суб'єктом, щодо якого здійснюється провадження, ні специфічними процесуальними діями та процесуальними рішеннями, що можуть бути прийняті за результатами цих проваджень. Безумовно, має місце диференціація кримінально-процесуальної форми, однак констатація факту вчинення злочину викладається у вироку.

Кримінальне переслідування при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження [412, с. 334] взагалі як таке складно визначити, оскільки, якщо мова йде про кримінальне переслідування кримінального правопорушення, яке здійснюється на території України із застосуванням механізмів міжнародного співробітництва, то можна говорити лише про транснаціональний або міжнародний елемент у кримінальному провадженні, який впливає на необхідність провадження окремих процесуальних дій, але не виходить за межі загальної форми кримінального переслідування. Якщо мова йде про виконання запиту іноземного компетентного органу, то це взагалі не є кримінальним переслідуванням, оскільки кримінальну юрисдикцію здійснює іноземна держава, а не Україна. Кримінальне переслідування неповнолітнього є достатньо умовною назвою, оскільки включає і кримінальне переслідування осіб, які є суб'єктами злочину (загальна форма), та осіб, які не досягли віку кримінальної відповідальності (спеціальна форма).

Важливо визначити правову природу обвинувачення, поіменованого за КПК 2012 р. приватним. Аналізуючи положення КПК 2012 р., у доктрині виділяються ознаки провадження у формі приватного обвинувачення [32, с. 95; 272; 427, с. 838-839; 636]. ВССУ роз'яснив, що досудове розслідування (в тому числі нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування прокурором) та судове провадження в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення здійснюється в загальному порядку з урахуванням деяких його особливостей, зокрема: підставою для початку досудового розслідування кримінального провадження у формі приватного обвинувачення є подання потерпілим (фізичною чи юридичною особою) до слідчого, прокурора, іншої службової особи органу, уповноваженого на початок досудового розслідування, заяви про вчинення кримінального правопорушення (ч. 4 ст. 26, ч. 1 ст. 478 КПК); безумовною підставою для закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення згідно з ч. 4 ст. 26, п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК є відмова потерпілого або його представника від обвинувачення, а також примирення потерпілого з підозрюваним/обвинуваченим у випадках, передбачених законом України про

кримінальну відповідальність та цим Кодексом (ч. 4 ст. 56 КПК); потерпілий вправі, користуючись наданими йому процесуальним законом правами (ст.ст. 55, 56 КПК), підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення, тобто від процесуальної діяльності, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (п. 2 Інформаційного листа від 05.04.2013 р. «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 р. №223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»» [314]).

В цілому, аналізуючи положення КПК, що стосуються кримінального провадження, яке здійснюється у формі приватного обвинувачення, слід зазначити практично повну відсутність тих ознак, які традиційно характеризують обвинувачення як приватне, крім ініціації за заявою потерпілого, можливості закриття у зв'язку з примиренням; крім того, вкрай суперечливо сформульована можливість потерпілого підтримувати обвинувачення в суді у кримінальних правопорушеннях, перелічених у ст. 477 КПК України.

Очевидно, що законодавець фактично відмовився від традиційного розуміння інституту приватного обвинувачення. Більш того, враховуючи визначення поняття обвинувачення, викладене в п. 13 ст. 3 КПК, а також те, що процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, є обвинувальний акт, то складно погодитися в цілому з найменуванням глави 36 КПК як «Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення», оскільки потерпілим не ініціюється і не формулюється саме обвинувачення, а ініціюється початок кримінального провадження. Таким чином, ця форма кримінального переслідування приватною іменується умовно, оскільки диспозитивний характер має лише ініціація кримінального провадження (що не входить до кримінального переслідування) та ініціація його закінчення (шляхом відмови від

обвинувачення)*. Відповідно, цей різновид кримінального переслідування доцільно поіменувати публічно-приватним кримінальним переслідуванням. Обґрунтуємо цю назву. У літературі вона застосовується, однак, лише у контексті закриття кримінального провадження за ст. 46 КК, яке починається у публічному порядку. Вважаємо за доцільне її застосовувати у запропонованому контексті, оскільки, по-перше, ініціація кримінального провадження є приватною, однак вона не розглядається нами в межах кримінального переслідування, і тому поіменування «приватно-публічне» у звичному для української доктрини розумінні було б некоректним; по-друге, повідомлення про підозру, складання обвинувального акта здійснюються слідчим, прокурором, а жодного документа, яким би саме потерпілий ініціював переслідування або обвинувачення (на кшталт скарги приватного обвинувачення за КПК 1960 р.) не існує. Саме це і вимагає назви «публічно-» як першої частини запропонованого найменування. Що стосується судового провадження, то потерпілий є стороною (цей висновок можна зробити, здійснюючи системне тлумачення положень ч. 4 ст. 26 та ч. 4,5 ст. 340; на жаль, глава 36 КПК такої норми не містить; на необхідність віднесення потерпілого до сторони обвинувачення у цьому провадженні указується у наукових дослідженнях [426, с. 992; 659, с. 373; 1218, с. 244]), йому надано право на примирення, що є обов'язковою підставою для закриття кримінального провадження. Це і обумовлює термін «приватне» у назві цієї форми кримінального переслідування.

Як приватне обвинувачення КПК визначає і обвинувачення, яке після відмови прокурора погодився підтримувати потерпілий у судовому розгляді: у випадку, передбаченому ч. 3 ст. 349 КПК, кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням набуває статусу приватного і здійснюється за процедурою приватного обвинувачення (ч. 5 ст. 340 КПК). Разом з тим у літературі ситуації, коли приватна особа підтримує обвинувачення у випадку

* Додамо, що І.А. Тітко зробив логічний висновок, що «фактично порядок провадження у формі приватного обвинувачення за новим КПК поєдну в собі елементи проваджень приватного і приватно-публічного обвинувачення за КПК 1960 р.» [868, с. 248].

небажання (відмови) публічного обвинувача іменується субсидіарним обвинуваченням [440, с. 80] (як різновид приватного [663; 748, с. 238-239], або як окремий різновид [145, с. 80-82; 255, с. 163-165], або як різновид публічного позову [12; 342, с. 70]), субсидіарним кримінальним позовом [180, с. 51].

При цьому слід відмітити і те, що є і інший підхід до визначення поняття субсидіарного обвинувачення [482, с. 239; 640, с. 162; 934].

У такому контексті слід розглянути форми участі приватних осіб у кримінальному переслідуванні. У приватному кримінальному переслідуванні потерпілий (приватний обвинувач) є єдиною особою, що здійснює кримінальне переслідування. Саме тому таке кримінальне переслідування (обвинувачення) іменується у літературі головним [663] або основним [640, с. 159]. Приватні особи можуть брати участь у кримінальному переслідуванні шляхом участі у здійсненні публічного кримінального переслідування (співобвинувачення [239, с. 103] (приєднання потерпілого до пред'явленого публічного обвинувачення в якості приватного співобвинувача у справах приватного, приватно-публічного і публічного обвинувачення [12]) або додаткове обвинувачення [482, с. 238] у випадку, якщо КПК таким визнає потерпілого у справах публічного та приватно-публічного обвинувачення (як це мало місце за КПК 1960 р.), або, за КПК ФРН, №ЬепМа§ег [1235]* за окремими категоріями злочинів. Специфіка, зокрема, №ЬепМа§ег, за КПК ФРН у тому, що вступити у провадження в якості особи, що підтримує публічне обвинувачення або клопотання в провадженні щодо неосудних і процесуально недієздатних осіб, може той, хто є потерпілим у результаті протиправного діяння за чітко визначеним колом злочинів. Вступ у провадження допускається на будь-якій стадії. Він допускається також після винесення вироку з метою оскарження. Клопотання про вступ у провадження має бути направлене до суду в письмовій формі. Суд приймає рішення про право на вступ у провадження для підтримки публічного обвинувачення після заслуховування прокуратури. Особа, що підтримує обвинувачення, має право бути присутньою на судовому засіданні. Якщо законом не встановлено інше,

* як варіант перекладу - приєднане приватне обвинувачення [909], підтримання публічного обвинувачення [182].

вона має залучатися і заслуховуватися в тій же мірі, що і прокуратура [182, с. 318-320]. У цьому випадку публічне обвинувачення забезпечується державним обвинуваченням прокурора та участю потерпілого.

Крім того, як співобвинувачення у літературі визнається обвинувачення, яке здійснюється потерпілим у випадку зміни прокурором обвинувачення у суді, коли у постанові прокурора про застосування кримінального закону, який передбачає відповідальність за менш тяжкий злочин чи про зменшення обсягу обвинувачення, а потерпілий погоджується підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі (ст. 277 КПК 1960 р.) [239, с. 103]. Відмітимо, що ч. 3 ст. 338 КПК передбачає: якщо в обвинувальному акті зі зміненим обвинуваченням ставиться питання про застосування закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення чи про зменшення обсягу обвинувачення, головуючий зобов'язаний роз'яснити потерпілому його право підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі, однак не іменує таке обвинувачення приватним, на відміну від випадків відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення та згоди потерпілого на його підтримання. Вважаємо, що у даному випадку мова йде про особливий, новий вид обвинувачення, який має ознаки і публічного (внаслідок складів кримінальних правопорушень, за якими здійснюється провадження), і приватного обвинувачення (можливість відмови від подальшого підтримання, що повинно тягнути за собою неможливість подальшого розгляду обвинувачення у підтриманому потерпілим обсязі; відмітимо при цьому недолік КПК, який не містить положень щодо наслідків волевиявлення потерпілого у контексті можливості зміни обвинувачення та відмови від обвинувачення у підтриманій ним частині), яке можна поіменувати поєднаним обвинуваченням (через те, що воно тісно поєднано із одночасно підтримуваним обвинуваченням прокурором).

Крім того, потерпілий має право підтримувати обвинувачення у разі відмови прокурора від обвинувачення. Вважаємо, що назва «субсидіарний» для позначення цього різновиду кримінального переслідування (а в України - лише

у формі обвинувачення) є найбільш доцільною, враховуючи поширеність цього терміна у класичних джерелах процесуальної доктрини і необхідність відмежування цього різновиду обвинувачення від того, що визначено як приватне матеріально-правовим характером переслідуваних кримінальних правопорушень. Складно погодитися із думкою, що субсидіарне обвинувачення здійснюється замість основного обвинувача іншими особами; наприклад, якщо із кримінальної справи вибуває прокурор, а потерпілого, який міг би «підхопити» обвинувачення, у справі немає, то замість нього як обвинувач допускається будь-який громадянин, якому не байдужі суспільні (публічні) інтереси [299, с. 230; 482, с. 239], адже таке обвинувачення традиційно визнається народним [222; 663] або загальногромадянським [567, с. 154; 1133, с. 102]. Приватний характер у контексті субсидіарного переслідування проявляється у суб'єкті підтримання обвинувачення (потерпілий) та можливості його закриття у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення. За характером домінуючого інтересу, який захищається, що обумовлений колом кримінальних правопорушень, віднесених до тих, що переслідуються у порядку приватного обвинувачення, це обвинувачення залишається публічним, враховуючи ступінь суспільної небезпеки злочинів, що переслідуються, за загальним правилом, у публічному порядку. Відповідно, субсидіарне обвинувачення має риси як публічного, так і приватного, що дозволяє розглядати його як окремий різновид обвинувачення (оскільки здійснюється лише у судовому провадженні), а ширше - кримінального переслідування.

Публічне кримінальне переслідування, у свою чергу, також диференціюється на форми. У його межах слід виділити державне як основне та співобвинувачення.

Таким чином, загальна форма кримінального переслідування поділяється на форми за характером домінуючого інтересу за КПК України на: публічно-приватне*, субсидіарне, поєднане, публічне, а публічне - на державне обвинувачення, співобвинувачення.

* Поіменоване у КПК 2012 р. приватним.

Як зазначалося вище, до загальних форм та одночасно етапів кримінального переслідування відносяться підозра та обвинувачення.

Поняття підозри, на відміну від поняття обвинувачення, у КПК не закріплено, і тому для його формулювання, виявлення його ознак слід звернутися до теоретичних досліджень підозри у кримінальному процесі, і насамперед слід зупинися на більш загальних питаннях підозри. Виходячи із наданого нами визначення кримінального позову та доведеної діяльнісної природи підозри як форми та етапу кримінального переслідування, можна стверджувати, що, як і обвинувачення, підозра може розглядатися у матеріально-правовому та процесуальному значенні. Підозра як форма та етап кримінального переслідування має і певні процесуальні ознаки. Так, О.В. Капліна до них відносить те, що підозра - це обов'язковий етап кримінального провадження, зокрема стадії досудового розслідування, оскільки саме з моменту повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення починається притягнення особи до кримінальної відповідальності [334, с. 241]. У літературі виділені і інші ознаки підозри [242, с. 20; 373; 629; 639], а також її складові [1189, с. 132]. Для підозри за КПК України виділені у літературі ознаки: при виникненні підозри чіткого уявлення про всі ознаки складу злочину у слідчого може і не бути; особа, щодо якої виникла підозра, як правило, не ставиться до відома про всі обставини, які встановлені слідством [639] - характерні лише для такого випадку повідомлення про підозру, як затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення, оскільки п. 3 ч. 1 ст. 276 КПК вимагає наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення для повідомлення про підозру. Вказана різниця у змісті цих випадків і дає можливість виділити дві групи підстав повідомлення про підозру: формальні та юридичні. До формальних підстав повідомлення про підозру віднесено такі, які передбачені п. а, п. б ч. 1 ст. 276 КПК України. Для них є характерним не пряме, а побічне твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення. Формальні підстави для здійснення повідомлення про підозру

є вторинними, оскільки з'являються в результаті прийняття рішення про затримання особи чи застосування до неї запобіжного заходу. Юридичною підставою для здійснення повідомлення про підозру є наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення. Зазначена юридична підстава для підозри є прямою, оскільки у слідчого, прокурора на досудовому розслідуванні зібрано достатню кількість доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення. У зазначених посадових осіб склалось внутрішнє переконання, що саме ця конкретна особа підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення [202, с. 122-123]. А у повідомленні про підозру обов'язково викладається стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру (п. 6 ч. 1 ст. 277 КПК).

Відповідно, на основі наявних доктринальних пропозицій слід виділити специфічні ознаки підозри як форми та етапу кримінального переслідування: 1) підозра може виникати до та після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Це обґрунтовується тим, що затримання особи у порядку ст.ст. 207, 208 можливе і до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. На думку О.В. Капліної, підозра може сформуватися тільки після внесення відомостей до ЄРДР, початку кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових), негласних (розшукових) та інших процесуальних дій [334, с. 240]; це твердження логічно для підозри як твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, однак початок підозри як процесуальної діяльності можливий і до цього моменту; 2) є обов'язковою формою та етапом кримінального переслідування на стадії досудового розслідування; 3) ґрунтується на твердженні про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, викладеному у повідомленні про підозру, однак підозра як процесуальна діяльність може здійснюватися до формалізації підозри (при затриманні особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи

безпосередньо після його вчинення); 4) обґрунтування твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення здійснюється стороною, яка його висунула; вона ж приймає рішення про обґрунтованість цього твердження та його подальшу долю; 5) має специфічне коло суб'єктів здійснення; 6) здійснюється лише щодо підозрюваного; 7) має системний характер [227, с. 45; 629; 639]; 8) підсумком підозри є або висунення обвинувачення, або закриття кримінального провадження (спростування підозри).

Момент виникнення підозри збігається із початком кримінального переслідування у межах його загальної форми.

На відміну від підозри слід виділити специфічні ознаки обвинувачення як форми та етапу кримінального переслідування: 1) висувається наприкінці досудового розслідування, реалізується лише у підготовчому судовому провадженні, судовому розгляді та апеляційному провадженні; 2) є необов'язковою формою та етапом кримінального переслідування (оскільки кримінальне переслідування може завершитися без висунення обвинувачення); 3) ґрунтується на твердженні про вчинення певною особою кримінального правопорушення (яке має підсумковий, достовірний, обґрунтований характер, заснований на встановленні обставин, що являють собою кінцеву мету доказування (п. 1-5, 7 ч. 1 ст. 91 КПК)), викладеному в обвинувальному акті, який ґрунтується на повідомленні про підозру; 4) обґрунтування твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення здійснюється стороною, яка його висунула, однак рішення про обґрунтованість цього твердження та його подальшу долю приймає інший суб'єкт - суд; 5) має специфічне коло суб'єктів здійснення; 6) здійснюється лише щодо обвинувачення у матеріально-правовому розумінні; 7) має системний характер; 8) підсумком обвинувачення є засудження або виправдання особи, закриття кримінального провадження.

Важливо визначитися із моментом початку реалізації обвинувачення за КПК 2012 р. Враховуючи формулювання ч. 4 ст. 110 КПК, у відповідності до якої обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває

обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування, слід указати, що функція обвинувачення починається з моменту затвердження або складання обвинувального акта прокурором (оскільки обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення).

Складно погодитися із твердженням, що загальнопроцесуальна функція обвинувачення, що виконується прокурором, поділяється на 2 самостійні взаємопов'язані частини: досудову (початкову) і судову (остаточну). Першу частину прокурорської діяльності необхідно визначити як підготовку кримінального позову, другу - як підтримання державного обвинувачення в суді [1198, с. 82-83]. Даючи свою згоду слідчому на повідомлення про підозру конкретній особі, прокурор розпочинає реалізацію функції обвинувачення у формі підготовки кримінального позову на стадії досудового провадження [1198, с. 86]. Позиція про те, що повідомлення про підозру є початковим етапом функції обвинувачення [18, с. 301; 340, с. 27] або первинною формою обвинувальної діяльності [482, с. 241, 243], вже неодноразово висловлювалася у доктрині. Однак, вважаємо, що при повідомленні про підозру реалізується не функція обвинувачення, оскільки актом, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, є обвинувальний акт, а функція кримінального переслідування у формі підозри. Відповідно, підозра є формою кримінального переслідування як кримінально-процесуальної функції, а повідомлення про підозру як процесуальний документ є процесуальним рішенням - юридичним актом початку та одночасно персоніфікації кримінального переслідування, оскільки у зв'язку із повідомлення про підозру з'являється такий суб'єкт кримінального провадження, як підозрюваний, а з моменту повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення починається притягнення особи до кримінальної відповідальності (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України) [334, с. 241].

Провадження із застосування примусових заходів медичного характеру та провадження із застосування примусових заходів виховного характеру є особливими видами проваджень у кримінальному судочинстві, оскільки

стверджувати про реалізацію обвинувачення в їх межах взагалі неможливо, бо відсутній злочин як предмет обвинувачення. Саме тому діяльність із встановлення та викриття особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, у межах цих проваджень є особливою формою кримінального переслідування. На відміну від загальної форми, є специфіка початку кримінального переслідування. Для провадження із застосування примусових заходів медичного характеру це буде винесення постанови про зміну порядку досудового розслідування: у відповідності до ч. 2 ст. 503 КПК, якщо під час досудового розслідування будуть встановлені підстави для здійснення кримінального провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, слідчий, прокурор виносить постанову про зміну порядку досудового розслідування і продовжує його згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК.

Момент початку кримінального переслідування у провадженні із застосування примусових заходів виховного характеру КПК не формалізовано у вигляді окремого процесуального документа, однак він пов'язується, по-перше, із встановленням особи, яка після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, по-друге, констатації її віку. Вважаємо, для більш повного забезпечення прав цієї особи у частині забезпечення обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні, законних представників, застосування заходів забезпечення кримінального провадження необхідно, на кшталт постанови про зміну порядку досудового розслідування за ст. 503 КПК, виносити постанову про притягнення до участі у кримінальному провадженні особи, яка після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Це дозволить, по-перше, чітко формалізувати момент початку кримінального переслідування щодо цієї особи, по-друге, чітко встановити

момент, з якого провадження має здійснюватися у відповідності до положень параграфу 2 глави 39 КПК.

3.1.3. Суб'єкти кримінального переслідування: поняття, система, класифікація

Задана методологічна схема характеристики кримінально-процесуальних функцій потребує визначення суб'єктів цієї діяльності.

Щодо суб'єктів реалізації функції кримінального переслідування немає єдності ні у законодавстві, ні у доктрині. Це обумовлено, в першу чергу, різними підходами по поняття та сутності кримінального переслідування. При цьому слід відмітити, що мало приділяється уваги визначенню поняття суб'єктів кримінального переслідування навіть у тих дослідженнях, де надається їх класифікація [134; 280; 1185]. Для прикладу, В.Є. Шманатова їх визначає як учасників кримінального процесу, діяльність яких спрямована на формулювання та підтримання в суді обґрунтованого і мотивованого обвинувачення конкретної особи у вчиненні злочину [1173]. Разом з тим є пропозиції щодо визначення поняття суб'єктів обвинувачення (у тому числі і у діяльнісному аспекті) [30, с. 62; 83; 203, с. 662; 1152, с. 43].

Можливість визнання особи суб'єктом обвинувачення у практично усіх наведених джерелах пов'язується із матеріально-правовим значенням обвинувачення, тобто обвинувальною тезою. Вважаємо, що цей критерії має бути обов'язково врахований при визначенні поняття суб'єктів кримінального переслідування (у більш широкому контексті, відповідно, кримінального позову). Разом з тим він не вичерпує ознак, за якими той чи інший учасник кримінального провадження може бути визнаний суб'єктом кримінального переслідування.

Адже учасник кримінального провадження може не тільки формулювати вимогу щодо державно-правової реакції на порушення особою кримінально-правової заборони (у вигляді повідомлення про підозру, обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру), а й, не формулюючи її, сприяти її відстоюванню або вчиняти інші

дії щодо забезпечення досягнення мети кримінального переслідування (потерпілий як співобвинувач, оперативні підрозділи при виконанні доручень слідчого або прокурора та ін.). Таким чином, на основі запропонованого вище поняття кримінального переслідування можна надати таке визначення поняття «суб'єкт кримінального переслідування» - це суб'єкт кримінально-процесуальних відносин, уповноважений кримінальним процесуальним законом здійснювати діяльність з формулювання твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, та /або з викриття особи у вчиненні цих діянь для забезпечення державного осуду її діяння та належної реалізації наслідків такого осуду за допомогою кримінально-процесуальних засобів пізнавального та забезпечувального характеру.

Для позначення суб'єктів функції кримінального переслідування кримінальні процесуальні кодекси [423; 572; 810; 899-907; 909-910] використовують такі формулювання: сторона обвинувачення; органи кримінального переслідування; органи та особи, які здійснюють кримінальне переслідування; учасники процесу та особи, що беруть участь у кримінальному судочинстві, що представляють інтереси держави; орган обвинувачення (орган, який пред'являє обвинувачення); сторона судочинства. Різниться і коло осіб, віднесених до таких органів: прокурор (державний обвинувач), слідчий (офіцер з кримінального переслідування), орган досудового розслідування (слідства), керівник слідчого органу (органу досудового розслідування), орган дізнання, дізнавач, начальник підрозділу дізнання, оперативні підрозділи, приватний обвинувач, постраждалий, потерпілий, цивільний позивач, законні представники та представники.

У доктрині до суб'єктів кримінального переслідування (а у ряді джерел - обвинувачення) також відносяться: прокурор (державний обвинувач) [1, с. 36; 25, с. 32; 203, с. 662; 211, с. 253; 261; 407, с. 103; 712, с. 85; 734, с. 404; 746, с. 50; 785; 1137, с. 91-92], слідчий [1, с. 36; 25, с. 32; 203, с. 662; 211, с. 241; 253;

261; 712, с. 85; 734, с. 404; 746, с. 50; 866; 1137, с. 97], орган досудового розслідування [1193, с. 400], керівник слідчого органу (органу досудового розслідування) [1, с. 36; 95, с. 33; 203, с. 663; 241, с. 65; 261; 866, с. 19], орган дізнання [95, с. 33; 261; 712, с. 85; 1137, с. 87], дізнавач [1, с. 36; 25, с. 32; 261; 712, с. 85; 1173], начальник підрозділу дізнання [1, с. 36; 261], оперативні підрозділи [203, с. 663; 407, с. 103; 643, с. 31], працівник оперативного підрозділу [203, с. 663; 407, с. 103], приватний обвинувач [1, с. 38; 95, с. 34; 241, с. 65; 407, с. 103; 261], потерпілий [1, с. 37; 25, с. 32; 95, с. 34; 203, с. 664; 261; 407, с. 103; 746, с. 50; 1137, с. 88], цивільний позивач [1, с. 38; 95, с. 34; 241, с. 65; 261; 734, с. 404; 746, с. 50; 1137, с. 88], законні представники та представники [1, с. 38; 746, с. 50; 734, с. 404; 407, с. 103; 1137, с. 88], заявник [95, с. 24], керівник комерційної або іншої організації, яка не є державним або муніципальним підприємством [866, с. 22]; громадський обвинувач [25, с. 32, 36; 567, с. 7; 935; 1092, с. 57; 1207].

Що стосується таких суб'єктів кримінального переслідування в Україні, як прокурор, орган досудового розслідування, слідчий, оперативні підрозділи, то вони визнаються стороною обвинувачення у КПК України і, відповідно, є суб'єктами кримінального переслідування у різних його формах у кримінальному провадженні України. Що стосується потерпілого як суб'єкта кримінального переслідування в Україні, то, хоча цей суб'єкт традиційно визнавався як такий у доктрині на основі КПК 1960 р. [25, с. 36], нами відмічалося вище його обмежена роль у цьому статусі, однак потерпілого внаслідок залежності від його волевиявлення долі кримінального провадження можна визначити суб'єктом кримінального переслідування у формі обвинувачення, яке поіменовано КПК приватним, а також субсидіарного та поєднаного обвинувачення.

Керівник органу досудового розслідування (слідчого підрозділу), як доведено вище, у цьому статусі не є суб'єктом реалізації функції кримінального переслідування.

Цивільний позивач, хоча його роль як суб'єкта кримінального переслідування (обвинувачення) і підтримується деякими вченими [134, с. 26;

1137, с. 88; 1152, с.61; 1184, с. 155]* і визначається так у ряді кодексів, як нами було доведено вище, внаслідок спрямованості своєї діяльності на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, виконує функцію підтримання цивільного позову у разі, якщо його статус не збігається зі статусом потерпілого, а у разі збігу цих статусів - функцію забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Заявник, враховуючи визначений нами вище момент початку кримінального переслідування, не може бути визнаний суб'єктом кримінального переслідування (це не стосується випадків, коли він здійснив затримання особи).

У літературі були пропозиції закріпити у КПК 1960 р. нового суб'єкта - приватного обвинувача, яким є потерпілий у справах приватного обвинувачення [535, с. 14; 752, с. 10], надати потерпілому за КПК 2012 р. статус приватного обвинувача [409, с. 42], а деякі вчені вважають, що такий суб'єкт вже існує у кримінальному процесі України [407, с. 103]*, хоча із цим погодитися неможливо. Разом з тим, як вірно зазначає С.І. Перепелиця, після внесення інформації до ЄРДР процедура розслідування і судового розгляду для проваджень публічного і приватного обвинувачення є ідентичною, а статус потерпілих у зазначених провадженнях відрізняється по суті єдиним правом - правом потерпілого у провадженнях у формі приватного обвинувачення відмовитися від обвинувачення. Весь інший комплекс елементів, які становлять правовий статус потерпілого, у провадженнях публічного і приватного обвинувачення збігається. Відтак пропозиції щодо внесення термінологічних змін до КПК стосовно заміни у положеннях, що стосуються проваджень у формі приватного обвинувачення, терміна «потерпілий» на термін «приватний обвинувач» на сьогодні не мають під собою об'єктивних підстав [635, с. 126-127].

Крім того, слід зупинитися на питанні про можливість віднесення до суб'єктів кримінального переслідування уповноважених службових осіб, які

* Деякі вчені таку його роль заперечують: [643, с. 64; 1093, с. 32, 33].
* 72% респондентів підтримують введення такого учасника у кримінальне провадження України.

здійснюють затримання у порядку ст. 208 КПК. Нами вище віднесено застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у тому числі й запобіжних заходів, до здійснення кримінального переслідування. Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК), а уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування (ч. 1 ст. 210 КПК). Відповідно, за такої нормативної регламентації затримання як тимчасового запобіжного заходу, що застосовується у межах кримінального переслідування, суб'єктом кримінального переслідування (у контексті застосування затримання) є уповноважена службова особа.

Разом з тим слід звернути увагу ще на одну проблему, яка пов'язана із визначення кола суб'єктів кримінального переслідування у контексті затримання. КПК визначає момент затримання моментом, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК). Г.І. Сисоєнко обґрунтовано звертає увагу на те, що момент так званого законного затримання, коли особа, яка підозрюється у вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення, була затримана будь-яким громадянином або громадянами, обмежена у здійсненні права на вільне пересування, зміщається до появи уповноваженої службової особи. Положення ч. 5 ст. 208 КПК 2012 р. протирічить загальним засадам кримінального провадження, зокрема принципу забезпечення права на свободу та особисту недоторканність (ст.12 КПК 2012 р.), оскільки законне затримання особи після вчинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення, або безпосередньо після його вчинення вона обмежена у здійсненні свого права на вільне пересування, що і є фактично моментом затримання. Місце, дата і точний час (години і хвилини) такого затримання повинні бути відображені в протоколі затримання особи, який буде складати слідчий чи прокурор в рамках кримінального провадження [788, с. 277]. Таким чином, за умови внесення

відповідних змін та доповнень до ст. 209 КПК щодо зміни визначення моменту затримання, суб'єктами кримінального переслідування слід буде визнавати громадян, які здійснюють затримання у порядку ст. 207 КПК.

Велика кількість суб'єктів кримінального переслідування вимагає їх певної класифікації. Більшість запропонованих класифікацій поділяє їх на дві групи залежно від наявності владних повноважень: органи та посадові особи, які мають у кримінальному провадженні владні повноваження та інші (приватні) особи [1, с. 38; 95, с. 334-34; 134, с. 27; 280, с. 61-62; 866, с. 21-22; 1173; 1184, с. 154-155]. Разом з тим є і більш розширені класифікації суб'єктів кримінального переслідування [866, с. 22-23].

Вважаємо за можливе надати класифікацію суб'єктів кримінального переслідування за декількома критеріями, не прив'язуючись до наявності у них владних повноважень (хоча і така класифікація є виправданою). Зокрема, за формами кримінального переслідування можливо поділити на суб'єктів загальної та спеціальної форм кримінального переслідування. У межах загальної форми кримінального переслідування за характером домінуючого інтересу слід виділити: суб'єктів публічно-приватного (слідчий, прокурор, уповноважена службова особа, оперативні підрозділи, потерпілий, його представник, законний представник)*, субсидіарного та поєднаного (потерпілий, його представник, законний представник), публічного (слідчий, прокурор, уповноважена службова особа, оперативні підрозділи, потерпілий, його представник, законний представник), а суб'єктів публічного кримінального переслідування, у свою чергу поділити на: суб'єктів державного як основного (слідчий, прокурор, уповноважена службова особа, оперативні підрозділи) та співобвинувачення (потерпілий, його представник, законний представник).

У межах загальної форми за суб'єктами, щодо яких здійснюється, та характером процесуальних засобів - суб'єкти здійснення кримінального переслідування у формі підозри (слідчий, прокурор, уповноважена службова особа, оперативні підрозділи), обвинувачення (прокурор, потерпілий, його

* Поіменоване у КПК 2012 р. приватним.

представник, законний представник), кримінального переслідування у судово-контрольних стадіях (прокурор, потерпілий, його представник, законний представник) та пенітенціарного кримінального переслідування (прокурор, потерпілий, його представник, законний представник)

За ступенем участі у здійсненні кримінального переслідування суб'єктів кримінального переслідування доцільно поділити на: суб'єктів, які здійснюють активну участь у реалізації кримінального переслідування (характеризують тим, що на них покладено: обов'язок доказування у досудовому провадженні та тягар доказування у судовому та судово-контрольному провадженні - слідчий, прокурор, потерпілий, його представник, законний представник - у субсидіарному кримінальному переслідуванні), диспозитивну (потерпілий, його представник, законний представник); допоміжну (уповноважена службова особа, оперативні підрозділи), у т. ч. і делеговану (оперативні підрозділи).

За характером прав (повноважень) пропонується поділяти на: суб'єктів, уповноважених та формулювання та доведення тези про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність: слідчий, прокурор; суб'єктів, уповноважених на доведення тези про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність: слідчий, прокурор, потерпілий, його представник, законний представник; суб'єктів, які сприяють формулюванню та доведенню тези про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність: потерпілий, його представник, законний представник (у публічному кримінальному переслідуванні), уповноважена службова особа, оперативні підрозділи.

3.1.4. Проблеми реалізації функції кримінального переслідування в досудовому та судовому провадженнях та шляхи їх вирішення

Реалізація функції кримінального переслідування у досудовому та судовому провадженнях на основі положень КПК 2012 р. стикнулася з достатньою кількістю проблем, серед яких слід виділити такі блоки: застосування заходів забезпечення кримінального провадження; проведення обшуку особи у контексті його юридичної підстави та проведення до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР [відповідно, у літературі є деякі пропозиції щодо спеціальної нормативної регламентації обшуку особи: 69, с. 229; 763, с. 64-65]; підстави та порядок повідомлення про підозру [детальніше див.: 21; 225, с. 119-120]; зміст повідомлення про підозру як документа у контексті наведення доказів, які обґрунтовують підозру [292, с. 92-93; 539, с. 96; 1139, с. 117]; закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи (якщо помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого у контексті випадку, якщо слідчий, прокурор ще не встигли повідомити особу про підозру [819, с. 93; 918, с. 10], вирішення питання про необхідність подальшого провадження для реабілітації померлого з питання ініціаторів продовження провадження з метою реабілітації померлого [473, с. 115; 879, с. 9; 945];* відсутність підстави закриття у випадку, коли слідчий перекваліфіковує діяння на таке, провадження щодо якого здійснюється у порядку приватного обвинувачення, а потерпілий при цьому заяву не подає і не бажає подавати); звернення до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності (коректність нормативного визначення суб'єкта складання клопотання, значення думки потерпілого [360, с. 9; 879, с. 9],

* Для вирішення цього питання пропонуємо викласти п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК у іншій редакції: необхідність регламентації у КПК вирішення питання про продовження провадження для реабілітації померлого підтримали 68% респондентів. Для усунення прогалин пропонуємо доповнити п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК новими положеннями. Крім того, Глави 24, у якій розміщена ця стаття, по-перше, містить норми, які не мають відношення до стадії досудового розслідування, а стосуються закриття кримінального провадження судом (ч.ч. 2, 3, 7, 8, 9); по-друге, стосовно судового провадження передбачено такі підстави закриття, які у досудовому розслідуванні не існують. Така регламентація є критичною з позицій юридичної техніки, адже глава щодо досудового розслідування містить норми, які регламентують діяльність суду у судовому провадженні. Тому слід вилучити із ст. 284 КПК усі положення, що стосуються закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи у судовому провадженні, які, відповідно, слід викласти у Главі 28^1 (додаток Б).

ознайомлення зацікавлених осіб з матеріалами [360, с. 16; 879, с. 9]*); здійснення кримінального провадження на підставі угод (ініціювання угод [410, с. 47; 470, с. 113], визначення добровільності укладення угоди*; можливість участі прокурора у процедурі медіації [456; 460; 474, с. 227; 898, с. 213]; повноваження прокурора щодо реагування на невідповідність цієї угоди нормам закону або інтересам сторін чи суспільства у досудовому провадженні; забезпечення виконання угоди); момент подання прокурором доказів у судовому розгляді; обов'язок прокурора надати до суду усі матеріали, які зібрані ним у досудовому розслідуванні і до яких ним надавався доступ у порядку ст. 290 КПК, наслідки ненадання цих матеріалів (детальніше див.: [238, с. 29; 383, с. 377, 378; 388, с. 32]).

У контексті застосування заходів забезпечення кримінального провадження складнощі викликають здійснення затримання уповноваженою службовою особою у контексті його підстав [158] та можливість затримання особи до внесення відомостей до ЄРДР, а також допустимості зібраних під час затримання доказів [447]; затримання підозрюваного, який грубо порушує запобіжний захід у вигляді домашнього арешту [527, с. 63]; відсутність регламентації у ст. 208 КПК затримання особи у разі, якщо її оголошено у міжнародний розшук [426, с. 1132] (у контексті розмежування міжнародного та міждержавного розшуку [256, с. 50, 51; 426, с. 1132], що потребує змін до ст. 582 КПК); затримання підозрюваного на підстави ухвали слідчого судді у житлі чи іншому володінні особи* [81, с. 202] (у зв'язку з чим потребує змін ст.

* Для вирішення цього питання пропонуємо викласти ч.2, 3 ст. 286 у іншій редакції.

* Наприклад, у судовому засіданні потерпіла заявила про свою категоричну незгоду з розміром встановлених досудовим розслідуванням матеріальних збитків та про укладення угоди під тиском та на прохання слідчого, у зв'язку з чим суд відмовив у затвердженні угоди про примирення у зв'язку з тим, що її укладення не було добровільним [983].

У США ордер на арешт дає право виконуючій його посадовій особі проникати в житло тієї особи, яка вказана в ордері. Ордер на арешт сам по собі не дає права вторгатися в житло інших осіб, навіть якщо виконуюча його посадова особа твердо впевнена, що обвинувачений, який підлягає арешту, знаходиться саме там. У цьому випадку додатково необхідно отримати і ордер на обшук [641, с. 33]. Тобто поліцейські не можуть увійти в дім і арештувати власника, якщо у них немає ордера та серйозних підстав вважати, що підозрювана особа знаходиться там. Поліція не може ввійти в оселю знайомого з метою арешту останнього, навіть маючи ордер на арешт. Щоб увійти в будь-який будинок, крім помешкання підозрюваного, вона мусить мати ордер на обшук, який дозволить їй увійти в цей будинок для пошуку підозрюваного [70, с. 276]. У Франції мандат слідчого судді на привід, мандат на затримання надають можливість агенту проникнути до місця проживання особи. Якщо особу не знайдено, протокол обшуку з відображенням невдалого пошуку направляється магістрату, який видав мандат [1228].

190 КПК); можливість тимчасового обмеження особи у користуванні спеціальним правом до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР [на неї указує: 482, с. 186]; тимчасового вилучення майна [нормативна регламентація якого зазнала істотних змін унаслідок недосконалості первинної редакції: див. 154, однак все ще потребує змін, на що вказується у літературі [1114, с. 121], що дозволять привести у відповідність визначення поняття тимчасового вилучення майна та переліку об'єктів, що можуть бути тимчасово вилучені].

Виникає питання про законність затримання особи у порядку ст.ст. 207, 208 КПК до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. На правомірності таких затримань наголошують Л.М. Лобойко [482, с. 186], А.В. Захарко [289, с. 216], І.Є. Макаренко [517, с. 226]. На жаль, однозначно стверджувати про допустимість таких затримань складно. Стаття 214 КПК не передбачає виключень для затримання щодо можливості його здійснення до початку досудового розслідування, а оскільки для державних органів, їх посадових та службових осіб передбачено спеціально-дозвільний тип правового регулювання (внаслідок положень ч. 2 ст. 19 Конституції України, у відповідності до якої органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України), то формально затримання до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР є незаконним. Хоча на практиці, дійсно, затримуючи підозрюваного, особа, яка здійснює затримання, у більшості випадків не має даних про внесення відомостей до ЄРДР, і чекати такого внесення нема жодних підстав. В іншому випадку за час, необхідний для внесення відомостей до ЄРДР, підозрюваний міг би зникнути з місця вчинення кримінального правопорушення, приховати його сліди, переховатись тощо, і ані уповноважена службова особа, ані будь-яка інша особа не мали б права його затримувати [1125, с. 53].

Враховуючи невідкладний характер затримання та можливість його розгляду не тільки як заходу забезпечення кримінального провадження, а й як невідкладної слідчої дії [14], така регламентація критики не витримує.

Необхідність такого невідкладного затримання у практичній діяльності сумнівів не викликає, однак формулювання ст.ст. 207, 208, 214 КПК є суперечливими, що ставить під сумнів правомірність затримання, допустимість фактичних даних, отриманих при проведенні обшуку особи та вилученні у неї предметів та документів, а також фактичних даних, які викладені у протоколі затримання.

Тому для узгодження дій із затримання із вимогами ст. 214 КПК практичні працівники в протоколі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, майже завжди вказують час затримання і час складання вищезазначеного протоколу вже після внесення відомостей до ЄРДР, навіть у тому разі, якщо ці дії відбулися раніше [744, с. 351]. Із таким вирішенням питання погодитися складно, однак воно є вимушеним з огляду на недосконаліть положень КПК та можливість у подальшому визнання недопустимості фактичних даних, отриманих при проведенні обшуку особи та вилученні у неї предметів та документів, та фактичних даних, викладених у протоколі затримання, що вимагає реагування законодавця на зазначену проблему.

Тому логічними та виваженими є пропозиції передбачити у ч. 3 ст. 214 КПК можливість проводити до внесення відомостей до ЄРДР, окрім огляду місця події, також і затримання особи [744, с. 352; 829, с. 92] та, відповідно, її обшуку* та визначити строк внесення в такій ситуації відомостей про вчинений злочин до ЄРДР [289, с. 216]. Тому пропонуємо ч. 3 ст. 214 КПК доповнити новим абзацом.

Відповідно, проблеми підстав здійснення затримання можуть бути вирішені також шляхом викладення ч. 1 ст. 208 КПК у іншій редакції,* яку підтримали 71% респондентів, а також внесенням доповненням до ст. 582 КПК.

При затриманні особи виникає необхідність проведення обшуку особи, на що уповноваженій службовій особі, слідчому, прокурору дає повноваження ч. 3 ст. 208 КПК, зазначаючи при цьому, що уповноважена службова особа,

* Це підтримано 45,5 % респондентів, а необхідність додати затримання особи - 11,5%.
* Тут та надалі, якщо не вказано інше, пропозиції автора сформульовані у додатку А.

слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК. Проведення обшуку особи є проблемним у контексті дотримання вимог КПК з двох позицій: по-перше, формально його проведення до внесення відомостей до ЄРДР є незаконним; по-друге, ч. 2 ст. 208 у сукупності із ст. 236 КПК не дає відповіді на питання про належну юридичну підставу проведення обшуку особи.

Щодо обшуку особи до внесення відомостей до ЄРДР, звертається увага на те, що через те, що КПК України чітко не регламентує можливість затримувати особу до початку досудового розслідування, - попри те, що майно може бути вилучено і до внесення відомостей до ЄРДР, - в протоколі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, майже завжди зазначається, що обшук особи здійснювався вже після внесення відомостей до ЄРДР [744, с. 351]. Звертається увага і на інші пов'язані із цим проблеми [788, с. 277; 812, с. 113; 829, с. 92].

Таким стан регламентації цих процесуальних дій не відповідає принципу правової визначеності. З одного боку, він обмежує права затриманих, оскільки реально законно провести особистий обшук, тимчасове вилучення майна та документів, які посвідчують користування спеціальним правом, за таких норм КПК неможливо. З іншого боку, він ускладнює процес збирання та перевірки доказів та розкриття злочину, створюючи потенційну можливість у майбутньому визначення отриманих доказів недопустимими, що суперечить публічним інтересам у протидії злочинності. Підтримуючи пропозиції внесення змін та доповнень до КПК України, у якому має бути зазначено про можливість здійснення необхідних процесуальних дій (затримання, особистого обшуку, тимчасового вилучення майна) до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР [829, с. 92], вважаємо, що ч. 3 ст. 214 КПК потребує внесення доповнень.

Як відмічалося вище, ч. 2 ст. 208 у сукупності із ст. 234, ст. 236 не дає відповіді на питання про належну юридичну підставу проведення обшуку особи, оскільки, з одного боку, ст. 234 має загальний характер і передбачає загальне правило - обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді (ч. 2),

не роблячи винятків навіть для випадків, передбачених ч. 5 ст. 236 КПК, і не закріплюючи спеціальних правил для обшуку особи, ст. 236 КПК передбачає виконання ухвали слідчого судді про обшук, а ч. 2 ст. 208 взагалі про юридичну підставу особистого обшуку нічого не зазначає. Проблемність нормативної регламентації цього питання неодноразово привертала увагу науковців та практичних працівників [69; 92, с. 105; 763; 829, с. 92; 918, с. 11-12;]. Наведемо для прикладу витяг із тексту вироку: «30 серпня 2013 року об 11 годині 45 хвилин у м. Гадяч по вулиці 50-років Жовтня, був затриманий ОСОБА_1, під час особистого огляду в якого, працівниками міліції, у лівій задній кишені шорт, було виявлено та вилучено паперовий згорток з подрібненою речовиною зеленого кольору» [108]; таким чином, не маючи несуперечливих правових підстав для проведення обшуку особи при затриманні, було проведено особистий огляд (хоча такого різновиду огляду КПК прямо не передбачає).

В узагальненні судової практики викладено: обшук особи може бути здійснений без ухвали слідчого судді уповноваженою особою, слідчим, прокурором в порядку ч. 3 ст. 208 КПК [931]. Із останньою думкою погодитися повністю складно, хоча вона і є логічною з позицій усталеної практики за КПК 1960 р. та життєвих реалій необхідності невідкладного проведення обшуку особи у випадку її затримання. Оскільки ст. 236 має загальну назву - «Обшук» і інших особливостей юридичної підстави для проведення обшуку ніяка норма, крім ч. 5 ст. 236 КПК, не передбачає, відповідно, за відсутності спеціальної норми слід застосовувати норму загальну і робити висновок, яким би парадоксальним та складним у практичному застосуванні він не був, що обшук особи, крім випадків, передбачених ч. 5 ст. 236 КПК, може бути проведено лише на підставі ухвали слідчого судді.

Проблемним є питання щодо того, чи слід вважати тимчасово вилученим майном матеріальні об'єкти, які містять сліди кримінального правопорушення. Ряд вчених вважають, що вони не можуть вважатися тимчасово вилученим

* Разом з тим, обшук особи при проведенні обшуку житла та іншого володіння особи не потребує окремого дозволу або окремої ухвали слідчого судді. Однак є приклади, коли слідчими та прокурорами всупереч положенням КПК подаються, а слідчими суддями розглядаються та вирішуються по суті клопотання про обшук особи [931; 1041].

майном [563, с. 312; 813, с. 150]. Разом з тим у судовій практиці достатньо поширеним є накладення арешту на матеріальні об'єкти, які містять сліди кримінального правопорушення, як на тимчасово вилучене майно [1009, 1019; 1048; 1065; 1071]. Враховуючи те, що п. 1 ч. 2 ст. 167 передбачає, що тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони зберегли на собі сліди кримінального правопорушення, розгляд таких об'єктів як тимчасово вилученого майна є обґрунтованим. Проблемним є те, що для таких об'єктів, як волоси, нігті тощо, не можна стверджувати, що вони зберегли на собі сліди кримінального правопорушення, оскільки вони самі по собі є слідами.

У літературі є пропозиція викласти речення третє ч. 7 ст. 236 КПК у такій редакції: «Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, або до речових доказів відповідно до частини 1 статті 98 цього Кодексу, вважаються тимчасово вилученим майном» [139, с. 165]. Разом з тим чинний КПК не передбачає окремого процесуального порядку залучення матеріальних об'єктів як речових доказів до кримінального провадження, і тому ця і подібні пропозиції не відповідають загальним нормам КПК щодо отримання речей і набуття ними статусу речових доказів; відповідно, за такої регламентації цього питання потім можуть виникнути сумніви щодо того, ким і у якому порядку приймалося рішення про те, що певні матеріальні об'єкти є речовими доказами, а це може призвести до визнання відповідних фактичних даних недопустимими доказами. Вважаємо за можливе запропонувати таку редакцію ч. 1 ст. 167 КПК, яка дозволить привести у відповідність визначення поняття тимчасового вилучення майна та переліку об'єктів, що можуть бути тимчасово вилучені.

З метою удосконалення порядку повідомлення про підозру слід запропонувати: 1. Для уніфікації рішення про надання особі статусу підозрюваного із ч. 3 ст. 110 КПК України, у відповідності до якої рішення слідчого, прокурора приймається у формі постанови, передбачити у главі 22 КПК не складення слідчим за погодженням із прокурором або прокурором

повідомлення про підозру, а винесення постанови про залучення як підозрюваного. Відповідно, глава 22 повинна іменуватися «Залучення як підозрюваного», у зв'язку з чим необхідно внести зміни до інших статей цієї глави та інших пов'язаних статей КПК. 2. Особа повинна визнаватися підозрюваним з моменту складення постанови про залучення як підозрюваного. 3. Для забезпечення прав підозрюваного слід передбачити обов'язок слідчого, прокурора вручити копію постанови та пам'ятку, роз'яснити права у строк 24 години з моменту складення постанови, а у разі, якщо особа ухиляється від розслідування, її місцезнаходження невідоме - негайно після її явки до слідчого, прокурора або у цей строк з моменту встановлення її місцезнаходження. У разі невиконання цієї вимоги у підозрюваного буде можливість оскаржити бездіяльність слідчого, прокурора до слідчого судді на підставі п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК.

Враховуючи положення ч. 2 ст. 17 КПК, саме на прокурора покладається тягар доказування обґрунтованості обвинувачення у судовому розгляді. Не вирішеним залишається питання про момент подання прокурором доказів у судовому провадженні в суді першої інстанції, оскільки ч. 4 ст. 291 КПК забороняє надання суду інших документів, крім обвинувального акта та додатків, до початку судового розгляду. Законодавець заклав у КПК три суперечливі норми із цього приводу.

Так, з одного боку, ст. 317 КПК передбачає, що документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності і є матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою). Після призначення справи до судового розгляду головуючий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, якщо вони про це заявлять клопотання.

Проте ця стаття міститься у главі 27 - «Підготовче провадження», а відповідна стадія кримінального провадження, крім випадків розгляду угод та клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, взагалі з'ясування обставин кримінального провадження та перевірку їх доказами не передбачає. І власне кримінальна справа може почати формуватися, однак лише у контексті долучення судових рішень, оскільки у підготовчому провадженні суд лише розглядає клопотання учасників судового провадження про здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту; витребування певних речей чи документів; а вирішення питання про обсяг і порядок дослідження доказів віднесено КПК до стадії судового розгляду. Тому складно сперечатися із тим, що норми ст. 317 КПК не дають сторонам права надавати суду докази під час підготовчого судового засідання, а суду - права на задоволення клопотання про приєднання тих чи інших доказів до обвинувального акта до початку судового розгляду [469, с. 96].

Відмітимо, що неформальна практика склалася таким чином, що на підготовчому засіданні прокурори передають суддям усі томи справи, що дозволяє наперед формувати у суддів обвинувальний підхід до оцінки доказів [973-976]. Проте існує й позитивна практика повернення суддями обвинувальних актів прокурорам на підставі того, що «в порушення вимог ч. 4 ст. 291 КПК України до обвинувального акта долучено кримінальне провадження відносно особи, що заборонено згаданим положенням КПК України» (Ухвала Козелецького районного суду Чернігівської області від 6 жовтня 2014 року (справа №734/2741/14)) [1226, с. 46]. Відмітимо, що вже пропонується виключити з ч. 4 ст. 291 КПК останнє речення, що дозволить сторонам надавати суду докази на підтвердження обвинувачення та заперечень проти нього на підготовчих стадіях судового провадження [564, с. 143].

З іншого боку, формулювання ч. 4 ст. 291 КПК «до початку судового розгляду» також викликає питання, адже законодавець, судячи з найменувань пар. 3 глави 28 та ст. 347 КПК, під судовим розглядом розуміє і стадію кримінального провадження у цілому, і таку її частину, яка традиційно у літературі іменується судовим слідством, і до якого саме моменту діє заборона,

відповідно, незрозуміло. В.В. Колодчин вказує на те, що прокурор вправі подавати суду докази не раніше ніж ним буде оголошено обвинувальний акт і суд ухвалить рішення про обсяг і порядок дослідження доказового матеріалу [383, с. 377].* Разом з тим як за такого тлумачення цієї норми суд повинен приймати рішення про обсяг дослідження доказів - неясно. І, більше того, розгляд клопотань учасників судового провадження законодавцем віднесено на момент, що слідує за визначення обсягу та порядку дослідження доказів.

Спробуємо висловити та обґрунтувати своє бачення вирішення цієї проблеми (а) за діючих положень КПК, (б) де Іеде Гегепгіа.

(А). За діючих положень КПК, архітектоніка знаходження ст. 317 є явно нелогічною, оскільки положення ч. 1 цієї статті повинні міститься у главі 28, бо стосуються не стільки підготовчого провадження, скільки судового розгляду. Існуюче формулювання та розміщення ст. 317 КПК було б логічним у випадку, якщо б у КПК містилися правила подання доказів, аналогічні ст. 131 ЦПК [1121]. До речі, саме так пропонується вирішити цю проблему деякими дослідниками [433, с. 789; 672 , с. 44-45; 819, с. 94], аналогічні вказівки містяться у методичних рекомендаціях для працівників прокуратури [651, с. 23-24]. Разом з тим вважаємо такий момент подання матеріалів, крім випадків розгляду угод та клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, є передчасним, оскільки у стадії підготовчого судового провадження в інших, крім наведених, випадках з'ясування обставин кримінального провадження та перевірка їх доказами не передбачена. Однак на момент застосування ст. 349 КПК у контексті визначення обсягу дослідження доказів, суд має знати, які докази є у розпорядженні, зокрема, сторони обвинувачення, оскільки суд, у відповідності до ч. 3 ст. 349 КПК, з'ясовує, чи правильно розуміють учасники судового провадження зміст обставин, які не оспорюються, чи немає сумнівів у добровільності їх позиції. Саме тому, вважаємо, повідомити суд про наявні докази сторона обвинувачення повинна на момент визначення цього питання. До речі, в ухвалах судів щодо обсягу та порядку дослідження доказів

* Хоча і цим вченим [383, с. 376] і іншими [427, с. 314, 645, 648; 469, с. 97; 672, с 45] вказується на початок судового розгляду з моменту відкриття судового засідання.

перелічуються ті джерела доказів, які сторона обвинувачення вважає за необхідне дослідити [951; 980; 981; 991; 1081]. Що стосується подання доказів, то прокурор повинен це здійснювати надалі із одночасним подання клопотань про їх долучення до матеріалів кримінального провадження.

(Б) де Іеде ґегепда. Пропонуємо удосконалити нормативну регламентацію питань подання стороною обвинувачення доказів у судовому провадженні (ст.ст. 291, 317, 318[1]).

Суб'єктом підтримання обвинувачення у суді, у тому числі і у кримінальному провадженні на підставі угод, є прокурор. На відміну від угоди про визнання винуватості, стороною якої є прокурор і яка перевіряється керівником органу прокуратури (п. 19.1 Наказу Генерального прокурора України «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» від 19.12.2012 р. [588]), КПК не надає прокурору та керівнику органу прокуратури повноважень щодо реагування на невідповідність угоди про примирення нормам закону або інтересам сторін чи суспільства у досудовому провадженні, оскільки зобов'язує його надіслати обвинувальний акт із угодою до суду. Єдине, що може зробити прокурор у випадку, якщо, на його думку, угода про примирення суперечить нормам закону або інтересам сторін чи суспільства, це відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих (розшукових) дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди (ч. 1 ст. 474 КПК). При застосуванні цієї норми слід враховувати, що, по-перше, суд зобов'язаний перевірити правильність кваліфікації діяння, по-друге, наявність фактичних підстав для визнання винуватості. Тому на час направлення обвинувального акта та угоди до суду слідчий та прокурор повинні зібрати достатню кількість доказів, що беззаперечно підтверджують вчинення підозрюваним кримінального правопорушення. Інакше суд може прийняти рішення про відмову у затвердженні угоди, а можливості збирання додаткових доказів для

підтвердження вини підозрюваного можуть бути втрачені. У цілому повноваження прокурора, передбачене ч. 1 ст. 474 КПК, щодо можливості відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою, має активно застосовуватися, оскільки, як обґрунтовано стверджує М. Савін, факт ініціювання укладення угоди стороною захисту може використовуватись для затягування розслідування саме з метою недопущення належного збору доказів [765, с. 103]. Разом з тим за змістом закону прокурор не має права відкласти направлення обвинувального акта у зв'язку із необхідністю проведення слідчих дій, оскільки таке право йому надане лише для завершення слідчих дій, рішення про необхідність проведення яких було прийнято до укладення сторонами кримінального провадження угоди [474, с. 229]. Тому складно погодитися із тим, що такий підхід не відповідає позиції законодавця [898, с. 173], адже положення ч. 1 ст. 474 КПК не дають підстав для іншого тлумачення. Інше питання, що речення друге ч. 1 цієї статті потребує удосконалення.

Як правило, у судових рішеннях, ухвалених на підставі угод, відображається позиція прокурора: наприклад, зазначається, що прокурор у судовому засіданні, вважаючи, що при укладенні угоди про примирення дотримані вимоги КК України та КПК України, просить угоду затвердити і призначити обвинуваченому ОСОБА_1 узгоджене в угоді покарання [117]; сторона обвинувачення - прокурор просить суд відмовити у затвердженні угоди, так як вона не відповідає вимогам закону [950]. У деяких вироках коротко зазначається про те, що суд вислухав думку прокурора [115].

У разі невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості потерпілий чи прокурор відповідно мають право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. Клопотання про скасування вироку, яким затверджена угода, може бути подано протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 476 КПК). Це положення визнається у літературі новим строком оскарження вироку [480, с. 106] та особливим видом оскарження [480, с. 108]. Коректніше,

на наш погляд, було стверджувати про окремий вид перегляду вироку, а не оскарження, оскільки сторонами не оспорюються законність, обґрунтованість, справедливість вироку, а ставиться питання про його скасування у зв'язку із новою обставиною - невиконанням угоди.

Крім того, діяльність прокурора після ухвалення вироку за результатами затвердження угоди визнається контролем за виконанням угоди про визнання винуватості [257, с. 16, 17], що має зосереджуватись на співпраці із засудженим у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою [480, с. 106] (хоча щодо угоди про примирення указується лише на роль прокурора у її виконанні [480, с. 107]). Разом з тим із таким розумінням діяльності прокурора погодитися складно, адже цей напрямок є проявом кримінального переслідування, оскільки він спрямований на забезпечення належного виконання судового рішення щодо застосування до особи покарання та виконання умов угоди, і тому, як вказувалося вище, є пенітенціарним кримінальним переслідуванням.

Клопотання про скасування вироку, яким затверджена угода, розглядається в судовому засіданні за участю сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для судового розгляду (ч. 2 ст. 476 КПК). Таким чином, формально по угоді про примирення участь прокурора не є обов'язковою, але п. 28.1 Наказу Генерального прокурора України №4 гн від 19.12.2012 р. «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» [588] передбачає: участь прокурора у судовому провадженні за клопотаннями про скасування судом вироку у разі невиконання угод про примирення або про визнання винуватості вважати обов'язковою. Ці положення потребують узгодження на рівні КПК України.

3.1.5. Реалізація функції кримінального переслідування, що здійснюється у формі приватного обвинувачення

Розширення меж дії принципу диспозитивності у новому КПК торкнулося у тому числі і провадження у формі приватного обвинувачення. У

новому КПК у ст. 477 до кримінальних правопорушень, провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення, віднесено велику кількість складів злочинів, у тому числі і тих, де публічний елемент у початку кримінального провадження не є зайвим (наприклад, умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження без обтяжуючих обставин, незаконне проведення дослідів над людиною без обтяжуючих обставин, зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження за обтяжуючих обставин, незаконне позбавлення волі або викрадення людини без обтяжуючих обставин).

Однак ні положення КПК, ні роз'яснення ВССУ не дали відповіді на деякі питання, що виникають у практиці, наприклад: чи необхідно приймати заяву близького родича особи, постраждалої від злочинів, передбачених ст. 477 КПК; чи повинен прокурор брати участь у судовому розгляді у провадженні, що здійснюється за злочинами, передбаченими ст. 477 КПК; чи зобов'язаний прокурор передати потерпілому наявні у нього матеріали кримінального провадження у випадку відмови від підтримання державного обвинувачення у суді; як захистити права осіб, постраждалих від злочинів, передбачених ст. 477 КПК, які через свій безпорадний стан, залежність від особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, чи з інших причин не може захистити свої законні інтереси. О.В. Єні виділила також таке проблемне питання: чи можна розпочинати досудове розслідування, якщо кримінальне правопорушення з переліку, зазначеного у пункті 1 ч. 1 ст. 477 КПК України, вчинене кількома особами, а заява потерпілим подана про притягнення до відповідальності лише одного чи кількох з них, а також якщо кримінальне правопорушення з переліку, вказаного у пунктах 2, 3 ч. 1 вказаної статті, вчинене кількома особами, один із яких є чоловіком (дружиною) потерпілого (для правопорушень з другої групи), чи чоловіком (дружиною), іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого, чи особою, яка щодо потерпілого була найманим працівником (для правопорушень з третьої групи), а потерпілий подає заяву про притягнення до відповідальності лише іншого (інших) зі співучасників [272, с. 350].

Що стосується прийняття заяви близького родича особи, постраждалої від злочинів, передбачених ст. 477 КПК, то, керуючись ч. 4 ст. 214 КПК, слідчий, прокурор зобов'язані прийняти таку заяву. Адже, у відповідності до цієї норми, слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається. Крім того, можливість подання такої заяви випливає із ч. 6 ст. 55 КПК. Водночас виникає колізія із ч. 4 ст. 26, яка передбачає, що кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі *заяви потерпілого* (курсив мій - І.Г.). Відповідно, для того, щоб почати це провадження і внести відомості до ЄРДР, прокурор, слідчий зобов'язані викликати постраждалу особу та отримати саме від неї заяву про вчинення кримінального правопорушення.

Що стосується участі прокурора у судовому розгляді провадження у формі приватного обвинувачення, то КПК чіткої відповіді на це питання не дає. Стаття 36 у ч. 3 указує, що участь прокурора в суді є обов'язковою, крім випадків, передбачених цим Кодексом; у КПК виключень для провадження у формі приватного обвинувачення не зроблено. Однак водночас як приватне розглядається обвинувачення, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення у провадженні у формі публічного обвинувачення (ч. 5 ст. 340). Чіткої відповіді на це питання немає і у Наказі Генерального прокурора України від 19.12.2012 р. №4 гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» [588], п. 14 якого установлює: забезпечувати участь прокурора в судовому провадженні з розгляду обвинувальних актів, крім випадків, передбачених законом, клопотань про звільнення осіб від кримінальної відповідальності, застосування, продовження, зміни або припинення примусових заходів медичного та виховного характеру, виконання вироку суду іноземної держави або його приведення у відповідність із законодавством України, вирішення питань, пов'язаних з виконанням судових рішень, відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Натомість Інформаційний лист ВССУ передбачив необов'язковість участі прокурора у провадженні, яке здійснюється у формі приватного обвинувачення: п. 2 цього листа закріпляє, що неприбуття для участі у підготовчому судовому засіданні учасників судового провадження (крім прокурора, за винятком випадків, коли кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення в порядку ч. 4 ст. 26 КПК), які належним чином повідомлені про дату, час і місце проведення такого засідання (при цьому суд повинен переконатися, що таке повідомлення мало місце), не перешкоджає його проведенню [316].

При цьому правильно зазначає С.І. Перепелиця: «Відтак, з позиції ВССУ не зрозуміло ані чому інтерпретатор у даному випадку встановлює для проваджень у формі приватного обвинувачення винятки з загальної процедури, ані хто у разі неявки прокурора має відстоювати перед судом позицію про можливість призначення провадження до судового розгляду. З урахуванням вказаного, вбачається хибність правотлумачної позиції ВССУ, а відтак необхідність коректив відповідних положень вказаного Інформаційного листа» [635, с. 123]. У доктрині визнається обов'язковість участі прокурора у судовому розгляді у цьому провадженні [637, с. 447; 659, с. 372].

Однак, аналізуючи ці положення, слід враховувати також такі моменти. Так, якщо прокурор не братиме участі у судовому розгляді, то яким чином суду будуть надані докази, зібрані у стадії досудового розслідування? Адже слід звернути увагу на те, що КПК України, делегуючи потерпілому право ініціювання кримінального провадження та право укладення угоди про примирення, яка в обов'язковому порядку тягне за собою закриття цього кримінального провадження, не покладає на потерпілого обов'язку збирання доказів. При цьому в предмет доказування у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення входять обставини, що визначені в ст. 91, КПК та обставини, що свідчать про наявність правових умов, за яких може бути укладена угода про примирення (гл. 35 КПК) [1218, с. 244]. У КПК не закріплено обов'язок прокурора передавати ці докази потерплому; а потерпілий, хоч і наділений за ст. 93 правом збирати докази, зрозуміло, у свої можливостях

щодо їх збирання не може бути порівняний із слідчим та прокурором. З іншого боку, якщо прокурор братиме участь у судовому розгляді, а потерпілий примириться із обвинуваченим, що є обов'язковою підставою для закриття кримінального провадження, то думка прокурора для суду сили не матиме, і суд винесе ухвалу про закриття кримінального провадження; як точно визначив В.Г. Пожар, при цьому волевиявлення потерпілого превалює над волевиявленням прокурора [659, с. 373].

Цей порядок істотно відрізняється від положень, які були закріплені у КПК 1960 р., коли справа приватного обвинувачення, порушена прокурором, в разі примирення потерпілого з обвинуваченим, підсудним закриттю не підлягала, як і справа, порушена суддею за скаргою потерпілого, у разі вступу у неї прокурора.

Водночас, аналізуючи зміст ст. 325 КПК, можна стверджувати, що у ній не враховуються наслідки неявки потерпілого саме у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення; наслідки повторної неявки потерпілого передбачені лише ч. 6 ст. 340 КПК. Тому, дійсно, не є зрозумілим, які наслідки наставатимуть у разі неприбуття в судове засідання без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття потерпілого в кримінальному провадженні, яке з самого початку було приватним [752, с. 488]. Обґрунтовано С.І. Перепелиця звертає увагу на те, що щодо наслідків неприбуття потерпілого (ст. 325 КПК України), то ніяких особливостей у цій статті з цього приводу не міститься. З аналізу тексту ст. 325 КПК України можна зробити висновок, що неприбуття потерпілого не є безумовною підставою для відкладення судового розгляду, як це має місце щодо обвинуваченого (ст. 323 КПК України). Ніяких вказівок на обов'язковість присутності потерпілого при розгляді приватного обвинувачення КПК України також не містить [637, с. 448].

Відповідно, потребує свого удосконалення ст. 325 КПК України. Вважаємо за необхідне перенести до цієї статті ч. 6 ст. 340 КПК, враховуючи спільну предметну спрямованість правового регулювання. Крім того, доцільно підтримати пропозицію С.І. Перепелиці про те, що положення ч. 6 ст. 340 не

застосовується за умови присутності в залі судового засідання представника потерпілого [635, с. 141]. Для цього пропонуємо викласти її у іншій редакції.

У кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення потерпілий є стороною (цей висновок можна зробити, здійснюючи системне тлумачення положень ч. 4 ст. 26 та ч. 4,5 ст. 340; на жаль, глава 36 КПК такої норми не містить). Однак, враховуючи, що функція обвинувачення за новим КПК починається з моменту затвердження або складання обвинувального акта прокурором, то, відповідно, потерпілий може реалізувати права сторони лише у судовому провадженні. У зв'язку із цим викликає зауваження неузгодженість п. 7 ч. 1 ст. 284 (яка дозволяє прокурору закривати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення) із ч.4 ст. 26 та ч. 4 ст. 110, адже, якщо реалізація функції обвинувачення починається з моменту затвердження або складання обвинувального акту прокурором, то, відповідно, у досудовому провадженні, навіть якщо воно здійснюється у формі приватного обвинувачення, формально потерпілий не може відмовитися від обвинувачення, яке ще не сформульовано. Безумовно, враховуючи вимоги процесуальної економії у випадку, якщо потерпілий не бажає у цьому випадку продовження кримінального провадження, але при цьому не укладає угоду із підозрюваним, слід, використовуючи процесуальну аналогію, закривати кримінальне провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК, оскільки це провадження не має судової перспективи. Однак, враховуючи вищевикладені змістовні неузгодженості законодавства, слід більш чітко визначити статус потерпілого у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення.

У зв'язку із істотною новелізацією провадження, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, у практиці виникли деякі проблеми щодо закриття таких кримінальних проваджень. Наприклад, однією із таких проблем є те, який суб'єкт є компетентним приймати рішення про закриття кримінального провадження, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК, його

представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, у випадку, якщо жодній особі не повідомлено про підозру. У відповідності до ч. 3 ст. 284 КПК, слідчий приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4 ч. 1 цієї статті, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру. Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстав, передбачених ч. 1 цієї статті. З цих норм зробити висновок, який суб'єкт буде належним, неможливо.

Вважаємо, що саме у зв'язку із тим, що повідомлення про підозру є юридичним фактом, що тягне за собою початок кримінального переслідування, законодавець і надав лише прокурору повноваження закривати кримінальне провадження щодо підозрюваного. Однак, якщо підозрюваного у кримінальному провадженні немає і кримінальне переслідування ще не почалося, то вважаємо за можливе застосувати аналогію закону та вважати слідчого суб'єктом, компетентним закривати кримінальне провадження. Тому, відповідно, ці положення потребують якнайшвидшого коригування. Відмітимо, що 45% респондентів вказали на слідчого як суб'єкта, компетентного винести таку постанову, 38% - прокурора, а 17% - що така постанова у цій стадії не може прийматися.

Крім того, з метою захисту прав особи, яка постраждала від кримінального правопорушення, яке законом віднесено до таких, провадження щодо яких здійснюється у порядку приватного обвинувачення, і яка самостійно не здатна подати заяву, необхідно передбачити повноваження прокурора вносити відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР навіть без заяви цієї особи, але за її письмової згоди.

У зв'язку із відсутністю у КПК більшості тих ознак, які традиційно характеризують обвинувачення як приватне, в літературі вже запропоновано в законодавчому порядку наділити потерпілого правом підтримання обвинувачення в судовому засіданні без проведення досудового розслідування [826, с. 410], надати право суду за згодою потерпілого направляти заяву разом з

матеріалами кримінального провадження прокурору для проведення досудового розслідування, якщо цього вимагають обставини провадження [331, с. 12]. Реалізація цієї пропозиції, по суті, призведе практично до відновлення моделі приватного обвинувачення за КПК України 1960 р.

Однак і ця модель неодноразово піддавалася в літературі критиці [58, с. 275, 279; 536, с. 11; 644, с. 126, 128; 675, с. 99, 100]. Як видається, глава 36 КПК України потребує суттєвого коригування. Нерегламентованими залишилися питання, пов'язані зі статусом потерпілого у цьому провадженні, участю в судовому розгляду прокурора і потерпілого,* особливостями збирання доказів потерпілим та ін. Крім того, КПК не передбачає повноваження прокурора, слідчого почати досудове розслідування кримінальних правопорушень, перерахованих ст. 477 КПК, без заяви потерпілого, хоча в цьому переліку є такі склади злочинів, за якими можливість такої ініціації у випадках, коли потерпілі через свій фізичний стан, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність не можуть самостійно захистити свої права, була б доцільною. Крім того, на рівні доповнення ст. 284 КПК потребує вирішення питання щодо відсутності заяви потерпілого у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення як підстави закриття кримінального провадження.

3.2. Функція захисту та її реалізація у кримінальному провадженні

3.2.1. Функція захисту: поняття та сутність

Для аналізу сутності функції захисту найперше необхідно визначитися із поняттям захисту у кримінальному судочинстві. У літературі висловлені різні думки з цього питання [40; 104, с. 12; 144; 190, с. 58-59; 273, с. 186; 525, с. 4-5; 575; 578, с. 84; 579, с. 47; 591, с. 32; 593; 1092, с. 110, 112-115; 1174, с. 8], аналіз яких дозволяє стверджувати про можливість розгляду захисту у широкому та вузькому розумінні.

* На те, що доцільно у Главі 36 Кримінального процесуального кодексу закріпити, що обвинувачення у кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, підтримує у суді потерпілий, вказали 65,5% респондентів

Найбільш явно цю думку можна представити таким чином: загальне поняття захисту у кримінальному процесі включає в себе не тільки кримінально-процесуальну функцію захисту, а й елементи захисту в інших кримінально-процесуальних функціях [518]. Можливість розширеного трактування захисту у кримінальному процесі категорично заперечує В.О. Попелюшко [679, с. 74, 76]. У межах кримінального процесу можна розглядати захист як багатозначну категорію. У широкому розумінні захист є діяльністю, спрямованою на поновлення порушених прав та свобод, законних інтересів будь-якого суб'єкта процесу. У вузькому розумінні захист є кримінально-процесуальною функцією, яка має чітку цільову спрямованість - протистояти кримінальному переслідуванню, та визначене коло суб'єктів, яке є більш вузьким - а саме суб'єктів, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування у різних його формах, їх законних представників та захисників.

Не розглядаючи детально питання щодо історичного аспекту функції захисту, оскільки він вичерпно досліджений В.О. Попелюшком [679, с. 5-69], можна виділити певні етапи становлення доктринального визначення сутності кримінально-процесуальної функції захисту. У дореволюційній доктрині ця функція розглядалася як діяльність, протилежна обвинуваченню, яка спрямована на спростовування обвинувачення, забезпечення виправдання невинуватому [107, с. 262; 562, с. 48; 355, с. 70; 1101, с. 48]. Хоча ця точка зору і була превалюючою, відмітимо і те, що М.В. Духовської вказував, що «під захист підходить не тільки діяльність адвоката, але все, що робиться в інтересах підсудного, ким би це не робилося, а саме: самим підсудним, судом і навіть обвинувачем» [255, с. 192], тим самим розглянувши захист у т. зв. «широкому» розумінні. Позиція щодо функції захисту як діяльності із спростування обвинувачення зберігалася і надалі [834, с. 16]. Пізніше до визначення функції захисту були додані такі елементи, як виявлення обставин, що пом'якшують відповідальність обвинуваченого [1191, с. 63; 65, с. 230], охорона особистих та майнових прав обвинуваченого [827, с. 205; 1092, с. 113], реалізація та захист інтересів обвинуваченого [4, с. 26; 579, с. 47-48] (серед них указуються законні інтереси, процесуальні інтереси).

В останні роки в Україні активізувалися дослідження кримінально-процесуальної функції захисту. Наприклад, під функцією захисту В.О. Попелюшко розуміє породжений кримінальним переслідуванням, здійснюваний у відповідності з законом та виражений у формі правових відносин вид (напрямок, компонент, частина) діяльності, виконуваний суб'єктами захисту, спрямований на повне або часткове спростування обвинувачення, реабілітацію невинного, пом'якшення відповідальності винного, й охорону прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого і надання їм необхідної кваліфікованої правової допомоги [679, с. 69]. На основі положень КПК 2012 р. захист визначається як спричинений кримінальним переслідуванням, здійснюваний відповідно до закону та виражений у формі правових відносин вид (частина, компонент, напрям) діяльності у кримінальному провадженні, що реалізує суб'єкт захисту, і спрямований на повне або часткове спростування підозри, обвинувачення, реабілітацію невинного, пом'якшення відповідальності та покарання винного, охорону прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, щодо якої передбачено застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, або вирішували питання про їх застосування, а також особи, щодо якої передбачено розгляд питання про видання іноземній державі (екстрадицію) [47, с. 11].

Наведені та інші [40; 234, с. 165; 368, с. 43-45; 592, с. 146; 671] визначення кримінально-процесуальної функції захисту дозволяють виділити такі ключові ознаки цієї функції: спрямованість на заперечення підозри або обвинувачення; спрямованість на виявлення обставин, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, виключають або пом'якшують його відповідальність, пом'якшують покарання; спрямованість також на охорону особистих та майнових прав осіб, які мають право на захист; спрямованість на сприяння застосуванню інституту реабілітації невинуватого; специфічне коло суб'єктів реалізації функції; можливість використовувати всі вказані у законі заходи та засоби для реалізації функції.

Подібне розуміння цієї функції є найбільш поширеним. Слід зазначити, що, як правило, дослідники по-різному визначають, чи відноситься до функції захисту діяльність із охорони особистих та майнових прав та законних інтересів, а також належність до суб'єктів реалізації цієї функції цивільного відповідача.

Таке розуміння цієї функції є не єдиним. На думку М.М. Видрі, функцію захисту в кримінальному процесі варто розглядати не в традиційному її розумінні, не як функцію, що протистоїть обвинуваченню, а ширше: як функцію, що протидіє неправомірним діям по відношенню до будь-якого учасника процесу і на всіх стадіях судочинства. Захисту прав потребують не тільки обвинувачені, але і потерпілі від злочину, а також свідки, експерти, поняті і інші особи, права яких були порушені [135, с. 89]. Ю.К. Якімович ставить питання про те, хіба представник потерпілого не є його захисником, не виконує функцію захисту потерпілого? [1209] Є і інші схожі точки зору [38, с. 136; 405, с. 26]. Однак у доктрині критично оцінено спроби розширити зміст функції захисту на охорону прав не тільки підозрюваного та обвинуваченого, а й прав потерпілих, цивільного позивача, свідка [71; 677, с. 216; 1166, с. 127].

Як уявляється, розуміння захисту як діяльності, що протидіє неправомірним діям по відношенню до будь-якого учасника кримінального провадження і на всіх стадіях, має право на існування, але не як сутність кримінально-процесуальної функції захисту, а як розуміння категорії «захист у кримінальному провадженні».

Визначення захисту містять деякі кримінально-процесуальні кодекси (п. 33 ст. 10 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572], ст. 7.0.27 КПК Азербайджанської Республіки [899], ст. 5 КПК Киргизької Республіки [901], п. 9 ст. 6 КПК Республіки Білорусь [903], п. 17 ст. 7 КПК Республіки Казахстан [904], п. 3 ст. 6 КПК Республіки Молдова [905], п. 28 ст. 6 КПК Республіки Вірменія [902]). Нормативні визначення тлумачать захист у т. зв. вузькому розумінні, тобто саме як кримінально-процесуальну функцію. Усі вони містять вказівку на базовий елемент функції захисту - спростування обвинувачення або пом'якшення обвинувачення; КПК Республіки Білорусь та КПК Республіки

Казахстан додають також спрямованість на спростування підозри. Крім того, у цих визначеннях міститься вказівка на забезпечення (захист) прав особи (що також є одним із основних елементів цієї функції), але коло цих осіб визначено по-різному: якщо КПК Азербайджанської Республіки, Киргизької Республіки вказують на особу, яка підозрюється у вчиненні передбаченого кримінальним законом діяння (злочину), КПК Республіки Молдова та Республіки Казахстан вказують на осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочину, Модельний КПК для держав-учасниць СНД, КПК Республіки Вірменія - осіб, яким приписується вчинення забороненого кримінальним законом діяння, то КПК Республіки Білорусь розширює цей перелік шляхом включення до нього підозрюваного, обвинуваченого, особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також особи, затриманої або до якої застосовано запобіжний захід на підставі рішення про виконання прохання органу іноземної держави, компетентного приймати рішення з питань надання міжнародної правової допомоги у кримінальних справах, про надання міжнародної правової допомоги у кримінальній справі на основі принципу взаємності або у зв'язку з перебуванням у міжнародному розшуку з метою видачі. Безумовно, такий підхід до визначення суб'єкта, чиї права та інтереси повинні забезпечуватися, є найбільш коректним, оскільки суб'єктами права на захист є не тільки підозрюваний, обвинувачений, а й особа, щодо якої здійснюється провадження із застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, правопорушник, особа, щодо якої здійснюється провадження щодо її видачі (екстрадиції).

Слід зазначити, що КПК України 2012 р., хоч і не формулює поняття захисту, у ч. 1 ст. 45 указує коло суб'єктів, щодо яких здійснюється захист захисником: підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особа, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Цей перелік є найбільш широким, якщо порівняти його із вищевикладеними визначеннями. Слід указати, що серед осіб, щодо яких

здійснюється захист, свідок не згадується; це є виправданим, оскільки свідок, як і його адвокат (п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК 2012 р.) або захисник (ст. 44 КПК 1960 р.), є суб'єктом реалізації допоміжної функції у кримінальному провадженні, вони сприяють здійсненню кримінального провадження.

Важливим елементом функції захисту, виділеним у Модельному КПК для держав-учасниць СНД, КПК Республіки Казахстан, КПК Азербайджанської Республіки, КПК Киргизької Республіки, КПК Республіки Вірменія та КПК Республіки Молдова, є спрямованість на сприяння застосуванню інституту реабілітації осіб, які були незаконно піддані кримінальному переслідуванню; слід зазначити, що, попри усю важливість цього елемента, він достатньо рідко згадується у доктринальних дослідженнях.

Визначення захисту в аспекті напрямку адвокатської діяльності дає Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [699]; захист - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення (п. 5 ст. 1 Закону). Як видно із цього визначення, у ньому захист визначено через нього ж, що не відповідає правилам логіки при формулюванні визначень понять.

Однак, як уявляється, та чи інша інтерпретація функції захисту як діяльності щодо спростування підозри й обвинувачення, встановлення невинуватості особи або пом'якшення її відповідальності є дещо звуженою. У кримінальному процесі існують провадження, у межах яких не реалізується обвинувачення, а реалізується кримінальне переслідування а інших його формах: це стосується провадження із застосування примусових заходів виховного характеру та провадження із застосування примусових заходів медичного характеру. У межах цих проваджень також має бути доведено подію

суспільно небезпечного діяння та вчинення її конкретною особою. Відповідно, діяльність, спрямована на спростування твердження про подію суспільно небезпечного діяння та вчинення її конкретною особою також має вважатися захистом. О.М. Ларін із цього приводу зазначав: функцію захисту включає і процесуальна діяльність у справах про застосування примусових заходів медичного характеру. У цих справах немає ні обвинувачення, ні підозри у злочині і захист спрямований проти висновку слідчого (або прокурора) про те, що підзахисний вчинив суспільно небезпечне діяння, причому за характером діяння та своїм хворобливим станом являє небезпеку для суспільства [461, с 24]. В.О. Попелюшко указує: можна стверджувати, що поява захисту далеко не завжди обумовлюється формальним обвинуваченням (підозрою). Часто-густо він виникає у зв'язку із здійсненням «кримінального переслідування», правовим поняттям, відомим кримінально-процесуальній науці, ширшим від поняття обвинувачення та включаючим його [673, с. 206]. Тому, відповідно, у контексті цих форм кримінального переслідування для функції захисту характерне спрямування на спростування твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення або вчинення особою кримінального правопорушення, іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Функція захисту є елементом системи кримінально-процесуальних функцій і у зв'язку з цим має відповідні системні властивості [105]. Однак твердження автора про те, що «однією з умов життєздатності будь-якої системи є її багатофункціональність, тому у межах підсистеми ми виділяємо функції окремих учасників кримінального судочинства зі сторони захисту» [105], потребує деяких уточнень. Коли йдеться про функцію захисту, то, враховуючи її завдання, загальне спрямування усіх її суб'єктів є однаковим, різниця полягає тільки у засобах здійснення цієї функції, які будуть дещо відрізнятись, наприклад, для підозрюваного, законного представника, захисника. Відповідно, можна стверджувати про різні засоби реалізації функції для її суб'єктів, а не про різні функції цих суб'єктів.

Аналіз нормативних формулювань функції захисту, доктринальних досліджень [91; 190, с. 58; 234, с. 165; 332, с. 143; 368, с. 9; 592, с. 146; 679, с. 69; 827, с. 205; 832, с. 196] дозволяє чітко виділити такі базові елементи спрямування функції захисту, що дозволяють на їх основі визначити її завдання: спростування підозри, обвинувачення; виявлення обставин, які пом'якшують його кримінальну відповідальність та покарання; охорона прав, свобод та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого і виправданого; сприяння застосуванню інституту реабілітації. Тому завданнями функції захисту є заперечення законності та обґрунтованості кримінального переслідування, виявлення обставин, що спростовують підозру, виправдовують обвинуваченого (підсудного), виключають або пом'якшують його відповідальність, пом'якшують покарання, охорона особистих та майнових прав, сприяння застосуванню інституту реабілітації, а також недопущення порушень та необґрунтованих обмежень прав і свобод при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження.

Враховуючи наведену вище сутність функції захисту, слід визначити коло суб'єктів цієї функції. Відмітимо, що у ряді кримінальних процесуальних кодексів наведені переліки учасників кримінального процесу, які відносяться до сторони захисту. За КПК України, це: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники (п. 19 ст. 3). Пункт 34 ст. 10 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572] закріпляє, що сторона захисту - підозрюваний, обвинувачений, їх законні представники, захисник, цивільний відповідач і його представник. КПК РФ [907] у п. 46 ст. 5 до сторони захисту відносить обвинуваченого, його законного представника, захисника, цивільного відповідача, його законного представника і представника. Пункт 30 ст. 6 КПК Республіки Молдова [905] передбачає, що сторона захисту - особи, які здійснюють на законній підставі дії щодо захисту (підозрюваний, обвинувачений, підсудний, цивільний відповідач та їх представники).

Обвинувачений, його законні представники, захисник, цивільний відповідач та його представники віднесені до сторони захисту п. 41 ст. 6 КПК Республіки Білорусь [903]. За КПК Азербайджанської Республіки, сторона захисту - це підозрюваний або обвинувачений, його захисник та цивільний відповідач (ст. 7.0.28) [899]. Підозрюваний, обвинувачений, підсудний та його законні представники, захисник, цивільний відповідач та його законний представник визнані стороною захисту у ст. 6 КПК Республіки Таджикистан [906]. Пункт 18 ст. 7 КПК Республіки Казахстан [904] передбачає, що сторона захисту - підозрюваний, обвинувачений, підсудний, засуджений, виправданий, їх законні представники, захисник, цивільний відповідач і його представник. В усіх наведених кодексах, крім КПК України, до сторони захисту віднесено цивільного відповідача, його представника.

У доктрині до суб'єктів захисту відносять: підозрюваного [91; 104, с. 45; 368, с. 9; 525, с. 5; 1137, с. 133; 1166, с. 127; 1174, с. 8], обвинуваченого [91; 104, с. 45; 368, с. 9; 525, с. 5; 681, с. 11; 1137, с. 133; 1166, с. 127; 1174, с. 8], підсудного [368, с. 9; 525, с. 5; 1137, с. 100; 1166, с. 127; 1174, с. 8], засудженого [131, с. 71; 1137, с. 100; 1166, с. 127; 1174, с. 8], виправданого [1174, с. 8], особу, щодо якої вирішується (вирішено) питання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру [1174, с. 8], особу, стосовно якої проводилась попередня перевірка чи закрито провадження у справі [1174, с. 8], захисника [91; 104, с. 45; 368, с. 9; 681, с. 11; 1137, с. 133; 1166, с. 127], законного представника [91; 104, с. 45], цивільного відповідача [104, с. 45; 346, с. 11; 525, с. 5; 1137, с. 133; 1174, с. 8], його представника [104, с. 45; 525, с. 5; 827, с. 89; 1137, с. 133; 1174, с. 8], за КПК України 1960 р. до 2001 р. - громадського захисника [1166, с. 127], за КПК 2012 р. - особу, щодо якої передбачено розгляд питання про видання іноземній державі (екстрадицію) [47, с. 11].

Враховуючи сутність кримінально-процесуальної функції захисту, беззаперечним є віднесення до її суб'єктів осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування у різних його формах. Що стосується цивільного відповідача, то, незважаючи на те, що він визнається учасником кримінального

провадження з боку захисту в усіх вищенаведених КПК, крім України, і за КПК України 1960 р. також відносився до сторони захисту, нами обґрунтовано вище іншу спрямованість діяльності цивільного відповідача, яка є відмінною від захисту, хоча і тісно пов'язаною із ним.

Разом з тим, деякі вчені розширюють коло суб'єктів захисту: В.Д. Адаменко, критично оцінивши визначення кримінально-процесуальної функції як виду процесуальної діяльності, до суб'єктів непрямого функціонального захисту відніс органи, які ведуть процес [4, с. 20-21]; О.Є. Антонова до суб'єктів захисту у широкому розумінні віднесла слідчого, дізнавача, орган дізнання, прокурора, суд, потерпілого, цивільного позивача, їх представника [38, с. 138]; Ф.Н. Фаткуллін як суб'єктів захисту визнає також органи попереднього розслідування та прокуратуру [1092, с. 113]. У цьому питанні слід повністю підтримати думку В.Г. Гончаренка та С.Г. Гончаренка у тому, що це «теоретичне припущення... нарочито принижує роль адвокатури і дієвого захисту в цілому» [186, с. 9], оскільки, як неодноразово доводилося вище, основна спрямованість діяльності - мета функції цих суб'єктів є протилежною, тому суб'єктами функції захисту органи, які ведуть процес, визнавати не можна.

Є сумніви і щодо можливості визнання суб'єктом захисту особу, щодо якої передбачено розгляд питання про видання іноземній державі (екстрадицію) [47, с. 11]. Така точка зору ґрунтується на визначенні поняття захисника, наданого у ч. 1 ст. 45 КПК. Разом з тим, враховуючи правову природу екстрадиційного процесу, відзначимо, що така особа в Україні не піддається кримінальному переслідуванню. Нами відмічалося вище, що у ході екстрадиційного процесу кримінальне провадження на території України не здійснюється, а компетентні органи України лише надають правову допомогу шляхом проведення певних процесуальних дій, що для них не складає елемента розслідування чи кримінального переслідування, враховуючи відсутність початого і не закінченого кримінального провадження на території України. Тому логічніше було б указати, що така особа має право на правову допомогу,

регламентувавши це питання у главі 44 КПК, вилучивши положення щодо захисту цієї особи із ч. 1 ст. 45 КПК.

При визначенні темпоральних аспектів дії функції захисту необхідно враховувати темпоральні аспекти дії парної їй функції - кримінального переслідування. Як визначив В.О. Попелюшко на основі положень КПК 1960 р., початковий та завершальний її моменти - від початку прояву кримінального переслідування до моменту припинення останнього, а в подальшому функція захисту продовжується або завершується залежно від розсуду суб'єктів сторони захисту [681, с. 5]. У цьому ж змістовному руслі початком дії функції захисту визнається притягнення особи як обвинуваченого [1092, с. 115], винесення постанови про притягнення особи як обвинуваченого; порушення кримінальної справи щодо конкретної особи; момент фактичного затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину; оголошення особі, підозрюваній у вчиненні злочину, постанови про призначення судово-психіатричної експертизи; початок застосування інших заходів процесуального примусу чи інших процесуальних дій, які зачіпають права і свободи особи, підозрюваної у вчиненні злочину [38, с. 133], поява (формулювання) підозри у вчиненні злочину [1, с. 112].

Відмітимо, що у контексті неформалізованого початку кримінального переслідування можна стверджувати про фактичну реалізацію функції захисту також свідком та його адвокатом. Цей момент виникнення функції захисту визнається і у практиці ЄСПЛ: у Рішенні у справі «Шабельник проти України» [737] Суд указав, що хоча право кожного обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення на ефективний захист з боку адвоката - який, у разі потреби, може бути призначений офіційно - не є абсолютним, воно становить одну з основоположних засад справедливого судового розгляду. Крім того, вимоги ст. 6 можуть також бути застосовними ще до того, як справу передано на розгляд суду, і тією мірою, якою недотримання таких вимог на самому початку може серйозно позначитися на справедливості відповідного судового розгляду. Спосіб застосування п. 1 і п. 3(c) ст. 6 на етапі слідства залежить від особливостей відповідного провадження та фактів конкретної справи. Згідно зі статтею 6, як правило, вже на початку поліцейських допитів

обвинуваченому має надаватися можливість користуватися допомогою захисника (п. 53).

Що стосується закінчення дії функції захисту, то підтримуємо В.О. Попелюшка у тому, що такої чіткої кореляції із закінченням кримінального переслідування немає, оскільки після припинення останнього, в подальшому функція захисту продовжується або завершується залежно від розсуду суб'єктів сторони захисту [681, с. 5]. Разом з тим не можемо погодитися із твердженням автора у тому, що при розгляді справи у вищестоящему суді за скаргою сторони захисту прокурор не виконує обвинувальної функції [679, с. 93], адже, по-перше, вирок ще не набрав законної сили, по-друге, діючий КПК не обмежує прокурора в апеляційній інстанції тим обвинуваченням, яке він підтримував у суді першої інстанції. Обвинувачення продовжується у контексті доведення законності обґрунтованості засудження обвинуваченого. Більш виваженим є твердження, якщо обвинувачення на якомусь етапі провадження у кримінальній справі не анулюється внаслідок його припинення або постановлення виправдувального вироку, захист має місце протягом усього кримінального процесу, у тому числі і у стадіях перегляду судового вироку, який набрав законної сили [1, с. 114].

На стадії виконання судових рішень може здійснюватися пенітенціарне кримінальне переслідування, і тому реалізація захисту є беззаперечною. Разом з тим при здійсненні законоохоронної функції функція захисту також діє, адже у цьому контексті «змістом роботи захисту... є питання факту та права, сприятливі для засудженого» [679, с. 94].

Слід звернути увагу на те, що, на думку деяких вчених, досліджувана теорія суперечить французькій теорії процесуальних функцій, у межах якої ключовим принципом організації судочинства є відмежування одна від одної функцій органів кримінального переслідування (прокуратура), попереднього слідства (судово-слідчі юрисдикції) та судового розгляду (власне суд) [181, с. 53]. Тобто у межах цієї теорії заперечується наявність кримінально-процесуальної функції захисту. Це пояснюється тим, що, зокрема, у Франції участь захисника не розглядається крізь призму змагальності або розмежування

процесуальних функцій. Вона є реалізацією іншого важливого, але самостійного принципу - забезпечення обвинуваченому права на захист. Функція захисту просто не вважається виключною прерогативою обвинуваченого або його захисника. Адже захист особи від необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності є загальним завданням й усіх державних органів, які здійснюють провадження у справі [181, с. 53].

Із приводу цих тверджень можна зазначити таке. У французькій доктрині виділяється принцип розподілу функцій кримінальної юстиції [1233], причому він виводиться із ідей про свободу індивіда, гарантій захисту, неупередженості та об'єктивності юстиції [1233]. З одного боку, розмежовано функції між органами кримінального переслідування та розслідування, з іншого, між юрисдикцією розслідування та юрисдикцією судового розгляду та між органами кримінального переслідування та юрисдикцією судового розгляду [1232]. Таким чином, теорія розподілу функцій існує у Франції, однак розглядається дещо в іншому аспекті: лише як розподіл функції між владними суб'єктами; саме тому там не виділяється функція захисту як самостійна, а захист розглядається у межах принципу поваги прав захисту [1234].

3.2.2. Проблеми реалізації функції захисту в досудовому та судовому провадженнях та шляхи їх вирішення

Традиційно при оцінці КПК України 2012 р. звертається увага на розширення процесуальних прав та можливостей сторони захисту, із чим можна частково погодитися, враховуючи передбачені КПК права підозрюваного (обвинуваченого), закріплення сторони захисту як учасників, уповноважених збирати докази, введення права сторони захисту по залученню експерта, по отриманню тимчасового доступу до речей і документів тощо. Разом тим реальна реалізація функції захисту у кримінальному провадженні ускладнюється, по-перше, деякими наявними прогалинами у КПК (наприклад,

на відміну від КПК 1960 р., немає переліку прав захисника*), по-друге, відсутністю забезпечуючих механізмів реалізації прав сторони захисту. Так, навіть у Висновку на проект КПК було вказано, що негативні наслідки для змагального характеру досудових процедур та принципу рівності сторін може також мати формальне правило, яке передбачає, що захист повинен збирати свої докази за допомогою ініціювання слідчих дій. Проект Кодексу не передбачає якої-небудь чіткої процедури ініціювання захистом подібних слідчих дій та не окреслює меж їхньої участі в них. Можливість обвинуваченого збирати і представляти докази в результаті таких слідчих дій, таким чином, є більш теоретичною, аніж реальною (п. 30) [121]. Відмітимо, що ці недоліки не були усунені.

Стаття 93 КПК передбачає, що збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження; сторона захисту здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Відразу відмітимо, що є складнощі у реалізації кожного із цих засобів збирання доказів для сторони захисту (як обґрунтовано звертається увага у літературі, таке право багато в чому має декларативний характер [427, с. 245], і на практиці сторона захисту не знаходиться в рівних умовах із стороною обвинувачення [409, с. 42]).

Так, незважаючи на положення ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та з
адвокатську діяльність» [699], ст. 212 Кодексу України про адміністративні правопорушення [369], із отриманням відповідей за адвокатські запити є проблеми, що продиктовано не тільки ігноруванням з боку адресатів запитів,

* Відмітимо, що в українській літературі це обґрунтовано критикується [52; 408, с. 369; 933, с. 105], а у Висновку щодо проекту КПК оцінюється так: Проте з юридичної точки зору не правильно говорити про «права захисника», бо ці права - права обвинуваченого, якими захисник користується від його імені [121].

але й відповідним нормативним регулюванням [303, с. 134; 366, с. 255; 597; 825, с. 35, 36; 831, с. 164-165; 933, с. 105], у тому числі і у контексті кола інформації, яка може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом [197, с. 28, 29, 31; 719; 933, с. 105]. Відразу відмітимо, що ситуація із Державним реєстром речових прав на нерухоме майно із урахуванням змін, що були внесені до ст. 28 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2014 р. [700] та положень Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання інформації про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження» від 24 грудня 2014 р. [240], покращилася, є алгоритм щодо отримання доступу адвоката до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [10].

Таким чином, доступ захисників до інформації, навіть за існуючої нормативної регламентації, у практичній діяльності є обмеженим. Що стосується інших учасників кримінального провадження зі сторони захисту, то вони, по суті, і цих можливостей не мають, а доступ до інформації можуть отримувати на основі положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» [702].

Крім того, слід звернути увагу на те, що, на відміну від сторони обвинувачення, сторона захисту отримує шляхом витребування лише копії документів. Разом з тим, як слушно зазначає М. Погорецький, суди на практиці в більшості проаналізованих випадків (84%) цілком обґрунтовано, виходячи з вимог ч. 2 ст. 84 КПК України, не визнають копії документів процесуальним джерелом доказів, посилаючись на те, що відповідно до ст. 99 КПК України сторона кримінального провадження, потерпілий зобов'язані надати суду саме оригінал документа [656, с. 481]. На цю проблему звертається увага не тільки у доктринальних дослідженнях [283, с. 27; 455, с. 404], ай у Висновку щодо Кримінального процесуального кодексу України (прийнятого Верховною Радою України в останньому читанні 13 квітня 2012 року [120]), де зазначено: до п. 3 ст. 93 внесено уточнення, що сторона захисту має право на отримання від органів державної влади копій документів, а не їх оригіналів. Ця поправка є слушною, проте необхідно забезпечити, щоб такі копії, завірені відповідним

органом державної влади, мали таку саму доказову силу, як і оригінали документів (п. 64 Висновку). Виходячи із наявної практики, очевидно, що таке уточнення є необхідним. Разом з тим, заявляючи клопотання про визнання відомостей, що містяться у копіях документів, допустимими доказами, сторона захисту може посилатися на п. 2 ч. 5 ст. 99 КПК: оригінал документа не може бути отриманий за допомогою доступних правових процедур, або клопотати перед судом про витребування оригіналу документа.

Тимчасовий доступ до речей і документів є таким заходом забезпечення кримінального провадження, який застосовується і за клопотанням сторони захисту, а, враховуючи його спрямованість на збирання доказів, він може бути віднесений до згаданих у ст. 93 КПК: «здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів». Незважаючи на істотні можливості збирання доказів, які цей захід надає стороні захисту, результати аналізу судової практики свідчать про те, що з клопотаннями про тимчасовий доступ до речей і документів, як правило, звертається сторона кримінального провадження з боку обвинувачення - слідчі та прокурори, в той час як випадки звернення до слідчих суддів з такими клопотаннями сторони кримінального провадження з боку захисту (перш за все, це стосується захисників підозрюваних) є поодинокими [930]. Це свідчить про недостатнє використання захисниками потенціалу цього заходу забезпечення кримінального провадження. Такий стан може бути пояснений декількома факторами, одним із яких є незвичність для адвокатської практики вимог до фіксації тимчасового доступу, який здійснюється стороною захисту.

Як зазначає В.А. Люліч, якщо тимчасовий доступ до речей і документів, а також їх виїмка, проведені за клопотанням слідчого, прокурора, оформляються відповідним протоколом, то захисник, маючи відповідне право, не може його реалізувати за відсутністю процедури проведення таких дій та форми їх фіксації. І тут можуть виникнути питання щодо визнання вилучених у такий спосіб захисником речей і документів допустимими доказами у кримінальному провадженні, оскільки вилучені в результаті тимчасового доступу речі і документи повинні бути певним чином долучені до матеріалів кримінального

провадження, а процедура їх вилучення повинна пройти відповідне процесуальне закріплення [509].

Тому автор пропонує у нормах КПК України врегулювати процес фіксації отриманих відомостей захисником за допомогою застосування науково-технічних засобів, а процедуру вилучення речей і документів оформляти актом передачі указаних в ухвалі речей і документів. З метою легалізації такої процедури та відповідних документів, створених у процесі відповідної процесуальної дії, у ст. 103 КПК України необхідно передбачити такий спосіб фіксації кримінального провадження захисником, як акт передачі [506]. Як альтернативний можна розглядати варіант визначення порядку, за яким слідчий суддя при винесенні ухвали про вилучення речей і документів за клопотанням сторони захисту, доручатиме його проведення слідчому, прокурору або ОВС [455, с. 405].

Разом з тим, хоча сторона захисту і не уповноважена складати протокол тимчасового доступу, ч. 3 ст. 165 КПК передбачає, що особа, яка пред'являє ухвалу про тимчасовий доступ до речей і документів, зобов'язана залишити володільцю речей і документів опис речей і документів, які були вилучені на виконання ухвали слідчого судді, суду; тобто, як зазначає О.Г. Шило, вилучення предмета має бути процесуально оформлено у таких документах: 1) ухвалі слідчого судді про надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів та їх вилучення (виїмку); 2) описі вилучених речей і документів [1167, с. 24]. Коректно звертає увагу В.М. Трофименко на те, що закон не містить вимоги щодо підпису складеного опису стороною, яка здійснила виїмку, та володільцем вилучених речей і документів, а також будь-яких інших гарантій, що забезпечують достовірність указаних в описі відомостей [885, с. 82].

Тому, як уявляється, більш доцільним є не регламентувати новий акт передачі, а уточнити вимоги щодо оформлення нормативно закріпленого опису. Вважаємо, що слід передбачити необхідність підписання опису і особою, якій надається доступ, і особою, у володінні якої знаходиться річ або документ; що стосується забезпечення процесу фіксації отриманих відомостей захисником за

допомогою застосування науково-технічних засобів [509], то із цією пропозицією слід повністю погодитися. У такому випадку можна буде довести дотримання стороною захисту процедури тимчасового доступу навіть за відмови особи, у володінні якої знаходиться річ або документ, від підписання опису.

Проблемною є і реалізація наслідків ненадання стороні захисту тимчасового доступу до речей і документів. Стаття 166 КПК передбачає, що у разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку згідно з положеннями КПК з метою відшукання та вилучення зазначених речей і документів. У разі якщо дозвіл на проведення обшуку надано за клопотанням сторони захисту, слідчий суддя, суд доручає забезпечення його проведення слідчому, прокурору або органу внутрішніх справ за місцем проведення цих дій. Проведення обшуку здійснюється за участю особи, за клопотанням якої надано дозвіл на його проведення. Відмітимо, що Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження визнає доцільність зазначення у відповідній ухвалі, що у разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів, має право постановити ухвалу про проведення обшуку з метою відшукання та вилучення зазначених речей і документів [930].

Однак після ненадання тимчасового доступу володілець речей і документів, незацікавлений у їх наданні, може їх сховати, знищити чи спотворити, враховуючи, що для звернення до слідчого судді чи суду з клопотанням та його розгляду необхідний певний час. Тому пропонуємо внести зміни до п. 8 ст. 164 КПК, передбачивши вказання в ухвалі, що у разі ненадання тимчасового доступу дозволяється проведення обшуку, виконання якого доручається слідчому, прокурору або органу внутрішніх справ за місцем

проведення цих дій. За такої норми сторона захисту зможе залучати співробітників органів внутрішніх справ для виконання ухвали слідчого судді, суду без звернення із клопотанням про обшук. Відповідно, п. 8 ст. 164 КПК пропонуємо викласти в іншій редакції.

Сторона захисту, крім іншого, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання висновків експертів. Ця норма кореспондується із ч. 2 ст. 101 КПК, яка передбачає, що кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях. Разом з тим у реалізації цього права є деякі складнощі. Так, витрати, пов'язані із залученням експертів, несе сторона кримінального провадження, яка залучила експерта (ч. 1 ст. 122 КПК).

Таким чином, у разі відсутності можливості понести витрати на залучення експерта стороні захисту залишається тільки звертатися із клопотання до слідчого, прокурора про залучення експерта, а у разі відмови - до слідчого судді із клопотанням про залучення експерта, із обґрунтуванням неможливості його самостійного залучення; це, відповідно, уповільнює вирішення питання про залучення експерта та встановлення обставин, у встановленні яких зацікавлена сторона захисту. Відмітимо, що цей недолік висвітлювався у Висновку щодо проекту Кримінально-процесуального кодексу України, де зазначено, що коли в обвинуваченого немає матеріальних засобів для самостійної організації збирання доказів, змагальність залишатиметься теорією та й засада процесуальної рівності сторін також буде відсутньою.

З метою впровадження змагальної моделі мають бути передбачені норми щодо витрат та безоплатної правової допомоги, однак із ст. 118 та ст. 120 проекту Кодексу не ясно, чи будуть витрати на експертів, залучуваних захистом, покриті за рахунок системи безоплатної правової допомоги, чи ні. Якщо ні, проект Кодексу може нібито передбачати змагальність у кримінальному провадженні, та на практиці будь-який вирок, скоріше за все, опиратиметься майже виключно на докази, зібрані стороною обвинувачення [121].

Частина 2 ст. 102 КПК України передбачає, що у висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. При цьому, як вірно зазначає В.М. Трофименко, процесуальний порядок такого попередження та суб'єкти, на яких покладається обов'язок чи право попередження експерта про встановлену відповідальність, у КПК України не вказані [885, с. 80]. А це створює складнощі саме для сторони захисту, яка не має повноважень здійснювати таке попередження. В.М. Трофименко пропонує передбачити типовий договір, який повинен бути затверджений відповідним відомчим підзаконним актом; у договорі обов'язковим пунктом необхідно передбачити роз'яснення експерту його обов'язків та попередження про відповідальність за свідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків [885, с. 80].

На практиці цю проблему вирішено таким чином: при зверненні сторони захисту про залучення експерта до державної спеціалізованої експертної установи експерт за результатами дослідження складає висновок, у вступній частині якого зазначається: «Відповідно до вимог ст. 70 та ч. 2 ст. 102 Кримінального процесуального кодексу України експерт про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків за ст. 384 та 385 Кримінального кодексу України попереджений: (підпис), (П.І.Б.)».

Фактично, це «попередження» експерт державної спеціалізованої експертної установи отримує під час присвоєння йому кваліфікації судового експерта [792, с. 56]. Враховуючи те, що, по суті, експерт розписується не про попередження про кримінальну відповідальність (процедура якого не виписана у КПК), а про ознайомлення його про цю відповідальність, відповідно, для усунення наведеного недоліку і для експертів державних спеціалізованих експертних установ і для інших експертів, ч. 2 ст. 102 КПК доцільно викласти в іншій редакції.

Є складнощі і з отриманням зразків для порівняльного дослідження, адже, у відповідності до ст. 245 КПК, у разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів. Відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими ст. 241 КПК.

У разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано стороною захисту) здійснити відбирання біологічних зразків примусово. Крім того, що зазначені норми не вирішують питань отримання експериментальних зразків, значно ускладненою для сторони захисту є отримання біологічних зразків. Адже, виходячи із положень ч. 3 ст. 245, спочатку сторона захисту має звернутися до прокурора, потім - спробувати отримати ці зразки; у разі відмови - звернутися до слідчого судді, який вже і - у разі задоволення клопотання - зобов'яже слідчого, прокурора здійснити відбирання біологічних зразків примусово. Більше того, не йдеться і про залучення для цього відбирання спеціаліста, хоча його участь є доцільною; вірно вказує В.І. Чекотило, що КПК України не передбачає порядок залучення спеціаліста стороною захисту та не регламентує їх правовідносини [1131, с. 231].

Якщо зразки для порівняльного дослідження містяться у матеріалах досудового розслідування як речові докази, то сторона обвинувачення у добровільному порядку їх навряд чи надасть для проведення експертизи, особливо у випадках, якщо при проведенні експертизи відповідні об'єкти можуть бути знищені. У цьому випадку К.В. Легких указує, що сторона захисту має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів. КПК України не містить застережень про те, що власником речей і документів, які необхідні для проведення експертизи, може бути будь-яка юридична або фізична особа, крім слідчого, у фактичному

володінні якого знаходиться документ або річ. Отже, наявні в матеріалах кримінального провадження речі та документи, якщо вони необхідні стороні захисту для проведення експертизи, підлягають вилученню з матеріалів кримінального провадження у копіях, а якщо цього потребує дослідження, можуть бути тимчасово вилучені відповідні оригінали [468, с. 198]. Такий механізм підтримують й інші вчені, враховуючи, що невиконання ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів є незаконним [1122, с. 34]. Разом з тим не в усіх випадках це питання можна вирішити так однозначно.

Дійсно, вірно звертає увагу В.А. Журавель, що існує певний перелік експертиз, зокрема техніко-криміналістичне дослідження документів, проведення яких можливо лише з використанням зразків-оригіналів, інакше експерт просто не в змозі відповісти на питання, наприклад, щодо матеріалів і реквізитів виготовлення цих документів. Неврегульованість цих положень КПК призводить до того, що сторона захисту позбавлена можливості реалізувати своє право стосовно залучення експерта, оскільки захисники не в змозі отримати оригінали зразків-документів, а експерти відмовляються проводити дослідження з копіями цих документів [283, с. 27-28].

Разом з цим, отримавши оригінал документа, сторона захисту може його сховати, знищити або спотворити, адже, як вірно зазначає К.В. Легких, на відміну від сторони обвинувачення сторона захисту не несе жодної відповідальності за втрату оригіналу вилученого документа. На відміну від слідчого, захисник не зобов'язаний дотримуватися інструкцій щодо зберігання речових доказів [468, с. 199]. А таке приховування, знищення або спотворення може вплинути на встановлення обставин, які підлягають доказуванню, та реалізації публічного інтересу у забезпеченні швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений.

Відмітимо, що ЄСПЛ встановив певні обмеження із цього питання. Він указав, що принцип «рівності сил» не створює зобов'язання для держави з

надання обвинувачуваним можливості до проведення судових слухань у їхніх справах здійснювати власні експертизи (нарівні з обвинуваченням) тих предметів чи матеріалів, які можуть бути використані як докази проти них. Розділити об'єкт на частини можна далеко не завжди, а віддати його туди, де нема процесуальних гарантій об'єктивності дослідження і збереження доказів, надто ризиковано.

Наприклад, фізично неможливо надавати обвинувачуваному можливість провести власні експертизи слідів крові на малесенькому шматочку матерії, який, найімовірніше, буде знищений після першої ж експертизи. Але в тій мірі, в якій такі паралельні дослідження можливі, на державу покладається обов'язок забезпечити їх проведення. Якщо це неможливо, то обвинувачення має вжити заходів, щоб експерти з боку обвинувачуваного могли ефективно стежити за проведенням досліджень експертами протилежної сторони і висловити свою думку [583, с. 31-32]. Тому можливість застосування процедури тимчасового доступу для отримання зразків для порівняльного дослідження видається сумнівною.

К.В. Легких пропонує внести до КПК України змін, зокрема до ст. 159 КПК України, для убезпечення експертних зразків від можливого втручання або знищення: оскільки сторона захисту не проводить експертні дослідження самостійно, зміни можуть стосуватися можливості передання експертних зразків безпосередньо до експертної установи [468, с. 200]. Разом з тим у випадках, коли мова йде про ті об'єкти, які при проведенні експертизи можуть бути знищені, цього замало.

Вважаємо, у даному випадку слід передбачити процедуру «сумісної експертизи», яку мають проводити комісійно експерт, залучений стороною захисту, та експерт, залучений стороною обвинувачення. Тобто у випадку, якщо об'єкти при проведенні експертизи можуть бути знищені, слідчий, прокурор має відмовити у задоволенні клопотання сторони захисту у наданні зразків та роз'яснити стороні захисту право звернутися із клопотанням про проведення комісійної експертизи із залученням експерта і стороною захисту, і стороною обвинувачення. Ця експертиза має проводитись за рахунок

державного бюджету України. У разі, якщо об'єкти при проведенні експертизи не можуть бути знищені, доцільно використати механізм, запропонований К.В. Легких, а саме у частині можливості передання експертних зразків безпосередньо до експертної установи [468, с. 200] стороною обвинувачення.

В.М. Трофименко вказує на ще одну проблему залучення експерта стороною захисту: п. 1 ч. 3. ст. 69 КПК України закріплює право експерта ознайомлюватися з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження. Якщо ж клопотання про проведення експертизи заявила сторона захисту, то вона не зможе надати змогу експерту ознайомитися з вищевказаними матеріалами. Сторона ж обвинувачення зобов'язана надати доступ до матеріалів досудового розслідування лише в порядку ст. 290 КПК України при завершенні досудового розслідування.

Таким чином, проведення альтернативної експертизи в певних випадках залежатиме від дискреційного рішення слідчого, прокурора про надання можливості ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, що суттєво порушує засаду змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, а також надає певною мірою декларативного характеру нормі КПК України щодо можливості проведення експертизи за клопотанням сторони захисту, потерпілого [885, с. 80-81].

Вважаємо, що у КПК України слід передбачити окрему норму щодо реалізації права експерта, який залучений стороною захисту, на ознайомлення із матеріалами, передбачивши його права звертатися безпосередньо до слідчого, прокурора, та їх обов'язок задовольнити таке клопотання і надати матеріали для ознайомлення, за можливістю, в оригіналах, а якщо такої можливості немає - надати для ознайомлення копії матеріалів, про що внести відповідні доповнення до ст. 69 КПК.

Невирішеним залишається питання і про те, у проведенні яких процесуальних дій може брати участь захисник. У КПК 1960 р. було чітко указано, що захисник має право бути присутнім на допитах підозрюваного, обвинуваченого та при виконанні інших слідчих дій, виконуваних з їх участю

або за їх клопотанням чи клопотанням самого захисника, а при виконанні інших слідчих дій - з дозволу дізнавача, слідчого (п. 4 ч. 2 ст. 48).

Частина 2 ст. 46 КПК 2012 р. достатньо нечітко формулює випадки участі захисника при проведенні процесуальних дій: неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою.

Частина 5 цієї ж статті передбачає право захисника брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, а ч. 2 ст. 47 це право трансформує в обов'язок, передбачаючи, що захисник зобов'язаний прибувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю підозрюваного, обвинуваченого. Тобто обов'язковою визнається участь захисника лише у процесуальних діях, які проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого.

Однак ця норма не враховує положень ч. 6 ст. 223 КПК, яка регламентує, що слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній.

Аналізуючи ці положення, можна дійти висновку, що обов'язковою є участь захисника у процесуальній дії, яка проводиться за участю підозрюваного, обвинуваченого, та у слідчій (розшуковій) дії, що здійснюється за клопотанням сторони захисту (крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній).

Водночас системний аналіз ст.ст. 46 та 47 КПК дозволяє стверджувати, що захисник має попереджуватися про проведення процесуальної дії лише у

випадку, коли у ній бере участь підозрюваний, обвинувачений (враховуючи формулювання «за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника»). Це, вочевидь, звужує права захисника порівняно із КПК 1960 р., де передбачалося, що захисник може брати участь і у проведенні інших слідчих дій з дозволу дізнавача, слідчого. Разом з тим є спеціальні норми, які дозволяють запрошувати захисника для участі в проведенні обшуку (ч. 1 ст. 236), огляду (ч. 3 ст. 237), залучати його до участі у слідчому експерименті (ч. 3 ст. 240).

Однак чи може брати участь захисник у проведенні обшуку, огляду без запрошення, а за своїм клопотанням, КПК не уточнює. О.Ю. Лань справедливо звертає увагу на суперечливість формулювань ч. 3 ст. 223 та ч. 1 ст. 236 КПК та зазначає, що сьогодні під час проведення обшуку слідчий вправі відмовити захисникові брати участь у цій слідчій (розшуковій) дії [455, с. 404]. На те, що адвокати, які прибувають до цього місця, фізично не мають можливості постати перед слідчим, подати своє клопотання чи скаргу та взяти участь у подальшому проведенні процесуальних дій, звернено увагу і у звіті щодо неформальних практик, які склалися за КПК України 2012 р. [1126, с. 22]

Вважаємо, що у ст. 46 КПК слід передбачити норму, по-перше, про коло процесуальних дій, у яких захисник може брати участь; по-друге, про попередження захисника про проведення цих дій. Це попередження має здійснюватися у порядку, передбаченому главою 6 КПК, хоча, як вірно відмічає А.П. Бущенко, суттєво відрізняється від «повідомлення» у значенні ст. 111 КПК, яке передбачене у випадку необов'язковості участі особи у процесуальній дії, що є, вочевидь, не так у випадку із здійсненням захисту захисником [594, с. 164-165] і, по суті, являє собою окрему форму інформування у кримінальному провадженні. Відмітимо, що КПК, хоча і передбачає у ч. 2 ст. 46 таке положення, як «захисник був завчасно попереджений про її проведення», ніде прямо не передбачає права захисника бути завчасно попередженим про проведення процесуальної дії та обов'язку сторони обвинувачення завчасно повідомляти захисника про проведення дії, що на практиці, враховуючи оцінний характер терміна «завчасно», викликає складнощі. Вважаємо, що для

забезпечення права захисника та своєчасне повідомлення захисника про проведення процесуальних дій слід у ст. 40 КПК передбачити п. 8^1, у якому закріпити: «повідомляє захисника про проведення процесуальних дій, у яких він має право брати участь у строк, достатній для підготовки та прибуття за місцем проведення дії».

Як проблема у практичній діяльності визнається те, що відповідно до п.п. 9-10 ч.3 ст.42 КПК у підозрюваного є можливість бути присутнім при проведенні органами досудового розслідування будь-якої процесуальної дії, що не завжди є доцільним з практичної точки зору [187, с. 48].

Однак пропонована практична доцільність є не чим іншим, як істотним обмеженням права на захист, можливостей підготовки свого захисту, що суперечить положенням п. Ь ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у частині «рівності сил», який передбачає, що «кожній стороні повинна бути надана розумна можливість представити свою версію у справі за умови, що це не ставить її в значно менш вигідне становище уі§-а-уі§ до її опонентів» [496].

Враховуючи реально обмежені можливості сторони захисту у досудовому розслідуванні, у літературі сформульовано ряд пропозицій щодо удосконалення процесуальних можливостей сторони захисту, зокрема, у частині збирання доказів, розширення прав захисника щодо збирання та перевірки доказів [11; 79, с. 211-212; 91; 123; 146; 368, с. 121-122; 441; 560; 612; 680, с. 349-350; 398-399; 683; 824, с. 72; 840; 1214; 1222]. У межах теоретичної моделі, запропонованої В.О. Попелюшком, пропонується передбачити: 1) відкритість переліку доказів, які вправі збирати захисник; 2) право збирати докази у будь-який не заборонений законом спосіб; 3) довільну форму (процедуру) їх збирання, аби при ній не порушувалися права, свободи та законні інтереси інших осіб; 4) свободу розпорядження зібраними доказами; 5) обов'язок слідчого (суду) прийняти подані захисником докази, приєднати їх до справи та дослідити і оцінити в сукупності з іншими доказами [680, с. 409].

Вважаємо, що немає нагальної необхідності у розширенні інструментарію сторони захисту у контексті збирання доказів. Як уявляється, натепер, з

урахуванням положень ст. 93 КПК, у відповідності до якої сторона захисту здійснює збирання доказів шляхом інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів, очевидно, що коло цих дій є, по суті, необмеженим, головне, щоб, отримавши їх, сторона захисту змогла довести їх допустимість (крім цього способу, оскільки переліку «інших дій» КПК не містить, є тільки доктринальні висновки з цього питання [828, с. 259]). У цьому контексті необхідно зауважити, що суперечливим у доктрині залишається питання про необхідність дотримання критеріїв допустимості доказів при збиранні доказів захисником та доведення ним належності та допустимості цих доказів [441; 1214].

Відмітимо, що ч. 2 ст. 92 КПК України передбачає, що обов'язок доказування належності та допустимості доказів покладається на сторону, що їх подає. Питання про допустимість доказів сторони захисту є достатньо проблемним, а нормативна його регламентація характеризується прогальністю та суперечливістю. З одного боку, доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому КПК (ч. 1 ст. 86, ч. 3 ст. 93); і винятків для доказів сторони захисту КПК не робить. З іншого боку, для сторони захисту порядок збирання доказів як такий КПК не регламентований, регламентовані тільки способи збирання доказів; але допустимість цих даних сторона захисту довести зобов'язана. Ця суперечливість може бути вирішена або шляхом регламентації порядку збирання захисником доказів, що пропонувалося у літературі [123; 368, с. 180], або формуванням теорії допустимості доказів захисту: у доктрині вже відмічалося, що не усі правила встановлення допустимості і недопустимості доказів можуть бути беззастережно використані під час оцінки наданих стороною захисту матеріалів [747, с. 112].

Як видно, законодавець не пішов шляхом загальнодозвільної регламентації доказової діяльності сторони захисту, не встановив «довільну» форму (процедуру) їх збирання, аби при ній не порушувалися права, свободи та законні інтереси інших осіб [680, с. 409]; у літературі ж є різні пропозиції щодо наслідків порушення закону стороною захисту при збиранні доказів [322, с. 92; 530, с. 142; 747, с. 113; 1215, с. 375]. Це питання потребує окремого,

ґрунтовного дослідження; відзначимо лише, що і той, і інший шлях має як переваги, так і недоліки.

Що стосується реального впливу сторони захисту на формування матеріалів, зокрема, досудового провадження, то для забезпечення надходження матеріалів захисту та їх прийняття та приєднання до матеріалів досудового розслідування прокурором слід погодитись із дієвістю та потенційною ефективністю таких способів, які пропонуються у літературі [356, с. 12], як обов'язковість задоволення клопотань сторони захисту про проведення процесуальних дій, спрямованих на збирання доказів, із встановленням гарантій недопустимості зловживань такими клопотаннями [531, с. 59].

У якості засобу розширення реальних можливостей сторони захисту у літературі розглядається інститут «адвокатського розслідування», дослідженню якого присвячена значна кількість праць [281; 385; 405, с. 44-47; 542; 543; 544; 550; 554; 559; 561; 626; 680, с. 327-353; 732; 837; 1146; 1204, с. 93-99; 1220, с. 27].

Разом з тим слід підкреслити дещо різні підходи до категорії «адвокатське розслідування» у компаративно-правовому контексті. Як вказує В.О. Попелюшко на основі порівняльного дослідження положень щодо участі сторони захисту у доказуванні у Великій Британії, Німеччині, США та Франції, про адвокатське розслідування можна вести мову стосовно кримінального процесу держав англо-саксонської системи права, проте лише умовно, оскільки досудові стадії процесу там майже не формалізовані, за винятком арештів та обшуків, а легалізація доказів здійснюється уже в суді [680, с. 329]; в США адвокати на стадії досудового розслідування мають можливість здійснювати власне, причому паралельне поліцейському, адвокатське розслідування [680, с. 332].

Вважаємо, що паралельне розслідування у чистому вигляді, як воно має місце у США, натепер навряд чи доцільне для України внаслідок, по-перше, історичних традицій змішаного кримінального процесу; по-друге, нерозвиненості механізмів пошуку доказової інформації захисниками за

допомогою приватних детективів (діяльність яких національним законодавством взагалі не регламентована), по-третє, через певний рівень недовіри громадян до проведення процесуальних дій особами, які не мають владних повноважень.

Крім того, модель несудових та судових доказів, впроваджена у КПК, також свідчить про неспрямованість на реалізацію ідеї «паралельного» або «альтернативного» розслідування у вигляді, притаманному країнам англо-американської правової сім'ї. Хоча відмітимо, що у Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, ухваленої Указом Президента України 10 травня 2006 р., було вказано, що з метою забезпечення рівності сторін у кримінальному процесі необхідно реалізувати принцип змагальності на стадії дізнання та досудового слідства, надавши стороні захисту процесуальні можливості для проведення альтернативного розслідування (ч. 2 Розділу 4) [395].

Тому доцільно стверджувати про такий характер адвокатського розслідування, що не обмежується стадією досудового розслідування, оскільки воно може бути використане на різних стадіях кримінального процесу, якщо тільки виникає необхідність виявити, зібрати, дослідити докази, які можуть вплинути на висновки обвинувачення або рішення, сформульовані у вироку [837, с. 102].

Адвокатське розслідування є засобом реалізації функції захисту. Враховуючи його характер, у його результаті можуть бути зібрані докази, однак не можуть бути прийняті процесуальні рішення. Разом з тим у літературі є пропозиції щодо складання захисного висновку (виправдувального чи такого, що пом'якшує відповідальність) [368, с. 123; 624; 625; 863, с. 204; 888; 1204, с. 95; 1216]. Слід погодитися із потенційною необхідністю існування такого документа (що можливо і зараз) і наданням стороні захисту можливості його оголосити, якщо вона вбачає це за можливе і необхідне на початку судового розгляду.

Складнощі для сторони захисту на практиці викликає і доступ до матеріалів досудового розслідування до його завершення, оскільки положення ч. 1 ст. 221 КПК передбачає, що слідчий, прокурор не зобов'язані надавати для ознайомлення матеріали, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню. Слід погодитися із тим, що підстава для відмови носить оцінний характер, відтак надає можливість широкого розсуду слідчому та прокурору для повернення до практики, яка існувала за КПК України (1960 р.), коли матеріали кримінальної справи надавалися стороні захисту лише при оголошенні про закінчення досудового слідства [414, с. 352].

Чітких рекомендацій у доктрині щодо кола цих документів немає [424, с. 547; 426, с. 479; 594, с. 437; 823]. Дещо суперечливою є і судова практика. З одного боку, слідчі судді приймають до розгляду скарги на постанови про відмову у задоволенні клопотання про ознайомлення з матеріалами кримінального провадження у порядку ст. 221 КПК [1063], з іншого - відмовляють у відкритті провадження із посиланням на те, що рішення слідчого про відмову в задоволенні клопотання захисника про ознайомлення його з матеріалами кримінального провадження до переліку, передбаченого ч. 1 ст. 303 КПК України, не входить [1080].

Як уявляється, це неоднакове застосування положень КПК викликано тим, що положення КПК, зокрема, глави 26 не дають несуперечливої відповіді на питання про можливість оскарження ненадання матеріалів для ознайомлення у порядку ст. 221 КПК. Постанови слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про ознайомлення його з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 221 КПК у переліку дій, рішень, бездіяльності, що можуть бути оскаржені на досудовому розслідуванні, немає.

Однак ненадання матеріалів досудового розслідування для ознайомлення у порядку ст. 221 КПК можливо розглядати як бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений цим Кодексом строк (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК). Саме тому слід визнати правильною практику слідчих суддів, які приймають до

розгляду такі скарги. Судова практика також надає певне тлумачення переліку тих документів, які мають бути надані для ознайомлення у порядку ст. 221 КПК. До них було віднесено, наприклад: 1) всі постанови про порушення кримінальних справ, за кодексом 1960 р., а також витяг з ЄРДР за вказаним провадженням та копію постанови про визначення групи прокурорів у кримінальному провадженні; 2) всі матеріали, на підставі яких було прийнято рішення про порушення кримінальної справи (кримінальних справ), за кодексом 1960 р. (заява потерпілого, пояснення потерпілого, та очевидців та інш.); 3) всі пояснення та покази ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, в тому числі під час слідчих дій за участю інших осіб (явка з повинною, очна ставка, перехресний допит, відтворення обстановки і обставин події злочину та інш.); 4) всі матеріали, на підставі яких застосовувались запобіжні заходи до ОСОБА_2 (тримання під вартою, підписка про невиїзд, особисте зобов'язання); 5) цивільний позов та матеріали, які підтверджують позов; 6) постанови слідчого про визнання потерпілого та цивільного позивача, а також про притягнення у якості обвинуваченого лише ОСОБА_2 [1023]. Зазначається, що у всякому разі не може бути відмовлено в наданні для ознайомлення матеріалів, якими обґрунтовується повідомлення про підозру та правова кваліфікація кримінального правопорушення. В даному випадку з огляду на специфіку кримінального правопорушення це можуть бути матеріали щодо огляду місця події, отримання доказів про ступінь тяжкості тілесних ушкоджень потерпілого, показань підозрюваного тощо [1063].

Втім, при визначенні матеріалів, які можуть бути надані для ознайомлення у порядку ст. 221 КПК, необхідно досягти розумного балансу між приватними інтересами підозрюваного, потерпілого та публічного інтересу у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Безумовно, у КПК не може бути вказаний вичерпний перелік матеріалів, надання для ознайомлення яких може зашкодити досудовому розслідуванню, адже ця можливість має оцінний характер, а її наявність має встановлюватися слідчим, прокурором залежно від конкретних обставин кримінального провадження.

При цьому необхідно враховувати і необхідність реалізації підозрюваним права на захист, що в умовах відсутності доступу до матеріалів досудового розслідування ще до його закінчення може бути ускладнено. Вважаємо, що для реалізації права на захист до матеріалів, які мають бути надані у порядку ст. 221, слід віднести матеріали, якими обґрунтовується: повідомлення про підозру; застосування запобіжного заходу. Копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання, додаються до клопотання про застосування запобіжних заходів, яке, у свою чергу, має бути вручено підозрюваному (ч. 2 ст. 184 КПК). Тому, відповідно, якщо сторона захисту бажає ознайомитися з оригіналами матеріалів, що вже надавалися підозрюваному у копіях, немає підстав відмовляти їй у цьому, адже це вже ніяк не зможе зашкодити досудовому розслідуванню.

Щодо решти матеріалів кримінального провадження, що зібрані після повідомлення про підозру, то питання про те, чи може ознайомлення із ними зашкодити досудовому розслідуванню, має вирішуватися на розсуд слідчого, прокурора. Виняток становлять лише загальнодоступні документи, відмова у наданні для ознайомлення яких не допускається [162, с. 242].

Підозрюваний та його захисник мають право ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК (п. 14 ч. 3 ст. 42 КПК). Разом з тим, право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування для потерпілого виписане дещо інакше: знайомитися з матеріалами, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, в порядку, передбаченому цим Кодексом, у тому числі після відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК, а також знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у випадку закриття цього провадження (п. 11 ч. 1 ст. 56 КПК).

І хоча право потерпілого на таке ознайомлення при закритті кримінального провадження реальне не забезпечене іншими нормами КПК, на що обґрунтовано звертає увагу В.Г. Пожар [660, с. 89], викликає зауваження

відсутність цього права у сторони захисту, особливо враховуючи ту практику застосування ст. 221 КПК, яка має місце. Тому п. 14 ч. 3 ст. 42 має бути викладений в іншій редакції.

Щодо досудового провадження відмітимо, що використання стороною захисту оскарження для захисту прав та законних інтересів є поширеним: у І півріччі 2015 р. до місцевих судів надійшли скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування - 27,9 тис., або 10,2 %. загальної кількості клопотань, скарг [28].

На жаль, новий КПК містить прогалини у нормативній регламентації реалізації функції захисту, у тому числі і в аспекті участі захисника не тільки у досудовому, а й у судовому провадженні. Найважливішим засобом відстоювання правової позиції сторони захисту є подання суду доказів, клопотань про їх залучення до матеріалів кримінального провадження. Як і слідчий, прокурор у досудовому розслідуванні, суд у судовому розгляді не зобов'язаний задовольняти такі клопотання. У літературі є пропозиції щодо виправлення такої ситуації [531, с. 87; 1204, с. 143]. Вважаємо, що, з урахуванням положень ст. 92 КПК, доцільно зобов'язати суд задовольняти клопотання про прийняття доказів сторони захисту у разі їх належності та допустимості; це, крім повного забезпечення права на захист, у майбутньому виключе посилання в апеляційній скарзі на неповноту судового розгляду.

У контексті клопотань сторони захисту слід звернути увагу на ще одну проблему, яка виникла у судовій практиці. Вивчення матеріалів кримінальних проваджень, які розглядалися або розглядаються судами м. Дніпропетровська, засвідчує, що більшість намірів сторони захисту заявити клопотання щодо витребування тих чи інших документів, приєднання їх до матеріалів кримінальної справи, виклику і допиту свідків, визнання доказів недопустимими тощо досить часто судом відхиляються. Як правило, в основу відмови в прийнятті клопотань суд закладає положення ст. 363 КПК [1158, с. 521].

Разом з тим з пропозицією шановних авторів щодо уточнення змісту ч. 1 ст. 350 КПК України [1158, с. 524], погодитися складно. Клопотання можуть

бути заявлені і повинні бути розглянуті і до початку з'ясування обставин та перевірки їх доказами, і під час її, і після її закінчення, відповідно, таке формулювання є надто вузьким і потребує заміни з «на будь-якому етапі дослідження доказів» на «на будь-якому етапі після відкриття судового засідання».

У літературі було запропоновано закріпити право захисника заявляти клопотання про допуск до участі у слідчих діях, які виконуються за судовими дорученнями. Заявлення такого клопотання повинно зобов'язувати суд (суддю) розглянути його та вирішити по суті ще до направлення ухвали (постанови) органу досудового слідства. Участь захисника у слідчих діях, які проводяться за судовими дорученнями, повинна відбуватися з додержанням правил, передбачених КПК України [368, с. 175]. Хоча у ч.ч. 4-5 ст. 333 КПК такої прямої вимоги немає, але, враховуючи положення ч. 5 ст. 333, що слідчі (розшукові) дії, що проводяться на виконання доручення суду, здійснюються у порядку, передбаченому главами 20 та 21 КПК, і норму ч. 6 ст. 223 КПК, відповідно до якої слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній, то можна стверджувати, що відповідне правило вже впроваджене.

Деякі питання у контексті забезпечення права на захист викликає регламентація наслідків неявки захисника у судове засідання. Так, у відповідності до ч. 1 ст. 324 КПК, якщо в судове засідання не прибув за повідомленням захисник у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, суд відкладає судовий розгляд, визначає дату, час та місце проведення нового засідання і вживає заходів до прибуття його до суду. Тобто можна зробити висновок, що якщо у судове засідання не прибув за повідомленням захисник у кримінальному провадженні, де участь захисника не є обов'язковою, суд не відкладає судовий розгляд, не зважаючи на причини неявки захисника. Для порівняння, ч. 1 ст. 289 КПК 1960 р. передбачала, що

якщо в судове засідання не з'явиться захисник і якщо неможливо замінити його іншою особою, слухання справи належить відкласти. Заміна захисника, що не з'явився, допускається тільки за згодою підсудного. Таким чином, вищенаведена норма КПК обмежує право обвинуваченого на захист у аспекті права користуватися правовою допомогою захисника у судовому розгляді, що суперечить закріпленому у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод праву використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд. Саме тому із ч. 1 ст. 324 КПК слід виключити слова «у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою».

У ст. 401 КПК, яка регламентує підготовку до апеляційного розгляду, не указано, у яких випадках участь захисника в апеляційному розгляді є обов'язковою (крім випадків, передбачених ст. 52 КПК). При цьому обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, - також у разі, якщо про це надійшло його клопотання; однак обов'язковість участі у таких випадках захисника КПК не передбачає.

Частина 3 ст. 349 КПК передбачає можливість проведення т. зв. «скороченого судового слідства»: суд має право, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорюються. При цьому суд з'ясовує, чи правильно розуміють зазначені особи зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності їх позиції, а також роз'яснює їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку. Обов'язковість участі захисника у кримінальному провадженні при вирішенні цього питання КПК не передбачає, хоча наслідки застосування цього порядку для обвинуваченого є істотними, оскільки він втрачає можливість оскаржити встановлення фактичних обставин кримінального провадження в апеляційному порядку. Аналогічна прогалина мала місце і у КПК 1960 р., у

зв'язку із чим зверталася увага на те, що роз'яснення цих обставин, у тому числі й їх юридичної оцінки, до обов'язків суду прямо не віднесено, і зазначалося на необхідність забезпечення підсудного послугами професійного захисника у випадку провадження скороченого судового слідства [403, с. 90]. Новий КПК цей недолік не усунув, що також критикується у літературі [652, с. 174].

У літературі, у тому числі й автором цієї праці [155, с. 442-443; 257, с. 15; 471, с. 53], неодноразово зверталася увага на необхідність забезпечення участі захисника при здійсненні судового провадження на підставі угод; щодо угоди про визнання винуватості таких обумовлень до внесення доповнень до ст. 52 КПК Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» [701] шляхом доповнення пунктом 9 - у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості - з моменту ініціювання укладення такої угоди. Вважаємо за необхідне розширити це правило і на угоди про примирення, адже їх укладення також істотно впливає на права та обов'язки обвинуваченого, і, як і при угоді про визнання винуватості, сам зміст угоди і її наслідки можуть бути незрозумілими для підозрюваного, обвинуваченого.

Тому, якщо у судовому засіданні розглядається угода про примирення або сторонами висловлено ініціативу укласти угоду, то участь захисника має бути визнана обов'язковою і суд має встановити, чи запрошуватиме обвинувачений собі захисника. У разі, якщо обвинувачений відмовляється залучити захисника, суд зобов'язаний сам залучити захисника на підставі п. 3 ч. 1 ст. 49 КПК (обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а обвинувачений не залучив його).

До суб'єктів функції захисту відносяться і особи, поіменовані у п. 19 ст. 3 КПК «особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування». Слід зазначити, що Н.М. Сенченко відмічаються недоліки такого найменування і зазначається, що було б доцільно замість термінів «особа, стосовно якої

передбачається застосування примусових заходів медичного характеру» чи «особа, стосовно якої вирішувалося питання про їх застосування» в певних випадках застосувати термін «особа, щодо якої вирішується питання про застосування ПЗМХ» [780, с. 103].

Погоджуючись із доводами про некоректність такого формулювання, зазначимо, що, на нашу думку, більш логічним є найменування «особа, щодо якої ведеться провадження із застосування примусових заходів медичного характеру», оскільки навіть при перегляді ухвали про застосування примусових заходів медичного характеру, яка набрала законної сили, провадження все одно продовжується.

КПК достатньо нечітко вирішує питання про законного представника такої особи. Так, хоча ч. 1 ст. 506 і передбачає, що такі особи здійснюють свої права через законного представника, у главі 3 про такого учасника кримінального провадження, як законний представник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, взагалі не йдеться. Безумовно, вказується, що, якщо підозрюваним, обвинуваченим є особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, до участі в процесуальній дії разом з ним залучається його законний представник, але недолік у тому, що особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, не визнається підозрюваним (обвинуваченим) (на що указує і ч. 1 ст. 506 КПК). Застосування КПК за аналогією дозволяє стверджувати, що статус такого законного представника повинен регламентуватися ст. 44 КПК з урахуванням особливостей кримінального провадження із застосування примусових заходів медичного характеру.

Невирішеним у КПК залишилося і питання про доказове значення фактичних даних, повідомлених особою, щодо якої ведеться провадження із застосування примусових заходів медичного характеру. У главі 39 КПК прямо не передбачено її право давати показання або пояснення. Разом з тим, враховуючи формулювання ч. 1 ст. 506 та п. 5 ч. 3 ст. 42 КПК, така особа має

право давати показання та пояснення в обсязі, який визначається характером розладу психічної діяльності чи психічного захворювання (хоча це право не може бути реалізоване ні через законного представника, ні через захисника), а порядок допиту таких осіб взагалі у КПК не згадується.

Тому логічною є пропозиція закріпити на законодавчому рівні положення про те, що особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, може бути допитана лише у випадку, коли це дозволить її психічний стан, і на момент допиту немає достатніх підстав для висновку про нездатність такої особи усвідомлювати свої дії і керуватися ними. При наявності вказаних умов слідчий зобов'язаний допитати особу, якщо характер розладу психічної діяльності чи психічного захворювання не перешкоджає проведенню даної процесуальної дії [780, с. 123].

Відмітимо, що у літературі ці особи відноситься до суб'єктів доказування, зокрема, і до групи суб'єктів, що надають певну інформацію, яка може бути використана як докази у кримінальному провадженні [503, с. 21]. Із цим повністю погодитись складно за існуючих норм КПК, адже як джерело доказів КПК визнає показання підозрюваного, обвинуваченого, а особа, щодо якої ведеться провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, не є підозрюваним, обвинуваченим, хоча і користується його правами.

Тому виникає питання про допустимість таких показань у контексті джерела та способу отримання, про що у доктрині висловлені деякі пропозиції, які вказують на допустимість використання показань таких осіб [780, с. 124; 1181, с. 102]. Підтримуючи логічність цієї пропозиції, підкреслим, що за чинних норм КПК України вона реалізована бути не може, а для їх впровадження слід окремо регламентувати у КПК як джерело доказів показання цих осіб.

Проблемними з позиції реалізації функції захисту є формулювання ч. 1 ст. 512 КПК - участь особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, не є обов'язковою і може мати місце, якщо цьому не перешкоджає характер розладу психічної діяльності чи її

психічного захворювання; тобто певним чином формулюється презумпція неможливості участі цієї особи. Більш логічно сформульовано ч. 2 ст. 506 КПК: якщо характер розладу психічної діяльності чи психічного захворювання особи перешкоджає проведенню процесуальних дій за її участю або участі у судовому засіданні, прокурор, суд мають право прийняти рішення про проведення відповідних процесуальних дій без участі такої особи; тобто прийняття такого рішення є правом прокурора, суду. Хоча презумпція психічного здоров'я людини у КПК не сформульована, про її наявність та необхідність врахування свідчать ст.ст. 3, 4 Закону України «Про психіатричну допомогу» [710], Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 03.06.2005 р. [707]

На важливість присутності психічно хворої особи на судових слуханнях неодноразово підкреслював ЄСПЛ [686; 687]. До речі, п. 10 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 03.06.2005 р. [707] також указує на необхідність забезпечення участі у судовому розгляді особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру: суди повинні забезпечувати участь у судовому засіданні захисника та особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру (за винятком випадків, коли цьому перешкоджає характер її захворювання), або ж отримувати письмову відмову в разі її небажання бути присутньою. Таким чином, для урахування практики Європейського суду з прав людини та попередження винесення подібних рішень Суду щодо України слід сформулювати речення друге ч. 1 ст. 512 КПК іншим чином.

Є ряд питань щодо реалізації функції захисту у спеціальному досудовому та судовому провадженні. Забезпечення права на захист у частині представлення захисником є обов'язковою умовою кримінального провадження іп аЬзепііа; ця умова пропонувалася як обов'язкова і до прийняття КПК 2012 р. [448, с. 56]. ЄСПЛ неодноразово звертав увагу на те, що у кримінальному

провадженні іп аЬзепгіа санкцією за неявку обвинуваченого не може бути заборона участі його захисника [521, с. 434]. Суд уважає, що Суд присяжних, який засідав без залучення самих присяжних, повинен був дати адвокатам заявника, що були присутні на слуханні, можливість представити позицію захисту обвинуваченого навіть за його відсутності, бо ж у цьому випадку довід, який вони мали намір висунути, стосувався питання права («Кромбах проти Франції») [521, с. 425]. КПК України передбачає, що обов'язкова участь захисника забезпечується щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження (п. 8 ч. 2 ст. 52). Вимога про обов'язкову участь захисника є характерною і для КПК зарубіжних країн: КПК Республіки Казахстан (п. 10 ст. 67) [904], Республіки Молдова (ч. 3 ст. 321) [905], КПК РФ (ч. 5, 6 ст. 247) [907], КПК ФРН (§ 286) [182], КПК Франції (ст.ст. 410, 411, 412) [1228].

Обов'язкова участь захисника у такому провадженні забезпечується, у відповідності до п.п. 8 ч. 2 ст. 52 КПК, з моменту прийняття відповідного процесуального рішення. О.М. Дроздов слушно підкреслює хибність такого підходу, указуючи, що обов'язкову участь захисника необхідно забезпечувати ще з моменту звернення сторони обвинувачення до слідчого судді або суду [249, с. 100-101].

Звертається увага і на можливі складнощі реальної реалізації права на захист у контексті кримінального провадження іп аЬзепііа [8, с. 138; 507; 552, с. 152-153]. Визнаючи ці проблеми, зазначимо, що внаслідок специфіки кримінального провадження іп аЬзепііа їх усунути неможливо. Як противаги шкідливих для підозрюваного, обвинуваченого наслідків такого «заочного» захисту слід розглядати, по-перше, положення ч. 5 ст. 297^4 КПК України: якщо підстави для постановлення слідчим суддею ухвали про спеціальне досудове розслідування перестали існувати, подальше досудове розслідування здійснюється згідно із загальними правилами, передбаченими КПК, а також положення ч. 4 ст. 323 КПК України: якщо підстави для постановлення судом ухвали про спеціальне судове провадження перестали існувати, подальший судовий розгляд розпочинається спочатку згідно із загальними правилами,

передбаченими КПК. Відмітимо при цьому, що КПК України чітко не визначає, як має оформлюватися зникнення підстав для проведення спеціального досудового розслідування або спеціального судового розгляду. Вважаємо, що у таких випадках слідчий суддя, суд за клопотанням сторін або потерпілого має постановити ухвалу про скасування, відповідно, ухвали про здійснення спеціального досудового розслідування /здійснення спеціального судового провадження, та продовження досудового розслідування у загальному порядку /початок судового розгляду у загальному порядку.

Крім того, як противагу шкідливих для підозрюваного, обвинуваченого наслідків «заочного» захисту слід розглядати і те, що судове рішення, ухвалене іп аЬзепгіа, повинно бути доведено до відома обвинуваченого, як наголошується у Резолюції Ради Європи №(75) 11 [822, с. 147]. КПК України не містить спеціальної норми щодо особливостей направлення обвинуваченому вироку; це дало підстави для тверджень, що вимога щодо доведення рішення, прийнятого за відсутності обвинуваченого, за правилами вручення повісток для явки до суду у вітчизняному законодавстві не реалізована, що є суттєвим недоліком [849]. Тому слід застосовувати загальну норму про те, що інформація про процесуальні документи, що підлягають врученню обвинуваченому, обов'язково публікуються у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження. Для дотримання цього положення Резолюції Ради Європи №(75) 11 доцільно передбачити у КПК, що не тільки інформація про процесуальні документи, що підлягають врученню обвинуваченому, обов'язково публікуються у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження, а й повний текст вироку (про що внести доповнення до ч. 3 ст. 323 КПК). Крім того, вважаємо логічною норму КПК Республіки Казахстан про повідомлення особи через загальнодоступні телекомунікаційні мережі; подібна норма була б доцільною і для КПК України не тільки у контексті опублікування повісток на офіційних веб-сайтах органів, що здійснюють досудове розслідування, а й для розміщення повного тексту вироку.

Право на повторний розгляд справи, якщо ця особа може довести, що її відсутність і неможливість проінформувати суддю у справі були викликані обставинами, які перебувають за межами її контролю, підкреслюється Резолюцією Ради Європи №(75) 11 [822, с. 147].

Відмова в новому розгляді справи, яку було розглянуто за відсутності обвинуваченого, без ознак того, що він відмовився від свого права бути присутнім при розгляді справи, суперечить ст. 6 ЄКПЛ [881], на це зверталася увага у ряді рішень («Сейдович проти Італії» [521, с. 428], «Стоїчков проти Болгарії» [521, с. 428-429], «Да Лус Домингеш Феррейра проти Бельгії» [692]). КПК України такого права не закріпляє. Про право обвинуваченого на повторний розгляд ще не розглянутої до кінця справи свідчить положення ч. 4 ст. 323 КПК: якщо підстави для постановлення судом ухвали про спеціальне судове провадження перестали існувати, подальший судовий розгляд розпочинається спочатку згідно із загальними правилами.

Разом з тим немає особливої процедури перегляду заочного вироку, на кшталт опозиції у французькому кримінальному процесі (ст.ст. 489-491 КПК Франції [1228]). Відмітимо, що такі пропозиції щодо особливостей оскарження та перегляду заочного вироку у літературі висловлені, запропонована його перевірка в апеляційному порядку [552, с. 172-173]. КПК України вказує лише, що якщо апеляційну скаргу подано обвинуваченим, щодо якого судом ухвалено вирок за результатами спеціального судового провадження, суд поновлює строк за умови надання обвинуваченим підтвердження наявності поважних причин, передбачених ст. 138 КПК, та надсилає апеляційну скаргу разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції. За КПК Республіки Казахстан [904], волевиявлення засудженого, щодо якого справу було розглянуто в порядку, коли підсудний перебуває поза межами Республіки Казахстан і ухиляється від явки до суду, у разі його явки в до органу, який веде кримінальний процес, є підставою для відновлення провадження за нововиявленими обставинами (п. 7 ч. 2 ст. 499).

Як зазначає О.Ю. Татаров, в Україні для перегляду заочного вироку теоретично можна застосувати процедуру перегляду за нововиявленими

обставинами, проте шлях буде надто складним і тривалим [849]. Саме тому КПК потребує введення особливої форми перегляду заочного вироку тим судом, який його виніс. Слід підтримати висловлені у літературі пропозиції щодо строку перегляду: не пізніше одного місяця з моменту, коли обвинувачений дізнався про постановлення щодо нього такого вироку [331, с. 13], оскільки цього строку, вважаємо, достатньо, щоб ознайомитися з матеріалами кримінального провадження та за допомогою захисника підготувати заяву про перегляд.

3.3. Функція правосуддя та її реалізація в кримінальному провадженні

3.3.1. Функція правосуддя: поняття та сутність

У літературі одну із традиційних (основних) кримінально-процесуальних функцій, пов'язаних із винесенням підсумкового рішення у кримінальному провадженні, іменують: функцією вирішення справи [300; 321; 420, с. 24; 421, с. 24; 442, с. 420; 541, с. 164; 585; 1153, с. 272]; функцією вирішення справи (правосуддя) [419, с. 8; 485, с. 14; 806]; функцією правосуддя [1, с. 149; 1129, с. 34]; функцією судового розгляду і вирішення кримінальної справи [1191, с. 63]; функцією вирішення справи у суді [1141, с. 142]. У літературі, підготовленій на основі нового КПК, ця функція іменується функцією вирішення кримінального провадження по суті (правосуддя) [418, с. 34]; функцією судового розгляду та вирішення справи (правосуддя) [422, с. 17]; функцією розгляду та вирішення кримінального провадження (правосуддя) [674, с. 147].

Як уявляється, така різниця у номінації функції виходить із відсутності нормативної та доктринальної єдності щодо сутності цієї функції. Крім того, у зв'язку із прийняттям нового КПК виникли додаткові складнощі у найменуванні цієї функції. Так, ч. 3 ст. 22 КПК передбачає, що під час кримінального провадження функції державного обвинувачення, захисту та судового розгляду не можуть покладатися на один і той самий орган чи службову особу.

При цьому питання викликає таке найменування однієї з основних кримінально-процесуальних функцій, як «судовий розгляд», при тому що подібне найменування традиційно використовується для позначення центральної частини кримінального процесу.

Навіть О.О. Левендаренко, який вважає цю назву більш правильною, зазначає, що враховуючи, що судовий розгляд кримінальних справ є стадією кримінального провадження, а не напрямком діяльності суду, здається більш розумним називати функцію суду все ж таки «правосуддя», оскільки саме про цю функцію суду йдеться в Основному законі України (до речі, ст. 31 всупереч ст. 23 нового КПК вже називає цю функцію правосуддям) [465].

Відмова від раніше вказаної у ст. 161 КПК 1960 р. назви цієї функції - вирішення справи викликана, на наш погляд, тим, що концепт «кримінальна справа» перестав бути системоутворюючим для КПК. Якщо раніше, аналізуючи текст КПК 1960 р., можна було погодитися із тим, що поняття «кримінальна справа» можна розуміти у двох значеннях: у широкому значенні як фіксацію діяльності органа дізнання, слідчого, прокурора і суду по збиранню, дослідженню й оцінці доказів у встановленому законом порядку у відповідних документах і у вузькому значенні як сукупність зібраних і відповідним чином упорядкованих документів, які фіксують факт, зміст і результати провадження слідчих і судових дій, а також всі обставини, які стосуються даного провадження та мають значення для справи [438, с. 24], то у КПК 2012 р. поняття «кримінальна справа» вживається у значенні лише матеріалів кримінального провадження (ст. 317 КПК).

Як зазначає В. Вапнярчук, розробники КПК відмовилися від терміна «кримінальна справа» на досудовому розслідуванні (вважаємо, що це правильно, оскільки, як зазначав професор В.С. Зеленецький (під час особистого спілкування), кримінальна справа - це сукупність певних процесуальних документів і ніякого провадження в ній здійснюватися не може) й замість нього оперують терміном «кримінальне провадження» (у розумінні здійснення розслідування конкретного правопорушення) [101, с. 219].

Складно повністю погодитися із найменуванням «вирішення кримінального провадження», бо категорія «кримінальне провадження» за своїм змістом не тотожна категорії кримінальної справи, оскільки частково синонімічний характер у КПК 2012 р. мають категорії «кримінальна справа» у значенні сукупності документів та «матеріали кримінального провадження». Про часткову синонімію можна стверджувати у даному випадку через те, що за КПК 1960 р. поняттям «кримінальна справа» охоплювалася сукупність документів, яка формувалася як під час досудового розслідування, так і у судових стадіях кримінального процесу. В діючому КПК України поняття «матеріали кримінального провадження (кримінальна справа)» використовується тільки при правовій регламентації порядку судового провадження [886, с. 75]. Таким чином, натепер існують складнощі із визначенням чіткого найменування цієї основної кримінально-процесуальної функції.

Вважаємо, що, ураховуючи ідеологію та термінологію нового КПК, слід відмовитися від термінологічного звороту «вирішення кримінальної справи»; цей зворот для позначення досліджуваної функції є логічним лише тоді, коли під кримінальною справою одночасно розуміються і юридичне провадження, і певний життєвий випадок, з приводу якого воно здійснюється, і як сукупність документів. Враховуючи, що кримінальне провадження у КПК визначено як досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ст. 3 КПК), йдеться про кримінальну процесуальну діяльність від самого її початку і до кінця, що і утворює зміст поняття «кримінальне провадження» [887, с. 26]. Виходячи із сформульованих у науці положень, його можливо розуміти як врегульовану нормами кримінального процесуального законодавства діяльність оперативних підрозділів, слідчого, керівника органу досудового розслідування, прокурора, слідчого судді та суду, яка ґрунтується на передбачених законом засадах по виявленню ознак складу кримінального правопорушення, досудовому розслідуванню, судовому розгляду та вирішенню кримінальних справ, спрямована на виконання завдань

кримінального провадження [422, с. 7]. Таким чином, зворот «вирішення кримінального провадження» також буде некоректним.

Для того, щоб визначитися із коректним найменуванням розглядуваної функції, слід найперше визначити її сутність.

У доктринальних джерелах можна виокремити два підходи щодо визначення сутності цієї функції. Відповідно до першого, ця функція здійснюється лише судом шляхом вирішення кримінальної справи у судовому засіданні [253; 392, с. 15; 749, с. 25; 751, с. 23; 1141, с. 142]. У такому контексті актом правосуддя визнається тільки вирок [1, с. 152-153]. У відповідності до іншого підходу, вирішення справ пов'язується не лише із діяльністю суду [300; 580, с. 15-16; 832, с. 200; 1111, с. 57-58; 1137, с. 136; 1175, с. 135-136].

Для того щоб визначити правову природу функції, що розглядається, слід встановити зміст «вирішення справи по суті». У літературі не склалося єдиної концепції щодо сутності терміна «вирішення справи по суті» [749, с. 1111, с. 57-58, 228-229; [1137, с. 134]. Аналіз наявних точок зору дозволив автору на основі положень КПК України 1960 р. зробити висновок, що обґрунтованою була позиція, що справа може бути вирішена по суті і шляхом її закриття на досудовому слідстві відповідно до п. 1, 2, 5, 8 ст. 6, п. 2 ст. 213 КПК України [166, с. 257].

Разом з тим у КПК 2012 р. законодавець відійшов певним чином від відомої у науці концепції первинного та підсумкового обвинувачення [807; 1101, с. 9] або слідчого та державного [295, с. 8], визнавши у ч. 4 ст. 110 КПК, що обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення. Судовий характер обвинувачення підкреслюється у ряді досліджень [666; 773, с. 90; 1190, с. 7-8]. За такої концепції відсутності слідчого обвинувачення (однак за наявності кримінального переслідування, що здійснюється у досудовому розслідуванні) вже некоректним буде твердження про вирішення справи. Таким чином, ця функція потребує нової назви. Як нами доведено вище, у контексті поданої до суду вимоги уповноважених кримінальним процесуальним законодавством осіб щодо державно-правової реакції на порушення особою кримінально-правової

заборони слід розглядати кримінальний позов. Позов, у відповідності до загальної теорії позову, вирішений може бути лише суб'єктом, який є незалежним від сторін позову та виступає у спорі арбітром. Таким арбітром для кримінального позову є суд, який здійснює вирішення кримінального позову у формі правосуддя.

Правосуддям є така процесуальна діяльність, підсумковим рішенням якої є вирішення питання по суті висунутого обвинувачення /підозри, твердження про вчинення особою іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Щодо підозри при здійсненні правосуддя можна стверджувати лише у контексті клопотання про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності, оскільки фактично ставиться вимога про визнання його причетності до вчинення кримінального правопорушення. Питання про констатацію винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення є достатньо дискусійним у літературі, зокрема, у контексті презумпції невинуватості [61, с. 195-199, 187; 611; 1156; 1223; 216, с. 135-164], і, не розглядаючи детально це питання, оскільки вони виходить за межі нашого дослідження, солідарізуємось із Ю.В. Бауліним у тому, що коли в кримінальному законі йдеться про «особу, яка вчинила злочин», то при цьому не завжди вимагається наявність обвинувального вироку, як би це не стверджувалося. Тому не можна говорити про порушення цього принципу і тоді, коли суд (а не пересічний громадянин, як при затриманні злочинця), звільняючи особу від кримінальної відповідальності, констатує наявність у діянні такої особи ознак злочину [61, с. 198].

Про вирішення питання по суті висунутого обвинувачення /підозри свідчить наявність у процесуальному рішенні тверджень про наявність або відсутність частини обставин, що являють собою кінцеву мету доказування, тобто надання відповіді на питання: 1) чи мало місце діяння, у вчиненні якого підозрюється /обвинувачується особа; 2) чи містить це діяння склад кримінального правопорушення і якою статтею закону України про кримінальну відповідальність він передбачений; 3) чи винен обвинувачений у

вчиненні цього кримінального правопорушення /чи встановлені достатні докази для повідомлення особи про підозру.

Закриття кримінального провадження за п. 6,7,8 ч.1 ст. 284 КПК не є вирішенням питання по суті пред'явленого обвинувачення, відповідно не є правосуддям, оскільки питання про істинність обвинувачення не вирішується. У цьому випадку закриття кримінального провадження є констатацією наявності певних підстав, за яких провадження не є можливим. Те ж стосується і закриття кримінального провадження при відмові прокурора від підтримання державного обвинувачення, оскільки у цьому разі відсутня необхідність вирішення основного питання кримінальної справи, тобто взагалі немає питання, яке потребує свого вирішення у судовому розгляді. Як нами обґрунтовано вище, закриття кримінального провадження України у судовому провадженні за п. 5,6,7,8 ч. 1 ст. 284 КПК, та за п. 2 ч. 2 ст. 284 КПК має ознаки функції судового контролю, оскільки в ухвалі суду фактично не вирішується питання про істинність чи доведеність обвинувачення, а констатується наявність обставин, які перешкоджають кримінальному переслідуванню, або відсутність волевиявлення компетентного органу на здійснення кримінального переслідування.

Ухвали про закриття кримінального провадження у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності (за п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК), а також за п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК також відносяться до актів правосуддя. При винесенні ухвали про закриття кримінального провадження у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності вирішується питання по суті пред'явленого обвинувачення або підозри, оскільки ці підстави є нереабілітуючими, при їх застосуванні фактично встановлюється вина підозрюваного, обвинуваченого: саме тому передбачений судовий порядок вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності за нереабілітуючими підставами. Отже, така діяльність суду має всі ознаки вирішення справи по суті та правосуддя.

Вирішенням по суті, як уявляється, є закриття кримінальних проваджень за п. 5 ст. 284 КПК України, оскільки цим самим вирішується питання про долю обвинувачення.

Враховуючи визначення терміна «правосуддя», можна вказати, що воно безпосередньо пов'язане із вирішенням кримінально-правового конфлікту кримінально-процесуальними засобами. Суд, безумовно, можна визнати суб'єктом вирішення кримінально-правових конфліктів: так, у літературі правосуддя розглядається як засіб вирішення кримінально-правового конфлікту [452, с. 52], а судова влада у цілому визначається як належне судам виключне владне повноваження вирішувати конфлікти правового характеру, що виникають у суспільстві, шляхом здійснення в особливій процесуальній формі правосуддя та прийняття обов'язкових для виконання та забезпечених примусом рішень [452, с. 15].

Суб'єктом досліджуваної кримінально-процесуальної функції є суд першої інстанції; суд апеляційної інстанції, суд касаційної інстанції. Функція правосуддя здійснюється у тих судових та судово-контрольних стадіях, де вирішується кримінальний позов (підготовче судове провадження, судовий розгляд, апеляційне провадження) або перевіряється правильність його вирішення (апеляційне провадження, касаційне провадження, перевірка за нововиявленими обставинами), оскільки у цих стадіях або вирішується питання про доведеність підозри чи обвинувачення і застосування заходів кримінально-правового характеру, або перевіряється правильність вирішення питання про доведеність та /або вирішення питання про застосування заходу кримінально-правового характеру. У судово-контрольних стадіях кримінального провадження правосуддя поєднується із здійсненням судового контролю, крім провадження із перевірки судових рішень Верховним Судом України, оскільки у цій стадії інша спрямованість діяльності суду, вона має лише контрольний характер.

Таким чином, проаналізувавши правову природу досліджуваної основної кримінально-процесуальної функції, можна зробити деякі висновки. По-перше, поіменування цієї функції як «судовий розгляд» є некоректним, оскільки, по суті, допускається ототожнення стадії кримінального провадження та кримінально-процесуальної функції. Аналіз понять «кримінальна справа» та «кримінальне провадження» за КПК України 2012 р. указує на те, що

некоректним є і поіменування цієї функції як «вирішення кримінального провадження». Як уявляється, більш обґрунтованим є її поіменування як функції правосуддя, яка являє собою обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності суду у судовому провадженні щодо розгляду та вирішення кримінального позову, який реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством.

3.3.2. Проблеми реалізації судом функції правосуддя та шляхи їх вирішення

Основою функції правосуддя є доказування, яке у цьому контексті є видом пізнавальної діяльності і полягає, як указує ч. 2 ст. 91 КПК, у збиранні, перевірці та оцінці доказів. Роль суду у доказуванні досліджувалася і досліджується у значній кількості наукових праць. Не заглиблюючись детально у це питання, яке повинно бути предметом окремого дослідження, відмітимо, що роль суду у доказуванні на різних його етапах є різною. Так, активність суду в оцінці доказів у літературі не заперечується, що обумовлено арбітральним характером функції правосуддя, здійснення якої є неможливим без оцінки відомостей, завдяки яким встановлюються фактичні обставини кримінального провадження. Саме тому законодавець й вказує, що суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ч. 1 ст. 94 КПК).

Роль суду при перевірці доказів сформульована суперечливо. З одного боку, у ст. 93 він не названий серед суб'єктів, уповноважених збирати докази, а способом перевірки доказів є їх збирання; з іншого боку, зважаючи на засаду безпосередності дослідження показань, речей і документів, а також можливість використання, за загальним правилом, інших, ніж показання, джерел доказів для відстоювання позицій сторін у судовому розгляді, очевидно, що суд щодо

цих доказів здійснює перевірку одночасно із збиранням у контексті прийняття від сторін.

Що стосується збирання доказів, то, як вже зазначалося, суд не зазначений як суб'єкт збирання. Разом з тим у доктрині достатньо обґрунтовано помилковість такого підходу законодавця, і доведено, що у судовому розгляді суд здійснює збирання, перевірку та оцінку доказів [427, с. 242; 418, с. 129; 476, с. 121], визнається за судом статус суб'єкта доказування [100, с. 166; 503, с. 20; 787, с. 195; 1219, с. 91] та суб'єкта обов'язку доказування [500, с. 402; 503, с. 20], здійснення ним діяльності із доказування, у тому числі й формування доказів [730, с. 135] та виділяються повноваження суду із доказування у стадії судового розгляду [475]. Із цим слід повністю погодитися. Разом з тим, відмітимо, що у літературі висловлені ґрунтовні заперечення проти того, що суд за КПК 2012 р. є суб'єктом доказування [654, с. 16].

Ключовим питанням визначення ролі суду у доказуванні є відповідь на принципове питання: яким має бути ступінь участі суду у доказуванні, тобто активною чи пасивною повинна бути його роль у доказуванні. Не розглядаючи детально це питання, оскільки воно має бути предметом окремого наукового дослідження, зазначимо про те, що відповідь на нього корелюється із принциповим питанням про мету, якої має досягати кримінальне провадження: чи забезпечення правильного застосування норм матеріального права (що із необхідністю тягне за собою певний рівень активності суду у доказуванні для встановлення обставин кримінального провадження, для винесення обґрунтованого судового рішення), чи оперативне вирішення кримінально-правового конфлікту будь-яким чином.

Вважаємо, що беззаперечною є перша мета, адже інше не забезпечує справедливості правосуддя, оскільки справедливість вироку розглядається у контексті істинного встановлення наявності умов для застосування норм матеріального та процесуального права [1177, с. 85].

Основною ідеєю обмеження активності суду у доказуванні є, по суті, спроба ліквідувати його обвинувальний ухил. Разом з тим нами ще у період дії КПК 1960 р. (і ця ідея не втратила актуальності і зараз) зверталася увага на те,

що не треба боятися покладати на суд обов'язок встановлення тих обставин справи, які необхідні для постановлення обґрунтованого вироку, і розширити його повноваження щодо збирання доказів у стадії судового розгляду із власної ініціативи, якщо це необхідно для встановлення обставин щодо питань, які повинні бути вирішені у вироку, а сторони не докладають до цього зусиль [20, с. 27]. Побоювання обвинувального ухилу суду певним чином «знімаються», по-перше, нормативними межами судового розгляду, які забороняють суду виходити за межі пред'явленого обвинувачення не на користь обвинуваченого; по-друге, значним обсягом прав сторін у стадії судового розгляду; по-третє, реальним забезпеченням ефективного захисту обвинуваченого у разі заявлення клопотання про залучення захисника системою безоплатної вторинної правової допомоги.

Тому погоджуємось із В.Т. Нором у тому, що обов'язок суду ухвалити в результаті розгляду кримінальної справи законне, обґрунтоване і вмотивоване судове рішення (вирок, ухвалу) без дослідження за загальним правилом її обставин всебічно, повно і неупереджено, тобто без встановлення істини, неможливо. Тож, не дивлячись на те, що збирання доказів у кримінальному провадженні покладається на його сторони, а не на суд (ст. 93 КПК), суд зобов'язаний (цей обов'язок випливає зі статей 321 та 370 КПК) забезпечити з'ясування всіх обставин кримінального провадження всебічно, повно і неупереджено не лише перевіркою поданих сторонами доказів та їх джерел шляхом їх зіставлення, але й одержанням інших доказів, які підтверджують або спростовують докази, що перевіряються, як за клопотанням сторін, так і за власною ініціативою [605, с. 360].

Відмітимо, що завдання суду не просто розв'язати спір між стороною обвинувачення і стороною захисту, а правильно (законно), обґрунтовано (на підставі перевірених доказів) і справедливо вирішити справу, що неможливо досягти без встановлення істини у справі [610].

КПК 2012 р., закріпивши у пар. 2 глави 30 провадження у суді присяжних як особливий порядок провадження у суді першої інстанції, створив достатньо специфічну - організаційно та процесуально - модель суду присяжних. У

І півріччі 2015 р. 20 кримінальних проваджень розглянуто судом присяжних [28]. Аналіз положень пар. 2 глави 30, зокрема, положень ч. 3 ст. 383 (усі питання, пов'язані з судовим розглядом, крім питання, передбаченого ч. 3 ст. 331 КПК, судді і присяжні вирішують спільно) та ч. 2 ст. 391 КПК (усі питання вирішуються простою більшістю голосів) дозволяє з упевненістю підтримати неодноразово висловлену точку зору про відмову законодавця від класичної форми суду присяжних та повернення до такої моделі участі народу у здійсненні правосуддя, як народні засідателі (шефенський суд) [128, с. 366; 126, с. 303; 614; 697, с. 284; 861; 1144, с. 1162; 1187, с. 171; 1188, с. 64; 1227, с. 6].

Можна по-різному оцінювати необхідність запровадження класичної чи більш наближеної до неї моделі суду присяжних (а у літературі є прибічники цього [128, с. 366; 859; 861; 1227, с. 7]), беззаперечним є те, що натепер превалююча частина норм пар. 2 глави 30 КПК - це норми, які відображають специфіку провадження у суді присяжних у контексті регламентації статусу присяжних та аспектів забезпечення їх участі у кримінальному провадженні (виклик, відбір, приведення до присяги, усунення від подальшої участі), а не особливості та специфіку їх участі у кримінальному провадженні та зміни процесуальної форми, порівняно із загальним провадженням у судовому розгляді.

Саме тому надалі слід зупинитися на деяких питаннях, пов'язаних із звільненням присяжних від виконання їх обов'язків. Частина 3 ст. 387 КПК передбачає, що у межах процедури відбору присяжних головуючий з'ясовує, чи немає передбачених КПК або законом підстав, які перешкоджають залученню громадянина в якості присяжного або є підставою для звільнення окремих присяжних від виконання їх обов'язків, а так само для звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за їх усними чи письмовими заявами. Це можуть бути підстави, передбачені ст.ст. 61, 62 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [711], якщо відповідні обставини стали відомі після відкриття судового засідання. При цьому для з'ясування обставин, що можуть перешкоджати участі присяжного в судовому розгляді, прокурор, потерпілий,

обвинувачений з дозволу головуючого можуть ставити присяжним відповідні запитання. Стаття 387 КПК не надає такого права захиснику обвинуваченого та представнику потерпілого, однак, керуючись змістом ст.ст. 46, 58 КПК, вони можуть ставити питання присяжним на рівні з іншими учасниками судового провадження [425, с. 178].

Крім того, положення ч. 3 ст. 387 КПК про можливість звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за їх усними чи письмовими заявами надає можливість професійним суддям приймати рішення про звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за наявності поважних причин, що фактично унеможливлюють виконання особою обов'язків присяжних, в інших випадках, ніж передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Слід відмітити, що відвід присяжному (запасному присяжному) на етапі їх відбору для здійснення судового розгляду судом присяжних, а також інші питання, пов'язані зі звільненням присяжних від участі у розгляді кримінального провадження та із самовідводом, згідно з ч. 5 ст. 387 КПК, вирішуються ухвалою суду у складі двох професійних суддів, що постановляється після проведення наради на місці без виходу до нарадчої кімнати, крім випадків, коли такий вихід судом буде визнано необхідним (наприклад, якщо підставою для відводу стала інформація, підкріплена фото, аудіо-, відеоматеріалами, про перебування присяжного із однією зі сторін кримінального провадження у близьких стосунках) (п. 3 Інформаційного листа ВССУ від 05.10.2012 р.) [317]

Після приведення присяжного до присяги він може бути усунений від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження. Зауважимо, що на цьому етапі КПК вже не вказує на можливість звільнення присяжних від участі у розгляді кримінального провадження за їх заявами.

Однак зміст положень ст. 390 КПК та практика її застосування викликає певні питання. Так, у відповідності до ч. 1 ст. 390 КПК, присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження у таких випадках: 1) у разі невиконання присяжним обов'язків, передбачених ч. 2 ст. 386 КПК; 2) за наявності обґрунтованих підстав вважати, що присяжний у

результаті незаконного впливу втратив неупередженість, необхідну для вирішення питань кримінального провадження відповідно до закону.

Безумовно, за таких обставин присяжний має бути усунений, однак застосування цих підстав пов'язано із певними проблемами. Частина 2 ст. 386 передбачає вичерпний перелік обов'язків присяжного: правдиво відповісти на запитання головуючого і учасників судового провадження щодо можливих перешкод, передбачених КПК або законом, для його участі в судовому розгляді, його стосунків з особами, які беруть участь у кримінальному провадженні, що підлягає розгляду, та поінформованості про його обставини, а також на вимогу головуючого подати необхідну інформацію про себе; додержуватися порядку в судовому засіданні і виконувати розпорядження головуючого; не відлучатися із залу судового засідання під час судового розгляду; не спілкуватися без дозволу головуючого з особами, що не входять до складу суду, стосовно суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього; не збирати відомості, що стосуються кримінального провадження, поза судовим засіданням; не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і стали відомі присяжному у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Питань із усуненням присяжного, який не з'явився у судове засідання, не виникає; у судовій практиці є такі випадки [990].

Але, як вірно зазначає В.М. Щерба, на сьогодні немає розробленого дієвого механізму контролю за виконанням присяжним своїх обов'язків, особливо тих, що стосуються заборони: його спілкування з особами, що не входять до складу суду, без дозволу головуючого, стосовно суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього; збирання ним відомостей, що стосуються кримінального провадження, поза судовим засіданням; розголошування відомостей, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і стали відомі присяжному у зв'язку з виконанням його обов'язків [1187, с. 171].

Що ж стосується «наявності обґрунтованих підстав вважати, що присяжний у результаті незаконного впливу втратив неупередженість, необхідну для вирішення питань кримінального провадження відповідно до закону», то це надто загальне правило. Незрозуміло, які обставини можуть свідчити про втрату присяжним неупередженості і у чому мають полягати фактичні прояви втрати присяжним неупередженості.

Дійсно, рівень такої неупередженості та її втрата є оціночною категорією, яка залежить від наявності ґрунтовних підстав, зазначених у відповідній ухвалі суду, яка постановляється у нарадчій кімнаті. До таких підстав можна віднести: особисту заяву присяжного головуючому про неможливість нести відповідальність за прийняття остаточного рішення у справі; неможливість дати належну оцінку доказам у справі у зв'язку з явними розбіжностями між присяжними; наявність особистих неприязних відносин з особами, які входять до складу суду; при прийнятті процесуальних рішень (ухвал) у ході судового засідання порушення однакового ставлення до сторін з точки зору позитивно розв'язаних клопотань [422, с. 578]. Оцінка втрати присяжним неупередженості реально ускладнюється ще й через те, що майже відсутні гарантії захисту присяжних від незаконного впливу на них. Хоча й в законі прописана заборона будь-якій зі сторін навіть намагатись впливати на присяжних, але й такі саме заборони є щодо прокурорських співробітників, суду, працівників міліції, журналістів, адвокатів, працівників виборчих комісій. І ці заборони незаконного впливу фактично в Україні не діють [33, с. 294].

Крім складнощів із оцінкою невиконання присяжним обов'язків та втрати присяжним неупередженості, питання викликає і процесуальний порядок усунення присяжного. Частина 2 ст. 390 КПК передбачає, що присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження за ініціативою головуючого рішенням більшості від складу суду присяжних, яке приймається в нарадчій кімнаті та оформлюється вмотивованою ухвалою. Виникає питання: чому лише головуючий може бути ініціатором усунення? Чому ініціаторами не можуть бути сам цей присяжний або інші присяжні та судді, якщо у них є дані про втрату присяжним

неупередженості? Слід зазначити, що у судовій практиці фактично визнається можливість ініціації усунення присяжного іншими, крім головуючого, суб'єктами.

Так, розглядалася заява присяжного про усунення його від подальшої участі у розгляді кримінального провадження у зв'язку з тим, що є він головою Державної кваліфікаційної комісії Рокитнівського медичного училища та має приймати державний кваліфікаційний екзамен, який відбудеться 26 червня 2013 року [989]; заява присяжного про усунення його від подальшої участі у розгляді кримінального провадження у зв'язку з тим, що з 10.08.2014 р. по 23.09.2014 р. він перебуває у відпустці за межами України та не має можливості брати участь у судових засіданнях, які призначені на 02.09.2014 р., 09.09.2014 р., 16.09.2014 р. [990]; заява присяжного про неможливість приймати учать в розгляді кримінального провадження з огляду на перебування у відпустці за межами України [1087]; заява присяжного про неможливість приймати учать в розгляді кримінального провадження у зв'язку з довгостроковою відпусткою [1086]. Тому судова практика підтверджує, що положення про можливість ініціації усунення лише головуючим не відповідає реаліям сьогодення та реальній практиці провадження у суді присяжних.

Слід звернути увагу на деякі питання, що виникають у судовій практиці у зв'язку із неможливістю явки присяжного у судове засідання. Так, в ухвалі суду зазначається: «В судове засідання 23 квітня 2014 року присяжний Кудінов В.П. не з'явився, надавши заяву про неможливість приймати учать в розгляді кримінального провадження з огляду на перебування у відпустці за межами України. Враховуючи вказану обставину, судом на обговорення було поставлене питання про заміну присяжного Кудінова В.П. на одного з запасних присяжних, які постійно були присутні в судовому засіданні під час розгляду кримінального провадження. Вислухавши думку прокурора, захисника, потерпілих, обвинуваченого, враховуючи викладене вище, суд вважає за необхідне замінити основного присяжного, який вибув, на запасного в порядку черговості, визначеної автоматизованою системою документообігу суду»

[1087]. У цьому випадку в ухвалі доцільно було б окремо зазначити про усунення цього присяжного, якщо таке рішення приймалося.

Однією з процесуальних особливостей провадження у суді присяжних є те, що питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (ч. 3 ст. 331 КПК) вирішується головуючим. Однак у судовій практиці ця норма дотримується не завжди [965]. Відмітимо, що викликає зауваження логічність норми про те, що обрати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою може суд у повному складі, а вирішити питання про обґрунтованість його продовження - лише головуючий.

Частина 1 ст. 361 КПК передбачає, що огляд на місці не може проводитися під час здійснення провадження судом присяжних. Доцільність цієї норми викликає сумніви. У класичному суді присяжних особливі порядки дослідження доказів пов'язані із недопущенням виникнення несправедливої упередженості [302, с. 222-223], у тому числі й при дослідженні даних про обвинуваченого. У Федеральних правилах про докази США передбачено, що, незважаючи на свою належність, доказ може бути визнано недопустимим у разі, якщо його доказова цінність істотно зменшується через небезпеку упередження, плутанини або введення в оману присяжних, а також на підставі міркувань про невиправдану затримку, витрату часу або непотрібного подання дублюючих один одного доказів (правило 403) [1094].

До даних, здатних викликати упередження присяжних щодо підсудного, крім відомостей про його особу, відносяться т. зв. «шокуючі» докази - речові докази, фотографії тощо, здатні спричинити на присяжних засідателів надмірний емоційний вплив і сформувати негативне ставлення до підсудного до винесення вердикту [590]. Для огляду на місці це не характерно. Тим більше, зважаючи на українську модель суду присяжних, таке обмеження є

недоцільним, враховуючи, що присяжні беруть участь у проведенні усіх інших судово-слідчих дій.

Таким чином, враховуючи шефенську модель «суду присяжних» в Україні, вважаємо за можливе запропонувати виключити із тексту КПК положення про те, що питання, передбачене ч. 3 ст. 331 КПК, вирішується головуючим, а огляд на місці не проводиться, оскільки такі процесуальні особливості провадження не є доцільними та логічними для цієї моделі. Крім того, ураховуючи судову практику, що склалася із питання усунення присяжних від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження, вважаємо за можливе запропонувати викласти ч. 2 ст. 390 КПК у іншій редакції.

Закріплена у КПК України модель суду присяжних є шефенською за своєю суттю і тому не характеризується необхідністю винесення такого характерного для класичного суду присяжних рішення, як вердикт. Аналіз нормативних положень щодо вердикту присяжних засідателів, проведений нами [151], дозволяє стверджувати, що вердикт є специфічним кримінально-процесуальним рішенням, який повинен відповідати вимогам законності та обґрунтованості, специфіка яких проявляється у виділенні окремих їх елементів як вимог, яким повинен відповідати вердикт. Натепер у континентальній Європі поступово втрачається значення такої ознаки вердикту, як немотивованість, оскільки у деяких країнах завдяки у тому числі практиці ЄСПЛ встановлено обов'язковість мотивування вердикту у тій чи іншій формі. Вважаємо, що для України немає потреби вводити вердикт до системи кримінально-процесуальних рішень, оскільки наявна шефенська модель «суду присяжних» в Україні встановлює достатні гарантії права обвинуваченого на мотивоване судове рішення, а введення класичної чи більш наближеної до неї моделі суду присяжних для України вважаємо недоцільним.

Деякі особливості реалізації функції правосуддя мають місце у спеціальному судовому провадженні. Відразу слід відмітити, що існування кримінального провадження іп аЬзепііа як таке не заперечується міжнародними стандартами справедливого правосуддя. Рекомендація №К (87)18 Комітету

Міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо спрощення кримінального судочинства» передбачає, що держави-члени повинні розглянути та дозволити судам першої інстанції заслуховувати справи та приймати по них рішення за відсутності обвинуваченого, по крайній мірі за невеликими правопорушеннями, та враховувати покарання, яке може бути накладено, за умови, що обвинуваченого було поінформовано належним чином про дату слухання та своє право на законне або інше представництво [727].

Резолюція Ради Європи №(75) 11 встановлює ряд критеріїв, що регламентують кримінальний розгляд, що проводиться іп аЬзепгіа, які передбачають, що: обвинуваченому повинна вручатися повістка для явки до суду і підготовки свого захисту; повістка повинна ясно пояснювати наслідки неявки обвинуваченого до суду; за наявності підстав вважати, що у обвинуваченого виникли перешкоди для явки, суд повинен розпорядитися про відкладення розгляду; справа обвинуваченого не повинна розглядатися іп аЬзепгіа, якщо можливо і бажано перенести розгляд на територію іншої держави або звернутися із запитом про екстрадицію обвинуваченого; судове рішення, ухвалене іп аЬзепгіа, повинне бути доведене до відома обвинуваченого, а строк оскарження не повинен починати спливати раніше, ніж особа, щодо якої винесено рішення, не отримає ефективного повідомлення про нього, якщо тільки не буде встановлено, що особа навмисно прагнула уникнути правосуддя; особа, справа щодо якої була розглянута в її відсутність, і якій не було вручено повістку в необхідній і належній формі, повинна мати правовий засіб захисту, що дозволяє їй анулювати судове рішення; особа, справа якої розглянута в її відсутність, але якій повістка була належним чином вручена, має право на повторний розгляд справи у звичайному порядку, якщо ця особа може довести, що її відсутність і неможливість поінформувати суддю у справі були викликані обставинами, які перебувають за межами її контролю [822, с. 147].

ЄСПЛ, розглядаючи питання про дотримання справедливості судового розгляду при застосуванні процедури розгляду іп аЬзепгіа у ряді справ («Шомоді проти Італії», «Меденіца проти Швейцарії», «Пуатримоль проти Франції», «Кромбах проти Франції», «Колоцца проти Італії», «Сейдович проти

Італії», «Лала проти Нідерландів», «Малекі проти Італії», «Сальдуз проти Туреччини», «Томанн проти Швейцарії» та ін.), визнав можливість забезпечення справедливого судового розгляду навіть за відсутності обвинуваченого [688; 689; 691; 822, с. 147-148].

У судовому розгляді суд постановляє ухвалу про здійснення спеціального судового провадження стосовно обвинуваченого, лише якщо до клопотання прокурора додані матеріали про те, що обвинувачений знав або повинен був знати про розпочате кримінальне провадження (ч. 3 ст. 323 КПК України), і обвинувачений переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. На необхідність встановлення факту ухилення від явки до суду указує і КПК Республіки Казахстан (п. 2 ч. 2 ст. 335) [904], Республіки Молдова [905] (п. 1 ч. 2, ч. 6 ст. 321), КПК РФ [907] (ч. 5 ст. 247), КПК Естонської Республіки [910] (ч. 2 ст. 269).

Однак, наприклад, КПК Болгарії [589] передбачає більш широке коло випадків, коли справа може бути розглянута без підсудного: він не знайдений за вказаною ним адресою або він поміняв адресу, не повідомивши відповідний орган; його місце проживання в країні не відомо і після ретельного розшуку не встановлено; знаходиться за межами Республіки Болгарія та: а) його місце проживання невідоме; б) не може бути викликаний з інших причин.

За КПК ФРН, основний судовий розгляд може бути проведено без підсудного, якщо він був належним чином викликаний і в повістці було зазначено, що судовий розгляд може бути проведений і за відсутності підсудного, і якщо в результаті судового розгляду окремо або в сукупності очікується тільки призначення покарання у вигляді грошового штрафу розміром до ста вісімдесяти денних ставок, попередження із застереженням про покарання, заборона керування транспортним засобом, конфіскація того, що було придбано злочинним шляхом, вилучення, знищення або приведення в непридатність предметів і засобів вчинення діяння; позбавлення водійських прав допускається, якщо ця можливість була вказана у повістці [182, с. 262].

Як видно, КПК України передбачає більш жорсткі підстави кримінального провадження іп аЬзепгіа, ніж КПК Болгарії та ФРН, що, на нашу думку, обумовлено ступенем тяжкості злочинів, щодо яких допускається кримінальне провадження іп аЬзепгіа (за КПК Болгарії, наприклад, у справах із звинуваченням за тяжкий злочин присутність підсудного в судовому засіданні обов'язкова). Вимога підтвердження, що обвинувачений знав або повинен був знати про розпочате кримінальне провадження (ч. 3 ст. 323 КПК) і що може здійснюватися за відсутності обвинуваченого, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук, свідчить про спрямованість КПК України дотриматися вимоги прецедентної практики Європейського суду з прав людини про явно виражену свідому відмову обвинуваченого брати участь у судовому розгляді.

Повістки про виклик обвинуваченого у разі здійснення спеціального судового провадження надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування, а процесуальні документи, що підлягають врученню обвинуваченому, надсилаються захиснику. Інформація про такі документи та повістки про виклик обвинуваченого обов'язково публікуються у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження. З моменту опублікування повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження обвинувачений вважається належним чином ознайомленим з її змістом. Такий спосіб інформування є характерним і для зарубіжних країн: так, §288 КПК ФРН передбачає, що від відсутньої особи, місце перебування якої невідоме, може бути в одному або декількох публічних засобах масової інформації) розміщено вимогу з'явитися до суду або вказати місце свого перебування. При цьому дослідниками зазначається, що дане формулювання не виключає повідомлення в інших засобах масової інформації (крім газет), напр. радіо чи телебачення, або спроби вступити в контакт з відсутньою особою за допомогою інших придатних для цього засобів [182, с. 286].

Одним із актів правосуддя є закриття кримінального провадження. Суд, у відповідності до ч. 2, 3, 6 ст. 284 КПК, закриває кримінальне провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності; якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом; досягнуто податковий компроміс у справах про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 212 КК України, відповідно до підрозділу 9 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України. Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу.

Разом з тим, як відмічалося вище у контексті закриття кримінального провадження судом у зв'язку зі звільненням від кримінальної відповідальності, пар. 2 глави 24 КПК, який регламентує відповідний порядок, міститься у Главі «Закінчення досудового розслідування. Продовження строку досудового розслідування», хоча він (у контексті суду) не мають відношення до стадії досудового розслідування. Відповідно, як вказувалося вище, вважаємо, що норми, які стосуються закриття кримінального провадження у зв'язку із звільненням від кримінальної відповідальності, слід вилучити з цієї глави і викласти у главі $28^{1,}$ виклавши там і норми щодо закриття кримінального провадження судом з усіх підстав.

Пункт 5 ч. 1 ст. 284 КПК передбачає таку підставу закриття кримінального провадження: помер обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого. Така регламентація закриття кримінального провадження викликає деякі питання щодо порядку її реалізації не тільки у досудовому, а й у судовому провадженні.

У судовій практиці питання про можливість закриття кримінального провадження щодо померлого обвинуваченого вирішується по-різному: враховується думка захисника та вказується на відсутність заяв близьких родичів померлого [1074] або на їх згоду на закриття кримінального провадження [1083]; враховується думка захисника та законного представника

* Пропозиції автора сформульовані у додатку Б.

[982]; враховується відсутність заяв, клопотань про продовження кримінального провадження для реабілітації померлого [1078]; враховується відсутність заяв, клопотань близьких родичів про продовження кримінального провадження для реабілітації померлого [979; 1076]; зазначається лише думка прокурора [960; 1085; 1088]; враховується думка близького родича [961]; указується, що не встановлена наявність у померлого рідних, які б заявили про необхідність реабілітації померлого [967].

Як видно, у судовій практиці немає єдності щодо визначення ініціаторів реабілітації померлого, а у деяких випадках із змісту ухвал незрозуміло, чи з'ясовувалася думка захисника та /або близьких родичів померлого щодо необхідності його реабілітації. Такий різнобій пов'язаний, безумовно, із прогалинами у нормативній регламентації цієї умови закриття кримінального провадження, оскільки, по-перше, чітко не указані ініціатори продовження судового розгляду для реабілітації померлого, форма їх звернення до суду, по-друге, не указано, яким чином має з'ясовуватися правова позиція осіб, які можуть бути ініціаторами продовження судового розгляду для реабілітації померлого, якщо вони не є учасниками судового провадження, по-третє, не вказано, яке правове значення має правова позиція захисника у цьому питанні.

Забезпечуючий характер щодо функції правосуддя має застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Частина 3 ст. 315 КПК передбачає, що під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати заходи забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжний захід, обраний щодо обвинуваченого. За відсутності зазначених клопотань сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженим. Реалізація цієї норми у судовій діяльності викликає значні складнощі, її практичне застосування не є однаковим.

Так, аналіз ухвал судів та Узагальнення «Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді

тримання під вартою» [920] показує, що в ухвалах за результатами підготовчого судового провадження суди зазначають про: продовження заходів забезпечення кримінального провадження [955; 973; 974; 976]; продовження тримання під вартою [975; 977] (без указання строку); продовження тримання під вартою [948; 953; 972; 987; 1075; 1082; 1089] (з указанням строку); продовження домашнього арешту (із указанням строку [959] або без такого [937; 952; 964]); продовження іншого запобіжного заходу [970; 1084]; зміну запобіжного заходу на тримання під вартою [988] (із указанням строку); обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [962] (із указанням строку); обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту [985] (із указанням строку), залишення попереднього запобіжного заходу [952].

Строк, на який запобіжний захід може «вважатися продовженим», КПК не містить. Як видно із проведеного аналізу, деякі суди вказують строки в ухвалах, деякі - ні. Пункт 21 Інформаційного листа передбачає, що за відсутності клопотань від сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженим (у межах строку, визначеного ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування) та, відповідно, обраний запобіжний захід щодо обвинуваченої особи - незмінним [318]. Відповідно, вирішення питання про запобіжний захід переноситься у стадію судового розгляду.

Як зазначається в Узагальненні «Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою», за відсутності відповідних клопотань застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою вважається продовженим. Суди першої інстанції за відсутності клопотань під час підготовчого судового засідання продовжують строк тримання під вартою та зазначають про це лише у резолютивній частині, чим порушують вимоги глави 18 КПК та практику ЄСПЛ, яка забороняє «автоматичне» продовження строку тримання під вартою [920].

Так, ця норма вже стала предметом критики ЄСПЛ, який зазначив у рішенні «Чанєв проти України», що в даному випадку тримання заявника під вартою в ході попереднього розслідування було визначено слідчим суддею до 27 лютого 2013 року. У цей день кримінальну справу проти нього було передано в суд, юрисдикція якого поширювалася на компетенцію обирати запобіжний захід щодо заявника. Тим не менш суд першої інстанції не виносив ніякого рішення щодо продовження тримання заявника під вартою протягом приблизно півтора місяця (з 27 лютого по 15 квітня 2013 року), і заявник залишався під вартою, хоча у ст. 203 КПК чітко прописано, що будь-яке рішення про застосування запобіжного заходу має припинити свою дію відразу ж після закінчення терміну його дії. Всі його скарги на незаконність його досудового тримання під вартою без судового рішення і його прохання про звільнення були відхилені на тій підставі, що тримання під вартою відповідало закону.

Зокрема, слідчий суддя відхилив його скаргу, заявивши, що у суду першої інстанції було два місяці, щоб прийняти рішення про його подальше тримання під вартою, відповідно до КПК статтею 331 §3. Таким чином, місцева влада вважала, що не було ніякого порушення права заявника на свободу, незважаючи на очевидний факт, що він тримався під вартою без судового рішення протягом одного з половиною місяців. Більше того, вона посилалася на положення КПК, які дозволяють таку ситуацію (п. 29) [1127].

Положення ч. 3 ст. 315 КПК про те, що «за відсутності зазначених клопотань сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженим», викликає необхідність ініціації судами питання про запобіжний захід, адже для законного та обґрунтованого вирішення питання про його продовження "автоматичного продовження" явно недостатньо, необхідна перевірка наявності підстав для продовження запобіжного заходу, у тому числі і того, що ризики, зазначені у ч. 1 ст. 177 КПК, не зникли. Саме такій підхід повністю відповідає практиці Європейського суду з прав людини [738; 739].

Саме тому у літературі та на практиці пропонуються шляхи вирішення цього питання. Так, Узагальнення «Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» [920] орієнтує суди на те, що суд під час підготовчого судового засідання уповноважений поставити перед сторонами провадження питання щодо запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності відповідних клопотань сторін, оскільки 1) суд на цій стадії процесу відповідає за дотримання розумних строків розгляду; 2) підстав для повернення обвинувального акта суд не встановив; 3) це зумовлено необхідністю досягнення завдань кримінального провадження. Як уявляється, за діючих норм КПК це єдино можливий вихід із ситуації, що складається. Разом з тим з позицій реалізації засади змагальності та права особи на свободу та особисту недоторканність логічність відповідної нормативної регламентації у ч. 3 ст. 315 визнати неможливо. Це стосується і таких моментів, як відсутність права сторін клопотати про продовження строку дії запобіжного заходу та, відповідно, права суду продовжувати такі строки (хоча автоматичне продовження передбачено). Тому, щодо першого аспекту, логічною є пропозиція нормативно надати прокурору можливість звертатися до суду з клопотанням про продовження тримання під вартою особи під час судового провадження [290, с. 17], а щодо повноважень суду О.В. Копіца та А.В. Холостенко пропонують ч. 3 ст. 315 КПК після слів «суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати» доповнити словом «продовжити» [398, с. 51]. Крім того, пропонується видалити в ч. 3 ст. 315 КПК норму автоматичного продовження запобіжного заходу [290, с. 39].

КПК не дає відповіді на питання, що слід робити у випадку, коли строк дії ухвали слідчого судді закінчується до проведення підготовчого судового засідання. Інформаційний лист ВССУ [318] у п. 18 передбачає: у випадку, коли після направлення обвинувального акта до суду першої інстанції та до проведення підготовчого судового засідання строк застосування запобіжного

заходу закінчився, запобіжний захід вважається таким, що припинив свою дію у зв'язку із закінченням строку, на який такий запобіжний захід був обраний.

У судовій практиці негативні наслідки неможливості своєчасного розгляду питання про продовження дії запобіжних заходів намагаються ліквідувати різними шляхами, наприклад, розглядом цього питання поза межами підготовчого судового засідання [956], неможливістю припинення дії запобіжних заходів після надходження до суду [984]. Є і інші порушення при вирішенні питання про запобіжний захід у стадії підготовчого судового провадження [290, с. 19-41].

Наведений аналіз прикладів із судової практики та її доктринальних та інших оцінок однозначно свідчить про необхідність істотного корегування ч. 3 ст. 315 КПК, для чого доцільно використати пропозиції, викладені вище. Разом з тим вважаємо недостатнім вилучення норми про автоматичне продовження запобіжного заходу, оскільки це не дозволить вирішити проблему із долею вже обраних у досудовому розслідуванні запобіжних заходів. Для стимулювання належної процесуальної поведінки сторони обвинувачення і усунення ситуацій, коли обвинувальні акти направляються до суду за 1-5 днів до закінчення строку тримання під вартою, пропонуємо запровадити автоматичне скасування заходів забезпечення кримінального провадження, у тому числі запобіжних заходів, при відсутності клопотань учасників судового провадження про їх обрання або продовження, зміну. Відповідно, пропонуємо останнє речення ч. 3 ст. 315 викласти в іншій редакції.

Висновки до розділу 3

1. Обвинувачення у матеріально-правовому сенсі - це твердження прокурора про вчинення особою кримінального правопорушення, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, викладене як опис фактичних обставин кримінального правопорушення, формулювання кримінального правопорушення та правової кваліфікації кримінального правопорушення, яке підлягає доведенню у суді для застосування до особи заходів кримінально-правового характеру.

2. Кримінальний позов, кримінальне переслідування та обвинувачення не можуть бути ототожнені.

3. Початок кримінального переслідування в Україні може бути: а) формалізованим - повідомлення про підозру, затримання, винесення постанови про зміну порядку досудового розслідування: у відповідності до ч. 2 ст. 503 КПК; встановлення особи, яка після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, та констатація її віку (пов'язана із прийняттям процесуального рішення, яким персоніфікується кримінально-процесуальна діяльність органів досудового розслідування*); б) неформалізованим (фактичним) - освідування; особистий обшук; обшук у житлі та іншому володінні особи; огляд у житлі та іншому володінні особи; допит особи у якості свідка у випадку, якщо є підстави вважати, що особа вчинила кримінальне правопорушення, однак недостатньо доказів для повідомлення про підозру.

4. Пенітенціарне кримінальне переслідування має такі ознаки: здійснюється у стадії виконання судових рішень; не пов'язане із доведеністю обґрунтованості обвинувачення; спрямованість на забезпечення належного

* Щодо неповнолітніх на даний час віднесення до формалізованого початку розслідування є умовним, адже одного процесуального рішення, яке б визначало спрямування кримінального переслідування щодо цієї особи, немає. Однак його необхідність є очевидною, і у контексті наших пропозиції гїе Іеде ґегепґїа вважаємо логічним віднесення початку провадження щодо неповнолітнього до цієї групи.

виконання судового рішення щодо застосування до особи покарання або інших заходів кримінально-правового характеру, а також умов угоди (у кримінальному провадженні на підставі угод); суб'єктом, щодо якого воно здійснюється, є засуджений; формою реалізації є клопотання (подання) прокурора та його участь у розгляді клопотань (подань) про вирішення питань про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років; про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком; про застосування покарання за наявності кількох вироків, про заміну покарання відповідно до ч. 5 ст. 53, ч. 3 ст. 57 Кримінального кодексу України.

5. Форми кримінального переслідування класифікуються на декількох рівнях:

1) за характером кримінального переслідування, що обумовлюється заходами кримінально-правового характеру за вчинене суспільно небезпечне діяння: злочин - загальна форма, суспільно небезпечні діяння, вчинені особами, які не досягли віку кримінальної відповідальності, та неосудними особами - спеціальні форми, які, у свою чергу, поділяються на кримінальне переслідування із застосування примусових заходів медичного характеру та кримінальне переслідування із застосування примусових заходів виховного характеру; спеціальність цих форм характеризується, по-перше, спеціальним предметом доказування; особливими правилами проведення процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень (і у частині підстав, і у частині порядку); по-друге, підсумковими процесуальними рішеннями;

2) загальна форма поділяється на форми за: а) характером домінуючого інтересу (публічно-приватне, субсидіарне, поєднане, публічне, а публічне - на державне обвинувачення, співобвинувачення); б) за суб'єктами здійснення та суб'єктами, щодо яких здійснюється, та характером процесуальних засобів - підозра, обвинувачення, кримінальне переслідування у судово-контрольних стадіях та пенітенціарне кримінальне переслідування.

6. Підозра та обвинувачення є формами та етапами кримінального переслідування.

7. Суб'єкти кримінального переслідування можуть бути класифіковані: (1) за формами кримінального переслідування; (2) за характером домінуючого інтересу; (3) у межах загальної форми - за суб'єктами, щодо яких здійснюється, та характером процесуальних засобів; (4) за можливістю формулювати тезу про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і викладати її у процесуальних документах; (5) за ступенем участі у здійсненні кримінального переслідування; (6) за характером прав (повноважень).

8. Виникнення функції захисту пов'язане із формалізованим або неформалізованим початком реалізації кримінального переслідування. Сферою дії цієї функції є усі стадії кримінального провадження.

9. До суб'єктів функції захисту слід відносити підозрюваного, обвинуваченого (підсудного), засудженого, виправданого, особу, щодо якої ведеться провадження із застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (тобто особу, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування), а також їх законних представників та захисників. Особа, щодо якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), не є суб'єктом функції захисту, однак має право на правову допомогу.

РОЗДІЛ 4
ПОХІДНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

4.1. Кримінально-процесуальні функції вторинного рівня та їх реалізація в кримінальному провадженні

Кримінально-процесуальна функція розслідування. Поняття розслідування у кримінально-процесуальній доктрині визначається у контексті: стадії кримінального процесу [422, с. 341; 461, с. 3; 451, с. 81; 806]; діяльності слідчого [250, с. 26]; криміналістичному [439, с. 120-121; 869, с. 17]; кримінально-процесуальної функції.

Завданням функції розслідування є встановлення події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК), в обсязі, достатньому для повідомлення конкретній особі про підозру, та особи, яка його вчинила. Може виникнути питання: чому завданням не є розкриття злочину. Вважаємо, що про розкриття злочину у процесуальному аспекті з урахуванням принципу презумпції невинуватості можна стверджувати лише після набрання законної сили обвинувальним вироком або ухвалою суду про закриття кримінального провадження у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності або постанови, ухвали про закриття кримінального провадження у зв'язку із смертю підозрюваного, обвинуваченого. Слід погодитись із В.В. Тіщенком, що у кримінальному процесі розкриття означало позитивний результат розслідування злочину, внаслідок чого були встановлені всі обставини, що підлягають доказуванню і особа винного [867, с. 421].

Тому певним чином розкриття злочину (у процесуальному аспекті) продовжує здійснюватися і у судових стадіях кримінального провадження, що не дозволяє його розглядати як завдання лише функції розслідування. Крім того, розкриття злочину є нормативно невизначеною категорією, і до її змісту, крім встановлення події злочину та особи, яка його вчинила [250, с. 25], у

деяких дослідженнях додають також встановлення всіх обставин справи [147, с. 244; 279, с. 38], що у часових межах функції розслідування не є можливим, а також викриття особи у вчинені злочину [778, с. 214], що для цієї функції не може бути завданням, оскільки викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення здійснюється у межах кримінального переслідування.

Встановлення події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК) здійснюється слідчим шляхом всебічного, повного та неупередженого дослідження обставин кримінального правопорушення, тобто шляхом збирання, перевірки та оцінки доказів, які підтверджують або спростовують наявність події кримінального правопорушення, складу кримінального правопорушення, а також причетність до неї певної особи (осіб). Діяльність слідчого має дослідницький характер, пов'язаний із відпрацюванням усіх висунених версій щодо події кримінального правопорушення, складу кримінального правопорушення, а також причетності до неї певної особи (осіб). Відповідно, функція розслідування здійснюється у межах першого етапу досудового розслідування як стадії кримінального провадження [422, с. 344]. Саме у межах цього етапу проводяться невідкладні слідчі (розшукові) дії та первісні слідчі (розшукові) дії [15, с. 25].

Результатом розслідування може бути повідомлення про підозру або закриття кримінального провадження. При здійсненні функції розслідування ще не можна вбачати елемент викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення, адже слідчий лише встановлює обставини кримінального правопорушення та перевіряє дані про можливу причетність невизначеного кола осіб до вчинення кримінального правопорушення (іп гет); виняток складають лише випадки, коли особу було затримано при вчиненні кримінального правопорушення, однак у даному випадку можна стверджувати про початок щодо цієї особи кримінального переслідування.

Відповідно, ці положення дають підстави для обґрунтованого визначення меж досудового розслідування у контексті процесуальної функції, яке не збігається із нормативно визначеними межами розслідування як процесуальної

стадії. У відповідності до п. 5 ст. 3 КПК досудове розслідування - стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Частина 2 ст. 214 КПК також передбачає, що досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР. Однак огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду. У разі виявлення ознак кримінального правопорушення на морському чи річковому судні, що перебуває за межами України, досудове розслідування розпочинається негайно; відомості про нього вносяться до ЄРДР при першій можливості (ч. 3 ст. 214 КПК).

Так, у випадках, коли кримінально-процесуальна діяльність починається у зв'язку із наявністю заяви або повідомлення про злочин, слідчий реалізує саме функцію розслідування; у разі затримання особи до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР вже не можна стверджувати про функцію розслідування, адже ця особа є підозрюваним та, відповідно, починається функція кримінального переслідування.

Визначення підсумкового моменту функції розслідування, як неодноразово вказувалося вище, залежить від авторської інтерпретації її змісту. З одного боку, деякі вчені пов'язують його із закінченням досудового розслідування [382, с. 95; 540, с. 877; 722, с. 50], інші - указують на вужчі межі. Підсумковим моментом функції розслідування буде складення слідчим повідомлення про підозру, яке одночасно є актом ініціації кримінального переслідування при погодженні його прокурором.

Суб'єктами здійснення функції розслідування є слідчий та оперативні підрозділи (у межах делегованої компетенції), підрозділ детективів та підрозділ

внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України [705],* слідчі підрозділи, керівник органу досудового розслідування - у разі особистого здійснення досудового розслідування, а також службові особи, уповноважені на вчинення процесуальних дій у порядку глави 41 КПК, а саме: 1) керівник дипломатичного представництва чи консульської установи України - у разі вчинення кримінального правопорушення на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном; 2) капітан судна України - у разі вчинення кримінального правопорушення на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Аналіз повноважень слідчого при здійсненні функції розслідування, положень КПК, що їх регламентують, дозволяє виділити деякі найбільш поширені проблеми застосування норм КПК при її здійсненні.

Реалізація функції розслідування у досудовому та судовому провадженнях на основі положень КПК 2012 р. стикнулася з достатньою кількістю проблем, серед яких слід виділити такі блоки: правова природа процесуальних дій до внесення відомостей до ЄРДР [детальніше див.: 884, с. 267-268]; застосування ст. 233 КПК у контексті огляду місця події [детальніше див.: 171]; обґрунтування клопотання про обшук, у тому числі й щодо речей, документів або осіб, яких планується відшукати;* прогальність нормативної регламентації процедури проведення обшуку у разі відсутності

* Щодо діяльності цих підрозділів детальніше див.: [915].

* При формулюванні клопотань слід звернути увагу на те, що закон вимагає вказувати у клопотанні речі, документи або осіб, яких планується відшукати (п. 7 ч. 3 ст. 234 КПК). Тому сумнів викликає викладене в Узагальненні судової практики указання на те, що «слідчі та прокурори, звертаючись до слідчого судді з клопотаннями про обшук, досить часто зловживають вимогами п. 7 ч.3 ст. 234 КПК України, відповідно до якого клопотання про обшук повинно містити вичерпний перелік речей та документів, які потрібно розшукати» [926]. КПК не зобов'язує вказувати вичерпний перелік речей та документів, які потрібно розшукати, цей перелік у клопотанні взагалі вказати неможливо. Речі, документи або особи, яких планується відшукати, повинні бути указані у клопотанні, із урахуванням специфіки складу кримінального правопорушення та встановлених на момент звернення із клопотанням обставин кримінального провадження, із конкретизацією, які дані вказують на наявність речі, документа або осіб у відповідному приміщенні. На необхідність вказувати дані, які свідчать про те, що розшукувані речі, предмети знаходяться у місці, де планується проведення обшуку, звертає увагу ЄСПЛ. [690].

осіб у житлі чи іншому володінні*, а також щодо фіксації цієї дії; прогалини у системі слідчих (розшукових) дій; юридичні підстави проведення слідчого експерименту у житлі та іншому володінні особи [детальніше див.: 918, с. 11]; прогальність у нормативній регламентації освідування* (у контексті участі судово-медичного експерта [359, с. 15; 495, с. 264]; участі понятих; меж застосування примусу з урахуванням Рішенні ЄСПЛ у справі «Яллог проти Німеччини» [740] [запропоновані у: 764, с. 25, що потребує змін ч. 1 ст. 241 КПК]); отримання зразків для експертизи; визначення кола осіб, щодо яких можуть проводитися негласні слідчі (розшукові) дії [149, с. 244; 422, с. 420; 842, с. 47; 923]; застосування ст. 250 КПК [49, с. 59; 767, с. 438-439], у тому числі у аспекті її конституційності [1116, с. 545-546]; оцінка допустимості доказів, отриманих при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій [767, с. 441; 854, с. 65-66].

Так, ч. 3 ст. 214 КПК передбачає, що огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР, що здійснюється негайно після завершення огляду. Місцем події може бути житло та інше володіння особи. Огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами КПК, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, тобто за загальним правилом, вимагає для його проведення ухвали слідчого судді. Разом із тим ч. 1 ст. 233 передбачає, що ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частино третьою цієї статті. Частина 3 ст. 233 КПК, у свою чергу, передбачає, що слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи

* КПК не вказує, який період часу відсутності осіб у житлі є умовою для проведення обшуку у такому порядку, що може сприяти зловживанням з боку слідчих та прокурорів. Крім того, слід критично оцінити формулювання «відсутності осіб у житлі чи іншому володінні», оскільки у ньому не враховується необхідність присутності у житлі чи іншому володінні саме особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, або особи, яка знаходиться у житлі чи іншому володінні з дозволу особи, яка ним володіє, а не якихось сторонніх осіб. Слід відмітити, що у судовій практиці є приклад, коли відсутність володільця житла та іншого володіння або інших осіб у цьому приміщенні не розглядалася як поважна причина невиконання ухвали слідчого судді про обшук [1013].

* хоча відмітимо, що такий порядок вважається у літературі ускладненим [878, с. 19].

іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. В інших випадках таке проникнення і проведення огляду не є можливим. При цьому проникнення до житла чи іншого володіння особи не слід відносити до слідчих дій, бо воно саме по собі не надає можливості слідчому отримати докази або перевірити вже отримані докази в кримінальному провадженні [288, с. 154].

Загальна норма щодо проникнення до житла та іншого володіння особи (ч. 1 ст. 233 КПК) передбачає можливість проникнення до житла та іншого володіння особи з будь-якою метою за добровільною згодою особи, яка ними володіє. Така згода особливо актуальна у випадках, коли ця особа сама викликала слідчо-оперативну групу, наприклад, у зв'язку із учиненням злочину у житлі чи іншому володінні цієї особи або виявленні там його наслідків [138, с. 16]. Відмітимо при цьому, що наявність ухвали є альтернативою добровільній згоді особи, що випливає із контексту положень ч. 1 ст. 233 та ч. 3 ст. 233, що свідчать про те, що ухвала слідчого судді необхідна за відсутності згоди, а також після проникнення у невідкладних випадках. У практичній діяльності є приклади неправильного застосування цих положень ст. 233, коли слідчий звертається із клопотанням про огляд житла та іншого володіння особи, який вже був проведений за добровільною згодою володільця [1010; 1051; 1070]. Однак слід навести приклади вирішення вищенаведеної ситуації [1000; 1009], що повністю відповідає сутності норм ч. 1 та 3 ст. 233 КПК України.

Як уявляється, така суперечливість у доктрині та на практиці викликана невдалою нормативною регламентацією провадження деяких процесуальних дій у житлі та іншому володінні особи. Так, положення ч. 1 ст. 233 КПК та ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237 КПК суперечать одне одному. Враховуючи, що норми ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237 КПК є спеціальними щодо ч. 1 ст. 233 КПК, вони мають пріоритет у вирішенні цієї колізії. Відповідно, складно беззаперечно визнати законність проведення огляду, обшуку за добровільної згоди особи, яка ними володіє, за наявної нормативної регламентації, хоча щодо проникнення таких

заперечень немає. Судова практика з цього питання є суперечливою [938; 947; 968; 1073]. Як уявляється, таке суперечливе тлумачення положень ст. 233 КПК у співвідношенні зі ст.ст. 234, 237 КПК пов'язано як з їх явно колізійним характером, так і недоліками положень ст. 233 КПК [детальніше див.: 499, с. 116; 620, с. 180].

На нашу думку, ці проблеми слід вирішити таким чином. Враховуючи, що КПК встановлює спеціальну нормативну регламентацію кожної слідчої дії, що проводиться у житлі та іншому володінні особи, сенсу у наявності ст. 233, яка як би встановлює загальні правила (при цьому не вирішуючи ряд питань), однак які за правилами вирішення колізій застосовані бути не можуть, але, водночас, викликають різнобій у правозастосовчій практиці, немає. Саме тому ст. 233 у існуючому вигляді доцільно вилучити з глави 20 КПК, оскільки вона має більш загальний характер*, а уточнювати порядок проведення окремих дій у житлі та іншому володінні особи (у тому числі і за згоди особи, яка ними володіє) слід у ст.ст. 234 та 237 КПК. Деякі пропозиції вже сформульовані у доктрині [309, с. 10; 918, с. 11]. Відповідно, пропонуємо ч. 2 ст. 237 КПК викласти в іншій редакції, а також викласти ч. 5 ст. 240 КПК у іншій редакції.

Важливим для позитивного вирішення питання про дозвіл на проведення обшуку є обґрунтування клопотання про обшук, вимоги щодо змісту якого регламентовані ч. 3 ст. 234 КПК. Відповідно, у судовій практиці систематизовано основні вимоги, які мають міститись у клопотанні для подальшого його можливого задоволення [925]. Аналіз судової практики, у тому числі й узагальнення [931], показує, що найбільші складнощі виникають при мотивуванні клопотань у частині саме викладу обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання ([995; 1011; 1017; 1026; 1027; 1055; 1061; 1062; 1066]); підстав для обшуку ([1012;

* Вважаємо за необхідне переформулювати редакцію ч.1 та ст. 233 та перенести її до ст. 13 КПК, замінивши надто загальну норму ч. 1 цієї статті. Тоді ст. 13 буде застосовуватися у порядку аналогії закону, якщо спеціальна норма не регламентуватиме проведення процесуальної дії. О.В. Білоус пропонує вдосконалити положення ст. 30 Конституції та ст. 13 КПК України, виклавши їх у такій редакції: кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння всупереч волі осіб, які ним володіють, інакше як за вмотивованим рішенням суду, за винятком невідкладних випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину [80, с. 267] Пропозиції автора сформульовані у додатку А.

1018; 1030; 1042; 1043; 1045; 1053; 1064; 1067; 1072]); житла чи іншого володіння особи або частини житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку ([993; 999; 1018; 1049]); особи, якій належить житло чи інше володіння, та особи, у фактичному володінні якої воно знаходиться [1011; 1020; 1022; 1036; 1046; 1052; 1068; 1072]); речей, документів або осіб, яких планується відшукати ([992; 1005; 1006; 1007; 1066]. Є приклади і поєднання зазначених недоліків [1016].

Питання викликають і деякі прогалини у системі слідчих (розшукових) дій. Так, ст. 194 КПК України 1960 р. передбачала відтворення обстановки і обставин події, що у літературі тлумачилося як нормативна регламентація двох слідчих дій - перевірки показань на місці та слідчого експерименту [15, с. 176, 185; 68; 160; 291, с. 159, 327, с. 116; 417, с. 317; 421, с. 329; 820; 1140, с. 358].

У літературі відмічалася самостійність цих засобів збирання та перевірки доказів [1162, с. 56, 64, 68-73], ключовою різницею між якими є те, що при перевірці показань на місці обстановка події не відновлюється і дослідницькі дії не проводяться, як це відбувається при провадженні слідчого експерименту [15, с. 179].

У діючому КПК України відсутня стаття щодо відтворення обстановки і обставин події, разом з тим з'явилася стаття 240 - слідчий експеримент. Як самостійні слідчі дії вони регламентуються у КПК Республіки Білорусь (ст.ст. 207, 225) [903], Модельному КПК для держав-учасниць СНД (глава 38) [572], КПК Туркменістану (глава 32) [810], КПК РФ (ст.ст. 181, 194) [907]; КПК Азербайджанської Республіки (глава 34) [899], КПК Республіки Таджикистан (ст. 188, 207) [906], КПК Киргизької Республіки (ст.ст. 182, 183; щоправда, ст. 183 має назву «Відтворення обстановки та обставин події. Перевірка показань на місці») [901]. Разом з тим КПК Республіки Молдова передбачає таку слідчу дію, як відтворення події (ст. 138) [905], КПК Грузії - лише слідчий експеримент (ст.ст. 129, 130) [900].

У літературі на основі КПК 2012 р. немає єдності щодо можливості проведення перевірки показань на місці, враховуючи формулювання ст. 240 [282, с. 575; 327; 427, с. 495; 596, с. 80].

Разом з тим уточнення і перевірка відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, здійснюються і під час слідчого експерименту, а різниця між цими діями полягає у підставах проведення, методах перевірки фактичних даних, колі учасників, фіксації [1140, с. 358]. На таку різницю вказують і положення КПК, у яких ці слідчі дії регламентуються окремо (ст. 283 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572], ст.ст. 207 та 225 КПК Республіки Білорусь [903]).

Саме тому, вважаємо, КПК України потребує введення окремої статті «Перевірка показань на місці», за основу формулювання якої доцільно, враховуючи вичерпний характер регламентації, взяти положення ст. 207 КПК Республіки Таджикистан [906].

Спірними є ряд питань регламентації отримання зразків для експертизи. Частина 1 ст. 245 передбачає, що «у разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються». Разом з тим усталеною у літературі є точка зору, що зразки можуть бути вилучені або відібрані, що об'єднується у поняття «отримання». Саме так це питання було регламентовано у КПК 1960 р. Враховуючи різний правовий режим отримання зразків у цих двох формах, їх доцільно розмежувати у КПК, оскільки за такого формулювання виникає думка, що вилучити вже існуючі об'єкти як зразки неможливо. Наведена нормативна регламентація не вирішує питання про отримання експериментальних зразків [361, с. 85].

Сумніви викликає і формулювання, що у випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом (ч. 1 ст. 245 КПК).

По-перше, складно визнати логічним відібрання зразків судом у судовому засіданні, особливо враховуючи те, що зразки можуть бути біологічними.

По-друге, логічно відмічається щодо залученого для цієї мети судом спеціаліста, що відповідно до ст. 71 КПК спеціаліст не є самостійною процесуальною фігурою і, відповідно, не може самотужки проводити будь-які слідчі дії. Він може бути лише залучений сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбору зразків для проведення експертизи тощо) [361, с. 85] (хоча у деяких дослідженнях він визнається суб'єктом відбирання зразків [1131, с. 231]).

По-третє, не йдеться і про залучення для цього відбирання спеціаліста, адже з невідомих причин ч. 1 ст. 245 передбачає, що відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом, лише якщо проведення експертизи доручено судом, а про слідчого суддю згадки немає; безумовно, це відповідає ч. 2 ст. 71 КПК щодо суб'єктів, які можуть залучати спеціаліста; разом з тим цей випадок свідчить про необхідність розширення кола суб'єктів, які можуть залучати спеціаліста. Відповідно, недоліки формулювання речення другого ч. 1 ст. 245 КПК мають бути виправлені, та відповідно, має бути відкоректована ч. 2 ст. 71 КПК.

Виникають питання допустимості доказів, отриманих при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій у контексті перевірки юридичної підстави їх проведення. КПК прямо не передбачає обов'язку сторони обвинувачення при відкритті матеріалів досудового розслідування надавати для ознайомлення, крім протоколів негласних слідчих (розшукових) дій, ще й ухвалу слідчого судді, якою надано дозвіл на їх проведення, або постанову прокурора (зокрема, щодо проведення контролю за вчиненням злочину) (хоча про наявність такого обов'язку дозволяє стверджувати аналіз п.п. 5.1, 5.2, 5.27, 5.30 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженої спільним Наказом від 16 листопада 2012 р. [312; 704). Відсутність у матеріалах кримінального провадження постанови прокурора при проведенні контролю за вчиненням

злочину у судовій практиці визнається порушенням порядку збирання доказів [111; 116; 118], у результаті чого отримані дані визнаються недопустимими доказами [110; 113]. Разом з тим, із інших вироків очевидно, що такі постанови суду надавалися та у судовому засіданні досліджувалися [112; 114]. Таким чином, практика з цього питання характеризується суперечливістю.

Аналогічно тлумачиться і відсутність у матеріалах кримінального провадження і ухвали слідчого судді, якою надано дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії [108; 111; 119]. Разом з тим в Узагальненні судової практики розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею зазначено, що у разі, коли матеріали, що одержані у процесі здійснення негласних слідчих (розшукових) дій та оперативних заходів, приєднуються до кримінального провадження в якості доказів, голова апеляційного суду чи його заступник видає слідчому не ухвалу, яка була прийнята на здійснення негласної слідчої (розшукової) дії або заходу, а довідку про те, що такий дозвіл судом надавався [923]. На лист Апеляційного суду є посилання і у вироку [109].

Підхід про визнання недопустимості фактичних даних, які містяться у протоколах негласних слідчих (розшукових) дій, якщо у матеріалах кримінального провадження немає постанови прокурора та ухвали слідчого судді (або довідки про її винесення), є правильним, адже за таких обставин неможливо перевірити дотримання такого критерію допустимості доказів, як належна процедура, яка передбачає дотримання послідовності проведення дій, належне оформлення рішення про їх проведення, дотримання умов та порядку здійснення дії [427, с. 230]. А, у свою чергу, неможливість такої перевірки свідчить про недотримання державою права обвинуваченого на справедливий судовий розгляд, елементом якого є і справедливість отримання доказів: так, у Рішенні «Раманаускас проти Литви» ЄСПЛ зазначив: за змістом ст. 19 Конвенції Суд контролює дотримання державами-сторонами Конвенції взятих на себе зобов'язань. Питання щодо допустимості доказів у справі - це насамперед предмет регулювання національного законодавства і, як правило,

саме національні суди уповноважені давати оцінку наявним у справі доказам. Суд, зі свого боку, повинен переконатися, що провадження в цілому, зокрема спосіб отримання доказів, було справедливим. У такому випадку Суд зобов'язаний не визначати, чи певні докази було отримано незаконно, а перевіряти, чи така «незаконність» не спричинила порушення іншого права, гарантованого Конвенцією [821].

У Рішенні «Шабельник проти України» ЄСПЛ повторив, що до його функцій не належить розгляд помилок, яких нібито припустився національний суд при вирішенні питань факту чи права, якщо - і тією мірою, якою - такі помилки не становлять порушення гарантованих Конвенцією прав і свобод. Хоча ст. 6 гарантує право на справедливий судовий розгляд, вона не встановлює ніяких правил стосовно допустимості доказів як таких, бо це передусім питання, яке регулюється національним законодавством [737].

Таким чином, якщо постанови та ухвали про проведення негласних слідчих (розшукових) дій не розсекречені, то отримані їх результати логічно визнаються недопустимими доказами, оскільки не забезпечена можливість перевірки цих доказів у змагальному судовому провадженні, що, серед іншого, обмежує рівність можливостей сторін ^иаііїу оґ агт§), що є елементом справедливості судового розгляду. При прийнятті рішення про розсекречування матеріальних носіїв інформації (а засекречування відомостей про факт або методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії є обов'язковим у відповідності до п. 4.12.4 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю [293]) слід оцінювати, чи реально їх розголошення створює загрозу національним інтересам та безпеці. Якщо такої загрози немає, необхідно приймати рішення про розсекречування (а у разі неможливості розсекречування ухвали слідчого судді - отримувати довідку про її наявність в апеляційному суді), оскільки за його відсутності отримані дані не можуть бути використані як докази у кримінальному провадженні через незабезпечення права на справедливий судовий розгляд.

Кримінально-процесуальна функція прокурорського нагляду. У кримінальному процесі прокурорський нагляд за дотриманням законів органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, має специфічні ознаки, які відрізняють його від інших галузей прокурорського нагляду. Навіть за КПК 1960 р. [430] можна було стверджувати, що прокурор керує слідством, що найбільш явно виражаються у можливості давати обов'язкові вказівки слідчому та органу дізнання, перевіряти кримінальні справи, скасовувати процесуальні акти слідчого та органу дізнання, вилучати від органу дізнання та передавати слідчому будь-яку справу, передавати справу від одного органу досудового слідства іншому, а також від одного слідчого іншому з метою забезпечення найбільш повного і об'єктивного розслідування, усувати особу, яка провадить дізнання, або слідчого від дальшого ведення дізнання або досудового слідства, продовжувати строки досудового слідства.

Тому вважаємо логічним та обґрунтованим положення ч. 2 ст. 36 КПК, у відповідності до якого прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, на що вказується і у доктрині, де відмічається значення процесуального керівництва як форми реалізації конституційної функції нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство [548, с. 8; 875, с. 63], та ідентичність понять «процесуальне керівництво з боку прокурора досудовим розслідуванням» і «нагляд прокурора за додержанням законів при проведенні досудового розслідування» [50, с. 71-72].

Таким чином, визначення процесуального керівництва прокурора має даватися саме в аспекті його розуміння як форми реалізації функції прокурорського нагляду у досудовому провадженні.

Аналіз повноважень прокурора, передбачених ч. 2 ст. 36 КПК, дає підстави стверджувати, що деякі з них мають організаційний характер, а саме: доручати органу досудового розслідування проведення досудового

розслідування; доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення; доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого. Слід повністю погодитися із висновком, що процесуальне керівництво за своєю природою є складною і багатоаспектною діяльністю, яка включає як імперативне спрямування, так і здійснення заходів до узгодження, скоординованості діяльності органів досудового розслідування [548, с. 9]. Таким чином, вказівка на організаційний елемент при визначенні поняття процесуального керівництва є необхідною.

У цілому діяльність слідчого та прокурора у кримінальному провадженні спрямована на всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставини, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання (ч. 2 ст. 9 КПК). Відповідно, при здійсненні процесуального керівництва прокурор, реалізуючи свої повноваження, повинен спрямовувати слідчих на виконання такого покладеного КПК обов'язку.

Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням здійснюється, як правило, шляхом прийняття процесуальних рішень та забезпечення їх виконання; єдиним виключенням є тільки повноваження прокурора мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування. Прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи

зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора. Таким чином, нормативна регламентація здійснення прокурором процесуального керівництва досудовим розслідуванням відображає структурування процесуального керівництва, викладене у доктрині, коли в якості основних елементів процесуального керівництва виділяються: прийняття проміжних та підсумкових рішень, що визначають рух справи у цій стадії; контроль за виконанням рішень; процесуальна відповідальність, яка являє собою реалізацію санкцій штрафного характеру, що відносяться до різних галузей права, з метою захисту процесуального правопорядку та покарання винних [276, с. 35, 36].

До повноважень прокурора із здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування відносяться такі: починати досудове розслідування; мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках - особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії; доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих; ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого; погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання; приймати процесуальні рішення; вирішувати спори про підслідність; погоджувати процесуальні рішення слідчого (крім повідомлення про підозру); погоджувати запит органу досудового розслідування про

міжнародну правову допомогу, передання кримінального провадження або самостійно звертатися з таким клопотанням; доручати органу досудового розслідування виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про перейняття кримінального провадження, перевіряти повноту, всебічність та об'єктивність розслідування у перейнятому кримінальному провадженні; перевіряти перед направленням прокуророві вищого рівня документи органу досудового розслідування про видачу особи (екстрадицію), повертати їх відповідному органу з письмовими вказівками, якщо такі документи необґрунтовані або не відповідають вимогам міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, чи законам України.

Що стосується часових меж існування функції, то вона має місце з моменту отримання відомостей про вчинення кримінального правопорушення, оскільки на прокурора покладається обов'язок зареєструвати заяву чи повідомлення про кримінальне правопорушення та почати розслідування. Процесуальний характер цієї діяльності прокурора підкреслюється і у Наказі Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 р. «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», який зобов'язує: заступнику та заступникам Генерального прокурора України, керівникам прокуратур усіх рівнів і галузевих підрозділів апаратів, прокурорам - процесуальним керівникам досудового розслідування забезпечити безумовне реагування на виявлені порушення закону з часу надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення до прийняття остаточного рішення у провадженні. Керівникам прокуратур усіх рівнів і галузевих підрозділів апаратів, прокурорам - процесуальним керівникам досудового розслідування забезпечити виконання вимог закону при прийманні, реєстрації, розгляді та вирішенні в органах досудового розслідування заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення щодо них відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань [588], і у науковій літературі [351, с. 139; 1124, с. 74-75].

Закінчується реалізація цієї функції закриттям кримінального провадження, перевіркою обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, які надані слідчим.

На законодавчому рівні [714; 715] висловлено пропозиції щодо позбавлення прокурора процесуального керівництва, однак із ними погодитися складно, що і було обґрунтовано нами у попередньому дослідженні [163]. Зазначимо, що 70% респондентів висловилося проти пропозиції виключити із ст. 36 КПК України повноваження прокурора давати доручення та вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, 60% - проти виключення із статті 36 КПК України повноваження прокурора погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій та самостійно подавати слідчому судді такі клопотання; 64% - проти позбавлення прокурора повноважень погоджувати повідомлення про підозру та самостійно складати повідомлення про підозру.

Як одне з повноважень, яке реалізується прокурором у порядку здійснення функції прокурорського нагляду, слід розглядати створення слідчих та слідчо-оперативних груп, хоча у КПК це повноваження і не згадується. Разом з тим утворення спільних слідчо-оперативних груп для розкриття і розслідування окремих тяжких та особливо тяжких злочинів розглядається як форма координації органами прокуратури діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією (п. 4 Положення про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією [665]). Про слідчі групи знову ж не йдеться. Вірно указується у літературі, що під час розслідування злочинів, вчинених у складі організованих злочинних груп, виникає необхідність створення міжвідомчих слідчих груп із слідчих органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. На підставі наведеного можна дійти висновку: прийняття прокурором як керівником досудового розслідування

рішення про створення слідчої групи, а тим більше - слідчої міжвідомчої групи цілком відповідає його наглядовим повноваженням у кримінальному судочинстві у формі процесуального керівництва [50, с. 72]. Однак процесуально ці повноваження прокурора ніяк не регламентовані, а регламентації на рівні підзаконного нормативно-правового акта явно недостатньо.

Пункт 8 ч. 2 ст. 36 КПК уповноважує прокурора ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК, для його відводу або у випадку неефективного досудового розслідування. Він не дає відповіді на питання, в якій процесуальній формі повинне відбуватися таке ініціювання та чи є воно обов'язковим для керівника органу досудового розслідування.

На відміну від цієї норми, п. 10 ст. 227 КПК 1960 р. передбачав повноваження прокурора самостійно усувати особу, яка провадить дізнання, або слідчого від дальшого ведення дізнання або досудового слідства, якщо вони допустили порушення закону при розслідуванні справи. Така зміна підходу отримала протилежну оцінку у літературі [258, с. 14; 372, с. 34; 769, с. 440], запропоновано і компромісний варіант: керівник органу досудового розслідування повинен приймати рішення про відсторонення слідчого від розслідування лише за наявності підстав для його відводу, передбачених ст. 77 КПК. Якщо ж слідчий допустив порушення вимог закону, виключним правом відстороняти його від проведення досудового розслідування має бути наділений прокурор [488, с. 45]. Не заперечуючи необхідність повноважень керівника органу досудового розслідування щодо усунення визначеного ним слідчого, відмітимо, що повноваження прокурора щодо впливу на слідчого у контексті його усунення прописані недостатньо, що суперечить ролі прокурора як керівника досудового розслідування. Вважаємо, що і прокурор, і керівник органу досудового розслідування повинні мати повноваження відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування за наявності підстав,

передбачених КПК, для його відводу або у випадку неефективного досудового розслідування, а також у разі порушення слідчим вимог КПК при здійсненні досудового розслідування. Такий підхід подвійного контролю, зокрема, за законністю дій слідчого здатний сприяти дотриманню вимог КПК при проведенні досудового розслідування.

У відповідності до ст. 308 КПК, підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування. Обвинуваченим особа стає, лише коли обвинувальний акт щодо неї переданий до суду; тому застосування ч. 1 цієї статті видається проблематичним. Іншим учасникам кримінального провадження таке право не надано.

При розгляді скарги прокурор вищого рівня для всебічного, повного та неупередженого розгляду скарги може витребувати для вивчення матеріали кримінального провадження, викликати та заслухати доводи скаржника, витребувати додаткові пояснення від слідчого та /або прокурора.

Предметом дослідження при розгляді скарги прокурором вищого рівня є дотримання слідчим та прокурором вимог розумності строків кримінального провадження під час досудового розслідування. Підкреслимо лише, що ВССУ звернув увагу на те, що перебіг строків у кримінальному провадженні починається з часу, коли особі повідомлено про підозру, або з моменту затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, а закінчується у момент, коли вирок набрав законної сили або кримінальне провадження закрито в цілому чи щодо конкретної особи (п. 1) [685].

Тобто прокурор вищого рівня повинен перевірити, по-перше, чи не порушують слідчий та прокурор граничні строки провадження процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень; по-друге, чи дотримуються вони у межах граничних строків вимог розумності, тобто чи проводяться процесуальні дії та приймаються процесуальні рішення із затратами часу, який є об'єктивно необхідним для провадження цих дій та прийняття рішень.

* Пропозицію підтримано 58% респондентів.

Крім того, у разі, якщо продовжувалися строки досудового розслідування, прокурор вищого рівня додатково перевіряє наявність складності провадження, що унеможливлює закінчення розслідування у загальний строк; чи був додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, оскільки ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об'єктивних причин; наявність обставин, що унеможливлюють оперативне закінчення досудового розслідування. При цьому необхідно враховувати роз'яснення Конституційного Суду України, що поняття «розумний строк досудового слідства» є оціночним, тобто таким, що визначається у кожному конкретному випадку з огляду на сукупність усіх обставин вчинення і розслідування злочину (злочинів). Визначення розумного строку досудового слідства залежить від багатьох факторів, включаючи обсяг і складність справи, кількість слідчих дій, число потерпілих та свідків, необхідність проведення експертиз та отримання висновків тощо. Але за будь-яких обставин строк досудового слідства не повинен перевищувати меж необхідності [742].

При цьому, керуючись Постановою Пленуму ВССУ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» [685], оцінюючи поведінку учасників кримінального провадження, прокурору слід враховувати належне виконання ними своїх процесуальних обов'язків (зокрема, щодо явки за викликом слідчого, прокурора, судовим викликом; дотримання умов обраного запобіжного заходу; надання у передбачених законом випадках доказів тощо); існування випадків зловживання процесуальними правами тощо. При цьому слід враховувати, що використання процесуальних прав, зокрема, заявлення клопотань, скарг, не може розцінюватися як перешкоджання здійсненню провадження, за винятком випадків, коли йдеться про зловживання правом.

Оцінюючи спосіб здійснення слідчим своїх повноважень, слід враховувати послідовність та своєчасність здійснення процесуальних дій;

наявність періодів бездіяльності (неактивності), причини якої мають з'ясовуватись у кожному конкретному провадженні; своєчасність повідомлення особи про підозру; обґрунтованість відкладення та зупинення кримінального провадження; своєчасність призначення кримінального провадження (кримінальної справи) до судового розгляду; повноту та своєчасність вжиття слідчимзаходів забезпечення кримінального провадження та інших заходів, спрямованих на недопущення недобросовісної поведінки учасників кримінального провадження; характер та ефективність дій, спрямованих на прискорення кримінального провадження тощо.

Як роз'яснив ВССУ в інформаційному листі [319], за скаргою може бути прийнято одне із таких рішень: 1) про задоволення скарги та надання відповідному слідчому, прокурору обов'язкових для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень. У цьому випадку прокурор вищого рівня у відповідному рішенні повинен: а) зазначити, які процесуальні дії або які процесуальні рішення має вчинити слідчий чи прокурор; б) встановити конкретні строки, в межах яких слідчий чи прокурор зобов'язаний вчинити ці дії або прийняти відповідне рішення; 2) про відмову в задоволенні скарги, якщо прокурором вищого рівня буде встановлено, що розумні строки не було порушено.

Встановлені прокурором вищого рівня строки мають бути такими, що дають достатньо часу для вчинення відповідних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень, та не перешкоджати реалізації права на захист. Крім того, результат розгляду скарги може бути врахований при розгляді клопотання про продовження строку досудового розслідування.

Для удосконалення положень ст. 308 КПК України необхідно, по-перше, виключити із ч. 1 ст. 308 КПК положення про можливість оскарження недотримання розумності строків обвинуваченим, по-друге, з метою забезпечення права на захист розширити коло осіб, які мають право подати відповідну скаргу, додавши до них також законного представника та захисника підозрюваного, особу, стосовно якої передбачається застосування примусових

заходів медичного чи виховного характеру, її законного представника та захисника, законного представника та представника потерпілого, а також представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Кримінально-процесуальна функція відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Завданням досліджуваної функції є забезпечення ефективності досудового розслідування; забезпечення оперативності досудового розслідування; забезпечення законності та неупередженості досудового розслідування. Відповідно, сутність цієї функції полягає у вжитті процесуальних заходів впливу на діяльність слідчого для забезпечення законного, неупередженого, оперативного та ефективного розслідування кримінальних правопорушень органами досудового розслідування.

Суб'єктом реалізації цієї функції є керівник органу досудового розслідування, тобто начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 8 ч. 1 ст. 3).

У літературі є різні підходи до класифікацій повноважень керівника органу досудового розслідування (начальника слідчого підрозділу (органу, відділу, відділення)), однак ці класифікації надаються на основі авторського визначення функціональної спрямованості діяльності керівника органу досудового розслідування [305; 577; 604; 642; 684;1091, с. 8; 1151], деякі з яких запропоновані і на основі КПК 2012 р. [94, с. 7; 422, с. 123-124].

Якщо звернутися до іноземного законодавства, то слід відмітити, що за ст. 59 КПК Республіки Казахстан [904], ст. 38 КПК Республіки Таджикистан [906], ст. 35 КПК Республіки Білорусь [903], ст. 75 КПК Туркменістану [810], ст. 56 КПК Республіки Молдова [905] примітно, що повноваження досліджуваного суб'єкта у цих кримінальних процесуальних кодексах є

схожими, їх аналіз показує керівний характер діяльності досліджуваного суб'єкта.

Як нами вже указувалося вище, ч. 1 ст. 39 КПК 2012 р. вже не містить вказівки на здійснення контролю з боку керівника органу досудового розслідування, а указує, що керівник органу досудового розслідування організовує досудове розслідування, що дає підстави деяким вченим стверджувати, що новий КПК зміщує акценти і конкретизує функції керівника органу досудового розслідування на сучасному етапі, які полягають в організації досудового розслідування замість здійснення керівником контрольних функцій [791, с. 147], або взагалі заперечувати наявність у керівника органу досудового розслідування повноважень із процесуального керівництва досудовим кримінальним провадженням [372, с. 33; 876, с. 51; 1199, с. 75, 77]. Вважаємо цю вказівку ч. 1 ст. 39 КПК не до кінця виваженою. Вказівка на організацію діяльності досудового розслідування змістовно не охоплює всі ті повноваження керівника органу досудового розслідування, які закріплені ст. 39 КПК. Тому вважаємо за необхідне уточнити спрямування діяльності керівника органу досудового розслідування у КПК та ч. 1 ст. 39 викласти таким чином: «Керівник органу досудового розслідування здійснює відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням».

Відразу відмітимо, що це ніяк не знімає з цього учасника кримінального провадження обов'язку організовувати роботу слідчого підрозділу у цілому та окремих слідчих (ці повноваження повинні регламентуватися адміністративним законодавством, що наразі і здійснюється, зокрема, відомчими наказами), досудове розслідування у конкретному кримінальному провадженні, однак за змістом охоплює спрямованість усіх повноважень його учасника. Відповідно, повноваження керівника органу досудового розслідування можна класифікувати за предметною спрямованістю на види: повноваження із забезпечення оперативності та ефективності досудового розслідування; повноваження із забезпечення законності та неупередженості досудового

розслідування. При цьому деякі з повноважень мають генеральний характер, тобто подвійну спрямованість.

Часові межі існування досліджуваної функції характеризуються початком її реалізації з моменту отримання відомостей про вчинення кримінального правопорушення, оскільки керівник органу досудового розслідування визначає слідчого, який проводитиме у разі необхідності огляд місця події, а закінчується направленням слідчим прокурору підсумкового процесуального рішення.

Реалізація деяких повноважень керівника органу досудового розслідування у межах функції відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням викликає деякі питання.

Так, керівник органу досудового розслідування уповноважений: визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою - визначати старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих. У зв'язку із цим у практичній діяльності виникло питання щодо визначення слідчого, який був компетентним провести огляд до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Справа в тому, що слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, повинен визначатися керівником органу досудового розслідування після внесення відомосте до ЄРДР. Крім того, вирішення потребує питання, чи обов'язково повинен слідчий, який здійснив огляд місця події, отримувати доручення на проведення досудового розслідування, чи його можна доручити іншому слідчому [522, с. 96]. Тому, відповідно, п. 1 ч. 2 ст. 39 КПК потребує коректування у контексті того, що керівник органу досудового розслідування визначає слідчого для проведення огляду місця події (до внесення відомостей до ЄРДР) та слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування.

Стаття 39 КПК прямо не передбачає повноваження керівника органу досудового розслідування створювати слідчу групу, хоча на наявність цього повноваження указує можливість визначати старшого слідчої групи, який

керуватиме діями інших слідчих, у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою, і має місце на практиці. Однак жодна норма КПК не передбачає підстави її створення; крім того, незрозуміло, у якій процесуальній формі може бути реалізовано це повноваження, адже новий КПК України позбавив керівника органу досудового розслідування можливості винесення такої постанови [50, с. 72].

У КПК 1960 р. було передбачено можливість створення такої групи для розслідування особливо складної справи (ст. 119). У літературі неодноразово висловлювалися пропозиції щодо підстав створення слідчої групи та їх нормативного закріплення [642; 1091, с. 12; 1096], у тому числі і на основі КПК 2012 р. [488, с. 44; 600, с. 70], однак у КПК 2012 р. вони залишилися нереалізованими.

Разом з тим Інструкція про порядок створення та організацію діяльності слідчих та слідчо-оперативних груп Головного слідчого управління МВС України від 22.03.2013 р. [313] передбачає, що слідчі групи створюються постановою начальника ГСУ або його заступників. Слідчо-оперативні групи створюються наказом Міністра внутрішніх справ України або особою, яка виконує його обов'язки, першим заступником, заступниками Міністра внутрішніх справ України (п.п. 2.1., 2.2.).

А питання зміни складу слідчої групи та процесуальне оформлення вказаної дії не передбачено КПК взагалі. На практиці керівники органів досудових розслідувань повинні виходити з вказаної ситуації шляхом доручення проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні слідчій групі в іншому складі, яке оформлюється відповідною постановою керівника органу досудового розслідування [551, с. 66]. Зазначена Інструкція регламентує, що припинення перебування працівника у складі СГ, а також закінчення роботи групи здійснюється шляхом винесення постанови службовою особою, що створила СГ (п. 2.20).

Що стосується слідчо-оперативної групи, то КПК взагалі не передбачає її існування та, відповідно, повноважень керівника органу досудового

розслідування щодо її створення та функціонування, хоча, наприклад, в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженій Наказом МВС від 14.08.2012 р. №700 [311] (п.п. 4.2-4.5.), указано, що для швидкого та повного розслідування тяжких, особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс, утворюються СОГ. Утворення СОГ здійснюється за наказом начальника територіального органу внутрішніх справ, погодженим з начальником слідчого підрозділу. Контроль за роботою СОГ покладається на начальника слідчого підрозділу. Відповідно, практика взаємодії слідчих та оперативних підрозділів показує необхідність процесуалізації діяльності слідчо-оперативних груп, закріплення у КПК повноважень керівника органу досудового розслідування щодо таких груп.*

Пункт 4 ч. 2 ст. 39 передбачає повноваження керівника органу досудового розслідування вживати заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчим. Натомість процесуальні засоби реалізації цього повноваження відсутні, крім давання слідчому письмових вказівок, яке закріплено окремо у ч. 2 ст. 39 КПК. Відповідно, виникає питання, як керівник органу досудового розслідування може реалізувати це повноваження. У літературі неодноразово пропонувалося наділити начальника слідчого відділу [569, с. 11; 1091, с. 8], керівника органу досудового розслідування [94, с. 5] повноваженням скасовувати незаконні та необґрунтовані рішення слідчого (крім тих, якими завершується провадження досудового слідства [1091, с. 8]). Це повноваження було запропоновано закріпити у КПК деякими законопроектами [714; 715]. Відмітимо, що є і противники цієї точки зору [129, с. 168; 489, с. 308]. Альтернативний варіант дії керівника органу досудового розслідування запропоновано такий: керівник органу досудового розслідування

* На це вказали 83% респондентів.

вправі внести прокурору клопотання про скасування незаконної та необґрунтованої постанови слідчого [488, с. 45; 594, с. 148].

До речі, саме такий механізм закріплено у КПК Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Республіки Таджикистан, Республіки Казахстан 2014 р.

Вважаємо, що для ефективного здійснення процесуального керівництва слід підтримати пропозицію про надання керівнику органу досудового розслідування повноваження скасовувати незаконні рішення слідчого, про що повідомляти прокурора; ця пропозиція давно пропонувалася та обґрунтовувалася у літературі, і, вважаємо, на практиці вона буде виправданою. Хоча при цьому вважаємо необхідним передбачити можливість оскарження рішень керівника органу досудового розслідування про скасування рішень слідчого.

Що стосується відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого, то воно здійснюється за наявності підстав, передбачених КПК, для відводу слідчого або у разі неефективного досудового розслідування. У ст. 77 КПК, яка передбачає підстави для відводу слідчого, не вказано на порушення ним вимог КПК як на підставу для відводу. За КПК 1960 р., прокурор міг усунути слідчого від подальшого ведення досудового слідства, якщо він допустив порушення закону при розслідуванні справи (п. 10 ст. 227 КПК 1960 р.). Начальник слідчого відділу мав право передавати справу від одного слідчого іншому (ч. 2 ст. 114^1 КПК 1960 р.). Натепер ні прокурор, ні керівник органу досудового розслідування таких повноважень не мають.

Відповідно, складно погодитися із тим, що заходом усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчим є відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування [488, с. 45], адже формально керівник органу досудового розслідування не має повноважень на відсторонення слідчого у таких випадках (хоча логічність їх існування у ст. 39 КПК є беззаперечною).

Порівнюючи повноваження керівника органу досудового розслідування із повноваженнями начальника слідчого відділу за КПК 1960 р., відмітимо, що

останній мав повноваження передавати справу від одного слідчого іншому без обмежень за підставами передання. Логічно постає питання: чи має право керівник органу досудового розслідування передавати провадження від одного слідчого до іншого у випадках, не зазначених у ст. 39 (хвороба, відпустка, звільнення слідчого тощо) [551, с. 66]. Натепер КПК прямо йому не надає таких повноважень. Натепер пропонується ч. 2 ст. 39 КПК доповнити нормою про те, що керівник органу досудового розслідування уповноважений передавати матеріали кримінального провадження від одного слідчого до іншого, і закріпити процесуальні та організаційні підстави прийняття такого рішення [488, с. 44]. Вважаємо, що надати вичерпний перелік організаційних підстав для передання кримінального провадження іншому слідчому у КПК неможливо внаслідок різних життєвих ситуацій, що можуть унеможливити проведення розслідування конкретним слідчим, у зв'язку з чим у КПК слід перелічити лише процесуальні підстави і вказати на наявність інших обставин, що можуть унеможливити проведення розслідування слідчим.

Таким чином, п. 2 ч. 2 ст. 39 КПК слід викласти в іншій редакції.

Передбачаючи повноваження керівника органу досудового розслідування давати слідчому вказівки, КПК не уточнює, з яких питань вони можуть надаватися; при цьому ст. 40 КПК не передбачає обов'язковості виконання цих вказівок, на відміну від вказівок прокурора. Зазначається, що такі вказівки можуть стосуватися напрямку і ходу розслідування у цілому, проведення окремих процесуальних дій, а також встановлення причин кримінального правопорушення і умов, що сприяли його вчиненню [427, с. 119-120], є і інші пропозиції [489, с. 308]. Вважаємо, що достатньо складно визначити чіткий перелік питань, з який керівник органу досудового розслідування повинен мати можливість давати вказівки, враховуючи, що відомче процесуальне керівництво, яке він здійснює, повинно мати попередній, поточний та наступний характер. Однак для уточнення характеру правовідносин між слідчим та керівником органу досудового розслідування слід уточнити у п. 3 ч. 2 ст. 39, що керівник органу досудового розслідування уповноважений

«давати слідчому обов'язкові для виконання письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора».

Вважаємо, що для належного здійснення відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням такі повноваження є необхідними, оскільки дозволяють керівнику органу досудового розслідування оперативно впливати на порядок здійснення досудового розслідування, надавати необхідні вказівки у ході цих дій, тим самим попереджаючи порушення слідчим вимог КПК та сприяючи ефективному проведенню досудового розслідування. Такі повноваження для аналогічних по статусу суб'єктів передбачені у КПК Республіки Таджикистан [906], КПК Республіки Молдова [905], КПК Республіки Білорусь [903], КПК Туркменістану [810].

У літературі висловлено пропозицію наділити керівника органу досудового розслідування можливістю витребування з метою перевірки матеріалів кримінальних проваджень та передання їх іншому органу досудового розслідування з відповідним повідомленням прокурора [97, с. 16]. Якщо із пропозицією про витребування з метою перевірки матеріалів кримінальних проваджень, враховуючи керівну роль цього суб'єкта, слід погодитися, то із можливістю передання їх іншому органу досудового розслідування з відповідним повідомленням прокурора погодитися складно, адже у даному випадку керівник органу досудового розслідування виходить за межі своєї компетенції, яка є покладеним кримінальним процесуальним законом обсягом публічних справ, змістом яких є управління підлеглими слідчими слідчого підрозділу з метою забезпечення ефективної процесуальної діяльності щодо розслідування віднесених законом до їх відання кримінальних правопорушень для підготовки обвинувачення до судового розгляду [94, с. 4], оскільки вирішує питання діяльності не тільки підлеглого підрозділу.

У переліку повноважень керівника органу досудового розслідування відсутнє загальне повноваження приймати процесуальні рішенні у формі постанов. Так, у ст. 110 КПК України визначається, що процесуальні рішення слідчого, прокурора приймаються у формі постанови. Тобто в переліку

суб'єктів, які можуть виносити постанови у тих випадках, коли це прямо не передбачено Кодексом, керівник органу досудового розслідування відсутній. У статті 39 КПК України визначається лише один випадок складання керівником постанови, він пов'язаний з відстороненням слідчого від проведення досудового розслідування. З цього виникає питання, яким чином керівник органу досудового розслідування повинен документально оформлювати прийняття всіх інших своїх процесуальних рішень? [551, с. 67] Це стосується і визначення слідчого, який буде проводити досудове розслідування [488, с. 43], і створення слідчої групи [50, с. 72]. Саме тому логічними є пропозиції доповнити ч. 3 ст. 110 КПК такою нормою: «Рішення керівника органу досудового розслідування приймаються у формі постанови. Постанова виноситься у випадках, передбачених цим Кодексом, а також коли він визнає це необхідним» [488, с. 43-44], та у цілому указати на цього суб'єкта як на уповноваженого приймати кримінально-процесуальні рішення [148, с. 581].

Коригуюча функція суду. Поняття та сутність цієї функції нерозривно пов'язані із специфікою стадії виконання судових рішень. У цій стадії (яка, до речі, чомусь у ст. 3 КПК до кримінального провадження не віднесена) мають місце суспільні відносини, пов'язані із зверненням рішення до виконання, вирішенням питань, які виникають при виконанні судового рішення та після його виконання, а не відносини, пов'язані із безпосереднім виконанням судового рішення, зокрема, і у частині відбування покарання. Сутність стадії виконання судових рішень полягає у тому, що вона спрямована на реалізацію судового рішення, яке набрало законної сили. Завданням цієї стадії є забезпечення швидкого та ефективного виконання вироку, ухвали суду, ухвали слідчого судді [422, с. 71 2], своєчасно реалізувати всі рішення, прийняті у вироку; здійснити контроль за зверненням вироку до виконання; вирішити всякого роду неясності, що виникають при виконанні вироку [328, с. 64]. Ця стадія не пов'язана з дослідженням загального для попередніх стадій предмета доказування, вона позбавлена контрольних функцій щодо попередніх стадії процесу [482, с. 322]. На відміну від інших стадій, в ній немає обвинувачення,

не розглядається основне питання кримінальної справи - щодо винності засудженого, бо воно вже вирішено вироком суду, який набрав законної сили і не підлягає ні перевірці, ні перегляду на цій стадії процесу [1109, с. 9].

Роль суду у цій стадії полягає у зверненні судового рішення до виконання, а також у вирішенні питань, що віднесені до його компетенції КПК (ст.ст. 536-538 КПК). З урахуванням специфіки цієї стадії завдання коригуючої функції можна визначити як забезпечення належної правової процедури при зверненні судового рішення до виконання, а також при вирішенні питань, що виникають до початку виконання судового рішення, під час виконання судового рішення та після виконання судового рішення.

Суб'єктом реалізації цієї функції є суд, адже суд разом із своїм розпорядженням про виконання судового рішення надсилає його копію відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судове рішення (ч. 2 ст. 435). Питання, які виникають під час та після виконання вироку, вирішуються судом (ч. 1 ст. 539). Разом із тим, слід указати на певну непослідовність законодавця у вирішенні питання про суб'єкта цієї стадії. Так, ч. 5 ст. 534 передбачає, що процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у кримінальному провадженні, вирішує суддя суду першої інстанції одноособово, якщо інше не передбачено КПК. Частина 3 ст. 539 закріпляє, що клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку, розглядається протягом десяти днів з дня його надходження до суду суддею одноособово згідно з правилами судового розгляду. Враховуючи вищенаведені у попередньому абзаці норми, ці положення слід було б уніфікувати.

У цій стадії суд має повноваження вирішувати питання, передбачені ст.ст. 535-538 КПК.

Часові межі існування цієї функції мають місце з моменту звернення до суду із клопотанням (поданням) і закінчуються його вирішенням, і повністю вкладаються у часові межі стадії виконання судового рішення.

Кримінально-процесуальна функція забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб. Враховуючи поліфункціональну спрямованість діяльності слідчого судді, кожна із здійснюваних ним функцій має самостійне завдання. Завданням цієї функції лише є попередження незаконного та/або необґрунтованого обмеження і порушення прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб.

Ця функція реалізується шляхом розгляду та вирішення слідчим суддею клопотань слідчого, прокурора, сторони захисту, цивільного позивача.

До дозвільних повноважень (пов'язаних із вирішенням питань про проведення слідчих (розшукових) дій, які обмежують конституційні права особи, або спеціального розслідування) слід віднести вирішення питання про проведення обшуку (ст. 166, ч. 2 ст. 234 КПК); огляду житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237); слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи (ч.5 ст. 240); про провадження негласних слідчих (розшукових) дій: втручання у приватне спілкування (ч.1 ст. 258, крім випадків здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту), обстеження шляхом таємного проникнення до публічно недоступного місця, житла чи іншого володіння особи (ч. 4 ст. 267), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 2 ст. 268), спостереження за особою (ч. 2 ст. 269), моніторинг банківських рахунків (ст. 269^1), аудіо-, відеоконтроль місця (ч. 2 ст. 270); тимчасове обмеження конституційних прав особи при проведенні контролю за вчиненням злочину (ч. 8 ст. 271 КПК); про продовження строків проведення негласної слідчої (розшукової) дії (ст. 249); розгляд клопотання слідчого, прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування (ст. 297^2).

Повноваження із забезпечення законності та обгрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу* включають у себе застосування, зміну, скасування цих заходів, продовження строку їх застосування у випадках, передбачених законом: судовий виклик (ст. 134); привід (ст. 140); накладення грошового стягнення (ст. 144), скасування ухвали про накладення грошового стягнення (ст. 147); тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ч. 2 ст. 148), продовження строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом (ст. 153); відсторонення від посади (ч. 2 ст. 154), продовження строку відсторонення від посади, його скасування (ст. 158); тимчасовий доступ до речей і документів (ст. 159); арешт майна (ст. 170), скасування арешту майна (ст. 174); застосування, зміну, скасування запобіжних заходів: особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт, тримання під вартою (ч. 4 ст. 176, ст.ст. 200, 201), затримання з метою приводу (ч. 3 ст. 187, ст. 190); продовження строку домашнього арешту (ч. 6 ст. 181), строку тримання під вартою (ст. 199); покладення, зміна або скасування додаткових обов'язків (ч. ч.5, 6 ст. 194, ч. 1 ст. 200, ч. 1 ст. 201); звернення застави у дохід держави (ч. 9 ст. 182); передання неповнолітніх підозрюваних чи обвинувачених під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, - під нагляд адміністрації цієї установи (ч.1 ст. 493); поміщення у приймальник-розподільник для дітей та продовження строку тримання особи у приймальнику-розподільнику (ч.4 ст. 499); вирішення відводів під час досудового розслідування (крім відводів слідчому судді) (ч.2 ст. 81); примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи (ч. 3 ст. 242); встановлення строку для ознайомлення з матеріалами, до яких надано доступ, у разі зволікання при ознайомленні з ними (ч. 10 ст. 290); передання для реалізації при відсутності згоди власника речових доказів, що не містять слідів

* Нами застосовується термінологічний зворот «заходи кримінально-процесуального примусу», оскільки вони включають у себе не тільки заходи забезпечення кримінального провадження, перелічені у ст.ст. 131, 176 Розділу 2 КПК, а і інші процесуальні дії, які містять елементи примусу і обмежують конституційні права особи (крім слідчих дій, оскільки вони мають іншу цільову спрямованість).

кримінального правопорушення, у вигляді предметів, великих партій товарів, зберігання яких через громіздкість або з інших причин неможливо без зайвих труднощів або витрати по забезпеченню спеціальних умов зберігання яких співмірні з їх вартістю, а також речових доказів у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню (ч. 6 ст. 100); знищення при відсутності згоди власника таких речових доказів, якщо товари або продукція, що піддаються швидкому псуванню, мають непридатний стан (ч. 6 ст. 100); передання для технологічної переробки або знищення таких речових доказів, якщо вони відносяться до вилучених з обігу предметів чи товарів, а також якщо їх тривале зберігання небезпечне для життя чи здоров'я людей або довкілля (ч. 6 ст. 100); примусове отримання зразків для експертизи (ч. 2, 3 ст. 245); негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ч. 2 ст. 274); направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи (ч. 2 ст. 509).

Стаття 508 КПК передбачає ще два запобіжні заходи, що можуть бути застосовані до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування: передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку. Зазначена стаття указує лише на суд як на суб'єкта застосування цих заходів, однак, враховуючи, що вони застосовуються до особи з моменту встановлення факту розладу психічної діяльності чи психічної хвороби, а цей факт може бути встановлено і у досудовому провадженні, вважаємо, слідчий суддя також може бути суб'єктом застосування, зміни, скасування цих заходів.

Часові межі існування характеризуються реалізацією цієї функції у межах досудового розслідування.

Для визначення кола обставин, які мають бути встановлені при застосуванні слідчим суддею заходів забезпечення кримінального провадження, слід використовувати категорію «локальний предмет доказування» [22; 830, с.

404, 405]. Спільним для усіх заходів забезпечення кримінального провадження є локальний предмет доказування (який можна поіменувати загальним), який включає у себе такі обставини: обґрунтованість підозри щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження; виправданість ступеню втручання у права і свободи особи потребами досудового розслідування; можливість виконання завдання, для виконання якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням. При цьому обґрунтованість підозри є оцінною категорією. Тлумачення їй неодноразово надавав ЄСПЛ; для прикладу, у Рішенні «Нечипорук і Йонкало проти України» (п. 175) указується, що «термін «обґрунтована підозра» означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення» [736]. Відповідно, обґрунтованість підозри містить у собі два аспекти. Перший стосується питання права: підозра має стосуватися правопорушення, передбаченого законом. Другий - питання факту: мають бути доведені обставини, які за розумного та неупередженого тлумачення викликають підозру щодо причетності певної особи до певного кримінального правопорушення [594, с. 360]. До локального предмета доказування відносяться і умови застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Однак локальний предмет доказування, окрім елементів, що є спільними для застосування будь-яких заходів забезпечення кримінального провадження, має також додаткові елементи залежно від специфіки заходу забезпечення кримінального провадження.

Є особливості у визначенні локального предмета доказування при застосуванні тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом. Так, не є елементом предмета доказування указана у ч. 2 ст. 152 правова підстава для тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом. Сумнівним є формулювання «достатність доказів, що вказують на вчинення особою кримінального правопорушенням Вважаємо, це формулювання щодо

достатності доказів вимагає від слідчого судді попереднього висновку про винність підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення. За наявності такої вимоги прийняте рішення про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може вплинути на суд при розгляді справи по суті (тим більше що заборона преюдиції висновків слідчого судді встановлена лише для ухвали слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу - ч. 1 ст. 198 КПК).

Тому ця вимога потребує коректування, оскільки, по-перше, для повідомлення особи про підозру вже необхідна наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 276 КПК); по-друге, вона у такому формулюванні встановлює надто високий стандарт доказування для вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом; по-третє, вимога про указання достатніх доказів, що вказують на вчинення особою кримінального правопорушення, не пред'являється до клопотання слідчого, прокурора. Тому вимогу «достатність доказів, що вказують на вчинення особою кримінального правопорушення» необхідно замінити на формулювання «наявність обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення».

Досліджуючи питання про предмет доказування при розгляді та вирішенні клопотання про застосування запобіжного заходу слідчим суддею, слід зазначити, що він складається із таких елементів: підстави застосування запобіжного заходу; умови застосування запобіжного заходу; мотиви застосування запобіжного заходу. Враховуючи положення ч. 1 ст. 177, ч. 3 ст. 176 КПК можна виділити три елементи підстави застосування запобіжних заходів слідчим суддею: наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення (для деяких запобіжних заходів - ще й відповідного ступеня тяжкості); наявність ризиків, які дають достатні підстави вважати, що підозрюваний не виконуватиме покладені на нього процесуальні обов'язки; наявність обставин, достатніх для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти доведеним під час розгляду

ризику або ризикам. При цьому слід уточнити, що наявність відомостей про те, що іншими запобіжними заходами виконання завдання кримінального провадження є неможливим, є ще однією складовою підстав застосування конкретного запобіжного заходу [213, с. 222]. Умовами застосування запобіжних заходів є обставини, які дозволяють поставити та вирішити питання про застосування запобіжного заходу взагалі, а також запобіжного заходу певного виду [501, с. 685]. До загальних умов застосування слідчим суддею запобіжних заходів у досудовому розслідуванні, вважаємо, слід віднести: наявність початого і не закінченого досудового розслідування; наявність у особи, до якої передбачається застосування запобіжних заходів, процесуального статусу підозрюваного; кримінально-процесуальну компетенцію суб'єкта, що звертається із клопотанням до слідчого судді. Крім того, до локального предмета доказування слід віднести обставини, які враховуються при застосуванні запобіжних заходів (або мотиви їх застосування); перелік цих обставин передбачено ст. 178 КПК, однак він не є вичерпним.

Навіть вибірковий аналіз судової практики щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, проведений нами [153], показує не повну її відповідність практиці ЄСПЛ щодо ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Зокрема, це стосується наведення доказів обґрунтованості підозри у вчиненні кримінального правопорушення; змішування у мотивувальних частинах ухвал обставин, що свідчать про наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК, та обставин, що враховуються при обранні запобіжного заходу (зокрема, тяжкості злочину та судимості); спільне мотивування декількох ризиків, передбачених ст. 177 КПК; мотивування наявності ризиків невизнанням вини підозрюваним. Для усунення проблеми відсутності належного обґрунтування підозри у ухвала слідчих суддів вважаємо за доцільне передбачити у п. 1 ч. 1 ст. 196 КПК, що в ухвалі про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зазначає не тільки відомості про кримінальне правопорушення (його суть і правову кваліфікацію

із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність), у якому підозрюється, обвинувачується особа, а й докази обґрунтованості підозри щодо особи у вчиненні кримінального правопорушення. На проблеми судової практики звертається увага і в узагальненнях судів [927; 932].

У контексті розподілу тягаря доказування [168] важливо зазначити про те, що аналіз положень ч. 3 та 4 ст. 132 КПК дозволяє про спростовну презумпцію можливості досягнення мети застосування цих заходів, тобто дієвості кримінального провадження - без застосування цих заходів, а також можливості досягнення окремих цілей: отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні; явки особи (судовий виклик та привід); припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням (тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом); припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого (відсторонення від посади); можливість встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні (тимчасовий доступ до речей і документів) тощо.

Крім того, важливим є і визначення ролі слідчого судді у доказуванні при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження. Незважаючи на те, що слідчий суддя у ст. 92 КПК не указаний як суб'єкт, на якого покладається обов'язок доказування, а ст. 93 не передбачає засоби збирання та перевірки доказів для слідчого судді, аналіз інших положень КПК дозволяє виділити повноваження слідчого судді із збирання та перевірки доказів при здійсненні функції судового контролю у цілому та застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження зокрема.

Так, до вищевказаних повноважень можна віднести повноваження за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питань, передбачених ст.ст. 151, 156, 172, 193 КПК (при розгляді клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, про відсторонення від посади, про арешт майна, про застосування запобіжного заходу). Тобто при розгляді клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження слідчий суддя для прийняття правильного рішення зобов'язаний встановити обставини, що входять до локального предмету доказування, для чого йому і надані повноваження, в тому числі і за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення відповідних питань. Ця активність у літературі обґрунтовано розглядається як засіб реалізації принципу публічності, адже публічність реалізується не лише шляхом установлення певних обов'язків, а й наданням певних дискреційних прав, які своєю сукупністю і визначають межі активності суб'єктів реалізації принципу публічності [178, с. 181].

Наявність вищезазначених повноважень слідчого судді дозволяє стверджувати про умовність нормативного виключення його (у ст.ст. 92, 93 КПК) із кола суб'єктів, які здійснюють кримінально-процесуальне доказування, адже інші положення КПК цю позицію заперечують. Тому правомірною є постановка питання про слідчого суддю як суб'єкта доказування у досудовому кримінальному провадженні [498; 786] при розумінні доказування у значенні збирання, перевірки та оцінки доказів для встановлення фактичних обставин кримінального провадження. Слідчий суддя, розглядаючи клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний перевірити доводи сторін, викладені у клопотанні, у тому числі й шляхом допиту свідка та дослідження будь-яких матеріалів, які мають значення для встановлення обставин, що входять до локального предмета доказування. Обов'язок прийняття законної, обґрунтованої та мотивованої ухвали за результатами розгляду клопотання

покладено на слідчого суддю, який при цьому здійснює оцінку наданих сторонами та зібраних за власної ініціативи доказів, керуючись ст. 94 КПК, оцінюючи кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття процесуального рішення. Відповідно, обґрунтованою є точка зору, що при розгляді скарг та клопотань слідчий суддя зобов'язаний встановити наявність обставин, які складають локальний предмет доказування, що являє собою покладення на слідчого суддю обов'язку доказування у розумінні збирання, перевірки та оцінки доказів [498, с. 60].

Однак для реалізації покладеного на слідчого суддю обов'язку із винесення законної, обґрунтованої та мотивованої ухвали за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу його повноваження видаються недостатніми. Так, повноваження слідчого судді за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, передбачені лише для розгляду клопотань про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, про відсторонення від посади, про арешт майна, про застосування запобіжного заходу; з незрозумілих причин для інших заходів забезпечення кримінального провадження таких повноважень слідчому судді не надано, що є вочевидь нелогічним. Тому слід підтримати пропозицію надати слідчому судді право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування будь-якого заходу забезпечення кримінального провадження [178, с. 183]. Крім того, незрозуміло, чому слідчий суддя може заслухати будь-якого свідка, однак не може заслухати потерпілого для вирішення цих же питань; особливо це має значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу, на що вже неодноразово зверталася увага у літературі [1165, с. 658]. Тому слід передбачити можливість заслухати потерпілого при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу. Питання виникають при формулюванні окремих повноважень слідчого судді. Так, нормативно указується можливість

«заслухати свідка», однак при цьому, наприклад, п. 7 ч. 2 ст. 193 КПК указує на право підозрюваного «заявляти клопотання про виклик і допит свідків». У зв'язку із цим виникає питання, в якій процесуальній формі має відбуватися «заслуховування» слідчим суддею свідків, зокрема, з власної ініціативи. Вважаємо, що це може здійснюватися лише у формі допиту. Однак при цьому виникає наступне питання: у якій формі має проводитися цей допит, адже він прямо розділом 2 КПК не регламентований, а аналогію ст.ст. 225 та 352 КПК застосувати проблематично у випадку ініціювання допиту слідчим суддею. У зв'язку із цим видається необхідним регламентація у розділі 2 КПК порядку проведення допиту свідка та потерпілого слідчим суддею; вважаємо, що у випадку ініціювання допиту сторонами має застосовуватися прямий та перехресний допит, а у випадку ініціювання допиту слідчим суддею - дещо інший порядок, зокрема, допитувати свідка повинен слідчий суддя, а після цього йому можуть ставити запитання сторони кримінального провадження.

Окремо слід зупинитися на розгляді клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів. Відмітимо, що у І півріччі 2015 р. з клопотань, скарг, які розглядаються слідчим суддею під час досудового розслідування, найбільшу кількість становлять клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів - 134,6 тис., або 49,1 % загальної кількості [28]. Відмітимо, що практика застосування цього заходу показала такі проблеми: забезпечення явки за викликом особи, у володінні якої знаходяться речі і документи [851, с. 184]; доведення достатніх підстав вважати, що існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, за яких клопотання може бути розглянуто слідчим суддею без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться [183, с. 53; 657, с. 31; 851, с. 184; 924]; відсутність у клопотанні слідчого відомостей про юридичну чи фізичну особу, які мають надати тимчасовий доступ до речей і документів [402, с. 25; 954]); нерегламентованість процесуального рішення слідчого судді, якщо слідчий органу досудового розслідування, який звернувся з клопотанням про надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів, не з'явився для розгляду зазначеного клопотання [930]

(враховуючи перелік рішень, які можуть бути прийняті за клопотанням, слідчий суддя не може залишити його без розгляду, зазначимо, що у цьому контексті коректним було б доповнення переліку рішень, які слідчий суддя приймає за клопотанням, ухвалою про залишення клопотання без розгляду у випадку неявки особи, яка його подавала, її представника, законного представника чи захисника. При цьому залишення клопотання без розгляду не перешкоджало б його повторному поданню); відсутність у матеріалах, доданих до клопотання витягу, з ЄРДР щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання; невиконання слідчим вимог, передбачених ст.ст. 132, 160, 163 КПК, і недоведення обґрунтованості клопотання при його безпосередньому розгляді [928].

При розгляді клопотання до обставин, що складають локальний предмет доказування, відносяться: факт перебування або можливості перебування речей чи документів у володінні певної фізичної або юридичної особи; факт того, що об'єкти не відносяться до речей і документів, до яких заборонено доступ (ст. 161 КПК); їх суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні [див.: 1077]; неможливість їх отримання без застосування тимчасового доступу [див.: 986].

Крім того, спеціальним елементом є наявність достатніх підстав вважати, що існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, за яких клопотання може бути розглянуто слідчим суддею без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться. У ч. 2 ст. 163 КПК закладено надто високий стандарт доказування для вирішення питання про тимчасовий доступ до речей та документів. Надання достатніх доказів реальності загрози є ускладненим, оскільки потребує аналізу і оцінки суб'єктивної зацікавленості особи, у володінні якої знаходяться речі та документи, а також її намірів, і підтвердження її певними документами. Неправильна ж оцінка такої загрози та її реальності може призвести до знищення, приховування речей та документів. Адже особа, у володінні якої знаходяться подібні речі та документи, отримавши судовий виклик, вже зможе або приховати їх, або знищити, у разі якщо вона у

цьому зацікавлена; або іншим чином підготуватися до негативного для неї розвитку подій у разі винесення ухвали про надання тимчасового доступу. Тому, як уявляється, доцільніше було б закріпити інший стандарт доказування для прийняття цього рішення - розумної підозри про можливість зміни або знищення речей чи документів, що дозволяло б приймати рішення про розгляд клопотання без виклику особи, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, аналізуючи її статус у кримінальному провадженні або взаємовідносини із суб'єктами кримінального провадження, і не зобов'язувало б суб'єкта подання клопотання надавати достатню сукупність доказів про наявність реальної загрози.

Для удосконалення процедури застосування тимчасового доступу до речей і документів вважаємо за можливе запропонувати внести зміни та доповнення до КПК.

При розгляді та вирішенні клопотання про арешт майна необхідно чітко визначити локальний предмет доказування. На основі проведених досліджень [167] відмітимо, що при вирішенні питання про арешт майна з метою забезпечення можливої конфіскації майна, спеціальної конфіскації або цивільного позову, слідчий суддя, суд повинен встановити: наявність обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення; розмір можливої конфіскації майна, можливий розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та цивільного позову; необхідність застосування арешту для забезпечення можливої конфіскації майна, спеціальної конфіскації та /або цивільного позову; розумність та співрозмірність обмеження права власності завданням кримінального провадження; можливі наслідки арешту майна для інших осіб. при вирішенні питання про арешт речових доказів необхідно встановити: наявність обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення; наявність у майна у вигляді речей, документів, грошей тощо таких ознак: підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди; призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення

кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення; є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом; одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від них, а також майно, в яке їх було повністю або частково перетворено.

Існують деякі нормативні недоліки, що впливають на застосування арешту майна. Під час розгляду клопотання про арешт майна слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про арешт майна (ч. 4 ст. 172 КПК). Хоч це прямо не передбачено у ч. 4 ст. 172 КПК, аналогічні права має і суд, адже мета застосування цього заходу, процедура ініціації та підстави вирішення питання про арешт майна є однаковими.

Є сумніви і у формулюванні «достатність доказів, що вказують на вчинення особою кримінального правопорушення», на що вже зверталася увага вище у контексті тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом.

Стаття 234 КПК регламентує порядок розгляду слідчим суддею клопотання про обшук. Разом з тим, деякі питання у цій статті залишилися не вирішеними, у зв'язку із чим слідчими суддями допускаються певні помилки, наприклад, винесення ухвал про відкриття провадження з розгляду клопотання про обшук [931].

Так, КПК не вказує на можливість повернення клопотання слідчому, прокурору у разі невідповідності його вимогам ч. 3 ст. 234 КПК, що таку можливість виключає. Проте в Узагальненні судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи звертається увага на те, що у судовій практиці є випадки повернення клопотань для їх належного дооформлення, усунення недоліків тощо; такі ухвали постановляються слідчими суддями як за власною ініціативою, так і за клопотанням прокурора, заявленим ним у судовому

засіданні з розгляду відповідного клопотання [931; 1061; 1062]. Вважаємо, що така нормативна регламентація його питання є некоректною. Складно пояснити з позицій логіки, чому, наприклад, клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, про відсторонення від посади, про тимчасовий доступ до речей і документів* може бути повернене у зв'язку з невідповідністю його змісту положенням КПК, а клопотання про обшук - ні. Саме тому пропонуємо ч. 3 ст. 234 доповнити останнім реченням такого змісту: «Слідчий суддя, суд, встановивши, що клопотання подано без додержання вимог статті 155 цього Кодексу, повертає його прокурору, про що постановляє ухвалу».

Іншою проблемою є те, що, незважаючи на вказівку у ч. 1, що клопотання розглядається у суді в день його надходження за участі слідчого або прокурора, немає вказівки на те, в якому засіданні повинне розглядатися таке клопотання: відкритому або закритому. Практика розгляду таких клопотань слідчим суддею у судах міста Києва свідчить про неоднаковий підхід до вирішення питання про їх розгляд у відкритому чи закритому судовому засіданні, а деякі слідчі судді взагалі не вказують цю обставину у своїх ухвалах [925]; це характерно і для інших судів [1008; 1056]. У літературі пропонується проводити закрите судове засідання [352, с. 381; 387, с. 52]. Враховуючи тактичний характер обшуку, необхідність забезпечення його раптовості, засідання із розгляду клопотання, безумовно, повинне бути закритим.

Проблемним є питання про рішення слідчого судді у випадку неявки слідчого, прокурора для розгляду клопотання [931]. Разом з цим різні підходи у вирішенні цього питання на практиці показують необхідність регламентації у КПК наслідків неявки слідчого, прокурора, а саме доповнення переліку рішень слідчого судді при розгляді клопотання ухвалою про залишення його без розгляду, що не перешкоджало б його повторному поданню.

* Така можливість у КПК прямо не передбачена, однак на неї вказує п. 10 Інформаційного листа ВССУ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» [320].

Що стосується огляду житла та іншого володіння особи, то КПК не регламентує порядок розгляду відповідного клопотання слідчим суддею. Указання ч. 2 ст. 237 КПК на те, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами КПК, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, дозволяє припускати, що клопотання розглядається у порядку, передбаченому ст. 234 КПК. Натомість більш коректно сформульована норма про клопотання про проведення слідчого експерименту у житлі та іншому володінні особи: слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора, яке розглядається в порядку, передбаченому цим Кодексом, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи. Саме тому аналогічну норму слід передбачити щодо огляду, вказавши не тільки на здійснення огляду у порядку, передбаченому для обшуку житла чи іншого володіння особи, а й на розгляд клопотання про огляд у житлі чи іншому володінні особи у порядку, передбаченому для розгляду клопотань про обшук. Тому ч. 2 ст. 237 КПК пропонуємо доповнити реченням такого змісту: «Клопотання слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора про огляд житла чи іншого володіння особи розглядається в порядку, передбаченому цим Кодексом, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи».

До локального предмету доказування для розгляду та вирішення клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слід віднести наявність фактичної підстави, загальних та спеціальних умов проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У літературі немає єдності щодо підстав та умов проведення негласних слідчих (розшукових) дій [43; 53, с. 9-11; 386; 130; 603; 43; 274; 647; 781; 842] (хоча таке розмежування щодо слідчих (розшукових дій) наводиться [427, с. 444, 445; 811]). Відповідно, на основі цих підходів та виділених у літературі підстав проведення негласних слідчих (розшукових) дій можливо запропонувати виділення фактичної

підстави, юридичної підстави та загальних умов їх проведення. Фактичною підставою слід вважати наявність достатніх даних про можливість збирання та /або перевірки доказів, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які вчинили злочин, як результат проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Юридичною (процесуальною, за термінологією М.В. Багрія та В.В. Луцика) підставою є прийняття рішення відповідним суб'єктом кримінального провадження [53, с. 11].

До загальних умов проведення негласних слідчих (розшукових) дій на основі досліджень С.І. Ніколаюка та С.В. Єськова (які іменують ці обставини підставами [274; 603]) слід віднести: наявність початого і не закінченого кримінального провадження; тяжкість злочину, щодо якого здійснюється кримінальне провадження; неможливість іншим способом отримати відомості про злочин та особу, яка його вчинила; повноваження суб'єкта на прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії; повноваження суб'єкта проводити негласні слідчі (розшукові) дії; нерозголошення відомостей про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій; визначення особи (осіб), місця або речі, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію.

До спеціальних умов проведення негласних слідчих (розшукових) дій слід віднести можливість проведення встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу та здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту незалежно від ступеня тяжкості злочину.

Разом з тим у контексті саме локального предмета доказування, який встановлюється слідчим суддею, слід уточнити, що замість такого елемента, як повноваження суб'єкта на прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дій, який є однією із загальних умов, слід встановлювати

наявність клопотання слідчого, погодженого із прокурором, або прокурора, яке відповідає вимогам ч. 2 ст. 248 КПК.

Кримінально-процесуальна функція судового контролю. Наявні у доктрині визначення поняття судового контролю є численними та різноманітними [5; 142; 189; 219, с. 29; 582, с. 116-117; 676, с. 111; 756, с. 40; 818; 848, с. 197; 1103, с. 6], що обумовлюється різними підходами авторів до визначення правової природи судового контролю, зокрема, у досудовому провадженні.

Вище указувалося на багатостадійний характер функції судового контролю. Функція судового контролю у досудовому провадженні має нормативний характер (п. 18 ст. 3 КПК), щодо судового та судово-контрольного провадження такого терміна КПК не містить. Однак аналіз ряду положень КПК (зокрема, ст. 89, ч. 2 ст. 303, ч. 3 ст. 314, ст. 407, ст. 436, ст. 454, ст. 467, ст. 474) дає підстави для тверджень, що в усіх судових та судово-контрольних стадіях (крім стадії виконання судових рішень) наявні елементи контролю.

Аналіз контрольних повноважень слідчого судді та суду у судових та судово-контрольних стадіях дозволяє виділити, по-перше, правозахисну спрямованість судового контролю, яка більше характерна для досудового провадження (оскільки у цій стадії судовий контроль являє собою діяльність слідчого судді з розгляду та вирішення скарг на дії, бездіяльність, рішення слідчого, прокурора, перевірки слідчим суддею законності рішення про провадження процесуальної дії та перевірки правомірності обмеження права особи на свободу та особисту недоторканність); по-друге, коригуючий напрямок, спрямований на перевірку законності та обґрунтованості кримінально-процесуальних рішень та їх корекцію, а також оцінку результатів процесуальних дій (у тому числі і в аспекті оцінки угод та визнання доказів недопустимими). Таким чином, можна виділити два аспекти завдань судового контролю: правозахисний та коригуючий.

Суб'єктами реалізації цієї функції є слідчий суддя (у досудовому розслідуванні), суд першої інстанції у підготовчому судовому провадженні та

судовому розгляді, суд апеляційної інстанції - в апеляційному провадженні, суд касаційної інстанції - у касаційному провадженні, Верховний Суд України - у провадженні із перевірки судових рішень Верховним Судом України, суд у провадженні із перевірки судових рішень за нововиявленими обставинами.

Так, для підготовчого судового провадження контрольними повноваженнями суду є повноваження з повернення обвинувального акта або клопотання прокурору, з розгляду судом угоди та постановлення ухвали про відмову у затвердженні угоди, повноваження із розгляду скарг. На повноваження суду із розгляду скарг у цій стадії вказують положення ч. 2 ст. 303 КПК: скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді згідно з правилами ст.ст. 314-316 КПК, хоча порядку та результатів розгляду цих скарг КПК не містить, що вказує на наявність у ньому прогалини.

У судовому провадженні контрольний елемент мають, наприклад, повноваження із визнання доказів недопустимими, а також повноваження з розгляду судом угоди та постановлення ухвали про відмову у затвердженні угоди, а також розгляд клопотання про скасування вироку на підставі угоди.

Окремо слід зупинитися на аргументації контрольного характеру судової діяльності із розгляду угод. Важливість цієї діяльності суду підтверджують дані судової статистики: у І півріччі 2015 р. із затвердженням угоди закінчено провадження - 10,2 тис., або 21,3% загальної кількості розглянутих справ із постановленням вироку, у тому числі із затвердженням угоди про примирення - 4,8 тис., або 47,4% загальної кількості справ із затвердженням угоди, затверджених угод під час судового провадження та про визнання винуватості - 5,4 тис., або 52,6 %. [28]

Як указувалося вище, судовий контроль може мати лише наступний характер, враховуючи те, що для його реалізації необхідна певна підконтрольна діяльність, що потребує корегування. У даному випадку такого корегування, а точніше - оцінки з метою постановлення судового рішення, потребує угода про

примирення або визнання винуватості. Суд перевіряє цю угоду на відповідність нормам КК та КПК, відмовляючи у її затвердженні у випадках, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, що із очевидністю указує на те, що суд перевіряє правильність кваліфікації діяння, відповідність умов угоди інтересам суспільства, дотримання умовами угоди прав, свобод чи інтересів сторін або інших осіб, добровільність укладення угоди та факт примирення, можливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань, наявність фактичних підстав для визнання винуватості. У разі наявності цих обставин суд ухвалою відмовляє в затвердженні угоди, у зв'язку з чим досудове розслідування або судове провадження продовжуються у загальному порядку, що вказує на необхідність встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення у загальному порядку, тобто коригування результатів процесуальних дій та прийняття нових процесуальних рішень. А це вже являє собою елемент судового контролю. У випадку, коли викладених у ч. 7 ст. 474 КПК обставин, що унеможливлюють затвердження угоди, немає, суд своїм вироком затверджує угоду, однак у цьому випадку вже здійснюючи правосуддя. На граничний характер функціонального аспекту призначення судової діяльності щодо затвердження угод між функцією розгляду і вирішення правових конфліктів по суті (правосуддя) та функцією судового контролю указано у літературі [898, с. 75].

У судово-контрольних стадіях до контрольних повноважень відносяться скасування рішень нижчестоящих судів, а також залишення скарг, заяв без задоволення, а судових рішень - без змін. Слід погодитися із О.С. Кашкою, що коли йдеться про перевірку інших ухвал суду першої інстанції та ухвал слідчого судді, то можна говорити лише про здійснення функції судового контролю [348, с. 8]. При цьому елементи контролю в окремих випадках мають самостійний характер, у інших - поєднуються із здійсненням правосуддя (наприклад, скасування судового рішення та постановлення нового вироку або ухвали про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру судом апеляційної інстанції).

Що стосується часових меж реалізації, то функція судового контролю «пронизує» усі стадії кримінального провадження, окрім стадії виконання судового рішення, яка не має контрольного елемента. В усіх цих стадіях реалізація завдань функції здійснюється шляхом аналізу (перевірки) процесуальних дій та рішень, вже проведених (прийнятих) іншими суб'єктами, їх зміни або скасування, прийняття нових рішень.

Аналізуючи поширені проблеми розгляду та вирішення скарг слідчими суддями, які виділені в узагальненнях судової практики та стають очевидними після аналізу ухвал слідчих суддів (забезпечення участі скаржника у судовому розгляді [922; 929] та рішення, яке приймається за його неявки [966; 969; 997; 1024; 1058; 1059]; можливість відмови від вимог за скаргою та процесуальне рішення, що при цьому приймається [929; 963; 1032; 1037; 1040; 1044; 1050; 1054]), зазначимо наступне.

Застосування приводу та накладення грошового стягнення можливе, якщо скаржник має у кримінальному провадженні той процесуальний статус, за наявності якого до особи дозволяється застосовувати ці заходи забезпечення кримінального провадження. Що стосується неявки скаржника, то, слідчий суддя, по суті, позбавлений можливості винести будь-яке процесуальне рішення: розглянути скаргу по суті не дозволяє КПК, і він же не передбачає наслідків неявки скаржника, встановлюючи одночасно стислі процесуальні строки для розгляду скарг. Це показує необхідність регламентації у КПК наслідків неявки скаржника у судове засідання з розгляду скарги, що повинно тягнути за собою залишення скарги без розгляду, крім випадків, коли скаржник просить розглянути та вирішити скаргу за його відсутності. У літературі пропонується виключити із ч. 3 ст. 306 КПК вказівку обов'язкової участі особи при розгляді її скарги за наявності обґрунтованих у скарзі підстав до неможливості такої участі [344, с. 12]. Вважаємо цю пропозицію спірною, адже у такому разі доцільніше надати право скаржнику просити розглянути скаргу за його відсутності, залишивши загальну вимогу щодо обов'язковості участі скаржника у розгляді скарги.

Якщо скаржник відмовляється у судовому засіданні від своїх вимог, приймати рішення про закриття провадження із розгляду скарги, оскільки очевидно, що інтерес до її вирішення з боку скаржника відсутній. Разом з тим це рішення має бути регламентовано у КПК, оскільки натепер таке рішення, як і рішення про повернення скарги та залишення її без розгляду, КПК не відповідає.

Параграф 2 глави 26 КПК передбачає оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Крім переліку ухвал слідчого судді, перелічених у ч.ч. 1,2 ст. 309 КПК, можуть бути оскаржені також ухвали слідчого судді: про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні (ч. 3 ст. 509 КПК). І хоча цей перелік є достатньо широким, відмітимо, що у літературі указується на певні нелогічність його формування законодавцем [349, с. 324] та необхідність розширення [349, с. 324; 1103]. При вирішенні питання про розширення переліку ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені, слід виходити, на нашу думку, з критерію істотності обмеження прав особи і можливість їх відновлення у майбутньому. Незважаючи на оцінність цієї категорії, вважаємо, що цей критерій для здійснення судового контролю є коректним, враховуючи правозахисне спрямування цього напрямку діяльності.

Так, наприклад, відсторонення від посади або відмова у ньому може бути оскаржена в апеляційному порядку, а продовження строку - ні; відмова у здійсненні спеціального досудового розслідування може бути оскаржена в апеляційному порядку, а дозвіл на його здійснення- ні; ухвала суду за результатами розгляду заяви за ст. 206 КПК у апеляційному порядку не оскаржується; ухвали слідчого судді, постановлені у порядку ч. 3 ст. 233 КПК, - не оскаржуються, ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарг за ст. 303 КПК, крім ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній, - не оскаржуються. Аналіз цього переліку показує, що

відсутність можливості оскарження цих рішень істотно обмежує права особи, і можливість їх відновлення у майбутньому є сумнівною. Це стосується і оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду скарг (крім ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній). Допущення слідчим суддею помилки при постановленні ухвали у порядку ч. 3 ст. 233 КПК тягне за собою невідновну втрату доказів, продовження строку відсторонення від посади істотно обмежує конституційне право підозрюваного на працю, дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування істотно впливає на можливість реалізації процесуальних прав підозрюваного. Ухвала слідчого судді за результатами розгляду заяви за ст. 206 КПК може істотно обмежити право особи на свободу та особисту недоторканність. Таким чином, такий вибірковий підхід до ухвал слідчого судді, щодо яких може здійснюватися судовий контроль апеляційним судом, логічному поясненню не піддається. Відповідно, ст. 309 КПК має бути відкоректована; пропозицію розширення переліку ухвал слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування підтримано 69% респондентів.

Крім того, проблемним у контексті оскарження ухвали про обрання запобіжного заходу визнається у літературі питання, пов'язане із оскарженням ухвали слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою і визначення розміру застави. Рішення слідчого судді про застосування застави оскарженню не підлягає. Отже, якщо слідчий суддя постановив ухвалу про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою і призначив розмір застави, який на погляд слідчого, прокурора, не є адекватним тяжкості вчиненого злочину та особі підозрюваного, її оскарження уявляється досить проблематичним [212, с. 222].

Разом з тим є випадки розгляду скарг саме на розмір застави, яка визначена в ухвалі слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [939; 940; 941; 942; 943], та навіть на

невизначення такої застави [946]. Вважаємо такий підхід апеляційних судів правильним, оскільки оскаржується саме ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що дозволяється КПК, а визначення (невизначення) застави є її елементом, що не може оскаржуватися окремо.

Не вирішеним у КПК є питання, чи обмежений слідчий суддя межами апеляційної скарги при винесенні по ній рішення, тобто, наприклад, чи має право апеляційний суд скасувати ухвалу слідчого судді з інших, ніж указані у скарзі, підстав. Деякі автори це визнають. Як зазначає О.С. Кашка, недоцільно застосовувати правило ч. 1 ст. 404 КПК до апеляційної перевірки ухвал слідчого судді на стадії досудового розслідування, оскільки перелік рішень, які має постановити апеляційний суд за наслідками розгляду скарг на ухвали слідчого судді, свідчить про те, що суд апеляційної інстанції має підтвердити законність, обґрунтованість та вмотивованість ухвали слідчого судді, залишивши її без змін, або ж самостійно вирішити питання, віднесені до компетенції слідчого судді, скасувавши ухвалу слідчого судді і постановивши нову ухвалу, а тому має перевірити оскаржувану ухвалу і необхідні матеріали кримінального провадження у повному обсязі [349, с. 325]. Вважаємо, що таке вирішення цієї проблеми коректне, адже завданням апеляційного суду у даному випадку є здійснення перевірки законності обґрунтованості ухвали слідчого судді, а результатом здійснення коригуючого впливу шляхом скасування цієї ухвали у разі її незаконності або необґрунтованості; а враховуючи проміжний характер ухвали слідчого судді, недоцільно встановлювати межі перевірки для його ухвали, оскільки ці межі і так фактично визначаються специфікою розглянутого слідчим суддею питання.

Разом з тим слід звернути увагу на ще один пов'язаний аспект проблеми. Частина 3 ст. 407 КПК передбачає, що за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвали слідчого судді суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити ухвалу без змін; 2) скасувати ухвалу і постановити нову ухвалу. Разом з тим у практиці є випадки, коли апеляційний суд приймав рішення про призначення по справі нового судового розгляду [944]. Аналізуючи ухвалу, стає

очевидним, що у даному випадку апеляційний суд був позбавлений можливості постановити нову ухвалу, оскільки прийняття ухвали слідчого судді базувалося на неіснуючих документах і було допущено істотне порушення вимог КПК: судове провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання; у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судове провадження у суді першої інстанції. КПК, регламентуючи перелік рішень апеляційного суду за результатами розгляду ухвал слідчих суддів, виходить із ситуацій, коли слідчим суддею процедурні помилки не допускаються, оскільки не встановлює дій апеляційного суду у випадку констатування істотних порушень слідчим суддею вимог КПК. Вважаємо, ця прогалина має бути виправлена.

Положення щодо загальних обов'язків судді щодо захисту прав людини, закріплені у ст. 206 КПК, є новелою для вітчизняного кримінального провадження. У зв'язку з цим у літературі по-різному визначається правова природа цих повноважень та, відповідно, їх місце у системі повноважень слідчого судді [56, с. 62, 64; 259, с. 102; 307; 422, с. 117; 674, с. 145-146].

Як нами доведено у попередніх дослідженнях [169], реалізація повноважень слідчого судді, передбачених ст. 206 КПК, здійснюється у межах функції судового контролю. Джерелом інформації про незаконне позбавлення волі може бути і звернення підозрюваного, його захисника, законного представника. Форма цього звернення, до речі, КПК не визначена.

Аналіз ухвал слідчих суддів показує, що подаються скарги [996; 1001], заяви [1025], клопотання [1003; 1057]. Є випадки, коли слідчими суддями розглядалися скарги на затримання у порядку ст. 206 КПК [996; 1001]. У зв'язку із відсутністю вказівки на форму звернення до слідчого судді у порядку ст. 206 КПК у судовій практиці є випадки відмови у відкритті провадження, оскільки у порядку ст. 206 КПК подавалася скарга, а у ст. 303 КПК вона не зазначена [1033]. Такий підхід є сумнівним, адже у скарзі було вказано, що адвокат ОСОБА_2 звернулась до суду зі скаргою в порядку ст. 206 КПК України [1033].

Це однозначно вказує на необхідність розгляду цієї скарги саме у порядку ст. 206 КПК, а не у порядку ст.ст. 303, 306, 307 КПК; при цьому поіменування цього звернення скаргою, хоч і є з позицій ознак скарги, сформульованих у доктрині [345, с. 95; 720, с. 36-37; 805, с. 7-8; 1095, с. 40; 1168, с. 298-299], некоректним, однак не є неправильним, адже ст. 206 не встановлює форму звернення до слідчого судді.

Крім того, проблемним є і питання про те, чи повинен слідчий суддя у разі подання заяви за ст. 206 КПК перевіряти законність та обґрунтованість затримання особи. У разі якщо на незаконність або необґрунтованість затримання указується у заяві (клопотанні, скарзі), слідчий суддя зобов'язаний перевірити ці факти [994; 1047; 1060], адже підозрюваний має право вимагати перевірки обґрунтованості затримання (п. 6 ч. 3 ст. 42 КПК), а право на перевірку законності затримання гарантується ч. 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [390]. Більше того, формулювання ч. 3 ст. 206 КПК, що слідчий суддя зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається ця особа, не надасть судове рішення, яке набрало законної сили, або не доведе наявність інших правових підстав для позбавлення особи свободи, дозволяє розглядати і питання про законність та обґрунтованість затримання особи за підозрою у вчиненні злочину в порядку ст.ст. 207, 208 КПК.

Проблема виникає, якщо у заяві (клопотанні, скарзі) підозрюваний, його захисник посилається на інші обставини (наприклад, сплив строку затримання) і не оспорює законність або обґрунтованість затримання. З одного боку, у відповідності до ч. 3 ст. 26 КПК, слідчий суддя у кримінальному провадженні вирішує лише ті питання, що винесені на його розгляд сторонами та віднесені до його повноважень КПК. Однак слід враховувати і положення ч. 3 ст. 206 КПК: слідчий суддя зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається ця особа, не надасть судове рішення, яке набрало законної сили, або не доведе

наявність інших правових підстав для позбавлення особи свободи. Незаконне та необґрунтоване затримання не може розглядатися як правова підстава для позбавлення особи свободи. Тому, вважаємо, у випадку, якщо особу було незаконно та/або необгрунтовано затримано і строк затримання ще не закінчився, слідчий суддя зобов'язаний перевіряти законність та обґрунтованість затримання особи, виходячи тим самим за межі заяви (клопотання, скарги) з метою забезпечення одного із ключових завдань кримінального провадження - жодна особа не була піддана необгрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Якщо слідчий суддя відмовляє у негайному звільненні особи, у його ухвалі повинні бути детально викладені доводи та доказами, якими, на думку слідчого суддів, спростовуються доводи сторони захисту щодо незаконного позбавлення підозрюваного волі. На жаль, трапляються випадки, коли підстави для відмови у задоволенні прохання сторони захисту в ухвалі детально не викладаються: так, було зазначено, що «разом з тим, на даній стадії, не вбачаю підстав для задоволення клопотання в частині зобов'язання ІТТ ГУ МВС України в м. Києві звільнити ОСОБА_5, оскільки доводи захисника щодо незаконного затримання ОСОБА_5 спростовано слідчою та прокурором, порушення ст.ст. 207-208 КПК України не встановлено» [1003]; «в судовому засіданні старшим слідчим ... та старшим прокурором ... обґрунтовано законність затримання ОСОБА_1» [1057].

Частина 3 ст. 233 КПК передбачає такий різновид судового контролю, як перевірка слідчим суддею законності рішення про провадження процесуальної дії. Аналіз цієї статті та ст. 234 КПК дає підстави стверджувати, що слідчий суддя при розгляді клопотання зобов'язаний перевірити: чи було вчинено кримінальне правопорушення; чи мають відшукуванні речі і документи значення для досудового розслідування; чи можуть бути відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, доказами під час судового розгляду; дотримання вимог щодо змісту і форми клопотання, передбачених

ч. 3 ст. 234 КПК; наявність підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді (врятування життя людей, врятування майна чи безпосереднє переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину). Перші чотири обставини встановлюються із урахуванням того, що проникнення вже здійснено і певні предмети /документи, що мають доказове значення, вже отримано.

При встановленні наявності підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді, тобто невідкладених випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей, врятування майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, повинен бути досягнутий такий стандарт доказування, як «поза розумним сумнівом». Переконання поза розумним сумнівом є таким, що виключає будь-який розумний сумнів у достовірності тих обставин, які доводить сторона. Розумним є сумнів, який ґрунтується на певних обставинах та здоровому глузді, випливає із справедливого та зваженого розгляду усіх належних та допустимих відомостей, визнаних доказами, або з відсутності таких відомостей і є таким, що змусив би особу втриматися від прийняття рішення у питаннях, які мають для неї найбільш важливе значення (ст. 94 Проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення правового регулювання питань кримінального провадження» [717]).

Такий характер переконання слідчого судді обумовлений, на наше переконання, ретроспективним характером кримінально-процесуального пізнання обставин невідкладності, що не вимагає висновків «на майбутнє», які могли б мати ймовірний характер.

Результати аналізу судової практики свідчать про те, що слідчі судді постановляли ухвали про задоволення клопотань цієї категорії виходячи з такого: на момент проникнення до житла чи іншого володіння особи неможливо було отримати в порядку, передбаченому кримінальним

* Стандарт доказування - це певна умовна межа, за якою якісна характеристика знань, отриманих судом у процесі розгляду справи, переходить у таку їх якість, що дає підстави суду ухвалити, на його думку, правосудне рішення [721, с. 284].

процесуальним законом, відповідного дозволу слідчого судді; у слідчого були підстави для проникнення до іншого володіння особи без ухвали слідчого судді, оскільки це було зумовлено врятуванням майна, при цьому виявлені в ході обшуку речі мають значення для досудового розслідування, а відомості, які містяться у них, можуть бути доказами під час судового розгляду; проникнення до житла було зумовлено необхідністю виявлення та затримання особи або осіб, підозрюваних у вчиненні злочину; обставини кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК (ДТП за участю автомобіля, велосипеда або іншого транспортного засобу), вимагали негайного огляду іншого володіння особи, з метою встановлення наявності слідів кримінального правопорушення; обшук та вилучення речей до постановлення ухвали слідчого судді був необхідний з метою запобігання їх знищенню [931].

Разом з тим наявність такої обставини, як «на момент проникнення до житла чи іншого володіння особи неможливо було отримати в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законом, відповідного дозволу слідчого судді», презюмується, оскільки, якщо б її не існувало, то необхідності у проникненні на підставі ч. 3 ст. 233 КПК не було б.

Аналіз ухвал слідчих суддів та узагальнень показує, що слідчі судді у ряді випадків дуже поширювально тлумачать ч. 3 ст. 233, встановлюючи наявність невідкладних випадків [931], у тому числі й безпосереднього переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину* [1021; 1028; 1038; 1069; 1070], й врятування майна.

Ця умова дотримується не завжди [1014]. Разом з тим слід підкреслити, що в ухвалах слідчих суддів є приклади критичної оцінки доводів клопотань щодо невідкладних випадків проникнення до житла та іншого володіння особи

* КПК не надає визначення цій категорії, однак у доктрині безпосереднє переслідування пов'язується із слідуванням за особою безперервно протягом певного часу, без втрати переслідувачем переслідуваного з поля зору. Не є втратою з поля зору випадки, коли переслідуваний тимчасово ховається у якомусь укритті, у т. ч. й у житлі чи іншому володінні особи, але переслідувач знає, що він там перебуває, а переслідуваний усвідомлює, що переслідування його не закінчено [594, с. 463]. У Моніторинговому звіті «Реалізація нового КПК України у 2013 році» зазначається: «Коли підозрюваний вривається в житло чи інше приміщення під час переслідування, то оперативникам не слід зупиняти свою операцію і бігти до суду за отриманням санкції. Вони мають завершити її, проникнувши до житла. Але дозвіл на таке проникнення все одно необхідно отримувати постфактум» [723].

[1004; 1015; 1034; 1035]. У літературі запропоновано при розгляді цього клопотання запрошувати підозрюваного та його захисника [883, с. 16]. Разом з тим питання виникають, чому саме підозрюваного та його захисника, адже реально процесуальний інтерес у розгляді його клопотання має володілець об'єкта, яким може бути не тільки підозрюваний.

Крім того, слід зупинитися і на ще деяких аспектах форми та змісту ухвал слідчих суддів.

Так, при проведенні узагальнення слідчі судді звертались з питанням про те, яке має бути формулювання резолютивної частини ухвали у таких випадках. При задоволенні клопотання, внесеного на підставі ч.3 ст. 233 КПК України, необхідно у резолютивній частині ухвали вказувати: про надання дозволу на обшук житла чи іншого володіння особи, який проведено /дата/слідчим А., на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, у; або про відмову у задоволенні клопотання про надання дозволу на обшук житла чи іншого володіння особи, який проведено /дата/слідчим А., на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, у [925].

Крім того, у деяких ухвалах вказується мета обшуку [1069], що закону не суперечить, однак є сумнівним в аспекті того, що, по суті, пошукову дію вже проведено та необхідні об'єкти вилучено.

Слід підкреслити певну некоректність норми ч. 3 ст. 233, яка містить відсилку до ст. 234 без урахування специфіки наступності судового контролю. Як можна дати дозвіл на те, що вже здійснено?

Для порівняння, ч. 3 ст. 321 Модельного КПК для держав-учасниць СНД [572] передбачає, що суддя за наявності достатніх підстав визнає слідчі дії, проведені без судового рішення, законними і обґрунтованими або незаконними та необґрунтованими і в останньому випадку виносить постанову про недопустимість отриманих таким способом доказів.

Іноді дається дозвіл на проведення огляду [1010], що прямо суперечить КПК. Ще раз наголосимо при цьому, що, враховуючи характер невідкладних випадків, реально за їх наявності доцільно проводити огляд, а не обшук, а інші слідчі (розшукові) дії взагалі проведені бути не можуть, оскільки їх проведення

не характеризується таким ступенем невідкладності. Саме тому вважаємо, ч. 3 ст. 233 КПК потребує удосконалення.

Аналізуючи норми КПК, можна виділити деякі особливості доказування у кримінальному провадженні на підставі угод у контексті здійснення досліджуваної функції. У судовому засіданні із розгляду угод мають бути встановлені такі обставини:

- добровільність укладення угоди (укладення угоди не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді); прикладом відсутності добровільності є випадок, коли потерпіла заявила про свою категоричну незгоду з розміром встановлених досудовим розслідуванням матеріальних збитків та про укладення угоди під тиском та на прохання слідчого [983]. Є і інші подібні за характером приклади [921];

- відповідність угоди інтересам суспільства; це оцінна категорія, яка може викликати складнощі у практиці. ВССУ навів декілька прикладів, коли угода визнається такою, що не відповідає інтересам суспільства [314; 315]. Крім того, у такому контексті слід розглядати угоди про визнання винуватості, в яких нечітко прописані або викладені у загальній формі обов'язки підозрюваного, обвинуваченого щодо співпраці [921];

- відсутність порушень прав, свобод чи інтересів сторін або інших осіб умовами угоди; так, порушення угодою прав, свобод та інтересів сторін або інших осіб було встановлено у кримінальному провадженні, по якому діти обвинуваченої, яких обвинувачена використовувала для випрошування грошей у сторонніх осіб, відповідно до вимог ст. 55 КПК України у справах вказаної категорії мають в обов'язковому порядку визнаватись потерпілими, яким таким злочином заподіяно шкоду. Проте слідчим у порушення вимог закону дані особи не визнані потерпілими, тим самим порушені їхні права. Згідно зі ст. 469 КПК України укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається [958];

- можливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань [921; 958];

- наявність фактичних підстав для визнання винуватості.

Крім того, суд перевіряє угоду на відповідність вимогам КПК та/або закону і встановлює, чи правильно обвинувачений розуміє обставини, передбачені ч. 4 та ч. 5 ст. 474, а потерпілий - обставини, передбачені ст. 473 КПК. Одним із проявів невідповідності угоди вимогам КПК та КК є констатація неправильної кваліфікації кримінального правопорушення в угоді [957]. Невідповідність угоди вимогам КПК констатується судами у разі, якщо зміст угоди не відповідає вимогам ст.ст.471, 472 КПК [978].

Також як невідповідність угоди вимогам КПК розглядаються випадки, коли угода укладається за ініціативою слідчого [921; 949; 971]. Існує практика включення в угоди зобов'язань, які прямо суперечать вимогам закону. Наприклад, обов'язок повністю відшкодувати державі витрати на залучення експертів для проведення експертизи, який має бути виконано до встановленої в угоді дати [921].

Можна стверджувати, що обов'язок доказування вищевказаних обставин покладається на суд (ст. 474 вживає словосполучення «повинен з'ясувати», «зобов'язаний переконатися», «суд перевіряє угоду»), однак цей обов'язок має певний усічений характер. Суд не має права збирати докази для встановлення цих обставин. Але він зобов'язаний перевірити ці докази - шляхом дослідження документів (для цього йому, наприклад, надається повноваження витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування). При цьому КПК чомусь указує на можливість опитування, а не допиту свідків для перевірки добровільності укладення угоди, хоча пояснення свідків, на відміну від показань, не є джерелами доказів, а суд при обґрунтуванні судового рішення, у тому числі й ухвали, повинен посилатися саме на докази (ч. 3 ст. 310 КПК). У зв'язку із вищевикладеним, можна запропонувати зміни до ст. 474 КПК України.

Кримінально-процесуальна функція забезпечення слідчим суддею доказів. У літературі забезпечення слідчим суддею доказів не виділяється у якості окремої функції, оскільки відповідні повноваження слідчого судді (допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПК); залучення експерта за клопотанням сторони захисту (ст. 244); вирішення питання про використання інформації про ознаки кримінального правопорушення, отриманої в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, в іншому кримінальному провадженні (ст. 257)) відносяться до інших функцій (судового контролю [786; 266, с. 313; 720, с. 98; 808, с. 51] або слідчої функції [674, с. 151]). Відповідно, не формулюються і її завдання.

Для найменування цього напрямку діяльності (та групи повноважень) можна використати конструкції цивільно-процесуальної науки та ЦПК, а саме положення щодо забезпечення доказів. Так, у відповідності до ст. 133 ЦПК України - «Забезпечення доказів», особи, які беруть участь у справі і вважають, що подання потрібних доказів є неможливим або у них є складнощі в поданні цих доказів, мають право заявити клопотання про забезпечення цих доказів. Способами забезпечення судом доказів є допит свідків, призначення експертизи, витребування та (або) огляд доказів, у тому числі за їх місцезнаходженням. У необхідних випадках судом можуть бути застосовані інші способи забезпечення доказів. За заявою заінтересованої особи суд може забезпечити докази до пред'явлення нею позову. У доктрині забезпечення доказів у цивільному судочинстві розглядається як закріплення їх у порядку, передбаченому законом, коли є підстави побоюватися, що згодом подання цих доказів стане неможливим або ускладненим (наприклад, свідок виїжджає у тривале зарубіжне відрядження; докази можуть бути навмисне знищені тощо) [595, с. 253].

Завдання цієї функції у першу чергу слід виводити із специфіки інституту депонування доказів [391; 880; 1229], однак із уточненням, що депонування доказів стосується тільки допиту. При ухваленні судового рішення за результатами судового розгляду кримінального провадження суд може не

врахувати докази, отримані в цьому порядку, лише навівши мотиви такого рішення (ч. 3 ст. 225 КПК). Подібні повноваження (у частині допиту) характерні для кримінального процесу Німеччини [87, с. 184, 185; 182, с. 238-239], США, Канади та ін. У США ж передбачено загальну норму: сторона може клопотати про допит можливого свідка для збереження його показань для суду. Суд може задовольнити клопотання у виняткових випадках і в інтересах правосуддя [1230].

Таким чином, напрямок діяльності слідчого судді із депонування показань має специфічне завдання - забезпечення допустимості доказів із метою їх використання у судовому провадженні. Дещо інший характер мають інші повноваження слідчого судді, у межах яких реалізується функція. Так, залучення експерта слідчим суддею (ч. 3 ст. 243, ст. 244 КПК) є проявом змагальних засад кримінального провадження і може бути розглянуто як елемент &УОГ деґешіош. Що стосується вирішення питання про використання інформації про ознаки кримінального правопорушення, отриманої в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, в іншому кримінальному провадженні (ст. 257), то воно також характеризується спрямуванням на забезпечення допустимості фактичних даних для можливості їх використання в іншому кримінальному провадженні.

Виділення цієї групи повноважень пов'язано із наданням слідчому судді повноважень самостійно збирати докази (і ці фактичні дані можуть бути використані як докази у судовому провадженні) та забезпечувати проведення деяких слідчих дій за клопотанням сторони захисту для забезпечення реалізації принципу змагальності, а також перевіряти допустимість фактичних даних для можливості використання у кримінальному провадженні.

Відповідно, завданнями цієї функції слід визнати забезпечення використання фактичних даних у цьому (ст. 225 КПК) або іншому (ст. 257 КПК) кримінальному провадженні та сприяння стороні захисту у збиранні нею доказів.

Суб'єктом здійснення цієї функції є слідчий суддя.

Часові межі існування характеризуються реалізацією цієї функції у межах досудового розслідування.

Специфіку допиту у порядку ст. 225 у цілому проаналізовано у літературі [16], але аналіз ст. 225 (суб'єкти звернення із клопотанням; випадки депонування) та практики її застосуванні у контексті порядку розгляду самого клопотання та постановлення ухвали за результатами розгляду клопотання; можливості повернення клопотання особі, яка його подала; можливості відмови у прийнятті клопотання до розгляду [1031]; кола суб'єктів, одночасний допит яких може бути проведений; дії слідчого судді у випадку неявки на допит особи, яка ініціювала допит; переліку питань для проведення допиту, проведений нами [152], дозволяє визнати необхідність у ст. 225 КПК: по-перше, визнати потерпілого суб'єктом ініціації допиту*; по-друге, розширити коло випадків, за яких можливе застосування депонування показань; по-третє, закріпити вимоги до змісту та форми клопотання про допит свідка, потерпілого ; порядок та учасників його судового розгляду; випадки повернення такого клопотання.

Законоохоронна функція прокурора. Діяльність прокурора у стадіях перевірки судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та Верховним Судом України пов'язана не тільки із кримінальним переслідуванням, але спрямована на винесення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення вищестоящим судом при перевірці судового рішення за скаргою або заявою у цих стадіях кримінального провадження. Діяльність прокурора у стадії виконання судових рішень характеризується здійсненням не тільки пенітенціарного переслідування, а й спрямованістю на правильне вирішення судом питань, які за законом можуть бути вирішені у цій стадії до початку виконання судового рішення, під час або після його виконання. Тобто спільною спрямованістю діяльності прокурора у цих стадіях є забезпечення правильного застосування вимог матеріального та процесуального закону при перевірці

* Це підтримали 68% респондентів.
* Це підтримали 71 % респондентів.

судових рішень та при вирішенні питань, що виникають у стадії виконання судових рішень. Відповідно, завдання цієї функції може бути визначено як сприяння прокурора правильному застосуванню норм матеріального та процесуального права при перевірці судових рішень вищестоящим судом, а також при вирішенні питань, що виникають у стадії виконання судових рішень, у випадках, не пов'язаних із здійсненням кримінального переслідування.

Суб'єктом реалізації цієї функції є прокурор, який був призначений здійснювати повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 37 КПК). Крім того, ч. 4 ст. 36 КПК передбачає, що право на подання апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом України чи за нововиявленими обставинами мають також незалежно від їх участі в судовому провадженні прокурори вищого рівня: Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступники, керівник регіональної прокуратури, його перший заступник та заступники. Генеральний прокурор України, керівник регіональної прокуратури, їх перші заступники та заступники мають право доповнити, змінити або відмовитися від апеляційної чи касаційної скарги, заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, внесених ними, керівниками, першими заступниками чи заступниками керівників або прокурорами прокуратур нижчого рівня.

Слід звернути увагу на те, що, на відміну від КПК 1960 р., КПК 2012 р. не передбачає меж компетенції прокурора при поданні апеляційних та касаційних скарг, що є логічним.

Прокурор у стадіях перевірки судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та Верховним Судом України уповноважений подавати апеляційні та касаційні скарги, змінювати та доповнювати їх, відмовлятися від їх розгляду; подавати заперечення на скарги; брати участь у розгляді скарг, у тому числі заявляти клопотання, висловлювати доводи, брати участь у дослідженні доказів (у апеляційному провадженні), виступати у судових дебатах (у апеляційному провадженні); подавати заяви про перегляд судових

рішень, брати участь у їх розгляді, у тому числі заявляти клопотання, давати пояснення; оскаржувати судові рішення. У судовому провадженні з перегляду судових рішень в апеляційному чи касаційному порядку, Верховним Судом України або за нововиявленими обставинами можуть брати участь прокурори органу прокуратури вищого рівня.

Участь прокурора у розгляді питань, пов'язаних із виконанням вироку, є обов'язковою. У судовому засіданні прокурор висловлює думку щодо подання (клопотання), поданого для вирішення питань, передбачених ст.ст. 536-538 КПК, бере участь у встановленні обставин локального предмету доказування, специфічного для кожного із перелічених у ст.ст. 536-538 КПК питань. КПК, на жаль, не визначає переліку повноважень прокурора у цій стадії, і тому вважаємо за необхідне підтримати пропозицію К.К. Арушанян передбачити в КПК України наявність у прокурора можливостей учасника провадження, що включають в себе: висловлювання думки, заявлення клопотань, виступ з доповіддю, подання доказів, задавання питань, участь у дослідженні доказів [44, с. 123].

Часові межі існування цієї функції мають місце з моменту звернення до суду із клопотанням (поданням), якщо таким суб'єктом є прокурор, з моменту виклику у судове засідання для вирішення відповідних питань, і закінчуються його вирішенням, а у випадку оскарження судового рішення - набранням судовим рішенням законної сили. Часові межі існування цієї функції повністю вкладаються у часові межі стадії виконання судових рішень.

Кримінально-процесуальна функція міжнародного співробітництва. Стаття 542 КПК передбачає, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. При цьому міжнародна правова допомога визначається у КПК як проведення

компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою (п. 1 ч. 1 ст. 541 КПК).

Однак, як нами доводилося раніше, міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні є багатоаспектною діяльністю, що складається із систематизованих сукупностей процесуальних дій та рішень, що мають різну мету, що дозволяє виділити у межах цього провадження декілька кримінально-процесуальних функцій. У межах здійснення міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні здійснюються і інші, крім функції міжнародного співробітництва, кримінально-процесуальні функції, зокрема, розслідування та кримінальне переслідування [161]. Про здійснення функції міжнародного співробітництва у межах однойменного провадження можна стверджувати лише у ситуаціях, коли Україна є запитуваною державою, тобто кримінальне провадження щодо особи здійснюється в іншій державі, яка шляхом поступки частиною суверенітету, запитуючи правову допомогу, поступається частиною свого суверенного права розслідувати злочини, що зазіхають на її інтереси, а також карати винних [526, с. 34]. Оскільки лише у такому випадку виділення функції міжнародного співробітництва є коректним, то, відповідно, завдання цієї функції не можна жорстко прив'язувати до надання міжнародної правової допомоги (визначення якої у КПК України дається як метод, а не форма міжнародного співробітництва [427, с. 945]). Відповідно, спрямованість цього напрямку діяльності характеризується сприянням реалізації Запитуючою державою кримінальної юрисдикції щодо діяння /особи. Це сприяння здійснюється шляхом реалізації кримінально-процесуальної юрисдикції на території України при виконанні запитів (доручень) Запитуючої держави.

Суб'єктний склад реалізації цієї функції є досить широким. До них слід віднести: Центральні органи України (Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України, Національне антикорупційне бюро України);

регіональну прокуратуру; прокурора; орган досудового розслідування; керівника органу досудового розслідування; слідчого; слідчого суддю; суд.

Так, Генеральна прокуратура України розглядає запити про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час досудового розслідування іноземних компетентних органів. Міністерство юстиції України розглядає запити про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час судового провадження судів іноземних держав. Так, наприклад, у межах функції міжнародного співробітництва вирішується питання про можливість перейняття кримінального провадження центральним органом України.

Екстрадиційна перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі особи, проводиться центральним органом України або за його дорученням чи зверненням відповідною регіональною прокуратурою (ч. 1 ст. 587 КПК). Після прийняття рішення про відстрочку передачі відповідна регіональна прокуратура за дорученням (зверненням) центрального органу України здійснює нагляд за процесом відбування особою покарання або контролює хід її лікування (ч. 2 ст. 592). Про затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України, відповідна регіональна прокуратура протягом шістдесяти годин після затримання повідомляє відповідний центральний орган України.

Прокурор у межах цієї функції має повноваження доручати органам досудового розслідування проведення розшуку і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за межами України, виконання окремих процесуальних дій з метою видачі особи (екстрадиції) за запитом компетентного органу іноземної держави, виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу, перевіряти повноту і законність проведення процесуальних дій; при фактичному виконанні цих процесуальних дій суб'єктами зазначеної функції є орган досудового розслідування (оскільки їм доручається виконання), керівник

органу досудового розслідування (на його покладається організація виконання) та слідчий, який безпосередньо здійснює процесуальні дії.

У межах здійснення екстрадиційного процесу прокурор перевіряє законність затримання особи, яка розшукується компетентними органами іноземних держав, та негайно інформує відповідну регіональну прокуратуру, звертається до слідчого судді, у межах територіальної юрисдикції якого здійснено затримання, із клопотанням про застосування тимчасового арешту. Прокурор звертається з клопотанням про екстрадиційний арешт до слідчого судді за місцем тримання особи під вартою. Прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про затвердження згоди особи на видачу. Прокурор бере участь у судовому розгляді скарги на видачу особи, має повноваження оскаржувати ухвалу слідчого судді в апеляційному порядку та у касаційному порядку (з мотивів неправильного застосування судом норм міжнародних договорів України, якщо скасування рішення про видачу (екстрадицію) перешкоджає подальшому провадженню щодо особи, видача якої запитувалася іноземною державою).

Крім того, прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про застосування запобіжного заходу до вирішення питання про виконання вироку суду іноземної держави. У межах цієї ж функції прокурор бере участь у судовому розгляді питання про виконання вироку суду іноземної держави та питання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України.

Слідчий суддя реалізує функцію міжнародного співробітництва шляхом здійснення таких повноважень: присутності при допиті за запитом компетентного органу іноземної держави; застосування тимчасового арешту; застосування екстрадиційного арешту; перевірка наявності підстав для подальшого тримання особи під вартою або її звільнення; застосування запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою, для забезпечення видачі особи на запит іноземної держави; затвердження згоди особи на її видачу; розгляд скарг на видачу особи (екстрадицію); застосування

запобіжного заходу до вирішення питання про виконання вироку суду іноземної держави.

Суд як суб'єкт реалізації досліджуваної функції, зокрема суд першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться місце проживання чи останнє відоме місце проживання засудженої особи, або місце перебування майна такої особи, а в разі їх відсутності - місце знаходження Міністерства юстиції України, розглядає клопотання Міністерства юстиції України про виконання вироку суду іноземної держави; суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні або за місцем знаходження Міністерства юстиції України розглядає клопотання про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України (ст. 610 КПК).

Суд апеляційної інстанції розглядає скарги на ухвали слідчих суддів за результатами розгляду клопотання про тимчасовий арешт, екстрадиційний арешт, на судове рішення стосовно виконання вироку іноземної держави, на судове рішення щодо приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України.

Суд апеляційної інстанції та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглядають скарги на ухвалу слідчого судді за результатами розгляду скарги на видачу особи (екстрадицію).

Часові межі існування функції охоплюються стадіями досудового розслідування, судового розгляду, виконання судових рішень.

4.2. Кримінально-процесуальні функції паралельного (приєднаного) рівня та їх реалізація у кримінальному провадженні

Кримінально-процесуальна функція забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою передбачає, що жертви мають право на доступ до механізмів правосуддя та якнайшвидшу компенсацію завданих збитків у відповідності з національним законодавством. За

відповідних обставин правопорушники чи треті сторони, що несуть відповідальність за їхню поведінку, повинні надавати справедливу реституцію жертвам, їхнім сім'ям чи утриманцям. Така реституція повинна включати повернення власності або виплату за спричинені збитки чи шкоду, відшкодування витрат, викликаних віктимізацією, надання послуг та поновлення у правах [235]. Відновлення порушених кримінальним правопорушенням прав та законних інтересів характеризується спрямованістю на «реституцію» у її широкому значенні, як вона визначена у Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою. Відповідно, завданням цієї функції є відновлення порушених кримінальним правопорушенням майнових та немайнових прав та законних інтересів потерпілого або держави.

Аналіз нормативних положень, зокрема п. 10 ч. 1 ст. 56, 61, 127, 128 КПК, дозволяє стверджувати, що функція забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, безумовно, реалізується потерпілим, цивільним позивачем, його представником та законним представником.

При цьому обґрунтовано звертається увага на те, що у виділенні серед учасників кримінального провадження цивільного позивача як самостійного його суб'єкта навряд чи є необхідність [606, с. 300-301].

У відповідності до ч. 2 ст. 61 КПК, права та обов'язки цивільного позивача виникають з моменту подання позовної заяви органу досудового розслідування або суду. Разом з тим, якщо у разі подання особою заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або заяви про залучення до провадження як потерпілого за наявності очевидних та достатніх підстав вважати, що вона подана особою, якій не завдано шкоди, слідчий або прокурор виносить вмотивовану постанову про відмову у визнанні потерпілим, то для відмови у визнанні цивільним позивачем аналогічної норми немає. Це обґрунтовується у літературі тим, що питання про наявність безпосереднього зв'язку між заподіяною шкодою і кримінальним правопорушенням або іншим

суспільно небезпечним діянням має вирішуватися при розгляді цивільного позову по суті у судовому розгляді [427, с. 184].

Разом з тим може виникнути парадоксальна ситуація, яка за діючих норм КПК належним чином розв'язана бути не може: коли особа, якій відмовлено у визнанні потерпілим, подасть позовну заяву і стане цивільним позивачем. Для усунення такої невідповідності пропонуємо у ч. 1 ст. 61 КПК замість слів «фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди» вказати «потерпілий», а у ч. 1 ст. 55 передбачити «кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням».

Викликають питання і деякі інші формулювання, пов'язані із участю у кримінальному провадженні цивільного позивача. Так, ч. 1 ст. 61 КПК указує, що цивільним позивачем у кримінальному провадженні є фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди та яка в порядку, встановленому КПК, пред'явила цивільний позов. Разом з тим ч. 2 ст. 128 КПК вказує, що на захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, цивільний позов може бути пред'явлений їхніми законними представниками, а ч. 3 цієї ж статті закріпляє, що цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права.

У зв'язку з цим може виникнути питання про те, хто у такому випадку є цивільним позивачем: потерпілий, в інтересах якого пред'явлено позов, або законний представник чи прокурор, які пред'явили позов? Виходячи із

положень ст. 64 КПК щодо законного представництва цивільного позивача, у випадку захисту інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, цивільним позивачем є потерпілий. Щодо прокурора подібних уточнень законодавство не містить. У літературі ця проблема піднімалася неодноразово [459, с. 250; 511, с. 88; 584, с. 166; 607, с. 67] і було зроблено коректний висновок про неможливість визнання прокурора цивільним позивачем. Однак для забезпечення дотримання правил юридичної техніки необхідно уточнити визначення цивільного позивача у ст. 61 КПК.

Однак цей напрямок діяльності не вичерпується лише діяльністю осіб, яким завдано шкоди кримінальним правопорушенням. У літературі звертається увага на те, що захист порушених злочином майнових прав потерпілих у кримінальному процесі України здійснюється органами, що провадять судочинство, та учасниками процесу [218]. Із цим слід повністю погодитися та навести додаткові аргументи на підтримку цієї думки. Так, до предмета доказування КПК віднесено вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням (п. 3 ч. 1 ст. 91), а обов'язок доказування цих обставин КПК покладено на слідчого, прокурора та, в установлених КПК випадках, на потерпілого, при цьому винятків для потерпілого щодо цієї обставини не встановлено. Аналізуючи статус потерпілого, у тому числі і у провадженні у формі приватного обвинувачення, можна стверджувати, що потерпілий ніколи не може бути суб'єктом, на якого покладається обов'язок доказування обставин, передбачених ст. 91 КПК. Безумовно, є специфіка доказування підстав та розміру цивільного позову в кримінальному провадженні [424, с. 357-358]. Відповідно, враховуючи те, що обов'язок доказування виду і розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, покладається на слідчого, прокурора, то їх також слід визнати суб'єктами, що здійснюють функцію забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Крім того, до предмета доказування відносяться обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній

конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення. Більше того, прокурором пред'являється цивільний позов в інтересах держави, що також підтверджує реалізацію ним цієї функції.

Частина 3 ст. 61 КПК передбачає, що цивільний позивач має права та обов'язки, передбачені КПК для потерпілого, в частині, що стосується цивільного позову, а також має право підтримувати цивільний позов або відмовитися від нього до видалення суду в нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення.

Серед переліку прав цивільного позивача кримінальним процесуальним законодавством не передбачене право цивільного позивача зменшити чи збільшити розмір позовних вимог, хоча на практиці такі випадки трапляються [347, с. 127]. Незважаючи на текстуальну відсутність такого права, застосовуючи міжгалузеву аналогію, яка передбачена ч. 5 ст. 128 КПК, слід визнати за цивільним позивачем наявність такого права та необхідність врахування слідчим, прокурором та судом зміни позовних вимог.

Певними особливостями характеризується роль цивільного позивача у доказуванні. Х.Р. Кахнич слушно звертає увагу на певну непослідовність законодавця: стосовно потерпілого шкода може бути заподіяна лише кримінальним правопорушенням, в той час як стосовно цивільного позивача вона може бути результатом і суспільно небезпечного діяння. Проте така відмінність видається зовсім не логічною і не зрозумілою, адже виходить, що у кримінальному провадженні, предметом якого є суспільно небезпечне діяння, може бути відшкодована шкода, заподіяна в результаті його вчинення, але особа, якій вона була заподіяна, є лише цивільним позивачем, не будучи при

цьому потерпілим [347, с. 124]. Це вказує на необхідність приведення у відповідність підстави набуття статусу потерпілого та цивільного позивача.

У літературі з приводу того, чи покладено на цивільного позивача обов'язок доказування, склалися протилежні підходи [23, с. 121; 27, с. 53; 511, с. 98; 607, с. 89]. Аналізуючи положення ч. 3 ст. 61 та ст. 56 КПК, із думкою про покладення на цивільного позивача обов'язку доказування погодитися складно. Ці норми КПК, як і положення ст. 91 КПК, не передбачають ані обов'язку доводити позовні вимоги, ані санкції за їх невиконання, що указує на неможливість виділення обов'язку доказування у діяльності цивільного позивача.

Водночас, як указується у літературі, що стосується моральної шкоди та розміру її компенсації, заявленого у цивільному позові, то тягар (обов'язок) їх доказування здебільшого переходить на цивільного позивача в силу особистого (за змістом психічного) характеру цього виду шкоди та його оцінки самим потерпілим - цивільним позивачем. Саме він визначає ступінь моральних страждань (переживань), заподіяних йому кримінальним діянням, оцінює їх грошовим еквівалентом та підтверджує їх відповідними доказами (довідками, висновком спеціаліста, експертизи тощо) [424, с. 358]. Із тим, що на цивільного позивача переходить обов'язок доказування, погодитися неможливо, адже за його невиконання до нього не можуть бути застосовані жодні санкції.

Однак думка про те, що саме цивільний позивач визначає ступінь моральних страждань (переживань), заподіяних йому кримінальним діянням, оцінює їх грошовим еквівалентом та підтверджує їх відповідними доказами (довідками, висновком спеціаліста, експертизи тощо), є раціональною, оскільки моральна шкода пов'язана із особистими стражданнями людини, і тому її доказування дійсно має явно виражений особистісний характер. У даному випадку слід вести мову про доказування як обґрунтування певного твердження, певної тези, причому саме перед судом, оскільки саме суд вирішує цивільний позов у вироку. У досудовому розслідуванні подання цивільним позивачем доказів є лише проявом його процесуальних прав на участь у

доказуванні; у судовому провадженні можна стверджувати про покладення на цивільного позивача тягаря доказування саме моральної шкоди, оскільки якщо ним не буде доведено, що йому завдано фізичного болю та страждань у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; душевних страждань у зв'язку із знищенням або пошкодженням майна; факту приниженні честі та гідності, а також ділової репутації (що не може бути доведено прокурором через особистісний характер моральної шкоди), то суд у цій частині може відмовити у задоволенні позовних вимог.

Часові межі існування цієї функції охоплюються усіма стадіями кримінального провадження. Однак форми реалізації на різних стадіях диференційовані. Так, прийняття відшкодування можливе на будь-якій стадії кримінального провадження, пред'явлення цивільного позову - лише до початку судового розгляду; відстоювання цивільного позову (його підтримання, участь у судових провадженнях із перевірки судових рішень у випадках, якщо це стосується цивільного позову) - на усіх стадіях кримінального провадження, крім виконання судових рішень, однак у цій стадії також можуть вирішуватися питання, що стосуються інтересів цивільного позивача.

Цивільний позивач може звернутися з клопотанням про арешт майна до слідчого судді, суду - з метою забезпечення цивільного позову. Не розглядаючи загальні питання арешту майна як засібу здійснення досліджуваної функції, які досліджені нами раніше [150], зазначимо, що внаслідок нормативного визначення арешту майна у ч. 1 ст. 170 КПК, наприклад, у зв'язку із тим, що майно, щодо якого ставиться питання про накладення арешту, не належало підозрюваному, слідчі судді відмовляють у задоволенні клопотання про його арешт [1029]. Хоча із деяких ухвал взагалі складно зробити висновок, кому належить майно, про арешт якого було заявлено клопотання [1002; 1039].

На даний час ці проблеми не можуть, як уявляється, бути вирішеними без внесення змін та доповнень до КПК. Вважаємо, що слід розширити коло осіб,

на майно яких може бути накладено арешт, із певним уточненням щодо об'єктів, які мають ознаки речових доказів.

У судовій практиці виявлено проблеми застосування арешту майна, які здебільшого пов'язані із недоліками клопотань [29].

Частина 3 ст. 171 указує, що «у клопотанні цивільного позивача, слідчого, прокурора про арешт майна підозрюваного, обвинуваченого, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, іншої особи для забезпечення цивільного позову повинно бути зазначено». Питання викликає формулювання «іншої особи», адже ч. 3 ст. 170 чітко указує, що арешт може бути накладено на об'єкти, які перебувають у власності у підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, і перебувають у нього або в інших фізичних, або юридичних осіб, а також які перебувають у власності юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Факт перебування цих об'єктів у інших фізичних або юридичних осіб ніяк не впливає на їх належність на праві власності підозрюваному, обвинуваченому або особам, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, юридичній особі, щодо якої здійснюється провадження. Відповідно, слова »іншої особи» із ч. 3 ст. 171 слід виключити.

Кримінально-процесуальна функція заперечення проти цивільного позову. На відміну від функції забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, яка стосується усіх форм відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні, функція заперечення проти цивільного позову пов'язана лише із таким способом відшкодування, як пред'явлення цивільного позову. Цивільним відповідачем може бути фізична або юридична особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння

та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому КПК (ч. 1 ст. 62 КПК). Тому подив викликає ч. 2 ст. 326 КПК, яка передбачає: якщо в судове засідання не прибув за викликом цивільний відповідач, який не є обвинуваченим; оскільки обвинувачений не визначається цивільним відповідачем, а здійснює заперечення проти цивільного позову, пред'явленого до нього, у межах функції захисту.

Спрямованість діяльності цивільного відповідача, його представника як суб'єктів цієї функції характеризується оспорюванням предмета, підстав цивільного позову, розміру позовних вимог, відповідно, її завдання можна визначити як спростування обгрунтованості цивільного позову та /або розміру позовних вимог.

У відповідності до ч. 2 ст. 62 КПК, права та обов'язки цивільного відповідача виникають з моменту подання позовної заяви органу досудового розслідування або суду. Разом з тим якщо особа не знає про подання цієї заяви, то складно стверджувати про виникнення їх у неї. Тому, на нашу думку, коректніше було б указати на те, що «права та обов'язки цивільного відповідача виникають з моменту отримання особою позовної заяви, поданої до органу досудового розслідування або суду.»

Цивільний відповідач має права та обов'язки, передбачені КПК для підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосується цивільного позову, а також має право визнавати позов повністю чи частково або заперечувати проти нього. КПК не регламентує процесуальну форму визнання позову, хоча визнання позову має процесуальні наслідки і у контексті можливості розгляду позову за відсутності у судовому засіданні цивільного позивача, і у контексті прийняття рішення про задоволення позову. Х.Р. Кахнич обґрунтовано стверджує, що законність прийняття визнання позову повинен забезпечувати суворий механізм його оформлення, аналогічний прийняттю відмови від цивільного позову, пред'явленого позивачем у кримінальному провадженні [347, с. 130]. Відповідно, форма визнання позову цивільним відповідачем повинна бути письмовою.

Часові межі існування цієї функції охоплюються усіма стадіями кримінального провадження.

У контексті дослідження проблем реалізації побічних функцій слід звернути увагу ще на деякі проблеми. Формально цивільний позивач та цивільний відповідач користуються правами, відповідно, потерпілого та підозрюваного (обвинуваченого), а до прав останніх відноситься давання показань та пояснень, відмова від їх давання. Водночас показання цивільного позивача та цивільного відповідача у КПК джерелами доказів не визнані, а порядок їх допиту ні у досудовому розслідуванні, ні у судовому провадженні не регламентований. Тому у літературі неодноразово пропонувалося визнати показання таких суб'єктів джерелами доказів [347, с. 141; 567, с. 198; 599, с. 88] і передбачити норми в кримінальному процесуальному законодавстві України, що регулюють порядок їх допиту [347, с. 140-141], або допитувати за правилами допиту потерпілого /обвинуваченого [567, с. 198]. Вважаємо цю пропозицію обґрунтованою, оскільки цивільний позивач та цивільний відповідач можуть надати відомості про факти, які входять до предмета доказування, зокрема щодо виду і розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. І якщо показання осіб, які мають відомостей про інші факти, що входять до предмета доказування, визнаються КПК доказами, то немає гносеологічних та процесуальних підстав для відмови надати такий статус відомостям, які надають цивільний позивач та цивільний відповідач.

Частини 7,8 ст. 290 КПК передбачають, що про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів прокурор або слідчий за його дорученням повідомляє потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, після чого останній має право ознайомитися з ними за правилами, викладеними в цій статті. Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів повідомляються цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник, після чого ці особи мають право ознайомитися з ними в тій частині, яка стосується цивільного позову, за правилами, викладеними в цій

статті. Аналіз цих положень дозволяє стверджувати, що механізм надання матеріалів потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, цивільному позивачу, його представнику та законному представнику, цивільному відповідачу, його представнику належним чином не деталізовано ні за суб'єктним складом, ні за процедурою та об'єктами ознайомлення.

Так, якщо потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, повідомляються про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів прокурором або слідчим за дорученням прокурора, то ким повідомляються цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник, КПК не встановлює, хоча із застосуванням аналогії закону можна зробити висновок, що також прокурором або слідчим за дорученням прокурора. Крім того, з невідомих причин представник та законний представник цивільного позивача можуть знайомитися з матеріалами, а потерпілого - ні (на це звертали увагу Ю.П Аленін [19] та С.О. Ковальчук [367]), хоча ці статуси має одна особа - особа, якій кримінальним правопорушенням завдано шкоди.

Аналіз ч. 6, 7 ст. 290 не дозволяє чітко встановити, чи зобов'язана сторона захисту надати потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, цивільному позивачу, його представнику та законному представнику, цивільному відповідачу, його представнику зібрані нею матеріали, чи копії або відображення матеріалів сторони захисту надаються стороною обвинувачення. Більше того, зазначені нормативні положення вказують на можливість ознайомлення лише із матеріалами, а про доступ до житла чи іншого володіння мова (на відміну від можливостей сторони обвинувачення) не йде. Враховуючи те, що потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, підтверджують прокурору факт надання їм доступу до матеріалів, мабуть, КПК виходить із того, що це обов'язок прокурора, хоча очевидно, що це питання потребує чіткого вирішення у КПК (70% респондентів вказали на доцільність уточнити у

частинах 7 та 8 статті 290 Кримінального процесуального кодексу, які суб'єкти надають фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування потерпілому, представнику юридичної особи, цивільному позивачу, його представнику та законному представнику, цивільному відповідачу, його представнику).

Також слід відмітити і те, що ч.ч. 6,7 ст. 290 КПК указують на ознайомлення із матеріалами для потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача, його представника, а підтверджують ці учасники прокурору факт надання їм доступу до матеріалів, а не факт ознайомлення, що було б логічніше.

Реабілітаційна функція. У відповідності до ст. 1 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» [706], підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянинові внаслідок: незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян.

Стаття 2 цього ж Закону конкретизує, що право на відшкодування шкоди виникає у випадках: постановлення виправдувального вироку суду; встановлення в обвинувальному вироку суду чи іншому рішенні суду (крім ухвали суду про призначення нового розгляду) факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують чи порушують права та свободи громадян;

закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати. Відповідно, з урахуванням завдань реабілітації, які розглядалися вище, слід визнати спрямування реабілітаційної функції на відновлення прав та законних інтересів осіб, підданих незаконному кримінальному переслідуванню, або щодо яких були застосовані інші процесуальні дії, що обмежують чи порушують права та свободи, що і є її завданням.

Враховуючи положення ст. 12 вищезазначеного Закону, можна стверджувати, що натепер в Україні діяльність із реабілітації здійснюється органами досудового розслідування, прокурором, судом. Разом з тим окремого порядку вирішення цього питання ні КПК, ні цей Закон не регламентують.

Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» від 04.03.1996 р. [664] передбачає, що громадянинові, а у разі його смерті - його спадкоємцям відповідний орган, зазначений у п.11 Положення, одночасно з повідомленням про закриття справи в стадії дізнання і попереднього слідства або з копією виправдувального вироку, що набрав законної сили, або постановою (ухвалою) суду (судді) направляє повідомлення, в якому роз'яснює, куди і протягом якого терміну можна звернутися за відшкодуванням шкоди і поновленням порушених прав.

Для визначення розміру шкоди, переліченої в пунктах 1, 3, 4 ст. 3 Закону, громадянин протягом шести місяців після направлення йому повідомлення може звернутися: при закритті провадження в справі органами дізнання або слідства Міністерства внутрішніх справ, Генеральної прокуратури і Служби безпеки України - відповідно до цих органів; при винесенні виправдувального вироку або закритті справи судом першої інстанції чи в касаційному або наглядному порядку - до суду, який розглядав справу по першій інстанції. У

місячний термін з дня звернення громадянина один з органів, перелічених в п. 11 Положення, залежно від того, хто з них здійснював слідчі дії або розглядав справу, витребовує від відповідних державних і громадських організацій всі необхідні документи, що мають значення для визначення розміру завданої шкоди, і виносить передбачену ч. 1 ст. 12 Закону постанову (ухвалу). Не пізніше трьох діб після винесення постанови (ухвали) про розмір шкоди завірена гербовою печаткою її копія надсилається громадянинові або його спадкоємцям і подається ними до відповідного територіального органу Державного казначейства за місцем проживання для одержання чека.

Аналіз вищенаведених положень дозволяє стверджувати, що, по-перше, зазначене Положення не відповідає чинним нормам КПК та Закону, по-друге, передбачає ускладнену процедуру вирішення питання про відшкодування шкоди.*

Слід звернути увагу і на те, що питання про відшкодування майнової шкоди вирішується у непозовному порядку, а моральної - у позовному. Так, питання про відшкодування моральної шкоди за заявою громадянина вирішується судом відповідно до чинного законодавства в ухвалі, що приймається згідно з ч. 1 ст. 12 (ч. 1 ст. 13 Закону), тобто у позовному порядку за нормами ЦПК України. Цей підхід видається нелогічним з урахуванням контекстних положень КПК України. У відповідності до ч. 1 ст. 61 КПК, цивільний позивач може заявляти вимоги про відшкодування моральної шкоди, які розглядаються та вирішуються судом у вироку, причому права суду передати це питання на вирішення суду у порядку цивільного судочинства не передбачено. Підставою про відшкодування і матеріальної, і моральної шкоди є виправдувальний вирок або ухвала про закриття кримінального провадження з реабілітуючих підстав. Тому вирішення обох цих питань можливо віднести на розгляд органів досудового розслідування, прокурора і суду, що спростить для особи, яка була незаконно піддана кримінальному переслідуванню, процес

* Це підтверджується опитуванням, результати якого викладені у дисертаційному дослідженні В.Ю. Горєлової (60 анкет), де громадяни вказали, що вони не зверталися з заявами про відшкодування завданої ними шкоди, оскільки утруднений механізм відшкодування шкоди [192, с. 13].

відшкодування завданої їй шкоди. Адже на практиці особа, звертаючись до суду, часто повинна доводити факт вчинення державою, її службовими особами протиправного діяння, факт наявності шкоди, причинно-наслідковий зв'язок між діянням та настанням шкоди. Наприклад, відомими є випадки, коли особам відмовляють у задоволенні позову про відшкодування моральної шкоди на тій підставі, що позивач не довів, що дії органу дізнання чи досудового слідства під час проведення досудового розслідування були незаконними [513, с. 10].

Все це указує на далеку від досконалості нормативну регламентацію реабілітаційної функції, і у частині форм відшкодування шкоди, і у частині регламентації порядків вирішення питання про відшкодування, і у частині суб'єктів прийняття рішення про відшкодування.

Тому у літературі вказується на необхідність вирішення питання про реабілітацію у формі судового акту [512, с. 357; 1183], у тому числі обґрунтовується необхідність віднесення дій суду з реабілітації виправданого до компетенції суду та пропонується правовий механізм забезпечення права на реабілітацію при зверненні вироку до виконання [1109, с. 5]. Як альтернативу можна розглядати пропозицію визначення в реабілітаційних рішеннях органів досудового розслідування, прокуратури і виправдувального вироку суду розміру завданої особі майнової і моральної шкоди, що підлягає обов'язковому відшкодуванню [192, с. 5].

Для порівняння, КПК Республіки Таджикистан передбачає судовий і несудовий порядки вирішення питання про відшкодування шкоди* [906]. Позови про компенсацію в грошовому вираженні за завдану моральну шкоду пред'являються в порядку цивільного судочинства.

Відмітимо, що і в українській доктрині вказувалося, що питання про визначення розміру шкоди необхідно вирішувати відповідно до ст. 411 КПК, якщо згаданий вище закон не передбачає інших шляхів [335, с. 12; 1182, с. 95-96].

* Стаття 401. Порядок вирішення питань, пов'язаних з виконанням вироку.

Позитивні та негативні риси мають обидві ці пропозиції та відповідні порядки. У другому випадку залишається давно обговорювана проблема вирішення питання про відшкодування шкоди органами, які її завдали [514, с. 115], хоча і у більш оперативному порядку, порівняно із існуючим.

У першому - на суд буде покладено обов'язок вирішення, по суті, цивільно-правових питань або у підсумковому рішенні, або надалі в окремому реабілітаційному акті. Враховуючи порядок вирішення таких питань, викладений у вищенаведеному Положенні (витребовує від відповідних державних і громадських організацій всі необхідні документи, що мають значення для визначення розміру завданої шкоди), такі питання можуть бути вирішені у порядку вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку. Вважаємо за доцільне підтримати першу пропозицію, враховуючи те, що саме суд, який не є суб'єктом здійснення кримінального переслідування, спроможний присудити особі справедливу сатисфакцію у разі незаконного кримінального переслідування або здійснення інших процесуальних дій, що обмежують права громадян, у ході кримінального провадження. Вирішення питання про відновлення прав особи не повинне залежати від органів та осіб, які їх порушували: інше суперечитиме відомій правовій аксіомі «пето]идех іп ргоргіа саша».

Слід зазначити і те, що коло суб'єктів реалізації цієї функції визначено нечітко. Так, ст. 11 Закону передбачає, що у разі виникнення права на відшкодування завданої шкоди відповідно до ст. 2 цього Закону орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчий, прокурор або суд зобов'язані роз'яснити особі порядок поновлення її порушених прав чи свобод та відшкодування завданої шкоди. Розмір відшкодовуваної шкоди, зазначеної в п. 1, 3, 4 ст. 3 Закону, залежно від того, який орган провадив слідчі (розшукові) дії чи розглядав справу, у місячний термін з дня звернення громадянина визначають відповідні органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратура і суд, про що виносять постанову (ухвалу) (ст. 12 Закону).

Пункт 11 Положення вказує, що громадянин може звернутися: при закритті провадження в справі органами дізнання або слідства Міністерства внутрішніх справ, Генеральної прокуратури і Служби безпеки України - відповідно до цих органів; при винесенні виправдувального вироку або закритті справи судом першої інстанції чи в касаційному або наглядному порядку - до суду, який розглядав справу по першій інстанції.

Однак незрозуміло, який суб'єкт саме у стадії досудового розслідування зобов'язаний роз'яснити особі порядок поновлення її порушених прав чи свобод та відшкодування завданої шкоди та визначити розмір шкоди, що підлягає відшкодуванню. У разі наявності підстав для закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх приймати відповідне рішення у випадку повідомлення особі про підозру вправі лише прокурор, тому, вважаємо, лише він повинен і надавати роз'яснення. При цьому прокурор закриває кримінальне провадження не як орган слідства, і тому виникають питання, на яких правових підставах прокурор або прокуратура можуть приймати рішення про відшкодування шкоди.

Часові межі існування реабілітаційної функції залежать від визначення поняття реабілітації, яке, як вказувалося вище, не може обмежуватися фактом виправдання особи або закриття кримінального провадження, яке здійснюється у межах функції правосуддя. Відповідно, при розумінні реабілітації як відновлення прав та законних інтересів осіб, які були піддані незаконному кримінальному переслідуванню [38, с. 120; 88; 523; 618; 658], реабілітаційна функція починається роз'ясненням особі порядку поновлення її порушених прав чи свобод та відшкодування завданої шкоди, а юридичним фактом реабілітації є вирок або ухвала (постанова) про закриття кримінального провадження (оскільки постанова (ухвала) про закриття кримінальної справи чи виправдувальний вирок не реабілітують особу в прямому значенні цього слова, це рішення, які констатують закінчення провадження щодо особи (підсумкове

рішення); певний юридичний факт (невинуватість, непричетність), що дає поштовх до реабілітації особи [512, с. 356]).

Завершується вона винесенням постанови (ухвали) про розмір шкоди та надісланням її копії реабілітованому або його спадкоємцям або набранням законної сили рішенням суду щодо відшкодування особі моральної шкоди.

4.3. Кримінально-процесуальна функція обслуговуючого рівня та її реалізація у кримінальному провадженні України

Для початку слід звернути увагу на те, що КПК України передбачає певне коло суб'єктів, які не відносяться до сторін кримінального провадження, іменуючи їх іншими учасниками кримінального провадження. Це такі учасники кримінального провадження, як заявник, свідок, адвокат свідка, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник, поручитель (п. 25 ст. 3 КПК). У зв'язку із цим актуальності набуває питання про функціональну спрямованість діяльності цієї групи суб'єктів. Деякими вченими заперечується навіть така постановка питання [722, с. 38, 261; 832, с. 204; 846; 1126, с. 15-16], однак ця позиція не є пануючою у доктрині [71; 806; 1161; 1191, с. 64].

Є.В. Григорчук, підтримуючи цю точку зору, обґрунтовує, що зазначені суб'єкти, знаходячись у групі «інших» учасників кримінального процесу, не виконуючи ні функцію захисту, ні кримінального переслідування, ні вирішення справи по суті, є носієм особливої «допоміжної» функції. Їх процесуальна функція полягає у сприянні здійсненню правосуддя шляхом правдивого викладення відомих їм обставин, які мають значення для справи та сприяють належному кримінальному провадженню [199, с. 142].

Це не єдине найменування для цієї групи функцій (функції). Указується на здійснення цими суб'єктами факультативної функції [848, с. 162-163]; побічної, допоміжної або службової [1206]; побічної, допоміжної [463]; функції забезпечення кримінально-процесуальної діяльності [1106, с. 29].

У деяких джерелах диференціюються напрямки цієї допоміжної (сприяючої, факультативної) діяльності для різних учасників [38, с. 178; 73, с. 230-231; 463; 848, с. 162-163; 1191, с. 65]. Відмітимо при цьому, що, погоджуючись із специфікою статусу експерта та спеціаліста, все ж не можемо підтримати точку зору, що застосування спеціальних пізнань [38, с. 178] є самостійною кримінально-процесуальною функцією. Аргументи автора на користь її виділення, на жаль, не включають у себе формулювання власної мети цього напрямку діяльності, що є необхідною ознакою кримінально-процесуальної функції. Застосування спеціальних пізнань не може бути завданням цієї функції, оскільки у цьому полягає її сутність. Правова природа застосування спеціальних знань полягає у їх використанні для вирішення питань кримінального провадження, що є не чим іншим, як допоміжною кримінально-процесуальною функцією. Також навряд чи виділені деталізуючі напрямки діяльності [73, с. 230-231] кожен окремо являють собою окремі кримінально-процесуальні функції.

Як вказувалося вище, процесуальні інтереси мають усі суб'єкти кримінального провадження, і саме процесуальний інтерес визначає сутність кримінально-процесуальної функції.

Досліджувана функція охоплює функціональну спрямованість діяльності не тільки заявника, свідка, понятого, експерта, спеціаліста, перекладача, секретаря судового засідання, судового розпорядника [199, с. 142], а у цілому усіх «інших учасників кримінального провадження» (крім цивільного позивача та цивільного відповідача, їх представників та законних представників), а також не указаних у п. 25 ст. 3 КПК, однак таких, що також можуть бути віднесені до інших учасників кримінального провадження - статисти та батьки, опікуни, піклувальники, адміністрація дитячої установи, яким передано під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого (якщо вони не визнані законними представниками, оскільки у цьому випадку вони виконують функцію захисту). М.І. Пашковський вказує на те, що допоміжні функції здійснюють також закордонні органи зовнішніх зносин України (консульські

установи та дипломатичні представництва); обмеженість цього статусу обумовлена їх епізодичною (фрагментарною) участю в кримінальному провадженні, обумовленою виконанням доручень або проведенням обмеженого кола процесуальних дій [634, с. 482]. Разом з тим, враховуючи спрямованість повноважень керівника дипломатичного представництва чи консульської установи України, чи іншої уповноваженої ними службової особи, які характеризуються встановленням обставин кримінального правопорушення (у можливих межах) та особи, яка його вчинила, ці суб'єкти, як указувалося вище, реалізують функцію розслідування.

Вищевказані суб'єкти, безумовно, не здійснюють основні кримінально-процесуальні функції; вони не мають власного або представницького інтересу у вирішенні кримінально-правового конфлікту, однак мають ряд інтересів процесуальних, мають права та обов'язки, що спрямовані на забезпечення належного руху кримінального провадження та реалізації його загальних завдань, викладених у ст. 2 КПК. При цьому слід указувати саме на допоміжну функцію, а не функції, оскільки усі напрямки діяльності заявника, свідка, адвоката свідка, понятого, заставодавця, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання, судового розпорядника, поручителя, батьків, опікунів, піклувальників, адміністрації дитячої установи, яким передано під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого (якщо вони не визнані законними представниками, оскільки у цьому випадку вони виконують функцію захисту), закордонних органів зовнішніх зносин України (крім керівника дипломатичного представництва чи консульської установи України, чи іншої уповноваженої ними службової особи при реалізації повноважень, закріплених у главі 41 КПК) спрямовані на реалізацію одного завдання - забезпечення належного здійснення кримінального провадження. Однак, враховуючи специфіку їх діяльності, можна виділити певні підфункції, що здійснюються окремими суб'єктами.

У літературі зроблено спробу виділити основні ознаки допоміжної функції. По-перше, допоміжна кримінальна процесуальна функція

здійснюється під час кримінального провадження, тобто під час здійснення кримінальної процесуальної діяльності. По-друге, функцію характеризує не вся діяльність, а лише її основні напрями. По-третє, ці напрями діяльності не поглинаються і не збігаються з іншими напрямами діяльності під час кримінального провадження. По-четверте, реалізація допоміжної кримінальної процесуальної функції завжди спрямована на вирішення завдань кримінального судочинства. По-п'яте, прикметною рисою допоміжної функції є те, що без неї діяльність і існування останніх функцій є неможливим [199, с. 142].

Однак, аналізуючи ознаки вищенаведеної допоміжної функції, можна стверджувати, що вони стосуються будь-якої кримінально-процесуальної функції і не відображають специфіку допоміжної функції. Аналогічні зауваження можна зробити і щодо визначення поняття допоміжної функції: допоміжна кримінальна процесуальна функція - це не співпадаючий з іншими напрямами кримінальної процесуальної діяльності такий напрям діяльності учасників кримінального судочинства, який обумовлений їх роллю і призначенням і яка здійснюється з метою вирішення завдань кримінального провадження [199, с. 142].

Для визначення поняття допоміжної функції та її підфункцій слід звернутися до класифікації інших учасників кримінального провадження [9, с. 27; 422, с. 150-162]. Виділена таким чином у доктрині різниця у способі сприяння здійсненню кримінального провадження у діяльності вище перелічених учасників, що дає можливість виділити певні підфункції допоміжної кримінально-процесуальної функції.

Ця функція не пов'язана із вирішенням основного питання кримінального провадження, має епізодичний характер, а її реалізація ініціюється, як правило, іншими суб'єктами. Наприклад, свідок здійснює допоміжну кримінально-процесуальну функцію, сутність якої полягає у забезпеченні збирання та перевірки доказів шляхом давання показань, пояснень, участі у проведенні слідчих (розшукових) дій.

Межами дії цієї функції є усі стадії кримінального провадження, вона може реалізовуватися і до внесення відомостей до ЄРДР (у разі подання зави про вчинене кримінальне правопорушення, залучення спеціаліста до огляду місця події, проведення процесуальних дій у порядку ст. 520 КПК).

Аналіз кримінально-процесуального статусу учасників кримінального провадження, які є суб'єктами реалізації цієї функції, указує на те, що виконання загального завдання - сприяння кримінальному провадженню здійснюється цими учасниками у різних формах, що дозволяє виокремити деякі підфункції як складові допоміжної функції. Так, вважаємо, слід виділити такі підфункції: забезпечення отримання доказів (свідок, експерт, спеціаліст, заявник, закордонні органи зовнішніх зносин України (консульські установи та дипломатичні представництва)); сприяння проведенню слідчих (розшукових) дій та судового провадження (поняті, перекладач, експерт, спеціаліст, статисти, секретар судового засідання, судовий розпорядник); сприяння реалізації прав учасників кримінального провадження (адвокат свідка); участь у реалізації запобіжного заходу (заставодавець, поручитель, батьки, опікуни, піклувальники, адміністрація дитячої установи, яким передано під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого, закордонні органи зовнішніх зносин України (консульські установи та дипломатичні представництва)).

У літературі на основі положень КПК 2012 р. достатньо уваги приділено реалізації кримінально-процесуального статусу ряду суб'єктів кримінального провадження, які нами віднесені до суб'єктів досліжуваної функції: заявника [874], свідка [275, с. 15; 449; 655; 917; 1148], адвоката свідка [508; 627; 916], понятого [7; 214; 215], перекладача [436; 545; 546], експерта [41; 77; 188; 358; 487; 573; 574; 1123], спеціаліста [188; 413; 547; 646; 1221], поручителя [78; 1149; 1150], закордонних органів зовнішніх зносин України [7; 214; 215; 634].

Разом з тим на деякі аспекти регламентації правового статусу цих суб'єктів, які можуть негативно вплинути на реалізацію їх прав і обов'язків, слід звернути увагу.

Так, наприклад, п. 7 ч. 1 ст. 66 КПК передбачає право свідка ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження; виникає питання, чому б не надати свідку право самостійно викладати свої показання у протоколі, якщо він цього бажає. Достатньо непослідовним є вирішення питання, коли доповнення і зауваження свідок власноручно робити може, а повністю викласти свої показання у протоколі - ні. При цьому щодо перекладача п. 2 ч. 2 ст. 68 КПК передбачає лише право знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження; про право викладення їх власноруч КПК не згадує, що також викликає питання щодо доцільності такої різниці у викладенні прав свідка та перекладача (хоча із відсутністю права перекладача на доповнення протоколу через специфіку його участі у кримінальному провадженні погоджуємось повністю).

Частина 3 ст. 66 КПК, яка регламентує, що особа, яку залучають до проведення процесуальних дій під час досудового розслідування як понятого або яка стала очевидцем таких дій, зобов'язана на вимогу слідчого, прокурора не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії, взагалі не вкладається у контекст статті, адже регламентує обов'язок понятого та осіб, які не є суб'єктами кримінального провадження. Тому ця частина має бути виключена зі ст. 66 КПК.

Є ряд запитань і щодо формулювання прав експерта. Експерт має право заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи (п. 2 ч. 3 ст. 69 КПК); разом з тим, кому він має право заявляти таке клопотання, закон не уточнює. Шляхом системного тлумачення цього положення із положенням ч. 4 цієї ж статті, у відповідності до якої експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи, можна зробити висновок про особу, яка залучила експерта або доручила йому проведення експертизи. Вважаємо за

необхідне уточнити положення п. 2 ч. 3 ст. 69 КПК і чітко визначити коло суб'єктів, яким може бути заявлене клопотання.

У п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК зазначається, що викладення у висновку експертизи виявлених в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання, є правом експерта; це передбачено і у ч. 3 ст. 102 КПК.

Разом з тим, враховуючи, що ці відомості мають значення для кримінального провадження, та рівень значимості правильного встановлення елементів предмета доказування у кримінальному провадженні, вважаємо можливим запропонувати сформулювати це положення не як право, а як обов'язок експерта.

Невизначеним у КПК залишися предмет допиту експерта, адже якщо у п. 1 ч. 5 ст. 69, ст. 356 КПК указується на роз'яснення висновку, то у ч. 7 ст. 101 вказується на роз'яснення та доповнення висновку. Однак доповнення висновку є необхідним при його неповноті, а це вже є підставою для призначення додаткової експертизи [260, с. 54]. Тому пропонуємо виключити елемент доповнення з предмета допиту експерта у ст. 101 КПК.

Крім того, є право ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні (п. 5 ч. 3 ст. 69 КПК). Однак такої групи осіб КПК ніде не перелічує. Тому з метою уніфікації термінології положення «особам, які беруть участь у кримінальному провадженні» слід замінити на «учасникам судового провадження».

Таким чином, для удосконалення реалізації допоміжної кримінально-процесуальної функції пропонуємо внести до КПК, крім вище сформульованих щодо п. 5 ч. 3 ст. 69 КПК, зміни та доповнення.

Висновки до розділу 4

1. Функція розслідування характеризується такими ознаками: завданням є встановлення події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК), у обсязі, достатньому для повідомлення конкретної особи про підозру, та особи, яка його вчинила; починається з моменту, коли слідчому, прокурору стало відомо про обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, із заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення або інших джерел, у тому числі і при безпосередньому виявленні цих обставин, а завершується складенням слідчим повідомлення про підозру; суб'єктами є слідчий та оперативні підрозділи (у межах делегованої компетенції), підрозділ детективів та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, слідчі підрозділи, керівник органу досудового розслідування - у разі особистого здійснення досудового розслідування, а також службові особи, уповноважені на вчинення процесуальних дій у порядку глави 41 КПК.

2. Кримінально-процесуальна функція прокурорського нагляду здійснюється у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, яке являє собою регламентовану нормами кримінального процесуального законодавства цілеспрямовану діяльність прокурора із організації ефективного та оперативного процесу розслідування для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження, спрямування процесуальних дій та забезпечення дотримання вимог закону при провадженні процесуальних дій та прийнятті процесуальних рішень з метою досягнення завдань кримінального провадження та завдань нагляду за додержанням законів при проведенні досудового розслідування (дізнання та досудового слідства) шляхом прийняття процесуальних рішень та забезпечення їх виконання.

3. Сутність кримінально-процесуальної функції відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням полягає у вжитті

процесуальних заходів впливу на діяльність слідчого для забезпечення законного, неупередженого, оперативного та ефективного розслідування кримінальних правопорушень органами досудового розслідування.

4. Кримінально-процесуальна функція забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб здійснюється шляхом реалізації дозвільних повноважень (пов'язаних із вирішенням питань про проведення слідчих (розшукових) дій, які обмежують конституційні права особи, або спеціального розслідування) та повноважень із забезпечення законності та обґрунтованості застосування заходів кримінально-процесуального примусу.

5. Функція судового контролю має багатостадійний характер, тому суб'єктами її реалізації є слідчий суддя (у досудовому розслідуванні), суд першої інстанції у підготовчому судовому провадженні та судовому розгляді, суд апеляційної інстанції - в апеляційному провадженні, суд касаційної інстанції - у касаційному провадженні, Верховний Суд України - у провадженні із перевірки судових рішень Верховним Судом України, суд у провадженні із перевірки судових рішень за нововиявленими обставинами.

6. Суб'єктами кримінально-процесуальної функції міжнародного співробітництва є Центральні органи України (Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України, Національне антикорупційне бюро України); регіональна прокуратура; прокурор; орган досудового розслідування; керівник органу досудового розслідування; слідчий; слідчий суддя; суд.

7. Суб'єктами допоміжної кримінально-процесуальної функції є заявник, свідок, адвокат свідка, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник, поручитель, батьки, опікуни, піклувальники, адміністрація дитячої установи, яким передано під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого, закордонні органи зовнішніх зносин України.

ВИСНОВКИ

У Висновках викладено основні наукові результати дослідження:

1. Кримінально-процесуальна функція - це обумовлений завданнями кримінального провадження певний самостійний напрямок діяльності суб'єкта (суб'єктів) кримінального провадження, що має самостійні завдання, визначає права та обов'язки суб'єкта (суб'єктів) / їх компетенцію та реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Категорії «кримінально-процесуальна функція», «функція кримінального процесу», «функції кримінального процесуального права» мають самостійний зміст. Кримінально-процесуальна функція не є елементом кримінально-процесуального статусу та кримінально-процесуальної компетенції.

2. Система кримінально-процесуальних функції є упорядкованою сукупністю кримінально-процесуальних функцій, яка характеризується відносною самостійністю змісту кожного елемента та ієрархічними і горизонтальними зв'язками між ними, а також загальним спрямуванням на реалізацію завдань, мети та призначення кримінального провадження. Вона включає: основоположний (первинний) рівень кримінально-процесуальних функцій; вторинний рівень; обслуговуючий рівень; паралельний (приєднаний) рівень (містить цивільно-правовий елемент).

3. Критеріями класифікації кримінально-процесуальних функцій є: рівні системи кримінально-процесуальних функцій; ступінь значення для досягнення мети та вирішення завдань кримінального провадження; об'єкт; складність структури; сумісність із іншими кримінально-процесуальними функціями; суб'єкт реалізації; моносуб'єктність або полісуб'єктність реалізації; сфера реалізації.

4. Кримінальне переслідування - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності прокурора, слідчого, оперативного підрозділу, а у випадках, передбачених КПК, потерпілого, його представника та законного представника, з формулювання твердження про

причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, а також з відстоювання цієї тези шляхом викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення /встановлення вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, для забезпечення державного осуду її діяння (у формі констатації винуватості особи /вчинення нею іншого діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, кримінальної відповідальності та /або застосування до неї інших заходів кримінально-правового характеру) та належної реалізації наслідків такого осуду за допомогою кримінально-процесуальних засобів пізнавального та забезпечувального характеру в формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 167, 190, 208, 214, 284, 286, 291, 317, 325, 474, 476, 582 КПК, глави 22 КПК, доповнення КПК статтею 318^1 «Стаття 318^1. Матеріали кримінального провадження (кримінальна справа) та право на ознайомлення з ними», главою 28^1 «Закриття кримінального провадження судом першої інстанції». Обвинувачення у процесуально-правовому розумінні є формою та етапом кримінального переслідування, а не синонімом цього поняття; обвинувачення не є окремою кримінально-процесуальною функцією.

5. Кримінально-процесуальна функція захисту - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності підозрюваного, обвинуваченого (підсудного), засудженого, виправданого, особи, щодо якої ведеться провадження із застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, їх законних представників та захисників, спрямований на: заперечення законності та обґрунтованості кримінального переслідування; виявлення обставин, що спростовують підозру, виправдовують обвинуваченого (підсудного), виключають або пом'якшують його відповідальність,

пом'якшують покарання та інші наслідки засудження особи; на охорону особистих та майнових прав; на сприяння застосуванню інституту реабілітації; а також недопущення порушень та необґрунтованих обмежень прав і свобод при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 40, 42, 46, 69, 102, 164, 323, 324, 512 КПК, виключення ст. 166 КПК.

6. Кримінально-процесуальна функція правосуддя - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності суду в судовому провадженні щодо розгляду та вирішення кримінального позову, який реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 315, 390 КПК, доповнення КПК главою 28^{1}.

7. Кримінально-процесуальна функція розслідування - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності слідчого, органу досудового розслідування, оперативних підрозділів, службових осіб, уповноважених на вчинення процесуальних дій у порядку глави 41 КПК, спрямований на встановлення події кримінального правопорушення (п. 1 частини першої ст. 91 КПК) в обсязі, достатньому для повідомлення конкретної особи про підозру, та особи, яка його вчинила, шляхом всебічного та повного встановлення обставин кримінального правопорушення, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 13, 71, 233, 234, 240, 241, 245 КПК.

8. Кримінально-процесуальна функція прокурорського нагляду - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності

прокурора у досудовому провадженні, спрямований на всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, скерування процесуальних дій та забезпечення дотримання вимог закону при провадженні процесуальних дій та прийнятті процесуальних рішень, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 36, 308 КПК.

9. Кримінально-процесуальна функція відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності керівника органу досудового розслідування в досудовому провадженні, спрямований на забезпечення ефективності, оперативності, законності та неупередженості досудового розслідування, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 39, 110 КПК.

10. Коригуюча функція суду - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності суду в стадії виконання судових рішень, спрямований на забезпечення належної правової процедури при зверненні судового рішення до виконання, при вирішенні питань, що виникають до звернення судового рішення до виконання, під час виконання судового рішення та після виконання судового рішення, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством.

11. Кримінально-процесуальна функція забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності слідчого судді, спрямований на попередження незаконного та/або необґрунтованого обмеження і порушення

прав та свобод учасників кримінального провадження та інших осіб при проведенні слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, спеціального досудового розслідування, застосування заходів кримінально-процесуального примусу, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 152, 160, 163, 196, 234, 237 КПК.

12. Кримінально-процесуальна функція судового контролю - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності слідчого судді (в досудовому провадженні) і суду (в судовому та судово-контрольному провадженнях), спрямований на охорону та захист прав і законних інтересів осіб, обмеження або порушення яких пов'язані з кримінальним провадженням, перевірку законності та обґрунтованості кримінально-процесуальних рішень та їх корекцію, оцінку результатів процесуальних дій, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 233, 309, 407, 474 КПК.

13. Кримінально-процесуальна функція забезпечення слідчим суддею доказів - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності слідчого судді, спрямований на забезпечення використання особистих доказів у судовому провадженні, збирання доказів стороною захисту, допустимості доказів, отриманих негласним шляхом, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до ст. 225 КПК.

14. Законоохоронна функція прокурора - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності прокурора при здійсненні

перегляду судових рішень вищестоящими судами та у стадії виконання судових рішень, спрямований на забезпечення правильного застосування вимог матеріального та процесуального закону при перевірці судових рішень та при вирішенні питань, що виникають у стадії виконання судових рішень (за відсутності ознак кримінального переслідування), що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством.

15. Кримінально-процесуальна функція міжнародного співробітництва - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності компетентних органів та посадових осіб України, спрямований на реалізацію Запитуючою державою кримінальної юрисдикції щодо діяння /особи через фактичну реалізацію компетентними органами України кримінально-процесуальної юрисдикції, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством України або Запитуючої держави.

16. Кримінально-процесуальна функція забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності потерпілого, цивільного позивача, його представника та законного представника, слідчого, прокурора, спрямований на відновлення порушених кримінальним правопорушенням майнових та немайнових прав та законних інтересів потерпілого або держави, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Кримінально-процесуальна функція заперечення проти цивільного позову - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності цивільного відповідача, його представника, спрямований на спростування обґрунтованості цивільного позову та /або розміру позовних вимог, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для

вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 55, 61, 62, 170, 171 КПК.

17. Реабілітаційна функція - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності органу досудового розслідування, прокурора, суду, спрямований на відновлення прав та законних інтересів осіб, підданих незаконному кримінальному переслідуванню, або щодо яких були застосовані інші процесуальні дії, що обмежують чи порушують права та свободи, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством.

18. Допоміжна кримінально-процесуальна функція - це обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності заявника, свідка, адвоката свідка, понятого, заставодавця, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання, судового розпорядника, поручителя, батьків, опікунів, піклувальників, адміністрації дитячої установи, яким передано під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого, закордонних органів зовнішніх зносин України, спрямований на забезпечення належного здійснення кримінального провадження, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Для вирішення проблем реалізації функції сформульовано пропозиції про внесення змін та доповнень до статей 66, 68, 69, 101 КПК.

19. Функціональна спрямованість діяльності суду характеризується здійсненням судом у судовому провадженні та провадженні з виконання судових рішень неосновних для цього суб'єкта кримінального провадження коригуючої, реабілітаційної функцій, функції міжнародного співробітництва. Слідчий суддя в досудовому кримінальному провадженні реалізує функцію забезпечення доказів, забезпечення законності та обґрунтованості обмеження прав і свобод учасників кримінального провадження та інших осіб, судового контролю і міжнародного співробітництва.

20. Функціональна спрямованість діяльності прокурора відрізняється залежно від стадії кримінального провадження: в досудовому провадженні він

реалізує функції кримінального переслідування, прокурорського нагляду; в судовому провадженні в суді першої інстанції - функцію кримінального переслідування; в судовому провадженні з перевірки судових рішень - функцію кримінального переслідування та законоохоронну функцію, у стадії виконання судових рішень - функцію кримінального переслідування (у формі пенітенціарного кримінального переслідування) та законоохоронну функцію; також реалізується функція забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, реабілітаційна функція, а при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження - функцію міжнародного співробітництва.

Слідчий є суб'єктом реалізації функцій розслідування, кримінального переслідування; забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, міжнародного співробітництва та реабілітаційної функції.

Керівник органу досудового розслідування є носієм кримінально-процесуальної функції відомчого процесуального керівництва досудовим розслідуванням (крім випадків особистого здійснення досудового розслідування, коли він реалізує функції слідчого).

21. Потерпілий реалізує обвинувачення в судовому провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення; у разі пред'явлення цивільного позову або коли підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа відшкодовує шкоду, завдану потерпілому, ним реалізується функція забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням у позовній або непозовній формах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абашева Ф.А. Функциональная характеристика современного российского уголовного процесса /Ф.А. Абашева, Т.З. Зинатуллин; науч. ред. д-р юрид. наук, проф. З.З. Зинатуллин. - Москва: Юрлитинформ, 2008. - 216 с.

2. Абдулвалиев А.Ф. Суд как участник уголовного судопроизводства [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А.Ф. Абдулвалиев. - Екатеринбург, 2010. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1391255.

3. Адаменко В.Д. Советское уголовно-процессуальное представительство /В.Д. Адаменко. - Томск, 1978. - 195 с.

4. Адаменко В.Д. Сущность и предмет защить обвиняемого /В.Д. Адаменко. - Томск: Изд-во Томского ун-та, 1983. - 158 с.

5. Адильшаев З.А. Судебное санкционирование в уголовном процессе России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /З.А. Адильшаев. - Челябинск, 2011. - 30 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1451308.

6. Азаренок Н.В. Уголовное преследование должно бьіть не^вентуальньІм [Злектронньїй ресурс] /Н.В. Азаренок //Проблеми совершенствования и применения законодательства о борьбе с преступностью: материальї Всерос. науч.-практ. конф., посвящ. 95-летию Башкирского гос. ун-та. - Уфа, 2004. - Ч. І. - Режим доступа: Шр://ка1іпоУ8ку-к.пагод.ги/Ь/иґа20042/а2агепок. кіт.

7. Азаров Ю.І. Забезпечення участі понятих у кримінальному процесі в контексті дотримання принципу законності /Ю.І. Азаров //Митна справа. - 2014. - №6. - С. 480-485.

8. Азаров Ю.І. Чи доцільне запровадження процедури спеціального досудового провадження та спеціального судочинства в Україні /Ю.І. Азаров, М.П. Климчук //Юридична наука. - 2014. - №12. - С. 134-140.

9. Актуальні питання кримінального процесу України: навч. посіб. /[Є.М. Блажівський, І.М. Козьяков, О.М. Толочко та ін.]; за заг. ред. Є. М. Блажівського; Нац. акад. прокуратури України. - Київ: ЦУЛ, 2013. - 304 с.

10. Алгоритм дії щодо отримання доступу адвоката до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://кткдка.сот/поVIпі/287.

11. Алейников Г.И. Теоретические и практические вопросьі деятельности защитника по собиранию доказательств в стадии досудебного следствия по законодательству Украиньї и России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Г.И. Алейников. - Москва, 2004. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100079155.

12. Александров А.С. Субсидиарньїй уголовньїй иск /А.С. Александров, В.Е. Гущев. - Нижний Новгород, 1999. - 102 с.

13. Алексеев С.Н. Процессуальное положение прокурора в стадии предварительного расследования в науке уголовного процесса /С.Н. Алексеев, В.А. Лазарева //Право и политика. - 2001. - №8. - С. 67-71.

14. Аленин Ю.П. О двоякой правовой природе задержания лица в уголовном процессе /Ю.П. Аленин //Актуальні проблеми держави та права: зб. наук. пр. - Одеса, 2006. - Вип. 27. - С. 7-13.

15. Аленин Ю.П. Процессуальньїе особенности производства следственньїх дей-ствий: монография /Ю.П. Аленин. - Одесса: Центр.-Укр. изд-во, 2002. - 264 с.

16. Аленін Ю.П. Особливості допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні //Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України: Матеріали науково-практичної конференції «Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України», 8 листопада 2012 р. [Текст] - К: Нац. акад. внутр. справ, 2012. - С. 11-13.

17. Аленін Ю.П. Ще раз до питання про самостійність і незалежність слідчого /Ю.П. Аленін //Актуальні проблеми держави та права: зб. наук. пр. - Одеса, 2008. - Вип. 44. - С. 149-164.

18. Аленін Ю.П. Повідомлення про підозру за новим КПК України /Ю.П. Аленін //Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матеріали Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листоп. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 301-303.

19. Аленін Ю.П. Особливості відкриття матеріалів іншій стороні за новим КПК України: здобутки та прорахунки /Ю.П. Аленін //Юридичний вісник. - 2013. - №4. - С. 89-94.

20. Аленін Ю.П. Деякі концептуальні підходи до реформування кримінально-процесуального законодавства України /Ю.П. Аленін, І.В. Гловюк //Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства України на сучасному етапі: матеріали «круглого столу» (Київ, 20 трав. 2011 р.). - Київ: ФОП Ліпкан О.С., 2011. - С. 26-28.

21. Аленін Ю.П. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення України /Ю.П. Аленін, І.В. Гловюк //Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. - 2014. - №1. - С. 161-169.

22. Аленін Ю.П. Локальний предмет доказування в кримінальному процесі /Ю.П. Аленін, Т.В Лукашкіна //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2009. - №4. - С. 222-228.

23. Аленін Ю. Цивільний позов у кримінальному провадженні: особливості доказування та вирішення /Ю. Аленін, В. Пожар //Право України. - 2014. - №10. - С. 116-123.

24. Альперт С.А. О процессуальньїх функциях прокурора в советском уголовном судопроизводстве /С.А. Альперт //Проблемьі социалистической законности. - Харьков, 1982. - Вьіп. 10. - С. 94-101.

25. Альперт С.А. Обвинение в советском уголовном процессе /С.А. Альперт. Харьков, 1974. - 38 с.

26. Альперт С.А. Потерпевший в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /С.А. Альперт. - Харьков, 1952. - 19 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=69265.

27. Альперт С.А. Субьектьі уголовного процесса /С.А. Альперт. - Харьков, 1997. - 60 с.

28. Аналіз даних судової статистики щодо розгляду справ і матеріалів місцевими загальними судами, апеляційними судами областей та міста Києва за І півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^^^.8с.§оу.иа/ир1оаа8/ііпутсе/Гі1е8/%В0%90%В0%БВ%В0%Б0%В0%ББ%01%96%В0%В7%20%В1%81%01%83%В0%В4%В1%96%Б0%В2,%20І%20%В0%ВР%В1%96%В0%В2%Б1%80%Б1%96%Б1%87%Б1%87%Б1%8Р%2020 15%20%Б1%80%В0%ВЕ%В0%ВА%В1%83 .дос.

29. Аналіз практики розгляду слідчими суддями клопотання сторін кримінального провадження про накладення арешту на майно [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://кіа.сои^^.§OV.иа/8ид2690/и2аЬ/27.

30. Андреянов В.А. Обвинение в российском уголовном процессе: понятие, сущность, значение и теоретические проблемьі реализации [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В.А. Андреянов. - Екатеринбург, 2009. - 28 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1334790.

31. Андреянов В.А. Обвинение в российском уголовном процессе: понятие, сущность, значение и теоретические проблемьі реализации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Андреянов Вячеслав Алексеевич. - Екатеринбург, 2009. - 208 с.

32. Андрусенко С.В. Приватне обвинувачення у кримінальному провадженні: порівняння сучасного стану та попереднього досвіду

/С.В. Андрусенко //Південноукраїнський правничий часопис. - 2013. - №1. - С. 95-97.

33. Андрусенко С.В. Проблемні питання створення та функціонування суду присяжних в Україні /С.В. Андрусенко //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. - 2013. - Вип. 4. - С. 289-296.

34. Андрусяк В.Б. Функції органів досудового слідства в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В.Б. Андрусяк; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2011. - 224 с.

35. Аникина Е.И. Производство по делам частного обвинения [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Е.И. Аникина. - Саранск, 2000. - 20 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1316656.

36. Антипова Н.Т. Государственное обвинение в суде: проблемьі законодательного регулирования и практики [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н.Т. Антипова. - Москва, 2004. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1ГО=100075649.

37. Антонов И. Процессуальная функция поддержания гражданского иска и защить от него и ее развитие в ходе досудебного производства по уголовньїм делам /И. Антонов, Д. Берова, В. Горленко //Арбитражньїй и гражданский процесс. - 2009. - №3. - С. 17-21.

38. Антонова Е.Е. Функциональная характеристика досудебного производства в российском уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Антонова Елена Евгеньевна. - Омск, 2006. - 218 с.

39. Антонюк О. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як новий напрям діяльності прокурора в кримінальному судочинстві /О. Антонюк //Вісник Львівського університету. Серія юридична. - 2010. - Вип. 51. - С. 409-416.

40. Арабули Д.Т. Институт защить прав и интересов лиц в уголовном судопроизводстве России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид.

наук: 12.00.09 /Д.Т. Арабули. - Челябинск, 2010. - 59 с. -Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1404393.

41. Арешонков В.В. Загальні засади судової експертизи за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: порівняльно-правовий аналіз /В.В. Арешонков //Митна справа. - 2012. - №6, ч. 2, кн. 1. - С. 162-168.

42. Аристархов А.Л. Осуществление следователем уголовного преследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Аристархов Алексей Леонидович. - Санкт-Петербург, 2008. - 214 с.

43. Аркуша Л.І. Поняття, система та підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій /Л.І. Аркуша //Південноукраїнський правничий часопис. - 2013. - №3. - С. 141-144.

44. Арушанян К.К. Кримінально-процесуальна діяльність прокурора на стадії виконання судових рішень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Арушанян Кристина Карленівна; Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2013. - 214 с.

45. Афисов В.В. Уголовно-процессуальная функция потерпевшего-юридического лица в уголовном процессе России /В.В. Афисов //Право и образование. - 2007. - №5. - С. 77-85.

46. Ахматов И.И. Процессуальньїй интерес субьекта как атрибут уголовно-процессуального правоотношения [Злектронньїй ресурс] /И.И. Ахматов //Государство и право: теория и практика: материальї III междунар. науч. конф. (г. Чита, июль 2014 г.). - Чита, 2014. - Режим доступа: Шр: //^^^.то1исЬ.ги/сопг/1а^/агсЬіуе/115/5962.

47. Ахундова А.А. Захист прав підозрюваного у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ахундова Агія Аббасівна; Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2013. - 17 с.

48. Аширбекова М.Т. О соотношении понятий «обвинение» и «уголовное преследование» /М.Т. Аширбекова //Пятьдесят лет кафедре уголовного процесса УрГЮА (СЮИ): материальї Междунар. науч.-практ. конф., г. Екатеринбург, 27-28 янв. 2005 г.: в 2 ч. - Екатеринбург, 2005. - Ч. 1. - С. 57-63.

49. Бабіков О. Негласні слідчі дії: проблеми правового регулювання /О. Бабіков //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №3. - С. 52-62.

50. Бабкова В. Проблеми здійснення прокурором наглядових повноважень у формі процесуального керівництва під час проведення досудового розслідування /В. Бабкова //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2012. - №3. - С. 71-73.

51. Бабошин А.М. Сутність та функціональна структура кримінально-процесуальної діяльності прокурора /А.М. Бабошин //Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. - 2013. - Вип. 11. - С. 270-275.

52. Баганець О. Таємна мета нового КПК [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //1е§а1^еек1у.сот.иа/іпдех.рЬр?ід=16061&8Ьо^=пе^8&пе^8ід=123074.

53. Багрій М.В. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: монографія /М.В. Багрій, В.В. Луцик. - Тернопіль, 2014. - 308 с.

54. Баев О.Я. Сущность, формьі и дефиции института уголовного преследования /О.Я. Баев //Вестник Воронежского государственного университета. Серия Право. - 2008. - №1. - С. 250-261.

55. Баксалова А.М. Уголовно-процессуальная функция обвинения, осуществляемая прокурором, и ее реализация на судебном следствии: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А.М. Баксалова. - Томск, 2002. - 209 с.

56. Банах С. Особливості повноважень слідчого судді щодо захисту прав людини /С. Банах, С. Штогун //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №4. - С. 61-65.

57. Барабаш А.С. Природа российского уголовного процесса, цели уголовно-процессуальной деятельности и их установление /А.С. Барабаш. - Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова «Юрид. центр Пресс», 2005. - 257 с.

58. Барна Є.Й. Проблемні питання провадження у справах приватного обвинувачення /Є.Й. Барна //Юридичний вісник Причорномор'я. - 2011. - №2. - С. 272-280.

59. Басиста І.В. Досвід чинності КПК України та шляхи його удосконалення /І.В. Басиста //Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції: матеріали VI Всеукр. наук.-теорет. конф., 30 жовт. 2014 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2014. - Ч. 1. - С. 164-167.

60. Басиста І.В. Правові основи прийняття і виконання рішень слідчого на стадії досудового розслідування: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /І.В. Басиста; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя, 2012. - 40 с.

61. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності [Електронний ресурс] /Ю. В. Баулін //Вісник Асоціації кримінального права України. - 2013. - №1. - С. 185-207. - Режим доступу: Ьйр://^^^.аге821.ук.кЬагкоу.иа/Ьіі8ігеат/123456789/6117/1/Баи1іп_185-207.раг.

62. Бегма А.П. Прокурор як суб'єкт кримінально-процесуальної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А.П. Бегма; Нац. акад. внутр. справ . — Київ, 2011 . — 20 с.

63. Безмельницьіна З.О. Об уголовно-процессуальньїх функциях прокурора в суде второй и надзорной инстанции /З.О. Безмельницьіна, Е.А. Зайцева //Вестник Волгоградской академии МВД России. - 2009. - №4. - С. 23-28.

64. Безмельницьіна З.О. Прокурор в судах второй, кассационной и надзорной инстанций [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /З.О. Безмельницьіна. - Саратов, 2013. - 31 с. - Режим доступа: Шр: //уак2 .егі. §оу.ги/ідсИр1оадЛиіоге£/гепдегРі1е/126227.

65. Бекешко С.П. Защита как процессуальная функция в советском уголовном процессе /С.П. Бекешко //Вопросьі уголовного права и процесса: сб. ст. - Минск: Изд-во БГУ, 1958. - Вьіп. 1. - С. 227-254.

66. Белокопьітов А.К. Законное представительство в российском уголовном судопроизводстве [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А.К. Белокопьітов. - Иркутск, 2009. - 21 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.га/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1334792.

67. Белоносов В.О. О соотношении задач и назначения уголовного судопроизводства /В.О. Белоносов, Н. А. Громов //Право и политика. - 2005. - №10. - С. 98-102.

68. Белоусов В.И. Проверка показаний на месте в ходе предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В.И. Белоусов. - Краснодар, 2003. - 32 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=133769.

69. Берназ В. Обшук особи відповідно до КПК України /В. Берназ, С. Спільник, О. Комарницька //EVшр8ку роШіску а рг^пі дЇ8киг2. - 2014. - Уо1. 1, і88. 5. - Р. 219-230.

70. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США: пер. з англ. /В. Бернхем. - Київ: Україна, 1999. - 554 с.

71. Берова Д.М. Основьі теории функционализма в уголовном судопроизводстве [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Д.М. Берова. - Ростов-на-Дону, 2011. - 48 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1511941.

72. Берова Д.М. К вопросу о соотношениии понятия функции уголовного судопроизводства с понятиями целей, задач и принципов уголовного судопроизводства /Д.М. Берова //Общество и право. - 2012. - №5. - С. 153-158.

73. Берова Д.М. Понятие и система функций в уголовном судопроизводстве /Д.М. Берова //Общество и право. - 2010. - №4. - С. 224-232.

74. Берова Д.М. Уголовно-процессуальньїе функции: монография /Д.М. Берова. - Санкт-Петербург: Фонд «Университет», 2009. - 276 с.

75. Берова Д.М. Функции суда в уголовном судопроизводстве /Д.М. Берова //Общество и право. - 2010. - №5. - С. 176-184.

76. Бесчастний В.М. Правила взаємодії слідчого з оперативними підрозділами із розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /В.М Бесчастний //Розкриття злочинів за новим

Кримінальним процесуальним законодавством України: матеріали наук.-практ. конф., 8 листоп. 2012 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2012. - С. 6-8.

77. Бідняк Г.С. Нормативне забезпечення діяльності судових експертів ОВС в умовах змагальної системи судочинства /Г.С. Бідняк //Криміналістичний вісник. - 2013. - №2. - С. 87-91.

78. Білецька К.К. Особа поручителя в кримінальному процесі України /К.К. Білецька //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. - 2014. - Вип. 29, т. 2. - С. 159-162.

79. Білічак О. Проблеми участі захисника у збиранні доказів на досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень /О. Білічак /Лигпа1и1 ^игідіс пагіопаї: Іеогіе §і ргасііса. - 2014. - Іипіе. - С. 208-213.

80. Білоус О.В. Законодавча регламентація проникнення до житла чи іншого володіння особи під час кримінального провадження /О.В. Білоус //Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. - Київ, 2014. - Вип. 65. - С. 264-271.

81. Білоус О.В. Затримання особи у житлі чи іншому володінні під час здійснення кримінального провадження /О.В. Білоус //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. - 2014. - Вип. 4, т. 2. - С. 200-204.

82. Бобечко Н. Процесуальний статус прокурора в апеляційному провадженні /Н. Бобечко //Матеріали XII регіональної науково-практичної конференції (9-10 лют. 2006 р.). - Львів, 2006. - С. 399-401.

83. Бобьілев М. П. Обвинение как предмет уголовного правосудия в современной России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. П. Бобьілев. - Уфа, 2004. - 24 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100065243.

84. Божьев В. П. Избранньїе трудьі /В. П. Божьев. - М.: Юрайт, 2012. - 715 с.

85. Бозров В. М. К проблеме методологии в теории уголовно-процессуальньїх функций /В. М. Бозров //Российский юридический журнал. - 2011. - №3. - С. 166-172.

86. Бозров В. М. Основьі теории уголовно-процессуальньїх функций. Общая часть: монография /В. М. Бозров. - Екатеринбург: Изд. дом «Урал. гос. юрид. акад.», 2012. - 96 с.

87. Бойльке В. Уголовно-процессуальное право ФРГ: учебник /Вернер Бойльке; пер с нем. Я. М. Плошкиной; под ред. Л. В. Майоровой - 6-е изд. с доп. и изм. - Красноярск: РУМЦ ЮО, 2004. - 352 с.

88. Бойцова Л. В. Реабилитация необоснованно осужденньїх граждан [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Л. В. Бойцова; Ленинград. гос. ун-т. - Ленинград, 1990. - 22 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=89.

89. Болтошев Е. Д. Функции прокурора в досудебньїх стадиях уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Болтошев Евгений Дмитриевич. - Москва, 2002. - 189 с.

90. Борзих Д. В. Діяльність прокурора в досудових стадіях кримінального судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. В. Борзих. - Київ, 2011. - 20 с.

91. Борзих Н. В. Діяльність захисника щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного та обвинуваченого в кримінальному процесі України [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. В. Борзих; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпропетровськ, 2010. - 20 с. - Режим доступу: Ьйр://^^^.ігЬі8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬі8_пЬиу/с§іігЬі8_64.ехе?С21СОМ=2&І2 Ю В № АКО&Р21 ВВК=АКБ&221 ГО= &Ітa§e_й1e_пате=00С/2010/10Ьпукри.гір&ІМА0Е_РІЬЕ_В0ТОШАБ=1.

92. Бортун М. Особливості затримання особи без ухвали слідчого судді /М. Бортун //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №5. - С. 102-106.

93. Ботвінов Р. Г. Кримінальна процесуальна компетенція керівника органу досудового розслідування (за матеріалами діяльності слідчих підрозділів органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ботвінов Ростислав Геннадійович. - Донецьк: Донецький юрид., 2014.

94. Ботвінов Р. Г. Кримінальна процесуальна компетенція керівника органу досудового розслідування (за матеріалами діяльності слідчих підрозділів органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Р. Г. Ботвінов. - Донецьк: Донецький юрид., 2014. - 20 с.

95. Бубнов Р. Г. Взаимоотношения субьектов уголовного преследования по делам публичного и частно-публичного обвинения: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Бубнов Роман Геннадьевич. - Самара, 2006. - 243 с.

96. Бурмагин С. В. Роль и правовое положение суда в современном российском уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Бурмагин Сергей Викторович. - Владимир, 2009. - Т. 1. - 263 с.

97. Вакулік О. А. Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Вакулік О. А. - Київ, 2015. - 20 с.

98. Валігура Д. М. Оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органу досудового розслідування та прокурора: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д.М. Валігура. - Київ, 2013. - 18 с.

99. Ванин Д. В. Функциональное назначение деятельности следователя и его полномочия в состязательном уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ванин Дмитрий Владимирович. - Саратов, 2003. - 201 с.

100. Вапнярчук В. Суб'єкти кримінального процесуального доказування /В. Вапнярчук //Вісник Національної академії правових наук України. - 2014. - №1. - С. 160-168.

101. Вапнярчук В. Щодо поняття кримінального процесу та його внутрішньої структури /В. Вапнярчук //Вісник Національної академії правових наук України. - 2013. - №4. - С. 216-224.

102. Василенко Л. А. Производство по делам частного обвинени [Злектронньїй ресурс]я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Л. А. Василенко. - Омск, 2005. - 23 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО=1208505.

103. Васильев О. Л. Процессуальньїе функции следователей, органов дознания и дознавателя на стадии предварительного расследования /О. Л. Васильев //Вестник Московского университета. Серия право. - 2003. - №1. - С.71-92.

104. Великосельский Ю. И. Функция защитьі на стадии предварительного расследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Великосельский Юрий Иннокентьевич. - Челябинск, 2004. - 215 с.

105. Великосельский Ю. И. Функция защитьі на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ю. И. Великосельский. - Челябинск, 2004. - 22 с. - Режим доступа: Шр://№№№.1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1167327.

106. Викторский С. И. Русский уголовньїй процесс /С. И. Викторский. - Москва: Изд. А. А. Карцева, 1912. - 404 с.

107. Викторский С. И. Русский уголовньїй процесс: учеб. пособие /С. И. Викторский. - Москва: Городец, 1997. - 447 с.

108. Вирок Гадяцького районного суду Полтавської області від 4 червня 2014 р. (справа №526/2080/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/39048259.

109. Вирок Жовтневого районного суду м.Харкова від 12 травня 2014 р. (справа №639/6329/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §оу.иа/Кеуіе^/38609632.

110. Вирок Іванківського районного суду Київської області від 19 січня 2015 р. (справа №366/899/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг!.§оу.иа/Кеуіе^/42391980.

111. Вирок Козятинського міськрайонного суду Вінницької області від 10 вересня 2014 р. (справа №133/1118/14) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/40413 859.

112. Вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 22 квітня 2014 р. (справа №279/4149/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{г.сош1£OV.иа/КеVIе^/38316774.

113. Вирок Краснопільського районного суду Сумської області від 3 жовтня 2014 р. (справа №578/122/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/40745785.

114. Вирок Кузнецовського міського суду Рівненської області від 10 квітня 2015 р. (справа №565/1200/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соигI.§оу.иа/Кеуіе^/43546585.

115. Вирок Маньківського районного суду Черкаської області від 6 березня 2013 р. (справа №701/251/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/30002183.

116. Вирок Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 15 травня 2014 р. (справа №335/9227/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/3 8727950.

117. Вирок Острозького районного суду Рівненської області від 13 червня 2013 р. (справа №567/689/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/31789132.

118. Вирок Рівненського міського суду від 31 жовтня 2014 р. (справа №569/17927/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §оу.иа/Кеуіе^/41290683.

119. Вирок Суворовського районного суду м. Одеси від 8 вересня 2014 р. (справа №523/1673/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §оу.иа/Кеуіе^/40468019.

120. Висновок щодо Кримінального процесуального кодексу України (прийнятого Верховною Радою України в останньому читанні 13 квітня 2012 року) - 40 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№^^.рге8ідепІ£оу.иа/дос8/Адор1едСРСАпа1і8у8ЇЇпа13Шг.рд£

121. Висновок щодо проекту Кримінально-процесуального кодексу України, підготовлений Директоратом з питань правосуддя та захисту людської гідності, Генерального директорату I - Права людини і верховенство права. - Страсбург, 2011. - 90 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.сое.іпі/і/д§Ь1/соорегаііоп/сарасі1уЬиі1діп§/8оигсе/ехрегІі8е8/Оріпіоп_Вгай_СРС_ИА_№гаіпіап.ргі£

122. Витрук Н. В. Общая теория правового положения личности /Н. В. Витрук. Москва: Норма, 2008. - 448 с.

123. Вишневская О. В. Состязательная деятельность защитника на предварительном следствии [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. В. Вишневская. - Ижевск, 2004. - 25 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100082084.

124. Власов А. А. Полномочия следователя в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. А. Власов. - Москва, 1979. - 23 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=48653.

125. Влезько Д. А. Проблемьі организационньїх функций начальника следственного отделения (отдела) в расследовании [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. А. Влезько. - Краснодар, 2002. - 24 с. - Режим доступа: Ьіїр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1280945.

126. Войнарович А. Суд присяжних за новим КПК України /А. Войнарович //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XIX звіт. наук.-практ. конф. 7-8 лют. 2013 р. /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2013. - С. 302-303.

127. Волков К. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність при затриманні особи /К. Волков //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №3. - С. 108-112.

128. Волоско О. Суд присяжних в України: рго е1 сопіга /О. Волоско //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XX звіт. наук.-практ. конф. (6-7 лют. 2014 р.) /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2014. - С. 365-367.

129. Волошина В. К. Реалізація галузевих та специфічних принципів кримінального процесу у стадії досудового розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. К. Волошина; ОНЮА. - Одеса, 2010. - 236 с.

130. Ворона В. В. Правові підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /В. В. Ворона //Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України: матеріали наук.-практ. конф., 8 листоп. 2012 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2012. - С. 55-57.

131. Воронин О.В. О защите в стадии исполнения приговора /О.В. Воронин //Вестник Томского государственного университета. Право. - 2011. - №2. - С. 64-72.

132. Воронин О. В. Прокурорское уголовное преследование в различньїх стадиях и производствах отечественного уголовного процесса /О. В. Воронин //Вестник Томского государственного университета. Право. - 2013. - №1. - С. 24-32.

133. Воронин О. В. Теоретические основь современной прокурорской деятельности /О. В. Воронин; под ред. А. Г. Халиулина. - Томск: Изд-во НТЛ, 2013. - 164 с.

134. Ворончихин М. А. Субьектьі уголовного преследования (понятие, видьі, правовая культура): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ворончихин Михаил Александрович. - Ижевск, 2002. - 167 с.

135. Выдря М. М. Функция защитьі в советском уголовном процессе /М. М Выдря //Советское государство и право. - 1978. - №1. - С. 88-93.

136. Выдря М. М. Расследование уголовного дела - функция уголовного процесса /М. М Выдря //Советское государство и право. - 1980. - №9. - С. 78-82.

137. Галаван З. Розвиток системи досудового слідства в Україні /З. Галаван //Публічне право. - 2012. - №1. - С. 108-113.

138. Галаган В. І. Реалії і проблеми нового КПК України /В. І. Галаган, О. І. Галаган //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 13-18.

139. Галаган В. І. Дотримання засади недоторканності права власності щодо об'єктів тимчасово вилучених під час обшуку або огляду /В. І. Галаган, Н. С. Моргун //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. - 2014. - Вип. 29, т. 2. - С. 162-166.

140. Галиахметов М. Р. Процессуальньїй порядок производства предварительного расследования в форме дознания [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. Р. Галиахметов. - Ижевск, 2010. - 27 с. - Режим доступа: Ьіїр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1407514.

141. Галкин Б. А. Функции прокурора в советском уголовном процессе /Б. А. Галкин //Советское государство и право. - 1957. - №12. - С. 25-35.

142. Галузо В. Н. Судебньїй контроль за законностью и обоснованностью содержания под стражей подозреваемьіх и обвиняемьіх на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Н. Галузо. - Москва, 1995. - 29 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=47973.

143. Гатауллин З. Ш. Подготовка и осуществление государственного обвинения в суде [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /З. Ш. Гатауллин. - Самара, 2007. - 19 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1266730.

144. Герасимчук О. П. Теоретичні та практичні аспекти професійного захисту потерпілого [Електронний ресурс] /О. П. Герасимчук //Часопис

Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». - 2011. - №1. - Режим доступу: Ьйр://1].оа.еди.иа/агІіс1е8/2011/п1/11Ьорр2р.рдґ.

145. Герасимчук О. П. Реалізація потерпілим диспозитивності у кримінальному судочинстві України /О. П. Герасимчук. - Київ: Прецедент, 2009. - 175 с.

146. Героев А. Д. Участие адвоката - защитника в доказьівании на предварительном следствии [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. Д. Героев. - Москва, 2004. - 34 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100071258.

147. Гій Т. О. Процесуальна сутність та зміст поняття «розкриття злочину» /Т. О. Гій //Право і суспільство. - 2010. - №6. - С. 243-247.

148. Глинська Н. В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень: монографія /Н. В. Глинська. - Київ: Істина, 2014. - 588 с.

149. Головюк И. В. Следственньїе действия негласного характера по УПК Украиньї 2012 г. и УПК Республики Казахстан 2014 г.: сравнительно-правовой анализ /И. В. Головюк, Д. М. Цехан //Зубзкіров окуларьі: Хальщаральщ гьільїми-тзжірибелік конференцияньщ материалдарьі, 19 акдан 2015 ж. Аубакировские чтения: материальї междунар. науч.-практ. конф., 19 февр. 2015 г. - Алматьі: Казахстан Республикасьі ІІМ Алматьі академиясьі, ГЗжРБЖ¥Б, 2015. - С. 236-246.

150. Головюк І. В. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження /І. В. Головюк //Інформаційне забезпечення розслідування злочинів: матеріали Міжнар. «круглого столу» (м. Одеса, 29 трав. 2015 р.) /НУ ОЮА; ПРЦ НАПрН України. - Одеса, 2014. - С. 66-76.

151. Головюк І. В. Вердикт присяжних: де Іеде ґегепда [Електронний ресурс] /І. В. Головюк //Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №5. - С. 345-348. - Режим доступу: Ьіїр://рар.т.иа/5_2014/107.рд£

152. Головюк І. В. Депонування показань свідка, потерпілого за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. /І. В. Головюк //Юридичний вісник. - 2014. - №6. - С. 274-281.

153. Головюк І. В. Деякі питання застосування практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні України /І. В. Головюк //Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: матеріали Третьої міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19-20 верес. 2014 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2014. - С. 147-164.

154. Головюк І. В. Деякі проблеми тимчасового вилучення та арешту майна як заходів забезпечення кримінального провадження /І. В. Головюк //Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». - Одеса, 2013. - Т. XIII. - С. 521-526.

155. Головюк І. Деякі проблеми участі захисника у судовому провадженні /І. Головюк //Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (23 трав. 2014 р.). - Київ, 2014. - С. 442-443.

156. Головюк І. В. До питання про функціональну спрямованість діяльності суду (судді) у досудовому провадженні /І. В. Головюк //Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Є. О. Дідоренка. - 2010. - №6, ч. 3. - С. 59-66.

157. Головюк І. В. До питання про функціональну характеристику надання правової допомоги у кримінальному провадженні/І. В. Головюк //Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах: матеріали «круглого столу» (Київ, 4 квіт. 2014 р.). - Київ, 2014. - С. 82-84.

158. Головюк І. В. Законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою: питання теорії та практики /І. В. Головюк //Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». - Одеса, 2014. - Т. XIУ. - С. 299-311.

159. Головюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального

процесуального кодексу України 2012 р.: монографія /І. В. Гловюк. - Одеса: Юрид. літ., 2015. - 712 с.

160. Гловюк І. Кримінально-процесуальні функції підтримання цивільного позову та заперечення проти цивільного позову: до проблеми самостійності у системі функцій /І. Гловюк //Правова система України: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 10-11 лют. 2012 р.): у 3 ч. - Одеса, 2012. - Ч. 3. - С. 108-110.

161. Гловюк І. В. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні: питання визначення функціональної природи /І. В. Гловюк //Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні: зб. матеріалів Інтернет-конф. (Київ, 28 листоп. 2014 р.) /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. - С. 84-87.

162. Гловюк І. В. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення та недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування /І. В. Гловюк, С. В. Андрусенко //Південноукраїнський правничий часопис. - 2014. - №4. - С. 239-243.

163. Гловюк І. В. Повноваження прокурора та керівника органу досудового розслідування (у контексті законопроектних пропозицій) /І. В. Гловюк //Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею академіка С. В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 трав. 2014 р.): у 2 т. - Одеса, 2014. - Т. 1. - С. 661-663.

164. Гловюк І. В. Повноваження слідчого судді у досудовому провадженні /І. В. Гловюк //Митна справа. - 2012. - №6, ч. 2, кн. 2. - С. 103-110.

165. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальна діяльність: проблеми визначення поняття //Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Вип. 64 /редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.) та ін.; відп. за вип. В.М. Дрьомін. — Одеса: Юридична література, 2012. - С. 461-468.

166. Гловюк І. В. Поняття та сутність вирішення справи як кримінально-процесуальної функції /І. В. Гловюк //Вісник Луганського державного

університету внутрішніх справ імені Є. О. Дідоренка. - 2011. - №8. - С. 253-259.

167. Головюк І. В. Предмет доказування при вирішенні слідчим суддею питання про арешт майна у досудовому провадженні (за новим КПК України) /І. В. Головюк //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2012. - Вип. 19, т. 4. - С. 124-127.

168. Головюк І. В. Презумпції й тягар доказування у розгляді слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження /І. В. Головюк //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 84-89.

169. Головюк І. В. Проблеми реалізації загальних обов'язків слідчого судді щодо захисту прав людини /І. В. Головюк //Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 4 квіт. 2014 р. /ОДУВС. - Одеса, 2014. - С. 180-181.

170. Головюк І. В. Процесуальний відомчий контроль як кримінально-процесуальна функція /І. В. Головюк //Стратегічні напрямки розвитку правової системи України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 28 січ. 2012 р.: у 2 ч. - Львів, 2012. - Ч. 2. - С. 72-74.

171. Головюк І. В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації /І. В. Головюк //Молодий вчений. - 2015. - №2. - С. 216-219.

172. Головюк І. В. Судова діяльність у досудових стадіях кримінального процесу: теорія і практика /І. В. Головюк. - Одеса: Фенікс, 2010. - 232 с.

173. Головюк І. В. Сутність кримінально-процесуальної функції обвинувачення у контексті практики Європейського суду з прав людини /І. В. Головюк //Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: матер. 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 20-21 верес. 2013 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2013. - С. 319-327.

174. Головюк І. В. Функціональна спрямованість діяльності слідчого судді /І. В. Головюк //Ученьїе записки Таврического национального

университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». - 2013. - Т. 26, №2-1, ч. 2. - С. 303-309.

175. Головюк І. В. Функціональна спрямованість судової діяльності у кримінальному процесі України /І. В. Головюк //Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. - Одеса, 2012. - Вип. 45. - С. 251-261.

176. Глыїбина А. Н. Реабилитация и возмещение вреда в порядке реабилитации в уголовном процессе РФ [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. Н. Глыїбина. - Томск, 2006. - 24 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.т/8сгір{/сп1:8оигсе.а8р?сп1:ГО=100092835.

177. Гнатюк А. Ю. Цілі досудової кримінальної процесуальної діяльності прокурора та його функції /А. Ю. Гнатюк //Вісник Запорізького державного університету. Юридичні науки. - 2015. - №2. - С. 236-242.

178. Говорун Д. М. Активність слідчого судді у застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження як засіб реалізації принципу публічності /Д. М. Говорун //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 179-184.

179. Головко Л. В. Альтернативьі уголовному преследованию в современном праве /Л. В. Головко; Ассоц. «Юридический Центр». - Москва: Юрид. центр Пресс, 2002. - 544 с.

180. Головко Л. В. Институтьі отказа прокурора от обвинения и изменения обвинения в суде: постсоветские перспективь в условиях теоретических заблуждений /Л. В. Головко //Государство и право. - 2012. - №2. - С. 50-67.

181. Головко Л. В. Новьій УПК Российской Федерации в контексте сравнительного уголовно-процессуального права /Л. В. Головко //Государство и право. - 2002. - №5. - С. 51-61.

182. Головненков П. В. Уголовно-процессуальньїй кодекс Федеративной Республики Германия - 8іафго2Є880гдпип£ (8ЇРО) [Злектронньїй ресурс]: науч.-практ. коммент. и пер. текста закона /Павел Головненков, Наталья Спица; со

вступ. ст. Уве Хелльманна. - Роїздаш: Ш^егаШ^егІад РоІ8Йат, 2012. - 404 с. -Режим доступа: Шр://ори8.ко^.де/иЬр^оШех1е/2012/6177/рдГМг802.рд£

183. Голодников Р. В. Деякі проблеми застосування тимчасового доступу до речей і документів та шляхи їх вирішення /Р. В. Голодников //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 51-54.

184. Голунский С. А. Вопросьі доказательственного права в основах уголовного судопроизводства Союза ССР и союзньїх республик /С. А. Голунский //Вопрось судопроизводства и судоустройства в новом законодательстве Союза ССР. - Москва: Госюриздат, 1959. - С. 122-160.

185. Гончан Ю. А. Функции уголовного процесса /Ю. А. Гончан //Российская юстиция. - 2007. - №10. - С. 61-62.

186. Гончаренко В. Г. Захист як соціальна доктрина /В. Г. Гончаренко, С. В. Гончаренко //Вісник Академії адвокатури України. - 2012. - №1 (23). - С. 5-17.

187. Гончаров В. В. Загальні засади кримінального провадження та особливості досудового розслідування /В. В. Гончаров //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 48-51.

188. Гора І. В. Залучення спеціаліста й експерта адвокатом за Кримінальним процесуальним кодексом України /І. В. Гора //Вісник Академії адвокатури України. - 2013. - Вип. 1. - С. 156-162.

189. Горбань В. В. Функции и полномочия суда в досудебньїх стадиях уголовного судопроизводства [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. В. Горбань . - Краснодар, 2008. - 30 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1303189.

190. Горбачева Е. В. Функция защитьі как необходимьій ^лемент состязательного процесса /Е. В. Горбачева //Сибирский юридический вестник. - 2003. - №4. - С. 55-60.

191. Гордін Л. Я. Кримінально-процесуальні проблеми створення та діяльності слідчо-оперативних груп: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Л. Я. Гордін; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків, 2008. - 18 с.

192. Горєлова В. Ю. Відповідальність держави перед особою за завдання шкоди незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури і суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В.Ю. Горєлова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2012. - 20 с.

193. Горлова С. В. Уголовное преследование как проявление публичности в уголовном процессе [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /С. В. Горлова. - Челябинск, 2006. - 18 с. - Режим доступа: Шр: еди.ги/аг1ic1e/ar1:ic1e.a8p?ar1ic1eГО= 1234870.

194. Городецька М. Обмеження повноважень слідчого засобами відомчого та судового контролю і прокурорського нагляду /М. Городецька //Вісник прокуратури. - 2009. - №8. - С. 91-97.

195. Городецька М. С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ: монографія /М. С. Городецька; за ред. Л. М. Лобойка; МВС України, ДД УВС. - Дніпропетровськ: Ліра - ЛТД, 2010. - 232 с.

196. Городецька М. С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. С. Городецька; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпропетровськ, 2010. - 271 с.

197. Грабовський Ю. Шляхи само- та взаємозахисту адвокатів /Ю. Грабовський //Адвокатське бюро. - 2013. - №2. - С. 28-32.

198. Григоренко И. И. Механизм реализации уголовного преследования в российском судопроизводстве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. И. Григоренко. - Воронеж, 2006. - 24 с.

199. Григорчук Є. В. Поняття та ознаки допоміжної функції у кримінальному судочинстві України [Електронний ресурс] /Є. В. Григорчук //Форум права. - 2013. - №3. - С. 140-143. - Режим доступу: Шр://пЬиу.£ОУ.иа/|-ргіГ/РР_іпгіех.Мш_2013_3_26.ргі£

200. Григорьев В. Н. Уголовньїй процесс: учебник /В. Н. Григорьев, А. В. Победкин, В. Н. Яшин. - 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: Зксмо, 2008. —816 с.

201. Гринюк В. О. Функції прокурора на досудовому розслідуванні /В. О. Гринюк //Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання», м. Острог, 15-16 листоп. 2013 р. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2013. - С. 326-327.

202. Гринюк В. Окремі питання повідомлення особи про підозру як початок реалізації функції обвинувачення /В. Гринюк //Право України. - 2013. - №11. - С. 120-125.

203. Гринюк В. О. Поняття суб'єктів обвинувачення за новим КПК України /В. О. Гринюк //Правова доктрина - основа формування правової системи держави: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. правових наук України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України», Харків, 20-21 листоп. 2013 р. /НАПрН. - Харків, 2013. - С. 661-664.

204. Гринюк В. О. Припинення функції обвинувачення закриттям кримінального провадження під час досудового розслідування /В. О. Гринюк //Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квіт. 2015 р. /ОДУВС. - Одеса, 2015. - С. 121-122.

205. Гринюк В. О. Суб'єкти обвинувачення за новим КПК України /В. О. Гринюк //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 362-364.

206. Грицаєнко Л. Правова природа діяльності прокурора на досудовому слідстві. Процесуальне керівництво чи прокурорський нагляд /Л. Грицаєнко //Вісник прокуратури. - 2008. - №11. - С. 68-76.

207. Грицаєнко Л. Р. Кримінальне переслідування як вид процесуальної діяльності органів прокуратури України: теоретико-правовий зміст і проблеми співвідношення з іншими суміжними інститутами /Л. Р. Грицаєнко //Право і суспільство. - 2009. - №3. - С. 107-116.

208. Гришин А. И. Процессуальньїе функции следователя [Злектронньїй ресурс] /А. И. Гришин, Н. А. Громов //Правоведение. - 2001. - №5. - С. 147-152. - Режим доступа: Ьіїр://1а^.еди.ги/агііс1е/агііс1е.а8р?агїіс1еГО=173452.

209. Гришин Ю. А. Из истории развития системь досудебного расследования в Украине: учеб. пособие /Ю. А. Гришин. - Луганск: РИО ЛИВД, 1998. - 146 с.

210. Грошевий Ю. М. Юридична особа як потерпілий у кримінальному провадженні /Ю. М. Грошевий //Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні: матеріали «круглого столу», 25 квіт. 2013 р. - Харків, 2013. - С. 9-11.

211. Грошевий Ю. М. Вибрані праці: збірник /Ю. М. Грошевий; упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів.- Харків: Право, 2011. - 656 с.

212. Грошевий Ю. Проблемні питання застосування КПК України при обранні запобіжних заходів у кримінальному провадженні /Ю. Грошевий, О. Шило //Право України. - 2013. - №11. - С. 216-224.

213. Грошевий Ю. М. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України /Ю. М. Грошевий, О. Г. Шило //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 220-226.

214. Губіна Є. Н. Деякі аспекти інституту понятих у кримінальному процесі /Є. Н. Губіна //Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: юриспруденція. - 2014. - №10-2, т. 2. - С. 136-138.

215. Губіна Є. Н. Проблемні питання інституту понятих у кримінальному провадженні /Є. Н. Губіна //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. - 2014. - Вип. 5, т. 3. - С. 114-118.

216. Губська О. А. Процесуальні питання звільнення особи від кримінальної відповідальності за нереабілітуючими обставинами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Губська Олена Анатоліївна. - Київ, 2002. - 209 с.

217. Губська О. А. Процесуальні функції у кримінальному процесі та судовий контроль /О. А. Губська //Адвокат. - 2007. - №7. - С. 7-10.

218. Гузела М. В. Відшкодування заподіяної злочином шкоди за ініціативою суду в кримінальному судочинстві України [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. В. Гузела. - Львів, 1999. - 18 с. - Режим доступу: Шр://ігЬЇ8-пЬиу.£оу.иа/с§і-Ьіп/ігЫ864г_81/с§іігЫ8_64.ехе?С21 СОМ=2&І2ШВК=АКБ&Р2 ШВК=АКБ&22 1 ГО=&Іша§е_Ше_паше=ВОС/1999/99§тукзи.2ір&ІМАОЕ_РІЬЕ_ВОТОШАБ= 1.

219. Гультай М. М. Виявлення і виправлення слідчих та судових помилок у кримінальному процесі України (стадії досудового розслідування, попереднього розгляду справи суддею, судового розгляду та апеляційного провадження): монографія /М. М. Гультай. - Харків: Кроссроуд, 2008. - 184 с.

220. Гуляев А. П. Следователь в уголовном процессе /А. П. Гуляев. - Москва: Юрид. лит., 1981. - 192 с.

221. Гуторова Н. О. Заходи кримінально-правового характеру: поняття та види /Н. О. Гуторова //Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 7 лют. 2014 р. - Одеса, 2014. - С. 18-20.

222. Гущев В. Е. Народное обвинение в уголовном суде [Злектронньій ресурс] /В. Е. Гущев, А. С. Александров. - Нижний Новгород: НЮИ МВД РФ, 1998. - 160 с. - Режим доступа: Ьіїр://ка1тоV8ку-к.пагод.ги/Ь/аІек8апдгоу_1998/іпдех.Ьіш1.

223. Давиденко Л. Кримінальне переслідування як форма прокурорської діяльності у сфері протидії злочинності /Л. Давиденко, В. Куц //Вісник Академії прокуратури України. - 2007. - №1. - С. 83-91.

224. Давиденко Л. Процесуальні функції прокурора у кримінальному судочинстві /Л. Давиденко, В. Куц //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2008. - №2. - С. 65-72.

225. Давиденко С. В. Повідомлення про підозру: особливості правової регламентації /С. В. Давиденко //Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 5 груд. 2014 р. /ХНУВС. - Харків, 2014. - С. 118-120.

226. Давиденко С. В. Потерпілий як суб'єкт, який здійснює функцію обвинувачення /С. В. Давиденко //Проблеми законності. - 2004. - Вип. 69. - С. 174-180.

227. Давлетов А. Подозрение и подозреваемьій в современном уголовном процессе России /А. Давлетов, И. Ретюнских //Уголовное право. - 2008. - №6. - С. 40-46.

228. Давьідов П. М. Обвинение в советском уголовном процессе /П. М. Давьідов. - Свердловск, 1974. - 135 с.

229. Даев В. Г. Процессуальньїе функции и принцип состязательности в уголовном судопроизводстве /В. Г. Даев //Правоведение. - 1974. - №1. - С. 70-73.

230. Даев В. Г. К понятию обвинения в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс] /В. Г. Даев //Правоведение. - 1970. - №1. - С. 76-86. - Режим доступа: Шр://^^^.1а^.еди.ги/агііс1е/агііс1е.а8р?аг1:іс1еГО=1132979.

231. Даневский В. П. Наше предварительное следствие: его недостатки и реформа /В. П. Даневский. - Київ: Семенко Сергей, 2003. - 144 с.

232. Дармаева В. Д. Уголовно-процессуальньїй статус следователя [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Д. Дармаева; Акад. упр. МВД России. - Москва, 2003. - 24 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1187602.

233. Даровских С. М. Функции, вьіполняемьіе судом в уголовном судопроизводстве /С. М. Даровских //Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия «право». - 2007. - Вьіп. 10. - С. 35-40.

234. Даровских С. М. Функция защить в состязательном уголовном судопроизводстве /С. М. Даровских //Актуальньїе проблемьі права России и стран СНГ-2007: материальї IX Междунар. науч.-практ. конф. 29-30 марта 2007 г. - Челябинск, 2007. - Ч. III - С. 162-165.

235. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/§Ьо^/995_114.

236. Демидова Є. Є. Тактика допиту обізнаних осіб: монографія /Є. Є. Демидова; за ред. В. Ю. Шепітька. - Київ: Апостіль, 2013. - 232 с.

237. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: окремі питання до проекту Закону України №2032 від 17 січ. 2013 р. [Електронний ресурс] /Л. М. Демидова. - Режим доступу: Шр://іур2.ог§/іша§е8/1:е2у_дорооуіді_дешідоа.2ір.

238. Дем'янова О. Окремі аспекти організації доказової діяльності під час судового провадження у суді першої інстанції: погляд з позиції захисту /О. Дем'янова, С. Дем'янов //Вісник Національної асоціації адвокатів України. - 2015. - №5. - С. 28-31.

239. Деревянкін С. Л. Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві: монографія /С. Л. Деревянкін. - Одеса, 2008. - 174 с.

240. Деякі питання надання інформації про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 груд. 2014 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^§Мо^/722-2014-%В0%ВР.

241. Дианов В. А. Следователь в системе субьектов обвинения: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Дианов Вячеслав Александрович. - Саратов, 2009. - 198 с.

242. Дикарев И. Подозрение в уголовном процессе /И. Дикарев //Законность. - 2013. - №8. - С. 20-22.

243. Дильна З. Ф. Участие прокурора в стадии исполнения судебньїх решений по законодательству Украинь /З. Ф. Дильна //Уголовная юстиция. - 2013. - №1. - С. 24-28.

244. Добрянський В. В. Повноваження слідчого судді за новим КПК України /В. В. Добрянський //Кримінальне провадження: новації процесуальної теорії та криміналістичної практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Сімферополь-Алушта, 18-19 квіт. 2013 р. /Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. - Сімферополь, 2013. - С. 56-58.

245. Долежан В. Деякі проблеми і перспективи розвитку інституту державного обвинувачення /В. Долежан //Прокуратура України: історія, сьогодення та перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2011 р.) /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2012. - С. 30-34.

246. Долежан В. Проблеми участі прокурора у кримінальному судочинстві в аспекті судової реформи /В. Долежан //Право України. - 2010. - №5. - С. 48-54.

247. Донской Д. Д. Функция уголовного преследования на ^тапе досудебного производства [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. Д. Донской. - Ростов-на-Дону, 2005. - Режим доступа: Ьйр://1а^іЬе8е8.сош/гипк^8іуа-и§о1оупо§о-рге81едоуапіуа-па-еіаре-до8идеЬпо§о-ргоітуодзіуа.

248. Доржиев Б. В. Сочетание уголовного преследования и процесуального надзора в полномочиях прокурора в досудебном производстве согласно Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации /Б. В. Доржиев //Вестник Российской правовой академии. - 2007. - №2. - С. 76-78.

249. Дроздов О. М. Наукові підходи щодо перспектив перегляду у екстраординарних судових провадженнях окремих судових рішень, ухвалених у заочному кримінальному провадженні [Електронний ресурс] /О. М. Дроздов //Форум права. - 2015. - №1. - Режим доступу: Ьйр://пЬиV.§OV.иа/^-ргіГ/РР_іпгіех.Мш_2015_1_17.ргіГ - С. 92-103.

250. Дубривний В. А. Деятельность следователя по расследованию преступлений. (Общая характеристика. Цели. Действия): монография /В. А. Дубривньїй; под ред. В. Я. Чеканова. - Саратов: Саратов. ун-т, 1987. - 96 с.

251. Дудоров О. О. Кримінальне право: навч. посіб. /О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Хавронюка. - Київ: Ваіте, 2014. - 944 с.

252. Дуйшенбиев Т. А. Интересьі в уголовном судопроизводстве: по материалам Кыргызской Республики и Российской Федерации [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Т. А. Дуйшенбиев. - Москва, 1999. - 28 с. -Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1222765.

253. Дусейнова 3. Г. Функция суда по разрешению уголовньїх дел в системе уголовно-процессуальньїх функций России и Казахстана [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /3. Г. Дусейнова. - Челябинск, 2004. - 20 с. - Режим доступа: Шр:/МеЬ 1.1а^. еди.ги/Ьоок/Ьоок.а§р?ЬоокЮ=1155064.

254. Дутов Н. Ю. Процессуальньїе функции следователя в состязательном уголовном процессе и особенности их реализации [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. Ю. Дутов; Воронеж. гос. ун-т. - Воронеж, 2012. - 24 с. - Режим доступа: Ьйр://^^^.а§рігапі.У8и.ги/гег.рЬр?сапд=2221.

255. Духовской М. В. Русский уголовньїй процесс /М. В. Духовской. - Москва, 1910. - 448 с.

256. Душейко Г. О. Міжнародний розшук: теорія та практика: монографія /Г. О. Душейко, В. А. Некрасов, В. Я. Мацюк, Д. О. Компанієць. - Київ: КНТ, 2006. - 168 с.

257. Дьомін Ю. Інститут угод у кримінальному провадженні: важливі аспекти правозастосування /Ю. Дьомін //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №4. - С. 11-19.

258. Дьомін Ю. М. Деякі повноваження прокурора за новим КПК України /Ю. М. Дьомін //Актуальні проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства й удосконалення діяльності судових і правоохоронних органів України: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20 квіт. 2012 р. /ЛДУВС ім. Є. О. Дідоренка. - Луганськ, 2012. - С. 11-15.

259. Дячук С. І. Особливі процесуальні повноваження слідчого судді у суді першої інстанції за новим КПК України /С. І. Дячук //Юридична наука. - 2012. - №9. - С. 99-110.

260. Експертизи у судовій практиці /за заг. ред. В. Г. Гончаренка. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 388 с.

261. Еникеев З. Д. Уголовное преследование [Злектронньїй ресурс]: учеб. пособие /З. Д. Еникеев. - Уфа: Изд-во БашГУ. 2000. - 131 с. - Режим доступа: Шр://каПтV8ку-к.пагод.ги/Ь/епікееV/2000/2-1 .кіт.

262. Ережипалиев Д. И. Прокурор как участник уголовного судопроизводства со стороньї обвинения в досудебньїх стадиях [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. И. Ережипалиев . - Москва, 2013. - 29 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО=1542718.

263. Ефанова В.А. О прокурорском уголовном преследовании в современном российском уголовном процессе /В. А. Ефанова //Вестник Воронежского государственного университета. Серия «Право». - 2011. - №1. - С. 356-363.

264. Ефимичев С. П. Функции в уголовном судопроизводстве: понятие, сущность, значение /С. П. Ефимичев, П. С. Ефимичев //Журнал российского права. - 2005. - №7. - С. 56-65.

265. Ефимичев С. П. Привлечение к уголовной ответственности в качестве обвиняемого - ^тап стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс] /С. П. Ефимичев //Правоведение. - 1985. - №5. - С. 28-33. - Режим доступа: Ьйр://^^^.1а^.еди.ги/аг1ic1e/аг^ic1e.a8p?аг1ic1eI^=185742.

266. Єзерський Р. Роль слідчого судді згідно Кримінально-процесуального кодексу України /Р. Єзерський //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XIX звіт. наук.-практ. конф. 7-8 лют. 2013 р. /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2013. - С. 312-314.

267. Єна І. В. Кримінальне переслідування в діяльності прокурора /І. В. Єна //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2010. - №4. - С. 373-380.

268. Єна І. В. Співвідношення функцій кримінального переслідування й нагляду за додержанням законів органами дізнання та досудового слідства в діяльності прокурора /І. В. Єна //Право і суспільство. - 2010. - №3. - С. 198-202.

269. Єна І. В. Щодо визначення поняття та структури кримінальної процесуальної компетенції прокурора у досудовому провадженні /І. В. Єна //Ученьїе записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». - 2013. - Т. 26, №1. - С. 191-198.

270. Єна І. В. Кримінальна процесуальна компетенція прокурора у досудовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Єна Ірина Вікторівна. - Київ, 2014. - 233 с.

271. Єна І. В. Кримінальна процесуальна компетенція прокурора у досудовому провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /І. В. Єна. - Київ, 2014. - 20 с.

272. Єні О. В. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення за новим КПК України /О. В. Єні //Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матеріали Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листоп. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 348-350.

273. Єрохін В. В. Щодо сутності поняття «захист» у кримінальному процесі України /В. В. Єрохін //Актуальні питання досудового розслідування та

сучасні тенденції розвитку криміналістики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 5 груд. 2014 р. /ХНУВС. - Харків, 2014. - С. 184-187.

274. Єськов С. В. Підстави для втручання у приватне спілкування /С. В. Єськов //Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2014. - №1. - С. 72-77.

275. Єфіменко І. М. Взаємодія слідчих і оперативних підрозділів при реалізації таємної інформації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /І.М. Єфіменко. - Київ, 2014. - 20 с.

276. Жидков В. И. О процессуальном руководстве в стадии расследования /В. И. Жидков //Формь досудебного производства и их совершенствование: сб. науч. тр. /ВСШ МВД СССР. - Волгоград, 1989. - С. 34-38.

277. Жидкова Е. И. Формирование пределов производства по делу в досудебньїх стадиях уголовного процесса [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Е. И. Жидкова . - Москва, 2007. - 34 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1267498

278. Жирова М. Ю. Исковая природа частного обвинения [Злектронньїй ресурс] /М. Ю. Жирова //Вестник Самарского государственного университета. - 2011. - №4. - С. 289-295. - Режим доступа: Шр:/А№№№.ша^.пе1:/тде/1181.

279. Жогин Н. В. Предварительное следствие в советском уголовном процессе /Н. В. Жогин, Ф. Н. Фаткуллин. - Москва: Юрид. лит., 1965. - 367 с.

280. Жук О. Д. Уголовное преследование по уголовньїм делам об организации преступньїх сообществ (преступньїх организаций), участии в них и о преступлениях, совершенньїх ^тими сообществами (современньїе проблемьі теории и практики): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Жук Олег Дмитриевич. - Москва, 2004. - 376 с.

281. Жунусканов Т. Ж. Проблемьі адвокатского расследования в процессе осуществления защитьі по уголовному делу /Т.Ж. Жунусканов //Адвокатская практика. - 2010. - №3. - С. 40-42.

282. Журавель В. А. Деякі проблемні питання провадження слідчих (розшукових) дій за чинним КПК України /В. А. Журавель //Правова доктрина - основа формування правової системи держави: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. правових наук України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України», Харків, 20-21 листоп. 2013 р. /НАПрН. - Харків, 2013. - С. 573-576.

283. Журавель В. А. Слідчі (розшукові) дії як засоби формування доказів за чинним Кримінальним процесуальним кодексом України /В. А. Журавель //Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. - 2013. - Вип. 13. - С. 22-30.

284. Журавлев В. Г. Обвинение как процессуальная функция в советском уголовном и военно-уголовном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /В. Г. Журавлев. - Москва, 1950. - 20 с.

285. Журба А. І. Генеза призначення кримінального судочинства України [Електронний ресурс] /А. І. Журба //Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №2. - С. 306-308. - Режим доступу: Шр://pap.іп.иа/2_2014/84.ргі£

286. Журба А. І. Мета кримінального судочинства України: теоретичні проблеми змісту /А. І. Журба //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. - 2014. - Вип. 25. - С. 248-250.

287. Задоя К. П. Відповідність Конституції України окремих заходів кримінально-правового впливу /К. П. Задоя //Вісник Вищої ради юстиції. - 2013. - №1. - С. 142-152.

288. Захарко А. В. Регламентація проникнення до житла чи іншого володіння особи /А. В. Захарко //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 154-155.

289. Захарко А. В. Черговість затримання особи із внесенням відомостей про вчинений злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань /А. В. Захарко //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2014. - №3. - С. 211-218.

290. «Захист прав людини в кримінальному процесі». Кн. 1. Звіт за результатами проведення круглого столу на тему: «Практичне застосування ч. 3 ст. 331 Кримінального процесуального кодексу: проблеми, колізії, конфлікти з іншими нормами КПК». Підготовче провадження: продовження строку тримання під вартою. - Київ, 2014. - 66 с.

291. Заяць Д. Д. Новий підхід до поняття, мети та завдань перевірки показань на місці /Д. Д. Заяць //Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС. - 2009. - №1. - С. 159-167.

292. Збірник взірців процесуальних документів та коментарі до них /[С. М. Алфьоров, С. М. Міщенко, О. Ю. Татаров та ін.]; за заг. ред. В. І. Сліпченка. - Київ: ТОВ «АРТ-Дизайн», 2012. - 196 с.

293. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: затв. Наказом Служби безпеки України від 12 серп. 2005 р. №440 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіір://2акоп4.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/20902-05.

294. Звірко О. Є. Кримінальне переслідування - правова реалія чи правова фікція? [Електронний ресурс] /О. Є. Звірко //Підприємництво, господарство і право. - 2012. - №8. - Режим доступу: Ьйр://д8расе.иаЬ8.еди.иа/|8риі/Ьіі8ігеат/123456789/9285/1/2уігКгітРеге8Ііd.рдґ.

295. Зеленецкий В. С. Возбуждение государственного обвинения в советском уголовном процессе /В. С. Зеленецкий. - Харьков: Изд-во при Харьк. ун-те, 1979. - 144 с.

296. Зеленецкий В. С. Уголовно-процессуальньїе функции следователя /В. С. Зеленецкий //Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. - 2011. - Вип. 2. - С. 69-78.

297. Зеленецкий В. С. Функциональная структура прокурорской деятельности: учеб. пособие /В. С. Зеленецкий. - Харьков, 1978. - 76 с.

298. Зеленецкий В. С. Возбуждение уголовного дела /В. С. Зеленецкий. - Харьков: КримАрт, 1998. - 340 с.

299. Зеленецький В. С. Природа та зміст обвинувальної діяльності потерпілого при відмові прокурора від обвинувачення /В. С. Зеленецький,

Л. М. Лобойко //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2007. - №2. - С. 227-239.

300. Зинатуллин З. З. Еще раз об уголовно-процессуальньїх функциях [Злектронньїй ресурс] /З. З. Зинатуллин, Т. З. Зинатуллин //Проблемьі совершенствования и применения законодательства о борьбе с преступностью: материальї Всерос. науч.-практ. конф., посвящ. 95-летию Башкирского гос. ун-та. - Уфа, 2004. - Ч. І. - Режим доступа: Ьіїр://ка1тоV8ку-к.пагод.ги/Ь/иґа20042/2іпаіи11іп.Ьіш.

301. Зинатуллин Т. З. Дефиниция уголовно-процессуальной функции в науке российского уголовного процесса /Т. З. Зинатуллин //Пятьдесят лет кафедре уголовного процесса УрГЮА (СЮИ): материальї Междунар. науч.-практ. конф., г. Екатеринбург, 27-28 янв. 2005 г.: в 2 ч. - Екатеринбург, 2005. - Ч. 1. - С. 335-339.

302. Золотьіх В. В. Проверка допустимости доказательств в уголовном процессе /В. В. Золотьіх. - Москва: АСТ; Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. - 286 с.

303. Зубач І. Втілення принципу змагальності як запорука поноцінної реаліхації функції захисту у сучасному кримінальному судочинстві /І. Зубач, І. Цилюрик /Лигпа1и1 ^шМс па|іопа1: іеогіе §і ргасііса. - 2015. - Магііе. - С. 131-135.

304. Иванов А. Правовое регулирование оперативно-розьіскного обеспечения обвинительной деятельности прокурора в уголовном процессе Украиньї /А. Иванов //Ье§еа §і VIа|а. - 2014. - №8/3. - С. 57-60.

305. Иванова Е. В. Руководитель следственного органа как субьект уголовного судопроизводства [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Е. В. Иванова . - Екатеринбург, 2014. - 28 с. - Режим доступа: Шр: //№№№.и81а.ги/скрЬр?тМ=708&сід= 18&оЬігі= 4423&ді88ег!_ід=253&гі1е=аиіоаЬ8ігасі.

306. Исаенкова О. В. Иск и его характерньїе чертьі [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 /О. В. Исаенкова . -

Саратов, 1996. - 19 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1219138.

307. Іваненко І. В. Інститут слідчого судді за новим Кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] /І. В. Іваненко. - Режим доступу: Шр://ска.соигі.£ОУ.иа/8ид2390/ргас{ісе/и2а£а1пепп^а/0001.

308. Іваницький С. О. Функції адвокатури у кримінальному провадженні /С. О. Іваницький //Кримінальний процесуальний кодекс України: перші проблеми та здобутки: матеріали «круглого столу», 20 листоп. 2013 р. /за ред. В. М. Огаренка [та ін.]; КПУ. - Запоріжжя, 2013. - С. 21-22.

309. Ільєва Т. Г. Функція судового контролю у кримінальному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Т. Г. Ільєва; Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2014. - 20 с.

310. Ільковець Л. Проблеми реформування досудового слідства /Л. Ільковець //Прокуратура. Людина. Держава. - 2004. - №1. - С. 55-59.

311. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: затв. Наказом МВС України №700 від 14 серп. 2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://досишепі.иа/рго-ог§апі2асіуи-у2аешодіуі-ог§апіу-до8идоуо§о-го28іідиуапп|-гіос119907.Мт1.

312. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. №114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп5 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/у0114900-12

313. Інструкція про порядок створення та організацію діяльності слідчих та слідчо-оперативних груп Головного слідчого управління МВС України від

22 березня 2013 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: /МоситепІиа/рго-гаІуегдгЬепп) а-ішігиксіуі-рго-роц адок-8Іуогепп| а-іа-ог-дос15239Шт1.

314. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 №223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»» від 05 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/у0223740-13/рагап7#п7.

315. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод» від 15 листопада 2012 року //Режим доступу: Шр://2акоп4.гада.£ОУ.иа/1а^8/8Ьо^/У1679740-12

316. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 03 жовтня 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://2акоп4.гада.§оу.иа/1а^8/8Ьо^/у1430740-12.

317. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 05 жовтня 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/у1446740-12.

318. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України»

від 4 квітня 2013 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://2акоп4.гада.§оу.иа/1а^8/8Ьо^/у0511740-13.

319. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» від 09 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/у 1640740-12.

320. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» від 05 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://2акоп4.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/V0558740-13.

321. Ісмаілова Л. Б. Процесуальні та етико-психологічні питання забезпечення рівності сторін в кримінальному судочинстві України [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. /Л. Б. Ісмаілова. - Київ, 2007. - 20 с. -Режим доступу: Ьйр://^^^.ігЬі8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬі8_пЬиу/с§іігЬі8_64.ехе?С21 СОМ= 2&І2ШВК=АКБ&Р2 ШВК=АК0&221ГО=&Іта§е_Ше_пате=В0С/2007/07і1Ьк 8и.гір&ІМА0Е_РІЬЕ_В0ТОШАБ=1.

322. Іщенко В. Принцип допустимості і достатності засобів кримінально-процесуального доказування /В. Іщенко //Право України. - 2003. - №7. - С. 90-93.

323. Каз Ц. М. Об участии прокурора в исследовании обстоятельств дела судом первой инстанции /Ц. М. Каз //Вопросьі теории и практики прокурорского надзора. - Саратов, 1974. - С. 95-102.

324. Каз Ц. М. Субьектьі доказьівания в советском уголовном процессе: государственньїе органьї /Ц. М. Каз; под ред. Р. Ф. Носковой. - Саратов: Изд-во Саратов. ун-та,1968. - 68 с.

325. Калмьїков В. Б. Кассационное производство в уголовном процессе: проблемьі теории и правоприменения: дис. ... канд. юрид. наук /Калмьїков Виталий Борисович. - Москва, 2010. - 266 с.

326. Калюжна Л. Є. До питання про сутність, завдання та мету перевірки показань на місці /Л. Є. Калюжна //Вісник Академії адвокатури України. - 2007. - Вип. 10. - С. 116-119.

327. Калюжна Л. Є. Щодо можливості проведення перевірки показань на місці за новим КПК України [Електронний ресурс] /Л. Є. Калюжна //Часопис Академії адвокатури України. - 2012. - №3. - Режим доступу: Шр://е-риЬ.ааи.еди.иа/іпдех.рЬр/сЬа8ору8/агІіс1е/уіе^Рі1е/265/286.

328. Камардина А. А. Исполнение приговора как стадия уголовного судопроизводства /А. А. Камардина //Вестник Оренбургского университета. - 2010. - №3 (109). - С. 64-66.

329. Каменобродский С. Л. Сущность уголовно-процессуальньїх функций /С. Л. Каменобродский //Закон и право. - 2008. - №12. - С. 82-83.

330. Кан М. П. Процессуальньїе функции прокурора в досудебньїх стадиях уголовного судопроизводства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. П. Кан. - Ташкент, 1988. - 18 с.

331. Канюка І. М. Принцип процесуальної економії в кримінальному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /І. М. Канюка. - Одеса, 2015. - 20 с.

332. Капинус Н. И. Процессуальньїе гарантии прав личности при применении мер пресечения в уголовном процессе: монография /Н. И. Капинус. - Москва: Буквовед, 2007. - 416 с.

333. Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: монографія /О. В. Капліна. - Харків: Право, 2008. - 296 с.

334. Капліна О. В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність /О. В. Капліна //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 238-242.

335. Капліна О. В. Проблеми реабілітації у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /О. В. Капліна. - Харків, 1998. - 17 с.

336. Карабут Л. В. Завдання кримінально-процесуальної діяльності у контексті реформування кримінальної юстиції [Електронний ресурс] /Л. В. Карабут. - Режим доступу: Шр://№№№.1ех-1іпе.сот.иа/?1ап§иа§е=ги&§о=ги11_агІіс1е&ід=1013.

337. Карабут Л. В. Початковий момент реалізації функції кримінального переслідування за новим КПК /Л. В. Карабут //Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Є. О. Дідоренка. - 2013. - №1. - С. 145-155.

338. Карабут Л. В. Функціональне призначення кримінально-процесуальної діяльності /Л. В. Карабут //Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Є. О. Дідоренка. - 2010. - №4. - С. 109-115.

339. Карабут Л. Система кримінальних процесуальних функцій /Л. Карабут /Лигпа1и1 ^игідіс па|іопа1: Ieогіе §і ргасгіса. - 2014. - №2 (6). - С. 44-47.

340. Каркач П. Деякі питання суті державного обвинувачення за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /П. Каркач, Я. Ковальова //Вісник прокуратури. - 2012. - №11. - С. 26-32.

341. Каркач П. М. Державне обвинувачення в суді за новим кримінальним процесуальним законодавством України: навч. посіб. /П. М. Каркач. - Харків: Право, 2013. - 184 с.

342. Каркач П. Субсидіарне обвинувачення у кримінальному судочинстві /П. Каркач //Вісник прокуратури. - 2008. - №9. - С. 68-73.

343. Картохина О. А. Начало и прекращение уголовного преследования следователями органов внутренних дел [Злектронньїй ресурс]: дис. ... канд. юрид. наук /Картохина Оксана Алексеевна. - Санкт-Петербург, 2003. - Режим доступа: Шр://каПтV8ку-к.пагод.ги/Ь/каг1:оЬ/01 .кіт.

344. Касумова А. Б. Право особи на скаргу в кримінальному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Касумова Анжела Бахтіярли; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2014. - 19 с.

345. Касумова А. Б. Право особи на скаргу в Кримінально-процесуальному кодексі України /А. Б. Касумова //Судова апеляція. - 2012. - №1. - С. 89-95.

346. Кахнич Х. Р. З'єднаний процес як спосіб захисту прав потерпілого від злочину у кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Кахнич Христина Романівна; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2013. - 20 с.

347. Кахнич Х. Р. З'єднаний процес як спосіб захисту прав потерпілого від злочину у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Кахнич Христина Романівна. - Львів, 2013. - 233 с.

348. Кашка О. С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. С. Кашка. - Київ, 2014. - 20 с.

349. Кашка О. С. Повноваження суду апеляційної інстанції на стадії досудового розслідування /О. С. Кашка //Часопис Київського університету права. - 2012. - №4. - С. 323-327.

350. Квачевский А. Об уголовном преследовании, дознании и предварительном исследовании преступлений по Судебньїм Уставам 1864 года. Часть вторая. /А. А. Квачевский. - Санкт-Петербург: Тип. Ф. С. Сущинского, 1867. - 371 с.

351. Керевич О. В. Процесуальний зміст перевірки заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення /О. В. Керевич //Теорія та практика протидії злочинності в сучасних умовах: тези доп. та повідомл. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. 31 жовт. 2014 р. /Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів, 2014. - С. 139-141.

352. Керевич О. В. Тактичні та процесуальні особливості проведення обшуку житла чи іншого володіння особи /О. В. Керевич //Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. - Одеса, 2014. - Вип. 71. - С. 379-385.

353. Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів (прийнято восьмим Конгресом Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності і поводження з правопорушниками. Гавана, Куба, 27 серпня - 7 вересня 1990 року) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://ргауо .ог§.иа/Ше8/ооп_сот_8рШ_1

354. Кириллова Н. П. Процессуальньїе функции профессиональньїх участников состязательного судебного разбирательства уголовньїх дел в суде первой инстанции: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Н. П. Кириллова; науч. конс. А. И. Александров. - Санкт-Петербург, 2008. - 509 с.

355. Кистяковский А. Ф. Общая часть уголовного судопроизводства /А. Ф. Кистяковский. - Киев: Изд-во Семенко Сергея, 2005. - 118 с.

356. Ківалов С. В. Важливий етап реформи кримінальної юстиції: про нове кримінально-процесуальне законодавство України /С. В. Ківалов //Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. ст. - 2011. - Вип. 58. - С. 7-17.

357. Ківалов С. В. Проект КПК України: проблеми та перспективи прийняття /С. В. Ківалов //Вісник прокуратури. - 2011. - №6. - С. 6-14.

358. Клименко Н. І. Закріплення у КПК України принципу змагальності й незалежності судових експертів /Н. І. Клименко //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 19-23.

359. Клочуряк С. С. Освідування в системі слідчих (розшукових) дій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Клочуряк Степан Степанович; Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2013. - 19 с.

360. Кобернюк В. М. Закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Кобернюк Володимир Миколайович; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. - Харків, 2014. - 20 с.

361. Коваленко В. В. Отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні /В. В. Коваленко //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 84-86.

362. Коваль О. М. Право особи на виправдання у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. М. Коваль. - Київ, 2014. - 19 с.

363. Ковальова Н. В. Слідчий суддя, як представник судової влади під час досудового провадження /Н. В. Ковальова //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 311-314.

364. Ковальова Я. О. Організаційно-правові основи відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 /Я. О. Ковальова. - Харків, 2009. - 20 с. - Режим доступу: Ьйр://^^^.ігЬЇ8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬі8_пЬиу/с§ііgЬі8_64.exe?C21COM=2&I2 тВК=АКБ&Р2тВК=АКБ&221 ГО=&Іта§е_Ше_пате=В0С/2009/09куогіо8.2ір&ІМА0Е_:РІЬЕ_В0[1]№КтАВ=1.

365. Ковальова Я. Роль прокурора у кримінальному судочинстві /В. Ковальова //Вісник прокуратури. - 2007. - №11. - С. 71-77.

366. Ковальчук С. О. Витребування та отримання речей як спосіб участі сторони захисту у формуванні речових доказів /С. О. Ковальчук //Прикарпатський юридичний вісник. - 2014. - №3. - С. 255

367. Ковальчук С. О. Процесуальний порядок відкриття матеріалів кримінального провадження /С. О. Ковальчук //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 190-195.

368. Ковальчук С. О. Здійснення захисту у кримінальних справах на засадах змагальності та диспозитивності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Сергій Олександрович Ковальчук; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ, 2007. - 221 с.

369. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/80731-10.

370. Козаченко О. В. Кримінально-правові заходи в Україні: культурно-антропологічна концепція: монографія /О. В. Козаченко. - Миколаїв: Іліон, 2011. - 505 с.

371. Козаченко О. В. Теоретичне визначення поняття та меж застосування кримінально-правових заходів/О. В. Козаченко //Університетські наукові записки. - 2005. - №3. - С. 238-242.

372. Козицький В. І. Правовий статус керівника органу досудового розслідування /В. І. Козицький //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 31-34.

373. Козловский Н. А. Подозрение в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. А. Козловский; М-во высш. и сред. спец. образования РСФСР, Свердлов. юрид. ин-т им. Р. А. Руденко. - Свердловск, 1989. - 19 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=52991.

374. Козубенко Ю. В. Уголовное преследование: опьіт комплексного исследования /Ю. В. Козубенко; Ассоц. «Юридический Центр». - Санкт-Петербург: Юрид. центр Пресс, 2006. - 259 с.

375. Козьяков І. Поняття «державне обвинувачення» в доктрині кримінального процесу: етимологія та генеза /І. Козьяков //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №3. - С. 41-45.

376. Козявин А. А. Социальное назначение и функции уголовного судопроизводства [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. А. Козявин. - Москва, 2006. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1316964.

377. Кокорев Л. Д. Общественньїе и личньїе интересьі в уголовном судопроизводстве [Злектронньїй ресурс] /Л. Д. Кокорев //Правоведение. - 1977. -№4. - С. 76-83. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/агііс1е/аг{ic1e.a8p?ar1:ic1eГО=1137609.

378. Кокорев Л. Д. Потерпевший от преступления в советском уголовном процессе /Л. Д. Кокорев; под ред. В. Е. Чугунова. - Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1964. - 138 с.

379. Кокорев Л. Д. Участники правосудия по уголовньїм делам /Л. Д. Кокорев. - Воронеж, 1951. - 160 с.

380. Колбая Г. Н. Соотношение предварительного следствия и судебного разбирательства /Г. Н. Колбая. - Москва, 1975. - 152 с.

381. Колодко В. В. Понятие уголовно-процессуальньїх функций /В. В. Колодко //Правовая защита частньїх и публичньїх интересов: сб. науч. тр. /отв. ред. Б. И. Ровньїй. - Челябинск: Полиграф-Мастер, 2009. - С. 71-75.

382. Колодко В. В. Уголовно-процессуальная функция расследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Колодко Владимир Владимирович. - Челябинск, 2013. - 245 с.

383. Колодчин В. В. Особливості участі прокурора в судовому розгляді [Електронний ресурс] /В. В. Колодчин //Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №5. - С. 376-379. - Режим доступу: Ьіїр://pap.іп.иа/5_2014/113.рд£

384. Колоколов Н. А. Судебньїй контроль в стадии предварительного расследования /Н. А. Колоколов. - Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2004. - 303 с.

385. Колоколов Н. А. Параллельное адвокатское расследование: цена его результатов в реальной жизни /Н. А. Колоколов //Адвокатская практика. - 2005. - №4. - С. 12-14.

386. Комарницька О. Визначення ступеня тяжкості кримінального правопорушення як необхідна передумова надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій /О. Комарницька, В. Прядко //Правова політика в Україні: питання теорії та практики: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовт. 2014 р.): в 2 т. /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. - Т. 2. - С. 169-172.

387. Комарницька О. Б. Клопотання на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи: сучасний стан та перспективи /О. Б. Комарницька //Судова апеляція. - 2014. - №3. - С. 46-55.

388. Коментар редакції //Вісник Національної асоціації адвокатів України. - 2015. - №5. - С. 31-32.

389. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации [Злектронньїй ресурс] /под ред. И. Л. Петрухина. - Москва: ООО «ТК Велби», 2002. - 896 с. - Режим доступа: Шр://8ег£еї-па8опоу.пагод.ги/кот-Р.гір.

390. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп 1 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/995_004.

391. Конева С. И. Судебньїе допросьі в уголовном процессе: доказательственное значение и порядок проведения [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /С. И. Конева. - Омск, 2013. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1524570.

392. Конин В. В. Уголовно-процессуальная функция суда: краткий анализ содержания /В. В. Конин //Российский судья. - 2008. - №4. - С. 15-16.

393. Конин В. В. Уголовно-процессуальньїе функции: дискуссия не закончена /В. В. Конин //Уголовное судопроизводство. - 2008. - №2. - С. 2-4.

394. Конституція України: прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст. 141.

395. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів

[Електронний ресурс]: схвалена Указом Президента України 10 трав. 2006 р. - Режим доступу: Ьйр://2акоп2.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/361/2006.

396. Концепція реформування кримінальної юстиції України [Електронний ресурс]: затв. Указом Президента України від 8 квіт. 2008 р. - Режим доступу: Ьйр://2акоп2.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/311/2008.

397. Копетюк М. Правові засади участі прокурора у апеляційному провадженні /М. Копетюк, О. Книш //Юридична Україна. - 2005. - №3. - С. 82-87.

398. Копіца О. В. Запобіжні заходи: проблемні питання /О. В. Копіца, А. В. Холостенко //Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 7 листоп. 2014 р. /ОДУВС. - Одеса, 2014. - С. 50-51.

399. Корж В. Кримінальне переслідування особи, яка вчинила злочин /В. Корж //Вісник прокуратури. - 2009. - №8. - С. 85-90.

400. Корж В. П. Проблеми процесуального та тактичного забезпечення підтримання обвинувачення в суді /В. П. Корж //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 135-140.

401. Корнеев О. А. Институт реабилитации в уголовно-процессуальном праве России [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. А. Корнеев. - Челябинск, 2005. - 23 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?спІГО=100078974.

402. Коровайко О. Розгляд клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Проблемні питання, що виникають у практиці слідчих суддів /О. Коровайко //Слово Національної школи суддів України. - 2013. - №1. - С. 21-31.

403. Коровайко О. І. Процесуальний порядок скороченого судового слідства: перспективи удосконалення /О. І. Коровайко //Підприємництво, господарство і право. - 2010. - №6. - С. 89-92.

404. Королев Г. Н. Теоретические и правовьіе основьі осуществления прокурором уголовного преследования в российском уголовном процессе: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Г. Н. Королев. - Нижний Новгород, 2005. - 438 с.

405. Корчева Т. В. Проблеми діяльності захисника в досудовому провадженні та суді першої інстанції: монографія /Т. В. Корчева. - Харьков: Вид. ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. - 200 с.

406. Корякін Р. В. Реституція у сучасному кримінальному процесі України [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Р. В. Корякін; Київ. нац. ун-т внутр. справ. - Київ, 2006. - 20 с. - Режим доступу: Шр://ігЬІ8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬі864г_81/с§іігЬі8_64.ехе?С21 С0М=2&І2ШВК=АКБ&Р2 ШВК=АКБ&22 1ІВ=&Ітa§e_й1e_пате=В0С/2006/06кгукри.2ір&ІМА0Е_ИЬЕ_В0^КЬ0АВ= 1.

407. Косий О. М. Окремі аспекти функції органів прокуратури щодо кримінального переслідування на стадії досудового розслідування /О. М. Косий //Право і безпека. - 2014. - №2. - С. 101-105.

408. Костюченко О. Деякі аспекти вдосконалення правового забезпечення права на захист в кримінальному процесі України /О. Костюченко //Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (30 берез. 2012 р.). - Київ: Прінт-Сервіс, 2014. - С. 368-369.

409. Костюченко О. Ю. Окремі питання вдосконалення змагальної процедури доказування під час досудового розслідування кримінального правопорушення /О. Ю. Костюченко //Вісник кримінального судочинства. - 2015. - №2. - С. 37-43.

410. Косюта М. Актуальні проблеми реалізації повноважень прокурора у кримінальному провадженні /М. Косюта //Вісник прокуратури. - 2013. - №12. - С. 41-49.

411. Косюта М. В. Прокуратура України: навч. посіб. /М. В. Косюта . — 2-ге вид., допов. і випр. - Одеса: Юрид. літ., 2008. - 312 с.

412. Крайнюк В. Г. Кримінально-процесуальні функції прокурора [Електронний ресурс] /В. Г. Крайнюк //Форум права. - 2012. - №3. - С. 331-336. - Режим доступу: Шр://пЬиV.£OV.иа/^^KN/EP_тдех.к1т_2012_3_58.

413. Кривонос М. С. Участь спеціаліста в проведенні слідчих (розшукових) дій: правовий аспект /М. С. Кривонос //Вісник Академії митної служби України. - 2013. - №2. - С. 118-124.

414. Крикливець Д. Є. Втілення змагальної моделі кримінального судочинства у Кримінальному процесуальному кодексі України [Електронний ресурс] /Д. Є. Крикливець //Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3-1. - С. 349-354. -Режим доступу: Шр://pap.іп.иа/3-1_2013/9/Кгук1иуеІ8°/о20В.¥е.ргі£

415. Крикливий Р. М. Підтримання державного обвинувачення у справах про шахрайство: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 /Крикливий Ростислав Миколайович. - Одеса, 2011. - 20 с.

416. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. (із змінами та доповненнями) //Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №25-26. - Ст.131.

417. Кримінальний процес: підручник /за ред. Ю. М. Грошевого та О. В. Капліної. - Харків: Право, 2010. - 608 с.

418. Кримінальний процес: підручник /за заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. - Київ: Центр учб. літ., 2013. - 544 с.

419. Кримінальний процес України: навч. посіб. для підготовки до іспиту /за заг. ред. Ю. П. Аленіна. - Харків: Одіссей, 2010. - 328 с.

420. Кримінальний процес України /за ред. Ю. М. Грошевого та В. М. Хотенця. - Харків: Право, 2000. - 496 с.

421. Кримінальний процес України: підручник /Є. Г. Коваленко, В. Т. Маляренко. - Київ: Юрінком Інтер, 2004. - 688 с.

422. Кримінальний процес: підручник /Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц [та ін.]; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. - Харків: Право, 2013. - 824 с.

423. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (із змінами та доповненнями) //Відомості Верховної Ради України. - 2013. - №9-10, 11-12, 13. - Ст. 88.

424. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар. У 2 т. Т. 1/О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль [та ін.]; за заг. ред. В. Я. Тація, П. В. Пшонки, А. В. Портнова. - Харків: Право, 2012. - 768 с.

425. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. У 2 т. Т. 2 /Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. - Харків: Право, 2012. - 664 с.

426. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. /за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. - Київ: Юстініан, 2012. - 1224 с.

427. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. /відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. - Харків: Одіссей, 2013. - 1104 с.

428. Кримінально-виконавчий кодекс від 11 липня 2003 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §оу.иа/1а^8/8Ьо^/1129-15.

429. Кримінально-процесуальне право України: підручник /за заг. ред. Ю. П. Аленіна. - Харків: Одіссей, 2009. - 816 с.

430. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. [Електронний ресурс] //Режим доступу: Ьйр://2акоп1.гада.§оу.иа/с§і-Ьіп/1а^8/таіп.с§і?пге§= 1001-05

431. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР (1922 р.) (витяг) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://іехіЬоок8.пеі.иа/сопіепі/уіе^/1061/17.

432. Круглов И. В. Уголовньій иск и механизм его доказьівания: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Круглов Игорь Валентинович. - Нижний Новгород, 2001. - 177 с.

433. Крушинський С. А. Проблеми подання доказів у стадії підготовчого провадження в суді першої інстанції /С. А. Крушинський //Молодий вчений. - 2015. - №2. - С. 787-790.

434. Крюков В. Ф. Уголовное преследование в досудебном производстве: уголовно-процессуальньїе и надзорньїе аспектьі деятельности прокурора /В. Ф. Крюков. - Москва: Норма, 2010. - 480 с.

435. Крючко Ю. І. Проблеми підтримання державного обвинувачення у справах про навмисні вбивства [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 /Ю. І. Крючко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків, 1999. - 19 с. - Режим доступу: Ьйр://^^^.ігЬі8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬі8_пЬиу/с§іігЬі8_64.ехе?С21С0М=2&І2 тВК=АКБ&Р2тВК=АКБ&221 ГО=&Іта§е_Ше_пате=В0С/1999/99куі8пу.2ір&ІМА0Е_РІЬЕ_В0^МЬ0АВ=1.

436. Кузик Т. М. Теоретико-правові та процесуальні аспекти участі перекладача у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Кузик Тарас Миронович; НУ ОЮА. - Одеса, 2014. - 20 с.

437. Кузуб И. Р. Уголовно-процессуальная функция охраньї прав и законньїх интересов лиц, совершивших преступление [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. Р. Кузуб. - Ижевск, 2000. - 19 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1239602.

438. Кузьмінова В. Ю. Правові та наукові основи відновлення (реконструкції) втрачених кримінальних справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Ю. Кузьмінова. - Харків, 2002. - 226 с.

439. Кузьмічов В. С. Розслідування злочинів: міжнародне і національне законодавство: теорія і практика: навч. посіб. /В. С. Кузьмічов, Ю. М. Чорноус. - Київ: КНТ, 2008. - 448 с.

440. Кукель В. В. «Субсидиарное» обвинение в уголовном процессе России /В. В. Кукель //Уголовно-процессуальное законодательство в современньїх условиях: проблемьі теории и практики. - Москва: Волтерс Клувер, 2010. - С. 79-83.

441. Купрейченко С. В. Защитник в уголовном процессе на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /С. В. Купрейченко . - Москва, 2007. - 25 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1ГО=100130618.

442. Курс советского уголовного процесса. Общая часть /[под ред. А. Д. Бойкова и И. И. Карпеца]. - Москва: Юрид. лит., 1989. - 640 с.

443. Курс цивільного процесу: підручник /В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова [та ін.]; за ред. В. В. Комарова. - Харків: Право, 2011. - 1352 с.

444. Куцова 3. Ф. Советская кассация как гарантия законности в правосудии /3. Ф. Куцова. - Москва: Госюриздат, 1957. - 227 с.

445. Кучевський П. Надання адвокатом правової допомоги свідку /П. Кучевський //Підприємництво, господарство і право. - 2011. - №1. - С. 118-120.

446. Кучин А. Ф. Правовой механизм публичного уголовного преследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. Ф. Кучин. - Нижний Новгород, 2004. - 28 с. - Режим доступа: Шр://1а^. еди.ги/8сгір{/сп1:8оигсе.а8р?сп1:ГО=100059398.

447. Кучинська О. Недопустимість доказів, зібраних під час затримання підозрюваного уповноваженою службовою особою: деякі проблемні аспекти /О. Кучинська, А. Шаркова //Право України. - 2014. - №10. - С. 75-81.

448. Кучинська О. П. Деякі питання заочного розгляду кримінальних справ в судах першої інстанції /О.П. Кучинська //Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства України на сучасному етапі: матеріали «круглого столу» (Київ, 20 травня 2011 р.). - Київ, 2011. - С. 54-57.

449. Кучинська О. П. Процесуальний статус свідків: деякі особливості за новим КПК України /О. П. Кучинська //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 295-300.

450. Кучинська О. П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників: монографія /О. П. Кучинська. - Київ: Юрінком Інтер, 2013. - 288 с.

451. Лавдаренко Л. И. Функция следователя в российском уголовном процессе: проблемьі реализации, перспектива развития: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Л. И. Лавдаренко; М-во образования Российской Федерации, Дальневост. гос. ун-т, Юрид. ин-т. - Москва, 2001. - 214 с.

452. Лазарева В. А. Право на судебную защиту и проблемь его реализации в досудебном производстве по уголовному делу: монография /В. А. Лазарева. - Москва: Юрлитинформ, 2010. - 168 с.

453. Лазарева В. А. Судебная деятельность и ее реализация в уголовном процессе /В. А. Лазарева. - Самара: Самар. ун-т, 1999. - 136 с.

454. Лантух Н. В. Формь проверки не вступивших в законную силу приговоров: дис. ... канд. юрид. наук /Н. В. Лантух. - Санкт-Петербург, 2001. - 198 с.

455. Лань О. Ю. Захисник - суб'єкт доказування у кримінальному провадженні /О. Ю. Лань //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - №4. - С. 400-407.

456. Лапкин А. В. Прокурор в договорньїх процедурах в уголовном судопроизводстве Украиньї: реалии и перспектива [Злектронньїй ресурс] /А. В. Лапкин. - Режим доступа: Ьіір://1отопо8оу-т8и.ги/агсЬіуе/Ьотопо8оу_2012/1961/31928_08Ь 1 .рд£

457. Лапкін А. В. Щодо визначення змісту діяльності прокурора зі здійснення кримінального переслідування у досудовому кримінальному провадженні /А. В. Лапкін //Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». - 2012. - №1034, вип. 13. - С. 243-246.

458. Лапкін А. Кримінальне переслідування - перспективна функція прокуратури України /А. Лапкін //Вісник Національної академії прокуратури України. Проблеми сьогодення: теорія, практика, життя академії. - 2011. - №1. - С. 52-57.

459. Лапкін А. В. Правова природа пред'явлення і підтримання прокурором цивільного позову у кримінальному провадженні/А. В. Лапкін //Проблеми законності. - 2013. - Вип. 123. - С. 248-256.

460. Лапкін А. В. Участь прокурора в кримінальному провадженні на підставі угоди про примирення [Електронний ресурс] /А. В. Лапкін. - Режим доступу: Шр://паика.пи1аи.ог£.иа/до^п1оад/е1_2Ьігпїк/1 /Ьаркїп.рдГ.

461. Ларин А. М. Расследование по уголовному делу: процессуальньїе функции /А. М. Ларин. - Москва: Юрид. лит., 1986. - 160 с.

462. Ларин А. М. Уголовньїй процесс России: лекции-очерки /А. М. Ларин, В. М. Савицкий, З. Б. Мельникова; под ред. В. М. Савицкого; Ин-т государства и права РАН, Академический правовой ун-т. - Москва: БЕК, 1997. - 324 с.

463. Латьіпов В. С. Иньїе участники уголовного судопроизводства: проблемьі теории, нормативного регулирования и практики [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. С. Латьіпов. - 30 с. - Челябинск, 2013. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1534501.

464. Левендаренко О. О. Етапи реалізації слідчим функції обвинувачення під час досудового слідства /О. О. Левендаренко //Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. - 2007. - Вип. 1. - С. 165-176.

465. Левендаренко О. О. Сторони обвинувачення та захисту в контексті реалізації принципу змагальності у стадії досудового розслідування [Електронний ресурс] /О. О. Левендаренко //Правничий часопис Донецького університету. - 2012. - №1. - Режим доступу: Шр: //^№№.пЬиу.§оу.иа/оШ_] гп/8ос_0иш/РсМи/2012_1/09.

466. Левченко Д. В. Надзор как уголовно-процессуальная функция прокурора /Д. В. Левченко //Вестник Оренбургского университета. - 2010. - №3 (109). - С. 89-91.

467. Легеза Л. А. Процесуальні та тактичні питання підтримання державного обвинувачення у справах про хабарництво: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Легеза Лариса Анатоліївна; Акад. адвокатури України. - Київ, 2013. - 20 с.

468. Легких К. В. Отримання стороною захисту для експертного дослідження зразків, які знаходяться в матеріалах кримінального провадження /К. В. Легких //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 196-200.

469. Легких К. В. Процесуальні помилки суб'єктів доказування при застосуванні статей 23, 291, 349 КПК як підстава визнання доказів недопустимими /К. В. Легких //Часопис цивільного і кримінального судочинства. - 2014. - №5. - С. 95-99.

470. Леляк О. Провадження на підставі угод у Кримінальному процесуальному кодексі України: проблемні аспекти /О. Леляк //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №1. - С. 112-117.

471. Леляк О. Участь захисника під час укладання угоди про визнання винуватості: право чи обов'язок? /О. Леляк //Вісник прокуратури. - 2015. - №2. - С. 49-57.

472. Леоненко М. І. Функціональна складова побудови системи кримінального судочинства за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /М. І. Леоненко //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 386-389.

473. Лепка Х. М. Особливості закриття кримінального провадження судом у випадку смерті обвинуваченого /Х. М. Лепка //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. - 2014. - Вип. 2, т. 4. - С. 114-118.

474. Лизак Я. В. Роль прокурора під час укладення угод про примирення та визнання винуватості /Я. В. Лизак //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. - 2014. - Вип. 1, т. 3. - С. 226-231.

475. Литвин О. В. Повноваження суду із доказування у стадії судового розгляду /О. В. Литвин //Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матеріали Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листоп. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 387-389.

476. Литвин О. В. Проблеми визначення ролі суду І інстанції у доказуванні за новим КПК України /О. В. Литвин //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2013. - Вип. 22, ч. ІІ, т. 3. - С. 118-121.

477. Литвинов В. В. Поняття кримінального переслідування та його початок у кримінальному судочинстві /В. В. Литвинов //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2011. - №1. - С. 363-373.

478. Литвинчук О. І. Процесуальний статус слідчого в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. І. Литвинчук. - Київ, 2007. - 20 с.

479. Литвинчук О. І. Функціональна структура досудового розслідування /О. І. Литвинчук //Вісник кримінального судочинства. - 2015. - №1. - С. 72-78.

480. Лобань Д. Процесуальний контроль прокурора за виконанням угоди про визнання винуватості /Д. Лобань //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №1. - С. 106-111.

481. Лобойко Л. Структура кримінально-процесуальної компетенції прокурора /Л. Лобойко //Вісник прокуратури. - 2006. - №2. - С. 101-109.

482. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник /Л. М. Лобойко. - Київ: Істина, 2014. - 432 с.

483. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна компетенція: монографія /Л. М. Лобойко. - Дніпропетровськ, 2006. - 188 с.

484. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна функція слідчого і місце слідчих органів у системі кримінального судочинства /Л. М. Лобойко

//Досудове слідство: шляхи вдосконалення кримінального та кримінально-процесуального законодавства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 30 листоп. 2007 р.). - Івано-Франківськ, 2008. - С. 24-35.

485. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: курс лекцій: курс лекцій: навч. посіб. /Л. М. Лобойко. - Київ: Істина, 2007. - 456 с.

486. Лобойко Л. М. Методи кримінально-процесуального права /Л. М. Лобойко; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпропетровськ, 2006. - 352 с.

487. Лозовий А. І. Кримінальний процесуальний кодекс України: проблеми застосування окремих норм під час залучення судового експерта /А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян //Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. - 2013. - №1082, вип. 16. - С. 204-206.

488. Локтионов И. Проблемьі осуществления некоторьіх полномочий руководителем органов досудебного расследования /И. Локтионов //Ьедеа §і уіа|а. - 2013. - №12/4. - С. 43-46.

489. Локтіонов І. Ю. До питання про деякі повноваження керівника органу досудового розслідування /І. Ю. Локтіонов //Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки /Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - Київ, 2013. - Вип. 61. - С. 305-310.

490. Ломакін А. О. Щодо функції процесуального керівництва прокурором району досудовим розслідуванням /А. О. Ломакін //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2010. - №1. - С. 263-270.

491. Лоскутов Т. К вопросу об отнесении некоторьіх правоотношений (деятельности) к предмету уголовного процессуального регулирования /Т. Лоскутов //Ье§еа §і Via|a. - 2013. - №11/2. - С. 164-167.

492. Лоскутов Т. О. Кримінальне переслідування, здійснюване слідчим: монографія /Т. О. Лоскутов; ред. Л. М. Лобойко. - Дніпропетровськ: Ліра, 2011. - 164 с.

493. Лоскутов Т. О. Моменти початку та закінчення кримінального переслідування, здійснюваного слідчим ОВС /Т. О. Лоскутов //Право і суспільство. - 2010. - №2. - С. 168-173.

494. Лоскутов Т. О. Поняття законного інтересу в кримінальному процесі /Т. О. Лоскутов //Південноукраїнський правничий часопис. - 2011. - №4. - С. 263-267.

495. Лук'янчиков Є. Д. Освідування за новим КПК України /Є. Д. Лук'янчиков, Б. Є. Лук'янчиков //Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання», м. Острог, 14-15 листоп. 2014 р. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2014. - С. 264-265.

496. Лукайдес Л. Г. Справедливое судебное разбирательство. Комментарий к п. 1 ст. 6 Европейской Конвенции о защите прав человека и основньїх свобод [Злектронньїй ресурс] /Л. Г. Лукайдес; пер с англ. Ю. Берестнева и М. Виноградова //Российская юстиция. - 2004. - №2. - С. 8-20. - Режим доступа: Ьйр://^^^.сепіег-Ьеге§.ги/о5751.Ьіш1.

497. Лукашевич В. З. Гарантии прав обвиняемого в стадиях предварительного расследования и предания суду [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук /В. З. Лукашевич. - Ленинград, 1967. - 32 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=53270.

498. Лукашкина Т. В. Следственньїй судья как субьект доказьівания в уголовном производстве /Т. В. Лукашкина //Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства: матеріали регіон. «круглого столу» (19 квітня 2013 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2013. - С. 57-62.

499. Лукашкіна Т. В. Проникнення до житла чи іншого володіння особи: деякі питання /Т. В. Лукашкіна //Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні: зб. матеріалів Інтернет-конф. (Київ, 28 листоп. 2014 р.) /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. - С. 116-117.

500. Лукашкіна Т. В. Роль суду в доказуванні у кримінальному процесі (за проектом КПК) /Т. В. Лукашкіна //Правове життя сучасної України:

матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20-21 квіт. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 401-403.

501. Лукашкіна Т. В. Умови та підстави застосування запобіжних заходів за чинним КПК України /Т. В. Лукашкіна //Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею академіка С. В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 трав. 2014 р.): у 2 т. /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2014. - Т. 1. - С. 683-686.

502. Лукашкіна Т. В. Функція прокурора в кримінальному судочинстві /Т. В. Лукашкіна //Правове життя сучасної України: тези доп. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. і аспірант. складу /Одес. нац. юрид. акад. - Одеса, 2009. - С. 553-555.

503. Лукашкіна Т. В. Теорія доказів у кримінальному судочинстві: навч.-метод. посіб. /Т. В. Лукашкіна, Л. М. Гуртієва; НУ ОЮА. - Одеса: Фенікс, 2012. - 54 с.

504. Лукожев Х. М. Проблемьі поддержания государственного обвинения в суде первой инстанции [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Х. М. Лукожев. - Краснодар, 2006. - 24 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп1:8оигсе.а8р?сп1:ГО=100092989.

505. Луценко П. А. Судебньїй контроль в досудебньїх стадиях уголовного процесса Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /П. А. Луценко. - Москва, 2014. - 19 с.

506. Луцик В. Функції прокурора на досудових стадіях кримінального процесу України /В. Луцик //Вісник Львівського університуту. Серія юридична. - 2011. - Вип. 54. - С. 380-386.

507. Луцюк М. Заочне кримінальне провадження: за чи проти? [Електронний ресурс] /М. Луцюк. - Режим доступу: Шр://гіупергауо .сош.иа/пе^/апаШусЬпі-оЬІіаду/1575-2аосЬпе-кгушіпа1пе-ргоуадгЬеппіа-га-сЬу-ргоІу.кІтІ.

508. Луцюк М. Повноваження адвоката при наданні правової допомоги свідку в кримінальному провадженні за новим КПК України [Електронний

ресурс] /М. Луцюк. - Режим доступу: Ьіїр://гіVпергаV0.С0т.иа/386-роупоуа2Ьеппіа-адуокаіа-ргу-падаппі-ргауоуоі-дорошоЬу-8уідки-у-кгутіпаІпоши-ргоуадгЬеппі-га-поууш-крк-икгаіпу.ЬітІ.

509. Люліч В. А. Тимчасовий доступ до речей і документів, як спосіб збирання доказів захисником [Електронний ресурс] /В. А. Люліч //Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». - 2013. - №2. - Режим доступу: Шр://Ц.оа.еди.иа/аггіс1е8/2013/п2/13Іуа2д2.рді'.

510. Ляш А. О. Підтримання державного обвинувачення в суді: правова природа, суть і значення [Електронний ресурс] /А. О. Ляш //Часопис Академії адвокатури України. - 2014. - №1. - С. 64-69. - Режим доступу: Шр://пЬиу.§оу.иа/|-рдґ/СЬааи_2014_1_11.рд£

511. Мазалов А. Г. Гражданский иск в уголовном процессе /А. Г. Мазалов. - 2-е изд., испр. и доп. - Москва: Юрид. лит., 1977. - 176 с.

512. Мазур М. Реабілітація судом як гарантія захисту прав та законних інтересів особи у кримінальному процесі /М. Мазур //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХУІІ регіон. наук.-практ. конф. 3-4 лют. 2011 р. /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2011. - С. 355-357.

513. Мазур М. Р. Захист прав та законних інтересів реабілітованих у кримінальному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. Р. Мазур.- Київ, 2012. - 20 с.

514. Мазур М. Р. Проблеми відшкодування майнової шкоди при реабілітації особи в кримінальному провадженні /М. Р. Мазур //Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція. - 2014. - №10-1, т. 2. - С. 114-117.

515. Мазюк Р. В. Возникновение, становление и развитие понятия «уголовное преследование» в российском уголовном судопроизводстве: учеб. пособие /Р. В. Мазюк. - Иркутск: Изд-во БГУЗП, 2007. - 79 с.

516. Мазюк Р. В. Уголовное преследование в российском уголовном судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Мазюк Роман Васильевич. - Иркутск, 2007. - 250 с.

517. Макаренко І. Є. Затримання підозрюваного у вчиненні злочину: вимоги чинного КПК та євростандарти /І. Є. Макаренко //Право і суспільство. - 2014. - №5. - С. 222-230.

518. Макарова З. В. Защита в российском уголовном процессе: понятие, видьі, предмет и пределъї [Злектронньїй ресурс] /З. В. Макарова //Правоведение. - 2000. - №3. - С. 217-231. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100067234.

519. Макарова З. В. Профессиональная защита подозреваемьіх, обвиняемьіх /З. В. Макарова. - Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова «Юрид. центр Пресс», 2008. - 338 с.

520. Макарова З. В. Специальное назначение и роль следователя в уголовном процессе [Злектронньїй ресурс] /З. В. Макарова //Евразийский юридический журнал. - 2012. - №4. - Режим доступа: Ьйр://^^^.еига8іа1а^.ги/іпдех.рЬр?орііоп=сош_сопіепі&уіе^=аг1іс1е&ід=3022:2012-05-11-03-55-28&саїігі=217:2011-04-27-05-34-38.

521. Макбрайд Джеремі. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес /Джеремі Макбрайд. - Київ: К.І.С., 2010. - 576 с.

522. Максименко В. В. Проблеми початку досудового розслідування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /В. В. Максименко //Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства: матеріали регіон. «круглого столу» (19 квіт. 2013 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2013. -С. 93-96.

523. Максименко М. В. Реабилитация в суде первой инстанции [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. В. Максименко . - Владимир, 2006. - 26 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1277816.

524. Маланчук П. Окремі питання реалізації норм Кримінального процесуального кодексу України /П. Маланчук //Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України: зб. матеріалів міжвуз. наук. конф. (Київ, 26 квіт. 2013 р.) /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2013. - С. 51-55.

525. Маланчук П. М. Функція захисту в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /П. М. Маланчук; Київ. нац. ун-т внутр. справ. - Київ, 2008. - 19 с.

526. Маланюк А. Г. Провадження у кримінальних справах, пов'язане з міжнародними відносинами, за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Маланюк Андрій Григорович; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2004. - 237 с.

527. Маланюк Л. П. Проблемні питання застосування норм КПК України в практичні діяльності при затриманні особи, підозрюваної у вчиненні злочину, під час досудового розслідування //Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, 17 жовт. 2014 р. /редкол.: С. Є. Кучерина (голов. ред.), В. В. Фєдосєєв (заст. голов. ред.) та ін. - Х.: Право, 2014. - Вип. 6. - С. 62-64.

528. Малахова Л. И. Уголовно-процессуальная деятельность: общие положения: дис. ... канд. юрид. наук /Малахова Людмила Ивановна. - Воронеж, 2002. - 206 с.

529. Малахова Л. И. Функция уголовного преследования как вид процессуальной деятельности /Л. И. Малахова //Российский следователь. - 2003. - №7. - С. 25-26.

530. Малахова О. В. Крайня необхідність як підстава звільнення від кримінально-процесуальної відповідальності та як елемент ґауог Йеґеп8іопі8 /О. В.Малахова //Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квіт. 2015 р. /ОДУВС. - Одеса, 2015. - С. 141-142.

531. Малахова О. В. Реалізація і^ог де£еп8юпі8 під час вирішення клопотань сторони захисту про проведення процесуальних дій у досудовому розслідуванні /О. В.Малахова //Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.., м. Одеса, 7 листоп. 2014 р. /ОДУВС. - Одеса, 2014. - С. 59-60.

532. Малькевич Т. В. К вопросу о состязательности /Т. В. Малькевич //Ученьїе записки /Всесоюз. юрид. заоч. ин-т. - Москва, 1958. - Вьіп. 6: Вопросьі советского уголовного процесса. - С. 263-293.

533. Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія /В. Т. Маляренко. - Київ: Юрінком Інтер, 2005. - 512 с.

534. Маляренко В. Т. Прокурор у кримінальному судочинстві: деякі проблеми та шляхи їх вирішення /В. Т. Маляренко, І. В. Вернидубов. - Київ: Юрінком Інтер, 2001. - 240 с.

535. Малярчук Н. В. Приватне обвинувачення як диференціація кримінально-процесуальної форми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Малярчук Назар Вікторович. - Київ, 2010. - 212 с.

536. Малярчук Н. В. Приватне обвинувачення як диференціація кримінально-процесуальної форми: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. В. Малярчук. - Київ, 2010. - 18 с.

537. Мариупольский Л. А. К вопросу о процессуальньїх функциях следователя /Л. А. Мариупольский, Г. Р. Гольст //Советское государство и право. - 1963. - №6. - С. 112-116.

538. Марко С. І. Наслідки невиконання угоди про визнання винуватості /С. І. Марко, С. І. Паславський //Теорія та практика протидії злочинності в сучасних умовах: тези доп. та повідомл. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. 31 жовт. 2014 р. /Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів, 2014. - С. 223-226.

539. Марочкін О. І. Мотивування процесуальних рішень слідчого: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. І. Марочкін; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2014. - 207 с.

540. Марочкін О. І. Процесуальні рішення слідчого як вираження його кримінальних процесуальних функцій /О. І. Марочкін //Правова доктрина - основа формування правової системи держави: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Нац. акад. правових наук України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України», Харків, 20-21 листоп. 2013 р. /НАПрН. - Харків, 2013. - С. 876-880.

541. Мартиненко Д. Є. Функції суб'єктів кримінально-процесуального провадження /Д. Є. Мартиненко //Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. - 2008. - №1. - С. 157-165.

542. Мартьінчик Е. Г. Адвокатское расследование в уголовном процессе :теоретико-методологические основь доктринь адвокатского расследования: учеб. пособие /Е. Г. Мартьінчик. - Москва: Юнити-Дана: Закон и право, 2009. - 239 с.

543. Мартьінчик Е. Г. Понятие, природа, сущность и значение адвокатского расследования /Е. Г. Мартьінчик //Адвокатская практика. - 2011. - №6. - С. 33-38.

544. Мартьінчик Е.Г. Правовьіе основьі адвокатского расследования: состояние и перспективь формирования нового института и модели /Е.Г. Мартьінчик //Адвокатская практика. - 2012. - №1. - С. 21-29

545. Мархевка О. В. Підстави та умови залучення перекладача до участі в кримінальному провадженні /О. В. Мархевка //Митна справа. - 2014. - №2. - С. 259-265.

546. Мархевка О. В. Участь перекладача у провадженні процесуальних дій /О. В. Мархевка //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. - 2012. - Вип. 4. - С. 350-361.

547. Марчак В. Я. «Консультації та роз'яснення спеціаліста» як новела в кримінальному процесуальному законодавстві України /В. Я. Марчук //Митна справа. - 2013. - №2. - С. 100-105.

548. Марчук Н. В. Організаційно-правові основи діяльності прокурора у досудовому кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /Н. В. Марчук. - Харків, 2013. - 20 с.

549. Марчук Н. В. Щодо визначення змісту діяльності прокурора зі здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням /Н. В. Марчук //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - №2. - С. 369-376.

550. Маслов И. Адвокатское расследование /И. Маслов //Законность. - 2004. - №10. - С. 34-38.

551. Маслов О. В. Щодо повноважень керівника органу досудового розслідування у КПК України /О. В. Маслов //Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, 17 жовт. 2014 р. - Харків, 2014. - Вип. 6. - С. 65-69.

552. Матвієвська Г. В. Заочне провадження у кримінальному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Матвієвська Ганна Вячеславівна. - Харків, 2013. - 226 с.

553. Матієк С. Обвинувачення як кримінальний позов /С. Матієк //Вісник прокуратури. - 2002. - №6. - С. 47-49.

554. Мельников В. Ю. Адвокатское расследование в состязательном уголовном процессе /В. Ю. Мельников //Адвокатская практика. - 2010. - №4. - С. 30-33.

555. Мельников С. А. Представительство в современном российском уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Мельников Сергей Александрович. - Ижевск, 2002. - 200 с.

556. Меркулов С. М. Обвинувачення у контексті положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] /С. М. Меркулов //Часопис Академії адвокатури України. - 2012. - №2. - Режим доступу: Шр://№№№.пЬиу.£оу.иа/оМ_|гп/е- оигпаІ8/СЬааи/2012-2/12ш8ш8р1.рд£

557. Меркулов С. М. Обвинувачення у кримінальному судочинстві України в контексті європейських стандартів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Меркулов Сергій Миколайович. - Донецьк, 2014. - 199 с.

558. Мешков М. П. Процессуальное положение начальника следственного отдела в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. П. Мешков . - Москва, 1992. - 27 с. - Режим доступа: Ьїїр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=53311

559. Милова И. Е. Некоторьіе соображения о возможности параллельного адвокатского расследования /И. Е. Милова //Актуальньїе проблемьі правоведения. - 2013. - №2. - С. 88-94.

560. Милова И. Е. Участие адвоката-защитника в собирании доказательств на предварительном следствии [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. Е. Милова. - Самара, 1998. - 17 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=80789.

561. Милова И. Е. Институт адвокатского расследования: спорньїе вопросьі /И. Е. Милова //Актуальньїе проблемьі правоведения. - 2010. - №2. - С. 84-89.

562. Мирлес А. Краткий курс русского уголовного процесса /А. Мирлес. - Киев: Изд. И. И. Самоненко, 1912. - 104 с.

563. Мирошниченко Ю. М. Проблемні питання тимчасового вилучення й арешту майна за новим кримінально-процесуальним законом [Електронний ресурс] /Ю. М. Мирошниченко //Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3-2. - С. 310-312. - Режим доступу: Ьйр://^^^.рар.їп.иа/3-2_2013/9/Муго8ЬпусЬепко%20¥и.М.рйГ.

564. Мирошниченко Ю. Проблеми судового розгляду в кримінальному провадженні: організаційно-підготовчий аспект /Ю. Мирошниченко //Слово Національної школи суддів України. - 2013. - №4. - С. 139-144.

565. Митрофанов И. И. Уголовно-правовое учение о механизме реализации уголовной ответственности: монография /И. И. Митрофанов. - Одесса: Фенікс, 2014. - 448 с.

566. Михайленко О. Обвинувачення. Його види і значення в кримінальному судочинстві України /О. Михайленко, В. Юрчишин //Вісник прокуратури. - 2003. - №5. - С. 46-51.

567. Михеєнко М. М. Проблеми розвитку кримінального процесу в Україні: вибрані твори /М. М. Михеєнко; упоряд. В. Шибіко. - Київ: Юрінком Інтер, 1999. - 240 с.

568. Мірковець Д .М. Деякі теоретичні та практичні аспекти реалізації начальником слідчого відділу функції керівництва досудовим розслідуванням /Д .М. Мірковець //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - №1. - С. 416-427.

569. Мірковець Д. М. Керівництво досудовим слідством у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. М. Мірковець. - Дніпропетровськ, 2012. - 19 с.

570. Мірошніков І. Ю. Судове слідство в апеляційній інстанції: монографія /І. Ю. Мірошніков. - Харків: Право, 2007. - 192 с.

571. Мовчан Г. В. Процесуальні повноваження прокурора у досудовому провадженні та в суді першої інстанції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Г. В. Мовчан; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків, 2010. - 20 с.

572. Модельньїй Уголовно-процессуальньїй кодекс для государств - участников Содружества Независимьіх Государств. Принят Постановлением Межпарламентской Ассамблеи государств - участников Содружества Независимьіх Государств 17 февраля 1996 года //Информационньїй бюллетень. - 1996. - №10. - Прил.

573. Моїсєєв О. М. Прагматична модель взаємодії сторін у змагальному процесі /О. М. Моїсєєв //Правничий часопис Донецького університету. - 2012.- №2. - С. 141-146.

574. Моїсєєв О. М. Проблеми, пов'язані із залучення судового експерта до участі в кримінальному провадженні /О. М. Моїсєєв //Ученьїе записки

Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». - 2014. - Т. 27, №3. - С. 194-203.

575. Молдован А. В. Забезпечення обвинуваченому права на захист у кримінальному процесі Федеративної Республіки Німеччини та України (порівняльно-правове дослідження) [Електронний ресурс]: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. В. Молдован. - Київ, 2003. - 21 с. - Режим доступу: Шр://№№№.ігЫ8-пЬиу.£оу.иа/с§і-Ьіп/ігЫ8_пЬиу/с§ііgЫ8_64.exe?C21C0M=2&I2тВК=АКБ&Р2тВК=АКБ&221ГО=&Іша§е_Ше_паше=В0С/2003/03шауррgі.2Ір&ІМЛаЕ_РІЬЕ_В0[1]№КтЛВ=
1.

576. Морозов В. Н. К вопросу о системе уголовно-процессуальньїх функций в уголовном судопроизводстве Республики Армения (сравнительно-правовой анализ) /В. Н. Морозов, А. С. Кахкцян //Юстиция. - 2009. - №5. - С. 73-83.

577. Моругина Н. А. Руководитель следственного органа как участник уголовного судопроизводства со стороньї обвинения [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. А. Моругина. - Москва, 2010. - Режим доступа: Ьйр://1а^1Ье8е8.сот/гикоVодііе1-81ед8^Vеппо§о-ог§апа-как-исЬа8іпік-и§о1оупо§о-8идоргоі2уод8Іуа-8о-8іогопу-оЬуіпепіуа#іх222шОИпЬТ2С.

578. Мотовиловкер Я.О. О предмете и движущей силе уголовного процесса [Злектронньій ресурс] /Я. О. Мотовиловкер //Правоведение. -1987. - №6. - С. 81-83 //Режим доступу: Шр://1а^.еди.ги/агііс1е/аг{ic1e.a8p?ar1:ic1eГО=178538

579. Мотовиловкер Я. О. Основньїе уголовно-процессуальньїе функции /Я. О. Мотовиловкер. - Ярославль, 1976. - 94 с.

580. Муравин А. Б. Уголовньій процесс: учеб. пособие /А. Б. Муравин. - Харьков: Бурун Книга, 2008. - 240 с.

581. Муравьев Н. В. Прокурорский надзор в его устройстве и деятельности: пособие для прокурорской службьі. Т. 1. Прокуратура на Западе и в России /Н. В. Муравьев. - Москва :Университет. тип., 1889. - 552 с.

582. Муратова Н. Г. Система судебного контроля в уголовном судопроизводстве: вопрось теории, законодательного регулирования и практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Муратова Надежда Георгиевна. - Екатеринбург, 2004. - 599 с.

583. Навроцька В. Експертиза в умовах змагальності кримінального судочинства /В. Навроцька //Збірник наукових праць Львівського державного інституту новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола. Серія «Юридичні науки» /за заг. ред. О. І. Сушинського. - Львів, 2010. - Вип. 4. - С. 28-33.

584. Навроцька В. В. Засада диспозитивності та її реалізація в кримінальному процесі України: монографія /В. В. Навроцька. - Львів, 2010. - 440 с.

585. Нажимов В.П. Об уголовно-процессуальньїх функциях [Злектронньїй ресурс] /В. П. Нажимов //Правоведение. - 1973. - №5. - С. 73-82. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.т/агііс1е/аг{іс1е.а8р?аг1іс1еГО=1134938.

586. Нажимов В. П. Психологические основьі учения об уголовно-процессуальньїх функциях [Злектронньїй ресурс] /В. П. Нажимов //Правоведение. - 1983. - №5. - С. 52-58. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/агііс1е/аг{іс1е.а8р?аг1:іс1еГО=186821.

587. Назаров В. В. Кримінальний процес України: навч. посіб. /В. В. Назаров, Г. М. Омельяненко. - Київ: Атіка, 2008. - 584 с.

588. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» від 19 грудня 2012 р. №4гн [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.§р.§оУ.иа/иа/Ше_до^п1оадег.Ьіт1?_т=Ґ81іЬ&_і=Ґ8Ґі1е&_с=до^п1оад&Й1е_ігі=151871.

589. Наказателно-процесуален кодекс на България [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№№№^к8.Ь§М:8_р04_03.к1т.

590. Насонов С. А. Запрет исследования доказательств, способньїх вьізвать предубеждение присяжньїх заседателей в отношении подсудимого [Злектронньій ресурс] /С. А. Насонов. - Режим доступа: Шр://8ІЬас.тіО/13541.

591. Насонова И.А. О соотношении понятий «защита», «право на защиту» и «обеспечение подозреваемому и обвиняемому права на защиту» /И. А. Насонова //Научньій портал МВД России. - 2009. - №1. - С. 32-36.

592. Насонова И.А. О юридической природе уголовно-процессуальной защитьі /И. А. Насонова //Вестиник Воронежского института МВД России. - 2010. - №4. -С. 144-149.

593. Насонова И. А. Теоретическая модель уголовно-процессуальной защитьі [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Насонова Ирина Александровна; [место защитьі: Всерос. НИИ МВД РФ]. - Москва, 2011. - Режим доступа: ЬИр://^^^.іиа].пеі/поде/791.

594. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року /за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. - Харків: Фактор, 2013. - 1072 с.

595. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України: пер. з рос. /С. В. Ківалов, Ю. С. Червоний, Г. С. Волосатий [та ін.]; за ред. Ю. С. Червоного. - Київ; Одеса: Юрінком Інтер, 2008. - 656 с.

596. Негребецький В. Перевірка показань на місці в системі слідчих дій /В. Негребецький //Підприємництво, господарство і право. - 2014. - №8. - С. 78-81.

597. Нерсесян А. С. Адвокатський запит як спосіб забезпечення процесуальної рівності учасників кримінального судочинства [Електронний ресурс] /А. С. Нерсесян. - Режим доступу: Ьйр://о8ІроУ.иа/рг/14308-адУокаі8кіу-2арії.Ьіт1.

598. Нерсесян А. С. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичної особи: аналіз нового законопроекту [Електронний ресурс] /А. С. Нерсесян //Вісник Вищої ради юстиції. - 2013. - №2. - С. 181-192. - Режим доступу: Шр: /А^^^^ги. §ОУ.иа/соп1еп1/аг^ісіе/УІ8пік 14_16.рд£

599. Нескороджена Л. Л. Забезпечення процесуальних прав і законних інтересів позивача та відповідача у кримінальному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Нескороджена Лариса Леонідівна; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Юрид. ф-т, каф. правосуддя. - Київ, 2002. - 226 с.

600. Нестеренко О. С. Проблеми реалізації керівником органу досудового розслідування повноваження, пов'язаного зі створенням слідчої групи /О. С. Нестеренко //Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 7 листоп. 2014 р. /ОДУВС. - Одеса, 2014. - С. 69-70.

601. Никитин Е. Л. Актуальньїе проблемьі прокурорской деятельности при осуществлении уголовного преследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 /Е. Л. Никитин. - Санкт-Петербург, 2000. - 24 с. -Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1184379.

602. Никитина Л. В. Прокурор в суде апелляционной, кассационной и надзорной инстанций /Л. В. Никитина //Вестник Саратовской государственной академии права. - 2010. - №6. - С. 34-40.

603. Ніколаюк С. І. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій /С. І. Ніколаюк //Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України: матеріали наук.-практ. конф., 8 листоп. 2012 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2012. - С. 33-36.

604. Новиков Е. А. Руководитель следственного органа в российском уголовном судопроизводстве: процессуальньїе и организационньїе аспектьі [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /Е. А. Новиков. - Москва, 2009. - Режим доступа: Ьйр://1а^1Ье8е8.сот/гикоVодііе1-81ед8IVеппо§о-ог§апа-V-го88Іу8кот-и§о1оVпот-8идоргоІ2Vод8^Ve.

605. Нор В. Всебічність, повнота й неупередженість встановлення обставин кримінального правопорушення: доктринальні підходи і нормативне регулювання за новим КПК України /В. Нор //Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XIX звіт. наук.-практ. конф. 7-8 лют.

2013 р. /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2013. - С. 358-360.

606. Нор В. Т. Відшкодування (компенсація) заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди у кримінальному провадженні за КПК 2012 р.: здобутки і резерви удосконалення /В. Т. Нор //Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти: тези доп. та повідомл. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (19-20 верес. 2013 р.) /Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів, 2013. - С. 297-301.

607. Нор В. Т. Защита имущественньїх прав в уголовном судопроизводстве /В. Т. Нор. - Київ: Вища шк., 1989. - 275 с.

608. Нор В. Т. Защита нарушенньїх преступлениями имущественньїх прав и интересов потерпевших лиц как уголовно-процессуальная функция /В. Т. Нор //Вестник Львовского университета. -1989. - Вьіп. 27. - С. 89-94.

609. Нор В. Інститут відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні за чинним КПК України: здобутки і резерви для вдосконалення /В. Нор //Право України. - 2013. - №11. - С. 33-41.

610. Нор В. Т. Істина у кримінальному судочинстві: ідея, догма права, реалізація [Електронний ресурс] /В. Т. Нор //Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». - 2010. - №2. - Режим доступу: Шр://Ц .оа. еди.иа/агІіс1е§/2010/п2/10^Мрг.рд£

611. Нуркаева М. К. Презумпция невиновности по УПК РФ в свете международньїх стандартов уголовного судопроизводства [Злектронньїй ресурс] /М. К. уркаева //Актуальньїе вопросьі уголовного процесса современной России: межвуз. сб. науч. тр. /РИО БашГУ. - Уфа, 2003. - Режим доступа: Ьйр://ка1іпоV8ку-к.па^од.ги/Ь/иґа20033/03.Ьіт.

612. Обрізан Н. М. Захисник як суб'єкт доказування в кримінальному процесі [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. М. Обрізан. - Київ, 2008. - 16 с. - Режим доступу: Ьйр://^^^.ігЬІ8-пЬиV.£OV.иа/с£І-Ьіп/ігЬІ8_пЬи^с§ііґЬІ8_64.ехе?С21СОМ=2&І2 тВК=АКБ&Р2тВК=АКБ&221

IB=&Ita§e_й1e_пате=B0C/2008/08оптакр.2Ip&IMA0E_PIЬE_B0^KЬ0AБ=1.

613. Общие понятия систем, признаки, свойства, классификация [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://^^^.8іаддагд-сотрапу.ги/8іапдагд-сотрапу6.8Ьіт1.

614. Оверчук С. В. Становлення інституту присяжних в умовах набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] /С. В. Оверчук //Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». - 2012. - №2. - Режим доступу: Шр: //І) .оа.егіи. иа/агІіс1е8/2012/п2/ 12о8Vрки.рдґ.

615. Омельченко О. Є. Процесуальна діяльність слідчого щодо запобігання злочинам: навч. посіб. /О. Є. Омельченко, Д. П. Письменний. - Київ: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. - 216 с.

616. Омельченко Т. В. Конституційне право особи на правову допомогу і його реалізація на досудових стадіях кримінального процесу [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Т. В. Омельченко. - Харків, 2004. - 19 с. - Режим доступу: Шр://ігЫ8-пЬиV.£OV.иа/с£І-Ьіп/ігЫ864г_81/сдіігЫ8_64.ехе?С21С0М=2&І2тВК=АКБ&Р2тВК=АКБ&221ГО=&Ita§e_Ше_пате=B0C/2004/04o^8кр.2Ip&IMA0E_PIЬE_B0[1]№КтАВ=1

617. Онищук З. М. Следователь в советском уголовном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /З. М. Онищук. - Харьков, 1964. - 18 с.

618. Орлова М. В. Институт реабилитации в уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. В. Орлова. - Москва, 2006. - 26 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1286075.

619. Орловська Н. Про модель кримінально-правового впливу на юридичну особу в Україні /Н. Орловська //Юридичний вісник. - 2014. - №2. - С. 161-166.

620. Осауленко О. М. Проведення слідчих дій у житлі чи іншому володінні особи без ухвали слідчого судді /О. М. Осауленко //Інформаційне забезпечення розслідування злочинів: матеріали Міжнар. «круглого столу». Одеса, 30 трав. 2014 р. - Одеса, 2014. - С. 179-181.

621. Осокина Г. Л. Проблемьі иска и права на иск [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 /Г. Л. Осокина. - Томск, 1990. - 44 с. -Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=53465.

622. Остапець В. Співвідношення понять «державне обвинувачення» та «кримінальне переслідування» у проекті Кримінального процесуального кодексу України /В. Остапець //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2009. - №2. - С. 114-119.

623. Островська М. Істинне обличчя принципу змагальності за новим Кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] /М. Островська. - Режим доступу: Ьйр://уигіпсот.сот/иа/1е§а1_ргасііce/8егVIce8/кгутіпа1пе_ргаVo/I81уппе_оЬ1усЬсЬі a_ргупі8ури_2та§а1по8іі_2а_поуут_кгутіпа1пут_ргоі8е8иа1пут_кодек8от_икгаі пу-риЬ1іса ііоп.

624. Острогляд О. В. Окремі аспекти реалізації принципу змагальності у кримінальному процесі України[Електронний ресурс] /О. В. Острогляд. - Режим доступу: Шр: //ЇШ1 .а! иа/КопГегепсі) а/кг_08І:го£І| ад_0_У_8Іа^ а.ргіГ.

625. Острогляд О.В. Складання захисного висновку адвокатом на досудовому слідстві /О. В. Острогляд //Адвокат. - 2007. - №11-12. - С. 42-44.

626. Осьмаков М.А. О некоторьіх проблемах адвокатского расследования /М. А. Осьмаков //Российский следователь. - 2007. - №9. - С. 7-9.

627. Паламар Д. С. Участь адвоката свідка в кримінальному провадженні /Д. С. Паламар //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 170-172.

628. Палаузов В. М. Вступительная лекция по уголовному судопроизводству /В. М. Палаузов //Антологія української юридичної думки: в 10 т. /редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) [та ін.]. - Київ, 2004. - Т. 7: Кримінальне право. Кримінальний процес /упоряд.: О. М. Костенко, О. О. Кваша; відп. ред. О. М. Костенко. - С. 236-248.

629. Пантелеев И. А. Проблемь совершенствования института подозрения в уголовном процессе России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. А. Пантелеев. - Екатеринбург, 2000. - 22 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1291266.

630. Панчук О. Присутність адвоката при допиті свідка /О. Панчук //Підприємництво, господарство і право. - 2010. - №10. - С. 185-189.

631. Панчук О. В. Надання свідку правової допомоги у кримінальному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. В. Панчук. - Київ, 2013. - 18 с.

632. Парадеев В. М. Формирование обвинения на предварительном следствии в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. М. Парадеев. - Свердловск, 1978. - 18 с. - Режим доступа: Ьіїр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=50164.

633. Пашинін О. І. Актуальні проблеми досудового провадження у кримінальному процесі України: монографія /О. І. Пашинін. - Харків: Кроссроуд, 2009. - 164 с.

634. Пашковський М. І. Участь закордонних органів зовнішніх зносин у кримінальному провадженні за КПК 2012 р. /М. І. Пашковський //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 479-482.

635. Перепелиця С. І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Перепелиця Сергій Іванович. - Харків, 2014. - 201 с.

636. Перепелиця С. І. Деякі новації нормативного регулювання реалізації приватного обвинувачення на досудових етапах кримінального провадження в КПК України /С. І. Перепелиця //Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. XX-річчю Нац. акад. правових наук України (м. Одеса, 1 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 369-372.

637. Перепелиця С. І. Особливості процедури судового розгляду кримінального провадження у формі приватного обвинувачення за новим КПК України /С. І. Перепелиця //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 446-451.

638. Перлов И. Д. Судебное разбирательство в советском уголовном процессе. Ч. 2. Судебное следствие в советском уголовном процессе /И. Д. Перлов. - Москва: Госюриздат, 1955. - 248 с.

639. Петров И. В. Теоретические и практические аспекть подозрения в уголовном процессе России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. В. Петров. - Краснодар, 2012. - 22 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1512263.

640. Петрова Н. Е. Частное и субсидиарное обвинение /Н. Е. Петрова. - Самара: Самар. ун-т, 2004. - 213 с.

641. Пешков М. А. Арест и обыск в уголовном процессе США /М. А. Пешков. - Москва: Спарк, 1998. - 104 с.

642. Пєтков О. В. Процесуальні основи діяльності начальника слідчого відділу у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. В. Пєтков. - Запоріжжя, 2009. - 20 с. -Режим доступу: Шр://ігЫ8-пЬиV.£OV.иа/с£I-Ьіп/ігЫ864г_81/сдіігЫ8_64.ехе?С21 С0М=2&І2ШВК=АКБ&Р2 ШВК=АКБ&22

1I^=&Ita§e_й1e_пате=^OC/2009/09poVVк8.2Ip&IMAOE_И^E_^O^N^OA^=
1.

643. Пилипенко Д. О. Потерпілий як суб'єкт реалізації функції обвинувачення у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Пилипенко Дмитро Олексійович. - Донецьк, 2014. - 207 с.

644. Пилипенко Д. О. Деякі проблеми реалізації приватного обвинувачення у кримінальному процесі України та шляхи їх подолання /Д. О. Пилипенко //Наше право. - 2010. - №4, ч. 2. - С. 124-129.

645. Пилипенко Д. О. Функція прокурора на стадії досудового розслідування кримінальної справи [Електронний ресурс] /Д. О. Пилипенко //Часопис Академії адвокатури України. - 2012. - №2. - Режим доступу: Шр://№№№.пЬиV.£OV.иа/оМ^гп/е-^ оигпа18/СЬааи/2012-2/12рдогк8.рд£

646. Пиріг І. В. Залучення спеціаліста до проведення слідчих дій /І. В. Пиріг //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 511-517.

647. Письменний Д. П. Проведення негласної слідчої (розшукової) дії у виняткових невідкладних випадках /Д. П. Письменний //Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2013. - Т. 3, №23. - С. 105-108.

648. Письменний Д. П. Кримінальний процесуальний кодекс України: сьогодення й перспективи правозастосування /Д. П. Письменний //Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах: матеріали круглого столу (Київ, 4 квіт. 2014 р.). - Київ, 2014. - С. 55-58.

649. Півненко В. П. Теорія процесуальних функцій - непридатна основа для зміни парадигми кримінального судочинства України /В. П. Півненко //Кримінальна юстиція України. Серія «Наукові праці». - Харків, 2005. - С. 146-155.

650. Підгородинська А. В. Використання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі України: монографія /А. В. Підгородинська. - Одеса: Юрид. літ., 2013. - 184 с.

651. Підтримання прокурором державного обвинувачення в умовах дії нового Кримінального процесуального кодексу України: зб. метод. рек. /за заг. ред. В. П. Пшонки, Ю. М. Дьоміна. - Київ: Алерта, 2013. - 438 с.

652. Повзик Є. В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження): монографія /Є. В. Повзик. - Харків: Право, 2014. - 224 с.

653. Погорецький М. Прокурор у кримінальному процесі: щодо визначення функцій /М. Погорецький //Право України. - 2015. - №6. - С. 86-95.

654. Погорецький М. Теорія кримінального процесуального доказування: проблемні питання /М. Погорецький //Право України. - 2014. - №10. - С. 12-25.

655. Погорецький М. Гарантії забезпечення додержання адвокатської таємниці у кримінальному провадженні під час допиту свідків/М. Погорецький //Правова політика в Україні: питання теорії та практики: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовт. 2014 р.): в 2 т. /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. - Т. 2. - С. 299-300.

656. Погорецький М. Захисник - суб'єкт доказуванні на досудовому провадженні за чинним КПК України: проблемні питання /М. Погорецький //Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (23 трав. 2014 р.). - Київ, 2014. - С. 480-482.

657. Погорецький М.А. Проблемні питання розгляду слідчим суддею клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів /М. А. Погорецький //Впровадження нового Кримінального процесуального кодексу України в правоохоронну діяльність та навчальний процес: досвід та шляхи удосконалення: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 5 квіт. 2013 р. /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2013. - С. 29-32.

658. Подопригора А. А. Реабилитация в уголовном процессе России [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. А. Подопригора. - Ростов-на-Дону, 2004. - 25 с. -Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір1/сп1:8оигсе.а8р?сп'1:ГО=100082345.

659. Пожар В. Г. Доказування у справах приватного обвинувачення: деякі особливості і проблемні питання /В. Г. Пожар //Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матеріали Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листоп. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 371-373.

660. Пожар В. Г. Проблеми забезпечення прав деяких учасників кримінального провадження на етапі закінчення досудового розслідування /В. Г. Пожар //Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства: матеріали регіон. «круглого столу» (19 квіт. 2013 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2013. - С. 87-90.

661. Пожар В. Г. Проблеми представництва свідка у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс] /В. Г. Пожар //Часопис Академії адвокатури України. - 2009. - №3. - Режим доступу: Ьіїр://е-риЬ.ааи.еди.иа/іпдех.рЬр/сЬа8ору8/аг^іс1е/VIе^/608/628.

662. Пожар В. Г. Інститут представництва у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Г. Пожар. - Одеса, 2011. - 236 с.

663. Позньїшев С. В. Злементарньїй учебник русского уголовного процесса [Злектронньїй ресурс] /С. В. Позньїшев. - Москва, 1913. - Режим доступа: Шр://а11рі^о.га/НЬгагуМос 1897р0/іп8Ігит3553/і1ет3587.Ьіш1.

664. Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» від 04 березня 1996 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/20106-96.

665. Положення про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією: затверджено спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України, Міністерства оборони України, Державної митної служби України, Державної прикордонної служби України, Державної пенітенціарної служби України від 26 квітня

2012 року №43/375/166/353/284/241/290/256 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://2акоп.паи. иа/дос/?соде^0043900--12.

666. Полянский Н. Н. К вопросу о юридической природе обвинения перед судом /Н. Н. Полянский //Правоведение. - 1960. - №1. - С. 105-115.

667. Полянский Н. Н. Очерки общей теории уголовного процесса /Н. Н. Полянский. - Москва: Право и жизнь, 1927. - 127 с.

668. Полянский Н. Н. Очерк развития советской науки уголовного процесса /Н. Н. Полянский; отв. ред. С. А. Покровский; Акад. наук СССР, Ин-т права им. А. Я. Вышинского. - Москва: Изд-во АН СССР, 1960. - 212 с.

669. Полянський Ю. Роль прокурора у досудовому кримінальному провадженні за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /Ю. Полянський, В. Долежан //Юридичний вісник. - 2013. - №4. - С. 52-54.

670. Полянський Ю. Є. Чи можна вважати остаточно закритою проблему визначення функцій прокуратури України /Ю. Є. Полянський //Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15-16 трав.): у 2 т. - Одеса, 2015. - Т. 2. - С. 120-122.

671. Понькина Е. В. Информационно-познавательньїе аспектьі уголовно-процессуальной функции защитьі [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Е. В. Понькина. - Нижний Новгород, 2006. - 28 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1282472.

672. Попелюшко В. О. Формування кримінальної справи на стадії судового провадження /В. О. Попелюшко //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 44-49.

673. Попелюшко В. Початок та закінчення захисту в кримінальному судочинстві /В. Попелюшко //Актуальні проблеми тлумачення і застосування юридичних норм: зб. ст. учасників міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. П. О. Недбайла. 28-29 берез. 2008 р. /Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2008. - С. 206-208.

674. Попелюшко В. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: процесуальний статус та процесуальні функції /В. Попелюшко //Право України. - 2013. - №12. -С. 145-153.

675. Попелюшко В. Справи приватного обвинувачення: актуальні проблеми, законодавчі парадокси /В. Попелюшко //Право України. - 2003. - №4. - С. 98-100.

676. Попелюшко В. О. Мала судова реформа та захист прав громадян /В. О. Попелюшко. - Київ: Кондор, 2006. - 236 с.

677. Попелюшко В. О. Поняття захисту у кримінальному процесі /В. О. Попелюшко //Проблеми кримінального процесу та захисту у кримінальній справі: зб. наук. ст. /уклад. С. В. Аврамишин. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2008. - С. 209-224.

678. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному процесі за часів Російської імперії (1864-1917 р.р.) /В. О. Попелюшко //Адвокат. - 2008. - №5. - С. 23-29.

679. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: монографія /В. О. Попелюшко. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2009. - 634 с.

680. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /В. О. Попелюшко. - Острог, 2009. - 502 с.

681. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /В. О. Попелюшко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ, 2009. - 38 с.

682. Попов А. П. Цель уголовного процесса и уголовно-процессуальньїе функции: место и роль в системе целеполагания /А. П. Попов //Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. - 2006. - Вип. 2. - С. 10-16.

683. Попов В. С. Участие адвоката-защитника в процессе доказьівания на стадии предварительного расследования и в суде первой инстанции [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. С. Попов. - Челябинск, 2005. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100087632.

684. Попова Т. Ю. Уголовно-процессуальньїй статус руководителя следственного органа [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Т. Ю. Попова. - Челябинск, 2012. - 30 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1471973.

685. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/V0011740-14.

686. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Прошкин против России» от 7 февраля 2012 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //8иіуа^ пік.ги/доситепі8/4202.Ьіт1.

687. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Романов против России» от 20 октября 2005 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //8иіуа^ шк.ги/ги8/есЬг/| ид§тепі8/готапоV.Ьіт.

688. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Салдуз против Турции», 27 ноября 2008 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://еигосоиг1.іп&/^ид§тепі/8а1ди2-8а1ди2-ргоіIV-іиг^8Ii-оі-27-поуаЬгуа-2008-2ауаV1епіе-36391-02.

689. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Сейдович против Италии», 01 марта 2006 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр:/Мос8.ргаVО.гиМоситепі/VIе^/19381926/1752663 8/?1те_ігі=229.

690. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Смирнов против России» от 7 июня 2007 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим

доступа:
Ьйр://еигореапсоиг^.ги/ир1оад8/ЕСНК_8шігпоУ_У_Ки88Іа_07_06_2007.рдґ.

691. Постановление Европейского суда по правам человека по делу Меденица (Мегіепіса) против Швейцарии, 14 июня 2011 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //^^^.ггроі. пагод.ги/есЬг/апоиШег_3/тедепіса. Ьіт.

692. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Да Лус Домингеш Феррейра против Бельгии», 24 мая 2007 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа:
Ьйр://еигореапсоиг1.ги/ир1оад8/ЕСНК_Ва_Ьи2_Вотіп§ие8_Реггеіга_с_Бе1§ідие_24_05_2007.рд£

693. Потапенко П. Г. Подозрение как форма и ^тап уголовного преследования /П. Г. Потапенко //Вестник Саратовской государственной академии права. - 2011. - №6. - С. 174-177.

694. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження): монографія /за заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. - Харків: Кроссроуд, 2008. - 364 с.

695. Право на справедливьій суд в рамках Европейской конвенции о защите прав человека (статья 6). Іпіегі§Ьі8 [Злектронньїй ресурс]: руководство для юристов /ред. Дойна Иоана Страйстеану, Дина Ведерникова, Йонко Грозев, Довидас Виткаукас, Шин Льюис-Знтони. - Текущее изд. на декабрь 2008 г. - Режим доступа: ЬИр://^^^.есЬг.ги/доситепі8/тапиа18/АгІіс1е06/Іпіегі§Ьі8-Лгі6-тапиа1_КШ.рд£

696. Прилуцький С. В. Кримінальне переслідування: теоретико-правовий зміст та проблеми співвідношення /С. В. Прилуцький //Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2005. - №8. - С. 62-70.

697. Прилуцький С. В. Наукові погляди М. М. Михеєнка щодо прямої участі народу при здійсненні правосуддя та їх реалізація у сучасному кримінальному процесі України /С. В. Прилуцький //Докази і доказування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (до 75-річчя з дня

народження доктора юридичних наук, професора Михайла Макаровича Михеєнка): матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 6-7 груд. 2012 р. - Харків, 2013. - С. 282-284.

698. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 18 лют. 1992 р. - Режим доступу: Шр://2акоп4.гада.£OV.иа/1а^8/8Ьо^/2135-12.

699. Про адвокатуру та адвокатську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 5 лип. 2012 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/5076-17.

700. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовт. 2014 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/1701-18.

701. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 12 лют. 2015 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/198-19/рагап89#п89.

702. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс]: Закон України від 13 січ. 2012 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/2939-17.

703. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс]: Закон України від 23 груд. 1993 р. - Режим доступу: Шр://2акоп4 .гада.£0V.иа/1а^8/8Ь0^/3782-12.

704. Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» [Електронний ресурс]: наказ Ген. прокуратури України, М-ва внутр. справ України, Служби безпеки України, Адмін. Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від

16 листоп. 2012 р. №114/1042/516/1199/936/1687/5. - Режим доступу: Шр://2акоп4.гада.£OV.иа/1а^8/8Ьо'м/V0114900-12.

705. Про Національне антикорупційне бюро України [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовт. 2014 р. - Режим доступу: Шр://2акоп4.гада.£OV.иа/1а^8/8Ьо^/1698-18.

706. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 1 груд. 1994 р. - Режим доступу: Ь«р://2акоп4.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/266/94-%^0%В2%^1%80.

707. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування [Електронний ресурс]: постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 черв. 2005 р. - Режим доступу: Шр://гакоп4.гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/V0007700-05.

708. Про прокуратуру [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовт. 2014 р. - Режим доступу: Ьйр://2акоп4.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/1697-18/ра§е.

709. Про прокуратуру [Електронний ресурс]: Закон України від 5 листоп. 1991 р. - Режим доступу: Шр://2акоп2.гада.£OV.иа/1а^8/8Ьо^/1789-12/раде.

710. Про психіатричну допомогу [Електронний ресурс]: Закон України від 22 лют. 2000 р. - Режим доступу: Шр://2акоп4.гада.£OV.иа/1а^8/8Ьо^/1489-14.

711. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс]: Закон України від 7 лип. 2010 р. - Режим доступу: Шр: //гакоп2 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/2453-17.

712. Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні: монографія /за заг. ред. В. І. Борисова, В. С. Зеленецького. - Харків: Право, 2010. - 400 с..

713. Проблемьі судебного права /А. А. Мельников, Н. Н. Полянский, В. М. Савицкий, М. С. Строгович; под ред. В. М. Савицкого. - Москва: Наука, 1983. - 223 с.

714. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо слідчих, що здійснюють досудове розслідування (№4444 від 14.03.2014 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^1.с1.гада.§OV.иа/р18/2^еЬ2/^еЬргос34?ід=&р£3511=50239&р£35401=294150.

715. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо слідчих, що здійснюють досудове розслідування (№4444-1 від 25.03.2014 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^1.с1.гада.§OV.иа/р18/2^еЬ2/^еЬргос34?ід=&р£3511=50390&р£35401=295276.

716. Проект Кримінально-процесуального кодексу (реєстраційний номер 1233 від 13 грудня 2007 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://^1.с1.гада.£OV.иа/р18/2^еЬ2МеЬргос4_2?ід=&р^516=1233&8к1=7.

717. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення правового регулювання питань кримінального провадження» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^1.с1.гада.§OV.иа/р18/2^еЬ2/^еЬргос34?ід=&р£3511=44779&р£35401=237431.

718. Проказин Д. Л. Реабилитация: основания, условия и содержание в уголовном судопроизводстве [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. Л. Проказин. - Москва, 2006. - 23 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО=1291728.

719. Проценко Т. Адвокатські запити так і залишаться без відповідей» [Електронний ресурс] /Тетяна Проценко //Блог адвокатської компанії «Прайм». - Режим доступу: Ьйр://^^^.1а^-ргіте.сот.иа/Ь1о§/адVокаі8кі-2арііі-іак-і-2а1І8Ьаі8уа-Ье2-VIдроVIде^.

720. Пшенічко С. О. Повноваження слідчого судді з розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Пшенічко Станіслав Олексійович; НУ ОЮА. - Одеса, 2014. - 253 с.

721. Ратушна Б. Стандарт доказування як критерій достовірності результату судового пізнання /Б. Ратушна //Право України. - 2012. - №6. - С. 282-291.

722. Рахунов Р. Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности /Р. Д. Рахунов. - Москва: Госюриздат, 1961. - 277 с.

723. Реалізація нового КПК України у 2013 році (моніторинговий звіт) /О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, З. М. Саідова, М. І. Хавронюк. - Київ: ФОП Москаленко О. М., 2013. - 40 с.

724. Рева А. Функції слідчого у кримінальному провадженні: теоретико-правовий аналіз [Електронний ресурс] /А. Рева //Науковий часопис Національної академії прокуратури України. - 2014. - №1. - С. 139-146. - Режим доступу: Ьйр://^^^.сЬа80ру8пари.§р.§0V.иа/сЬа80ру8/иа/рд£/1 -2014/139-геVа.рдґ.

725. Ревенко Н. И. Функция расследования преступлений как основное направление деятельности следователя /Н. И Ревенко //Вестник Омского университета. Серия «Право». - 2009. - №1. - С. 100-103.

726. Ревенко Н. И. Обеспечение следователем всесторонности, полноть и обьективности исследования обстоятельств дела при осуществлении уголовного преследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ревенко Наталья Ивановна. - Омск, 2006. - 213 с.

727. Рекомендация №6 К (87)18 Комитета министров Совета Европьі государствам-членам «Относительно упрощения уголовного правосудия» (17 сентября 1987 года) [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //2акоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/994_339.

728. Рекомендація Кес (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя (ухвалена Комітетом міністрів 6 жовтня 2000 року на 724-му засіданні заступників

міністрів) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр8://^сд.сое.іпї/Уіе^Вос.]8р?іd=1568277&8іїе=ВС.

729. Решение Европейского суда по правам человека по делу «Знгель и другие против Нидерландов» от 8 июня 1976 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://^^^.есЬг.ги/доситепі8/дос/2461444/2461444.Ьіт.

730. Рибалка О. В. Доказова діяльність суду за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /О. В. Рибалка //Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2013. - №6. - С. 131-136.

731. Ривлин А. Л. Пересмотр приговоров в СССР /А. Л. Ривлин. - Москва: Госюриздат, 1958. - 312 с.

732. Ридчик В. В. Пізнавально-пошукова діяльність захисника: поняття та можливості використання під час проведення слідчих дій [Електронний ресурс] /В. В. Ридчик //Часопис Академії адвокатури України. - 2011. - №4. - Режим доступу: Шр://е-риЬ.ааи.еди.иа/іпдех.рЬр/сЬа8ору8/аг1:іс1е/VIе^/411/432.

733. Римарчук О. В. Оперативні підрозділи: реалії нового кримінального процесуального законодавства України /О. В. Римарчук //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 257-261.

734. Римарчук Р. М. Процесуальне положення суб'єктів кримінального переслідування на стадії досудового розслідування /Р. М. Римарчук, С. О. Сорока //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - №3. - С. 401-408.

735. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Гавриляк проти України» від 18 червня 2009 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://2акоп4.гада.£ОУ.иа/1а^8/8Ьо^/974_909.

736. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //2акоп4 .гада.§ОУ.иа/1а^8/8Ьо^/974_683.

737. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Шабельник проти України» від 19 лютого 2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://2акоп.паи.иа/дос/?иід=1079.5739.0.

738. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Єлоєв проти України» від 6 листопада 2008 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //2акоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/974_43.

739. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Тодоров проти України» від 12 січня 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //2акоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/974_806.

740. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Яллог проти Німеччини» /реф. пер. з англ. мови та опрацювання комюніке Секретаря Суду здійснено у Львів. лаб. прав людини і громадянина НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування АПрН України П. Рабіновичем, М. Пришляк, Т. Дудаш //Юридичний вісник України. - 2006. - №45. - С._____.

741. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) ві 27.10.1999 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://2акоп4.гада.§OV.иа/1а^8/8Ьо^/V009р710-99.

742. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) від 30 січня 2003 р. №3-рп/2003 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://2акоп4.гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/V003р710-03.

743. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) від 8 квітня 1999 р. №3-рп/99 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //2акоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/V003р710-99.

744. Рогальська В. В. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань /В. В. Рогальська //Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти: тези доп. та повідомл. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (19-20 верес. 2013 р.) /Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів, 2013. - С. 349-352.

745. Рогальська В. В. Змагальність у досудовому провадженні: монографія /В. В. Рогальська; ДДУВС. - Дніпропетровськ, 2012. - 172 с.

746. Рогатюк І. В. Обвинувачення у кримінальному процесі України: монографія /І. В. Рогатюк. - Київ: Атіка, 2006. - 160 с.

747. Рожнова В. В. Чи існує допустимість доказів, поданих стороною захисту? /В. В. Рожнова //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 110-114.

748. Розин Н. Н. Уголовное судопроизводство: пособие к лекциям /Н. Н. Розин. -2-е изд., изм. и доп. - Санкт-Петербург: Юрид. кн. склад «Право», 1914. - 547 с.

749. Романов С. В. Понятие, система и взаимодействие процессуальньїх функций в российском уголовном судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Романов Станислав Владимирович. - Москва, 2007. - 282 с.

750. Романов С. В. Уголовно-процессуальньїе функции суда в судебном разбирательстве и досудебном производстве по уголовньїм делам /С. В. Романов //Вестник Московского университета. Серия Право. - 2005. - №5. - С. 94-111.

751. Россинский С. Б. Уголовньїй процесс России: курс лекций /С. Б. Россинский. - Москва: Зксмо, 2008. - 576 с.

752. Рось Г. В. Закриття кримінальної справи у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Рось Ганна Василівна; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2009. - 20 с.

753. Рось Г. В. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /Г. В. Рось //Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) /МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. - Харків, 2012. - С. 487-489.

754. Руденко М. Сутність прокурорського процесуального керівництва досудовим розслідуванням /М. Руденко, В. Півненко //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №2. - С. 34-38.

755. Рыжаков А. П. Уголовньій процесс: учеб. для вузов /А. П. Рыжаков. - Москва: ПРИОР, 1999. - 592 с.

756. Рыжих А. Н. Полномочия суда на досудебньїх стадиях уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Рыжих Алексей Николаевич. - Екатеринбург, 2008. - 251 с.

757. Рябцева Е. В. Судебная деятельность в уголовном процессе России /Е. В. Рябцева. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. - 320 с.

758. Рязановский В. А. Единство процесса /В. А. Рязановский; вступ. ст. М. К. Треушникова. - Москва: Городец, 2005. - 80 с.

759. Ряшко О. В. Сутність та етапи реалізації функції обвинувачення в кримінальному провадженні /О. В. Ряшко, Н. В. Кундик //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. - 2015. - №1. - С. 425-436.

760. Савенко М. Є. Процесуальні функції суду у кримінальному судочинстві на стадіях досудового слідства та судового розгляду /М. Є. Савенко //Університетські наукові записки. - 2006. - №2. - С. 279-284.

761. Савицкий В. М. Государственное обвинение в суде /В. М. Савицкий; отв. ред. М. С. Строгович. - Москва: Наука, 1971. - 343 с.

762. Савицкий В. М. Очерк теории прокурорского надзора в уголовном судопроизводстве /В. М. Савицкий. - Москва: Наука, 1975. - 383 с.

763. Савицький Д. О. Застосування примусу під час проведення обшуку /Д. О. Савицький //Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах: матеріали «круглого столу» (Київ, 4 квіт. 2014 р.). - Київ, 2014. - С. 62-65.

764. Савицький Д. О. Захист прав особи при проведенні освідування /Д. О. Савицький //Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України: матеріали наук.-практ. конф., 8 листоп. 2012 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2012. - С. 24-26.

765. Савін М. Угоди про визнання винуватості та про примирення за Кримінальним процесуальним кодексом України /М. Савін //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №1. - С. 98-105.

766. Савонюк Р. Кримінально-процесуальна функція та її зміст у діяльності слідчого як суб'єкта доказування /Р. Савонюк //Право України. - 2001. - №2. - С. 69-73.

767. Сало О. М. Правова регламентація проведення негласних слідчих (розшукових) дій /О. М. Сало //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. - 2013. - №4. - С. 436-446.

768. Самойлова Т. Н. Проблемньїе аспектьі правозащитной деятельности прокурора в уголовном судопроизводстве [Злектронньій ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.09 /Т. Н. Самойлова. - Ижевск, 2009. - 29 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1322981

769. Сапін О. Проблеми нормативного врегулювання повноти повноважень прокурора у кримінальному провадженні /О. Сапін //Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 трав. 2015 р.). - Київ, 2015. - С. 439-440.

770. Сапов Е. Ю. Участие адвоката - представителя свидетеля при производстве допроса и других следственньїх действиях, направленнях на получение показаний /Е. Ю. Сапов //Вестник Самарского государственного университета. - 2012. - №5. - С. 263-268.

771. Сапов Е. Ю. Адвокат как представитель свидетеля в уголовном процессе: функции и полномочия [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Е. Ю. Сапов. - Самара, 2012. - 20 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО=1480552.

772. Сапов Е. Ю. Личньїй интерес свидетеля в уголовном судопроизводстве. Взаимосвязь личного интереса свидетеля и осуществляемьіх им функций /Е. Ю. Сапов //Вестник Томского государственного университета. - 2012. - №357. - С. 136-139.

773. Сапронова Т. П. Особенности процесуального положения лиц осуществляющих уголовное преследование в суде: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Сапронова Тамара Петровна. - Санкт-Петербург, 2006. - 212 с.

774. Саушкина И. В. Функции государственного обвинения при рассмотрении судом уголовного дела в особом порядке /И. В. Саушкина //Вестник Омского университета. Серия «Право». - 2008. - №1. - С. 252-254.

775. Саханова Н. Т. Отдельньїе аспектьі содержания функции обвинения (гражданский иск) /Н. Т. Саханова, С. Г. Пен //Проблемьі уголовно-процессуального права: материальї Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 20-летию кафедрьі уголовного процесса /КЮИ МВД РК им. Б. Бейсенова. - Караганда, 2006. - Вьіп. 5. - С. 203-206.

776. Седьішев А. Г. Проблемьі понимания механизма юридической защитьі прав и свобод человека: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 /Седьішев Андрей Геннадьевич. - Ставрополь, 2003. - 203 с.

777. Семененко М. 3. Проблемьі уголовного преследования, осуществляемого прокурором в суде: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Семененко Мария Здуардовна. - Москва, 2001. - 151 с.

778. Семенцов В. А. Избранньїе статьи по уголовному процессу /В. А. Семенцов. - Краснодар: Просвещение-Юг, 2013. - 593 с.

779. Семенцов В. А. Процессуальное руководство начальника следственного отдела при производстве следственньїх действий /В. А. Семенцов //Пятьдесят лет кафедре уголовного процесса УрГЮА (СЮИ):

материальї Междунар. науч.-практ. конф., г. Екатеринбург, 27-28 янв. 2005 г.: в 2 ч. - Екатеринбург, 2005. - Ч. 2. - С. 247-255.

780. Сенченко Н. М. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Сенченко Надія Миколаївна. - Київ, 2013. - 237 с.

781. Сергеева Д. Основания проведения негласньїх следмтвенньїх (розьіскньїх) действий согласно уголовного процесуального законодательства Украиньї /Д. Сергеева //Закон и жизнь. - 2014. - №5. - С. 25-29.

782. Середа В. О. Як підвищити ефективність державного обвинувачення в суді: монографія /В. О. Середа. - Харків: Харків юрид., 2007. - 304 с.

783. Середа Г. Теоретичні аспекти здійснення прокуратурою кримінального переслідування //Право України. - 2007. - №9. - С. 53-59.

784. Середа Г.П. Функції прокурора у кримінальному процесі України //Науковий вісник Чернівецього університету. - 2010. - Вип. 550. - Правознавство. - С. 101-105.

785. Середа Г.П. Прокурор як суб'єкт кримінального переслідування //Науковий вісник Чернівецького університету. 2011. Випуск 559. Правознавство. - С. 102-106.

786. Сиза Н. П. Повноваження слідчого судді щодо здійснення судового контролю у кримінальному процесі України [Електронний ресурс] /Н. П. Сиза //Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». - 2012. - №2. - Режим доступу: Ьйр://1|.оа.еди.иа/агІіс1Є8/2012/п2/128пркри.рдг.

787. Сиза Н. Процесуальні повноваження суду щодо дослідження доказів у кримінальному провадженні /Н. Сиза //Право України. - 2013. - №11. - С. 189-197.

788. Сисоєнко Г. І. Окремі питання затримання особи без ухвали слідчого судді, суду /Г. І. Сисоєнко //Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання», м. Острог, 14-15 листоп. 2014 р. - Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2014. - С. 276-278.

789. Система [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://Шо8о£Ш8{огіс.ги/епс/іїет/ГО0/810/а001028.8Ьі:т1.

790. Система [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://тіг81оуагеі.сот/сопіепі_£і1/8Ї8іета-5591.Ьіт1.

791. Сичов С. О. Окремі аспекти правового статусу керівника органу досудового розслідування при застосуванні чинного Кримінального процесуального кодексу України /С. О. Сичов, О. О. Юхно //Право і безпека. - 2013. - №2. - С. 145-151.

792. Сімакова-Єфремян Е. Б. Проблемні питання застосування нового Кримінального процесуального кодексу України під час призначення та проведення судової експертизи /Е. Б. Сімакова-Єфремян //Криминалистика и судебная експертиза. - 2013. - Вьіп. 58, ч. 2. - С. 54-59.

793. Скоба Е. В. Реализация конституционного права на квалифицированную юридическую помощь в досудебном производстве по уголовньїм делам [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Скоба Елена Владимировна; [место защитьі: Моск. ун-т МВД РФ]. - Москва, 2010. - Режим доступа: Ьйр://1а^іЬе8Є8.сот/геа1І2аІ8Їуа-коп8ііііі8Іоппо§о-ргауа-па-куа1і£іі8Ігоуаппиуи-уигідісЬе8киуи-рото8сЬ-у-до8идеЬпот-ргоЇ2Уод8Іуе-ро-и§о1оупут.

794. Скорик Н. В. Прокурор в стадии кассационного производства в советском уголовном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 715 /Н. В. Скорик. - Харьков, 1967. - 18 с.

795. Скрипіна Ю. В. Слідчий суддя в системі кримінально-процесуальної діяльності (порівняльно-правове дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Юлія Валеріївна Скрипіна. - Харків, 2008. - 219 с.

796. Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979. //Ьіїр: //8ит.іп.иа/8/іїтксі|а

797. Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979. //Режим доступу: Ьйр://8ишлп.иа/8/іюгта

798. Словник української мови [Електронний ресурс]. В 11 т. Т. 4. - 1973. - Режим доступу: Шр://8ит.іп.иа/8/кег^а{у

799. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. //Режим доступу: Шр://8итлп.иа/8/коп1:шІ|

800. Словник української мови: в 11 томах. — Том 5, 1974. //Режим доступу: Ьйр://8ит.іп.иа/8/ог§ЬапЇ2ОУиуаіу

801. Словник української мови: в 11 томах. — Том 5, 1974. //Режим доступу: Ьйр://8ит.іп.иа/8/оЬVупиVасЬиVаіу

802. Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. //Режим доступу: Шр://8итлп.иа/8/реге8Нд^апгуа

803. Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. //Режим доступу: Шр://8итлп.иа/8/реге8Нд^а1:у

804. Случевский В. Учебник русского уголовного процесса. Судоустройство -судопроизводство /В. К. Случевский. - Санкт-Петербург, 1913. - 670 с.

805. Смагіна Д. В. Забезпечення реалізації права на клопотання учасниками кримінального процесу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. В. Смагіна. - Київ, 2011. - 18 с.

806. Смирнов А. В. Уголовньїй процесс [Злектронньїй ресурс]: учеб. для вузов /А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; под общ. ред. А. В. Смирнова. - Санкт-Петербург: Питер, 2004. - (Серия «Учебник для вузов»). - 697 с. - Режим доступа: Ьйр://^^^.ка1іпоУ8ку-к.пагод.ги/р/ирр/ирр5-1.Ьіт.

807. Смирнов А. В. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации [Злектронньїй ресурс] /А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; под ред. А. В. Смирнова. - Санкт-Петербург: Питер, 2003. - 1008 с. - Режим доступа: Ьіїр://ка1іпоУ8ку-к.пагод.ги/р/котт-020.Ьіт.

808. Смирнов А. В. Модели уголовного процесса /А. В. Смирнов. - Санкт-Петербург: Наука, 2000. - 224 с.

809. Смирнов А. В. Уголовньїй процесс: учебник /А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; под общ. ред. А. В. Смирнова. - 4-е изд., перераб. и доп. - Москва: КНОРУС, 2008. - 704 с.

810. Смирнов А. В. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Туркменистана. Постатейний /А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; под общ. ред. А. В. Смирнова. - Ашхабад, 2011. - 656 с.

811. Смирнов А. В. Следственньїе действия в российском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс]: учеб. пособие для студентов, обучающихся по спец. 021100 - Юриспруденция /А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский; Санкт-Петерб. гос. инж.^кон. ун-т (ИНЖЗКОН). - Санкт-Петербург, 2004. - 73 с. - Режим доступа: Ьйр://ка1іпоV8ку-к.па^од.ги/р/8д/1-2.Ьіт.

812. Смоков С. М. Окремі проблемні питання, які виникають при застосуванні норм нового КПК України /С. М. Смоков //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №2. - С. 110-115.

813. Смоков С. М. Тимчасове вилучення та арешт майна: практика й проблеми застосування /С. М. Смоков, Д. В. Лісніченко //Південноукраїнський правничи часопис. - 2014. - №1. - С. 148-152.

814. Солдатенко О. А. Досудове слідство в Україні: становлення та перспективи розвитку [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. А. Солдатенко. - Київ, 2006. - 16 с. - Режим доступу: Шр://ігЬЇ8-пЬиу.§оу.иа/с§і-Ьіп/ігЬІ864г_81/с§іігЬЇ8_64.ехе?С21С0М=2&І2тВК=АКБ&Р2ВВК=АКБ&221ІВ=&Іта§е_гі1е_пате=В0С/2006/068оа8рг.2Ір&ІМА0Е_ИЬЕ_В0^КЬ0АВ=1.

815. Соловьев А. Б. Законность в досудебньїх стадиях уголовного процесса России /А. Б. Соловьев, М. Е. Токарева, А. Г. Халиулин, Н. А. Якубович. - Москва; Кемерово, 1997. - 162 с.

816. Соловьев А. Б. Проблемь совершенствования общих положений уголовно-процессуального законодательства России /А. Б. Соловьев, М. Е. Токарева. - Москва: Юрлитинформ, 2010. - 304 с.

817. Соловьев А. Б. Функции прокурора в досудебньїх стадиях уголовного судопроизводства /А. Б. Соловьев //Прокурорская и следственная практика. - 2006. - №3/4. - С. 42-45.

818. Солодилов А. В. Судебньїй контроль за проведением следственньїх действий и решениями прокурора и органов расследования, ограничивающими конституционньїе права и свободьі граждан в уголовном процессе России [Электронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. В. Солодилов. - Томск, 1999. - 27 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1258264.

819. Соляр С. Проблеми практичного застосування окремих положень Кримінального процесуального кодексу України /С. Соляр //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №3. - С. 93-97.

820. Соя-Серко Л. А. Проверка показаний на месте как самостоятельное следственное действие: уголовно-процессуальное и криминалистическое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /Л. А. Соя-Серко. - Москва, 1966. - 16 с.

821. Справа «Раманаускас проти Литви». Рішення від 5 лютого 2008 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.8соиП.§оу.иа/с1іепі8/у8.п8Ґ/3ад£2д0е52г68д76с2256с080037Ьас9/с48а563ее2Ь08а54с225758600379986?0репБоситеп!

822. Справедливое судебное разбирательство в международном праве [Электронньїй ресурс]: опубликовано Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ). - 2013. - Режим доступа: Ьйр://^^^.о8се.ог§/ги/одіЬг/100894?до^п1оад=1гие.

823. Стадія досудового розслідування: проблема застосування норм КПК [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://икт|и8І:ice.сот.иа/8І:адіуа-до8идоуоЬо-го281ідиуапдуа-ргоЬ1ета-2а8ІО8иуапдуа-погт-крк.

824. Старушкевич А. Детективна діяльність в Україні: поняття, суб'єкти, напрями правового регулювання /А. Старушкевич //Право України. - 2004. - №12. - С. 71-75.

825. Степ'юк В. Забезпечення прав адвокатів на одержання інформації /В. Степ'юк //Адвокатське бюро. - 2013. - №2. - С. 33-36.

826. Стеценко Ю. В. Приватне обвинувачення: рух уперед чи тупцювання? /Ю. В. Стеценко //Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. XX-річчю Нац. акад. правових наук України (м. Одеса, 1 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 407-410.

827. Стецовский Ю. И. Конституционньїй принцип обеспечения обвиняемому права на защиту /Ю. И. Стецовский, А. М. Ларин. - Москва, 1988. - 320 с.

828. Стоянов М. М. «Інші дії, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів» як засіб збирання та перервірки доказів стороною захисту, потерпілим у кримінальному процесі /М. М. Стоянов //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 257-259.

829. Стоянов М. М. Деякі питання допустимості речей та документів, вилучених при законному затриманні та затриманні уповноваженою службовою особою /М. М. Стоянов //Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства: матеріали регіон. «круглого столу» (19 квіт. 2013 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2013. - С. 91-92.

830. Стоянов М. М. До питання про визначення локального предмету доказування /М. М. Стоянов //Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20-21 квіт. 2012 р.) /Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - Одеса, 2012. - Т. 2. - С. 403-405.

831. Стоянов М. М. Деякі аспекти участі адвоката в доказуванні у кримінальному провадженні за новим КПК України /М. М. Стоянов, О. В. Чіпєра //Митна справа. - 2013. - №2, ч. 2, кн. 2. - С. 160-167.

832. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. В 2 т. Т. I /М. С. Строгович. - Москва: Наука, 1968. - 470 с.

833. Строгович М. С. О состязательности и процессуальньїх функциях в советском уголовном судопроизводстве /М. С. Строгович //Правоведение. - 1962. - №2. - С. 106-114.

834. Строгович М. С. Уголовное преследование в советском уголовном процессе /М. С. Строгович. - Москва: Изд-во АН СССР, 1951. - 190 с.

835. Струць О. А. Забезпечення судом законності та обґрунтованості слідчих дій на досудових стадіях провадження у кримінальній справі /О. А. Струць //Судова апеляція. - 2009. - №1. - С. 70-76.

836. Судебная власть /под ред. И. Л. Петрухина. - Москва: ООО ТК «Велби», 2003. - 720 с.

837. Сурдукова О. В. Адвокатське розслідування як інститут кримінально-процесуального права /О. В. Сурдукова //Вісник Академії адвокатури України. - 2005. - Вип. 4. - С. 97-103.

838. Сухарева Н. Д. Прекращение уголовного преследования на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. Д. Сухарева. - Иркутск, 2002. - 26 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=114261.

839. Сухачова І. О. Види кримінальних процесуальних функцій прокурора у досудовому розслідуванні за новим КПК України /І. О. Сухачова //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 62-64.

840. Схаляхо И. И. Участие защитника в доказьівании по уголовньїм делам [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И. И. Схаляхо. - Краснодар, 2006. - 21 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір1/сп1:8оигсе.а8р?сп'1:ГО=100092922.

841. Табаков С. А. Ведомственньїй процессуальньїй контроль за деятельностью следователей и дознавателей органов внутренних дел [Злектронньїй ресурс] :: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09

/С. А. Табаков. - Омск, 2009. - 26 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1310464

842. Тагієв С. Р. Деякі проблемні питання проведення негласних слідчих (розшукових) дій /С. Р. Тагієв //Вісник Верховного Суду України. - 2014. - №10. - С. 40-47.

843. Тагієв С.Р. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій /С. Р. Тагієв //Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2015. - №2. - С. 233-239.

844. Таджиев Х. С. Прокурорский надзор и ведомственньїй контроль за расследованием преступлений /Х. С. Таджиев. - Ташкент: Изд-во ФАН Узбекской ССР, 1985. - 183 с.

845. Тальберг Д. Г. Русское уголовное судопроизводство //Антологія української юридичної думки: в 10 т. /редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) [та ін.]. - Київ, 2004. - Т. 7: Кримінальне право. Кримінальний процес /упоряд.: О. М. Костенко, О. О. Кваша. - С. 252-301.

846. Танцерев М. В. Потерпевший и его функция в уголовном процессе России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. В. Танцерев . - Томск, 1999. - 22 с. - Режим доступа: Шр: //1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО= 1238425.

847. Таричко И. Ю. Теория уголовно-процессуальньїх функций: ретроспектива и реалии /И. Ю. Таричко //Вестник Оренбургского государственного университета. 2008. - №83. - С. 60-66.

848. Таричко И. Ю. Функция судебного контроля в российском уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Таричко Ирина Юрьевна. - Омск, 2004. - 226 с.

849. Татаров О. Заочний розгляд очима Європи. Які вимоги висувають у Страсбурзі, аби відсутність обвинуваченого не порушувала конвенційних гарантій [Електронний ресурс] /О. Татаров //Закон і бізнес. - 2015. - №8. - Режим доступу: Ьїї:р://2іЬ.сот.иа/иа/114635-7_уіто§_е8р1_до_2аосЬдо§о_ргоуад2Ьепдуа.Ьіт1.

850. Татаров О. Особливості досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року /О. Татаров //Слово Національної школи суддів України. - 2013. - №4. - С. 63-70.

851. Татаров О. Ю. Застосування деяких положень КПК України потребує унормування /О. Ю. Татаров //Митна справа. - 2013. - №4, ч. 2, кн. 1. - С. 182-187.

852. Татаров О. Ю. Процесуальний контроль начальника слідчого підрозділу як гарантія забезпечення законності у досудовому провадженні /О. Ю. Татаров //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - №2. - С. 393-400.

853. Татаров О. Ю. Роль досудового провадження у контексті реформування системи кримінальної юстиції в Україні /О. Ю. Татаров //Митна справа. - 2012. - №2, ч. 2, кн. 1. - С. 171-178.

854. Татаров О. Особливості застосування деяких нових інститутів кримінального процесуального законодавства України /О. Татаров //Право України. - 2013. - №11. - С. 63-70.

855. Татоян А. А. Расследование дела в системе уголовно-процессуальньїх функций (сравнительно-правовой анализ): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 /А. А. Татоян; Ереван. гос. ун-т. - Ереван, 2007. - 30 с.

856. Телигисова С. С. Уголовно-процессуальньїе функции следователя и их место в его деятельности /С. С. Телигисова //Вестник Оренбургского государственного университета. - 2011. - №3 (122). - С. 146-153.

857. Темушкин О. П. Организационно-правовьіе формьі проверки законности и обоснованности приговоров /О. П. Темушкин; отв. ред. В. М. Савицкий. - Москва: Наука, 1978. - 239 с.

858. Тепляков П. П. О процессуальной самостоятельности законного представителя несовершеннолетнего обвиняемого в советском уголовном процессе /П. П. Тепляков //Вестник Московского университета. Серия Право. - 1973. - №3. - С. 67-73.

859. Теремецький В. І. Особливості впровадження суду присяжних за новим Кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] /В. І. Теремецький //Форум права. - 2012. - №3. - С. 728-735. - Режим доступу: Шр: //пЬиу.доу.иа/) -рді7РР_іпдех.Ьіт_2012_3_126.рд£

860. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: підручник /В. М. Тертишник. - Київ: АСК, 2003. - 1120 с.

861. Тертишник В. М. Суд присяжних: ростки і суть ідеї та її мімікрія при реформуванні кримінального судочинства України [Електронний ресурс] /В. М. Тертишник. - Режим доступу:
Шр: //^^^.ддиУ8 .іп.иа/а88еІ8/Іі1е8/пе^83/КРК/та1егіа1 .дос.

862. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: підручник /В. М. Тертишник. - 5-те вид., допов. і переробл. - Київ: А.С.К., 2007. - 848 с.

863. Титов А. М. Основні принципи та особливості участі захисника на досудовому слідстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Титов Андрій Миколайович. - Харків, 2005. - 232 с.

864. Титов В. С. Адвокат свидетеля как участник уголовного процесса /В. С. Титов //Юридический аналитический журнал. - 2006. - №2. - С. 112-116.

865. Тихомиров Ю. А. Теория компетенции /Ю. А. Тихомиров. - Москва, 2001. - 355 с.

866. Тишковец Е. И. Следователь как субьект уголовного преследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Тишковец Елена Ивановна. - Воронеж, 2003. - 209 с.

867. Тищенко В. В. Нужно ли раскрывать преступления? /В. В. Тищенко //Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. XX-річчю Нац. акад. правових наук України (м. Одеса, 1 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 421-423.

868. Тітко І. А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: монографія /І. А. Тітко. - Харків: Право, 2015. - 448 с.

869. Тіщенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /В. В. Тіщенко. - Харків, 2003. - 34 с.

870. Ткачева Н. В. Понятие и видьі функций суда в досудебньїх стадиях уголовного процесса /Н. В. Ткачева //Вестник Челябинского государственного университета. - 2011. - №29 (244). - С. 92-94.

871. Ткачева Н. В. Общенаучньїй аспект понятия «функция» /Н. В. Ткачева //Уголовно-процессуальное законодательство в современньїх условиях: проблемьі теории и практики. - Москва: Волтерс Клувер, 2010. - С. 108-113.

872. Ткачук О. С. Повноваження слідчого судді у кримінальному процесі України [Електронний ресурс] /О. С. Ткачук. - Режим доступу: Шр: //^^^.ддиУ8 .др.иа/а88е1з/Ше8/пе^83/КРК/та1:егіа1 .дос.

873. Толкаченко О. О. Щодо визначення поняття «кримінальне переслідування» /О. О. Толкаченко //Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. - 2014. - Вип. 5, т. 3. - С. 224-228.

874. Толокольніков С. В. Процесуальних статус юридичної особи - заявника за новим КПК України [Електронний ресурс] /С. В. Толокольніков. - Режим доступу: Шр://№№№.1ех-1іпе.сот.иа/?1ап§иа§е=ги&§о=ги11_агІіс1е&ід=1268.

875. Толочко О. Правова природа процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням /О. Толочко //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2012. - №2. - С. 60-64.

876. Толочко О. Процесуальна діяльність прокурора у кримінальному провадженні: структурно-функціональний аспект /О. Толочко //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - №4. - С. 49-55.

877. Томин В. Т. Понятие цели советского уголовного процесса /В. Т. Томин //Правоведение. - 1969. - №4. - С. 65-70.

878. Топчій В. В. Проблемні питання освідування і застосування примусу для його проведення /В. В. Топчій //Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції: матеріали V! Всеукр. наук.-теорет. конф., 30 жовт. 2014 р. /Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2014. -Ч. 1. - С. 18-20.

879. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О.О. Торбас. - Одеса, 2015. - 19 с.

880. Точиловский В. Новьій УПК Украиньї - гибрид процессуальньїх моделей [Злектронньїй ресурс] /В. Точиловский. - Режим доступа: Шр://іп{еци8Іісе.Ь1о£8ро1п1/2013/02/Ь1о£-ро8{_23.Ь{т1.

881. Точиловский В. Рассмотрение дела в отсутствие обвиняемого [Злектронньїй ресурс] /В. Точиловский. - Режим доступа: Шр: //іпіец и8ііСе.Ь1о§8роі.сош/2014/10/Ь1о§-ро8і_15 .Ьіш1.

882. Трагнюк Р. Щодо функцій прокурора на досудовому слідстві [Електронний ресурс] /Р. Трагнюк //Юридичний журнал. - 2006. - №6. - Режим доступу: Шр:/^ш1тіап.сот.иа/аг1іс1е.рЬр?ід=2295.

883. Тракало Р. І. Судовий контроль за дотримання права на повагу до приватного життя: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Тракало Роман Ігорович; Акад. адвокатури України. - Київ, 2014. - 20 с.

884. Трофименко В. Актуальні питання системи кримінального процесу України /В. Трофименко //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. - 2014. - Вип. 25. - С. 265-269.

885. Трофименко В. М. Актуальні питання порядку проведення експертизи за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /В. М. Трофименко //Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2012. - №11. - С. 77-82.

886. Трофименко В. Співвідношення понять «кримінальне провадження», «кримінальне судочинство», «процедура» та «стадія

кримінального процесу» в юридичній доктрині та за КПК України /В. Трофименко //Право України. - 2013. - №12. - С. 71-79.

887. Трофименко В. М. Співвідношення понять «кримінальне судочинство» та «кримінальне провадження» за КПК України /В. М. Трофименко //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 25-29.

888. Трунов И. Л. Защитительное заключение как один из ^лементов завершения предварительного расследования в свете судебной реформь /И. Л. Трунов //Право и политика. - 2001. - №12. - С. 47-50.

889. Тугутов Б. А. Функции прокурора на судебньїх стадиях уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Тугутов Булат Анатольевич. - Москва, 2014. - 186 с.

890. Тулянский Д. В. Стадия исполнения приговора в уголовном судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Тулянский Дмитрий Викторович. - Москва, 2004. - 245 с.

891. Туманянц А. Р. Следственньїй судья как субьект уголовно-процессуальной деятельности /А. Р. Туманянц //Уголовное судопроизводство. - 2013. - №1. - С. 11-15.

892. Тупельняк І. І. Повноваження прокурора з прийняттям нового КПК України /І. І. Тупельняк //Митна справа. - 2013. - №5, ч. 2, кн. 1. - С. 117-121.

893. Турилов Г. Г. Прокурор как субьект доказьівания в Российском уголовном процессе: дис. ... канд. юрид. наук /Турилов Георгий Георгиевич. - Краснодар, 2002. - 205 с.

894. Туров С. Ю. Возмещение причиненного преступлением вреда как уголовно-процессуальная функция (теоретико-методологический анализ) [Электронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /С. Ю. Туров. - 32 с. -Челябинск, 2013. - Режим доступа: Шр: //1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокТО=1534510.

895. Тутьішкин Н. П. Процессуальное положение и функции прокурора в стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс] /Н. П. Тутьішкин //Правоведение. - 1983. - №4. - С. 82-86. - Режим доступа: Шр: //1а^.еди.ги/агііс1е/ai1ic1e.a8p?ar1:ic1eГО=186626.

896. Тушев А. А. Прокурор в уголовном процессе Российкой Федерации /А. А. Тушев. - Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова «Юрид. центр Пресс», 2005. - 325 с.

897. Тхакушинов М. А. Реализация принципов уголовного судопроизводства в уголовно-процессуальной деятельности прокуратура: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Тхакушинов Магомет Асланчериевич. - Санкт-Петербург, 2003. - 430 с.

898. Тюрін Г. Є. Організаційно-правові основи участі прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод: монографія /Г. Є. Тюрін. - Харків: Право, 2015. - 288 с.

899. Уголовно-процессуальньїй кодекс Азербайджанской Республики от 14 июля 2000 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр8://^^^.иподс.ог§/і1дЬ/рдг/Л2егЬаі|ап_Соде_ог_Сгітіпа1_Ргоседиге_іп_Ки88іа п_Ри11_іехі.рдг.

900. Уголовно-процессуальньїй кодекс Грузии от 9 октября 2009 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //ргауо .ог£.иа/Ше8/Сгітіпа1%20] и8iice/_-09_10_2009. рд£

901. Уголовно-процессуальньїй кодекс Кыргызской Республики от 30 июня 1999 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://кепе8кк§/КЛ/Ai1ic1e8/7312-ШОтУКОРКОСЕ88ИАЬК¥І_КОВЕК8_К¥Ка¥28КОІ_КЕ8РШЬІКІ_у_ге д_2КК_о!_1032012д.а8рх.

902. Уголовно-процессуальньїй кодекс Республики Армения от 01 июля 1998 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://^^^.ра^1іатепі.аш/1е§І81аііоп.рЬр?8е1=8Ьо^&І^=1450&1ап§=ги8#7.

903. Уголовно-процессуальньїй кодекс Республики Беларусь от 16 июля 1999 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Ьйр://еіа1оп1іпе.Ьу/?1уре=іехі&ге§пит=ИК9900295#1оад_іехі_попе_1.

904. Уголовно-процессуальньїй кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://оп1іпе.2акоп.к2/Ооситеп{/?дос_ід=31575852.

905. Уголовно-процессуальньїй кодекс Республики Молдова от 14 марта 2003 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //Ьа8е.8ріпгогт.ги/8Ьо^_дос.г^х?г§п=3833.

906. Уголовно-процессуальньїй кодекс Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://и§о1оупукодек8.ги/2011/11/и§о1оупо-ргосе88иа1пу|-кодек8-ге8риЬ1ікі-1ад2Ьікі8іап.

907. Уголовно-процессуальньїй кодекс Российской Федерации от 18 декабря 2001 г. [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //^^^.соп8и1іапі.ги/рори1аг/иркгг.

908. Уголовно-процессуальньїй кодекс УССР. - Харьков: Юрид. изд-во Наркомюста УССР, 1927.

909. Уголовно-процессуальньїй кодекс ФРГ [Злектронньїй ресурс] /пер. Германского Фонда междунар. правового сотрудничества и Организации безопасности и сотрудничества в Европе. - Режим доступа: Шр://ргауо.ог§.иа/Ше8/_%281%29.рд£

910. Уголовно-процессуальньїй кодекс Зстонской Республики от 12 февраля 2003 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://е8І:оша.пе^8-сі1у.іпго/дос8/8і8іет8^/док_іе§Ь12/іпдех.Ьіт.

911. Уголовньїй процесс /под ред. М. А. Чельцова. - Москва, 1969. - 463 с.

912. Уголовньїй процесс: учебник /отв. ред. А. В. Гриненко. - 2-е изд., перераб. - Москва: Норма, 2009. - 496 с.

913. Уголовньїй процесс: учеб. для вузов /под общ. ред. В. И. Радченко.— 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: Юрид. Дом «Юстицинформ», 2006. - 784 с.

914. Уголовньїй процесс: учебник. - Москва: Волтерс Клувер, 2011. - 1056 с.

915. Удалова Л.Д. Повноваження детективів Національного антикорупційного бюро України /Л.Д. Удалова //Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 22-23 квітня 2015 р. - Одеса: ОДУВС, 2015. - С. 22-23.

916. Удалова Л. Д. Надання правової допомоги у кримінальному процесі: монографія /Л. Д. Удалова, О. В. Панчук. - Київ: КНТ, 2014. - 160 с.

917. Удалова Л. Д. Свідоцький імунітет за новим КПК України //Л. Д. Удалова //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 284-288.

918. Удалова Л. Деякі проблемні питання правозастосування кримінального процесуального законодавства /Л. Удалова //Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України: зб. матеріалів міжвуз. наук. конф. (Київ, 26 квіт. 2013 р.) /Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2013. - С. 8-12.

919. Удалова Л. Д. Цілі і завдання сучасного кримінального судочинства України: навч. посіб. /Л. Д. Удалова, С. О. Патюк. - Київ: КНТ, 2014. - 176 с.

920. Узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику застосування судами першої та апеляційної інстанцій процесуального законодавства щодо обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://8с.§оу.иа/ир1оад8/ііпутсе/й1е8/%В0%А9%В0%БЕ%В0%Б4%В0%БЕ%20%В0%ВЕ%В0%В1 1%80%В0%В0%В0%ВВ%В0%ВВ%В1%8Р,%20%Б0%В

Р%В1%80%В0%ВЕ%В0%В4%В0%ВЕ%В0%В2%В0%В6%В0%В5%В0%ВВ%
В0%ВВ%В 1 %8Р%20%В0%В7%В0%В0%В0%ВР%В0%ВЕ%В0%В1 %В 1 %96%
В0%В6%В0%ВВ%В0%ВЕ%В0%В3%В0%ВЕ%20%В0%В7%В0%В0%В1%85
%В0%ВЕ%В0%В4%В1%83%20%В1%83%20%В0%В2%В0%В8%В0%В3%В0
%ВВ%В 1 %8Р%В0%В4%В1 %96%20%Б 1 %82%Б 1 %80%В0%В8%В0%ВС%В0
%В0%В0%ВВ%В0%ВВ%В1 %8Р%20%В0%ВР%В 1 %96%В0%В4%20%В0%В2
%В0%В0%В 1 %80%Б 1 %82%В0%ВЕ%В1 %8Е.дос.

921. Узагальнення судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^^^.8с.§оу.иа/ир1оад8/ііпутсе/й1е8/%В0%97%В0%В4%В1%96%В0%В9
%01 %81 %В0%ВВ%В0%В5%В0%ВВ%В0%ВВ%В 1 %8Р%20%В0%ВА%В1 %8
0%В0%В8%В0%ВС%В 1 %96%В0%ВВ%В0%В0%В0%ВВ%В 1 %8С%В0%ВВ%
В0%ВЕ%В0%В3%В0%ВЕ%20%В0%ВР%В1%80%В0%ВЕ%В0%В2%В0%В0
%В0%В4%В0%В6%В0%В5%В0%ВВ%В0%ВВ%В1%8Р%20%В0%ВВ%В0%В
0%20%В0%ВР%В 1 %96%В0%В4%В 1 %81 %В 1 %82%В0%В0%В0%В2%В 1 %96
%20%В1%83%В0%В3%00%ВЕ%В0%В4.гаг.

922. Узагальнення судової практики оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування у порядку Кримінального процесуального кодексу, який набрав законної сили з 20 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://кіа.сош1.£ОУ.иа/8ид2690/и2аЬ/21.

923. Узагальнення судової практики розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://кіа.соиА^.§ОУ.иа/8ид2690/и2аЬ/2.

924. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження відповідно до розділу II Кримінального процесуального кодексу, який набрав законної сили з 20.11.2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://^^^.соигі.£оу.иа/8ид2190/8сіепсе_^огк/го2ді12/дос_22_23.

925. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого

володіння особи у 2012-2013 роках [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://кіа.соиіІ£ОУ.иа/8ид2690/и2аЬ/23.

926. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи у 2012-2013 роках [Електронний ресурс] . - Режим доступу: Шр://ктт.і£соигі.£ОУ.иа/8ид0909/ог§гоЬ/8дГ8д8д/уіо]ЬикЬик/

927. Узагальнення аналізу причин скасування ухвал місцевих судів про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строку тримання під вартою. Заходи щодо їх усунення [Електронний ресурс] . - Режим доступу: Ьйр://кіа.сои^^.§ОУ.иа/8ид2690/и2аЬ/12/

928. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань сторін кримінального провадження про тимчасовий доступ до речей та документів відповідно до статей 159-166 КПК України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://кіа.сои^^.§ОУ.иа/8ид2690/и2аЬ/26.

929. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями Херсонської області скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора відповідно до Кримінального процесуального кодексу, який набрав законної сили з 20.11.2012 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://^^^.соигі.£оу.иа/8ид2190/8сіепсе_^огк/го2ді12/дос_3141324.

930. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (витяг) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^^^.8с.§оу.иа/ир1оад8/ііпутсе/й1е8/%В0%А3%В0%В7%В0%В0%В0%В3%В0%В0%В0%ВВ%В1%8С%В0%ВВ%В0%%В0%ВВ%В0%ВВ%01%8Р. дос.

931. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи (витяг) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://^^^.8с.§оу.иа/ир1оад8/ііпутсе/й1е8/%В0%9Е%В0%В1%В1%88%В1%83%В0%ВА%20%В1%83%В0%В7%В0%В0%В0%В3%В0%В0%В0%ВВ%В1%8С

%B0%BB%B0%B5%B0%BB%B0%BB%B1%8P%20%B0%BE%B1%81%B1%82%B0%B0%B0%BB%B0%BB%B1%96%B0%B9.дос.

932. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань слідчих, прокурорів про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://кіа.сои^^.§OV.иа/8ид2690/и2аЬ/6/

933. Узунова О. В. Адвокат-захисник у нових реаліях дії Кримінального процесуального кодексу України /О. В. Узунова //Кримінальний процесуальний кодекс України: перші проблеми та здобутки: матеріали «круглого столу» 20 листоп. 2013 р. /за ред. В. М. Огаренка [та ін.]; КПУ. - Запоріжжя, 2013. - С. 104-106.

934. Улищенко М. Б. Функция обвинения в суде [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. Б. Улищенко. - Москва, 1997. - 22 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.га/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=61963.

935. Ураков Л. И. Общественное обвинение и общественная защита в уголовном процессе [Злектронньїй ресурс] /Л. И. Ураков //Советское государство и право. -1964. - №2. - С. 132-138. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/агііс1е/аг{іс1е.а8р?агііс1еГО=1146150.

936. Устав уголовного судопроизводства от 20 ноября 1864 года [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр://Ьа8Є.£агап1ги/57791498.

937. Ухвала Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 27 червня 2013 р. (справа №524/4835/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/32096990.

938. Ухвала Апеляційного суду Дніпропетровської області від 26 листопада 2013 р. (провадження №11/774/694/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/35990813.

939. Ухвала Апеляційного суду Запорізької області від 31 січня 2013 р. (справа №335/778/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/28988252.

940. Ухвала Апеляційного суду Луганської області від 14 жовтня 2013 р. (справа №419/1440/13к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/34088420.

941. Ухвала Апеляційного суду Львівської області від 19 листопада 2013 р. (справа №464/11190/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/37704515.

942. Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 15 травня 2014 р. (справа №11-сс/796/832/2014) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/39160522.

943. Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 22 травня 2014 р. (справа №11-сс/796/876/2014) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/38902969.

944. Ухвала Апеляційного суду Одеської області від 22 лютого 2013 р. (№11-сс/785/161/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //№№^.геуе8Іг.сош1. §оу.иа/Кеуіе^/29835067.

945. Ухвала Апеляційного суду Харківської області від 04 листопада 2013 р. (справа №646/9320/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/34623079.

946. Ухвала Апеляційного суду Херсонської області від 17 січня 2013 р. (справа №11-сс/791/11/2013) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/28643207.

947. Ухвала Балаклійського районного суду Харківської області від 16 грудня 2013 р. (справа №610/4830/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§ОУ.иа/КеУІе^/36074431.

948. Ухвала Бердичівського міськрайонного суду Житомирської області від 22 січня 2015 р. (справа №274/120/15-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§ОУ.иа/КеУІе^/42391228.

949. Ухвала Великобурлуцького районного суду Харківської області від 10 січня 2013 р. (справа №2007/1286/12) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соиг!.§оу.иа/Кеуіе^/28525235.

950. Ухвала Великоновосілківського районного суду Донецької області від 3 липня 2013 р. (справа №220/860/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/32153773.

951. Ухвала Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 27 серпня 2013 р. (справа №473/3125/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/34384851.

952. Ухвала Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 19 червня 2013 р. (Справа №524/2871/13-к) //[Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг!.§оу.иа/Кеуіе^/31918997

953. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 22 лютого 2013 р. (справа №752/3221/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соигІ.§оу.иа/Кеуіе^/29497204.

954. Ухвала Городоцького районного суду Хмельницької області від 19.08.2013 р. (справа №672/1240/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §оу.иа/Кеуіе^/33050195.

955. Ухвала Дергачівського районного суду Харківської області від 22 травня 2015 р. (справа №619/1947/15-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе8Іг.сош1. §OV.иа/КеVIе^/44368617.

956. Ухвала Дзержинського районного суду м. Харкова від 18 вересня 2013 р. (справа №638/14574/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/33530347.

957. Ухвала Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 1 серпня 2013 р. (справа №559/2197/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/32742841.

958. Ухвала Івано-Франківського міського суду від 25 лютого 2013 р. (справа №344/1308/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг1. §OV.иа/КеVIе^/29571371.

959. Ухвала Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 06 листопада 2014 р. (справа №344/16626/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/42092941.

960. Ухвала Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області від 25 жовтня 2013 р. (справа №500/6574/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/34596479.

961. Ухвала Іллічівського міського суду Одеської області від 18 квітня 2013 р. (справа №501/1195/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/30769544.

962. Ухвала Кам'янобрідського району м. Луганська від 30 вересня 2013 р. (справа №436/2327/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/35764521.

963. Ухвала Київського районного суд м. Харкова від 25 лютого 2013 р. (справа №640/3147/13-кн/п1-кс/640/1344/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/29575778.

964. Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 10 листопада 2014 р. (справа №640/18624/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/41644296.

965. Ухвала Колегії суддів Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 04 вересня 2014 р. (справа №344/6508/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/40419369.

966. Ухвала Косівського районного суду Івано-Франківської області від 4 квітня 2013 р. (справа №347/864/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг^.§OV.иа/КеVIе^/30416653.

967. Ухвала Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 05 березня 2014 р. (справа №235/489/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/37474666.

968. Ухвала Ленінського районного суду м. Дніпропетровська від 18 грудня 2013 р. (справа №205/6671/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.соИ^1.§OV.иа/КеVIе^/38775488.

969. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 1 березня 2013 р. (справа №161/2930/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.соИ^^.§OV.иа/КеVIе^/29679036.

970. Ухвала Миколаївського районного суду Миколаївської області від 22 вересня 2014 р. (справа №480/2168/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/41494484.

971. Ухвала Міловського районного суду Луганської області від 10 липня 2013 р. (справа №418/368/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.соИ^1.§OV.иа/КеVIе^/32288600.

972. Ухвала Могилів-Подільського міськрайонного суду Вінницької області від 21 серпня 2014 р. (справа №138/2499/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/40217206.

973. Ухвала Нововолинського міського суду Волинської області від 5 березня 2013 р. (справа №165/392/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/29895837.

974. Ухвала Нововолинського міського суду Волинської області від 19 лютого 2013 р. (справа №165/354/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/29507222.

975. Ухвала Нововолинського міського суду Волинської області від 25 вересня 2014 р. (справа №165/2261/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/40838621.

976. Ухвала Нововолинського міського суду Волинської області від 26 вересня 2014 р. (справа №165/2281/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.соИ^1.§OV.иа/КеVIе^/40838654.

977. Ухвала Нововолинського міського суду Волинської області від 29 січня 2015 р. (справа №165/84/15-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/42543291.

978. Ухвала Новотроїцького районного суду Херсонської області від 26 березня 2013 р. (справа №662/429/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе8Іг.сош1. §OV.иа/КеVIе^/30218556.

979. Ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 08 травня 2014 р. (справа №756/6050/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/38588840.

980. Ухвала Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 27 грудня 2012 р. (справа №1118/10054/121/1118/5/12) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.^еуе8{^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/29200114.

981. Ухвала Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 31 січня 2013 р. (справа №1118/10216/121-кп/398/3/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/29697597.

982. Ухвала Оріхівського районного суду Запорізької області від 12 листопада 2013 р. (справа №323/3973/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/35536009.

983. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15 липня 2013 р. (справа №185/6797/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/32385567.

984. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 18 вересня 2014 р. (справа №757/25043/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/40517418.

985. Ухвала Пирятинського районного суду Полтавської області від 4 лютого 2014 р. (справа №544/267/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр8://р^аVO8Сope.сот/ас^ихVa1a-8иди-544-267-14-к-О8Шп8ка-уи-о-04-02-2014-итІ8пе4уа2Ьке-Ше8пе-и8Ькод2Ьеппуа-8.

986. Ухвала Підгаєцького районного суду Тернопільської області від 30.08.2013 р. (справа №605/670/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/33387229.

987. Ухвала Подільського районного суду м. Києва від 09 жовтня 2013 р. (справа №758/12897/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/34192335.

988. Ухвала про повернення обвинувального акту Ялтинського міського суду АР Крим від 11 липня 2013 р. (справа №121/5289/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/32341166.

989. Ухвала Рокитнівського районного суду Рівненської області від 21 червня 2013 р. (справа №571/1043/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр:/А№^№.геуе81:г.сош1£OV.иа/КеVIе^/32904341.

990. Ухвала Святошинського районного суду м. Києва від 2 вересня 2014 р. (справа №1-кп/759/58/14) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/40327222.

991. Ухвала Селидівського міського суду Донецької області від 21 січня 2014 р. (справа №1-кп/242/6/14242/2422/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/36742512.

992. Ухвала слідчого судді Апостолівського районного суду Дніпропетровської області від 20 березня 2014 р. (справа №171/728/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/37724334.

993. Ухвала слідчого судді Артемівського районного суду м. Луганська від 31 травня 2013 р. (справа №434/3857/13-К) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/34719835.

994. Ухвала слідчого судді Балаклавського районного суду м. Севастополя від 24 жовтня 2013 р. (справа №762/3700/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.^еуе8{^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/34413290.

995. Ухвала слідчого судді Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 16 січня 2014 року (справа №310/422/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/36725717.

996. Ухвала слідчого судді Богунського районного суду м. Житомира від 27 грудня 2013 р. (справа №295/20686/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/36642719.

997. Ухвала слідчого судді Болехівського міського суду Івано-Франківської області від 18 листопада 2013 року (справа №339/745/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/35300017.

998. Ухвала слідчого судді Великомихайлівського районного суду Одеської області від 6 квітня 2014 р. (справа №1-кс/498/73/14) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/38054243.

999. Ухвала слідчого судді Вільнянського районного суду Запорізької області від 16 листопада 2013 р. (справа №314/6300/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/35287540.

1000. Ухвала слідчого судді Врадіївського районного суду Миколаївської області від 13 січня 2014 р. (справа №474/71/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/36733760.

1001. Ухвала слідчого судді Гагарінського районного суду м. Севастополя від 15 березня 2013 р. (справа №763/2014/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.^еуе8{^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/30237797.

1002. Ухвала слідчого судді Городнянського районного суду Чернігівської області від 9 вересня 2013 р. (справа №732/1660/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/33339835.

1003. Ухвала слідчого судді Дніпровського районного суду м. Києва від 10 грудня 2013 р. (справа №755/31145/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/36006463.

1004. Ухвала слідчого судді Дружківського міського суду Донецької області від 29 листопада 2013 р. (справа №229/5038/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/36959121.

1005. Ухвала слідчого судді Жмеринського міськрайонного суду Вінницької області від 1 листопада 2013 р. (справа №130/3310/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/34641969.

1006. Ухвала слідчого судді Жовтневого районного суду м. Маріуполя від 1 листопада 2013 р. (справа №263/11370/13к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/34577734.

1007. Ухвала слідчого судді Жовтневого районного суду Миколаївської області від 25 жовтня 2013 р. (справа №477/2986/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/35213467.

1008. Ухвала слідчого судді Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 02 жовтня 2013 р. (справа №208/7633/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/34306343.

1009. Ухвала слідчого судді Зіньківського районного суду Полтавської області від 9 січня 2014 р. (справа №530/2/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/36574696.

1010. Ухвала слідчого судді Зіньківського районного суду Полтавської області від 8 жовтня 2013 р. (справа №530/2321/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/36574231.

1011. Ухвала слідчого судді Канівського міськрайонного суду Черкаської області від 15 листопада 2013 р. (справа №697/2999/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/35383815.

1012. Ухвала слідчого судді Карлівського районного суду в Полтавській області від 14 березня 2014 р. (справа №531/504/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/37899479.

1013. Ухвала слідчого судді Карлівського районного суду Полтавської області від 10 квітня 2014 р. (справа №531/685/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/40167504.

1014. Ухвала слідчого судді Кобеляцького районного суду Полтавської області від 21 березня 2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/37900043.

1015. Ухвала слідчого судді Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 23 вересня 2013 р. (справа №333/7493/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/33902456.

1016. Ухвала слідчого судді Коростишівського районного суду Житомирської області від 04 лютого 2014 р. (справа №280/2713/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/37028931.

1017. Ухвала слідчого судді Ленінського районного суду м. Харкова від 11 листопада 2013 р. (справа №642/10232/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/34731790.

1018. Ухвала слідчого судді Личаківського районного суду м. Львова від 18 червня 2013 р. (справа №1-кс/463/375/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/37033918

1019. Ухвала слідчого судді Любашівського районного суду Одеської області від 17 жовтня 2013 р. (справа №507/1540/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/34170217.

1020. Ухвала слідчого судді Любашівського районного суду Одеської області від 22 листопада 2013 р. (Справа №507/1776/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/35412794.

1021. Ухвала слідчого судді Любашівського районного суду Одеської області від 23 листопада 2013 р. (справа №507/1782/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/35447484.

1022. Ухвала слідчого судді Малиновського районного суду м. Одеси від 17 січня 2014 р. (справа №521/421/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/36699684.

1023. Ухвала слідчого судді Малиновського районного суду м. Одеси від 24 грудня 2012 р. (справа №1519/23384/12) [Електронний ресурс]. - Режим

доступу: Ьйр://р^аV08Cope.cот/aci-po8iапоVa-1519-23384-2012-§аг8кі|-о^-24-12-2012-пе^ігпасЬепо-8.

1024. Ухвала слідчого судді місцевого Приморського районного суду м. Одеси від 28 листопада 2012 р. (справа №1522/27351/12) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№^^.геуе8{^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/27931093.

1025. Ухвала слідчого судді Московського районного суду м. Харкова від 11 жовтня 2013 р. (справа №643/15886/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/34305473.

1026. Ухвала слідчого судді Новобузького районного суду Миколаївської області від 1 квітня 2013 р. (справа №481/592/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.^еуе8{^.сош1.£OV.иа/КеVIе^/35818274.

1027. Ухвала слідчого судді Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 7 жовтня 2013 р. (справа №705/5828/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/34074532.

1028. Ухвала слідчого судді Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 19 жовтня 2013 р. (справа №183/7951/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/34508584.

1029. Ухвала слідчого судді Новоодеського районного суду Миколаївської області від 26 вересня 2013 р. (справа №482/1797/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№^.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/33772912.

1030. Ухвала слідчого судді Новоселицького районного суду Чернівецької області від 4 жовтня 2013 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр: //^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/33920157.

1031. Ухвала слідчого судді Олександрівського районного суду Кіровоградської області від 01.03.2013 р. (справа №397/494/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/29743685.

1032. Ухвала слідчого судді Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 25 лютого 2013 р. (справа №398/1063/13-к)

[Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/29576299.

1033. Ухвала слідчого судді Орджонікідзевського районного суду м. Маріуполя від 25 жовтня 2013 р. (справа №265/8009/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://р^аVO8Cope.cот/ас1-ихVa1a-8иди-265-8009-13-к-ког^-д-о-25-10-2013-пе-ігпасЬепо-8.

1034. Ухвала слідчого судді Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 8 жовтня 2013 р. (справа №583/3917/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/33976075.

1035. Ухвала слідчого судді Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 9 жовтня 2013 р. (справа №583/3927/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/33983974.

1036. Ухвала слідчого судді Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 11 листопада 2013 р. (справа №185/11504/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№^.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/34816653.

1037. Ухвала слідчого судді Печерського районного суду від 28 січня 2013 р. (справа №1-кс-726/12) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/28944098.

1038. Ухвала слідчого судді Пирятинського районного суду Полтавської області від 11 березня 2014 р. (справа №544/546/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/37583971.

1039. Ухвала слідчого судді Підгаєцького районного суду Тернопільської області від 5 вересня 2013 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/33387558.

1040. Ухвала слідчого судді Полонського районного суду Хмельницької області від 24 грудня 2012 р. (справа №2213/2645/2012) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/28388973.

1041. Ухвала слідчого судді Придніпровського районного суду м. Черкаси від 20 березня 2014 р. (справа №711/2566/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://№^^.геуе8іг.сош1.£ОУ.иа/КеУІе^/37741925.

1042. Ухвала слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси від 4 квітня 2014 р. (справа №522/5859/14-К) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§ОУ.иа/КеУІе^/3 8372324.

1043. Ухвала слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси від 25 грудня 2013 р. (справа №522/31654/13-К) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§ОУ.иа/КеУІе^/36699832.

1044. Ухвала слідчого судді Решетилівського районного суду Полтавської області від 23 січня 2013 р. (справа №1-кс/546/8/13) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§ОУ.иа/КеУІе^/28761915.

1045. Ухвала слідчого судді Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 19 листопада 2013 р. (справа №206/7996/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §ОУ.иа/КеУІе^/35385501.

1046. Ухвала слідчого судді Святошинського районного суду м. Києва від 28 січня 2014 р. (справа №759/1224/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§ОУ.иа/КеУІе^/36845865.

1047. Ухвала слідчого судді Святошинського районного суду м. Києва від 24 січня 2014 р. (справа №759/974/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг:.§ОУ.иа/КеУІе^/36850419.

1048. Ухвала слідчого судді Словяносербського районного суду Луганської області 9 грудня 2013 р. (справа №429/3209/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг:.§ОУ.иа/КеУІе^/36110450.

1049. Ухвала слідчого судді Софіївського районного суду Дніпропетровської області від 22 листопада 2013 р. (справа №193/1565/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §ОУ.иа/КеУІе^/35456367.

1050. Ухвала слідчого судді Станично-Луганського районного суду Луганської області від 19 лютого 2013 р. (справа №430/423/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/29452495.

1051. Ухвала слідчого судді Томаківського районного суду Дніпропетровської області від 07 жовтня 2013 р. (провадження №195/177/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/33983059.

1052. Ухвала слідчого судді Томашпільського районного суду Вінницької області від 11 листопада 2013 р. (справа №146/1870/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/35163621.

1053. Ухвала слідчого судді Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 8 лютого 2014 р. (справа №705/811/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/37040652.

1054. Ухвала слідчого судді Феодосійського міського суду Автономної Республіки Крим від 12 лютого 2013 р. (справа №119/660/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/29279778.

1055. Ухвала слідчого судді Харківського районного суду Харківської області від 27 червня 2013 р. (справа №635/5887/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/37446281.

1056. Ухвала слідчого судді Харківського районного суду Харківської області від 12 липня 2013 р. (справа №635/6344/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/35470092.

1057. Ухвала слідчого судді Харківського районного суду Харківської області від 30 жовтня 2013 р. (справа №635/10113/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/34562417.

1058. Ухвала слідчого судді Харківського районного суду Харківської області від 6 листопада 2013 р. (справа №635/10301/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://ргаVO8Cope.cот/ас1-ихVa1a-8иди-635-10301-13-к-уидіп-уе-о-06-11-2013-пе^I2пасЬепо-8.

1059. Ухвала слідчого судді Якимівського районного суду Запорізької області від 16 квітня 2013 року (справа №330/742/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/30684966.

1060. Ухвала слідчого судді Червонозаводського районного суду м. Харкова від 30 січня 2014 р. (справа №646/647/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/36938039.

1061. Ухвала слідчого судді Чугуївського міського суду Харківської області від 13 грудня 2013 р. (справа №636/5636/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/36077322.

1062. Ухвала слідчого судді Чугуївського міського суду Харківської області від 2 жовтня 2013 р. (справа №636/4298/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/33879651.

1063. Ухвала слідчого судді Шахтарського міськрайонного суду Донецької області від 20 березня 2014 р. (справа №249/1200/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/37724756.

1064. Ухвала слідчого судді Шахтарського міськрайонного суду Донецької області від 20 грудня 2013 р. (справа №249/7371/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьіїр://№^^.геуе8іг.сош1.£OV.иа/КеVIе^/36221130.

1065. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 25 грудня 2013 р. (справа №336/11245/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/36348868.

1066. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 22 жовтня 2013 р. (справа №336/9078/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/34266800.

1067. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 10 жовтня 2013 р. (справа №336/8719/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/34020053.

1068. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Чернівці від 2 жовтня 2013 р. (справа №727/8796/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/34136698.

1069. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду Харківської області від 30 листопада 2013 р. (справа №637/1372/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/35633023.

1070. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду Харківської області від 10 січня 2014 р. (справа №637/15/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/36621324.

1071. Ухвала слідчого судді Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 19 вересня 2013 р. (справа №689/2156/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/33586859.

1072. Ухвала слідчого судді Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 24 вересня 2013 р. (справа №689/2186/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //^^^.геуе8іг.соиг!. §OV.иа/КеVIе^/34213847.

1073. Ухвала Софіївського районного суду Дніпропетровської області від 25 лютого 2014 р. (справа №193/144/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/37339595.

1074. Ухвала Стахановського міського суду Луганської області від 13 листопада 2013 р. (справа №432/3810/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/35239896.

1075. Ухвала Суворовського районного суду м. Одеси від 27 грудня 2013 р. (справа №523/19607/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/40340212.

1076. Ухвала Суворовського районного суду м. Херсона від 27 травня 2014 р. (справа №668/4386/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/39525957.

1077. Ухвала Талалаївського районного суду Чернігівської області від 14.05.2013 р. (справа №747/102/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://№№№.геуе81:г.сош1.£OV.иа/КеVIе^/31231135.

1078. Ухвала Тернівського районного суду м. Кривого Рогу від 23 вересня 2013 р. (справа №441/10050/12) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/33614356.

1079. Ухвала Новокаховського міського суду Херсонської області від 13 вересня 2013 р. (справа №661/3751/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^еуе8і^.сои^1.§OV.иа/КеVIе^/33541276.

1080. Ухвала слідчого судді Новокаховського міського суду Херсонської області від 11 вересня 2013 р. (справа №661/4337/13-к) //Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/33402512

1081. Ухвала Томашпільського районного суду Вінницької області від 6 вересня 2013 р. (справа №146/210/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьйр://^^^.^еуе8і^.сои^^.§OV.иа/КеVIе^/33331401.

1082. Ухвала Тростянецького районного суду Вінницької області від 19 грудня 2014 р. (справа №140/2244/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/43451587.

1083. Ухвала Франківського районного суду м. Львова від 5 листопада 2013 р. (справа №465/1639/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/34659265.

1084. Ухвала Харцизького міського суду Донецької області від 27 червня 2013 р. (справа №248/5039/13-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр://геуе81:г.соиг1:.£OV.иа/КеVIе^/32087299.

1085. Ухвала Черкаського районного суду Черкаської області від 12 вересня 2014 р. (справа №707/1149/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/40524806.

1086. Ухвала Чугуївського міського суду Харківської області від 18 липня 2014 р. (справа №636/1226/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/39803338.

1087. Ухвала Чугуївського міського суду Харківської області від 23 квітня 2014 р. (справа №636/1226/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр:/А№^^.геуе8{^.сош1£OV.иа/КеVIе^/38342749.

1088. Ухвала Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 9 вересня 2014 р. (справа №336-4013-14к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/40384103.

1089. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва від 20 серпня 2014 р. (справа №761/24224/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь11р://^^^.геуе8іг.соиг1.§OV.иа/КеVIе^/40204658.

1090. Ухвала Шевченківського районного суду Харківської області від 10 січня 2014 р. (справа №637/15/14-к) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //геуе8іг.соиг:.§OV.иа/КеVIе^/36621324.

1091. Фаринник В. І. Здійснення начальником Головного слідчого управління МВС України процесуального контролю за розслідуванням злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. І. Фаринник. - Київ, 2012. - 20 с.

1092. Фаткуллин Ф. Н. Обвинение и защита по уголовньїм делам: учеб. пособие /Ф. Н. Фаткуллин, З. З. Зинатуллин, Я. С. Аврах. - Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1976. - 166 с.

1093. Фаткуллин Ф. Н. Обвинение и судебньїй приговор /Ф. Н. Фаткуллин. - Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1965. - 532 с.

1094. Федеральньїе правила о доказательствах Соединенньїх Штатов Америки (ч. 1) [Злектронньїй ресурс] /пер. О. Анищика. - Режим доступа: Ь«р://1а^.V1.ги/апа1іі/8Ьо^_аіг.рЬр?іа=320&риЬ_пате=%^4%С5%С4%С5%^0%С0%СБ%ВС%СВ%ВБ%С5+%СР%В0%С0%С2%С8%СБ%С0+%СЕ+%С4%СЕ%СЛ%С0%С7%С0%Б2%С5.

1095. Федотова Г. В. Оскарження дій та рішень міліції як органу дізнання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Федотова Ганна Валеріївна. - Київ, 2008. - 228 с.

1096. Федченко В. М. Розслідування злочинів слідчою та слідчо-оперативною групою: правові та організаційні засади [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. М. Федченко. - Київ, 2005. - 20 с. - Режим доступу: Шр://і^ЫІ8-пЬиV.£OV.иа/с£І-

Ьіп/ігЫ864г_81/сдіігЫ8_64.ехе?С21С0М=2&тБК=АКБ&Р2тВК=АКБ&2211Б=&Ітаее_й1е_пате=В0С/2005/05£утро2.2Ір&ІМЛ0Е_РІЬЕ_В0^НЬ0ЛБ=1.

1097. Фідря Ю. О. Діяльність прокурора в контрольних стадіях кримінального процесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 /Ю. О. Фідря. - Одеса, 2010. - 20 с.

1098. Філін Д. Функції суду в досудових стадіях кримінального процесу /Д. Філін //Право України. - 2005. - №1. - С. 63-65.

1099. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 1 /И. Я. Фойницкий. - Санкт-Петербург: Сенат. тип., 1912. - 567 с.

1100. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 2 /И. Я. Фойницкий - Санкт-Петербург: Сенат. тип., 1910. - 573 с.

1101. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства. Т. 2 /И. Я. Фойницкий. - Санкт-Петербург: Альфа, 1996. - 606 с.

1102. Фролов Ю. А. Система уголовного судопроизводства: история и современньїе тенденции: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Фролов Юрий Александрович, 2006. - 370 с.

1103. Функція судового контролю у кримінальному процесі: монографія /Л. Д. Удалова, Д. О. Савицький, В. В. Рожнова, Т. Г. Ільєва. - Київ: Центр учб. літ., 2015. - 176 с.

1104. Хавронюк М. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? (ч. 1) [Електронний ресурс] /М. Хавронюк. - Режим доступу: Ь11р://^и8ііСе.ог§.иа/діуа1пІ8і/роді^і-ґак1і-котепіагі/2акЬоді-к^ітіпа1по-ргаVOVO§о-Vр1IVи-уакі-Vопі-ЬиVауиі-сЬа8ііпа-1.

1105. Халиков А. Н. Функции предварительного расследования в уголовном судопроизводстве /А. Н. Халиков //Российский судья. - 2009. - №7. - С. 37-40.

1106. Халиулин А. Г. Уголовное преследование как функция прокуратурь Российской Федерации (проблемь осуществления в условиях правовой реформи): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09, 12.00.11 /Халиулин Александр Германович. - Москва, 1997. - 261 с.

1107. Ханов Т. А. Имущественньїе вопросьі в уголовном судопроизовдстве Республики Казахстан: монография /Т. А. Ханов. - Караганда, 2008. - 211 с.

1108. Харитонов С. О. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб в системі кримінального законодавства України /С. О. Харитонов //Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 7 лют. 2014 р. - Одеса, 2014. - С. 145-147.

1109. Харченко І. О. Вирішення судом процесуальних питань в стадії виконання вироку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /І. О. Харченко. - Київ, 2010. - 20 с.

1110. Харчикова В. Ш. Формирование обвинения в уголовном процессе России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Ш. Харчикова. - Кемерово, 2004. - 28 с. - Режим доступа: ЬИр://1а^.еди.ги/8сгірі/спі8оигсе.а8р?спіІВ=100065528.

1111. Химичева Г. П. Досудебное производство по уголовньїм делам: концепция совершенствования уголовно-процессуальной деятельности: монография /Г. П. Химичева. - Москва: Зкзамен, 2003. - 352 с.

1112. Химичева О. В. Концептуальньїе основьі процесуального контроля и надзора на досудебньїх стадиях уголовного судопроизводства: [монография] /О. В. Химичева. - Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2004. - 287 с.

1113. Хім'як С. В. Реалізація прокурором функції кримінального переслідування при перегляді судових рішень в порядку апеляційного та касаційного провадження /С. В. Хім'як //Університетські наукові записки. - 2011. - №2. - С. 341-349.

1114. Холостенко А. В. Питання допустимості доказів, отриманих внаслідок тимчасового вилучення майна по злочинах у сфері одержання неправомірної вигоди /А. В. Холостенко //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 117-123.

1115. Хорищенко Ю. Г. Уголовное преследование как многоаспектное понятие: сущность и пределы /Ю. Г. Хорищенко //Пятьдесят лет кафедре уголовного процесса УрГЮА (СЮИ): Междунар. науч.-практ. конф., г. Екатеринбург, 27-28 янв. 2005 г.: в 2 ч. - Екатеринбург, 2005. - Ч. 2. - С. 362-367.

1116. Христов О. Л. Відповідність негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді вимогам Конституції України /О. Л. Христов, Ю. В. Христова //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 543-547.

1117. Цедік В. Д. Види кримінального переслідування [Електронний ресурс] /В. Д. Цедік //Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2011. - №3. Режим доступу: Шр:/М8пук.ипі^.еди.иа/?соп{го11ег=8егуіce&ac1іоп=до^п1оад&до^1оад=9002^

1118. Цель [Злектронньїй ресурс]. - Режим доступа: Шр: //Шо8оґ.ьі8іогіс. ги/епс/іїет/ГО0/812/а001247.8Ьіт1.

1119. Цехан Д. М. Місце та роль оперативно-розшукової діяльності у кримінальному переслідуванні /Д. М. Цехан //Сучасні проблеми криміналістики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В. П. Колмакова (м. Одеса, 27-28 верес. 2013 р.). - Одеса, 2013. -С. 332-335.

1120. Цехан Д. М. Оперативно-розшукова діяльність та кримінальне переслідування: проблеми співвідношення (функціональний аспект) [Електронний ресурс] /Д. М. Цехан, І. В. Гловюк //Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №4. - С. 345-349. - Режим доступу: Шр://рар.іп.иа/4_2013/105.ргі£

1121. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Шр: //гакоп4 .гада. §OV.иа/1а^8/8Ьо^/1618-15.

1122. Циганюк Ю. В. Процесуальний порядок залучення експерта стороною захисту у кримінальному провадженні /Ю. В. Циганюк,

О. В. Кравчук, С. А. Крушинський //Криміналістичний вісник. - 2014. - №2. - С. 28-36.

1123. Цимбал П. В. Перспективи удосконалення інституту судової експертизи у кримінальному процесуальному законодавстві України /П. В. Цимбал, Л. В. Омельчук //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 75-81.

1124. Цимбалістенко О. Правова природа діяльності прокурора на початковому етапі досудового розслідування /О. Цимбалістенко //Вісник прокуратури. - 2013. - №6. - С. 69-75.

1125. Цимбалістенко О. Проблеми прокурорського нагляду за законністю затримання особи на початковому етапі досудового розслідування /О. Цимбалістенко //Вісник Національної академії прокуратури України. - 2014. - №1. - С. 52-57.

1126. Цыпкин А. Л. Сущность уголовно-процессуальной функции прокурора /А. Л. Цыпкин //Вопросы теории и практики прокурорского надзора: межвуз. науч. сб. - Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1974. - С. 14-21.

1127. Чанев против Украины: содержание под стражей без решения суда в период между утверждением обвинительного акта и судебным рассмотрением [Электронный ресурс]. - Режим доступа: Шр://ргеседеп1ip.иа/iпдех.рЬр?id=1418711070&теШод=пода1:е&№=%В1%87%В0%Б0%В0%БВ%В0%Б8%В0%Б5%В0%Б2.

1128. Чапльыгина В. Н. О процессуальной функции следователя по Уголовно-процессуальному кодексу России (в порядке постановки проблемы) /В. Н. Чапльыгина //Пятьдесят лет кафедре уголовного процесса УрГЮА (СЮИ): материалы Междунар. науч.-практ. конф., г. Екатеринбург, 27-28 янв. 2005 г.: в 2 ч. - Екатеринбург, 2005. - Ч. 2. - С. 370-375.

1129. Чеканов В. Я. Уголовное судопроизводство как целостная система /В. Я. Чеканов //Вопрось уголовного процесса: межвуз. науч. сб. - Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1979. - Вып. 2. - С. 26-35.

1130. Чекмачева Н. В. Прокурор в кассационном производстве по уголовньїм делам и проблемьі обеспечения законности и обоснованности приговоров [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. В. Чекмачева. - Москва, 2009. - 33 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1334787.

1131. Чекотило В. І. Отримання зразків для експертизи під час кримінального провадження /В. І. Чекотило //Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 5 груд. 2014 р. /ХНУВС. - Харків, 2014. - С. 230-232.

1132. Чельцов М. А. Уголовньїй процесс: [учеб. для юрид. ин-тов и юрид. фак. ун-тов] /М. А. Чельцов. - Москва: Юрид. изд-во Минюста СССР, 1948. - 624 с.

1133. Чельцов М. А. Советский уголовньїй процесс: [учеб. для юрид. вьісш. учеб. заведений] /М. А. Чельцов. - 2-е изд., перераб. - Москва: Госюриздат, 1951. - 511 с.

1134. Чельцов М.А. О недопустимости перенесения буржуазних конструкций в советскую уголовно-процессуальную теорию /М. А. Чельцов //Ученьїе записки /Всесоюз. юрид. заоч. ин-т. - Москва, 1958. - Вьіп. 6: Вопрось советского уголовного процесса. - С. 48-98.

1135. Чельцов М. А. Советский уголовньїй процесс /М. А. Чельцов; М-во вьісш. и сред. спец. образования РСФСР, Всесоюз. юрид. заоч. ин-т. - 4-е изд., испр. и перераб. - Москва: Юрид. лит., 1962. - 503 с.

1136. Чельцов-Бебутов М. А. Курс уголовно-процессуального права: очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальньїх и буржуазних государствах /М. А. Чельцов-Бебутов. - Санкт-Петербург: Равена: Альфа, 1995. - 846 с.

1137. Чепурний О. О. Кримінально-процесуальні функції на стадії досудового розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Олександр Олександрович Чепурний. - Київ, 2005. - 195 с.

1138. Черданцев А. Ф. Теория государства и права: учеб. для вузов /А. Ф. Черданцев. - Москва: Юрайт-М, 2002. - 432 с.

1139. Черкова М. Ю. Процесуальне оформлення повідомлення про підозру /М. Ю. Черкова //Європейські стандарти кримінального судочинства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 верес. 2013 р.) /ДЮІ МВС України. - Донецьк, 2014. - С. 116-120.

1140. Чернецький О. К. Особливості розмежування слідчого експерименту та перевірки показань на місці /О. К. Чернецький, А. В. Реуцький //Університетські наукові записки. - 2012. - №3. - С. 355-359.

1141. Черньїшов В. А. Проблема функций в российской науке уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Черньїшов Василий Аркадьевич. - Ижевск, 1999. - 166 с.

1142. Чечулин И. В. Процессуальньїе полномочия руководителя следственного органа и их реализация в досудебном производстве [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /И.В. Чечулин. - Москва, 2013. - 26 с. - Режим доступа: Ьйр://^^^.атVд.ги/^/8Iie8/деґаи1і/Ше8/аViогеґегаі_окопсЬаіе1пауа_гедаксіуа.дос.

1143. Чичканов А. Б. Функции прокурора и принцип состязательности в российском уголовном судопроизводстве [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. Б. Чичканов. - Санкт-Петербург, 2003. - 36 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/спі8оигсе.а8р?сп1:ГО=100090157.

1144. Чорнобай Є. А. Суд присяжних в Україні: рго е! сопіга [Електронний ресурс] /Є. А. Чорнобай //Форум права. - 2013. - №1. - С. 1160-1162. - Режим доступу: Ьйр://пЬиV.§OV.иа/^-рд£/РР_іпдех.Ьіт_2013_1_190.рдг.

1145. Чувилев А. А. Процессуальньїй контроль начальника следственного отдела /А. А. Чувилев, В. В. Кальницкий //Советское государство и право. - 1983. - №4. - С. 69-73.

1146. Чупилкин Ю. Б. Адвокатское расследование в российском уголовном судопроизводстве: миф или реальность? [Злектронньїй ресурс] /Ю. Б. Чупилкин. - Режим доступа: Ьйр://^^^.іиа].пеі/поде/492.

1147. Чупринська Є. М. Правова природа перегляду Верховним Судом України судових рішень у кримінальних справах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Чупринська Євгенія Михайлівна. - Київ, 2015. - 20 с.

1148. Чурікова І. В. Проблемні питання визнання переліку осіб, які не можуть бути допитані як свідки за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /І. В. Чурікова, Л. В. Гаврилюк //Митна справа. - 2013. - №2. - С. 124-128.

1149. Чухраєв Д. А. Зміст і формування процесуального інтересу у третіх осіб, за участю яких застосовуються запобіжні заходи [Електронний ресурс] /Д. А. Чухраєв //Форум права. - 2013. - №1. - С. 1174-1177. - Режим доступу: Шр://пЬиV.£OV.иа/^-рді7РР_іпдех.Ь1т_2013_1_193.рд£

1150. Чухраєв Д. А. Удосконалення процесуального статусу поручителя, що залучається під час обрання запобіжного заходу у кримінальному судочинстві України /Д. А. Чухраєв //Правничий часопис Донецького університету. - 2013. - №2. - С. 88-95.

1151. Шабунин В. А. Руководитель следственного органа: нормативное регулирование и практика осуществления процессуальньїх функций и полномочий: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. А. Шабунин. - Саратов, 2013. - 42 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1530534.

1152. Шагиева З. Х. Функция обвинения в современной модели российского уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Шагиева Зухра ХАйдаровна. - Ижевск, 2007. - 200 с.

1153. Шагиева З. Х. Функции современной модели российского уголовного процесса /З. Х. Шагиева //Актуальньїе вопросьі государства и гражданского общества на современном ^тапе: материальї междунар. науч.-практ. конф. 10-11 апр. 2007 г. /РИЦ БашГУ. - Уфа, 2007. - Ч. 4. - С. 267-275.

1154. Шадрин В. С. Особенности процесуального положения следователя как субьекта осуществления уголовного преследования /В. С. Шадрин //Криминалисть. - 2008. - №2. - С. 30-34.

1155. Шалумов М. Надзор за законностью и уголовное преследование - самостоятельньїе функции прокурора /М. Шалумов //Законность. - 1999. - С. 4-6.

1156. Шапченко С. Д. Принцип верховенства права і Кримінальний кодекс України 2001 року: деякі теоретичні, законодавчі та правозастосовчі проблеми /С. Д. Шапченко //Законодавство України: наук.-практ. коментарі. - 2002. - №5. С. 85-92.

1157. Шарипова А. Р. Уголовное преследование по делам о налоговьіх преступлениях [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /А. Р. Шарипова. - Самара, 2010. - 20 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО= 1376184.

1158. Швидка А. С. Щодо реалізації права заявлення клопотань у суді першої інстанції сторонами судового провадження /А. С. Швидка, А. Г. Шиян //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - №3. - С. 519-525.

1159. Швидкова О. В. Процесуальні повноваження оперативних підрозділів на стадії досудового розслідування /О. В. Швидкова //Ученьїе записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». - 2013. - Т. 26, №2-1 (ч. 2). - С. 377-383.

1160. Шевчук М. Функції суду в сучасному кримінальному провадженні України /М. Шевчук //Вісник Львівського університету. Серія юридична. - 2014. - Вип. 59. - С. 370-378.

1161. Шейфер М. М. Социальньїй и правовой статус свидетеля и проблемьі его реализации в уголовном судопроизводстве России [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /М. М. Шейфер. - Самара, 2005. - 20 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/сп{8оигсе.а8р?сп1:ГО=100081606.

1162. Шейфер С. А. Следственньїе действия. Система и процесуальная форма /С. А. Шейфер. - Москва: Юрлитинформ, 2001. - 208 с.

1163. Шепітько М. В. Судження щодо можливості впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб [Електронний ресурс] /М. В. Шепітько. - Режим доступу: Ьіїр://^р2.ог§/іта£е8/иои1_8Ьері1:ко.2Ір.

1164. Шибіко В. П. Щодо призначення і завдань кримінального судочинства України /В. П. Шибіко //Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. - 2011. - Вип. 88. - С. 16-19.

1165. Шило О. Г. До питання щодо порядку застосування в кримінальному провадженні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою /О. Г. Шило //Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею академіка С. В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 трав. 2014 р.): у 2 т. - Одеса, 2014. - Т. 1. - С. 656-658.

1166. Шило О. Г. Защита в системе уголовно-процессуальньїх функций /О. Г. Шило //Проблемьі развития юридической науки и практики в условиях формирования правовой системьі Украиньї /Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; редкол.: Н. И. Панов [и др.]; отв. за вьіп.: А. В. Петришин, С. Н. Приступа, В. Ю. Шепитько. - Харків, 1995. - С. 124-129.

1167. Шило О. Г. Новації Кримінального процесуального кодексу України щодо процесуального порядку збирання речових доказів /О. Г. Шило //Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2013 р.). - Одеса, 2013. - С. 22-25.

1168. Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України /О. Г. Шило. - Харків: Право, 2011. - 472 с.

1169. Шило О. Г. Слідчий суддя в кримінальному провадженні: функціональне призначення та кримінальна процесуальна компетенція /О. Г. Шило //Правова доктрина України: у 5 т. - Харків, 2013. - Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку /В. Я. Тацій [та ін.]; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. - С. 667-685.

1170. Шимановский В. В. К вопросу о процессуальной функции следователя в советском уголовном процессе [Злектронньїй ресурс] /В. В. Шимановский //Правоведение. - 1965. - №2. - С. 175-178. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.га/агїіс1е/аггіс1е.а8р?аг1:іс1еГО=1130729.

1171. Шинкарьов Ю. В. Правовий аналіз окремих новел законодавства про кримінальну відповідальність /Ю. В. Шинкарьов //Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. - 2014. - Вип. 21. - С. 96-100.

1172. Шифман М. Л. Прокурор в уголовном процессе: стадия судебного разбирательства /М. Л. Шифман; под ред. И. Т. Голякова; Всесоюз. ин-т юрид. наук М-ва юстиции СССР. - Москва: Юрид. изд-во М-ва юстиции СССР, 1948. - 247 с.

1173. Шманатова В. Е. Публичное начало как основа уголовного преследования в уголовном процессе Российской Федерации [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. Е. Шманатова. - Самара, 2004. - 22 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгірі/спі8оигсе.а8р?сп1:ГО=100067183.

1174. Шнягін О. Г. Реалізація функції захисту в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /О. Г. Шнягін. - Київ, 2010. - 20 с.

1175. Шпилев В. Н. Сущность, содержание и формьі советского уголовного судопроизводства: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 /Шпилев Вениамин Николаевич. - Минск, 1983. - 370 с.

1176. Шпилев В. Н. Участники уголовного процесса /В. Н. Шпилев. - Минск: Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1970. - 176 с.

1177. Штукенберг К. Исследование материальной истиньї в уголовном процессе /К. Штукенберг //Государство и право. - 2014. - №5. - С. 78-86.

1178. Шумилин С. Ф. Полномочия следователя: механизм и проблемьі реализации /С. Ф. Шумилин. - Москва: Зкзамен, 2006. - 382 с.

1179. Шумилин С. Ф. О функциях начальника следственного отдела /С. Ф. Шумилин //Проблемьі социалистической законности. - 1986. - Вьіп. 17. - С. 82-87.

1180. Шумилина О. Ю. Процессуальное положение потерпевшего по делам частного обвинения [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /О. Ю. Шумилина. - Томск, 2004. - 14 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1145956.

1181. Шумило М. Є. Охорона прав і законних інтересів особи, щодо якої здійснюється провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, на стадії досудового розслідування: монографія /М. Є. Шумило, Г. К. Тетерятник. - Донецьк, 2012. - 214 с.

1182. Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України: монографія /М. Є. Шумило. - Харків: Арсіс, 2001. - 320 с.

1183. Шумило Н. Е. Влияние идей И. Я. Фойницкого на становление института реабилитации в уголовном процессе Украиньї [Злектронньїй ресурс] /Н. Е. Шумило. - Режим доступа:
Шр: //^^м-.іиа .пеі/1 _оШта8р/тогіи1е8. рЬр?пате=Ра§е8&§о=ра§е&рід=336.

1184. Щегель Н. І. Кримінальне переслідування: зміст та форма: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Щегель Ніна Іванівна; Київ. нац. ун-т внутр. справ. - Київ, 2007. - 182 с.

1185. Щегель Н. І. Кримінальне переслідування: зміст та форма: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. І. Щегель . - Київ, 2007. - 18 с.

1186. Щемеров С. А. Участие прокурора в стадии судебного разбирательства уголовного процесса [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /С. А. Щемеров. - Нижний Новгород, 2007. - 28 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1289925.

1187. Щерба В. М. До питання про обов'язки присяжних за Кримінальний процесуальним кодексом України /В. М. Щерба //Митна справа. - 2014. - №1, ч. 2, кн. 1. - С. 170-175.

1188. Щерба В. М. Суд присяжних в Україні: окремі питання становлення та розвитку [Електронний ресурс] /В. М. Щерба //Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №4. - С. 62-65. - Режим доступу: Шр: //^^^.pap.іп.иа/4/2/8ЬсЬегЬа%20У.М.рйг.

1189. Щербак І. Види підозри за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /І. Щербак //Підприємництво, господарство і право. - 2013. - №3. - С. 132-134.

1190. Злькинд П. С. К вопросу о функции обвинения в советском уголовном процессе /П. С. Злькинд //Вопросьі теории и практики прокурорского надзора. Саратов, 1974. - С. 3-21.

1191. Злькинд П. С. Сущность советского уголовно-процессуального права /П. С. Злькинд. - Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. - 172 с.

1192. Злькинд П. С. Цели и средства их достижения в советском уголовно-процессуальном праве /П. С. Злькинд. - Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1976. - 143 с.

1193. Юридична енциклопедія. В 6 т. Т. 3 /редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) [та ін.]. - Київ: Укр. енцикл., 2001. - 792 с.

1194. Юридична енциклопедія. В 6 т. Т. 4 /редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) [та ін.]. - Київ: Укр. енцикл., 1998. - 720 с.

1195. Юркевич Н. А. Реализация правообеспечительной функции в стадии предания обвиняемого суду [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Н. А. Юркевич. - Л.,1989. - 23 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=50016

1196. Юрчишин В. М. Проблеми державного та приватного обвинувачення в судах України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Юрчишин Василь Миколайович. - Київ, 2004. - 194 с.

1197. Юрчишин В. Обвинувальна діяльність прокурора у кримінальному судочинстві за новим КПК України /В. Юрчишин //Вісник прокуратури. - 2012. - №6. - С. 89-97.

1198. Юрчишин В. Обвинувальна діяльність прокурора у кримінальному судочинстві за новим КПК України /В. Юрчишин //Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року: зб. ст. - Київ, 2012. - С. 79-91.

1199. Юрчишин В. Співвідношення прокурорського нагляду і відомчого контролю у досудовому розслідуванні за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /В. Юрчишин //Вісник прокуратури. - 2012. - №10. - С. 71-79.

1200. Юрчишин В. М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці: монографія /В. М. Юрчишин. - Чернівці: Вид. дім «РОДОВІД», 2013. - 308 с.

1201. Юрчишин В. М. Правове забезпечення функціональної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні [Електронний ресурс] /В. М. Юрчишин //Часопис Академії адвокатури України. - 2014. - №1. - С. 102-107. - Режим доступу: Ьіїр: //пЬиу. доу.иа/) -рдГ/СЬааи_2014_1_17.

1202. Юрчишин В. М. Прокурор як керівник досудового розслідування /В. М. Юрчишин //Адвокат. - 2012. - №7. - С. 26-30.

1203. Юхно О. О. Теоретичні та прикладні аспекти реалізації правового статусу керівника органу досудового розслідування при застосуванні нового кримінального процесуального законодавства України /О. О. Юхно //Право і безпека. - 2012. - №3. - С. 246-251.

1204. Яворський Б. І. Сприяння захисту як необхідна умова забезпечення функціонування засади змагальності у кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Яворський Богдан Іванович. - Львів, 2010. - 253 с.

1205. Ягофаров Ф. М. Механизм реализации функции обвинения при рассмотрении дела судом первой инстанции [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук /Ф. М. Ягофаров. - Челябинск, 2003. - Режим доступа: Шр: //ка1іпоУ8ку-к.пагод.ги/Ь/Уа§ог-а.Ьіт.

1206. Ягофаров Ф. М. Механизм реализации функции обвинения при рассмотрении дела судом первой инстанции [Злектронньїй ресурс]: дис. ...

канд. юрид. наук: 12.00.09 /Ягофаров Фарит Мухамедвалеевич. - Оренбург, 2003. - Режим доступа: Ьйр://ка1іпоV8ку-к.пагод.ги/Ь/уа§ог/Уа§ог-2.Ьіт.

1207. Якимов П. П. Субьектьі права общественного обвинения и защитьі [Злектронньїй ресурс] /П. П. Якимов //Правоведение. - 1968. - №3. - С. 86-95. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/агііс1е/аг1:ic1e.a8p?аг1:ic1eГО=1140542.

1208. Якимович Ю. К. Судебное производство по УПК Российской Федерации /Ю. К. Якимович, Т. Д. Пан. - Санкт-Петербург: Изд-во Р. Асланова «Юрид. центр Пресс», 2005. - 252 с.

1209. Якимович Ю. К. Участники уголовного процесса и субьектьі уголовно-процессуальной деятельности /Ю. К. Якимович //Вестник Омского университета. Серия «Право». - 2008. - №1. - С. 110-118.

1210. Яковенко В. В. Уголовное преследование и роль прокурора в его осуществлении [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. В. Яковенко. - Москва, 2006. - 31 с. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.ги/8сгір{/спі8оигсе.а8р?сп1:ГО=100121636.

1211. Якуб М. Л. О понятии процессуальной функции в советском уголовном процессе /М. Л. Якуб //Правоведение. - 1973. - №5. - С. 83-89.

1212. Якубович Н. А. Процессуальньїе функции следователя /Н. А. Якубович //Проблемьі предварительного следствия в уголовном судопроизводстве. - Москва, 1980. - С. 15-32.

1213. Якубович Н. А. Теоретические основьі предварительного следствия: учеб. пособие /Н. А. Якубович. - Москва: НИ и РИО, 1971. - 142 с.

1214. Ямбаева Д. М. Участие защитника в собирании доказательств на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /Д. М. Ямбаева. - Владимир, 2008. - 22 с. - Режим доступа: Шр://1а^.егіи.ги/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1288379.

1215. Яновська О. Г. Новий погляд на недопустимість доказів відповідно до Кримінального процесуального кодексу /О. Г. Яновська //Докази і доказування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України:

матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 6-7 груд. 2012 р.). - Харків, 2013. - С. 373-376.

1216. Яновська О. Г. Змагальність як засада кримінального провадження за новим Кримінальним процесуальним кодексом України [Електронний ресурс] /О. Г. Яновська. - Режим доступу:
Шр: .§оу.иа/ігаіпіп§/| иф е8/крк4.

1217. Яновська О. Г. Концептуальні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства: монографія /О. Г. Яновська. - Київ: Прецедент, 2011. - 303 с.

1218. Яновська О. Г. Особливості кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення за новим Кримінальним процесуальним кодексом України /О. Г. Яновська //Часопис Київського університету права. - 2013. - №1. - С. 242-245.

1219. Яновська О. Г. Роль суду в змагальному кримінальному судочинстві /О. Г. Яновська //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 87-91.

1220. Яновська О. Г. Теоретичні та організаційні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10 /Яновська Олександра Григорівна; Нац. акад. внутр. справ МВС України. Київ, 2011. - 36 с.

1221. Яремчук В. О. Правова регламентація участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій /В. О. Яремчук //Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр. - 2014. - Вип. 14. - С. 112-120.

1222. Ясельская В. В. Деятельность адвоката-защитника по собиранию доказательств на стадии предварительного расследования [Злектронньїй ресурс]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 /В. В. Ясельская. - 24 с. - Томск, 1999. - Режим доступа: Шр://1а^.еди.га/Ьоок/Ьоок.а8р?ЬоокГО=1222773.

1223. Яценко С. С. Принцип презумпції невинуватості та інститут кримінальної відповідальності /С. С. Яценко //Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. - 2005. - №65-66. - С. 57-61.

1224. Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру: поняття, зміст і сутність [Електронний ресурс] /А. М. Ященко //Форум права. - 2013. - №3. - С. 775-783. - Режим доступу: Шр://пЬиV.£OV.иа/^-ргіГРР_іпгіех.Шт_2013_3_127.ргіГ.

1225. Ященко А. М. Класифікація заходів кримінально-правового характеру /А. М. Ященко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. - 2013. - Вип. 3, т. 2. - С. 123-127.

1226. 35 неформальних практик у кримінальному судочинстві України /О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, Л. М. Лобойко, З. М. Саідова. - Київ: Арт-Дизайн, 2014. - 48 с.

1227. СЬегпуеу V. V. Ргосееділ§8 а! Ше]игу 1гіа1 /V. V. СЬегпуеу //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - №1. - С. 3-7.

1228. Соде де ргоседиге репаїе. - Ш Е: Ь«р://^^^.1е§іггапсе.§оиу.гг/а£їїсЬСоае.ао;]8е88Іопіа=68В7А9857003С00АБ2153В60СЕСВВ1ЕС.Їрф17у_1?ід8есїіопТА=ЬЕаі8СТА000006167416&сідТехїе=ЬЕ0ІТЕХТ000006071154&даїеТехїе=20121203.

1229. Оеро8Іііоп (1а^) - Ш Ь: Шр: //еп.шкіредіа.ог£/шкі/Оеро8І1:іоп_%2 81а^%29.

1230. Веро8Іііоп8: Редега1 Ки1е8 оГ Сгітіпа1 Ргоседиге, ги1е 15 - Ш Е:

сопе11 .еди/ги1е8/ігсгтр/ги1е_15.

1231. Оіошик І. 8{гопа 8кагг^са ^ ро8І<?ро^апш ррґудоіо^а^сгут ^едіид Кодек8и Ро8і?ро^апіа Кагпедо Пкгату од 2012: к^езіїе ргоЬІеtаІусгпе /І. Оіошик //Nаика, о3шаїа, рга^о, гагг^дгапїе. - 2014. - №1 (5). - С. 55-64.

1232. ^е8 ргіпсіре8 Гопдатепіаих 8ресїі^ие8 де 1а ^и8іісе репаїе - Ш Е: Ьйр://^^^.уіе-риЬ1ідие.Гг/десоиуегІе-

іп8ііііііоп8/^и8іісе/аррго^опдІ88етепі8/ргіпсіре8-&пдатепіаих-8рес і£ї^ие8-^и8іісе-репа1е.ЬітІ.

1233. Ьеуа88еиг О. Ье ргіпсіре де 1а 8ерагаїїоп де8 Гопсгіош - ШЬ: Ьйр://1едгоііс гітїпе1.гтее.гг/1а_8Сіепсе_сгітіпе11е/репаІІ8іе8/1е8_роиг8иііе8_репа1е8/§епега1іе8/1еуа88еиг_8ер_гопс.Ьіт.

1234. Ргадеї ^. ^е8 ргіпсіре8 соп8І:їйи1:юппеІ8 ди ргосе8 репаї /І Ргаде1. - ШЬ: Ьйр://^^^.соп8ei1-соп8ііііііоппе1.гг/соп8ei1-соп8ііііііоппе1/ггапсаІ8/саЬіег8-ди-соп8ei1/саЬіег-п-14/1е8-ргіпсіре8-соп8ііііііоппе18-ди-ргосе8-репа1.52018.ЬітІ.

1235. 8ігагрго2еВогдпип§ - ЦКЬ: Ьйр://^^^.§е8еІ2е-іт-іпіегпеі.де/8іро.

ДОДАТКИ

Додаток А

Пропозиції
щодо внесення змін і доповнень до
Кримінального процесуального кодексу України

1. **Частину першу статті 13 викласти у такій редакції:**

1. «Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою врятування життя людей та майна, затримання осіб за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, може бути здійснено без згоди особи, яка ними володіє, та ухвали слідчого судді».

2. **Частину другу статті 36 доповнити пунктом 10^1 :**

«доручати проведення досудового розслідування декільком слідчим, визначати старшого слідчої групи, змінювати склад слідчої групи; за погодженням із керівником оперативного підрозділу залучати до складу таких груп співробітників оперативних підрозділів».

3. **Статтю 36 доповнити частиною 5^1:**

«Генеральний прокурор України, керівник регіональної прокуратури, керівник місцевої прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення декільком слідчим

різних органів досудового розслідування за погодженням із керівниками органів досудового розслідування, а також за погодженням із керівником оперативного підрозділу залучати до складу таких груп співробітників оперативних підрозділів».

4. **Пункт 8 частини другої статті 36 викласти у такій редакції:**

«8) мотивованою постановою відстороняти слідчого від проведення досудового розслідування та ініціювати призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених цим Кодексом, для його відводу, у випадку неефективного досудового розслідування або у разі порушення слідчим вимог цього Кодексу при здійсненні досудового розслідування».

5. **Пункт 2 частини другої статті 39 викласти у такій редакції:**

«2) відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування вмотивованою постановою за ініціативою прокурора або з власної ініціативи з наступним повідомленням прокурора та призначати іншого слідчого за наявності підстав, передбачених цим Кодексом, для його відводу або у разі неефективного досудового розслідування або у разі порушення слідчим вимог цього Кодексу при здійсненні досудового розслідування, доручати здійснювати досудове розслідування іншому слідчому у разі унеможливлення проведення розслідування слідчим з поважних причин».

6. **Статтю 41 викласти у такій редакції:**

«Стаття 41. Оперативні підрозділи

1. Оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі

(розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України - за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

2. Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

Співробітники оперативних підрозділів можуть бути залучені слідчим або прокурором при проведенні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.

3. Доручення слідчого, прокурора, ухвали слідчих суддів, ухвали судів щодо проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом».

7. **Пункт 14 частини третьої статті 42 викласти у такій редакції:**

«ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу, ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування у випадку закриття кримінального провадження».

8. Статтю 46 доповнити частиною 1^1:

«Захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, а також у інших процесуальних діях, крім випадків, коли через специфіку процесуальної дії це неможливо або обумовлено необхідністю забезпечення безпеки учасника кримінального провадження».

9. Частину першу статті 61 викласти у такій редакції:

«Цивільним позивачем у кримінальному провадженні є фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка в порядку, встановленому цим Кодексом, пред'явила цивільний позов, або у інтересах якої цивільний позов пред'явлено представником, законним представником або прокурором».

10. Пункт 7 частини першої статті 66 викласти у такій редакції:

«7) ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно викладати свої показання, доповнення і зауваження у протоколі допиту».

11. Частину третю статті 66 виключити.

12. Пункт 2 частини другої статті 68 викласти у такій редакції:

«2) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження, а також власноручно робити такі зауваження».

13. Пункт 2 частини 3 статті 69 викласти у такій редакції:

«заявляти клопотання особі, яка залучила експерта або доручила йому проведення експертизи, про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи».

14. Пункт четвертий частини третьої статті 69 вилучити; доповнити цієї ж статті пунктом 6 у такій редакції:

«викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання».

15. **Частину другу статті 71 викласти у такій редакції:**

«Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження та слідчим суддею під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду».

16. Частину сьому статті 101 викласти у такій редакції:

«7. Висновок експерта надається в письмовій формі, але кожна сторона має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для допиту під час судового розгляду для роз'яснення його висновку».

17. Речення перше частини третьої статті 102 викласти у такій редакції:

«якщо при проведенні експертизи будуть виявлені відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких не ставилися питання, експерт зобов'язаний зазначити про них у своєму висновку».

18. Частину другу статті 102 викласти у такій редакції:

«У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що він ознайомлений із тим, що за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків він підлягає кримінальній відповідальності».

19. Частини першу та третю статті 110 викласти у такій редакції:

«1. Процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, керівника органу досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду».

«3. Рішення слідчого, керівника органу досудового розслідування, прокурора приймається у формі постанови. Постанова виноситься у випадках, передбачених цим Кодексом, а також коли слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор визнає це за необхідне. У випадках, прямо передбачених цим Кодексом, рішення слідчого викладається у формі клопотання, доручення, повідомлення про підозру, обвинувальний акту. У випадках, прямо передбачених цим Кодексом, рішення керівника органу досудового розслідування викладається у формі постанови, вказівки, погодження. У випадках, прямо передбачених цим Кодексом, рішення прокурора викладається у формі клопотання, доручення, повідомлення про підозру, обвинувальний акту, погодження, затвердження, вказівки».

20. Частину першу статті 160 викласти у такій редакції:

«1. Сторони кримінального провадження, потерпілий мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, за винятком зазначених у статті 161 цього Кодексу».

21. Частину другу статті 160 доповнити пунктом 3^1:

«ім'я (найменування) особи, у володінні якої перебувають або можуть перебувати речі або документи, та її адреса, засоби зв'язку».

22. Частину другу статті 163 викласти у редакції*:

«якщо особа, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність розумної підозри про можливість зміни або знищення речей чи документів, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться».

23. Частину четверту статті 163 доповнити реченням*:

«Неприбуття особи, як подавала клопотання, її представника, законного представника чи захисника, є підставою для залишення клопотання без розгляду».

24. Пункт 1 частини першої статті 164 викласти у такій редакції:

«1) прізвище, ім'я та по батькові слідчого або прокурора, якому надається право тимчасового доступу до речей і документів, або оперативний підрозділ, якому доручається виконання ухвали».

25. Пункт 8 частини першої статті 164 викласти у такій редакції:

«8) вказівку на те, що при невиконанні ухвали слідчого судді, суду слідчий, прокурор проводять обшук, а сторона захисту залучає співробітників органу внутрішніх справ для його проведення, про що повідомляє слідчого».

26. Частину першої статті 164 доповнити пунктом 9:

«9) указання органу внутрішніх справ за місцем проведення цих дій, якому доручає забезпечення проведення обшуку при невиконанні ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів».

27. Статтю 166 виключити.

* Підтримано 62% респондентів.
* Підтримано 55 % респондентів.

28. Частину першу статті 170 викласти у такій редакції:

«Арештом майна є тимчасове позбавлення підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у разі якщо до такої юридичної особи може бути застосовано захід кримінально-правового характеру у вигляді конфіскації майна, або інших осіб можливості фактично володіти, користуватися та відчужувати певне їх майно, за ухвалою слідчого судді або суду до скасування арешту майна у встановленому цим Кодексом порядку. Арешт на майно інших осіб може бути накладено лише у випадку, якщо майно у вигляді речей відповідає критеріям, зазначеним у частині другій статті 167 цього Кодексу».

29. Статтю 190 доповнити частиною 1^1:

«Ухвала дозвіл на затримання з метою приводу може бути виконана шляхом затримання особи у її житлі або іншому володінні».

30. Частину першу статті 208 викласти у такій редакції:

«Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі;

2) якщо після вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події, або сукупність інших фактичних даних вказують на те, що саме ця особа вчинила злочин;

3) при порушенні визначеної ухвалою слідчого судді, суду заборони залишати житло цілодобово або у певний період доби;

4) при отриманні достатніх даних про зняття, пошкодження або інше втручання в роботу електронного засобу контролю з метою ухилення від контролю, а рівно про намагання вчинити зазначені дії».

31. Частину третю статті 214 КПК доповнити положеннями:

«До внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути здійснено затримання особи у порядку, передбаченому статтями 207 та 208 цього Кодексу, обшук затриманого, тимчасове вилучення майна у затриманого, тимчасове вилучення у затриманого документів, які посвідчують користування спеціальним правом. Внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після завершення цих дій та доставлення затриманого до органу досудового розслідування».

32. Частину третю статті 233 викласти у такій редакції:

«3. Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проникнення до житла чи іншого володіння особи та дій, які були проведені у житлі чи іншому володінні особи, законними.

Клопотання розглядається слідчим суддею згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, про що повідомляє володільця, неявка якого не перешкоджає розгляду клопотання, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Слідчий суддя виносить ухвалу про визнання проникнення до житла чи іншого володіння особи та дій, які бути проведені у житлі чи іншому володінні особи, законними чи незаконними. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про визнання проникнення до житла чи іншого володіння

особи та дій, які були проведені у житлі чи іншому володінні особи, законними, або слідчий суддя визнає проникнення до житла чи іншого володіння особи та дій, які бути проведені у житлі чи іншому володінні особи, незаконними, отримані внаслідок таких процесуальних дій докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу».

33. Частину другу статті 235 доповнити пунктом 7:

«7) орган або особа, якій доручається виконання ухвали».

34. Речення перше частини першої статті 236 викласти у такій редакції:

«Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим, прокурором чи оперативним підрозділом».

35. Частину другу статті 237 викласти у такій редакції:

«2. Огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті. Клопотання слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора про огляд житла чи іншого володіння особи розглядається в порядку, передбаченому цим Кодексом, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи.

Огляд місця події у житлі чи іншому володінні особи у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, а також за письмової згоди хоча б однієї особи, яка ним володіє, а так само у разі відсутності цієї особи або неможливості отримати від неї згоду на проведення невідкладного огляду місця події, проводиться за постановою слідчого або прокурора. У випадку, якщо огляд проведено без письмової згоди хоча б однієї

особи, яка ним володіє, прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний не пізніше 24 годин після проведення таких дій звернутися з клопотанням про проведення огляду до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для огляду житла чи іншого володіння особи у невідкладному порядку. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про огляд або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про огляд, встановлені внаслідок такого огляду докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу».

36. Частину п'яту статті 240 викласти у такій редакції:

«Клопотання слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора про проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи розглядається в порядку, передбаченому цим Кодексом, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи».

37. Частину першу статті 241 доповнити реченням:

«Застосування примусу допускається лише у межах, необхідних для досягення мети освідування».

38. Речення друге частини другої статті 241 викласти у такій редакції:

«Освідування, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком його проведення лікарем і за згодою особи, яка освідується, та у присутності понятих тієї ж статі».

39. Частину п'яту статті 241 викласти у такій редакції:

«5. Про проведення освідування складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу. Особі, освідування якої проводилося примусово, надається

копія протоколу освідування. Застосування безперервного відеозапису освідування допускається лише за письмової згоди підозрюваного, потерпілого, свідка».

40. Речення друге частини першої статті 245 КПК викласти у такій редакції:

«У випадку, якщо проведення експертизи доручено слідчим суддею, судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється за дорученням слідчого судді, суду слідчим або співробітником оперативного підрозділу із залученим слідчим суддею, судом спеціалістом».

41. Статтю 284 доповнити пунктом п. 71:

«відсутність заяви потерпілого у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення».

42. Пункт 5 частини першої статті 284 викласти у такій редакції*:

«помер підозрюваний або особа, щодо якої складено, однак не вручено повідомлення про підозру через її смерть, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого. Із клопотанням про продовження провадження для реабілітації померлого можуть звернутися близькі родичі та захисник померлого підозрюваного або особи, щодо якої складено, однак не вручено повідомлення про підозру через її смерть, померлого обвинуваченого. До винесення постанови про закриття кримінального провадження прокурор направляє близьким родичам та захиснику померлого підозрюваного, близьким родичам особи, щодо якої складено, однак не вручено повідомлення про підозру через її смерть, письмове повідомлення про можливість закриття кримінального провадження у зв'язку із смертю підозрюваного або особи, щодо якої складено, однак не вручено

* Ці пропозиції сформульовано у контексті діючої редакції ст. 284 КПК, а саме у контексті закриття кримінального провадження і у досудовому розслідуванні, і у судовому провадженні.

повідомлення про підозру через її смерть, із роз'ясненням права заявити клопотання про продовження провадження для реабілітації померлого. До винесення ухвали про закриття кримінального провадження суд направляє близьким родичам та захиснику обвинуваченого копію клопотання прокурора про закриття кримінального провадження, із роз'ясненням права заявити клопотання про продовження провадження для реабілітації померлого у порядку, передбаченому цим Кодексом для вручення повідомлень. У разі, якщо у 10-денний строк не надійшло клопотання про продовження провадження для реабілітації померлого, кримінальне провадження закривається».

43. Частини другу та третю статті 286 викласти у такій редакції:

«2. Встановивши на стадії досудового розслідування підстави для звільнення від кримінальної відповідальності слідчий після роз'яснення суті підозри, підстави звільнення від кримінальної відповідальності і права заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави, та до висловлення підозрюваним думки щодо такого звільнення, зобов'язаний надати для ознайомлення матеріали кримінального провадження підозрюваному, його захиснику, законному представнику.

Прокурор, отримавши згоду підозрюваного на таке звільнення, прокурор складає клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та без проведення досудового розслідування у повному обсязі надсилає його до суду.

3. Перед направленням клопотання до суду слідчий зобов'язаний надати для ознайомлення матеріали кримінального провадження потерпілому, а прокурор зобов'язаний ознайомити з клопотанням потерпілого та з'ясувати його думку щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності».

44. Останнє речення частини четвертої статті 291 викласти у такій редакції*:

* Оскільки можуть подаватися не тільки документи, а й висновки експертів, речові докази.

«Надання суду інших матеріалів, крім випадків, передбачених цим Кодексом*, до початку з'ясування обставин кримінального провадження та перевірки їх доказами забороняється».

45. Пункти 2, 4, 5, 11, 12 статті 309 викласти у новій редакції та доповнити статтю 309 пунктами 13, 14, 15, 16:

«2) застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні, у тому числі у частині визначення або невизначення розміру застави;

4) застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, у тому числі у частині покладення додаткових обов'язків, або відмову в його застосуванні;

5) продовження строку домашнього арешту, у тому числі у частині покладення додаткових обов'язків, або відмову в його продовженні;

11) відсторонення від посади або відмову у ньому, продовження строку відсторонення від посади або відмову в його продовженні;

12) задоволення клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування;

13) відмову у залученні експерта за клопотанням сторони захисту;

14) звільнення з-під варти особи у порядку статті 206 цього Кодексу або відмова у такому звільненні;

15) відмову в задоволенні клопотання, передбаченого частиною третьою статті 233 цього Кодексу;

16) за результатами розгляду скарг на рішення, дії та бездіяльність слідчого або прокурора, передбачені частиною 1 статті 303 цього Кодексу».

46. Частину третю статті 315 викласти у такій редакції:

* Винятки стосуються направлення обвинувального акту щодо проступку (п. 3 ч. 3 ст. 302 КПК), а також провадження на підставі угод у порядку пропозиції, яка буде сформульована нижче. На розгляд клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності не поширюються положення ч. 4 ст. 291 КПК.

«3. За відсутності зазначених клопотань сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається скасованим».

47. Статтю 317 викласти у такій редакції:

«Стаття 317. Право на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження

1. Після закінчення підготовчого судового засідання головуючий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами, поданими до суду, а також судовими рішеннями, якщо вони про це заявлять клопотання. Під час ознайомлення учасники судового провадження мають право робити з матеріалів необхідні виписки та копії.

2. Матеріали про застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не надаються».

48. Доповнити статтею 318^1 у такій редакції:

«Стаття 318^1. Матеріали кримінального провадження (кримінальна справа) та право на ознайомлення з ними

1. Документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності і є матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою).

2. Головуючий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, якщо вони про це заявлять клопотання. Під час ознайомлення учасники судового провадження мають право робити з матеріалів необхідні виписки та копії.

3. Матеріали про застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не надаються».

49. Статтю 325 викласти у такій редакції:

«Стаття 325. Наслідки неприбуття потерпілого

1. Якщо в судове засідання не прибув за викликом потерпілий та його представник (крім потерпілого та його представника у кримінальному провадженні, яке здійснюється у формі приватного обвинувачення), який належним чином повідомлений про дату, час і місце судового засідання, суд, заслухавши думку учасників судового провадження, залежно від того, чи можливо за його відсутності з'ясувати всі обставини під час судового розгляду, вирішує питання про проведення судового розгляду без потерпілого та його представника або про відкладення судового розгляду. Суд має право накласти грошове стягнення на потерпілого у випадках та порядку, передбачених главою 12 цього Кодексу.
2. Якщо в судове засідання не прибув за викликом потерпілий та його представник у кримінальному провадженні, яке здійснюється у формі приватного обвинувачення, який належним чином повідомлений про дату, час і місце судового засідання, суд відкладає судовий розгляд.
3. Повторне неприбуття в судове засідання потерпілого та його представника у кримінальному провадженні, яке здійснюється у формі приватного обвинувачення, який був викликаний у встановленому цим Кодексом порядку (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом у інший спосіб), без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття прирівнюється до відмови від обвинувачення і має наслідком закриття кримінального провадження за відповідним обвинуваченням».

50. Частину другу статті 390 викласти у такій редакції:

«2. Присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження за ініціативою головуючого, судді, присяжного або учасника судового провадження рішенням більшості від складу суду присяжних, яке приймається в нарадчій кімнаті та оформлюється вмотивованою ухвалою».

51. Доповнити частину третю статті 407 пунктом 3*:

«3. скасувати ухвалу і призначити новий розгляд скарги іншим слідчим суддею місцевого суду у разі встановлення істотних порушень вимог кримінального процесуального закону при розгляді скарги і постановленні ухвали».

52. Речення друге частини першої статті 474 викласти у такій редакції:

«Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або проведення чи завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди».

53. Частини другу та шосту статті 474 викласти у такій редакції:

«2. Отримавши обвинувальний акт та угоду про примирення або угоду про визнання винуватості, головуючий зобов'язаний витребувати у прокурора матеріали кримінального провадження. Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду.»

«6. Суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування

* Підтримано 63% респондентів.

насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. Для з'ясування добровільності укладення угоди суд зобов'язаний витребовувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також, у разі необхідності, викликати в судове засідання осіб та допитувати їх».

54. Речення друге частини другої статті 476 викласти у такій редакції:

«Відсутність інших учасників судового провадження, крім прокурора, не є перешкодою для судового розгляду».

55. Речення друге частини першої статті 512 таким чином:

«Участь особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, має бути забезпечена судом, за винятком випадків, коли цьому перешкоджає характер її захворювання, що підтверджено висновком судово-психіатричної експертизи або показаннями чи поясненнями спеціаліста-психіатра».

56. Частину першу статті 582 викласти у такій редакції:

«1. Затримання на території України особи, яка оголошена у міжнародний та / або міждержавний розшук, здійснюється уповноваженою службовою особою».

Додаток Б

Пропозиції
щодо внесення змін і доповнень до
Кримінального процесуального кодексу України

«Глава 28[1]

Закриття кримінального провадження судом першої інстанції

Стаття 368[1]. Підстави закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи

1. Кримінальне провадження закривається в разі, якщо:

1) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою;

2) помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого;

3) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;

4) потерпілий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення;

5) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;

6) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до підрозділу 9 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України;

7) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;

8) якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

2. Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

Про закриття провадження щодо юридичної особи суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому цим Кодексом.

3. Закриття кримінального провадження або ухвалення вироку з підстави, передбаченої пунктом 7 частини першої цієї статті, не допускається, якщо підозрюваний, обвинувачений проти цього заперечує. В цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом.

4. Ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку.

§2. Звільнення особи від кримінальної відповідальності

Стаття 368^2. Порядок звільнення від кримінальної відповідальності

1. Звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення здійснюється судом.

2. Якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, яке надійшло до суду з обвинувальним актом, сторона кримінального провадження звернеться до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності обвинуваченого, суд має невідкладно розглянути таке клопотання.

Стаття 368^3. Клопотання прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності

1. У клопотанні прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності вказуються:

1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) анкетні відомості обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

3) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада прокурора;

4) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання підозри;

5) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та відомості про її відшкодування;

6) докази, які підтверджують факт вчинення особою кримінального правопорушення;

7) наявність обставин, які свідчать, що особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності, та відповідна правова підстава;

8) дата та місце складення клопотання.

До клопотання прокурора повинна бути додана письмова згода особи на звільнення від кримінальної відповідальності.

Стаття 368^4. Розгляд питання про звільнення від кримінальної відповідальності

1. Розгляд клопотання прокурора здійснюється у присутності сторін кримінального провадження та потерпілого в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом, із особливостями, встановленими цією статтею.

2. Суд зобов'язаний з'ясувати думку потерпілого щодо можливості звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

3. Суд своєю ухвалою закриває кримінальне провадження та звільняє підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у випадку

встановлення підстав, передбачених законом України про кримінальну відповідальність.

4. У разі встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності суд своєю ухвалою відмовляє у його задоволенні та повертає клопотання прокурору для здійснення кримінального провадження в загальному порядку або продовжує судове провадження в загальному порядку, якщо таке клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду.

5. Ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Стаття 368^5. Відновлення провадження при відмові від поручительства

1. Якщо протягом року з дня передачі особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації вона не виправдає довіру колективу, ухилятиметься від заходів виховного характеру та порушуватиме громадський порядок, загальні збори відповідного колективу можуть прийняти рішення про відмову від поручительства за взяту ними на поруки особу. Відповідне рішення направляється до суду, який прийняв рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

2. Суд, отримавши рішення загальних зборів колективу про відмову від поручительства, розглядає питання притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення в порядку, передбаченому статтею 288 цього Кодексу.

3. Переконавшись у порушенні особою умов передачі на поруки, суд своєю ухвалою скасовує ухвалу про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею її на поруки та направляє матеріали провадження для проведення досудового розслідування в загальному порядку чи здійснює судове провадження в загальному порядку, якщо питання про звільнення від кримінальної

відповідальності було прийняте після направлення обвинувального акта до суду».

Додаток В

Шановні колеги!

У зв'язку з проведенням дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за темою: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» проводиться анкетування науковців та практиків з питань, які стосуються теоретичних та практичних проблем сучасного кримінального провадження України, аналізу його ефективності.

Анкетування є анонімним. У кожному питанні навпроти відповіді, яку Ви вважаєте вірною, просимо поставити будь-яку позначку. За наявності пункту «Свій варіант» можна вказати власний варіант у спеціальному полі.

Сподіваємося на плідну співпрацю!

1. ***Укажіть напрямки кримінально-процесуальної діяльності, які Ви вважаєте основними у кримінальному провадженні України:***

- обвинувачення;
- кримінальне переслідування;
- захист;
- розслідування;
- судовий контроль;
- прокурорський нагляд;
- відомчий контроль;
- вирішення справи;
- підтримання цивільного позову та заперечення проти цивільного позову;
- свій варіант.

2. ***Чи здійснюється, на Вашу думку, функція кримінального переслідування у сучасному кримінальному провадженні України:***

- так. Якщо так, вкажіть, за бажанням, яким учасником (учасниками)
- ні.

3. ***Слідчий здійснює кримінально-процесуальну функцію (функції):***
- кримінального переслідування (обвинувачення);
- розслідування;
- обвинувачення, захисту та вирішення справи;
- свій варіант.

4. ***Чи коректно віднесення слідчого до сторони обвинувачення за Кримінальним процесуальним кодексом 2012року:***
- так,
- ні. Якщо ні, надайте, за бажанням, пояснення.

5. ***Чи коректне покладення на слідчого та прокурора обов'язку всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, у контексті того, що у досудовому розслідуванні вони віднесені до сторони обвинувачення:***
- так,
- ні.

6. ***Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням, на Вашу думку, є:***
- окремою кримінально-процесуальною функцією прокурора;
- формою прокурорського нагляду;
- свій варіант.

7. ***Керівник органу досудового розслідування здійснює кримінально-процесуальну функцію:***
- кримінального переслідування;

- обвинувачення;
- розслідування;
- відомчого контролю;
- відомчого процесуального керівництва;
- свій варіант.

8. ***Чи доцільно введення у кримінальне провадження України такого суб'єкта, як приватний обвинувач (потерпілий, який подав заяву у порядку глави 36 Кримінального процесуального кодексу, та потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді після відмови прокурора від підтримання обвинувачення):***

- так;
- ні;
- доцільно тільки щодо потерпілого, який подав заяву у порядку Глави 36 Кримінального процесуального кодексу;
- доцільно тільки щодо потерпілого, який погодився підтримувати обвинувачення в суді після відмови прокурора від підтримання обвинувачення.

9. ***Потерпілий за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року здійснює:***

- функцію обвинувачення;
- функцію захисту свої прав та законних інтересів;
- не здійснює кримінально-процесуальні функції;
- свій варіант.

10. ***Чи обґрунтовано виключення із Кримінального процесуального кодексу 2012 року обов'язку слідчого, прокурора виявляти причини і умови, які сприяли вчиненню злочину, вносити подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов:***

- так;

- ні;
- свій варіант.

11. ***Чи слід віднести представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, до учасників кримінального провадження зі сторони захисту:***

- так;
- ні;
- свій варіант.

*12.**Адвокат свідка, на Вашу думку, здійснює:***

- кримінально-процесуальну функцію захисту;
- допоміжну кримінально-процесуальну функцію;
- функцію представництва;
- не здійснює жодної кримінально-процесуальної функції;
- свій варіант.

13. ***Чи доцільно надати повноваження закривати кримінальне провадження за ч. 1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу лише прокурору:***

- так;
- ні, діючі норми КПК коректно розмежовують повноваження слідчого та прокурора;
- ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі слідчому;
- ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі слідчому судді;
- ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі суду;
- свій варіант.

14. ***Чи є необхідність розширення кола процесуальних дій, що можуть бути проведені до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудовихрозслідувань :***

- ні;
- так, необхідно додати затримання особи;
- так, необхідно додати затримання особи та обшук особи;
- свій варіант.

15.***З якого моменту особа повинна набувати статус підозрюваного:***

- з моменту вручення письмового повідомлення про підозру;
- з моменту складення письмового повідомлення про підозру;
- свій варіант.

16. ***Чи доцільно надати прокурору повноваження своєю постановою усувати слідчого від проведення досудового розслідування:***

- так;
- ні.

17. ***Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що співробітникам оперативних підрозділів доручається виконання "інших процесуальних дій ":***

- так;
- ні.

18. ***Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право звертатися до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів:***

- так;
- ні.

19. ***Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право залучати експерта:***

- так;
- ні.

20. ***Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право звертатися до слідчого судді із клопотанням про допит свідка, потерпілого у порядку ст. 225 Кримінального процесуального кодексу:***

- так;
- ні.

21. ***Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що клопотання сторони захисту про проведення слідчих (розшукових) дії є обов'язковими для слідчого, прокурора:***

- так;
- ні.

22. ***Чи доцільно вирішення питання про застосування неізоляційних запобіжних заходів до компетенції слідчого, прокурора у досудовому розслідуванні:***

- так;
- ні;
- свій варіант.

23. ***Чи доцільно регламентувати у ст. 225 Кримінального процесуального кодексу вимоги до клопотання про допит свідка, потерпілого, наслідки недотримання цих вимог, та визначити порядок розгляду клопотання слідчим суддею:***

- так;
- ні;

24. ***Чи слід передбачити право сторони захисту, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, заявляти клопотання про доповнення досудового розслідування після отримання доступу до матеріалів досудового розслідування:***

- так;
- ні.

25. Чи слід уточнити у частинах 7 та 8 статті 290 Кримінального процесуального кодексу, які суб'єкти надають фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування потерпілому, представнику юридичної особи, цивільному позивачу, його представнику та законному представнику, цивільному відповідачу, його представнику:

- так;
- ні.

26. Чи слід уточнити у частині 9 статті 290 Кримінального процесуального кодексу, яким документом сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий - прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів:

- так;
- ні.

27. ***Який суб'єкт компетентний винести постанову про закриття кримінального провадження у випадку відмови потерпілого від обвинувачення у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, до повідомлення особи про підозру:***

- слідчий;

- прокурор;
- така постанова у цій стадії не може прийматися.

28. ***Чи повинен прокурор підтримувати обвинувачення у судовому засіданні в кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення:***
- так;
- ні.

29. ***Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі обов'язковість участі захисника при вирішенні питання про визнання недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорюються:***
- так;
- ні.

30. ***Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі обов'язковість участі захисника при розгляді судом угоди:***
- так;
- ні.

31. Чи доцільно передбачити у статті 93 Кримінального процесуального кодексу, що сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, документів" (замість "копій документів " у діючій редакції):
- так;
- ні;
- свій варіант.

32. ***Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі повноваження керівника органу досудового розслідування скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих:***

- так;
- ні.

33. ***Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі повноваження керівника органу досудового розслідування щодо створення слідчо-оперативних груп:***

- так;
- ні.

34. ***Чи доцільно виключити із статті 36 Кримінального процесуального кодексу України повноваження прокурора давати доручення та вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій:***

- так;
- ні.

35. ***Чи доцільно виключити із статті 36 Кримінального процесуального кодексу України повноваження прокурора погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій та самостійно подавати слідчому судді такі клопотання:***

- так;
- ні.

36. ***Чи доцільно позбавити прокурора повноважень погоджувати повідомлення про підозру та самостійно складати повідомлення про підозру:***

- так, слідчий повинен самостійно приймати це рішення;
- так, ці повноваження слід передати керівнику органу досудового розслідування;
- ні, недоцільно;
- свій варіант.

37. ***Чи доцільно у Главі 36 Кримінального процесуального кодексу закріпити, що обвинувачення у кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, підтримує у суді потерпілий.***

- так;
- ні.

38. ***Чи доцільно виключити із статті 314 Кримінального процесуального кодексу положення, яке дозволяє суду закрити кримінальне провадження у підготовчому судовому провадженні, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення:***

- так;
- ні.

39. Чи доцільно у статті 340 Кримінального процесуального кодексу закріпити, у якій частині (частинах) судового розгляду прокурор може відмовитися від підтримання державного обвинувачення:

- так;
- ні.

40. ***Чи сприятиме усуненню проблем слідчої практики, що виникають при застосуванні статті 208 Кримінального процесуального кодексу України, викладення частини 1 статті 208 КПК у такій редакції:***

"Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі;

2) якщо після вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події, або сукупність інших фактичних даних вказують на те, що саме ця особа вчинила злочин;

3) при порушенні визначеної ухвалою слідчого судді, суду заборони залишати житло цілодобово або у певний період доби;

4) при отриманні достатніх даних про зняття, пошкодження або інше втручання в роботу електронного засобу контролю з метою ухилення від контролю, а рівно про намагання вчинити зазначені дії".

- так;
- ні;
- свій варіант.

41. Чи є необхідність регламентації у Кримінальному процесуальному кодексі вирішення питання про продовження провадження для реабілітації померлого?

- так;
- ні.

42. ***Чи є необхідність доповнення частини 3 статті 407 Кримінального процесуального кодексу пунктом 3 такого змісту: "3. скасувати ухвалу і призначити повторний розгляд скарги іншим слідчим суддею місцевого суду у разі встановлення істотних порушень вимог***

кримінального процесуального закону при розгляді скарги і постановленні ухвали".

- так;
- ні.

43. Чи є необхідність розширення переліку ухвал слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування:

- так;
- ні.

44. Чи є необхідність передбачити право на оскарження недотримання розумних строків слідчому судді:

- так;
- ні.

45. Чи доцільно частину 2 статті 163 Кримінального процесуального кодексу викласти у наступній редакції: "Якщо особа, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність розумної підозри про можливість зміни або знищення речей чи документів, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться":

- так;
- ні.

46. Чи доцільно доповнити перелік рішень, які слідчий суддя приймає за клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, ухвалою про залишення клопотання без розгляду у випадку неявки особи, яка його подавала, її представника, законного представника чи захисника:

- так;
- ні.

47. Чи повинен суд визнати недопустимим доказом фактичні дані, що містяться у протоколі негласної слідчої (розшукової) дії у випадку, якщо на момент її проведення злочин було кваліфіковано як тяжкий або особливо тяжкий, а надалі було перекваліфіковано на злочин середньої тяжкості?

- так;
- ні;
- свій варіант.

48. Чи є необхідність передбачити право на оскарження затримання особи у порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу слідчому судді (ст 303 КПК):

- так;
- ні.

Просимо повідомити деякі відомості про себе:

1. **Професійна спрямованість Вашої діяльності:**

- суддя;
- слідчий суддя;
- прокурор;
- керівник органу досудового розслідування;
- слідчий;
- співробітник оперативного підрозділу;
- адвокат;
- викладач.

2. **Стаж роботи на посаді:**

- менше року;
- від 1 до 5 років;
- від 6 до 10 років;
- більше 10 років.

ДЯКУЄМО ЗА СПІВПРАЦЮ!

Додаток Г

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ

суддів, слідчих суддів, слідчих, керівників органів досудового розслідування, співробітників органів прокуратури, викладачів кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності ВНЗ (2015 р.) - усього 370 осіб*

1. Укажіть напрямки кримінально-процесуальної діяльності, які Ви вважаєте основними у кримінальному провадженні України:	889	**%**
обвинувачення	187	21
кримінальне переслідування	81	9
захист	162	18
розслідування	191	21,5
судовий контроль	73	8
прокурорський нагляд	105	12
відомчий контроль	4	0,5
вирішення справи	63	7
підтримання цивільного позову та заперечення проти цивільного позову	16	2
свій варіант *(кримінальне переслідування, захист і вирішення справи по суті; кримінальне переслідування та захист; всі варіанти; правосуддя; постановлення судового рішення)*	7	1
2. Чи здійснюється, на Вашу думку, функція кримінального переслідування у	367	

* Відхилення у кількості відповідей на ряд запитань від загальної кількості респондентів, пояснюються такими чинниками: (1) можливістю обрати декілька відповідей на питання; (2) тим, що деякі анкети не містили відповіді на окремі питання.

сучасному кримінальному провадженні України:		
так. *Якщо так, вкажіть, за бажанням, яким учасником (учасниками) (органами досудового розслідування; слідчим; прокурором; потерпілим; оперативними та іншими підрозділами; керівником органу досудового розслідування; стороною обвинувачення; судом)*	234	64
ні	133	36
3. Слідчий здійснює кримінально-процесуальну функцію (функції):	425	
кримінального переслідування (обвинувачення)	102	24
розслідування	295	69,5
обвинувачення, захисту та вирішення справи	22	5
свій варіант *(розслідування та кримінального переслідування; функцію кримінального переслідування, яка є першим етапом функції обвинувачення; встановлення істини)*	6	1,5
4. Чи коректно віднесення слідчого до сторони обвинувачення за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року:	367	
так	232	63
ні. Якщо ні, надайте, за бажанням, пояснення *(слідчий збирає докази за і проти; основна мета - збирання доказів по справі, на які*	135	37

вже прокурор опиратиметься, підтримуючи державне обвинувачення; він нейтральна сторона, як і суд; слідчий має бути неупередженим, об'єктивним; слідчий повинен здійснювати розслідування (повно і всебічно) без обвинувального ухилу; слідчий повинен здійснювати функцію розслідування; слідчий повинен збирати не лише обвинувальні, а й виправдувальні докази); слідчий повинен досліджувати обставини, які виправдовують особу; слідчий збирає докази, які як викривають, так і виправдовують особу)		
5. Чи коректне покладення на слідчого та прокурора обов'язку всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, у контексті того, що у досудовому розслідуванні вони віднесені до сторони обвинувачення:	370	
так	251	68
ні	119	32
6. Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням, на Вашу думку, є:	370	
окремою кримінально-процесуальною функцією прокурора	129	35
формою прокурорського нагляду	231	62
свій варіант *(прокурор не може здійснювати керівництво розслідуванням, оскільки*	10	3

основна його функція - нагляд; забезпечення функції обвинувачення; є формою здійснення обвинувачення; не є функцією, є формальним; суперечить ст. 121 Конституції України; є обвинуваченням)		
7. Керівник органу досудового розслідування здійснює кримінально-процесуальну функцію:	490	
кримінального переслідування	43	9
обвинувачення	30	6
розслідування	80	16
відомчого контролю	157	32
відомчого процесуального керівництва	170	35
свій варіант *(відомчого контролю та відомчого процесуального керівництва; кримінального переслідування та процесуального керівництва досудовим розслідуванням; функцію представництва слідчого підрозділу та організації його нормального функціонування; відомчого контролю та здійснення досудового розслідування; організація досудового розслідування; не здійснює ніякої функції)*	10	2
8. Чи доцільно введення у кримінальне провадження України такого суб'єкта, як приватний обвинувач (потерпілий, який подав заяву у порядку глави 36 Кримінального процесуального кодексу, та потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді після відмови прокурора від підтримання обвинувачення):	383	

так	117	30,5
ні	107	28
доцільно тільки щодо потерпілого, який подав заяву у порядку глави 36 Кримінального процесуального кодексу	63	16,5
доцільно тільки щодо потерпілого, який погодився підтримувати обвинувачення в суді після відмови прокурора від підтримання обвинувачення	96	25
9. Потерпілий за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року здійснює:	400	
функцію обвинувачення	85	21
функцію захисту своїх прав та законних інтересів	250	62,5
не здійснює кримінально-процесуальні функції	58	14,5
свій варіант *(обвинувачення у справах приватного обвинувачення; функцію обвинувачення, у випадках, коли згідно з законом віднесений до сторони обвинувачення; захист порушених кримінальним правопорушенням інтересів (це не є процесуальною функцією; відновлення порушених прав та інтересів)*	7	2
10. Чи обґрунтовано виключення із Кримінального процесуального кодексу 2012 року обов'язку слідчого, прокурора виявляти причини і умови, які сприяли вчиненню злочину, вносити подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов:	366	
так	103	28

ні	255	70
свій варіант *(обов'язок випливає з переліку обставин, які підлягають доказуванню; цим має займатися окремий підрозділ; немає основ для проведення профілактики; раніше носив формальний характер, а тому виключення цих вимог нічого не змінило)*	8	2
11. Чи слід віднести представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, до учасників кримінального провадження зі сторони захисту:	367	
так	235	64
ні	127	35
свій варіант *(захист законних інтересів; щодо юридичної особи провадження не здійснюється)*	5	1
12. Адвокат свідка, на Вашу думку, здійснює:	378	
кримінально-процесуальну функцію захисту	88	23
допоміжну кримінально-процесуальну функцію	98	26
функцію представництва	115	30,5
не здійснює жодної кримінально-процесуальної функції	66	17,5
свій варіант *(залежно від ситуації в момент провадження; охорону та захист прав, свобод і законних інтересів свідка; юридичну допомогу; консультативну; бодігарда)*	11	3

13. Чи доцільно надати повноваження закривати кримінальне провадження за ч. 1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу лише прокурору:	367	
так	92	25
ні, діючі норми КПК коректно розмежовують повноваження слідчого та прокурора	168	45,5
ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі слідчому	68	18,5
ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі слідчому судді	18	5
ні, слід передати ці повноваження у повному обсязі суду	10	3
свій варіант *(розширити повноваження слідчого; слідчий за погодженням з прокурором); необхідно зазначити, що прокурор може прийняти постанову про закриття провадження з усіх підстав, зазначених у ч. 1 ст. 284 КПК України; слід конкретизувати, що прокурор може приймати рішення по ч.1 ст. 284 КПК в тому числі якщо є підозра, слідчому залишити існуючі повноваження, суду доповнити п.3 ч. 1, без реабілітуючих наслідків; закриття провадження за п. 1-2, п.4 ч. 1 ст. 284 КПК залишити у компетенції слідчого, все інше за виключенням, передбаченої п.7 - закріпити за прокурором, п.7 віднести до повноважень слідчого судді або суду (в залежності від стадії, в якій потерпілий відмовляється від обвинувачення)*	11	3

14. Чи є необхідність розширення кола процесуальних дій, що можуть бути проведені до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудовихрозслідувань:	398	
ні	146	37
так, необхідно додати затримання особи	46	11,5
так, необхідно додати затримання особи та обшук особи	181	45,5
свій варіант *(має бути дослідча перевірка заяв та повідомлень; запитання, обшук особи та перевірка інформації від громадян чи негласних джерел мінімум протягом 3-х діб; необхідно дозволити призначення експертизи; немає необхідності, оскільки затримання особи і її особистий обшук проводяться до внесення відомостей до ЄРДР; окремі слідчі дії; тимчасове вилучення майна, вилучення документів за ст. 148 КПК; освідування і обшук особи; будь-які невідкладні процесуальні та слідчі (розшукові) дії протягом певного нетривалого часу; проведення судово-медичної експертизи по встановленню ступеня тяжкості тілесних ушкоджень та причини смерті; допит осіб на місці вчинення кримінального правопорушення; впізнання*	25	6
15. З якого моменту особа повинна набувати статус підозрюваного:	363	59
з моменту вручення письмового повідомлення про підозру	215	34

з моменту складення письмового повідомлення про підозру	123	7
свій варіант *(випадки за аналогією положень з КПК 1960 р., а також особа, щодо якої розпочато провадження; з моменту затримання або вручення письмового повідомлення про підозру; доповнити КПК положенням про винесення відповідної постанови; з моменту фактичного затримання; з моменту складання письмового повідомлення про підозру або затримання особи; з моменту відкриття провадження і обмеження прав осіб; з моменту отримання відомостей про можливу причетність до скоєння кримінального правопорушення; з моменту внесення до ЄРДР)*	25	
16. Чи доцільно надати прокурору повноваження своєю постановою усувати слідчого від проведення досудового розслідування:	369	
так	225	61
ні	144	39
17. Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що співробітникам оперативних підрозділів доручається виконання «інших процесуальних дій»:	370	
так	222	60
ні	148	40
18. Чи доцільно закріпити у	367	

Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право звертатися до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів:		
так	219	60
ні	148	40
19. Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право залучати експерта:	367	
так	260	71
ні	107	29
20. Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що потерпілий має право звертатися до слідчого судді із клопотанням про допит свідка, потерпілого у порядку ст 225 Кримінального процесуального кодексу:	365	
так	254	70
ні	111	30
21. Чи доцільно закріпити у Кримінальному процесуальному кодексі норму, що клопотання сторони захисту про проведення слідчих (розшукових) дії є обов'язковими для слідчого, прокурора:	370	
так	118	32
ні	252	68
22. Чи доцільно вирішення питання про застосування неізоляційних запобіжних	370	

заходів до компетенції слідчого, прокурора у досудовому розслідуванні:		
так	249	67
ні	106	29
свій варіант *крім застави; так, якщо буде змінено ст. 194 КПК; тільки особисте зобов'язання; особиста порука; лише за умови участі захисника та згоди підозрюваного; до компетенції слідчого за погодженням з прокурором*	15	4
23. Чи доцільно регламентувати у ст 225 Кримінального процесуального кодексу вимоги до клопотання про допит свідка, потерпілого, наслідки недотримання цих вимог та визначити порядок розгляду клопотання слідчим суддею:	368	
так	263	71,5
ні	105	28,5
24. Чи слід передбачити право сторони захисту, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, заявляти клопотання про доповнення досудового розслідування після отримання доступу до матеріалів досудового розслідування:	370	
так	234	63
ні	136	37
25. Чи слід уточнити у частинах 7 та 8 статті 290 Кримінального процесуального кодексу, які суб'єкти	367	

надають фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування потерпілому, представнику юридичної особи, цивільному позивачу, його представнику та законному представнику, цивільному відповідачу, його представнику:		
так	257	70
ні	110	30
26. Чи слід уточнити у частині 9 статті 290 Кримінального процесуального кодексу, яким документом сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий - прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів:	368	
так	268	73
ні	100	27
27. Який суб'єкт компетентний винести постанову про закриття кримінального провадження у випадку відмови потерпілого від обвинувачення у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, до повідомлення особи про підозру:	370	
слідчий	168	45
прокурор	139	38
така постанова у цій стадії не може прийматися	63	17
28. Чи повинен прокурор підтримувати	365	

обвинувачення у судовому засіданні в кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення:		
так	168	46
ні	197	54
29. Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі обов 'язковість участі захисника при вирішенні питання про визнання недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорюються:	366	
так	139	38
ні	227	62
30. Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі обов 'язковість участі захисника при розгляді судом угоди:	368	
так	191	52
ні	177	48
31. Чи доцільно передбачити у статті 93 Кримінального процесуального кодексу, що сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, документів (замість «копій документів» у діючій редакції):	366	
так	136	37
ні	218	60

свій варіант *(так, за умови, що на них можна покласти відповідальність за неповернення; належно посвідчених копій; речей, документів або їх копій; так, якщо вони будуть нести відповідальність за належне збереження витребуваних речей, документів; документів чи їх копій; треба регламентувати, у якому саме вигляді повинні подаватися ці документи, якщо копії, то завірені належним чином)*	12	3
32. Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі повноваження керівника органу досудового розслідування скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих:	344	
так	189	55
ні	155	45
33. Чи доцільно передбачити у Кримінальному процесуальному кодексі повноваження керівника органу досудового розслідування щодо створення слідчо-оперативних груп:	370	
так	306	83
ні	64	17
34. Чи доцільно виключити із статті 36 Кримінального процесуального кодексу України повноваження прокурора давати доручення та вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших	364	

процесуальних дій:		
так	110	30
ні	254	70
35. Чи доцільно виключити із статті 36 Кримінального процесуального кодексу України повноваження прокурора погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій та самостійно подавати слідчому судді такі клопотання:	366	
так	146	40
ні	220	60
36. Чи доцільно позбавити прокурора повноважень погоджувати повідомлення про підозру та самостійно складати повідомлення про підозру:	368	
так, слідчий повинен самостійно приймати це рішення	78	21
так, ці повноваження слід передати керівнику органу досудового розслідування	48	13
ні, недоцільно	237	64
свій варіант *(можливо за умови, коли слідчі еволюціонують в методах розслідування; доцільно, якщо прокурор може своєю постановою скасувати незаконне повідомлення про підозру слідчим; погодження повідомлення про підозру з керівником прокуратури; якщо кримінальне правопорушення, згідно КПК України*	5	2

віднесено до підслідності прокуратури, то вона сама повинна здійснювати досудове розслідування, у тому числі складати повідомлення про підозру, в інших випадках цей обов 'язок слід покладати на слідчого)		
37. Чи доцільно у главі 36 Кримінального процесуального кодексу закріпити, що обвинувачення у кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, підтримує у суді потерпілий	359	
так	235	65,5
ні	124	34,5
38. Чи доцільно виключити із статті 314 Кримінального процесуального кодексу положення, яке дозволяє суду закрити кримінальне провадження у підготовчому судовому провадженні, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення:	365	
так	153	42
ні	212	58
39. Чи доцільно у статті 340 Кримінального процесуального кодексу закріпити, у якій частині (частинах) судового розгляду прокурор може відмовитися від підтримання державного обвинувачення:	363	
так	183	50
ні	180	50
40. Чи сприятиме усуненню проблем	363	

слідчої практики, що виникають при застосуванні статті 208 Кримінального процесуального кодексу України, викладення частини 1 статті 208 КПК у такій редакції: «***Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу лише у випадках:*** ***1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі;*** ***2) якщо після вчинення злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події, або сукупність інших фактичних даних вказують на те, що саме ця особа вчинила злочин;*** ***3) при порушенні визначеної ухвалою слідчого судді, суду заборони залишати житло цілодобово або у певний період доби;*** ***4) при отриманні достатніх даних про зняття, пошкодження або інше втручання в роботу електронного засобу контролю з метою ухилення від контролю, а рівно про намагання вчинити зазначені дії».***		
так	257	71
ні	93	25,5
свій варіант *бракує варіантів; 2 - у КПК необхідно чітко закріпити підстави затримання без ухвали слідчого судді; частково сприятиме;*	13	3,5

видалити фразу "за який передбачене покарання у виді позбавлення волі"; треба у п. 2 прибрати слово "безпосередньо "; окрім пунктів 3,4		
41. Чи є необхідність регламентації у Кримінальному процесуальному кодексі вирішення питання про продовження провадження для реабілітації померлого?	368	
так	251	68
ні	117	32
42. Чи є необхідність доповнення частини 3 статті 407 Кримінального процесуального кодексу пунктом 3 такого змісту: «3. скасувати ухвалу і призначити повторний розгляд скарги іншим слідчим суддею місцевого суду у разі встановлення істотних порушень вимог кримінального процесуального закону при розгляді скарги і постановленні ухвали»	350	
так	224	64
ні	126	36
43. Чи є необхідність розширення переліку ухвал слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування:	367	
так	252	69
ні	115	31
44. Чи є необхідність передбачити право на оскарження недотримання розумних строків слідчому судді:	366	

так	233	64
ні	133	36
45. Чи доцільно частину 2 статті 163 Кримінального процесуального кодексу викласти у наступній редакції: «якщо особа, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність розумної підозри про можливість зміни або знищення речей чи документів, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться»:	362	
так	220	61
ні	142	39
46. Чи доцільно доповнити перелік рішень, які слідчий суддя приймає за клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, ухвалою про залишення клопотання без розгляду у випадку неявки особи, яка його подавала, її представника, законного представника чи захисника:	359	
так	203	56,5
ні	156	43,5
47. Чи повинен суд визнати недопустимим доказом фактичні дані, що містяться у протоколі негласної слідчої (розшукової) дії у випадку, якщо на момент її проведення злочин було кваліфіковано як тяжкий або особливо тяжкий, а надалі було перекваліфіковано на злочин середньої тяжкості?	364	

так	122	33,5
ні	231	63,5
свій варіант *(необхідно кожний такий випадок оцінювати індивідуально, треба надати суду таке право; так, за винятком випадків проведення негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених в ч.2 ст. 268 КПК; якщо доказами підтверджується подія злочину середньої тяжкості і цю обставину не оспорюють учасники судового провадження; лише у разі встановлення цих обставин під час проведення НСРД - допустимий доказ)*	11	3
48. Чи є необхідність передбачити право на оскарження затримання особи у порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу слідчому судді (ст 303 КПК):	366	
так	225	61,5
ні	141	38,5

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Національної академії прокуратури
України,
доктор юридичних наук, професор

Р.О. Стефанчук
2015 р.

АКТ

про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни "Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації"" в навчальну та наукову діяльність Національної академії прокуратури України

Завідувача кафедри нагляду за додержанням законів при проведенні досудового розслідування, кандидата юридичних наук, доцента Туркота М.С., професора кафедри нагляду за додержанням законів при проведенні досудового розслідування, доктора юридичних наук, доцента Власової Г.П., професора кафедри нагляду за додержанням законів при проведенні досудового розслідування кандидата юридичних наук, доцента Бауліна О.В., розглянувши наукові розробки Гловюк Ірини Василівни за тематикою "Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації"" у вигляді наукових статей, склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність використовуються в навчальному процесі Національної академії прокуратури України при викладанні курсів „Проблеми кримінального процесу", „Прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність дізнання та досудове слідство"; „Процесуальне керівництво прокурором проведенням негласних слідчих (розшукових) дій";

„Складання процесуальних документів при проведенні оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства", „Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням", „Підтримання прокурором державного обвинувачення"; „Складання процесуальних документів з процесуального керівництва та підтримання державного обвинувачення", а також в науково-дослідній роботі студентів, аспірантів та здобувачів.

Так, були враховані положення дослідження про необхідність розширити обсяг матеріалу, що викладається в навчальних курсах щодо теорії кримінально-процесуальних функцій, функціональної спрямованості діяльності окремих учасників кримінального провадження, проблем реалізації кримінально-процесуальних функцій у контексті Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., урахування цієї проблематики при формулюванні тем кваліфікаційних робіт та дисертаційних досліджень.

Крім того, рекомендовано до використання у навчальному процесі наступні публікації:

1. Главюк І.В. Ознаки кримінально-процесуальних функцій // Митна справа. - 2012. - №5 (83). - 4.2. - Кн. 2. - С. 70-75.
2. Главюк І.В. Проблеми нормативного визначення категорій "обвинувачення" та "державне обвинувачення" // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. Вип. 67 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 557-563.
3. Главюк І.В. Деякі проблеми кримінального провадження у формі приватного обвинувачення // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - Серія право. - 2013. - Вип. 21. - Ч. ІІ. - Т.3. - С. 112-115.
4. Главюк І.В. Повноваження слідчого судді у досудовому провадженні // Митна справа,-2012.-№. 6.-Ч. 2. Кн. 2.- С. 103-110.
5. Аленін Ю., Главюк І. Потерпілий у кримінальному провадженні: деякі питання // Право України. - 2013. - №11. - С. 112-119.
6. Главюк І.В., Андрусенко С.В. Участь прокурора у судовому провадженні на підставі угод: процесуальні та тактичні аспекти // Науковий вісник

Ужгородського національного університету. - Серія Право. - 2013. - Вип. 22. Ч. II. Том 3. - С. 101-104.

7. Гловюк І.В., Андрусенко С.В. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження, спрямований на збирання та перевірку доказів // Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3-2. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: **Ьі(р://pap.ip.ua/3-2_2013/9/Но1оуіик%20І.У.,%20Апс1ги8епко%208.У..рі1Г**
8. ГЛОВЮК І.В. Деякі аспекти доказування у кримінальному провадженні на підставі угод // Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3/1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: **Ьир://pap.ip.ua/3-1_2013/9/НІоуіик%20І.У..рсН'**
9. Гловюк І.В. Проблеми визначення функціональної спрямованості діяльності потерпілого у кримінальному провадженні України // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. - № 1082. - Серія "Право". 2013. - Випуск №16. - С. 233-236.
10. Гловюк І. Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням. Функціональна ідентифікація // Вісник прокуратури. - 2013. - №12. - С. 79-89.
11. Гловюк **І**.В. Слідчий суддя у кримінально-процесуальному доказуванні // Часопис Академії адвокатури України. - 2013. - №3 (20). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: **Шр://пЬиу**.£ОУ**.иа/і-рсШСЬааи_2013_3_8.рсІГ**
12. Гловюк І.В. Деякі проблеми тимчасового вилучення та арешту майна як заходів забезпечення кримінального провадження // Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". Т. XIII. - Одеса, 2013.-С. 520-528.
13. Гловюк І.В. Співвідношення категорії "кримінально-процесуальна функція" із суміжними категоріями кримінально-процесуальної доктрини // Прикарпатський юридичний вісник. - 2014. - Вип. 1(4). - С. 202-215.
14. Аленін Ю.П., Гловюк І.В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. - 2014. - №1. - С. 161-169.

15.Главюк І.В. Діяльність суду присяжних в Україні за КПК 2012 року: окремі організаційні та процесуальні аспекти // Науковий вісник Херсонського державного університету. - Серія "Юридичні науки". - 2014. - Вип. 4. - Т. 2. - С. 209-213.

16.Главюк І.В. Вердикт присяжних: де 1е§е Гегепсіа // Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №5. - С. 345-348. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: **И«р://рар.іп.иа/5_2014/104.рсІГ**

17.Главюк І.В. Окремі аспекти доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею // Право України. - 2014. - №10.-С. 97-105.

Члени комісії:

Завідувач кафедри нагляду
за додержанням законів
при проведенні досудового розслідування,
к.ю.н., доцент М. Туркот

Професор кафедри нагляду
за додержанням законів
при проведенні досудового розслідування
д.ю.н., доцент Г. Власова

Професор кафедри нагляду
за додержанням законів
при проведенні досудового розслідування
кло.н., доцент О. Баулін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Одеського державного
університету внутрішніх справ
Доктор юридичних наук, професор
_____ **О Є. Користін**
«___» _____ 2015

АКТ

про впровадження наукових розробок дисертаційною дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09-кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність Гловюк Ірини Василівни на тему: "Кримінально процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації" у навчальну діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ

Комісія у складі: *голови* - першого проректора державного університету кандидата юридичних наук, доцента Албула С.В., *членів комісії:* начал ні ка кафедри кримінального процесу кандидата юридичних наук А.В. Холостяка, професора кафедри кримінального процесу кандидата юридичних наук, доцента С.М. Смокова, доцента кафедри кримінального процесу кандидата юридичних наук Г.К. Тетерятник, уклала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: "Кримінально-процесуальні функції: теоре ико-методологічні засади і практика реалізації"", підготовленого на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, використовуються в навчальному процесі Одеського державного університету внутрішніх справ при викладанні навчальних дисциплін "Кримінальний процес", «Досудове слідство», «Теоретичні основи доказування», а також в науково-дослідній роботі курсантів, студентів, ад'юнктів, аспірантів та здобувачів.

Рекомендовано до використання у навчальному процесі наступних науьових публікацій:

1. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія / І.В. Гловюк. - Одеса: Юридична література, 2015.

2. Сїюшїик І. 8ігопа зкагг^са ро8І^ро\\апіи рг2у§оЮ\уашс2ут \уес!1и§ Коїіекзи Роз1^ро\¥апіа Кагпе^о Гкгаіпу осі 2012: к\уезііе ргоЬІетаїусгпе // №іжа • оз\уіаІа • рга\¥о • гагх^сігапіе. - 2014. - №1 (5). - С. 55-64.
3. Главюк И.В. Проблеми функциональной характеристики деятельї ости свидетеля по УПК Украиньї // Веснік Гродзенскага дзяржаунага універсіттга імя Янкі Купальї. -2015.-№1 (187). -С. 104-109.
4. Главюк І. В. Законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою: питання теорії та практики // Наукові праці Національ ного університету "Одеська юридична академія". Т. XIV. - Одеса, 2014. - С. 299-311.
5. Главюк І. В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації / І.В. Главюк //Молодий вчений. — 2015. — №2(17). - Ч. 1. -С. 216-219.
6. Главюк І. Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого (іп аЬзепІіа) у системі кримінального провадження України // Право України. - 2015. - №7. - С. 16-25.
7. Главюк І. Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням. Функціональна ідентифікація // Вісник прокуратури. - 2013. - №12. - С. 7"-89.
8. Главюк І.В. Доказування при розгляді слідчим суддею клопотання про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна№ 028. Серія «ПРАВО». - 2012. - Випуск № 12. - С. 360-363.
9. Главюк І.В. Депонування показань свідка, потерпілого за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. // Юридичний вісник. - 2014. - №6. - С. 274-281.
10. Главюк І.В. Деякі аспекти доказування у кримінальному провадженні на підставі угод // Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3/ . // КЦр://рар.іп.иа/3-1_2013/9/Н1оуіик%20І.У..рс1Г
11. Главюк І.В. Деякі проблеми кримінального провадження у формі приватного обвинувачення // Науковий вісник Ужгородського національ ного університету. - Серія право. - 2013. - Вип. 21. - Ч. II. - Т.З. - С. 112-115.
12. Главюк І.В. Деякі проблеми тимчасового вилучення та арешту маша як заходів забезпечення кримінального провадження // Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". Т. XIII. - Отеса, 2013.-С. 520-528.
13. Главюк І.В. Кримінально-процесуальна діяльність: проблеми визначення поняття // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. Вип. 64 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. - Одеса : Юридична література, 2012. - С. 461-468.
14. Главюк І.В. Кримінально-процесуальна функція захисту: деякі проблеми визначення поняття та змісту // Право і громадянське суспільство. - 2014. - №3 (8). - С. 121-130. [Електронний ресурс]. - Режим дос.упу: 1іЦр://1с5Іа\у.кпи.иа/іпсІех.р1ір/сотропепі/к2/ііет/сІоууп1оасІ/113_51а53аеЬ90(і010 Зде 1 (Іасе08с129ае925
15. ГЛОВЮК І.В. Методологічні ідеї теорії кримінально-процесуальних функцій // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Вип. 68 /

редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомік. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 566-574.
16. Гловкж І.В. Ознаки кримінально-процесуальних функцій // Митна справа. - 2012. - №5 (83). - 4.2. - Кн. 2. - С. 70-75.
17. Гловюк І.В. Окремі аспекти доказування при застосуванні зачодів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею // Право України. - 2014.-№10.-С. 97-105.
18. Гловюк І.В. Повноваження слідчого судді у досудовому провадженні // IV и і на справа,-2012.-№. 6.-Ч. 2. Кн. 2.- С. 103-110.
19. Гловюк І.В. Предмет доказування при вирішенні слідчим суддею питаним про арешт майна у досудовому провадженні (за новим КПК України) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2012. - Вип. 19.-Том 4. — С. 124-127.
20. Гловюк І.В. Презумпції й тягар доказування у розгляді слідчим су ідею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - № 2(6). - С. 84-89.
21. Гловюк І.В. Проблеми визначення функціональної спрямованості діяль юсті потерпілого у кримінальному провадженні України // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. - № 1082. - Серія "Право". 2013. - Випуск №16. - С. 233-236.
22. Гловюк І.В. Проблеми нормативного визначення категорій "обвинувачі ння" та "державне обвинувачення" // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. Вип. 67 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.]; ви п. за вип. В. М. Дрьомін. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 557-563.
23. Гловюк І.В. Слідчий суддя у кримінально-процесуальному доказуванні // Часопис Академії адвокатури України. - 2013. - №3 (20). // Режим дос упу: Ьпр://пЬиу,ЙОУ• иа/і-реїГ/СНааи_2013_3_8.рс1Г
24. Гловюк І.В. Співвідношення категорії "кримінально-процесуальна функція" із суміжними категоріями кримінально-процесуальної доктрини // Прикарпатський юридичний вісник. - 2014. - Вип. 1(4). - С. 202-215.
25. Гловюк І.В. Функціональна спрямованість діяльності слідчого судді // Ученьїе записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадскго. - Серия «Юридические науки». - Том 26 (65). - 2013. - № 2-1. 4.2. - С. 303-' 09.
26. Гловюк І.В. Проблеми реалізації загальних обов'язків слідчого судді цодо захисту прав людини // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної пра ювої держави: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 4 квітня 2014 р. - Одеса: ОДУВС, 2014. - С. 180-181.
27. Гловюк І.В. Деякі проблеми вдосконалення діяльності оперативних підрозділів (у контексті протидії організованій злочинній діяльною і) // "Актуальні проблеми протидії організований злочинній діяльності": матеріали Всеукраїнської науково-практ. інтернет-конф. м. Одеса, 26 вер. 2014 року. - Одеса: ОДУВС, 2014. - С. 35-37.
28. Гловюк І.В. Проникнення до житла та іншого володіння особи: деякі питання // «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на

транспорті», міжнародна науково-практична конференція (2014; Одеса). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті», 28 листопада 2014 року. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С. 29-30.

29. Главюк І.В. Оскарження та апеляційна перевірка ухвал слідчих суддів (у контексті функції судового контролю) // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 05 березня 2015 р. – Одеса: ОДУВС, 2015. - С. 166-167.

Використання викладених у вищеперелічених наукових працях результатів дозволило більш ґрунтовно викласти навчальний та спеціальні курси у частині поняття та ознак, системи кримінально-процесуальних функцій, особливостей їх реалізації на основі КПК 2012 року (щодо повноважень слідчого судді, доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею, депонування показань свідка, потерпілого; застосування ст. 233 КПК; затримання як запобіжного заходу; застосування ст. 206 КПК, тимчасового вилучення та арешту майна як заходів забезпечення кримінального провадження, обшуку та ін.)

Голова комісії _____ С.В. Албул

Члени комісії: _____ А.В. Холостенко

_____ С.М. Смоков

_____ Г.К. Тетерятник

ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ
(ВССУ)
вул. П. Орлика. 4а. м. Київ, 01043, тел. 591-10-00
ІШр://5С.§ОУ.иа; е-таіі: іпЬох@$с.§оу.иа; кодЄДРПОУ 37317811

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
_____ Б. Гулько
"7" вересня 2017 р.

Акт

впровадження результатів дисертаційного дослідження Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

Голова - заступник керівника апарату Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, доктор юридичних наук, професор Сердюк В.В.;

Члени комісії:

начальник відділу опрацювання правових позицій науково-експертного управління Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, кандидат юридичних наук Сіроткіна М. В.;

науковий консультант відділу узагальнення судової практики науково-експертного управління Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, кандидат юридичних наук Бринзанська О. В.

цим Актом засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, використовуються під час підвищення кваліфікації суддів та були враховані при узагальненні судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ України.

Заступник керівника апарату,
доктор юридичних наук, професор **В. СГердюк**

начальник відділу опрацюваїши ППЯКПВИХ
позиций науково-екснертного управління,
кандидат юридичних наук **М. Сіроткіна**

науковий консультант відділ/
узагальнення судової практики
науково-експертного управління
кандидат юридичних наук **О. Бринзанська**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
д.ю.нлЩірф. ІТ£. Берзін
15 квітня 2015 р.

Акт

впровадження у **навчальний та науково-дослідний процес юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка результатів дисертаційного дослідження кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність**

Комісія спеціалізованої вченої ради Д.26.001.05 у складі:

1. Завідувача кафедри правосуддя, д.ю.н., проф. М.А. Погорецького
2. Професора кафедри правосуддя, д.ю.н., проф. О.П. Кучинської
3. Професора кафедри правосуддя, д.ю.н., проф. О.Г. Яновської

склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» поданих на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність є цілком обгрунтованими, мають належний науковий рівень та вагоме практичне значення для використання в навчальному процесі кафедри правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка при викладанні навчальних дисциплін "Кримінальний процес України", "Кримінальне процесуальне доказування", "Проблеми досудового розслідування", "Участь адвоката в кримінальному провадженні", а також в науково-дослідній роботі студентів, аспірантів та викладачів.

Завідувач кафедри правосуддя, д.ю.н., проф. **М.А. Погорецький**

Професор кафедри правосуддя, д.ю.н. проф. **О.П. Кучинська**

Професор кафедри правосуддя, /І.Ю.І**. ппосЬ.** **О.Г. Яновська**

ПщрбщРР Національної
я-^їсадемії внутрішніх справ,
'".доктор юрнтчних наук, професор

С.С. **Чернявський**

28 06 2013 р.

I

Акт

впровадження у навчальний процес та науково-дослідну роботу Національної академії внутрішніх справ результатів дисертаційного дослідження кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Гловюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі: начальника кафедри кримінального процесу, доктора юридичних нвук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Удалової Лариси Давидівни (голова комісії), начальника кафедри криміналістики та судової медицини кандидата юридичних наук, професора Весельського Віктора Казимировича, начальника докторантури та ад'юнктури, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Сербина Руслана Андрійовича склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність впроваджені у навчальний процес та науково-дослідну роботу академії.

Матеріали дисертаційного дослідження Гловюк І.В. застосовуються у навчальному процесі при підготовці та проведенні лекцій, семінарських і практичних занять зі слухачами та курсантами з навчальних дисциплін "Кримінальний процес України", "Актуальні проблеми кримінального процесу України, "Актуальні проблеми досудового розслідування", а також при підвищенні кваліфікації різних груп кадрів згідно з затвердженими МВС України навчальними програмами післядипломної освіти НАВС.

Зазначені матеріали підтвердили високий теоретичний і начально-методичний рівень, практичну доступність і доцільність за результатами використання під час підготовки та проведення усіх видів занять.

Голова комісії: **Л.Д. Удалова**

Члени комісії: **В.К. Весельський**

ЗАТВЕРДЖУЮ
^зР-г'Реедор Академії адвокатури України,
/ доктор.юридичних наук,
"лк член-кореспондент НАПрН України

I **Т.В. Варфоломеєва**

"18" травня 2015 р.

Акт

впровадження у навчальний процес Академії адвокатури України результатів дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

1. Гори І.В., доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Академії адвокатури України;

2. Боярова В.І., кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Академії адвокатури України;

3. Легких К.В., кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу та криміналістики Академії адвокатури України,

розглянула публікації основного змісту дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність:

1. Гловюк И.В. Обеспечение права на защиту в уголовном производстве: анализ решений Европейского суда по правам человека против Украиньї / И. В. Гловюк // Права человека и наднациональная юрисдикция: материальї Междунар. науч. семинара, посвящ. основанию НУ "ОЮА", 165-летию Одес. школьї права (Одесса, 29 марта 2012 г.), 2012. - С. 131-140.

2. Гловюк І.В. Деякі аспекти доказування у кримінальному провадженні на підставі угод / І.В. Гловюк // Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3/1: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьі1р://pap.іп.иа/3-1_2013/9/Н1оуіик%20І.У..рс1Г.

3. гловюк І.В. Проблеми визначення функціональної спрямованості діяльності потерпілого у кримінальному провадженні України / І.В. Гловюк // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. - № 1082. - Серія "Право", 2013,- Випуск №16. - С. 233-236.

4. Гловюк І. Потерпілий у кримінальному провадженні: деякі питання /1. Гловюк, Ю. Аленін // Право України. - 2013. - №11. - С. 112-119.

5. Главюк І. Процесуальне керівництво прокурора досудовим розслідуванням. Функціональна ідентифікація / І. Главюк // Вісник прокуратури. - 2013. - № 12. - С. 79-89.

6. Главюк І.В. Участь потерпілого у кримінально-процесуальному доказуванні: деякі питання / І.В. Главюк // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». - 2014. - Вип. 1. - С. 135-145.

7. Главюк І.В. Кримінально-процесуальна функція захисту: деякі проблеми визначення поняття та змісту / І.В. Главюк // Право і громадянське суспільство. - 2014. - №3 (8). - С. 121-130: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьир://1с5Іаш.кпи.иа/іпс1ех.р1ір/сошропепІ/к2/ііет/с1о\уп1оас1У113_51 а 53аеЬ90001 ОЗсІе 1 <1асе08ві29ае925.

8. Главюк І.В. Окремі аспекти доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею / І.В. Главюк // Право України. - 2014. - № 10. - С. 97-105.

Комісія вважає, що положення зазначених публікацій є достовірними та мають належний науковий рівень. Результати наукового дослідження І.В. Главюк впроваджені в навчальний процес Академії адвокатури України при викладанні навчальних дисциплін "Кримінальний процес України", "Актуальні проблеми кримінального процесу України", "Актуальні проблеми досудового розслідування", "Участь адвоката в кримінальному провадженні", а також в науково-дослідній роботі викладачів.

Члени комісії:

Професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики Академії адвокатури України,
доктор юридичних наук, професор, В.І. Гора

Професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики Академії адвокатури України,
кандидат юридичних наук, доцент В.І. Бояров

Доцент кафедри кримінального процесу
та криміналістики Академії адвокатури України,
кандидат юридичних наук, доцент К.В. Легких

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова
Ради адвокатів м. Києва
Рафальська І.В.
" /4 " /с&тк* 2015 р.

АКТ

впровадження в практичну діяльність Ради адвокатів м. Києва результатів дисертаційного дослідження кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

1. Рафальська І.В.

2. Степ'юк В. С.

3. Кравець Р.Ю.

склала цей акт про те, що положення, висновки, пропозиції й рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Главюк Ірини Василівни є вагомим внеском у розвиток діяльності правозахисних організацій, а також юридичної науки.

Сформульовані в ній положення й висновки є науково обгрунтованими й впроваджені в практичну діяльність Ради адвокатів м. Києва при викладанні та використовуються при підвищенні кваліфікації адвокатів, а також у науково-дослідницькій сфері - як підгрунтя для подальших наукових розробок.

В практичній діяльності Ради адвокатів м. Києва застосовуються результати дисертаційного дослідження Главюк І.В., викладені в наступних роботах:

1. Главюк І.В. Повноваження слідчого судді у досудовому провадженні / І.В. Главюк // Митна справа. - 2012. - №. 6. - Ч. 2. Кн. 2. - С. 103-110.
2. Главюк И.В. Обеспечение права на защиту в уголовном производстве: анапиз решений Европейского суда по правам человека против Украиньї / И.В. Главюк // Права человека и наднациональная юрисдикция:

материалы Междунар. науч. семинара, посвящ. основанию НУ "ОЮА", 165-летию Одес. школы права (Одесса, 29 марта 2012 г.), 2012. – С. 131-140.

3. Главюк І.В. Функціональна спрямованість діяльності слідчого судді / І.В. Главюк // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – Серия «Юридические науки». – Том 26 (65). – 2013. – № 2-1. – Ч.2. – С. 303-309.

4. Главюк І.В. Слідчий суддя у кримінально-процесуальному доказуванні / І.В. Главюк // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – №3 (20): Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau_2013_3_8.pdf.

5. Главюк І.В. Кримінально-процесуальна функція захисту: деякі проблеми визначення поняття та змісту / І.В. Главюк // Право і громадянське суспільство. – 2014. – №3 (8). – С. 121-130: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lcslaw.knu.ua/index.php/component/k2/item/download/113_51a53aeb9000103de1dace08d29ae925.

6. Главюк І.В. Окремі аспекти доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею / І.В. Главюк // Право України. – 2014. – №10. – С. 97-105.

Члени комісії:

1. *Рафальська І.В.*
2. *Степ'юк В.С.*
3. *Кравець Р.Ю.*

“ЗАТВЕРДЖУЮ

Р ^ ф Йщіойагії^ого університету

/"О^кидридична академія'

1'Ьррф. _____'В.В. Завальнюк

б Й ^ Г ^ Й ^ в е р е с н я 2015 р.

АКТ

про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни "Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації"" в навчальну діяльність Національного університету "Одеська юридична академія"

Комісія у складі: *голови* - першого проректора, проректора з навчальної роботи Національного університету "Одеська юридична академія", професора М. Р. Аракеляна, *членів комісії:* директора Інституту прокуратури та слідства, кандидата юридичних наук, доцента В.М. Підгородинського, начальника навчального відділу, кандидата юридичних наук, доцента Г.І. Васильєва, завідувача кафедри кримінального процесу, доктора юридичних наук, професора Ю.П. Аленіна, завідувача кафедри криміналістики, доктора юридичних наук, професора В.В. Тіщенка, склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Гловюк Ірини Василівни на тему: "Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації"" на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність використовуються в навчальному процесі Національного університету "Одеська юридична академія" при викладанні навчального курсу "Кримінальний процес", спеціальних курсів "Судовий контроль у кримінальному судочинстві", "Прийняття кримінально-процесуальних рішень", "Судові рішення у кримінальному провадженні", "Теорія доказів у кримінальному провадженні", "Проблеми вдосконалення кримінально-процесуального законодавства", "Особливості

проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій", "Процесуальні проблеми забезпечення прав учасників кримінального провадження", "Заходи забезпечення кримінального провадження", а також в науково-дослідній роботі студентів, аспірантів та здобувачів.

Так, були враховані положення дисертації про необхідність розширити обсяг матеріалу, що викладається в курсі кримінального процесу щодо кримінально-процесуальних функцій, суб'єктів, порядку та проблем їх реалізації, урахування цієї проблематики при формулюванні тем кваліфікаційних робіт.

Крім того, рекомендовано до використання у навчальному процесі наступні публікації:

1. Главюк І.В. Деякі аспекти дослідження поняття "кримінально-процесуальна функція" // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. - 2011. - Спецвипуск №5. - С. 251-258.
2. Главюк І.В. Поняття та сутність вирішення справи як кримінально-процесуальної функції // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. - 2011. - Спеціальний випуск №8. - С. 253-259.
3. Главюк І.В. Функціональна спрямованість судової діяльності у кримінальному процесі України // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць / Голов. ред. С.В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. - Одеса, 2012. - Вип. 45. - С. 251-261.
4. Главюк І.В. Функціональна спрямованість діяльності прокурора у судово-контрольних стадіях кримінального судочинства України // Митна справа. - 2012. - №1. - Частина 2. - Книга 2. - С. 90-96.
5. Главюк І.В. Кримінально-процесуальна діяльність: проблеми визначення поняття // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. Вип. 64 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 461-468.
6. Главюк І.В. Ознаки кримінально-процесуальних функцій // Митна справа. - 2012. - №5 (83). - 4.2. - Кн. 2. - С. 70-75.

7. Гловюк І.В. Доказування при розгляді слідчим суддею клопотання про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1028. Серія «ПРАВО». - 2012. - Випуск № 12. - С. 360-363.
8. Гловюк І.В. Предмет доказування при вирішенні слідчим суддею питання про арешт майна у досудовому провадженні (за новим КПК України) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2012. - Вип. 19.-Том 4.-С. 124-127.
9. Гловюк І.В. Методологічні ідеї теорії кримінально-процесуальних функцій // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Вип. 68 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 566-574.
10. Гловюк І.В. Проблеми нормативного визначення категорій "обвинувачення" та "державне обвинувачення" // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. Вип. 67 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.]; відп. за вип. В. М. Дрьомін. — Одеса : Юридична література, 2012. - С. 557-563.
11. Гловюк І.В. Повноваження слідчого судді у досудовому провадженні // Митна справа,-2012.-№. 6.-Ч. 2. Кн. 2,- С. 103-110.
12. Гловюк І.В. Деякі проблеми кримінального провадження у формі приватного обвинувачення // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - Серія право. - 2013. - Вип. 21. - Ч. II. - Т.3. - С. 112-115.
13. Гловюк І.В. Презумпції й тягар доказування у розгляді слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - № 2($). - С. 84-89.
14. Гловюк І.В. Функціональна спрямованість діяльності слідчого судді // Ученьїе записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. - Серия «Юридические науки». - Том 26 (65). - 2013. - № 2-1. 4.2. - С. 303-309.
15. Гловюк І.В. Проблеми визначення функціональної спрямованості діяльності потерпілого у кримінальному провадженні України // Вісник Харківського

ЯЬк.ШШШ

24.Главюк І.В. Деякі аспекти доказування у кримінальному провадженні на підставі угод // Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - №3/1. // ЬПр://pap.іп.иа/3-1_2013/9/Н1оуіик%20І.У..р<К

25.Главюк І.В. Слідчий суддя у кримінально-процесуальному доказуванні // Часопис Академії адвокатури України. - 2013. - №3 (20). // Режим доступу: ЬПр://пЬиу.аоу.иа7і-рсіГ/С1іааи_2013_3_8рс1Г

26.Главюк І.В. Вердикт присяжних: сіє 1е§е Гегепсіа // Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №5. - С. 345-348. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ь«р://pap.іп.иа/5_2014/104.рс1Г

27.Главюк І.В. Кримінально-процесуальна функція захисту: деякі проблеми визначення поняття та змісту // Право і громадянське суспільство. - 2014. - №3 (8). - С. 121-130. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьцр://1с5Іалу.кпи.иа/іпс1ех.рЬр/сотропепі/к2/ііет/(Іо\Уп1оасІ/113_51а53аеЬ900010 3ск1с1асе08с129ае925

28.Главюк І.В. Вердикт присяжних: сіє 1е§е Гегепсіа // Порівняльно-аналітичне право. - 2014. - №5. - С. 345-348. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: Ьпр://pap.іп.иа/5_2014/104.рс1Г

29.Главюк И.В. Проблеми функциональной характеристики деятельности свидетеля по УПК Украиньї // Веснік Гродзенскага дзяржаунага універсітзта імя Янкі Купальї. -2015. -№1 (187). -С. 104-109.

30.01о\¥Иик І. 8ігопа зкаЩса ро5і?ро\уапіи ргґу§о№\уа\усгут \уес!1и§ Косіекзи РозІ?ро\уапіа Кагпе§о Цкгаіпу осі 2012: кшезііе ргоЬІетаїусгпе // Иаика • ов\уіаІа • рга\уо • гагг^сігапіе. - 2014. - №1 (5). - С. 55-64.

31.Главюк І.'В. Окремі аспекти доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею // Право України. - 2014. - №10.-С. 97-105.

32.Главюк І. В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації / І. В. Главюк//Молодий вчений. — 2015, — №2(17). -Ч. 1. -С. 216-219.

I

33.Гловюк І. Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого (іп аЬзепІіа) у системі кримінального провадження України // Право України. - 2015. - №7. - С. 16-25.

Використання зазначених результатів дозволило більш повно та ґрунтовно викласти матеріали вказаних навчальних курсів та надати студентам Національного університету "Одеська юридична академія" відомості про поняття та ознаки, систему кримінально-процесуальних функцій, особливості їх реалізації на основі КПК 2012 р. та про інші актуальні проблеми національного кримінального судочинства та можливі шляхи їх вирішення.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник начальника управління
Головного слідчого управління
МВС України
кандидат юридичних наук
М.С. Цуцкірідзе
_____ 2015 р.

А К Т

впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ матеріалів дисертаційного дослідження кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації»

Комісія у складі: старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ МВС України, кандидата юридичних наук Шевчишена А.В., старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ МВС України, кандидата юридичних наук Мірковця Д.М., старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ МВС України Довбаша С.С. склала цей акт про те, що матеріали дисертаційного дослідження кандидата юридичних наук, докторанта кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Главюк Ірини Василівни на тему: «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» можуть застосовуватися у практичній діяльності слідчих підрозділів, а також під час проведення занять в системі службової підготовки.

Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ МВС України
кандидат юридичних наук **А.В. Шевчишен**

Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ МВС України
кандидат юридичних наук **Д.М. Мірковець**

Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ МВС України **С.С. Довбаш**